

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV

Manual on EU Legal Translation into Ukrainian

Part B

Editors:

Martina Bajčić, Colin D. Robertson, and Liudmyla Slavova

*This publication was produced with the financial support of the European Union.
Its contents are the sole responsibility
of Corporate & Public Management Consulting International OÜ (CPM International)
and do not necessarily reflect the views of the European Union.*

*Unless otherwise indicated,
this Manual and its contents are the property of CPM International.
All rights reserved. 14 August 2024.*

MINISTRY
OF EDUCATION AND
SCIENCE OF UKRAINE

Funded by
the European Union

UDC 811.111=161.2'25:[34:061.1EU](075.8)

M26

Reviewers:

DSc (Philology), Full Prof. Arthur GUDMANIAN
(National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute");
PhD (Philology), Assoc. Prof. Marina VOZNA
(Taras Shevchenko National University of Kyiv)

*Recommended by the Academic Council
of Educational and Scientific Institute of Philology
(Protocol № 9 dated 30 April 2024)*

M26 Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. In 2 parts. Part B. Ukrainian Language and Translation into Ukrainian / Editors: Martina Bajčić, Colin D. Robertson, and Liudmyla Slavova. – Kyiv: Publishing and Polygraphic Center "Kyiv University", 2024. – 289 p.

ISBN 978-966-933-276-9 (common)

ISBN 978-966-933-278-3 (part B)

This Manual is the result of cooperation between scholars and translators from Ukraine and the EU in the framework of the EU-funded project Association4U. It is addressed primarily to Ukrainian students and translators. The Manual is intended to be a practical tool for translating EU texts into Ukrainian. It consists of two parts. Part A focuses on EU law, language, and terminology. Part B addresses the Ukrainian language and translation into Ukrainian. It includes background, theory, and practice that will help in solving future translation and terminology problems. The chapters are supplemented with detailed appendices and an Annex that offers textual models to be used.

Any use of or references to this Manual or any part of it must include information that the original publication was created within the Association4U project, implemented by CPM International and funded by the European Union.

UDC 811.111:[34:061.1EU](075.8)

© Corporate & Public Management Consulting International OÜ, 2024
ISBN 978-966-933-276-9 (common) © Taras Shevchenko National University of Kyiv,
ISBN 978-966-933-278-3 (part B) Publishing and Polygraphic Center "Kyiv University", 2024

PREFACE

This Manual has been written with the generous aid of the EU Project *Support for the Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement Phase II* (Association4U).¹ During 2021–2023 Association4U implemented a Programme to support Ukrainian universities in translating the EU acquis, and it provided assistance to scholars and lecturers working in the Translation and Language Departments of four Ukrainian Universities in order to help them develop and improve a range of specialised EU acquis translation courses, with the aim specifically of modernising and updating the existing legal translation courses so as to include an "EU acquis component". The abovementioned four Ukrainian Universities are Borys Grinchenko Kyiv University, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University in Kropyvnytskyi, Taras Shevchenko National University of Kyiv, and Zhytomyr Ivan Franko State University.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University² is a student-centered, research-intensive and globally involved university with over 120-year history. The University promotes the values of individual, Ukrainian, and European civic identity, community, freedom, trust, spirituality, responsibility, integrity, professionalism, leadership-service, and diversity. International cooperation is one of the major directions of the University's activities. The University is actively working towards the internationalisation of higher education by implementing relevant grant fellowship programmes and facilitating the academic mobility of the teaching staff and students.

Taras Shevchenko National University of Kyiv founded in 1834 is today a classic university with a distinct research profile, and it is the

¹ <https://www.linkedin.com/company/association4u-project>

² <https://partner.kubg.edu.ua/>

leading contemporary academic and educational hub of Ukraine³. The Educational and Scientific Institute of Philology is one of the largest University units. It offers diverse programs, fosters a rich academic culture, and maintains a strong emphasis on research and international collaboration. The Educational and Scientific Institute of Philology trains students in linguistic, literary and translation studies in accordance with international standards and the requirements of the modern labour market. Students have the opportunity to study about 30 languages.

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University⁴ (Kropyvnytskyi, Central Ukraine) is a leading regional university with a 100-year history and rich educational traditions. It is the only higher education institution in the region that trains translators, interpreters and specialists in applied linguistics. Over the past few years, the faculty members of the Department of Translation, Applied and General Linguistics have been actively implementing the translation of EU acquis and other texts of EU institutions in both translation and interpretation courses.

Zhytomyr Ivan Franko State University⁵, which was founded in 1919 as a pedagogical institute, is the oldest higher educational institution in the Polissia region. Today, the University trains students in a range of classical and pedagogical areas. The Department of English Philology and Translation as part of the Educational and Research Institute of Foreign Philology, educates prospective Bachelors and Masters in translation and interpretation.

This Manual is the result of mutual cooperation between scholars and translators from Ukraine and the EU. It is mainly addressed to Ukrainian students and translators. It is intended to be a practical tool for would-be-translators and translators of EU legal texts. The Manual consists of two Parts.

Part A places attention on EU law, language, and terminology. The first chapter offers an overview of EU law, institutions, and policies. The EU comprises a different legal order and that in turn has given rise to specialised rules and laws that require specialised language and

³ <https://knu.ua/en/>

⁴ <https://cusu.edu.ua/en/>

⁵ https://zu.edu.ua/en_index.html

terminology for them. Chapter A.2 reflects on EU language, multilingualism, and EU legal English. It points out that while the Manual places its main attention on EU English as a source language for translation into Ukrainian, EU English is nonetheless of a different variety and needs to be seen within its context of being one language out of many EU languages. Chapter A.3 examines EU translation and its theoretical and practical foundations. It emphasises the fundamental principles of EU translation and the importance of Eurolects as EU variants of national languages. Chapter A.4 offers an overview of terminology and applied terminology work in the EU Context. It emphasises the role of the IATE database and discusses EU term formation, term concept harmonisation, and EU term equivalence. Chapter A.5 presents corpus linguistics for EU legal translation. It analyses working with EU legal corpora and the concordance of EU terms. The chapter comprises a theoretical part covering basic concepts of corpus linguistics and types of EU legal corpora and a practical part with examples of EU legal translation-driven corpus queries.

Part B of the Manual addresses Ukrainian language and translation into Ukrainian. Chapter B.1 provides information on the specifics of Ukrainian as a target language, along with a brief history of the translation of EU legislation into Ukrainian. Chapter B.2 considers the challenges, pitfalls, failures, and prospects for translating EU legal acts. It examines the causes of mistakes in translating EU legal acts and offers guidance on how to improve the quality of translating EU legal acts into Ukrainian. Chapter B.3 analyses EU legal terminology and its linguistic features with respect to Ukrainian. It considers general and domain-specific terminology in legal texts, ordinary meanings versus EU legal meanings, synonymy, and polysemy, as well as other aspects of EU terminology. Chapter B.4 analyses the transfer of EU supranational terms into domestic legal systems, seen from the perspective of the Ukrainian jurisdiction. The focus of attention is on false friends and terminological lacunae. The chapter showcases a range of terms in this connection. Chapter B.5 examines grammatical and stylistic issues of translating EU legal acts. It addresses specific translation problems such as stylistic challenges,

semantic shifts, misrepresentation of concepts, discordant wording, as well as a range of grammatical features of EU legal acts. Chapter B.6 gives a practitioner's view on translation strategies and techniques. It sets out a three-step approach to increasing one's awareness about the EU acquis and legal translation, some key translation theories, and a range of strategies to employ. The chapter includes an appendix on training to translate legal texts. Part B concludes with an Annex that sets out samples of EU text in English and Ukrainian as examples of translation into Ukrainian. The Annex opens with a glossary of EU acts and institutions and proceeds to set out samples of translation of different parts of EU legal acts. These cover EU primary and secondary law texts.

The Manual includes background and theory as an aid to assist in solving future translation and terminology problems. The chapters are supplemented with detailed appendices and an Annex that offers textual models to be used.

Editors:
Martina Bajčić,
Colin D. Robertson,
and Liudmyla Slavova

Part B

Ukrainian Language and Translation into Ukrainian

CHAPTER B.1

Ukrainian and Eurolect as a Language Pair in Translation

Liudmyla Slavova and Viacheslav Karaban

The integration processes that are taking place in the EU-Ukraine relationships are naturally and unavoidably reflected in language. This chapter addresses: (1) the specifics of Ukrainian as the target language; (2) the specifics of Eurolect as a source language, and (3) a brief history of translating EU Law from English into Ukrainian. It also covers related issues that are represented in three Appendices, namely Appendix 1: The Nominalised Nature of Ukrainian and its Implications for translation, Appendix 2: Some EU English terms and words whose meanings are (slightly) different (in different contexts) from those of UK English legal terms and words, and Appendix 3: List of publications on the issues of Eurolect and translating EU legislation into Ukrainian.

1. Introduction

Tracing the evolution of the Ukrainian language and the changes that it has been undergoing, two important events stand out to be mentioned: (1) ratification of the Agreement between Ukraine and the EU in 2014⁶; and (2) Ukraine becoming a candidate country for membership of the European Union in 2022⁷. On 28 February 2022, Ukraine applied for EU membership. On 17 June 2022, the European Commission presented its Opinions on the applications submitted by Ukraine, Georgia and the Republic of Moldova. Based on the Commission's Opinion, Ukraine was given a European perspective on 23 June 2022 by unanimous agreement between the leaders of all 27 EU Member States⁸. As a result, Ukrainian legal writing is currently undergoing certain changes derived from the influence of EU language. In order to produce accurate translation into Ukrainian of

⁶ Угода про Асоціацію. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> (accessed 16.02.2024)

⁷ All the websites were operational on 2 April 2024.

⁸ Ukraine's EU path. Available at https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en

the body of EU law (the EU *acquis*), and in order to harmonise national and EU law the authors pay special attention to the specific features of the language of EU documents (Eurolect). In this context, however, it is important to note that the Ukrainian language is still going through the process of being developed as a "supranational" language of legislation. Ukrainian legal writing is gradually acquiring features that are specific to Eurolect. The Ukrainian legal language can be considered as a functional subsystem of the literary national language.

2. The Specifics of Ukrainian as the Target Language

This Section gives a general overview of morphological, syntactical, and lexical features of the Ukrainian language. Ukrainian is an East Slavic language of the Indo-European language family. It is written with the Cyrillic alphabet, which consists of 33 letters, out of which 21 are consonants (б, в, г, ґ, д, ж, з, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ), 10 are vowels (а, е, є, и, і, ї, о, у, ю, я), and one represents a semivowel (й). The soft sign (ь) appears only after consonants, it shows that the preceding consonant is palatalised. There are also the letters *я, ю, є*, which can indicate two sounds and softness (palatalisation) or semi-softness of the preceding consonant. The letters *ї, у* always represent two sounds.

Ukrainian has predominantly a synthetic structure. Its grammar is characterised by a high degree of inflection. It has a relatively free word order, although the dominant arrangement is subject-verb-object.

Ukrainian as a synthetic language. Grammatical relations are conveyed by word inflections and word forms. The change in the form of a word indicates distinctions in such grammatical categories as tense, person, gender, number, mood, voice, and case. The following synthetic features of Ukrainian need to be considered: case system, verb conjugation, gender agreement, verb aspect, numeral and adjective agreement, word order, and sentence structure. The number of notional parts of speech coincides in Ukrainian and English, but the number of functionals does not. Ukrainian lacks articles (e.g. the, a), though the category of definiteness and indefiniteness is characteristic of Ukrainian and can be expressed by word-order, pronouns and numerals. Ukrainian is a language with rich morphology, it is abundant in derivational patterns.

Nouns. The Ukrainian morphology has extensive noun declensions and variations. This richness allows for a wide range of meanings and nuances to be expressed primarily through noun forms and their modifiers. Ukrainian nouns have seven **cases**: Nominative, Genitive, Dative, Accusative, Instrumental, Locative, and Vocative. Each case conveys a specific grammatical function, and the choice of case depends on the syntactical and semantic contexts. Nouns, adjectives, and pronouns change depending on the case they are used in. The case of the nouns frequently depends on the verb e.g. *ужити заходів* (genitive case), *задовольняти вимоги* (locative case).

Ukrainian nouns are distinguished by **gender**: feminine, masculine, and neuter. In most cases, the gender of a noun can be determined by its relation to the pronoun (*він, вона, воно*) and its ending. Masculine nouns have endings *-а, -я, -о*, and 'zero' (*Микола, Ілля, батько, дід*); feminine nouns – *-а, -я*, and 'zero' (*жінка, криниця, ніч*); and neuter nouns *-а, -я, -о, -е* (*курча, слоненя, вікно, поле*). There are nouns that are referred to common gender. These are names of individuals depending on their actions, character traits, and behaviour. They have endings *-а, -я, -о* (*листоноша, соня, незнайко*). In Ukrainian one also differentiates double gender of the nouns, which have the connotation of coarseness and end in *-ище, -исько* (*бабище* – feminine-neuter, *дідисько* – masculine-neuter).

There are **four declensions** of nouns in the Ukrainian language. The first declension covers most feminine, masculine, and common gender nouns ending in *-а, -я*. The second declension includes most masculine nouns in *-о, 'zero'* ending and neuter nouns ending in *-о, -е, -я*. The third declension covers feminine nouns with zero ending and the noun *мати*. The fourth declension is for neuter nouns ending in *-а, -я* (mostly names of baby animals), in which suffixes *-ат-, -ят-, -ен-, -єн-* appear during declension.

In Ukrainian, countable nouns have **two numbers** – singular and plural. All Ukrainian nouns are divided into three groups: (1) nouns which have a full number paradigm – the Singular and in the Plural; (2) nouns which are used only in the Singular – Singularia Tantum (the names of material, collective nouns, abstract nouns, proper nouns); (3) nouns which are used only in the Plural – Pluralia Tantum (nouns denoting things, articles of dress, tools and instruments; nouns denoting

totality of things; the names of games and processes; nouns denoting periods of time, holidays, rituals and rites; some proper nouns).

Adjectives. In Ukrainian and English all adjectives are subdivided into qualitative and relative. The specific feature of Ukrainian is the presence of possessive adjectives. Adjectives in Ukrainian can appear before the noun they modify or after it. The choice of place depends on factors like emphasis and style. In Ukrainian, adjectives and participles (дієприкметники) agree with nouns in gender, case, and number i.e. the form of the adjective or participle (дієприкметник) changes depending on the form of the noun it modifies. Both Ukrainian and English adjectives possess the grammatical category of degrees of comparison. Comparative and superlative degrees can be formed synthetically and analytically. For instance, comparative degree – *розумний* (smart) – *розумніший* (smarter); *цікавий* (interesting) – *більш цікавий* (more interesting), *менш цікавий* (less interesting); superlative degree – *найрозумніший* (the smartest); *найбільш цікавий* (the most interesting), *найменш цікавий* (the least interesting). There are also some exceptions, which are formed through suppletivity: *хороший* (good) – *кращий* (better) – *найкращий* (the best), *поганий* (bad) – *гірший* (worse) – *найгірший* (the worst), *великий* (big) – *більший* (bigger) – *найбільший* (the biggest), etc.

Adverbs. The adverb is an unchanging part of speech. Ukrainian adverbs often originate from adjectives, i.e. the adjective gender marker is removed and the suffix *-о* is added to the stem: *швидкий* (quick, adj.) → *швидко* (quickly, adv.). The adverbs which derive from qualitative adjectives can form the degrees of comparison.

Numerals. Ukrainian numerals either agree with the noun in gender, number and case or govern it. Numerals can be cardinal (cardinal proper, collective, fractional, indefinite cardinal) and ordinal. Ukrainian and English numerals have isomorphic features with regard to lexicogrammatical meaning, combinability, and syntactic functions.

Pronouns. Ukrainian pronouns have the grammatical categories of number, case, and gender, but they are expressed unequally among different types of pronouns. For instance, the category of number is characteristic of personal, demonstrative, possessive, defining, indefinite and some other pronouns. Ukrainian pronouns can change according to cases.

Verbs. Ukrainian verbs are conjugated based on person and number or gender and number. English has a simpler conjugation system in comparison with the Ukrainian language. Ukrainian verbs have two aspects: perfective and imperfective. Ukrainian infinitive forms are often used in legal texts. Their counterparts in English might be gerunds or other forms. Ukrainian has active and passive constructions. They are not semantically completely identical. The active construction represents an action/event in relation to and with regard to its actor. The passive construction represents the same action/event in relation to and concerning its recipient. The grammatical predicates (the main members of sentences) of corresponding active and passive constructions are different forms of the same verb [Ginzburg, 2017].

The category of modality expresses the necessity, obligation, etc. of certain actions. In Ukrainian law, it is mostly represented by the verb form in the present tense and indicative mood and, to a far lesser degree, modal verbs or words. This aspect is further discussed in detail in Chapter B.5.

Ukrainian syntax. Ukrainian has a flexible word order, but the focus is often on expressing grammatical relationships. EU legal acts often contain lengthy and complex sentences with multiple clauses and sub-clauses. Translating these sentences while maintaining their syntactic structure, coherence, and clarity can be challenging, especially in languages with different sentence structures like Ukrainian and English.

The theme-rheme division in the sentence is also important, which helps to analyse and describe the organisation of information in a sentence. The theme is the part of the sentence that provides background information, while the rheme is the new or focused information that the speaker wants to convey. This division helps in understanding the information flow within a sentence. In Ukrainian, like in many other languages, the theme and rheme can be identified based on word order, intonation, and other grammatical features. The basic word order in Ukrainian is Subject-Verb-Object (SVO), and the information flow often follows this pattern. It is important to note that word order alone may not always determine the theme and rheme in a Ukrainian sentence, as intonation and context can also play a role.

Additionally, in more complex sentences or when using different sentence structures, the theme-rheme division may vary.

The lexical system of any language is rather sensitive to the events taking place in society. The integration processes cannot but influence the formation of the lexical system of the Ukrainian language. The Ukrainian terminological system has been enlarged by specific vocabulary that is related to EU concepts, institutions, processes, and activities. Chapter B.3 gives a detailed account of general and domain-specific terminology, legal synonyms, and polysemy, foreign terminology, and legal abbreviations. Ukrainian legal terms are formed based on the same word-building patterns as common words, the most productive being the morphological way of word formation. It should be noted that a significant number of scientific and technical terms in the Ukrainian language are based on verbal adjectives or participial forms in attributive terminological combinations. In such terms and phrases, it is not permissible to use active participle forms with suffixes *-уч, -юч-, -ач-, яч-* (*виконуючий, завідуючий*, etc). It is advisable to replace these forms with adjectives using suffixes *-альн-* (*погоджувальний*), *-лив-* (*заощадливий*), *-н-* (*мийний*).

Passive participles are actively used in attributive terminological compounds in the perfective and imperfective forms of the verbs that create them in the following way: (1) if the stem of the infinitive ends in *-а(-я)*, then the suffix *-н(ий)* is added to it (*обладна(ти) – обладнаний*); (2) if the stem of the infinitive ends not in *-а*, then the stem of the 1st person singular is added to suffix *-ен(ий)* (*узгоди(ти) – узгодж(у) – узгоджений*). The most common structures of terminological word combinations in Ukrainian are Adj + N and Adj+Adj+N.

The foregoing particularities of the Ukrainian language are further discussed from the viewpoint of rendering them into/from English in the subsequent chapters⁹.

Nominalised nature of legal Ukrainian. Ukrainian is known to be more nominal in its linguistic system and usage than English for several specific reasons. The nominal nature of a language is not just a linguistic feature but a reflection of its speakers' history, culture, and worldview. From the viewpoint of a cultural and conceptual

⁹ See Chapters B.3 and B.4

framework, the way a culture perceives and categorises the world can influence its language. Some cultures, including Ukrainian, have a more noun-centric worldview, categorizing and defining experiences primarily through objects (nouns), while others (including English) might view actions (verbs) as more central.

The greater nominalised nature of legal Ukrainian compared to legal English presents great challenges and considerations for translators, particularly when translating EU legal acts into Ukrainian. Legal English and, especially, Eurolect, while they do employ nominalisations, often maintain a clear, direct form of expression. For example, phrases like "*binding decision*," "*term of contract*," and "*principle of freedom of contract*" demonstrate straightforward constructions where the nominal elements ("decision," "term," "principle") are directly modified by adjectives or other nouns without elaborating on the action itself.

In contrast, legal Ukrainian tends to expand nominalisations into phrases that explicitly describe the action or process involved, making the expressions more verbose and detailed. For instance, the English "*binding decision*" becomes "*рішення, обов'язкове для виконання*" in Ukrainian, which directly translates to "decision, obligatory for execution." Similarly, "*term of contract*" is expressed as "*строк виконання контракту*," translating back to English as "*term of execution of the contract*." This expansion clarifies the action or the process involved in the nominalised concept, making the language richer in detail but also more complex in structure.

Translators must carefully navigate these linguistic differences, ensuring that the nuanced and inherently detailed nature of Ukrainian nominalisations is accurately reflected in their translations without losing the original meaning or creating unwieldy sentences. This requires a deep understanding of both languages' legal terminologies and the ability to interpret and convey legal concepts in a way that is both precise and accessible to Ukrainian speakers. The challenge lies not only in the linguistic transformation but also in preserving the legal efficacy and intent of the original EU legal acts, ensuring that the translations are legally sound and comprehensible to the target audience. The task underscores the importance of linguistic expertise and legal acumen in the translation of legal documents across different

languages and legal systems, which is exemplified by the comparison of English and Ukrainian terms from the field of Criminal law¹⁰ in **Appendix 1. The Nominalised Nature of Ukrainian and Its Implications for Translation.**

In Ukrainian, preference is given to nouns and noun phrases to express complex ideas, as they convey more information about the context, status, and relationships than verbs or adjectives. The translator must remember that Ukrainian, being more noun-centric, may structure sentences and clauses around nouns and nominal phrases. In contrast, English, being more verb-centric, with its array of finite and non-finite verb forms, often uses a more balanced mix of nouns, verbs, and other parts of speech. The discrepancy can lead to complexities in maintaining the original meaning and legal nuances when translating legal documents. Here are some examples demonstrating the introduction of nouns and noun phrases in translating sentences in legal texts from English into Ukrainian¹¹:

<i>The functions of this body are roads and parks</i>	<i>Завданнями цього органу є утримання шляхів та ведення паркового господарства</i>
<i>Because it is (and was) created by the courts, common law is a product of judicial rather than legislative power</i>	<i>Зважаючи на те, що прецедентне право встановлюється (і встановлювалося) судами, воно виступає як результат функціонування переважно судової, а не законодавчої влади.</i>

Such particularities have been examined for Czech, Slovak, Bulgarian, Polish, and other Slavic languages in EU texts. It is advisable for the translators to resort to them while seeking for solutions for Ukrainian.

This particular feature of legal Ukrainian must be taken into account in translating EU legal acts and, specifically, legal terms.¹² The verbal nouns in *-ння, -ття* with the meaning of a process are

¹⁰ Criminal law is mainly a matter for Member States rather than the EU as a whole.

¹¹ The examples below are from common law unlikely in an EU text.

¹² EU texts exist in other Slavic languages, and these can also be drawn on for inspiration in translation and terminology. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/>.

in-between the noun and the verb. They play an important role in Ukrainian professional texts [Ginzburg, 2013]. Such nouns are introduced while translating some English legal terms. The translator of EU legal terms must be aware of nominalisation in Ukrainian and consider the possible addition of nouns and noun phrases in their translations.

3. Eurolect as the Source Language

In this Section, Eurolect and its characteristics are considered from the viewpoint of the interaction of language, law, and translation. The term "Eurolect" refers to the variety of a language influenced by and adapted to the European Union context. It is not a single language, but rather a set of linguistic features that are shared by the official and working languages of the EU as a result of language contact through the translation of EU legislation and policies [see also Chapter B.4]. Eurolect originated from the necessity to draft, interpret, and translate legal and administrative texts across the EU's official and some unofficial (candidate countries') languages. This process has led to the development of shared special syntax, words, terminologies, text structures, and conventions in each of these languages, giving rise to the Eurolects. They encompass how EU terminologies, discourses, and conventions are integrated into member languages.

3.1. Distinguishing Features

Eurolect can be regarded as an interesting specimen of the intersection of language and law, reflecting the EU's unique character as a supranational entity with diverse Member States and candidate countries. The continuous evolution of the EU and its policies ensures that Eurolect remains a dynamic area of study and practice to be analysed constantly by translators and translation scholars.

Eurolect has some major distinctive features that distinguish it from the national legal languages of the Member States:

(1) *supranational vocabulary*: Eurolects incorporate words and terms that are used only in EU supranational and national documents and may not exist in national varieties. It has a specific vocabulary that is related to the EU concepts, institutions, processes and activities. For example, terms such as *acquis*, *comitology*, *subsidiarity*, *proportionality*, *infringement*, *preliminary ruling*, *EIB*, *EBA*, etc. are

unique to Eurolect and may not have direct or equivalent translations in the national legal languages. Eurolect also uses terms that have different meanings or connotations in the EU and the national legal systems, such as the *Council of the European Union*, *the Treaty on the European Union*, etc. Eurolect also uses words and terms that are borrowed or adapted from other languages, such as Latin, French, English, etc. For example, words such as *a posteriori*, *a priori*, *de minimis*, *force majeure*, etc. are commonly used in Eurolect. Its examples also include largely denotations of specific EU institutions and policies;

(2) *calques and neologisms*: due to the translation process, Eurolects often contain calques, where structures or terms from one language are transferred to another. Neologisms are also common, creating new terms to describe EU-specific concepts;

(3) *syntax and semantics*: Eurolects can display altered syntax and semantic shifts, with words and phrases being used in ways uncommon to standard varieties of the language. Eurolect tends to use more complex and long sentences than simple and short sentences, because of the need to convey precise and comprehensive information, as well as to avoid ambiguity and misunderstanding. For example, sentences in Eurolect often contain multiple clauses, modifiers, conjunctions, prepositions, etc. that make them difficult to read and understand. Eurolect also tends to use more passive voice verb forms than active voice ones, as a result of the need to emphasise the action or the state of affairs rather than the agent or the subject. For example, sentences such as "*The Commission shall adopt delegated acts*" or "*The directive shall be transposed by the Member States*" are more common in Eurolect than their counterparts, such as "*The Commission adopts delegated acts*" or "*The Member States transpose the directive*". Eurolects, particularly in legal contexts, often favour passive constructions to maintain an objective and formal tone;

(4) *morphological features*: Eurolect tends to use more nouns than verbs or other parts of speech, as a result of the influence of the languages that have a preference for nominalisation, such as German, French, etc. For example, terms such as "*adoption, implementation, delegation*" are more frequent in Eurolect than their verbal counterparts, such as "*to adopt, to implement, to delegate*". Eurolect also tends to use more compound nouns than simple nouns, because of the need to

express complex and specific concepts, such as "*data protection officer, European arrest warrant, single market access*", etc.;

(5) *textual features*: Eurolect has a specific structure and organisation that is determined by the type and function of the text, as well as by the conventions and rules of the EU institutions and bodies. For example, texts in Eurolect often follow a standard format¹³, such as a title, a preamble, a body, a conclusion, etc. that indicate the purpose, the scope, the content and the effect of the text. Texts in Eurolect also use specific textual devices, such as headings, subheadings, paragraphs, bullet points, etc. that help to divide and arrange the information logically and coherently. Texts in Eurolect also use specific textual markers, such as references, citations, footnotes, etc. that help to link and support the information with other sources and documents¹⁴;

(6) *redundancy*: legal and administrative texts in the EU often prioritise clarity over brevity, leading to redundancy. For instance, "*terms and conditions*" might be reiterated as "*conditions, terms, and stipulations*" (about the influence of this Eurolect feature on Dutch translations see [Carton, 2018, p. 16, 49];

(7) *uniformity vs. divergence*: there is an inherent tension in Eurolects. On the one hand, there is a push for uniformity across languages to ensure consistent interpretation and application of the law, on the other hand, the cultural and linguistic diversity of Member States can lead to divergence [Aljanati, 2018];

¹³ English Style Guide. A handbook for authors and translators in the European Commission. Available at: https://commission.europa.eu/system/files/2023-11/styleguide_english_dgt_en.pdf.

Joint practical guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3879747d-7a3c-411b-a3a0-55c14e2ba732>

Translation Style Guide for European Union Member States. Available at: https://www.academia.edu/51812155/Translation_Style_Guide_for_European_Union_Member_States

Manual of precedents for acts established within the Council of the European Union. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/431ccffid-00c2-491a-b423-ce709af0d6c3>

¹⁴ EU texts do not contain translator notes, since treated as a source text. The information has to be conveyed through the translation.

(8) *translation and interpretation*: the Directorate-General for Translation (DGT)¹⁵ and the Directorate-General for Interpretation (DG SCIC)¹⁶ are two key EU bodies responsible for managing the vast amount of translation and interpretation work. They ensure that Eurolect remains consistent, comprehensible, and accurate across all official languages;

(9) *Eurolect translation and other challenges*: (a) *complexity*: the intricate nature of EU texts, combined with the need for translation and interpretation across many languages, can result in complex and dense Eurolects; (b) *misunderstandings*: nuances in Eurolect can lead to misunderstandings if not properly interpreted or if taken out of the EU context; (c) *language evolution*: as the EU's policies, laws, and institutions evolve, so too does Eurolect, requiring continuous updates and adaptations;

(10) *Eurolect research*: scholars in sociolinguistics, legal studies, and translation studies frequently investigate Eurolects. Research topics include the linguistic features of Eurolects, their development over time, their impact on national varieties, and the challenges they pose for translators and interpreters [Observing Eurolects, 2018; Biel, 2018; Hrežo, & Bednářová-Gibová, 2022]. Given the fact that only a minor part of EU legislation has been translated into Ukrainian, we can state that a specific Ukrainian "Eurolect" has not been formed yet.

3.2. EU Legal English

European Union English legal language (EUELL) is a variety of English that is used by the European Union (EU) institutions and bodies to communicate and legislate on various matters related to the EU. EUELL is influenced by several factors, such as the multilingual and multicultural nature of the EU, the legal traditions and systems of the Member States, the specific terminology and concepts of the EU, and the need for clarity and consistency across different languages and audiences. EUELL differs from the common and legal English usages

¹⁵ Directorate-General for Translation. Available at: https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/translation_en (accessed 22.02.2024).

¹⁶ Directorate-General for Interpreting. Available at: https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/interpretation_en (accessed 22.02.2024).

in several aspects, such as grammar, vocabulary, style and discourse. **Appendix 2** sets out some EU English terms and words whose meanings are different from those of English law conceptualisations and language.

3.3. Eurolect's Supranational Nature: the Concept and Translation Implications

Speaking about translation of EU supranational terms it is necessary to define a supranational term. It may be defined as a term that is common only to the languages of an international or supranational organisation, i.e., its concept (and, very likely, its transcoded linguistic form) must be used in the legal acts of such an organisation and transcends national boundaries, authority, or interests, and it is outside or beyond the authority of one national government (cf.: [supranational]; see also [Doczekalska, 2018, p. 175-178]). The meanings of such terms must be conveyed in EU languages unambiguously and in full accordance with their definitions, which is why they are often transliterated (sometimes, adaptively), or by using the definition of the corresponding term, or else by the closest direct translation equivalent (a word with a typical first meaning. For example, its predominant translation equivalent among the EU languages corresponds to the Ukrainian terms "*супранациональний термін*" or "*наднаціональний термін*", with the latter being preferred as the most literal one [Супранациональний]. The titles of the major EU legal acts are translated into Ukrainian in the following ways: *Directive* – Директива (адаптивна транслітерація), *Recommendation* – Рекомендація (адаптивна транслітерація), *Regulation* – Регламент (the first closest equivalent), *Decision* – Рішення (the first closest equivalent), *Opinion* – Висновок (the second closest equivalent), although there may be a demurral that such techniques of translation may not be the best variants of translation (see, for example, [Pavluik, 2023]).

The translation of EU supranational terms into the national legislation is a task fraught with complexities, traps, and pitfalls, which poses a series of challenges, particularly when reconciling them with the national legislations of EU Member and candidate countries. It demands a deep understanding of both the source and target languages, as well as the intricacies of various legal systems. The

process is a testament to the EU's commitment to unity in diversity, even as it grapples with the challenges this ethos entails.

Some EU supranational terms might not have direct counterparts in national languages because the concept they represent does not exist (lack of direct equivalent or semantic equivalence) or is not recognised in a particular Member State's legal system. This necessitates the creation of neologisms or the borrowing of terms, which may not be immediately comprehensible to native speakers. Such terms may seem straightforward in one language but may carry additional or different connotations in another language, which can lead to misunderstandings or misinterpretations at the national level.

The EU Member or candidate countries have different legal systems and come from different legal traditions, such as civil law and common law. Supranational terms that fit seamlessly within one legal tradition might pose challenges for another. To address the challenge of unfamiliar supranational EU terms, some languages might resort to creating calques or borrowing terms directly; however, these solutions can be problematic because calques (literal translations) might not capture the full meaning or nuance of the original term, while loanwords without their appropriate adaptation can alienate people who are not familiar with the EU context.

The EU prioritises consistent interpretation and application of its laws across Member States, and this demands consistent translation of supranational terms across all languages; therefore, achieving this consistency, given the linguistic and cultural diversity of the EU, is challenging. EU legislation and policy are continuously evolving, so this dynamic nature means that terms might change or new terms be introduced; consequently, translators must be updated regularly and ensure that their translations reflect the most recent definitions and contexts. EU documents can be intricate, with long sentences and nested clauses. This complexity of source texts can compound the challenge of translating already difficult supranational terms.

In the quest for clarity and uniformity, some nuanced aspects of the original term might be lost in translation (loss of nuancing), leading to a potential oversimplification. Even when supranational terms are accurately translated, they might be met with resistance or scepticism at the national level, especially if they challenge established legal notions

or national sovereignty. When national translators identify challenges or ambiguities in source texts, these concerns need to be communicated back to EU-level drafters to ensure clearer future drafting. This feedback loop, though essential, can be logistically challenging.

From the foregoing, it will be apparent that translating EU supranational terms requires specialised training, as it is not just about linguistic competence but also legal and institutional knowledge. Ensuring that all translators have this specialised training is a continuous challenge.

4. A Brief History of the Translation of EU Legislation into Ukrainian

This is the first attempt to outline the history of translating EU law texts from English into Ukrainian that is rather incomplete because of lacking some important relevant information. The history merits a special monograph to describe in detail all the efforts, vicissitudes, and difficulties of the grand translation project. It is to be hoped that due to the collective efforts of Ukrainian translation scholars and translators involved in this epic task of translation, a work of this kind may be prepared and appear in publication in the observable future.

4.1. The 1990-ies

In the 1990s, Ukraine experienced significant developments marked by its integration into supranational structures, encompassing both European and global organisations. This period was characterised by Ukraine's simultaneous accession to various international bodies such as the Council of Europe (CoE)¹⁷, inclusive of the European Court of Human Rights (ECHR)¹⁸, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE)¹⁹, and the Congress of Local and Regional

¹⁷ Вступ України до Ради Європи. Available at: https://tax.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/arhiv/integratsiya-ukraini-do-es/spivrobotnytstvo-z-radou_es/chlenstvo-v-radi-evropy/vstup (accessed 16.02.2024).

¹⁸ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та Європейський суд з прав людини. Available at: <https://minjust.gov.ua/m/konventsiya-pro-zahist-prav-lyudini-i-osnovopolojnih-svobod-ta-evropeyskiy-sud-z-prav-lyudini> (accessed 16.02.2024).

¹⁹ Співробітництво України з Радою Європи. Available at: https://tax.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/arhiv/integratsiya-ukraini-do-es/spivrobotnytstvo-z-radou_es/chlenstvo-v-radi-evropy/spivrobotnytstvo/ (accessed 16.02.2024).

Authorities of the Council of Europe (CLRAE)²⁰, among others. Concurrently, there was a concerted effort to establish national legal discourses within the context of these language development tendencies, reflective of the sovereign states' dynamics. This era was pivotal not only for the introduction of numerous terminologies pertaining to supranational realities into linguistic usage but also for the reconfiguration and establishment of entirely new frameworks in legal consciousness within the Ukrainian linguistic community. This development aimed to fill the categorical and nominative gaps that arose from Ukraine's prior socio-economic trajectory. A notable aspect of this period was the creation of distinct Ukrainian-English and English-Ukrainian linguistic interactions, replacing the Russian language's intermediary role prevalent during the Soviet era, a direct consequence of Ukraine's newfound independence.

State-building processes in Ukrainian society brought to the forefront the conceptualisation of current legal phenomena, both national and universal, and their verbal articulation. This necessitated the harmonisation of national legal discourse with the supranational, predominantly English, legal lexicon. It became imperative to bridge the structural divergences in conceptual frameworks and accommodate linguistic systemic differences to ensure maximum congruence between Ukrainian and English legal discourses. In a broader sense, the need for a framework to develop contemporary communicative practices of the sovereign state, including in the realm of Criminal law, became an urgent issue. Criminal law, arguably one of the oldest branches of law, is linked intrinsically to the evolution of each specific society as it delineates the fundamental boundary between good and evil. Hence, its conceptual apparatus is significantly nationally specific due to its deep-rootedness in the communicative practices of a given linguistic community and its connection to societal archetypes. The nationally conditioned asymmetry in the conceptual structure of corresponding cognitive fields in the realm of Criminal law, articulated in both Ukrainian and English, is illustrated vividly by

²⁰ Участь України у діяльності Ради Європи. Available at: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/rada-yevropi/uchast-ukrayini-u-diyalnosti-radi-yevropi> (accessed 15.02.2024).

the glossaries contained in various educational materials²¹. For instance, only 75% of Ukrainian concepts (realities) in the field of Criminal law can be adequately represented through the English nominative apparatus²². In the remaining cases, speakers must rely on their understanding of the appropriateness of using specific English.

The 1990s also saw significant terminographic work on many technical, including legal, linguistic and dictionary-making, aspects and the formulation of theoretical foundations for such activity. Analogous to the developments in the 1920s and 1930s, the post-1991 era, particularly in the field of law, witnessed the emergence of numerous lexicographic works²³. These varied in their scope and nature of lexicographic processing, and they were intended to ensure nominative sufficiency in the field. The works included publications highlighting the complexities of legal terminology and strategies for improving the translation of EU legislation into Ukrainian, and they included a range of legal terms. In 1999, the Government approved a Regulation on the procedure for processing draft acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine, as well as draft laws of Ukraine and acts of the President of Ukraine submitted by the Cabinet of Ministers of Ukraine to the *Verkhovna Rada* of Ukraine.

A selection of publications is set out in **Appendix 3**, which contains a list of publications on the issues of Eurolect and translating EU legislation into Ukrainian.

²¹ Сіренко, В.Ф., Станік, С.Р. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України. – Київ: Оріяни 1999; Англо-Український довідник з англійського права. Available at: <https://ukrainianlanguage.uk/law/index.html> (accessed 16.02.2024); Legal Terminology: Challenges of English-Ukrainian Translation. Available at: <https://ajee-journal.com/legal-terminology-challenges-of-english-ukrainian-translation> (accessed 14.02.2024); Criminal Procedure Code of Ukraine. Available at: <https://rm.coe.int/16802f6016> (accessed 16.02.2024); English-Ukrainian Legal Dictionary. Available at: <https://elrc-share.eu/repository/browse/english-ukrainian-legal-dictionary/8555432c4df711ec9c1a00155d0267066d932dfaced4fdfbfe7f19ce2dde6f9/> (accessed 16.02.2024).

²² Березовенко, А.В. Формування дискурсивної практики у царині кримінального права в процесі розбудови державності України. Вісник кримінального судочинства. № 1, 2018, с. 81.

²³ English-Ukrainian Reference Guide to English Law. Available at: <https://ukrainianlanguage.uk/law/00/sources.html> (accessed 15.02.2024); Глосарій термінів Європейського Союзу. Available at: europa.dovidka.com.ua. (accessed 15.02.2024); Karaban, V.I. English-Ukrainian Law Dictionary. Vinnytsia: Nova Knyha, 2004; Карабан, В.І. Українсько-англійський юридичний словник. – Вінниця: Нова книга, 2003.

4.2. Before the Association Agreement

In the year 2000, the relevant amendments were made to the Ukrainian Government's Temporary Regulations of the Cabinet of Ministers.²⁴ The early 2000s also saw the initiation of translating EU legislation into Ukrainian, well before the signing of the EU-Ukraine Association Agreement in 2014. Annual action plans for the implementation of the Programme, prepared by the Coordination Council for the Adaptation of Ukrainian Legislation to EU Legislation and approved by the Cabinet of Ministers determined specific measures for the adaptation of EU legislation (including institutional changes), projected timeframes for their implementation, and the amount of expenditure (including expenditure on the preparation of regulations, training, institutional changes, comparative legal research, translation of *acquis communautaire* acts into Ukrainian, preparation of a glossary of *acquis communautaire* terms, etc.). On 16 June 2004, the Government approved the plan of the corresponding work for 2005.

In 2004, the Ukrainian Cabinet of Ministers established the State Department for Legislative Adaptation within the Ministry of Justice²⁵, tasked with organising the translation of the *acquis communautaire* and legislation from EU Member States into Ukrainian. The Ministry of Justice's 2005 order formalised this translation process and established a Commission for Official Translation Status²⁶. This process set the foundation for a comprehensive translation system, ensuring the authenticity and quality of translated legal texts.

²⁴ Постанова Кабінету міністрів України від 5 червня 2000 року № 915 про затвердження Тимчасового регламенту Кабінету міністрів України. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/915-2000-%D0%BF#Text>. (accessed 20.03.2024).

²⁵ Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#Text> (accessed 29.02.2024).

²⁶ Про затвердження Порядку перекладу актів *acquis communautaire* на українську мову. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0642-05#Text> (accessed 29.02.2024).

4.3. The Translation of the Association Agreement

The translation of the draft Association Agreement²⁷ into Ukrainian and the official languages of the EU Member States was carried out from late 2012 to mid-2013. On 15 May 2013, the European Commission recommended to the EU Council to sign the Association Agreement and to allow its provisional application until the ratification procedures were completed by all EU Member States. On 9 August 2013, the draft Association Agreement was published on the government website²⁸. The translation of the Association Agreement in its scope and thematic coverage was at the time the biggest international legal document translation endeavour in the history of Ukrainian translation.

Since 2017, following their formal approval, the translations of EU acts which relate to the implementation of Ukraine's obligations in the field of European integration have been published on the Government Portal,²⁹ in accordance with the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 512 of 31 May 2017³⁰. In this connection, the work on translating the EU *acquis communautaire* is undertaken within the framework of the EU Project "Support to the implementation of the EU-Ukraine Association Agreement" (Association 4U)³¹.

²⁷ Угода про асоціацію. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/ yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>. (accessed 16.02.2024).

²⁸ Угода про асоціацію. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/ yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> (accessed 16.02.2024).

²⁹ Переклади актив *acquis* ЄС. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/ yevropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes> (accessed 14.02.2024).

³⁰ Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 512 of 31 May 2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512-2017-%D0%BF#Text> (accessed 16.02.2024).

³¹ Association 4U. Available at: <https://association4u.in.ua/> (accessed 16.02.2024).

The EU Project Association 4U (non-commercial organization) is the hand of help to Ukrainian government institutions in the translation of the Association Agreement. In January 2021, Ukraine's EU Project Association 4U launched a programme to support Ukrainian universities in translating EU *acquis*. During 2021-2023, the Association 4U supported the scholars and lecturers of translation and linguistic departments from 4 Ukrainian universities in the development, improvement, and delivery of specialised EU *acquis* translation courses, specifically, modernising existing legal translation courses with an "EU *acquis* component", supporting the implementation of new courses on EU *acquis* translation, reviewing newly created or developed courses and modules, encouraging the development of teaching materials and materials for students, conducting lectures/webinars for students and training of trainers on EU *acquis* translation, as well as giving introductory courses on the basics of EU law in the format of online workshops.

The translation of individual EU acts is initiated by a proposal that is submitted by the ministries and other public authorities of Ukraine and it takes place following indicative plans for translating EU acquis acts for 2017–2018. Once completed, the approved translations are distributed under subparagraph 20 of item 4 of the Regulations on Government Office for the Coordination of European and Euro-Atlantic Integration, approved by the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 4 October 2017 no 759.³² The translators have access to the Glossary of Terms of the EU Acquis provided by the Government Office which also updates it according to the tasks that are assigned.³³

4.4. After the Association Agreement

Since 2016, a system of regular tenders has been introduced for the translation of the EU regulatory framework into Ukrainian.³⁴ The projects "Support to the Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement. Phase I" and "Support to the Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement. Phase II" (Association4U), funded by the European Union and implemented by a consortium led by CPM Consulting International OÜ, has been announcing relevant tenders for the provision of translation services for the EU legal framework.³⁵ The Resolution of the *Verkhovna Rada* of Ukraine dated 29 July 2022 "On Certain Measures to Fulfil Ukraine's Obligations in the Field of European Integration" instructed the Cabinet of Ministers of Ukraine to provide official translations of many acts of EU legislation and/or other sources of EU law.

³² Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2017-%D0%BF#Text> (accessed 11.02.2024).

³³ Глосарій термінів *acquis* ЄС. Available at: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXII1OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730 (accessed 16.02.24).

³⁴ Тендер на надання послуг перекладу нормативно-правової бази ЄС та українських актів законодавства. Available at: <https://gurt.org.ua/news/competitions/56774/> (accessed 15.02.2024).

³⁵ Тендер на надання послуг перекладу нормативно-правової бази ЄС. Available at: <https://www.prostir.ua/?grants=tender-na-nadannya-posluh-perekladu-normatyvno-pravovoji-bazy-es-ta-ukrajinskyh-aktiv-zakonodavstva> (accessed 16.02.2024).

The latest Resolution by the Cabinet of Ministers in May 2023³⁶ on approval of the procedure for translation into Ukrainian of acts of the European Union *acquis communautaire* and into English of acts of Ukrainian legislation relating to the fulfillment of Ukraine's obligations in the field of European integration further refined this translation framework, emphasising the need for high-quality translations of the EU *acquis* and Ukrainian legislation. The Resolution of May 2023 established a working expert group to assess translation quality that involves various specialists and representatives whose task is to ensure accuracy and professional appropriateness.

The role of the State Department for Legislative Adaptation has been crucial in aligning Ukrainian legislation with European standards. This department is responsible for developing the Glossary of *acquis communautaire* terms and implementing uniform translation requirements to facilitate the EU legislation adaptation (see the list of EU *acquis* translated into Ukrainian (Переклади актів *acquis* ЄС). Additionally, scholarly publications and analytical articles by Ukrainian translato­logists, linguists, and legal scholars have been instrumental in addressing the challenges of translating EU legal acts, offering valuable insights for new translators in the field. **Appendix 3** includes a list of these works.

5. Summary

This Chapter has discussed particularities of Ukrainian and Eurolect as a language pair in translation. Ukrainian belongs to the East Slavic group of the Indo-European language family and is considered to have predominantly a synthetic structure. Its grammar is characterised by a high degree of inflection, so it is rich in derivational patterns. Grammatical relations are conveyed by word endings, inflexions, and word forms. The following synthetic features of Ukrainian are to be taken into account: case system, verb conjugation, gender agreement, verb aspect, numeral and adjective agreement, word order, and sentence structure. Ukrainian has a relatively free word order, but subject-verb-object (SVO) arrangement dominates. It is more noun-centric and may

³⁶ Постанова Кабінету Міністрів України № 451 від 2 травня 2023 р. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-zdiisnennia-perekladu-na-ukrainsku-movu-aktiv-ievropeiskoho-soiuzu-acquis-t20523> (accessed 14.02.2024).

structure sentences and clauses around nouns and nominal phrases. The formation of the lexical system of the Ukrainian language undergoes certain changes. The Ukrainian terminological system has been enlarged by specific vocabulary that is related to EU concepts, institutions, processes, and activities. Ukraine's integration into European structures necessitated the development of a Ukrainian legal lexicon aligned with EU standards, leading to significant terminographic work. This work progressed through the 2000s, highlighted by systematic translation efforts and the establishment of dedicated bodies to oversee the translation process.

Eurolect represents a set of linguistic features shared across the EU's official and working languages due to extensive language contact in the translation of EU legislation and policies. It embodies the adaptation of EU terminologies, discourses, and conventions within member languages, reflecting the supranational entity's dynamic character and the continuous evolution of its policies. Additionally, the exploration of Eurolect as the source language reveals unique linguistic challenges faced by translators, emphasising the necessity for specialised training and a deep understanding of relevant legal systems to ensure accurate translation outcomes. Eurolect's distinguishing characteristics significantly deviate from the national legal languages of the Member States, incorporating a supranational vocabulary unique to the EU context, such as *acquis*, *subsidiarity*, and *proportionality*. The translation process often results in calques and neologisms, creating new terms for EU-specific concepts. Eurolects exhibit altered syntax and semantic shifts, favouring complex sentence structures and passive voice constructions to maintain an objective and formal tone. This specificity poses unique challenges for translators, who must navigate the nuanced syntax, specialised vocabulary, and the inherent uniformity versus divergence within Eurolect.

The chapter concluded by delving into the history of translating EU legislation into Ukrainian, thereby marking the first comprehensive effort to document this intricate process. It outlined significant milestones in the translation of EU legislation into Ukrainian, from the early initiatives in the 1990s and 2000s and pre-dating the EU-Ukraine Association Agreement to the post-Agreement era when a structured approach to translation was established. It highlighted the

establishment in Ukraine of dedicated departments and commissions to oversee the translation process, thereby ensuring the authenticity and quality of legal texts translated into Ukrainian.

References

- Супранациональний. (б. д.). Available at: <https://uk.worldwidedictionary.org/> (accessed 16.02.2024).
- Aljanati, P. (2018). Multilingual EU law: a new way of thinking. *European journal of legal studies*, Vol. 10, Special issue, 5–46.
- Biel, Ł. (2018). Observing Eurolects: The case of Polish. *Observing Eurolects*. Edited by L. Mori. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 295–327. <https://doi.org/10.1075/scl.86.12bie>
- Carton, J. (2018). The linguistic influence of EU directives on Dutch implementation laws: a comparative corpus-based study. Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad Master in de Meertalige Communicatie. Universiteit Gent, 2017-2018. Available at: https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/478/819/RUG01-002478819_2018_0001_AC.pdf (Accessed 29.03.2024)
- Doczekalska A. (2018). Legal Languages in Contact: EU Legislative Drawing and Its Consequences for Judicial Interpretation. In *Language and Law. The Role of Language and Translation in EU Competition Law* (pp. 163–178). (Eds.). S. Marino, L. Biel, M. Bajčić, V. Sosoni.
- Ginzburg, M. (2013). Ukrainian verbal nouns in *-ння, -ття* against a background of the neighbouring Slavic languages. *Terminology*, 765, 3–13.
- Ginzburg, M. (2017). About active, passive and resultative construction in Ukrainian professional texts against a background of the other languages. *Terminology*, 869, 3–22.
- English Style Guide. (2023). *A handbook for authors and translators in the European Commission*. Available at: https://commission.europa.eu/system/files/2023-11/styleguide_english_dgt_en.pdf
- Hrežo, V., & Bednářová-Gibová, K. (2022). Eurolect in Translation on the Move: Diachronic Variation of Translation of the Passive in Institutional-Legal Texts. *Lublin Studies in Modern Languages and Literature*, 46(2), 45–60.
- Publication Office of the European Union. (2015). *Joint practical guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation*. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3879747d-7a3c-411b-a3a0-55c14e2ba732> (accessed 20.02.24).
- More, Laura. (Ed.). (2018). *Observing Eurolects: Corpus analysis of linguistic variation in EU law*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- Pavluik, N. (2023). A Potential of Legal Terminology to be Translated: The Case of 'Regulation' Translated into Ukrainian. *International Journal for the Semiotics of Law*, 36(6).
- Dictionary.com. (n. d.). *Supranational*. Available at: <https://www.dictionary.com/browse/> (accessed 16.02.2024).
- Sfetcu, Nicolae. (2016). *Translation Style Guide for European Union Member States*. Available at: https://www.academia.edu/51812155/Translation_Style_Guide_for_European_Union_Member_States (accessed 20.02.24).

Appendix 1

The Nominalised Nature of Ukrainian and Its Implications for Translation

<i>Because the law is based on generations of experience, it gives continuity and consistency to the law.</i>	Врахування досвіду багатьох попередніх поколінь забезпечує спадкоємність та узгодженість права.
<i>Many activities in the state are governed extensively by rules adopted by state or local government agencies: pollution control, housing, building construction and safety, land use and development, industrial safety, etc</i>	У штаті багато видів діяльності регулюються переважно нормами, прийнятими владою штату та органами місцевого самоврядування: боротьба із забрудненням довкілля, житлове забезпечення , дотримання техніки безпеки на виробництві тощо.
<i>The Constitution outlines the form of the government, the procedure to establish central and local state bodies as well as their powers and the principles of functioning.</i>	Конституція закріплює форму правління, порядок утворення , принципи діяльності і компетенцію центральних і місцевих державних органів.
<i>For the Ukrainian state, being democratic means creating favourable conditions to involve its citizens in state affairs administration.</i>	Демократичний характер української держави означає, що вона має на меті створення сприятливих умов для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами
<i>The courts are the overseers of the law</i>	Суди наглядають за дотриманням законів.
<i>Venue can be changed in criminal cases when the change is necessary to secure a fair trial.</i>	Місце слухання кримінальної справи може бути змінено задля забезпечення незалежного судового процесу .
<i>In a case decided in January, Fedorenko v. United States, the Court upheld the deportation of a naturalized citizen because he had failed to state some details on his visa and citizenship applications.</i>	У справі "Федоренко проти США" (Fedorenko v. United States) Суд підтримав депортацію натуралізованого громадянина через те, що він не вказав у своїх заявах на отримання візи та громадянства деякі подробиці.

<i>bribery in business transactions</i>	давання хабара під час здійснення ділових операцій
<i>to suspend a witness</i>	припиняти давання показань свідком
<i>testimonial compulsion, compulsion to be a witness, compulsion of evidence</i>	примушування до давання свідчень (свідків)
<i>to dismiss testimony</i>	припиняти давання свідчень
<i>subornation of perjury</i>	схиляння свідка до давання неправдивих свідчень (з порушенням присяги)
<i>to withhold evidence</i>	утримуватися від давання показань (свідчень)
<i>standards of evidence</i>	правила давання свідчень
<i>to suspend a witness</i>	призупиняти давання показань свідком
<i>to compel to testify</i>	примушувати до давання свідчень
<i>application for citizenship</i>	клопотання про надання громадянства
<i>most-favoured-nation clause</i>	пункт про надання режиму найбільшого сприяння
<i>maintenance contract</i>	угода про надання засобів до існування
<i>exemption clause</i>	стаття про надання пільги
<i>prayer for alternative relief</i>	частина позовної заяви із клопотанням про надання альтернативного засобу судового захисту
<i>appointed for a duty</i>	призначений для виконання обов'язку
<i>to suspend the award</i>	призупиняти виконання арбітражного рішення
<i>to arrest the execution of a sentence, to suspend a sentence</i>	призупиняти виконання вироку
<i>to arrest judgement; to take up [to enter upon] one's duties</i>	призупиняти виконання судового рішення; приступати до виконання своїх обов'язків
<i>binding decision</i>	рішення, обов'язкове для виконання

<i>term of contract</i>	строк виконання контракту (угоди)
<i>principle of freedom of contract –</i>	принцип свободи укладання угод (комерційних)
<i>freedom of contract</i>	свобода укладання угод
<i>to refrain from an action, to refrain from performing [doing] an act</i>	утримання від здійснення дії
<i>right to terminate pregnancy through an abortion</i>	право переривати вагітність шляхом здійснення аборту
<i>legislative prerogative</i>	прерогатива здійснення законодавчої діяльності
<i>external prerogative</i>	прерогатива здійснення зовнішніх відносин
<i>arrest technique</i>	прийом здійснення арешту
<i>illegal canvassing</i>	примушування до здійснення незаконних дій
<i>to impute a person with an action</i>	приписувати особі здійснення дії
<i>public indecency</i>	публічне здійснення безсоромної дії
<i>commander-in-chief clause</i>	пункт про здійснення президентом функцій головнокомандувача
<i>to contract law enforcement</i>	укладати угоду про здійснення правоохоронних функцій
<i>negotiating right(s)</i>	право на ведення переговорів
<i>investigation right</i>	право (на) проведення слідства
<i>to take a brief</i>	приймати ведення справи у суді; брати на себе ведення справи
<i>method of a trial</i>	спосіб проведення судового засідання
<i>civilized warfare</i>	цивілізоване ведення війни
<i>right of action</i>	право на вчинення позову
<i>to lead to a crime</i>	призводити до вчинення злочину
<i>apportionment of the burdens</i>	розподіл тягаря доведення
<i>stand-still agreement</i>	угода про збереження "статус-кво"
<i>false [fictitious] identity</i>	неправильне встановлення ідентичності
<i>treaty of union</i>	угода про утворення союзу

Appendix 2

Some EU English Terms and Words Whose Meanings are (Slightly) Different (in Different Contexts) from those of UK English Legal Terms and Words

EU terms and words	EU meaning	UK English meaning	Ukrainian equivalent
Regulation (an act title)	a binding legislative act that applies directly to all EU Member States.	a subordinate piece of legislation that is made by a government minister or other executive body.	Регламент
Directive (an act title)	a binding legislative act that sets out goals that EU Member States must achieve, but leaves it up to each Member State to decide how to achieve those goals.	a non-binding document that provides guidance on how to apply the law.	Директива
Decision (an act title)	a binding legislative act that is addressed to a specific individual, country, or group of countries	a judgment or ruling made by a court or other tribunal.	Рішення
Recommendation (an act title)	a non-binding legislative act that provides guidance to EU Member States or other organisations	a suggestion or proposal	Рекомендація
Opinion (an act title)	a non-binding legislative act that expresses the views of the European Commission or the European Council on a particular matter	a statement of a person's views or beliefs	Висновок
horizontal direct effect	a provision has a horizontal direct effect if it creates obligations that can be enforced by persons against other persons	There is no such term in UK law (although there is the term "vertical direct effect").	горизонтальна пряма дія

actorness	quality of being an actor (an agent performing an act)	There is no such term in UK law.	суб'єктність, виконання ролі (функції) суб'єкта
planification	planning	There is no such word in English, which, probably, is derived from the verb "plan". (Cf. French "planification").	планування
expertises	the plural meaning (two or more expertise, or kinds of expertise)	The word "expertise" normally does not have a plural form in UK English (possibly influenced by French).	експертизи
eventual	happening at some point in the future	happening at a later time or as a result at the end possible (possibly influenced by French)	можливий
actual	current	real, existing (possibly, influenced by French)	актуальний, реальний, існуючий
punctual	occasional, periodic	point-by-point, from time to time (influenced by French)	періодичний, регулярний
opportunity	possibility	favourable circumstances, a chance for success (influenced by French)	можливість
dispose of	have free use of	"to get rid of", but there is a tendency for it meaning "to have or possess" (influenced by French)	розпоряджатися

to precise	make precise, specify	In UK English, there is no such verb.	уточняти
comitology	the set of procedures through which the European Commission exercises the implementing powers conferred on it by the European Union (EU) legislator, with the assistance of committees of representatives from EU Member States	The term does not have a direct equivalent in English law.	комітетна система (процедура)
Delegated act (a document title)	a legislative act that is adopted by the European Commission, but which is based on a legislative act adopted by the European Parliament and the Council of the European Union.	A calque from French. A delegated act does not have a direct equivalent in English law.	делегований акт Possible UK English equivalents are "an implementing piece of legislation" or "a secondary piece of legislation".
infringement procedure	a procedure that the European Commission can use to enforce EU law against EU Member States.	The term does not have an equivalent in English law.	процедура з невиконання зобов'язань A possible UK English equivalent is "procedure in the event of non-compliance".
ordinary legislative procedure	standard procedure for adopting EU legislation	The "ordinary legislative procedure" does not have a direct equivalent in English law.	звичайна законодавча процедура. Possible UK English equivalents are "co-decision procedure" or "joint legislative procedure"

special legislative procedure	special legislative procedures are used to adopt certain types of EU legislation, such as the budget and the common foreign and security policy. Special legislative procedures do not have a direct equivalent in English law.	There is no such concept in UK law.	спеціальна законодавча процедура Possible UK English equivalents are "special co-decision procedure" or "special joint legislative procedures"
state liability	the principle that EU Member States can be held liable for damages caused by their failure to comply with EU law.	State liability remains a hybrid – part national law, part EU law – with national courts ultimately responsible for applying the conditions of a particular act.	Відповідальність держави (члена ЄС).
acquis	the collection of common rights and obligations that constitute the body of EU law	Borrowed from French. There was no such term in UK law.	правове надбання (Європейського Союзу)
adaptation	the process of adjustment to actual or expected climate change and its effects.	the action or process of changing something, or of being changed, to suit a new purpose or situation	адаптація (до зміни клімату)
annulment	an action brought before the Court of Justice of the European Union by an EU institution, an EU country, or a natural or legal person seeking to have a legislative act declared void.	a retrospective declaration of the court that a marriage was not legally valid or had become legally invalid.	скасування, визнання нечинним (нечинності)

area of freedom, security and justice	an area in which the free movement of persons is ensured and in which EU countries cooperate in matters related to border controls, asylum and immigration policies, civil and criminal judicial cooperation, police cooperation and the fight against serious and organised crime and terrorism.	There is no such term in UK law.	простір свободи, безпеки та правосуддя
banking union	a system that aims to ensure that banks in the euro area are safe and reliable	There is no such concept in UK law.	банківський союз
brake clauses	a system that allows for situations where a Member State may submit an appeal to the European Council if it considers a legislative proposal to be of particular concern, and the legislative procedure is then put on hold.	a statement in an agreement about using land or property, that allows someone to end the agreement under certain conditions before it would normally end.	положення (або застереження) про припинення (розгляду законодавчої пропозиції)
Charter of Fundamental Rights	a legally binding document that enshrines certain political, social and economic rights for EU citizens and residents	There is no such term in UK law.	Хартія основних прав
citizens' initiative	a mechanism aimed at enhancing direct democracy by enabling EU citizens to participate directly in EU policy-making.	There is no such concept in UK law.	громадянська ініціатива

The Civil Service Tribunal	a tribunal that deals with disputes involving the EU civil service.	There is no such term in UK law.	Суд з питань державної служби
Single Supervisory Mechanism (SSM)	a mechanism that allows non-euro area EU countries to participate in the banking union by voluntarily agreeing to comply with the rules and procedures of the Single Supervisory Mechanism.	There is no such term in UK law.	Єдиний наглядовий механізм
Green paper	a document published by the European Commission to stimulate discussion on a given topic at the European Union level	a government document that anyone interested can study and make suggestions about, especially before a law is changed or a new law is made	Зелена книга
White paper	a document that sets out a policy proposal or plan of action on a specific topic and invites comments from interested parties, such as stakeholders, experts or the public.	an official report, which describes the policy of the Government on a particular subject.	Біла книга
Action Plan (a document title)	a document presenting a series of concrete actions to enable EU Member States and the European Union to further improve the efficiency of their return system	a detailed set of instructions to follow in order to solve a problem or achieve something	План дій
Framework (a document title)	a type of document that establishes a general structure or system for a specific topic and sets out the main elements, rules or criteria to be followed.	a system of rules, ideas, or beliefs that is used to plan or decide something.	Рамковий документ

Strategy (a document title)	a type of document that defines a long-term vision and direction for a specific topic and sets out the main objectives and principles to guide future actions.	a detailed plan for achieving success in situations such as war, politics, business, industry, or sport, or the skill of planning for such situations.	Стратегія
Agenda (a document title)	a type of document that presents a list of priorities or actions for a specific topic and sets out the main challenges, opportunities or goals for its development.	a list of matters to be discussed at a meeting.	Порядок денний
Mechanism (a document title)	a type of document that establishes a process or procedure for a specific topic and sets out the main steps, roles or responsibilities for its operation.	a way of doing something that is planned or part of a system.	Механізм
Instrument (a document title)	a type of document of the European Union that creates a tool or mechanism for a specific topic and sets out the main features, functions or conditions for its use.	a way of achieving or causing something	Інструмент
cohesion	promoting and supporting the 'overall harmonious development' of its Member States and regions.	the state of sticking together, or (of people) being in close agreement and working well together.	згуртованість/ єднання (членів ЄС та його регіонів)
pre-emption	a legal doctrine according to which the exercise of EU competences precludes corresponding Member State competences in case of a conflict.	the right to buy something before other people have the right to buy it, especially land or shares in a business.	переважне право (ЄС щодо прав держав-членів)

Community preference	The preference given by an EU Member State to workers who are nationals of other EU Member States over workers who are nationals of third countries in regard to access to their labour market.	There is no such concept in UK law.	переважне право (робітників держав-членів ЄС щодо працевлаштування в ЄС перед працівниками інших країн)
re-admission	act by a State accepting the re-entry of an individual (own national, third-country national or stateless person).	act or an instance of readmitting or being readmitted.	реадмісія
regularisation	a state procedure by which illegally staying third-country nationals are awarded a legal status	the act of changing a situation or system so that it follows laws or rules, or is based on reason; the act of bringing to uniformity; making regular.	регуляризація (урегулювання статусу негромадянина ЄС)

Appendix 3

List of Publications on the Issues of Eurolect and Translating EU Legislation into Ukrainian

1. Ануфрієва, Н. Д., Дуброва, Н. І. Євролект як нова категорія мови права Європейського Союзу. Available at: <https://hdl.handle.net/11300/16815> (accessed 16.02.2024).

2. Гідора-Шишковська, А. Аббревіатура термінів в актах Європейського Союзу. Available at: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/170/169> (accessed 15.02.2024).

3. Громова, Н.М. Лексико-семантичні особливості текстів документів європейського союзу. Available at: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/13/part_2/8.pdf (accessed 14.02.2024).

4. Євгенія Габер про труднощі перекладу: як ЄС знову згадав про "мовне питання" і чому це важливо для України для "Європейської правди". Available at: <https://da.mfa.gov.ua/yevgeniya-gaber-pro-trudnoshhi-perekladu-yak-yes-znovu-zgadav-pro-movne-pytannya-i-chomu-cze-vazhlyvo-dlya-ukrayiny-dlya-yevropejskoji-pravdy/> (accessed 16.02.2024).

5. Касяненко, Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України [Текст] : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2011. – 257 с.

6. Касяненко, Д. С. Правовий євролект та його переклад / Д. С. Касяненко // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 46(2). – С. 97–104. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2013_46%282%29_14 (accessed 16.02.2024).

7. Комарова, О.С. До питання перекладу термінології єс у словацькій та українській мовах. Available at: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9878/Komarova%202012_11_30_ (accessed 16.02.2024).

8. Нова практика перекладу актів *acquis communautaire*. Available at: https://minjust.gov.ua/m/str_2405 (accessed 16.02.2024).

9. Оновлений багатомовний глосарій термінології європейської політики з питань освіти і підготовки. – Режим доступу: <https://onmedu.edu.ua/onovlenij-bagatomovnij-glosarij-terminologii-ievropejskoj-politiki-z-pitan-osviti-ta-pidgotovki/> (accessed 16.02.2024).

10. Особливості перекладу англомовних правових актів ЄС українською мовою (на матеріалі правових актів у сфері оподаткування). Available at: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/AWE-2018.pdf> (accessed 16.02.2024).

11. Палійчук, Е.О. (2019). *Переклад законодавства ЄС: когніція – стиль – дискурс*. В *Переклад і мова: компаративні студії*, 28 березня 2018 року, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ. Available at: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29519/> (accessed 16.02.2024).

12. Переклад законодавства ЄС (acquis EU) з англійської на українську мову (база даних законодавчих актів ЄС EUR-Lex). Available at: http://www.aau.org.ua/media/publications/1116/files/EU-UA-Guid_2020_03_27_12_11_48_728062.pdf (accessed 16.02.2024).

13. Практика Суду ЄС: справа Eva-Maria Painer – новий переклад в категорії "оригінальність, поняття твору". Available at: <https://nipo.gov.ua/eva-maria-painer-novyi-pereklad/> (accessed 16.02.2024).

14. Радишевська, О. Р. Юридичний переклад як інструмент європеїзації адміністративного права України. Available at: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2020/tom_1/19.pdf; <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.17>

15. Фулей, Т. Legitimate expectations: труднощі перекладу. Available at: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/32.pdf> (accessed 16.02.2024).

16. Хартія Європейського союзу про основоположні права (неофіційний переклад). Available at: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yeuropejskogo-soyuzu/> (accessed 16.02.2024).

17. Хорольський, Р. Наближення? адаптація?! апроксимація?! гармонізація?! законодавства: чи можна усунути плутанину в євроінтеграційній термінології? Available at: <http://neweurope.org.ua/analytics/nablyzhennya-adaptatsiya-aproksymatsiya-garmonizatsiya-zakonodavstva-chy-mozhna-usunuty-plutanynu-v-yevrointegratsijnij-terminologiyi/> (accessed 16.02.2024).

18. Чеботарьова, А.А. (2018). Розрізнення синонімічних термінів у перекладі правового євролекту українською мовою. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VI(48), Issue 161. Available at: www.seanewdim.com <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Differentiation-of-synonymic-terms-in-the-legal-eurolect-translation-into-Ukrainian-A.-A.-Chebotaryova.pdf> (accessed 16.02.2024).

19. Чеботарьова, А.А. (2017). Деякі проблеми перекладу Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Філологія"*, 31(3), 138–173.

20. Чеботарьова, А.А. Проблеми перекладу термінів угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Available at: https://www.researchgate.net/profile/Olena-Gulac/publication/349085359_Garmonizacia_zakonodavstva_Ukraini_do_zakonodavstva_Evropskogo_Souzu_teoretiko-pravovij_vimir/links/601ecca045851589398918bb/Garmonizacia-zakonodavstva-Ukraini-do-zakonodavstva-Evropskogo-Souzu-teoretiko-pravovij-vimir.pdf#page=224 (accessed 16.02.2024).

21. Чулінда, Л.І., Красницька, А.В. (2022). Сучасні проблеми офіційного тексту міжнародних договорів. Available at: http://www.lsej.org.ua/1_2022/83.pdf (accessed 16.02.2024).

22. "Acquis communautaire": європейська правнича термінологія. Available at: <https://law.chnu.edu.ua/acquis-communautaire-yeuropeiska-pravnycha-terminolohiia/> (accessed 16.02.2024).

CHAPTER B.2

Challenges, Pitfalls, Failures, and Prospects for Translating EU Legal Acts

Viacheslav Karaban

This chapter critically examines the intricate process of translating European Union (EU) legal acts into Ukrainian, spotlighting the challenges, common pitfalls, and observed failures, alongside suggesting pathways for future enhancements. It articulates the necessity for translators to possess deep linguistic and legal expertise to navigate the complexities of EU terminology, maintain consistency, and avoid ambiguities that could undermine legal clarity and applicability. The chapter underscores specific issues encountered in translating key EU legal terms, demonstrating how inaccuracies can lead to significant legal misinterpretations. By analysing translation errors and their impacts, it advocates for comprehensive strategies to improve translation quality, including leveraging technology, enhancing translator training, and implementing robust quality assurance measures. The chapter proposes a collaborative framework involving academic institutions, government entities, and international collaboration to elevate the standards of legal translation, thereby facilitating Ukraine's seamless integration into the EU and ensuring the effective enactment of EU laws within the Ukrainian legal system. It includes Appendix 1 on challenges in the translation of ambiguous terms in EU legal language and Appendix 2 on a selection of mistakes in official translations of EU legislation from English into Ukrainian. Appendix 2 includes Tables containing specific examples of mistakes and suggested correct translations organised according to the different kind of mistake.

1. Introduction

This chapter overviews and discusses in detail the multifaceted challenges, pitfalls, failures, and prospects of translating European Union (EU) legal acts from English into Ukrainian. It scrutinises the intricate process of legal translation, underscoring the crucial role of linguistic precision, legal acumen, and cultural sensitivity. As the EU expands its legal framework, ensuring accurate translations of its legal

acts becomes imperative for Member States and candidates, including Ukraine, to harmonise their legislation with EU standards. This endeavour is fraught with numerous challenges, including the complexity of EU legal language, the specificity of legal terminologies, and the dynamic nature of EU law.

The first Section embarks on a thorough exploration of the hurdles and pitfalls inherent in translating EU legal texts. It highlights the necessity for translators to possess not only linguistic prowess in both source and target languages but also a deep understanding of the legal systems in question. The Section outlines specific translation challenges such as terminology consistency, dealing with ambiguous terms, and capturing the legal nuances of the EU's multifaceted legal instruments. It also addresses the difficulties in translating key EU legal terms into Ukrainian, shedding light on the nuances of language that can significantly impact the interpretation and application of EU law in Ukraine. Practical examples are set out in Appendix 1 on challenges in the translation of ambiguous terms in EU legal language.

The second Section analyses observable failures in the translation of the EU *acquis* into Ukrainian, providing empirical evidence of inaccuracies and inconsistencies. It underscores the importance of adopting methodical approaches and leveraging technological advancements to mitigate errors and enhance the quality of translations proposing comprehensive strategies for improving the translation process, including enhancing translators' training, establishing rigorous quality assurance mechanisms, and fostering closer collaboration between legal experts and linguists. Practical examples are set out in Appendix 2 on a selection of mistakes in official translations of EU legislation from English into Ukrainian in the form of a series of Tables with examples organised according to kind, as follows:

Table 1. Mistakes in the Translation of Terms.

Table 2. Mistakes in the Translation of Common Words.

Table 3. Mistakes in the Translation of Ambiguous Terms and Other Words.

Table 4. Mistakes in the Translation of the Modal Verb "shall".

Table 5. Mistakes in the Translation of the Modal Verb "should".

Table 6. Mistakes in the Translation of the Modal Verb "would".

Table 7. Mistakes in the Translation of Cognate Words (False Friends of the Translator).

Table 8. Mistakes in the Translation of Phrases.

Table 9. Unjustified Addition of Words Absent in the Source Text.

Table 10. Style – Desirable Addition of Words for Transparency and Clarity.

Table 11. Style – Wrong Choice of Wording.

Table 12. Style – Mistakes in Syntax and Morphology.

Table 13. Russianisms in Translations.

Table 14. Mistakes in the Translation of Abbreviations.

Table 15. Spelling Mistakes.

Table 16. Punctuation Mistakes.

Table 17. Incorrect Translation (miscellaneous).

The third Section suggests forward-looking perspectives on improving the organisation and quality of translating EU legal acts into Ukrainian. It emphasises the role of Ukrainian universities, governmental bodies, and international collaborations in fostering a conducive environment for high-quality legal translations. By addressing these aspects, the chapter offers a rather comprehensive overview of the current state and future directions in the translation of EU legal acts into Ukrainian, highlighting the pivotal role of accurate translations in Ukraine's path toward European integration and the effective application of EU law within its legal system.

2. Challenges and Pitfalls in Translating EU Legal Acts

2.1. Translation Challenges

The strict requirements for translating EU legal acts accurately and precisely stand in need of very skilled legal translators with expertise in both the source and target languages, as well as a deep understanding of the legal systems involved. The translation must be linguistically correct and as faithful to the source text and as accurate as possible. The requirements imposed on the wording and style of EU legal texts include conciseness, clarity, logic and high standardisation of presentation; regulated structure; mandatory

absence of any manifestations of the author's linguistic individuality and emotionally coloured words and expressions; use of words in their direct meaning; minimisation of synonyms, which contributes to unambiguous perception; clearly regulated placement and structure of the text; widespread use of standardised terminology and established language turns of phrase. Not allowed are approximate translations and country-specific legal terms; legal wording, genre, and style must be adhered to loyally and without fail. For details and reference, the translator should consult the EU Publications Office style guides for all EU languages in the form of an InterInstitutional Style Guide [International Style Guide].

(a) General observations on difficulties in translating EU legal acts

EU legal acts often use specific terminology consistently throughout the text. However, translation errors can occur when the same term is translated inconsistently, leading to confusion and loss of clarity in the target language version. Errors in translating words, phrases and terms can occur when they are unintentionally omitted or added during translation, altering the intended meaning of the legal text. These errors can result from oversight, misinterpretation, or difficulties in conveying complex legal concepts accurately. EU legal texts undergo revisions and amendments over time, resulting in changes to terminology. Translators can make errors by not using the most up-to-date and accurate terminology in their translations, leading to inconsistencies and potential legal misunderstandings.

A literal translation approach may lead to errors if legal expressions or idiomatic phrases in the source language are translated word-for-word without considering their legal implications or idiomatic usage in the target language. EU legal acts often refer to previous case law, judgments, or legal precedents. Errors can occur when the translation fails to reflect accurately the relevant legal precedent or omits references to previous decisions that are necessary for interpreting the text correctly.

Translating EU legal acts requires not only linguistic proficiency but also a deep understanding of legal concepts and terminology. Errors can arise when translators lack the necessary domain knowledge to accurately interpret and translate complex

legal terms and provisions. Ambiguities may arise when certain legal terms or provisions in the source language have multiple meanings or interpretations. Translators can unintentionally introduce ambiguity by choosing a target language term that has multiple meanings or lacks the specific legal connotations of the source language term. Legal translation requires capturing the precise legal nuances and distinctions conveyed by specific terms and expressions. Errors can occur when translators fail to grasp the full legal significance of a term or phrase and provide an inaccurate or incomplete translation as a result.

(b) Challenging English Eurolect terms

The first challenging term worthy of much attention here is obviously the central term of EU legislation "*acquis de l'Union Européenne*". This term refers to the entire body of EU laws, regulations, and directives that have been adopted and must be implemented by the EU Member States. Translating "*acquis communautaire*" requires conveying the comprehensive and evolving nature of EU law, which can be challenging to capture accurately in other languages. Currently, the adopted way of translating and using it in Ukrainian translation is wholesale importing in its original form but this raises many questions and quibbles: how to correct it to use a completely borrowed term in its original form in Ukrainian legislation and Ukrainian legal writing. In our opinion, Ukrainian translators must not turn their backs on the problem of translating this term into Ukrainian, which is not translated but imported into the Ukrainian language and legal terminological system, thus appearing in it as a real barbarism.

This is absolutely inadmissible in the legal realm because it is contrary not only to the tradition of Ukrainian official legal writing and the norms of using Ukrainian language elements in legislation but also detrimental to the purity of the native speaker's speech and the national language in general. This term is translated into many EU Member States rather than imported into or transliterated, as can be seen in the IATE dictionary [IATE]: Polish "*wspólnotowy dorobek prawny*", German "*Besitzstand der Gemeinschaft / gemeinschaftlicher Besitzstand*", Spanish "*acervo comunitario*",

Slovene "*pravni red Skupnosti*", Croatian "*pravna stečevina (Europske unije)*", Bulgarian "*достигнення на правото (на ЕО)*". Given this, why can its Ukrainian translation not be something like "*правовий доробок ЄС*" (EU legal order, EU legal heritage, EU legal framework)? In our opinion, Ukrainian experts in legal writing and translation must say their final word on this legal translation and Ukrainian language oddity.

One of the key terms in EU environmental and health regulations, emphasising the need for preventive action in the face of potential risks, even in the absence of full scientific certainty is "*precautionary principle*". Translating this term while preserving its nuanced meaning can be challenging due to the complex and context-specific nature of the principle.

In the context of the EU's single market, the term "*mutual recognition*" refers to the acceptance and recognition of goods, services, or qualifications by one EU Member State based on their approval or recognition in another Member State. Translating this term requires conveying the idea of reciprocal acceptance, which can be linguistically challenging in languages with different linguistic structures. Based on its translation into some EU Slavonic languages, we can offer its Ukrainian translation as "*взаємне визнання*".

In EU law, the term "*direct effect*" means the ability of individuals to rely on EU laws and regulations directly in national courts without the need for additional domestic legislation. Translating this term while preserving its legal significance and implications can be difficult due to differences in legal systems and terminology across languages. Using its translation into some EU Slavonic languages, we can offer the Ukrainian term "*пряма дія*" as its equivalent.

The term "*primacy of EU law*" denotes the principle of the primacy of EU law and asserts that EU law takes precedence over conflicting national laws within the EU legal order. Translating this concept while accurately conveying its hierarchical and supranational nature can pose challenges in languages that lack direct equivalents for "primacy" or "supremacy." In the Ukrainian legal language, there is the direct equivalent of its part "primacy of law" ("*примат права*"), but

translators must make sure that their EU and Ukrainian definitions are identical or, at least, very similar.

The term "*legal certainty*" denotes a fundamental principle in EU law, ensuring predictability and clarity in legal rules and their application. Translating this term requires capturing the notion of stability and predictability in legal systems, which can be challenging due to cultural and linguistic differences. In Ukrainian, there are its variant equivalents – "*правова точність*", "*правова визначеність*", "*юридична визначеність*", "*законодавча визначеність*". Based on the translations of this term into some Slavonic languages in the IATE Dictionary,¹ we can offer the following Ukrainian translation equivalent – "*правова визначеність*", which still requires consulting their definitions in EU and Ukrainian law for identity or pre-eminent similarity.

The term "*margin of appreciation*" refers to the discretionary power granted to the EU Member States in interpreting and implementing certain EU laws, particularly in areas where the EU allows flexibility and respects national differences. Translating this term while preserving the delicate balance between EU harmonisation and national autonomy can be difficult, as it involves capturing the nuanced legal and political implications. The Ukrainian translation equivalents are "*дискреційні межі*" or "*діапазон дискреції*".

The term "*cohesion policy*" in an EU policy framework is used in the context of reducing regional disparities and promoting economic and social cohesion across the EU. Translating this term requires conveying the comprehensive nature of the policy and its objectives, which can be challenging due to differences in regional development contexts and terminology. Its Ukrainian equivalent is "*когезійна політика*" or "*політика згуртування*".

In EU competition law, the term "*state aid*" refers to financial or other advantages granted by public authorities that distort competition within the EU. Translating this term accurately and comprehensively can be challenging due to the specific legal and economic implications associated with state aid and its potential

¹ IATE. Available at: <https://iate.europa.eu/home>. (Accessed 30.04.2024).

translation variations across languages. Its Ukrainian translation is "*державна допомога*."

The document title "*Connecting Europe Facility*" may be translated in several ways: as *Програма "Об'єднуємо Європу"*, *Програма "Об'єднуючи Європу"*, *Фонд "Об'єднуючи Європу"*, and *Фонд "Об'єднуємо Європу"*. The choice of the proper equivalent from these variants may be done by finding its approved equivalents in EU languages and its best counterpart in the IATE Dictionary, which can be acceptable in Ukrainian translations – *Програма "Об'єднуємо Європу"*.

The translations into Ukrainian of the document title "*Green Deal*", containing new guidelines for sustainable forest management and payment schemes for forest ecosystem services, are also available in the IATE Dictionary – *Зелена угода*, *Європейський зелений курс*, *Європейська зелена угода*, which may result in choosing the most adequate Ukrainian translation equivalent (*Зелений курс ЄС*) by the analogy with the translation of "*New Deal*" as "*Новий курс*".

(c) The ambiguity of English Eurolect terms and other words

It is essential for translators to interpret **EU ambiguous terms** accurately to ensure consistent application and legal certainty. The following examples demonstrate the importance of taking into account the ambiguity of some EU terms, highlighting the importance of considering the specific context and legal framework to determine the intended meaning.

Terminology ambiguity refers to situations in which the language used in EU legal acts can be interpreted in multiple ways, leading to confusion or uncertainty regarding the intended meaning. Ambiguities can arise due to various factors, such as differences in language usage, cultural context, or technical intricacies. These ambiguities, sometimes deliberate as part of a political negotiation concerning legal act wordings and difficult to detect, may lead to challenges in the implementation and interpretation of EU laws. Addressing terminology ambiguity in EU legal acts is crucial to ensure their adequate translation and consistent and effective implementation. Below, we will consider some cases of terminology ambiguity in EU legal acts.

EU legal acts may use terms that are vague, not precisely defined or undefined, leaving room for interpretation. For instance, the term "reasonable time" concerning administrative procedures could be subject to different interpretations by Member States, leading to inconsistent implementation. As the EU consists of multiple Member States with diverse languages and legal systems, translating legal concepts between languages can introduce ambiguity because of cross-cultural differences. For example, the term "good faith" may have different interpretations in different legal traditions, such as the common law and civil law systems.

Let us consider some challenges of translation for several ambiguous EU supranational terms. The term "*fair compensation*" is often used in EU intellectual property laws. However, what constitutes fair compensation may vary depending on the specific context, such as copyright infringement or patent licensing. The lack of a precise definition can lead to divergent interpretations and disputes. The term "*public interest*" in EU legal acts is frequently referred to in various contexts, such as public procurement or competition law. However, the term itself lacks a clear definition, making it susceptible to different interpretations based on cultural, societal, or economic perspectives.

EU regulations often contain the term "*confidential information*" in areas such as trade secrets or intellectual property rights; however, it is not sufficiently defined, which leaves room for different interpretations resulting in some difficulties in identifying the scope and protection of confidential information. In EU competition law, the concept of "*significant market power*" is used to determine whether a company has a dominant position, but the threshold for what constitutes "significant" market power is not clearly defined, leading to the translator's problems in interpreting this word. **Appendix 1** lists further translation challenges for ambiguous Eurolect terms and other words, indicating in each case the EU ambiguous term, the translation challenge, and translation tips.

(d) Stylistic and other challenges

Stylistic challenges are important features of EU legal acts needing skilled translators with a deep understanding of both EU legal writing

specifics and the nuances of the target language to ensure accurate and stylistically appropriate translation.

EU legal acts employ a formal and technical language, which includes specific legal terminology and conventions. Translating this formal tone and maintaining the appropriate register in the target language can be difficult, particularly when the target language has different formalities or lacks equivalent legal terms. EU legal acts strive for precision and clarity, but they can still contain ambiguities or vague terminology. Translating such terms while preserving the intended meaning and avoiding further ambiguity can pose stylistic challenges, requiring careful consideration of the target language's linguistic nuances.

EU legal acts often make references to legal concepts, principles, or institutions specific to EU Member States or EU law itself. Translating these references requires cultural and legal expertise to avoid confusion or misinterpretation. They may employ standardised phraseology and fixed expressions. Translating these formulaic expressions accurately and consistently throughout the text while preserving their legal connotations and clarity can be demanding, especially when the target language lacks direct equivalents.

EU legal texts often contain precise legal definitions. Translating these definitions faithfully and accurately, while considering the linguistic and legal specifics of the target language, can be challenging, as it requires finding the most appropriate equivalents or adaptations. EU legal acts follow specific punctuation and capitalisation conventions, such as capitalising defined terms or using semicolons to separate elements within a sentence. Translating these stylistic features consistently and correctly in the target language may require adjustments to adhere to the target language's punctuation and capitalisation rules.

EU legal acts may exhibit a balance between conciseness and redundancy. Translating this balance into the target language while avoiding information loss, repetition, or verbosity can be difficult, as different languages may have varying preferences for concise or elaborate expressions. They follow a structured format, with provisions, articles, subparagraphs, and annexes. Translating

this hierarchical structure while maintaining coherence and readability in the target language may be demanding, particularly if the target language follows a different legislative structure or numbering system.

EU legal instruments can contain cultural references or examples specific to EU Member States. Translating these references requires cultural adaptation to ensure the text's relevance and understanding in the target language's cultural context, while also avoiding any potential bias or misrepresentation.

Translating EU legal acts with many **internationalisms** can lead to using false friends of translators, where a term in the source language is translated mistakenly into a target language term that appears similar but has a different legal or technical meaning. Translating legal terms and concepts from one language to another requires finding accurate equivalents. However, inaccuracies can arise when an equivalent term in the target language does not precisely convey the same legal meaning or lacks the same scope of interpretation.

2.2. Issues in Translating the Preamble of EU Instruments

Another challenge concerns the translation of the preamble of EU legal texts. It is important to note that the difficulties in translating the preamble of EU legal texts may vary depending on the specific text and language combination involved. This part of EU legal acts can pose several challenges due to its specific language and context. We will consider only ten examples of difficulties that translators may encounter.

The preamble often includes references to cultural and historical events, figures, or concepts that may not have direct equivalents in the target language. Finding appropriate translations that capture the intended meaning can be challenging. EU legal texts contain specialised legal terminology, which may have different interpretations or variations across languages. Translators must ensure accurate and consistent translation of legal terms to maintain the intended legal meaning. The preamble can consist of lengthy and complex sentences with intricate sentence structures.

Maintaining coherence and readability while translating such sentences can be demanding.

Preambles may contain ambiguous phrases or expressions that require careful interpretation. Translators must accurately understand the intended meaning and choose appropriate translations to avoid misinterpretation. The EU is composed of multiple Member States, each with its official language(s). Translators must ensure that the translated preamble is equally clear and meaningful in each of the official languages, considering the variations in terminology and language structures. Preambles may abound in subtle nuances, rhetorical devices, or persuasive language. Translating these elements while maintaining their intended impact can be a challenge.

The preamble may refer to specific political, social, or legal contexts within the EU. Translators must take into account these contexts and consider the target audience's background. EU legal texts may undergo frequent amendments or updates, requiring translators to stay up-to-date with the latest legal developments and adapt the translations accordingly. The preamble may employ a formal or archaic linguistic register that differs from everyday language. Translating this register accurately and appropriately can be demanding. EU legal texts aim at harmonising laws across Member States. Translators must reconcile differences in legal concepts and terminology among the various languages to ensure consistency and clarity in the translations.

2.3. Generalities on Possible Linguistic Mistakes in Translation

Linguistic errors usually occur when a translator is not proficient in the SL and TL and is not quite competent to be commissioned to translate EU legal texts. Among possible linguistic errors, we can mention the following.

Grammatical errors can occur when translators fail to adhere to the grammatical rules of the target language, leading to incorrect sentence structure or word order. For example, a mistranslation could result in a lack of subject-verb agreement or improper use of tense. Syntax errors occur when the arrangement of words and phrases in the translation does not align with the target language's syntax. This can lead to confusion or ambiguity in the meaning of the translated text.

For instance, a translator may misplace modifiers or neglect to follow the proper sentence structure.

Vocabulary errors can arise when incorrect or inappropriate words or terms are used in the translation. This can occur due to a lack of understanding of legal terminology or reliance on inadequate reference materials. An example could be mistranslating "liability" as "responsibility" when the legal context requires a specific legal term for "liability". Translators may encounter terminology confusion when they fail to distinguish between terms with similar meanings but different legal implications. For instance, mistranslating "*contract*" as "*угода*" when the legal intent requires the term "*контракт*" specifically.

Ambiguity can occur when the translation is unclear or can be interpreted in multiple ways, leading to confusion for readers. This can arise from inaccurate or imprecise translations of terms or poorly structured sentences. An example could be a mistranslation that fails to specify whether a provision applies to individuals or entities, resulting in ambiguity. Translators may inadvertently use **false cognates**, leading to incorrect translations. For instance, translating "*sensible*" (meaning "reasonable") as "sensitive" in a legal context would result in a significant linguistic error.

Translators need to grasp the full context of the legal act to produce an accurate translation. Errors can occur when translators **fail to understand the legal and factual context**, resulting in mistranslations or inappropriate interpretations of certain provisions. **Register errors** (confusing the level of formality or informality in language) can arise when translators fail to match the appropriate register required by the legal text. For example, using overly casual language in a formal legal document would be a significant linguistic error.

Inconsistent terminology can occur when translators use different terms to refer to the same concept throughout the translation. This can create confusion and a lack of coherence in the translated text. An example would be using different translations for "*consumer*" (*споживач, передплатник, клієнт, населення*) within the same legal act. Errors can occur when **translations are not properly proofread and edited** for accuracy and clarity. This can

result in typographical errors, missing words, or incorrect punctuation, affecting the overall quality of the translation. **Usage errors** (in legal writing translation) may occur, for example, when the American variant of English (words, spelling, grammar, word collocations, etc.) is used in the translation of EU legal texts instead of British English, when there occurs wrong word combinability in Ukrainian translations, or when wrong speech acts or speech elements are present in the target text, or else when the target speech regularities are not observed.

2.4. The Causes of Mistakes in Translating EU Legislation into other Languages

The causes of mistakes in translating EU legislation into other languages can be grouped in the following way:

1. Incorrect terminology use may occur in the translation of EU legal acts because a term in the source language may have multiple potential translations in the target language and choosing the wrong one can change the intended meaning. This may be the case when the same term is inconsistently translated using various translation equivalents within a legal act, e.g., translating the term "*Regulation*" in the title of a document as "*Регулювання*" or "*Нормативний / Підзаконний акт*" rather than the consistent and accepted "*Регламент*". Because of legal tradition differences between countries originating from the fact that the EU member and candidate countries have different types of legal systems (e.g., civil law and common law), some terms that fit within one tradition might be challenging to translate into a language from another tradition without losing nuances, for instance, the EU term "*opinion*" in act titles must be translated as "*Висновок*" rather than "*Мотивоване судове рішення*" used in Ukrainian legal acts.

The evolution of EU terminology is another perilous phenomenon for translation because as the EU evolves, so does its terminology. Some terms that were translated a certain way in the past might need updates to reflect current understandings or policies. Specifically, the evolution of the EU's structure and its institutions over the years may result in changes to terms and titles of instruments. These have to be updated in translations to reflect the current reality.

Also, it must be borne in mind that EU terms might represent concepts that do not exist in certain Member or candidate States or their legal systems, making them hard to translate without resorting to explanations or approximations, and such conceptual gaps between supranational and national terms are a real challenge for translators who do not have enough EU legal text experience.

2. Incorrect translation of ambiguous terms and other words can arise when the translation is unclear or can be interpreted in multiple ways, for instance, mistranslating "competent authority" as "компетентний орган" instead of "компетентна влада / належна правомочність / належний орган / уповноважений орган" without specifying the specific authority or body responsible, leading to ambiguity. Here, a challenge for translators may be that some terms or words may have been translated in ways that could be interpreted differently than intended, especially without context. For instance, the English term "*public service*" can be translated into Ukrainian as both "*суспільні послуги*" (relating to services the state is obliged to provide) and "*державна служба*" (referring to the body of civil servants). Ensuring the right term is used based on context is crucial.

3. False friends (also known as internationalisms or cognate words) are words that are written or sound similar in different languages but may have different meanings. An example of a false friend when translating EU legal acts into Ukrainian is translating "*application*" (meaning a request or submission) as "додаток" (which means "attachment" in Ukrainian), instead of the correct term "заява". Another category of errors is inaccurate equivalents, which can arise when a translation fails to convey the precise legal meaning of a term, for instance, translating "*direct effect*" (the ability of individuals to rely on EU law directly) as "прямий вплив" instead of the more accurate term "пряма дія."

4. Lack of contextual understanding is observed when translators may fail to fully understand the legal and factual context of EU legislation, resulting in inaccurate translations, for example, mistranslating "*subsidiarity*" (the principle that decisions should be

taken at the appropriate level) as "принцип пріоритетності" instead of using the more accurate term "субсидіарність."

5. Inadequate register error can occur when the translation does not match the appropriate register as the level of (in)formality in the language required by the legal text, for instance, using (overly) colloquial language in a formal legal provision, which does not align with the required level of formality, e.g.: ***In order to ensure a consistent level of protection for natural persons throughout the Union.*** – Official translation: *Для забезпечення послідовного рівня захисту фізичних осіб у всьому Союзі;* Adequate register translation: ***З метою забезпечення однакового рівня захисту фізичних осіб на всій території Союзу*** (consider here the words and phrases in bold type in the source sentence, the official translation, and the stylistically adequate translation).

6. Inconsistent gender agreement may creep in when gender agreement is inconsistent in the translation, resulting in grammatical inaccuracies, for in Ukrainian, nouns have gender agreement, which can affect the agreement of adjectives and pronouns, e.g., inconsistent gender agreement when referring to "citizens" can lead to errors in adjective and pronoun usage because of two available Ukrainian equivalents "громадяни" and "громадянки."

7. Calquing a term or a word may be fraught with a mistake when direct linguistic transfers from one language to another can result in translations that sound unnatural or unclear in the target language, for example, "Asset Recovery Offices" translated as "Офіси з повернення активів" rather than "Органи з розшуку та повернення активів."

8. Omissions and additions of words or phrases in translation may occasionally occur when a translator might leave out or introduce extra words or phrases that are not in the original text. This can be due to oversight or attempts to clarify meaning but can result in deviations from the original intent.

9. Lack of parallel syntactic structure may be observed when parallel structure is not maintained, leading to disjointed or confusing sentences because translations should maintain parallel structure to ensure clarity and coherence, for example, a lack of parallelism when

translating a series of requirements can result in ambiguity or incorrect interpretation.

10. Failure to capture legal nuances and distinctions is observed as the translator's failure to grasp the full legal significance of a term or provision, for they may not be accurately conveyed in the translation, leading to errors, for example, mistranslating "*fundamental rights*" as "*основні/головні права*" instead of using the more accurate stable equivalent "*фундаментальні права*".

11. Lack of proofreading and editing can occur when translations are not thoroughly proofread and edited. This can result in typographical errors, missing and added words, or incorrect sentence structure, e.g., failing to proofread and correct a mistranslation that alters the intended meaning of a provision.

The Directorate General of Translation, which is the largest single department in the European Commission, and other relevant bodies, may be well aware of these challenges, and to address them, they maintain tools like the IATE – Interactive Terminology for Europe [IATE], which is a vast multilingual database that houses EU-specific terms and their translations into EU Member State languages, ensuring terminological consistency across all EU languages. They also regularly review and revise translations, offer training to translators, and work closely with legal experts to ensure accuracy.

3. Failures in Translating EU Acquis into Ukrainian

To find empirical evidence of failures in EU legislation translation, official translations of EU legal acts from English into Ukrainian translations were overviewed, studied and examined for translation errors, mistakes and slips, primarily typical, published on the sites of the Verkhovna Rada of Ukraine² and the Cabinet of Ministers of Ukraine [Translations from English into Ukrainian]. Also examined were translation examples in the Glossary of EU Acquis Terms [Глосарій термінів *acquis* ЄС]. Overall, 59 translations were randomly selected and analysed for their accuracy and

²Translations of EU Acts. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/translation> (Accessed 30.04.2024).

correctness, and about 310 mistakes of various kinds were found. **Appendix 2** sets out some of the mistakes identified in 17 Tables addressing various kinds of mistake. However, not all of the mistakes are given in the Tables of mistakes and only sentence fragments with the mistakes are presented in them for lack of space (as is well known, many sentences in EU legislative acts are rather long). The vast majority of the mistakes (205) were checked with the help of the IATE dictionary, and for the rest of them (105), the suggested corrections were done by the author based on his experiences of translating legal texts. It should be noted that the number of mistakes in the translations done before 2019 is much higher than in later translations, which may be due to the translators' gaining some experience and expertise in translating EU legislation. The selected mistakes of various kinds in translations of EU Legislation from English into Ukrainian are shown and explained in **Appendix 2**, entitled: Selection of Mistakes in Official Translations of EU Legislation from English into Ukrainian.

3.1. Sources of Mistakes in Ukrainian Translations of EU Legal Acts

Mistakes in translating European Union legal acts predominantly arise in two distinct stages of the translation process. The first stage involves comprehending the source text. This phase is critical, as legal texts often contain complex, technical language and specific legal jargon. Translators must have a deep understanding of legal concepts and terminology in both the source and target languages to accurately interpret the text. Additionally, the context in which these legal acts are written plays a significant role. Misinterpretation of the context or content can lead to significant errors, as it may result in the misrepresentation of legal nuances and intentions.

The second stage where errors commonly occur is during the encoding of the source text's meaning into the target language. This phase is equally challenging, requiring not only linguistic proficiency but also an understanding of legal style and conventions in the target language. Translators must skillfully navigate the intricacies of the legal language, ensuring that the translation is not only linguistically accurate but also legally coherent. This involves a meticulous choice

of words, phrases, and sentence structures that convey the exact meaning of the original text. Moreover, the translator must be aware of the legal system and culture of the target audience, as these factors can influence the interpretation of the text.

These challenges highlight the complexity of translating EU legal acts and underscore the importance of expertise and precision in the translation process. Translators must be adept in the two languages under consideration and have a comprehensive understanding of the corresponding legal systems and cultures. The process demands a balance between linguistic skill and legal knowledge, ensuring that the translated text is both accurate and effective in its new linguistic and legal context. The consequences of errors in this domain can be significant, potentially leading to misunderstandings and legal ambiguities, hence the need for rigorous standards and practices in legal translation. The errors may have been avoided through a closer collaboration between translators, terminologists, legal scholars, and translation editors.

3.2. Methods to Avoid Mistakes in Translating EU Legal Acts

In addition to knowing the specifics of translating EU legal acts, high proficiency in language pairs involved in translation, and good knowledge of legal hermeneutics, the following methods can help novice translators to avoid errors in their translations.

Having specialised training in legal translation can be extremely beneficial. This training often focuses on understanding legal terminology, comparative law, and the stylistic requirements of legal documents. It is also important to have a deep understanding of both the EU and Ukrainian cultures and legal systems. This includes understanding the nuances, legal terms, and phrases that are unique to each system.

Continual learning and professional development are necessary because laws and legal terminology can evolve; therefore, staying updated with changes in both EU and Ukrainian law is crucial for accurate translations. Developing or using existing glossaries and terminology databases can ensure consistency in the translation of key legal terms and phrases. While human translation is essential for legal documents, certain software tools can assist in maintaining

consistency and accuracy. These include translation memory software and computer-assisted translation (CAT) tools.

It is expedient to utilise reliable and relevant online resources, such as databases, glossaries, dictionaries, corpora or other reference materials, to check the accuracy, consistency and appropriateness of the terms, concepts and expressions used in the translation. For example, EUR-Lex is an online database that provides access to EU law and other public documents in all official languages of the EU [EUR-Lex]. IATE is an online terminology database that contains terms and definitions related to EU policies and activities. These resources can help translators to find the correct and consistent translation of EU legal acts [DG TRAD External Translation Platform].

When translating, it is necessary to identify adequately the main idea or message of the legal sentence and then translate it in a clear and concise way, without adding or omitting any information or meaning. For example, the legal sentence "*The Commission shall adopt delegated acts in accordance with Article 290 of the Treaty on the Functioning of the European Union in respect of supplementing this Regulation with rules on the establishment of a risk-based approach to supervision*" [Regulation (EU) 2018/1139 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2018] can be translated as "*Комісія приймає делеговані акти відповідно до статті 290 Договору про функціонування Європейського Союзу щодо доповнення цього Положення правилами про встановлення підходу до нагляду на основі оцінки ризиків...*" [Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/1139 від 4 липня 2018 року]. The proposition of this sentence is that the Commission has the power to adopt supplementary rules on risk-based supervision under *the Treaty on the Functioning of the European Union*.

A translator may resort to a descriptive or explanatory phrase or clause to translate a term or expression that does not have a direct or equivalent translation in the target language, or that may cause confusion or misunderstanding among the readers or users of the translated text. For example, the term "comitology" can be translated as "комітетна процедура" [Sofyan, & Rusdi, 2021], which means

"the procedure of committees". The term "preliminary ruling" can be translated as "попереднє рішення (Суду Європейського Союзу)" [cf. 5 Legal Translation Mistakes to Avoid at all Costs]. Such descriptions can help translators to convey the meaning and function of the terms or expressions in the context of EU law.

It is worth employing a functional approach to translation, which means focusing on the purpose, function and effect of the translation, rather than on the form, structure or literal meaning of the source text, e.g., instead of translating word-for-word or sentence-for-sentence, translators can use paraphrasing, summarizing, simplifying, clarifying or adapting techniques to produce a translation that is suitable, relevant and effective for the target audience and situation. For example, instead of translating "*The European Parliament and the Council may decide jointly not to apply paragraph 1*" as "*Європейський парламент та Рада можуть спільно вирішити не застосовувати пункт 1*", translators can use a paraphrasing technique to translate it as "*Пункт 1 не застосовується, якщо так вирішать Європейський парламент та Рада*", which means "Paragraph 1 does not apply if decided by the European Parliament and the Council". This paraphrase can make the translation more clear and concise for the target audience.

Working closely with legal professionals who are fluent in EU languages can help in accurately conveying the legal nuances and ensuring that the translation is compliant with legal standards. Consulting experts or colleagues implies seeking advice or feedback from experts or colleagues who have more knowledge or experience in translating EU legal acts or in working with EU law. For example, translators can ask for help from lawyers, judges, academics, officials or other translators who are familiar with the legal systems, concepts and terminology of both the source and target languages and contexts. These experts or colleagues can provide guidance, suggestions, corrections or recommendations to improve the quality and reliability of the translation. Regularly organising peer review sessions where translators can discuss challenges and share best practices can be very helpful. Implementing a system to collect and

analyse feedback on translations can help identify common errors and areas for improvement.

Establishing rigorous quality control processes, including multiple rounds of editing and proofreading by different translators, can significantly reduce errors. Revising, proofreading, and editing one's own translation before delivering it to the client or user is obligatory. For example, translators can review their translation for spelling, grammar, vocabulary, style, discourse, cultural, legal or technical errors or inconsistencies. They can also compare their translation with other sources, versions, languages or experts to ensure accuracy, clarity, coherence and completeness and use tools or software to assist them in the revision and proofreading process, such as spell checkers, grammar checkers, quality assurance tools or CAT tools.

It is important to modify or update one's translation in light of new information or feedback. For example, translators can change their translation according to the changes, amendments, corrections or suggestions made by the EU institutions, bodies or authorities. They can also adapt their translation to the evolving needs, expectations, demands or preferences of the EU policies, laws, institutions or processes or use tools or software to assist them in the updating and adapting process, such as version control tools, terminology management tools or CAT tools.

It is always worth remembering that each legal document may require a unique approach based on its content, purpose, and the legal systems involved. Combining multiple methods and continually refining your approach based on feedback and experience is key to producing accurate and reliable translations.

4. Proposals and Prospects for Improved Organisation and Quality of Translating EU Legal Acts into Ukrainian

The analysis in the previous Section and Appendix 2 of official Ukrainian translations of EU legal acts shows that some of them have translation errors of various kinds, and the quality of translating those needs improving with respect to the organisation of the pre-translation and translating processes and the performance of translators, reviewers, and editors. The following are suggestions along this line.

4.1. Improving the Management of the Translation of EU Legal Acts into Ukrainian

The translation of EU legal acts into Ukrainian is a critical process that ensures the harmonisation of Ukrainian law with EU standards, a fundamental step in Ukraine's ongoing journey towards European integration. However, the effectiveness of this process is contingent on the efficiency, accuracy, and coherence of the translation quality and methods employed. Enhancing the process of translating EU legal acts into Ukrainian is a multifaceted task that requires various up-to-date methodologies. By adopting them, Ukrainian authorities can not only improve the efficiency and quality of translations but also facilitate a smoother integration of Ukrainian legislation with EU norms and standards, ultimately advancing Ukraine's European integration aspirations.

The careful translation of EU legal acts is not just a technical task but also a significant step towards ensuring that the values and principles of the European Union are deeply embedded in the fabric of the candidate countries' societies. To ensure a comprehensive and smooth process of translating EU legal acts, authorities in EU candidate countries must undertake a series of strategic and systematic measures. These measures are crucial in facilitating the complex task of translating a vast and intricate body of EU legislation, which is a key step in the accession process. Accurate translations enable national authorities, legal practitioners, and policymakers to understand and implement EU legislation effectively. This understanding is crucial for the harmonization of national laws with EU laws, a key criterion for EU membership. It allows for the efficient and uniform application of EU standards across various sectors, such as environmental protection, trade, justice, and human rights. By investing in high-quality translations, candidate countries can ensure that their legal and administrative systems are well prepared to align with the EU's expectations and requirements.

For EU candidate countries, diligent preparation for the correct translation of EU legal acts is a critical step in the accession process and holds significant implications. As these countries aspire to join the European Union, they must demonstrate their ability to fully

integrate into the EU's legal and administrative framework. This integration necessitates the accurate translation of a vast body of EU legislation into the candidate country's language. Such translations are essential for ensuring that the national laws and administrative practices of the candidate country are harmonised with EU standards. This alignment is a fundamental requirement for accession, as it signifies the country's readiness to operate within the EU's legal system and to ensure that its citizens have access to EU laws in their native language.

A very important measure in optimising the translation process is to strengthen the institutional framework. This can be achieved by several institutional methods. The first one is improving the operation of the dedicated translation agency by endowing it with the necessary authority and resources to carry out its tasks effectively, developing streamlined and standardised translation protocols, implementing clear, comprehensive and uniform translation guidelines to ensure consistency across various documents, which should cover linguistic nuances, legal terminologies, and contextual understanding of the EU laws, and by setting up a reliable quality assurance mechanism (in particular, introducing a rigorous quality control system involving multiple layers of checks and reviews, which could include peer reviews, expert consultations, and regular audits to maintain the accuracy and quality of translations).

The second institutional measure is undertaking technological integration and innovation. Incorporating technology is essential for streamlining the translation process by utilising translation memory software for adopting advanced translation memory tools, which not only will speed up the translation process but also ensure consistency in terminology usage. Leveraging Neural Machine Translation (NMT)³ for using it for initial draft translation because such AI-driven tools can handle large volumes of text and provide a decent level of accuracy for basic translations to be refined later by human translators.

³ The Neural Machine Translation (R)evolution: Faster, Higher, Stronger. Available at: <https://phrase.com/blog/posts/neural-machine-translation> (Accessed 27.02.2024).

The third measure is developing the required human resources because the quality of translations depends significantly on the expertise and skills of the translators. Investing in training programs for translators and legal experts is essential. These programs should focus on the specific linguistic and legal challenges posed by EU texts, including the nuances of EU-specific terminology and concepts. Continuous professional development should be encouraged, keeping the translators and legal experts up to date with the evolving nature of EU law and language. For this, it is expedient to conduct regular training and workshops: implementing ongoing training programs for translators will keep them updated with the latest EU legal developments and translation methodologies, as collaboration with EU institutions for such training is highly beneficial.

The fourth step is building a pool of legal translation experts by encouraging specialisation in legal translation through educational programs and professional development courses, which is crucial for understanding the complex legal terminology and context of EU laws. It is necessary to establish exchange programmes with EU countries to allow Ukrainian translators and legal professionals to gain first-hand experience with EU legal systems and languages promoting language and legal exchange programmes.

The fifth initiative along these lines is strengthening international collaboration by collaborating with the EU Directorate-General for Translation to gain insights into best practices and receive technical support, which can greatly assist in the translation process. Engaging with other EU candidate and Member States through learning from the experiences because they have undergone similar translation processes, which could involve sharing resources, methodologies, and expertise.

4.2. Enhancing the Quality of Translating EU Legal Acts into Ukrainian

As the translation of EU legal acts into Ukrainian is a pivotal task in Ukraine's journey towards European integration, it is essential to develop comprehensive translation guidelines specifically for Ukrainian translators and translation editors by formulating and disseminating detailed recommendations and best practices for

translating EU legal texts, which should cover many, if not all, aspects (including terminology consistency, legal jargon, and the preservation of the legal context in translations).

Rather critical is establishing a review and feedback system for reviewing translated documents and incorporating feedback. Regular audits by legal experts, translators and linguists can help maintain the accuracy and quality of translations.

At Ukrainian universities, to emphasise education and professional development, specialised training programmes for translators must be introduced for conducting regular training sessions and workshops focused on legal translation and EU law, which should be designed in collaboration with EU legal experts and experienced translators. Encouraged must be combined studies in law and languages offering specialised courses and degrees in legal translation to build a workforce proficient in both legal knowledge and EU languages. Continuous professional development will facilitate ongoing learning opportunities for translators, including webinars, conferences, and online courses, to stay updated with the evolving legal landscape of the EU.

For better skills to utilise technology and resources advanced translation tools must be adopted because leveraging technology such as, for example, translation memory systems⁴ and computer-assisted translation (CAT) tools⁵ will enhance efficiency and consistency in translations.

It is necessary to create a comprehensive legal lexicon of legal terms and phrases commonly used in EU documents, available as a reference for translators. Important may be enhancing networking and collaboration with EU translation services to forge partnerships with EU translation departments for knowledge exchange, training, and access to additional resources. By networking with other EU candidate countries, Ukrainian translators can engage in dialogues with nations that have recently undergone the EU integration process to share experiences and best practices in legal translation. To involve the

⁴ DGT-Translation Memory. Available at: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/language-technology-resources/dgt-translation-memory_en (Accessed 29.02.2024).

⁵ TQAditor. Available at: <https://tqauditor.com> (Accessed 29.02.2024).

translation community, a platform must be created for Ukrainian translators to discuss challenges, share insights, and collaborate on complex translations.

Translation quality assurance and standardisation may be ensured by implementing rigorous quality control measures through strict quality control protocols for every stage of the translation process that may involve multiple levels of proofreading, legal vetting and editing. It is necessary to develop a large standardised set of legal terms in Ukrainian, harmonised with EU terminology, to ensure consistency and accuracy. To provide the use of reference materials, all translators must have access to comprehensive legal dictionaries, glossaries, and reference materials, both in print and online.

Improving the quality of translating EU legal acts into Ukrainian is a multifaceted endeavour requiring concerted efforts from both the authorities and translators. By enhancing the institutional framework, focusing on education and professional development, utilizing advanced technology and resources, fostering collaboration and networking, and emphasising quality assurance and standardisation, Ukrainian authorities and translators can significantly elevate the standard of these translations. Such advancements are crucial for Ukraine's integration into the European legal framework, ensuring that Ukrainian legislation aligns accurately and effectively with EU standards.

4.3. Developing and Adapting EU Translation Resources for Ukrainian Translators

As Ukraine progresses towards European integration, the translation of EU legal acts into Ukrainian becomes increasingly critical. This task requires not only linguistic precision but also a thorough understanding of complex legal concepts. To facilitate this process, the creation and adaptation of EU translation resources tailored to Ukrainian translators are essential. Some key resources should be developed or adapted to support Ukrainian translators in delivering high-quality translations of EU legal acts, among which may be:

1. A comprehensive online EU legal lexicon and bilingual legal terminology database with Ukrainian translation equivalents must be developed and maintained. These reference tools should include

definitions, usage examples, and contextual explanations and must be regularly updated to reflect new legal terminologies and changes in EU legislation. This may be done in close cooperation with the EU DGT and Translation Centre.

2. It is expedient to develop comprehensive guides (translation handbooks and style guides) that provide instructions on translating EU legal texts, focusing on stylistic conventions, legal phraseology, and context preservation. These guides can be accompanied by training materials and conduct workshops to assist translators in understanding and applying these guidelines effectively.

3. It is appropriate to use specialised translation software tools and, in particular, adapt translation memory systems (TMS) to include databases of EU legal texts and their Ukrainian translations, which can assist in maintaining consistency and efficiency in translation tasks and CAT tools specifically for legal translation, incorporating features tailored to the needs of translating EU legal acts into Ukrainian.

4. It may be useful to establish interactive online platforms for collaboration where translators can collaborate, share insights, discuss challenges, and seek advice from peers and experts in EU legal translation and integrate a system within these platforms for peer review and feedback on translations, fostering a collaborative and quality-focused translation community.

5. For training and resource development, it is necessary to create and introduce online courses, E-learning modules, and webinars focusing on EU legal systems, legal translation techniques, and specific challenges encountered in translating EU legal acts into Ukrainian. Access to EU training programmes for Ukrainian translators must be facilitated to existing EU training programmes and resources, enhancing their skills and knowledge,

6. Encouraged and supported must be regular publication of research articles and case studies on the translation of EU legal acts, providing translators with academic and practical insights. It may be beneficial to establish collaboration with translation, language, and law journals dedicated to the intersection of language and law, focusing on the particularities of translating EU legal texts into Ukrainian. The development and adaptation of these EU translation

resources are vital for Ukrainian translators tasked with translating EU legal acts. By providing comprehensive lexicons, accessible legal text repositories, detailed translation guides, specialised software tools, collaborative platforms, robust training resources, and academic publications, the translation of EU legal acts into Ukrainian can be significantly enhanced. These resources will not only aid in producing accurate and coherent translations but also contribute to the broader goal of integrating Ukrainian legal systems with European standards, a crucial step in Ukraine's path towards EU integration.

4.4. The Role of Ukrainian Universities in Facilitating the Translation of EU Legal Acts into Ukrainian

Ukrainian universities are in a unique position to contribute significantly to the translation of EU legal acts into Ukrainian. By developing specialised academic programs, establishing research centres, providing practical training, utilising university resources for translation projects, promoting internships and exchange programs, supporting language and legal proficiency, and engaging in public awareness initiatives, universities can play a crucial role in this national endeavour. Their involvement will not only enhance the quality and efficiency of translations but also prepare a new generation of professionals equipped to support Ukraine's European integration.

Ukrainian universities must have a great role to play in the national endeavour to translate EU legal acts into Ukrainian. As centres of education and research, they possess the necessary resources, expertise, and talent pool to contribute significantly to this process. The following gives outlines of how Ukrainian universities can assist and participate in translating EU legal acts, thereby contributing to Ukraine's integration into the European Union.

Ukrainian universities should develop specialised academic programmes and create courses in EU law translation and/or degrees focused on legal translation and EU legislation. These programs should combine language skills with a deep understanding of legal systems and terminologies.

It is necessary to integrate EU Law into existing translation training curricula that amend existing law and language programs to include modules on EU legislation and its translation, thereby this integration

will prepare students for the specific challenges they will face in translating EU legal texts.

Advantageous will be establishing dedicated EU legal translation research centres in universities that focus on the study and practice of translating EU legal acts, which can conduct essential research, develop translation methodologies, and provide consultancy services.

To gain insights into EU law and translation best practices, of help may be encouraging collaborations and fostering academic partnerships with European universities and legal institutions involving faculty exchanges, joint research projects, and shared resources will help.

Ukrainian universities must continue the practice of providing specialised training and workshops led by experts in EU law and translation who will focus on practical translation skills, understanding EU legal frameworks, and using translation technology. It may be beneficial to host guest lectures and seminars on EU legislation translation by inviting EU legal experts, seasoned translators, and representatives from EU institutions to deliver lectures and seminars, which can provide students and faculty with first-hand insights into the nuances of EU legal acts and their translations.

It is necessary to utilise Ukrainian university resources for translation projects by engaging students and faculty in real-world translation projects. This practical experience is invaluable and can contribute to the national translation effort, too. Universities may develop collaborative online translation platforms hosted where students, faculty, and external translators can collaborate on translation projects, share knowledge, and provide feedback.

It is desirable that Ukraine's Ministry of Education and Science promote exchange programmes offering internships with governmental bodies for students involved in the translation of EU legal acts to gain exposure, practical experience, and career opportunities, as well as establish student and faculty exchange programmes with EU universities to enhance understanding of EU legal systems and promote cultural and academic exchange.

Ukrainian universities must support language, translation, and legal proficiencies by focusing on students' high-level competencies

in EU languages, particularly English, French, and German, which are commonly used in EU legal texts, and build legal translation competencies by offering courses and workshops, that specifically enhance legal translation competencies, especially in dealing with the unique challenges of translating EU legal texts.

In engaging in public awareness and community outreach through public lectures and information sessions, universities in Ukraine that teach law and translation may raise awareness about the importance of translating EU legal acts and the role universities play in this process. Students and faculty must be encouraged to participate in community outreach programmes that educate the public about EU integration and the accompanying translation process. Outreach is also a means of attracting practising lawyers to improve their language and translation skills, to help with clients and maybe as future legal translators (this idea was suggested by C. Roberson).

By implementing these measures, EU candidate country authorities can ensure that the translation of EU legal acts is not only accurate and efficient but also serves as a foundational step in integrating their legal and administrative systems with that of the European Union. This process is not only a technical and linguistic endeavour but also a significant part of the broader journey towards EU accession, signifying commitment, preparedness, and alignment with EU standards and values.

5. Summary

The chapter provided a thorough examination of the complexities involved in translating European Union (EU) legal acts from English into Ukrainian, emphasising the challenges, pitfalls, failures, and prospects for improvement. It began by detailing the significant hurdles faced by translators, including the necessity for a deep understanding of both the source and target languages, the legal systems involved, and the specific requirements of EU legal language. These challenges are compounded by the need for linguistic precision, consistency in terminology, and the avoidance of ambiguity, all of which are critical for maintaining the integrity and applicability of EU law in the Ukrainian context.

The Section on challenges and pitfalls analysed the intricacies of translating the EU acquis into Ukrainian, highlighting the difficulties of accurately translating complex legal terminologies and concepts. It also discussed the specific challenges of translating key EU legal terms into Ukrainian and how inaccuracies can lead to misinterpretations and legal ambiguities. This part of the chapter underscored the importance of adhering to linguistic and legal accuracy to ensure that EU laws are correctly implemented and enforced in Ukraine.

The chapter further explored the observed failures in the translation process, providing examples of common errors and their implications for the legal system. It suggested practical solutions for enhancing the translation process, including the adoption of advanced technologies, the development of comprehensive training programs for translators, and the establishment of quality assurance mechanisms to minimise errors.

References

Глосарій термінів *acquis* ЄС. Available at: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJ11OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730 (accessed 16.02.24).

Переклади актів *acquis* ЄС. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/translation> (accessed 16.02.24).

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/1139 від 4 липня 2018 року. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_027-18#Text (accessed 27.02.2024).

DG TRAD External Translation Platform. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/trad/etu/ep.html> (accessed 27.02.2024).

Fernández I. O. Multilingualism and the Meaning of EU Law. Ph.D. thesis at the European University Institute, 2020. P. 94.

5 Legal translation mistakes to avoid at all costs. Available at: <https://www.translateplus.com/blog/5-legal-translation-mistakes-to-avoid-at-all-costs/> (accessed 15.02.2024).

Glossary of EU Acquis Terms / Глосарій термінів *acquis* ЄС. Available at: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJ11OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730 (accessed 14.02.2024).

IATE Dictionary. Available at: <https://iate.europa.eu/home> (accessed 16.02.2024).

International Style Guide. Available at: <https://publications.europa.eu/code/en/en-000100.htm> (accessed 27.02.2024).

Regulation (EU) 2018/1139 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2018 on common rules in the field of civil aviation, Available at:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32018R1139> (accessed 19.02.24).

Sofyan R., Rusdi R. Problems and Strategies in Translating Legal Texts. Available at: <https://ejournal.unp.ac.id/index.php/humanus/article/view/112233> (accessed 16.02.2024).

Translation Style Guide for European Union Member States. Available at: https://www.academia.edu/51812155/Translation_Style_Guide_for_European_Union_Member_States (accessed 20.02.24).

Translations of EU acquis acts from English into Ukrainian. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/translation> (accessed 16.02.24).

Appendix 1

Challenges in the Translation of Ambiguous Terms in EU Legal Language

EU ambiguous term	Translation challenge	Translation Tips
fair compensation	What constitutes fair compensation may vary depending on the specific context.	Especially in the contexts of copyright infringement or patent licensing (its definition must be consulted in the relevant law area.
public interest	It frequently refers to the concept of "public interest" in various contexts, such as public procurement or competition law.	Without knowing a clear definition, it may be susceptible to different interpretations based on cultural, societal, or economic perspectives.
essential facility	It frequently refers to a resource or infrastructure that is indispensable for competitors to effectively compete in a market.	Determining whether a facility qualifies as "essential" can be subject to varying interpretations. This involves consulting the definition in the relevant law area.
high-level protection	Certain EU regulations aim to provide "high-level protection" for specific areas such as data privacy or consumer rights, but what exactly constitutes a "high-level" remains open to interpretation, potentially resulting in different standards of protection.	It needs to take into account the context of a document or sentence context and consult the relevant definition.
effective judicial protection	EU legal acts often guarantee "effective judicial protection" to individuals and businesses. The scope and specific requirements of effective judicial protection can be interpreted differently, leading to variations in the level of access, remedies, and procedures.	It needs to take into account the context of a document or sentence context and consult the relevant definition.
reasonable accommodation	In the context of disability rights, EU directives require employers to provide "reasonable accommodation" for disabled employees. However, what qualifies as "reasonable" can be subjective	Uncertainty must be resolved by taking into account the context of a document or sentence context and consulting the relevant definition.

confidential information	EU regulations often refer to "confidential information" in areas such as trade secrets or intellectual property rights.	It needs to take into account the context of a document or sentence context and consult the relevant definition.
home state/ homestate regulation	In the context of the European Single Market law, the term refers to a principle in the law of the European Union for resolving conflicts of laws between Member States, particularly in the cross-border selling or marketing of goods and services. This principle dictates that the applicable law for an action or service performed in one country but received in another is the law of the country where the action or service is performed.	It needs to take into account the context of a document or sentence context and consult the relevant definition.
population filter	In the context of EU legal acts on human health protection, the term refers to checking whether the countries in favour of a particular issue represent at least 62% of the total EU population.	It needs to take into account the context of a document or sentence context and consult the relevant definition.
significant market power	In EU competition law, the concept of "significant market power" is used to determine whether a company has a dominant position.	The threshold for what constitutes "significant" market power is not clearly defined, so it takes into account the context of a document or sentence context and consulting the relevant definition.
prudent person principle	EU financial regulations often mention the "prudent person principle" in relation to investment decisions by financial institutions.	It needs to take into account the context of a document or sentence context and consult the relevant definition.
substantial obstacle	EU non-discrimination directives prohibit practices that create a "substantial obstacle" for individuals in accessing goods or services.	It needs to take into account the context of a document or sentence context and consult the relevant definition.
reasonable	This is a notorious legal term with a vague meaning.	It needs to take into account the context of a document or sentence context and consult the relevant definition.

Note 1. Translators must pay special attention to the translation of the so-called "vague legal terms and formulae", which denote indeterminate abstract standards and abstract evaluative expressions: *prudent* (careful and sensible in decision-making), *justifiable* (able to be shown to be right or reasonable), *rational* (based on or in accordance with reason or logic), *proportional* (corresponding in size or amount to something else), *equivalent* (equivalent effect), *relevant* (relevant measure), *due* (due process/diligence/care/regard), *proper* (a proper proportion of the amount), *good* (good faith). These are highly context-sensitive words, and, depending on the context, they can be translated with different Ukrainian equivalents.

For example, the words "reasonable" and "unreasonable" and their derived adverbs "reasonably, unreasonably" can be translated using the following Ukrainian equivalents: *to be in circulation for an unreasonable length of time* – перебувати в обігу невизначено великий строк, *to take reasonable care* – виявляти достатню (розумну) турботу (або обережність), *reasonable excuse* – поважна причина, *to have reasonable grounds for suspecting* – мати достатні підстави для підозри, *reasonable apprehension* – обґрунтоване побоювання, *reasonable cause* – достатня підстава, *believe reasonably* – обґрунтовано припускати, *on reasonable terms* – на прийнятних умовах, *reasonable probability* – достатня ймовірність, *on the basis of reasonable price* – на основі помірної ціни, *investors can reasonably be expected* – інвестори можуть обґрунтовано очікувати, *in order to remove any reasonable doubt* – для усунення будь-яких обґрунтованих сумнівів, *the interested parties should be given the opportunity to comment within a reasonable period* – зацікавлені сторони повинні мати можливість висловити свої зауваження протягом розумного періоду часу, *public infrastructure is made available on reasonable conditions* – громадська інфраструктура доступна на розумних умовах, *all undertakings can interconnect on reasonable terms and conditions* – всі підприємства можуть взаємодіяти між собою на розумних умовах, *to restrict unreasonably end-user choice* – необґрунтовано обмежувати вибір кінцевого користувача, *within a reasonable time-frame* – в розумні терміни (строки), *to meet the reasonable needs of end-users* – для задоволення розумних потреб кінцевих користувачів, *obligations imposed by Member States should be reasonable* – зобов'язання, що накладаються державами-членами, повинні бути обґрунтованими, *other competent authorities take all reasonable measures* – інші компетентні органи вживають всіх необхідних заходів.

Note 2. EU legal acts often deal with complex and specialised subject matters, such as environmental regulations or intellectual property rights. Technical terms used in these acts *may have different interpretations within different fields or industries*. For instance, the term "*substantial equivalence*" in GMO regulations could be understood differently by scientists, policymakers, and legal practitioners. The phrasing of EU legal acts can sometimes be imprecise or open to different interpretations. For example, the term "*adequate protection*" in data protection regulations could be interpreted differently by different stakeholders, leading to uncertainty about the level of safeguards required.

Appendix 2

Selection of Mistakes in Official Translations of EU Legislation from English into Ukrainian

Note: In the tables below, only relevant sentence fragments of EU legal acts are given because of space limitations. Complete sentences and their contexts can be found on the site of the Verkhovna Rada of Ukraine [Переклади актів acquis ЄС]. The mistakes and their corrections are highlighted in bold type.

Table 1

Mistakes in the Translation of Terms

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
adequate warmth, cooling, lighting, and energy	достатній рівень тепла, прохолоди, освітлення	Using common words instead of terms.	достатній рівень опалення, охолодження, освітлення	To maintain translation consistency, the corresponding terms must be used.
internal inspections, approval of new members	внутрішні інспектування, затвердження нових членів	Usually, інспектування is not used in the plural form.	внутрішні перевірки, затвердження нових членів	There is the regular translation equivalent "перевірки".
lead to an agreement which is incompatible with Union law	призвести до угоди, яка є несумісною з правом Союзу	A common word instead of a term.	спричинитися до укладення угоди, яка суперечить законодавству ЄС	The adequate legal translation equivalent is "суперечити".
Without prejudice to the division of competences between the Union and the Member States	Без обмеження розподілу компетенцій між Союзом і державами-членами	Incorrect translation of a legal phrase.	Не порушуючи характер та порядок розподілу повноважень між Союзом та державами-членами	In this context, "without prejudice" means "without violating".

the statistics referred to in paragraph 1 shall include	передбачена параграфом 1 статистика повинна включати	A common word instead of a term.	статистичні дані , зазначені в пункті 1, повинні включати	In this context, the word "statistics" must be translated as "статистичні дані".
Processing of sensitive personal data	Опрацювання чутливих персональних даних	A common word instead of a term.	Опрацювання конфіденційних персональних даних	The official term "конфіденційний" must be used.
The decision on conducting the dissemination of information	Рішення щодо розповсюдження інформації	A common word instead of a term used in legal writing.	Рішення щодо поширення інформації	In this context, the accepted legal equivalent "поширення" must be used.
disclosure of the information would be clearly disproportionate to	розкриття такої інформації вочевидь буде непропорційне	A literal synonym instead of an accepted term.	розкриття такої інформації вочевидь буде нерозмірне / неспівмірне з	There are accepted legal terms.
data protection officers for the centralised bank account registries	старші спеціалісти з питань захисту даних централізованих реєстрів	The incorrect translation of position; possibly, the cognate word "officer" was misinterpreted.	посадові особи, відповідальні за захист даних у централізованих реєстрах банківських рахунків	There was no indication in the source fragment that "старші" was implied.
should not be covered by this Directive	Ця Директива не повинна охоплювати	A common word instead of a term.	Ця Директива не поширюється на...	There is the accepted legal term "поширюватися."
Asset Recovery Offices	Офіси з повернення активів	Literal translation instead of an accepted term.	Органи з розшуку та повернення активів	There is the accepted legal equivalent.

any revocation or cancellation of the guarantee took effect	набуло чинності будь-яке відкликання або скасування гарантії	Using a less preferred term.	набуло чинності будь-яке відкликання або аналювання гарантії	The preferred term is "анулювання".
the customs operation covered by this undertaking	митної операції, яку покриває це зобов'язання	A common word instead of an accepted term.	митної операції, на яку поширюється дія цього зобов'язання	In this context, the accepted term is "поширюватися."
proportional in particular to the type, structure, size, products	пропорційною, зокрема: типу, структурі, розміру, продуктам	Literal translation of the cognate word.	пропорційною, зокрема, типу, структурі, розміру, видам продукції	The regular equivalent of the plural form "products" is "види продукції".
Where Member State law applies by virtue of public international law	Якщо законодавство держави-члена застосовують в силу норм публічного міжнародного права	A word-for-word translation.	Якщо законодавство держави-члена застосовується в силу міжнародного публічного права	A more preferable term is the "міжнародне публічне право".
(to provide) ... natural persons in all Member States with the same level of legally enforceable rights and obligations and responsibilities	(надавав) ... фізичним особам у всіх державах-членах однаковий рівень прав і зобов'язань, що мають юридичну силу	A less preferable translation of the legal terms.	(забезпечував) ... фізичним особам у всіх державах-членах однаковий рівень юридично захищених прав та обов'язків	A more preferable translation of the terms.
for compliance with a legal obligation	для відповідності встановленим законом зобов'язанням	Incorrect translations of the terms.	у зв'язку з виконанням встановлених законом обов'язків	More preferable translations of the terms.
and their combined annual production does not exceed 1 000 hl	і їхній об'єднаний річний обсяг виробництва не перевищує 1000 гл	A common word instead of a term.	та їх сукупний обсяг річного виробництва не перевищує 1000 гл	The accepted term is "сукупний".

in which the independent small producer is established	у яких незалежні малі виробники мають осідок	A common word instead of a term.	в якій заснований (зарєєстрований) незалежний малий виробник	The preferable translation equivalents of "establish a company" are "заснувати компанію, зарєєструвати компанію як юридичну особу".
the rules referred to in paragraph 1 of this Article	правила , згадані в параграфі 1 цієї статті	A common word instead of a term.	норми , наведені в параграфі 1 цієї статті	In legal contexts, the most frequent translation equivalent is "норми".
covered by this undertaking and commenced before any revocation or cancellation of the guarantee took effect	яку покриває це зобов'язання і яку було розпочато до того, як набуло чинності будь-яке відкликання або скасування гарантії.	1. The common word is not used in this context in legal writing. 2. A passive verb form is non-preferred.	на яку поширюється дія цього зобов'язання і яка розпочалася до того, як будь-яке відкликання або анулювання гарантії набрало чинності.	1. In legal writing, "поширюватися" is an accepted equivalent. 2. A mediopassive verb form is preferred.
This undertaking shall be valid from the day of its approval by the office of guarantee	Це зобов'язання діє з моменту його визнання підрозділом гарантії. (гарантійною установою)	1. The common word is not used in this context in legal writing. 2. Wrong choice of a translation equivalent.	Це зобов'язання набуває чинності з дня його затвердження гарантійною установою.	In the corrected translations, the accepted legal translation equivalents are used.
Administrative penalties and other administrative measures provided for by Member States	Адміністративні санкції та інші кримінальні заходи, передбачені державами-членами	Possibly, the translator's lack of attention to the source word.	Адміністративні стягнення та інші адміністративні заходи, передбачені державами-членами	The translator must be focused on what is to be translated.

Note. The European Union is in the process of establishing a unified legal culture, grounded in the *acquis of the Union*. This initiative involves a unique supranational framework of concepts. However, the drafting of EU legislation in languages with pre-existing legal interpretations for specific terms presents a significant challenge. This complexity arises because the EU's conceptual framework not only introduces new terminology but also incorporates existing national terms. Consequently, a single legal term may carry divergent connotations within national and EU legal contexts. Additionally, the legal lexicon of the EU's twenty-four official languages is linked intrinsically to, and derives significance from, the legal systems of its Member States. Hence, it is overly simplistic to suggest that the translation of EU texts involves a singular legal system.

Fundamentally, terms within EU Treaties and legislation possess a distinct meaning within the EU's legal framework, independent of interpretations in various national legal systems, except where explicitly stated otherwise. Specifically, the interpretation of a term under national law cannot be applied in the context of EU law if it conflicts with the objectives of EU law or jeopardises its uniform application and effectiveness. Moreover, consistency in terminology is crucial both within a legal document (avoiding synonyms or rephrasings) and in alignment with any foundational or parallel legislation. Another translation challenge in EU terminology is the use of synonymous terms within the same legal document. It remains ambiguous whether translators should opt for the most commonly used synonym or translate each synonymous term into its direct equivalent.

Table 2

Mistakes in the Translation of Common Words

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
insofar as such agreements or arrangements	якщо такі угоди чи домовленості	The choice of an improper equivalent.	тією мірою, якою такі угоди або домовленості	In this context, the proper choice is "тією мірою, якою".
shall not preclude Member States from maintaining ... agreements	не перешкоджає державам-членам зберігати ... угоди	The choice of improper equivalent.	не забороняє державам-членам продовжувати виконувати ... угоди	More preferred legal words must be used in such contexts.
including the autonomy of the FIUs to spontaneously disseminate information	у тому числі автономію ПФР спонтанно поширювати інформацію	Improper literal translation.	включаючи автономію ПФР щодо поширення інформації за власною ініціативою	More preferred words must be used in legal writing.
limited to situations that qualify as catastrophic circumstances	обмежене ситуаціями, визнаними як катастрофічні обставини в ЄС	The choice of an improper translation correspondence.	обмежуються ситуаціями, які кваліфікуються як катастрофічні обставини	A more appropriate legal word must be used in this context.
This Directive should lay down rules to strengthen the FIUs' ability	Ця Директива повинна встановлювати правила для зміцнення здатності ПФР	Wrong choice of variant equivalents.	Ця Директива повинна встановлювати правила для посилення спроможності ПФР	More appropriate legal words must be used in this context.

the seedlings ... are consumed directly as foodstuff	проростки ... безпосередньо споживають у їжу	Wrong choices of both the verb and noun translation equivalents.	проростки ... використовуються безпосередньо як продукти харчування,	More appropriate formal words must be used in this context.
the restriction of processing should in principle be ensured	обмеження опрацювання необхідно, по суті, забезпечувати	Wrong choices of variant translation equivalents.	обмеження обробки даних за загальним правилом повинно забезпечуватися	More appropriate formal words and terms must be used in this context.
The fact ... should be clearly indicated	Необхідно чітко вказувати те, що ...	Wrong use of a translation correspondence.	Слід чітко ззначати той факт, що...	A more appropriate formal word must be used in this context.
a number, symbol or particular assigned to a natural person to uniquely identify	номер, символічний знак або опис , що приписують фізичній особі для того, щоб однозначно ідентифікувати	A wrong choice of the variant translation variant.	номер, символічний знак або особлива прикмета фізичної особі для однозначної ідентифікації	"особлива прикмета" must be used in this context.

Table 3

Mistakes in the Translation of Ambiguous Terms and Other Words

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
insofar as such agreements or arrangements	якщо такі угоди чи домовленості	Wrong choice of a contextual equivalent.	тією мірою , якою такі угоди або домовленості	Choose the most relevant equivalent using context cues.
shall not preclude Member States from maintaining agreements	не перешкоджає державам-членам зберігати ...угоди	Wrong choice of a contextual equivalent.	не забороняє державам-членам продовжувати виконувати ...угоди	Choose the most relevant equivalent using context cues.
including the autonomy of the FIUs to spontaneously disseminate information	у тому числі автономію ПФР спонтанно поширювати інформацію	1. Wrong choice of a contextual equivalent. 2. Wrong choice of a contextual equivalent.	включаючи самостійність ПФР щодо поширення інформації за власною ініціативою	Choose the most relevant equivalent using context cues.
limited to situations that qualify as catastrophic circumstances	обмежене ситуаціями, визнаними як катастрофічні обставини в ЄС	Wrong choice of a contextual equivalent.	обмежуються ситуаціями, які кваліфікуються як катастрофічні обставини	Choose the most relevant equivalent using context cues.
Their positions shall not be combined	Їх посади не можна посєднувати .	Wrong choice of a contextual equivalent (literal translation).	Їхні посади не повинні суміщатися	Choose the most relevant equivalent using context cues.

this Directive should lay down rules to strengthen the FIUs' ability	ця Директива повинна встановлювати правила для зміцнення здатності ПФР	Wrong choice of a contextual equivalent.	ця Директива повинна встановлювати правила для посилення спроможності ПФР	Choose the most relevant equivalent using context cues.
The fact ... should be clearly indicated	Необхідно чітко вказувати те, що ...	Wrong choice of a contextual equivalent.	Слід чітко вказати той факт, що ...	Choose the most relevant equivalent using context cues.
a number, symbol or particular assigned to a natural person to uniquely identify	номер, символний знак або опис , що приписують фізичній особі для того, щоб однозначно ідентифікувати	Wrong choice of a contextual equivalent.	номер, символний знак або особлива прикмета фізичної особі для однозначної ідентифікації	Choose the most relevant equivalent using context cues.
unless processing is allowed in specific cases	за винятком, якщо це дозволено в спеціальних випадках	Wrong choice of a contextual equivalent.	за винятком випадків , коли обробка дозволена в конкретних випадках	Choose the most relevant equivalent using context cues.
whereby the use of the term 'racial origin' in this Regulation does not imply	а відтак використання терміну "расова приналежність" в цьому Регламенті не передбачає	Wrong choice of a contextual equivalent (not legal writing).	при цьому використання терміну "расова належність (расове походження)" в цьому Регламенті не означає	Choose the most relevant equivalent using context cues.
silence, pre-ticked boxes or inactivity should not therefore constitute consent.	мовчання, автоматичне заповнення клітинок позначками або бездіяльність, відповідно , не становлять надання згоди.	Wrong choice of a contextual equivalent (not legal writing).	Тому мовчання, автоматичне заповнення клітинок позначками або бездіяльність не становлять надання згоди.	Choose the most relevant equivalent using context cues.

and that additional information for attributing the personal data to a specific data subject is kept separately.	а також якщо додаткову інформацію для приписування персональних даних до певного суб'єкта даних зберігають окремо.	1. Wrong choice of a contextual equivalent (not legal writing). 2. Wrong choice of a contextual equivalent (not legal writing).	а також для окремого зберігання додаткової інформації для віднесення персональних даних до конкретного суб'єкта даних.	1. In this context, "віднесення" is the proper choice of a variant equivalent. 2. In this context, "конкретний" is the proper choice of a variant correspondence.
and online activity undertaken within the context of such activities.	і онлайн-діяльності, розпочатої у контексті такої діяльності.	Wrong choice of a contextual equivalent (not legal writing).	та онлайн-активність, що здійснюється в контексті такої діяльності.	Choose the most relevant equivalent using context cues.
regardless of whether the processing itself takes place within the Union.	незалежно від того, чи відбувається власне опрацювання в межах Союзу.	Wrong choice of a contextual equivalent (not legal writing).	незалежно від того, чи відбувається саме опрацювання в межах Союзу.	Choose the most relevant equivalent using context cues.
such as singling out , either by the controller or by another person to identify the natural person directly or indirectly	такі як відокремлення , контролером або іншою особою для ідентифікації фізичної особи прямо чи опосередковано.	Wrong choice of a contextual equivalent.	такий, наприклад, як виокремлення , контролером або іншою особою для прямої чи опосередкованої ідентифікації фізичної особи.	The meaning is "singling out (an eligible person) for something"; Given the context, the Ukrainian translation must be "виокремлення".
available technology at the time of the processing and technological developments.	технології, наявні станом на момент опрацювання, і технологічні розробки.	Wrong choice of a contextual equivalent.	технології, доступні на момент обробки, та досягнення у технологіях.	"available" in this context means "доступні" rather than "наявні" that cannot be "reachable."

This Regulation does not apply to... the free flow of personal data	Цей Регламент не застосовують до питань вільного потіку персональних даних	Wrong choice of a contextual equivalent (word collocation).	Цей Регламент не застосовується до питань ... вільного руху персональних даних	In Ukrainian, the word "рух" rather than "потік" is typically combined with "персональні дані".
In order to ensure a consistent level of protection for natural persons throughout the Union	Для забезпечення послідовного рівня захисту фізичних осіб у всьому Союзі	1. Wrong choice of a contextual equivalent. 2. Wrong choice of a contextual equivalent (word collocation).	З метою забезпечення однакового рівня захисту фізичних осіб на всій території Союзу	1. "Для" is less used in legal writing in this context. 2. In this context, "однаковий" is usually combined with "рівень."
the Union may adopt measures	Союз може ухвалювати інструменти	Wrong choice of a contextual equivalent ("measures" include "instruments"); they are not synonyms.	Союз може вживати заходи	Similar to this: restrictive measures – обмежувальні заходи (санкції).
within the meaning of Directive (EU) 2016/680	у значенні Директиви (ЄС) 2016/680	Wrong choice of a contextual equivalent.	у сенсі Директиви (ЄС) 2016/680	"meaning" is ambiguous and can be translated either as "значення (<i>of a word or phrase in a language system</i>)" or "сєнс (of a speech act or discourse/text)". (Here, the reference is to "Directive" as a text).
European Monetary Union	Європейський валютний союз	The word "European" is ambiguous between "all-European" and "partly European".	Валютний союз ЄС	All EU organizations are not all-European, therefore, the correct equivalent is "ЄС".

Note 1. Dealing with ambiguity in the source text is a common challenge for translators. Translators employ various strategies to address ambiguity and produce accurate and contextually appropriate translations. Some of these strategies include:

(1) *context analysis*: translators carefully analyse the surrounding context of the ambiguous term or phrase to understand its intended meaning. By considering the broader context, they can make more informed decisions about how to translate the ambiguous element.

(2) *research*: translators may conduct research to gain a deeper understanding of the subject matter, cultural references, or idiomatic expressions used in the source text. This helps them make informed decisions when dealing with ambiguous words or terms.

(3) *consultation*: translators may collaborate with subject matter experts or consult with colleagues to discuss ambiguous passages and gain insights into possible interpretations.

(4) *translator's notes*: they are not in general use for EU texts, but in some cases, when they are presented in this status, translators may include explanatory notes in the translation to clarify the ambiguity for readers. These notes help readers understand the choices made by the translator and the context behind those decisions.

(5) *adaptation*: depending on the language and cultural differences, translators may adapt the ambiguous element to make it more understandable for the target audience while preserving the overall meaning.

(6) *maintaining ambiguity*: in legal texts, there must be no ambiguity, so preserving ambiguity might be inappropriate or even erroneous. Translators may choose to retain certain ambiguities if they believe it serves the purpose of the text.

(7) *rewording and rephrasing*: Translators may reword or rephrase ambiguous sentences to eliminate the ambiguity and provide a clearer meaning in the target language.

(8) *collaboration with other colleagues or translation scholars*: translators may work with them to clarify ambiguities and obtain insights into the intended meaning.

So, the goal of a translator is to ensure that the translation accurately conveys the intended meaning of the source text, considering the target audience, cultural nuances, and the purpose of the translation. The strategy used may vary depending on the specific context and nature of the ambiguity.

Note 2. There is a sort of a translation pitfall or stumbling block in translating the adjective "European", which is used in some titles of EU official documents and names of organisations, for example, European Parliament, European Pillar of Social Rights, European Globalisation Adjustment Fund, European Green Deal, the European Commission, European Central Bank, European Court of Auditors, European Investment Bank, European Corporate Reporting Lab, European Agricultural Guarantee Fund, European Anti-Fraud Office, etc., because of the indiscriminate use of "all-European" and "partly European; European Union (EU)" of the adjective "European" meaning "belonging to or relating to Europe or its people." Since the adjective is used in the titles of legal acts and the names of EU organizations, it would be accurate and correct to translate "European" in such cases as "ЕС" or "Європейського Союзу", as they are related only to the EU rather than Europe as a whole, for example, European Commission – Комісія Європейського Союзу, European Central Bank – Центральний Банк ЄС. Therefore, for the clarity and transparency of its translation, it may be better to use this Ukrainian equivalent.

Table 4

Mistakes in the Translation of the Modal Verb "shall"

In legal drafting, "shall" is used to indicate an imperative or obligation – and it is in this sense alone that legal linguists and translators recommend that it be used, and also advocate for its continued use. In translating EU binding legal acts, the Ukrainian translation equivalent of "shall" must be "повинний" wherever possible, whereas in translating EU non-binding legal acts, there may be other translation equivalents, including the translation of "shall+infinitive" by a Ukrainian present tense verb form.

Source sentence fragment	Official Ukrainian translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
The undersigned shall remain liable for payment.	Особа, що підписалася нижче, несе відповідальність за сплату.	Non-preferred translation in legal acts	Особа, що нижче підписалася, повинна залишатися відповідальною за сплату.	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."
This undertaking shall be valid from the day of its approval.	Це зобов'язання діє з моменту його визнання підрозділом гарантії.	Non-preferred translation in legal acts	Це зобов'язання повинно набути чинності з дня його затвердження.	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."
Their positions shall not be combined.	Їх посади не можна поєднувати.	Not accepted translation	Їхні посади не повинні сумішатися.	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."
The ICS inspectors shall be competent with regard to the products.	Інспектори СВК компетентні по відношенню до продуктів.	Not accepted translation	Інспектори СВК повинні бути компетентними щодо продукції.	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."
This Directive shall not preclude Member States from maintaining or concluding bilateral or multilateral agreements.	Ця Директива не перешкоджає державам-членам зберігати наявні або укласти нові двосторонні чи багатосторонні угоди.	Not accepted translation in binding acts	Ця Директива не повинна забороняти державам-членам продовжувати виконувати або укласти нові двосторонні або багатосторонні угоди.	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."

The number of ICS inspectors shall be adequate.	Кількість інспекторів СВК є відповідною.	Non-preferred translation	Кількість інспекторів СВК повинна бути адекватною.	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."
The Commission shall adopt such authorisation decisions.	Комісія ухвалює рішення про надання дозволу.	Preferred translation in non-binding legal acts	Комісія ухвалює такі рішення про надання дозволу.	In non-binding acts, the legal Present tense verb form is acceptable.
the reduced rates shall not be applied to undertakings.	зменшені ставки не застосовуються до підприємств.	Preferred translation in non-binding acts	знижені ставки не застосовуються до підприємств.	In non-binding acts, the legal Present tense verb form is acceptable.
The ICS manager shall : (i) verify the eligibility of each member.	Керівник СВК: верифікує відповідність кожного члена групи.	A non-preferred equivalent in a binding act	Керівник СВК повинний (i) перевірити відповідність кожного члена групи.	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."
all the places of business ... shall be regarded as a single branch.	усі осередки ведення комерційної діяльності необхідно вважати єдиною філією.	Non-preferred equivalent in legsl writing	усі осередки ведення комерційної діяльності повинні вважатися єдиною філією.	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."
all references ... shall be read as the 'Member State of reference'.	всі покликання ... необхідно читати як покликання на "референтну державу-члена" .	Non-preferred equivalent in legsl writing	всі покликання ... повинні читатися як покликання на "референтну державу-члена".	For translation clarity, the preferred choice, if possible, is "повинний."

Table 5

Mistakes in the Translation of the Modal Verb "should"

In legal drafting, the modal verb "should" is used for actions/responsibilities/duties that state what ought to be done in relation to the concerned subject. In translating EU legal acts, the Ukrainian translation equivalent of "should" usually is "повинний" wherever possible or "слід" and similar words denoting absolute desirability.

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
they should apply it to all non-cross-border supplies of goods	вони мають застосовувати його до всіх поставчань товарів	A common word instead of a formal legal equivalent	вони повинні застосовувати його до всіх ... поставчань товарів	In this context, "повинний" is the preferred equivalent.
the restriction of processing should ... be ensured	обмеження опрацювання необхідно забезпечувати	Use of a common word instead of a formal legal word	повинно забезпечуватися обмеження обробки даних	In this context, "повинний" is the preferred equivalent.
The fact ... should be clearly indicated .	Необхідно чітко вказувати те, що ...	A common word instead of a formal legal word	Слід чітко вказувати той факт, що...	In this context, "слід" is the preferred equivalent.
Any such exception should be limited to cases of imminent danger.	Будь-який виняток повинен обмежуватися випадками наявності безпосередньої загрози	In legal writing, it is a non-preferred form of the word "повинний"	Будь-який такий виняток повинний обмежуватися випадками наявності безпосередньої загрози.	For terminology consistency in legal writing, "повинний" is preferred wherever appropriate.
the Commission should be able to request additional information.	у Комісії має бути змога запитувати додаткову інформацію.	A common word instead of a formal legal word	Комісія повинна мати можливість запитувати додаткову інформацію.	For terminology consistency in legal writing, "повинний" is preferred wherever appropriate.

should not be regarded as recipients	не можна розглядати як одержувачів	A common word instead of a formal legal word	не повинні вважатися одержувачами (персональних даних)	For terminology consistency in legal writing, "повиний" is preferred wherever appropriate.
all interventions of the future CAP should be part of a strategic plan	усі втручання в рамках майбутньої CAP мають бути передбачені у стратегічному плані	A common word instead of a formal legal word	усі втручання в рамках майбутньої CAP повинні передбачатися у стратегічному плані	For terminology consistency in legal writing, "повиний" is preferred wherever appropriate.
certain public intervention periods should be extended.	періоди деяких держаних інтервенцій мають бути подовжені.	A common word instead of a formal legal word	періоди деяких держаних інтервенцій повинні бути подовжені.	For terminology consistency in legal writing, "повиний" is preferred wherever appropriate
The principles of data protection should therefore not apply to anonymous information.	Принципи захисту даних, відповідно, не можна застосовувати до анонімної інформації	Wrong translation of the modal verb (not legal writing)	Тому принципи захисту даних не повинні застосовуватися до анонімної інформації.	In this context, "повиний" is the accepted regular translation.

Table 6

Mistakes in the Translation of the Modal Verb "would"

In legal writing, the verb "would" usually means possibility or refers to future time from the point of view of the past. Its preferred Ukrainian equivalent is "могти" or a subjunctive/conditional verb form.

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
the derogation would remove the opportunity to engage in that form of tax fraud	то такий відступ міг би виключити можливість використання зазначеної схеми податкового шахрайства	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	то таке відхилення від встановленого порядку може виключити використання зазначеної схеми податкового шахрайства	In this context, "може" is preferred.
The decisions authorising the application of the GRCM would have a budgetary impact.	Рішення, що дозволяють застосовувати УМРС, матимуть вплив на бюджет	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	Рішення, що дозволяють застосовувати УМРС, можуть мати вплив на бюджет.	In this context, "можуть" must be used.
Such a market would provide a stable funding source for credit institutions.	Такий ринок має стати стабільним джерелом фінансування для кредитних установ	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	Такий ринок може стати стабільним джерелом фінансування для кредитних установ.	In this context, "може" must be used.
where disclosure of the information would be clearly disproportionate to the legitimate interests	якщо розкриття такої інформації вочевидь буде непропорційне законним інтересам	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied	якщо розкриття такої інформації може бути явно не на користь законним інтересам	In this context, "може" must be used.

which would include types of intervention in certain sectors	який має визначати типи втручань у певних секторах	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	який може визначати типи втручань у певних секторах	In this context, "може" must be used.
the destruction of which would have a significant impact in a Member State	знищення якої матиме істотний вплив у державі-члені	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	знищення якої може мати істотний вплив у державі-члені	In this context, "може" must be used.
the likelihood of an event that may occur and would constitute a violation	ймовірність події, що може настати та становитиме порушення	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	ймовірність події, що може настати та становити порушення	In this context, "може" must be used.
in a manner that would permit the firearm to be reactivated in any way	у такий спосіб, що дозволив би будь-яким чином знову активувати вогнепальну зброю	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	у такий спосіб, що може будь-яким чином знову активувати вогнепальну зброю	In this context, "може" must be used.
which would otherwise be satisfied at market conditions by energy generation processes other than cogeneration	який в іншому разі був би задоволений на ринкових умовах іншими процесами виробництва енергії, ніж когенерація	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	який в іншому разі може задовольнятися на ринкових умовах іншими процесами виробництва енергії, ніж когенерація	In this context, "може" must be used.

that would be defined as social protection benefits if they were provided in cash	які вважалися б соціальними виплатами, якби вони надавались у грошовій формі	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	які можна визначити як соціальна допомога або пільги, якби вони надавались у грошовій формі	In this context, "можна" must be used.
For military applications, the occupancy status of the protected space would be that applicable during a combat situation	Для воєнного застосування, "зайнятий" статус захищеного простору застосовується в бойових умовах	A wrong choice of a translation equivalent because possibility is implied.	Для воєнного застосування "зайнятий" статус захищеного простору може застосовуватися щодо бойових умов	In this context, "може" must be used.

Note. In specialised texts, "would" is often used to describe a possible or unlikely action or scenario in the future. This is also the case with legal writing, where "would" may often be translated by "могти" in an appropriate Present tense person form: *The defendant's failure to comply with the court order would result in sanctions.* – *За невиконання вимог судового рішення на позивача можуть накладатися санкції. Угода може вважатися чинною, якщо обидві сторони підпишуть та обміняються необхідними документами.* – *The contract would be considered valid if both parties sign and exchange the necessary documents.*

Table 7

Mistakes in the Translation of Cognate Words (False Friends of the Translator)

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
the insertion of certain technical terms in the Ukrainian language	додавання деяких технічних термінів українською мовою	Literal translation disregards another meaning of the word.	додавання деяких спеціальних термінів українською мовою.	The word "technical" has at least two major meanings: "технічний" (relating to technology – <i>technical services</i>) and "спеціальний" (relating to any branch of science or technology – <i>technical term</i>).
internal inspections, approval of new members or new production units	внутрішні інспектування , затвердження нових членів або нових виробничих підрозділів	In this context, "inspection" has the meaning "проведення перевірки" and the Ukrainian noun plural form equivalent is very rarely used, especially in legal writing	внутрішні перевірки , затвердження нових членів або нових виробничих підрозділів	It is more customary to use "проведення перевірок" or "перевірки" in Ukrainian legal writing.

the activities of an establishment of a controller or a processor (of personal data)	діяльності установи контролера або процесора	"процесор" is not used to refer to a position or a human.	діяльності установи контролера або обробника (оброблювача)	In this context, "processor" means "a person performing processing" ("особа, яка здійснює обробку").
That programme shall set out the means by which, and the intervals, at which the data and other necessary evidence will be collected.	Зазначена програма повинна визначати засоби збирання даних та інших необхідних доказів та інтервали, через які їх необхідно збирати.	Too literal word-for-word translation of the fragment, including the cognate word.	Ця програма повинна визначати засоби, за допомогою яких і з якою періодичністю збиратимуться дані та інші необхідні докази.	In this context, "interval" has the meaning of periodicity.

Table 8

Mistakes in the Translation of Phrases

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
and, as far as possible, of the recipient of the results of the query or search	і, якщо можливо, одержувача результатів запиту чи пошуку	The idea of measure is lost in translation	і, наскільки це можливо, одержувача результатів запиту або пошуку	In this context, "as far as possible" means not only possibility but also its highest degree.
In accordance with the Interinstitutional Agreement of 13 April 2016 on Better Law-Making	Відповідно до Міжінституційної угоди про краще законотворення від 13 квітня 2016 року	Literal translation. Colloquial phrase instead of a formal one	Відповідно до Міжвідомчої угоди від 13 квітня 2016 року про вдосконалення законотворчої діяльності	This and similar English phrases with a comparative degree adjective or Participle II as an attribute are usually translated formally by N+N phrase: higher wages – підвищення зарплати; increased migration – збільшення міграції
this Directive should lay down rules to strengthen the FIUs' ability	ця Директива повинна встановлювати правила для зміцнення здатності ПФР	Fairly literal translation.	ця Директива повинна встановлювати правила для посилення спроможності ПФР	Appropriate collocations must be used.

Any use for purposes beyond those originally approved should be made subject to the prior consent of that FIU.	Будь-яке її використання для цілей, що виходять за межі спочатку схвалених, вимагає попередньої згоди відповідного ПФР.	"subject to" is not translated explicitly.	Будь-яке її використання з метою, що виходять за межі початково затверджених, повинна здійснюватися за умови попередньої згоди такого ПФР.	"subject to" is an essential element of the fragment meaning that must be conveyed explicitly.
To the extent that tax authorities and anti-corruption agencies are competent for the prevention	Якщо податкові органи та суб'єкти у сфері протидії корупції здійснюють діяльність із запобігання	The measure of competence is not rendered explicitly.	Тією мірою, в якій податкові та антикорупційні органи уповноважені запобігати	In this context, it is important to delineate the measure of competence
they should also be considered authorities that can be designated for the purposes of this Directive.	їх також необхідно розглядати як органи , що можуть бути призначені для цілей цієї Директиви.	Wrong choice of a contextual translation equivalent	вони також повинні вважатися органами , які можуть бути призначені для цілей цієї Директиви.	"органи" не розглядаються, а "вважаються" (за Директивою щодо призначення)
and without being able to defer payment beyond a period of 30 days from the date of application	і не пізніше ніж протягом 30 днів із дати звернення	Not accurate and transparent translation	і без можливості відстрочки платежу на період понад 30 днів із дати звернення	In this context, "defer" "is an important element of the sentence fragment to be translated explicitly rather than only being implied.
with respect to the goods described below	у зв'язку з описаними нижче товарами	Inappropriate and inaccurate rendering of the meaning "in relation to"	щодо товарів, описаних нижче,	Since in this context "with respect to" has the meaning "відносно", it is advisable to translate it as "щодо" for greater transparency of the meaning

and where relevant , to the members of the group	і, у відповідних випадках , членам групи	Not quite transparent translation	а також, за необхідності , членам групи	In this context, it is better to translate it as "за необхідності"
or, where appropriate , the approval of new production units	або, у відповідних випадках , затвердження нових виробничих підрозділів	Not quite transparent translation	або, де це доречно , затвердження нових виробничих підрозділів	In this context, the translation "де це доречно" is more accurate and transparent.
is the subject of a specific Union legal act.	поширюється застосування спеціального нормативно-правового акта Союзу.	The stable phrase "be a subject of" with a stable meaning was translated arbitrarily.	є предметом окремого правового акта Союзу.	"є предметом окремого..." is a standard wording in Ukrainian legal writing
To determine whether a natural person is identifiable, account should be taken of all the means reasonably likely to be used	Щоб встановити можливість ідентифікації фізичної особи, необхідно взяти до уваги всі способи, що будуть використані з високою імовірністю	Wrong choice of the contextual translation equivalent. There is no implication in the sentence as to a high probability	Щоб визначити, чи можна ідентифікувати фізичну особу, слід враховувати всі засоби, які з достатнім ступенем ймовірності можуть бути використані	As a sufficient level of probability is implied here, "з достатнім ступенем" is the correct choice of the translation correspondence
technology at the time of the processing and technological developments .	технології станом на момент опрацювання і технологічні розробки .	Rather literal translation because of translating "developments" as "розробки" (current technology has been mentioned in the sentence)	технології на момент обробки та досягнення у технологіях .	The meaning of "technological developments" is "continuous and systematic advancement and improvement of technology over time."

to personal data rendered anonymous in such a manner that the data subject is not or no longer identifiable	до персональних даних, що стали анонімними у такий спосіб, що суб'єкта даних неможливо чи більше неможливо ідентифікувати.	Wrong choice of a contextual equivalent (not legal writing)	до персональних даних, знеособлених таким чином, що суб'єкт даних неможливо або більше неможливо ідентифікувати.	"Знеособлений" is the accepted legal equivalent.
---	--	---	--	--

Note. Accurate translations of word groups and noun phrases are crucial in maintaining the consistency and clarity of legal texts, as even slight misinterpretations and mistranslations can lead to differing applications of the law across Member States, potentially leading to legal disputes or misapplications of EU policies.

The complexity of legal language adds another layer of challenge to the translation process because legal texts often contain multiword technical terms and noun phrases that may not have direct equivalents in all EU languages. This necessitates not only a deep understanding of both the source and target languages but also a comprehensive grasp of legal concepts, terminology and word structure. Incorrect or ambiguous translations can alter the intended meaning of a law, leading to varying interpretations and implementations. This can undermine the uniformity of law across the EU, which is essential for a fair and cohesive legal system. As the EU's legal framework and legal languages evolve, so do the meanings and connotations of phrases. Translators must be sensitive to these nuances to ensure that translations remain relevant and accurate over time.

The significance of correctly translating word groups and noun phrases in EU legal acts extends beyond the realm of legal accuracy and into the broader context of maintaining unity and trust within the EU. Inaccurate phrase translations can lead to misunderstandings, erode trust, and hinder collaboration, which are detrimental to the EU's goal of unity.

Table 9

Unjustified Addition of Words Absent in the Source Text

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
Redundant and obsolete definitions and provisions ... should be deleted.	Зайві та застарілі терміни й означення та положення слід вилучити.	Addition of the word absent from the source sentence because of, possibly, inattentiveness	Зайві та застарілі визначення/дефініції та положення слід вилучити.	The target text must be edited thoroughly. A translation quality assurance tool with a terminology-checking module must be used.
that may be applied in case of catastrophic circumstances for ... wine production in terms of derogations and their conditions .	можна застосовувати ... для виробництва ... вина в порядку відступів, і умови застосування останніх умов	Extra words added	можна застосовувати у випадку катастрофічних обставин ... з огляду на відступи та їхніх умов	The translator's inattentiveness and/or lack of editing

Table 10

Style – Desirable Addition of Words for Transparency and Clarity

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
should not be regarded as recipients	не можна розглядати як одержувачів	Not a transparent translation	не можна розглядати як одержувачів персональних даних	For greater transparency, a noun must be used with a previously mentioned attribute.
The requests for disclosure sent by the public authorities	Запити на розкриття, які надають органи публічної влади	Not a transparent translation	Запити на розкриття персональних даних, які надають органи публічної влади	For greater transparency, a noun must be used with a previously mentioned attribute.
in order to ensure similar treatment and compliance across the Union	з метою забезпечення однакового підходу та дотримання по всьому Союзу	Not a transparent translation	з метою забезпечення однакового підходу та дотримання зобов'язань по всьому Союзу	For greater transparency, a noun must be used with a previously mentioned attribute.
the development of covered bonds in the Union	Розвиток облігацій з покриттям у Союзі	In this case, "розвиток" вимагає вживання означення на кшталт "ситуація"	розвиток ситуації з облігаціями з покриттям у Союзі	For greater transparency, a contextually derived attribute must be used with a a noun.
Proof of Union Status (PoUS)	Підтвердження статусу Союзу (PoUS)	Wrong choice of the translation equivalent	Система підтвердження належності до Митного союзу ЄС (PoUS)	Since this is the name of a system, "Система" must be used in translation.

Table 11

Style – Wrong Choice of Wording

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
Effective protection of personal data throughout the Union requires the strengthening and setting out in detail of the rights of data subjects.	Дієвий захист персональних даних у всьому Союзі вимагає зміцнення та детального опису прав суб'єктів даних.	Wrong choice of words and informal translation of a prepositional-nominative phrase	Ефективний захист персональних даних на всій території Союзу вимагає посилення та детального формулювання прав суб'єктів даних	Formal legal style must be observed in choosing equivalents of words and phrases.
the possibility to use pollen from organic apiculture	можливість використовувати пилок з органічного бджільництва	A verb instead of a typical noun collocate	можливість використання пилку з органічного бджільництва	A literal translation of collocations must be avoided.
Those records shall contain at least the following information	Облікові записи повинні містити принаймні таку інформацію	The word is not typical of legal writing.	Ці записи повинні містити щонайменше таку інформацію	A more formal word must be used.
In order to ensure a consistent level of protection for natural persons throughout the Union	Для забезпечення послідовного рівня захисту фізичних осіб у всьому Союзі	Wrong stylistic choice of words and phrases	З метою забезпечення однакового рівня захисту фізичних осіб на всій території Союзу	More formal words and phrases must be used in legal writing.
except in duly justified circumstances	крім як за належним чином обґрунтованих обставин	Wrong stylistic choice of words	за винятком належним чином обґрунтованих обставин	A more formal phrase must be used in legal writing.

but can rather, by reason of the need to further develop the covered bond market	а радше , з огляду на необхідність подальшого розвитку ринку облігацій з покриттям	The word is not used in legal writing. In colloquial sentences with comparative phrases, it is used in the sense of "sooner".	а скоріше (натомість) , через необхідність подальшого розвитку ринку облігацій з покриттям	A more formal word must be used in legal writing.
the rules referred to in paragraph 1 of this Article	правила, згадані в параграфі 1 цієї статті	An inappropriate common word instead of a formal word	норми, наведені в параграфі 1 цієї статті	A more formal word must be used in legal writing.
should not be covered by this Directive	Ця Директива не повинна охоплювати	A common word instead of a legal term	Ця Директива не повинна поширюватися на	A more formal word must be used in legal writing.

Note. The introduction of informal language and the confusion of linguistic styles and registers in the translation of EU legal acts can lead to several negative consequences. Legal texts are characterised by a specific register that is formal, precise, and often technical. This style is chosen deliberately to convey the seriousness, authority, and clarity necessary for legal documentation. When translators inadvertently or intentionally introduce informal language or mix linguistic registers, it can undermine the formality and accuracy of translating the legal act. Informal language often lacks the precision required in legal texts, which can lead to ambiguities and misinterpretations of the law. This lack of precision is not just a linguistic issue but can have real legal ramifications, potentially leading to disputes over the interpretation of the law and its application.

Moreover, the use of informal language or mixed registers can affect the perceived professionalism and credibility of the legal document. Legal texts serve not only as instruments of law but also as reflections of the legislative body's authority and legitimacy. When these texts are translated with a casual tone or inconsistent style, it can diminish the respect and trust that the public and legal professionals have in these documents. Furthermore, in the context of the EU, where legal acts must be translated into multiple languages, maintaining a consistent and formal register across all translations is essential for ensuring that all language versions are equally authoritative and reliable. Deviations in style and register can lead to inconsistencies across different language versions, further complicating the legal process and potentially affecting the uniform application of law across Member States.

Table 12

Style – Mistakes in Syntax and Morphology

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
Member States should be required to ensure that the competent authorities performing covered bond public supervision take into account all relevant circumstances in order to ensure a consistent application of administrative penalties or other administrative measures and the level of those penalties.	Держави-члени зобов'язані забезпечити, щоб компетентні органи, які здійснюють публічний нагляд за облігаціями з покриттям враховували всі відповідні обставини, щоб гарантувати послідовне застосування адміністративних санкцій або інших адміністративних заходів у Союзі, при визначенні типу адміністративних санкцій або інших адміністративних заходів і рівня таких санкцій.	Two homogeneous subclauses are introduced by the same connective word "щоб", which makes the whole sentence not quite transparent and somewhat difficult to understand.	Держави-члени повинні бути зобов'язані забезпечити, щоб компетентні органи, які здійснюють державний нагляд за облігаціями з покриттям, брали до уваги всі відповідні обставини з метою забезпечення послідовного застосування адміністративних санкцій або інших адміністративних заходів на всій території Союзу для визначення виду адміністративних санкцій або інших адміністративних заходів та рівня таких санкцій.	For better clarity and transparency, one of the subclauses must be transformed into a prepositional nominative phrase.

where the request is motivated by concerns relating to the prevention,	коли такі запити зумовлені міркуваннями, що пов'язані із запобіганням тяжким злочинам	Unnecessary use of a subclause instead of a shorter (nominal or participial) construction	коли такий запит зумовлений міркуваннями, пов'язаними із запобіганням тяжким злочинам	For clarity, a participial construction is more preferable than a subclause in legal writing
This Regulation does not apply to issues of protection of fundamental rights	Цей Регламент не застосовують до питань захисту фундаментальних прав	An indefinite-personal verb form is not quite typical of legal writing.	Цей Регламент не застосовується до питань захисту основних прав	Impersonal sentences are more preferred than indefinite-personal ones in legal writing.
This Regulation does not apply to the processing of personal data	Цей Регламент не застосовують до опрацювання персональних даних	An indefinite-personal verb form is not quite typical of legal writing	Цей Регламент не поширюється на обробку персональних даних	Impersonal sentences are more preferred than indefinite-personal ones in legal writing.
which are not necessarily carried out	які необов'язково виконують	An indefinite-personal verb form is not quite typical of legal writing	які не обов'язково виконуються	Impersonal sentences are usually preferred over indefinite-personal in legal instruments.
to further specify the application of the rules of this Regulation.	для більш детального уточнення застосування норм цього Регламенту.	Not a standard form of the comparative degree	для докладнішого (або подальшого) уточнення застосування норм цього Регламенту.	Only standard word forms must be used in legal writing.

They shall be protected by appropriate measures...	Вони повинні бути захищені належними заходами захисту	Non-preferred passive verb form	Вони повинні захищатися належними заходами	In Ukrainian legal writing, an active verb form is preferred over a passive one.
Where this Regulation provides for specifications or restrictions of its rules by Member State law	Якщо цим Регламентом передбачено уточнення або обмеження його норм законодавством держав-членів	Non-preferred passive verb form	Якщо цей Регламент передбачає уточнення або обмеження його норм законодавством держави-члена	In Ukrainian legal writing, an active verb form is preferred to a passive verb form.
The logs shall be made available	Такі журнали повинні бути надані ...	Not preferred passive form of the verb in legal writing	Такі журнали повинні ...надаватися	Preferred is an active verb form.
they should apply it to all non-cross-border supplies of goods	вони мають застосовувати його до всіх поставок товарів і надання послуг, інших ніж транскордонні	A complicated verbatim-translated sentence structure	вони повинні застосовувати його до всіх нетранскордонних поставок товарів і надання послуг	Clear and transparent phrases and structures must be used.
that the amount is equivalent to what would be charged under similar circumstances	щоб сума була еквівалентною сумі, що була б стягнута за аналогічних обставин	Inappropriate and non-preferred passive verb form	Щоб сума була еквівалентною сумі, яка стягувалася б за аналогічних обставин	Preferable here is an active reflexive verb form.
which are not necessarily carried out	які необов'язково виконують	Inappropriate indefinite-personal verb form is used	які не обов'язково виконуються	Impersonal sentences are usually preferred over indefinite-personal ones in legal writing.

<p>Given the unexpected effects that the application of the GRCM might have on the functioning of the internal market because of a possible shift in fraud to other Member States that do not apply the GRCM</p>	<p>З огляду на несподівані наслідки для функціонування внутрішнього ринку, що їх може спричинити застосування УМРС через можливе переміщення шахрайства до інших держав-членів, що не застосовують УМРС</p>	<p>Stylistically unacceptable repetition of the connecting word</p>	<p>Враховуючи непередбачувані наслідки, які застосування УМРС може мати для функціонування внутрішнього ринку через можливе переміщення шахрайства до інших держав-членів, що не застосовують УМРС</p>	<p>Different connecting words (що, який) must be used to introduce different attributive subclauses in one complex sentence.</p>
--	---	---	--	--

Note 1. Permitting syntactical and morphological variations between different language versions of a legal act can lead to differences in how they are interpreted and applied. In other words, enhancing the fluency of each language version could potentially lessen the uniformity in understanding and implementing the text. Indeed, maintaining syntactic alignment aids in achieving semantic consistency. This means that constructing sentences and phrases in a parallel manner, with nouns and verbs positioned similarly grammatically, assists in evaluating and determining the equivalent meaning of legal and technical terms, as well as common language words.

Note 2. For stylistic reasons, the connecting words "which" or "that" should not be repeated in the same sentence to introduce an attributive subordinate clause – it is advisable to use each of them in this case. It is recommended to use the conjunction "which" in a complex subordinate clause with one subordinate indicative clause, and "that" in a complex subordinate clause with two homogeneous subordinate indicative clauses, one of which should be introduced by the conjunction "which".

Table 13

Russianisms in Translations

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
The expenses incurred as a result of granting this additional period	Витрати, що виникли в результаті надання цього додаткового періоду	Unjustified word importation from Russian	Витрати, понесені внаслідок надання цього додаткового періоду	Russianisms must be avoided in Ukrainian.
Their positions	Їх посади	Calque from Russian	Їхні посади	In Ukrainian, "їхній" is used as a noun attribute, whereas "їх" is used only as a predicate complement (object)
when implementing	в ході виконання	Unjustified phrase importation from Russian	під час виконання	Russianisms must be avoided in Ukrainian.
in the application of this Regulation	у ході застосування цього Регламенту	Unjustified phrase importation from Russian	під час застосування / у застосуванні цього Регламенту	Russianisms must be avoided in Ukrainian.
When allocating public funds	При виділенні публічних коштів	Unjustified preposition importation from Russian	Під час (у разі) виділення державних коштів	Russianisms must be avoided in Ukrainian.
that has several consequences	призводить до ряду наслідків	Unjustified word importation from Russian	призводить до низки / певних наслідків	Russianisms must be avoided in Ukrainian.

and as such they fall under	і в силу цього підпадають	Unjustified phrase importation from Russian	і через це / з огляду на це підпадають	Russianisms must be avoided in Ukrainian.
in the course of a purely personal or household activity	у ході суто особистої або побутової діяльності	Unjustified phrase importation from Russian	у суто особистій або побутовій діяльності / під час особистої або побутової	Russianisms must be avoided in Ukrainian.
which are not necessarily carried out for the purposes of the prevention, investigation...	які не обов'язково виконують для цілей запобігання, розслідування	Unjustified phrase importation from Russian	які не обов'язково виконуються з метою запобігання, розслідування	Russianisms must be avoided in Ukrainian.
by whom and for what purpose [they are gathered]	хто їх [про дані] і для якої цілі збирає	Calquing from Russian. Poor knowledge of Ukrainian legal writing	ким і з якою метою [збираються дані]	A generalized singular noun form of "мета" must be used in legal writing. Russianisms must be avoided in Ukrainian.
personal data revealing racial or ethnic origin	персональні дані, що розкривають расову або етнічну приналежність	Poor knowledge of Ukrainian legal writing	персональні дані, що розкривають расову або етнічну належність (або походження)	Russianisms must be avoided in Ukrainian.
as the context of their processing could create significant risks	оскільки контекст їхнього опрацювання може створити істотні ризики	Неправильне вживання присвійного займенника	оскільки контекст їх обробки може створювати значні ризики	Russianisms must be avoided in Ukrainian.

Note. Contaminating Ukrainian legal act translations with russianisms carries significant negative implications, both linguistically and culturally. The presence of such words in Ukrainian translations of EU legal documents can lead to misunderstandings and

misinterpretations of the law. Legal language is precise and context-specific; even slight deviations in wording can alter the intended meaning of legal provisions, leading to potential misapplications of the law. This is particularly critical in the context of Ukrainian legislation, where the legal terminology and phrasing are carefully chosen to reflect the unique aspects of the country's legal system and governance. Introducing russianisms, which may have different connotations or legal implications, can distort the original meaning and intent of the Ukrainian texts. This not only undermines the accuracy of the translation but can also have real-world legal consequences, affecting the administration of justice and the application of laws.

Furthermore, the use of russianisms in Ukrainian legal translations has broader cultural and political ramifications. Ukraine, as a sovereign nation with its distinct language and legal system, strives to maintain and promote its linguistic identity. The incorporation of Russian terms into official legal texts can be seen as a form of linguistic imposition, diluting the distinctiveness of the Ukrainian language. This is particularly sensitive given the historical and political context between Ukraine and Russia. Such linguistic contamination may be perceived as undermining Ukrainian sovereignty and cultural identity. In the realm of law and governance, where language plays a key role in defining national identity and asserting independence, maintaining linguistic purity in legal translations is not just a matter of accuracy but also a statement of political and cultural autonomy.

Table 14

Mistakes in the Translation of Abbreviations

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
Since the CAP needs to sharpen its responses to the challenges	Оскільки в CAP потрібно уточнити механізми реагування на виклики	Abbreviation is imported from the ST rather than conveyed in the TT	Оскільки Спільна сільськогосподарська політика (ССП) потребує вдосконалення механізмів реагування на виклики	As the abbreviation is rather common, it must be given in translation as "ССП" in brackets with its full form "Спільна сільськогосподарська політика" preceding the abbreviation.
the International Organisation of Vine and Wine (OIV)	Міжнародної організації виноградарства й виноробства (OIV)	Abbreviation is imported from the ST rather than conveyed in its full form	Міжнародна організація виноградарства й виноробства (МОВВ)	As the abbreviation is rather common, it must be given in translation., with "МОВВ" followed by its full form.
multi-annual strategic plan for customs, ' MASP-C '	багаторічний стратегічний план щодо митних електронних систем, " MASP-C "	Wrong punctuation	багаторічний стратегічний план щодо митних електронних систем (MASP-C)	The abbreviation must follow its full form in brackets rather than be separated from the latter by a comma.
existing trans-European EORI system	наявної транс'європейської системи EORI	The full form of the abbreviation is not given	існуючої загальноєвропейської Системи реєстрації та ідентифікації економічних операторів (EORI)	Imported abbreviations must be given in its full form in translation for greater transparency and accuracy.

Note. Translating abbreviations in legal acts presents a unique set of challenges, primarily due to the precision and specificity required in legal language. Abbreviations, often used to condense complex legal terms or references, can vary significantly between different legal systems and languages. One major challenge is the lack of direct equivalents for certain abbreviations in the target language. This can lead to confusion or misinterpretation if the translator is not deeply familiar with the legal terminology and conventions of both the source and target languages. Furthermore, some abbreviations may have multiple meanings or be used in different contexts within the same legal system, adding another layer of complexity to the translation process.

To mitigate these challenges, translators must adopt a meticulous approach, thoroughly researching each abbreviation and its usage within the specific legal context. It is crucial for translators to understand not just the literal meaning of an abbreviation, but also its legal implications and applications. Collaborating with legal experts or utilizing specialised legal dictionaries can be invaluable in this process. Moreover, maintaining consistency throughout the document is essential. Translators should establish a clear strategy for dealing with abbreviations at the outset, deciding whether to translate, transliterate, or explain them in a footnote or glossary. This approach aids in preserving the legal accuracy and readability of the document. For the sake of transparency, the full translation of an abbreviation should be given, followed by either the corresponding abbreviation accepted in Ukrainian or the abbreviation imported in its English form.

Additionally, keeping abreast of changes and developments in legal terminology is vital. Legal language is dynamic, with abbreviations evolving over time. Continuous professional development and engagement with legal texts in both the source and target languages help translators stay updated. When direct equivalents of abbreviations do not exist in the target language, creating a standardised translation or providing explanatory notes can be effective strategies. This not only ensures clarity for the reader but also maintains the integrity of the legal text. Ultimately, the goal is to produce a translation that is legally accurate, culturally sensitive, and linguistically clear, a task that demands a high level of expertise and attention to detail in the realm of legal translation.

Table 15

Spelling Mistakes

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
national standard for organic and bio-dynamic produce	національний стандарт органічного та біо-динамічного виробництва	A non-accepted spelling	національний стандарт органічного та біодинамічного виробництва	In Ukrainian, the word is spelt solidly.
which allow credit institutions investing in covered bonds	що дозволяє кредитним установам, які інвестують у облігації з покриттям	Incorrect use of the preposition form	що дозволяє кредитним установам, які інвестують в облігації з покриттям	According to Ukrainian spelling rules, the form "в" is recommended, if the following word begins with a vowel.
the conditions under which credit institutions	умов, на яких кретині установи	"кретині" instead of "кредитні" because of the translator's inattentiveness and/or poor editing	умов, на яких кредитні установи	Thorough word spellchecking must be done using the best spellchecher.
competent for the prevention	відповідальним на запобігання кримінальним злочинам	Wrong preposition because of (possibly) lack of due attention and/or editing	відповідальним за запобігання кримінальним злочинам	Thorough phrase checking must be done using the best grammar checker.
with respect to criminal offences	стосовно кримінальних злочинам	Wrong word inflexion was used because of (possibly) lack of due attention and/or editing	стосовно кримінальних злочин ів	Thorough word inflexion checking must be done using the best grammar checker.

which are not necessarily carried out	які необов'язково виконують	The solid spelling of the two words because of, possibly, lack of due attention and/or editing	які не обов'язково виконуються	Thorough word checking must be done using the best spellchecker.
--	------------------------------------	--	---------------------------------------	--

Note. Spelling mistakes in the above Ukrainian translations arise largely because of the translator's inattention and poor editing; therefore, the best spellchecking tools must be used to avoid them. Knowing the differences between English and Ukrainian spelling rules is a necessary asset for translators.

Table 16

Punctuation Mistakes

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
The number of ICS inspectors shall be adequate and proportional in particular to the type, structure, size	Кількість інспекторів СВК є відповідною та пропорційною, зокрема: типу, структури, розміру	An unnecessary colon.	Кількість інспекторів СВК повинна бути відповідною та співрозмірною, зокрема, типу, структури, розміру	After "зокрема", a comma must be used. Thorough punctuation checking must be done using the best spellchecker.
In order to assess the application of this Directive, the Commission should, in close cooperation with EBA, monitor	Щоб оцінити застосування цієї Директиви, Комісія повинна, у тісній співпраці з ЕВА, здійснювати моніторинг	Unnecessary commas as a result of copying the original punctuation	Щоб оцінити застосування цієї Директиви, Комісія повинна у тісній співпраці з ЕВА здійснювати моніторинг ...	Adverbial modifiers are not separated by commas as parentheticals are. Thorough punctuation checking must be done using the best spellchecker.
can issue covered bonds, by laying down the product requirements	можуть випускати облігації з покриттям, шляхом встановлення для кредитних установ вимог	Copying the original punctuation. There must be no comma here.	можуть випускати облігації з покриттям шляхом встановлення для кредитних установ вимог	Adverbial modifiers are not separated by commas as parentheticals are. Thorough punctuation checking must be done using the best spellchecker.

The Commission should, no more than two years after the date	Комісія повинна, не пізніше ніж через два роки з дати	Copying the original punctuation. There must be no comma here.	Комісія повинна не пізніше ніж через два роки з дати	Adverbial modifiers of time are not separated by commas. Thorough punctuation checking must be done using the best spellchecker.
submit a report thereon to the European Parliament and to the Council, together with a legislative proposal, if appropriate	подати такий звіт Європейському Парламенту і Раді разом із законодавчою пропозицією, за необхідності	Copying the original punctuation; there must be no comma here; incorrect placement of an adverbial modifier	за необхідності подати такий звіт Європейському Парламенту і Раді разом із законодавчою пропозицією	Thorough punctuation and grammar checking must be done using the best spellchecker.
Where necessary, the Commission should be able to request additional information.	У разі необхідності, у Комісії має бути змога запитувати додаткову інформацію.	Copying the original punctuation. There must be no comma here.	У разі необхідності у Комісії має бути змога запитувати додаткову інформацію.	Adverbial modifiers are not separated by commas in Ukrainian. Thorough punctuation checking must be done using the best spellchecker.
refine the identification of energy poverty, where relevant	вдосконалити визначення енергетичної бідності, у відповідних випадках.	Copying the original punctuation. There must be no comma here.	вдосконалити у відповідних випадках визначення енергетичної бідності.	Adverbial modifiers are not separated by commas in Ukrainian. Thorough grammar checking must be done using the best spellchecker.

the following indent is inserted between Turkey and Northern Ireland	доповнити таким абзацом між Туреччиною та Північною Ірландією	Copying the metalinguistic use of the names of the countries from the source sentence without appropriate marks required	така / наступна вставка вноситься між словами "Туреччина" та "Північна Ірландія"	A metalinguistic use of words requires their use in inverted commas and inserting the descriptive word "словами".
---	---	--	--	---

Note. Punctuation plays an important role in the EU's multilingual legal documents, as it divides the text into meaningful segments, aiding in identifying any discrepancies across different language versions. Its significance is heightened in texts undergoing amendments, where punctuation distinguishes between the text introducing changes and the text being changed. Translators must adhere strictly to established guidelines (see, for example, [Fernández, 2020, p. 94]). Punctuation mistakes creep into Ukrainian translations largely because of the "blind" copying of the ST punctuation and/or poor knowledge of Ukrainian punctuation rules and negligent translation editing. Notably, they may be indicative of translations done by a machine translation system. To avoid such mistakes, the best spellcheckers must be used. Knowing the TL punctuation rules is also a great asset. Many of the above mistakes remind us of those done by some machine translation systems that do not have a good Ukrainian spellchecking module.

Table 17

Incorrect Translation (miscellaneous)

Source sentence fragment	Ukrainian official translation	Description of mistake	Corrected/ Better translation	Comments
The undersigned shall remain liable for payment...	Особа, що підписалася нижче, несе відповідальність за сплату...	Inaccurate translation	Особа, що нижче підписалася, залишається відповідальною за сплату...	For translation accuracy, "remain" must be translated as "залишатися" in legal writing.
or, where appropriate, the control authority of control body	або, у відповідних випадках, установою контролю чи органом контролю	In this context, the conjunction is not preferred in legal writing	або, у відповідних випадках, установою контролю або контролюючим органом	The conjunction "або" is used when there are no other alternative coordination phrases.
That is also in line with the approach of well-functioning national markets.	Це також відповідає підходу, що застосовується налагодженими ринками .	"national" was not translated for, possibly, lack of attention	Це також відповідає підходу, що застосовується налагодженими національними ринками.	The translator must be focused on what is to be translated.
The main difficulty with any definition is how to obtain reliable numerical data.	Основною проблемою будь-якого визначення є отримання надійних даних .	"numerical" was not translated for, possibly, lack of attention	Основною проблемою будь-якого визначення є отримання надійних числових даних.	The translator must be focused on what is to be translated.
Any such exception should be limited to cases of imminent danger	Будь-який виняток повинен обмежуватися випадками наявності безпосередньої загрози	"such" was not translated for, possibly, lack of attention	Будь-який такий виняток повинен обмежуватися випадками наявності безпосередньої загрози	The translator must be focused on what is to be translated.

The Commission shall adopt such authorisation decisions by implementing acts.	Комісія ухвалює рішення про надання дозволу шляхом ухвалення імплементаційних актів.	"such" was not translated for, possibly, lack of attention	Комісія ухвалює рішення про надання дозволу шляхом прийняття/ухвалення таких імплементаційних актів.	The translator must be focused on what is to be translated.
Where technically feasible , the data subject should have the right	За умов технічної доцільності , суб'єкт даних повинен мати право	Wrong choice of a translation equivalent	За умов технічної можливості (Якщо це технічно можливо), суб'єкт даних повинен мати право	In technical writing, "technically feasible" is translated usually as "технічна здійсненність (обґрунтованість, можливість)."
personal data concerning him or her which he or she has provided to a controller	своїх персональних даних, які він надав контролеру	Politically incorrect translation. Although in the source fragment, there is the reference to both gender persons (him or her), in the target fragment, the reference is to only one (male) person	персональні дані, що стосуються його або її , які він або вона надали контролеру	In this context, politically correct anaphoric references must be "його або її."

Note. Supranational legal acts often have binding or persuasive effects on the Member States or other subjects of international law; therefore, the translator must be attentive in translating such legislation, which means paying close attention to the source text and the target text and being aware of the various factors and challenges that can affect the translation quality and outcome. Being attentive in the translation process also means being careful and diligent in the research, analysis, and decision-making stages of the

translation and using reliable and relevant sources of information and tools. It also means being respectful and responsible towards the source text, the target text, and the intended readers, and avoiding any errors, omissions, distortions, or manipulations of the source text.

The translator's attention in translating supranational legal acts is important for several reasons. First, it is important for the accuracy and consistency of the translation, as the translator needs to be aware of the nuances, terms, and concepts of the source and target legal systems, and to avoid any ambiguity, distortion, or omission of the source text. Second, it is expedient for the functionality and effectiveness of the translation, as the translator needs to consider the purpose, audience, and context of the translation, and to adapt the translation accordingly while respecting the legal force and validity of the source text. Third, it is necessary for the ethical and social responsibility of the translation, as the translator needs to be aware of the potential impact and consequences of the translation on the legal rights, obligations, and interests of the parties involved, and to avoid any manipulation, bias, or interference of the source text.

CHAPTER B.3

EU Legal Terminology and its Linguistic Features with Respect to Ukrainian

Larysa Yarova and Oksana Oliinyk

EU legal terminology is essential for ensuring uniform application of laws, contributing to legal certainty in EU multilingual contexts. Terminological variation and conceptual divergence in EU law makes the translation of EU legal acts a very challenging task. Given that, the synthesis of research findings on the linguistic features of EU legal terms with respect to their translatability into Ukrainian appears to be important. Common terminological areas as would be translation issues in the pair of languages "English – Ukrainian" include: general and domain-specific terminology; ordinary meanings vs. legal meanings of the words used in EU legal acts; legal synonymy and polysemy; foreign terminology; and abbreviations in EU legal documents.

The above mentioned linguistic features are presented, and exemplified with observations made as a result of surveying parallel English-Ukrainian texts of EU legal acts. The legal terminology of EU law as non-isomorphic subject-related domain conceptualising multilingual and multicultural legal order consists of general and specialised vocabulary from various fields that requires the translator expertise in ESP. EU legal acts contain a large number of ordinary English words that acquire different senses in legal discourse to be identified and translated correctly; in addition, ordinary words functioning as key terms in the EU legal acts are to be interpreted in accordance with their in-text legal definitions to avoid misinterpretations in the context.

Our survey of cases of synonymous and polysemous terms in the English and Ukrainian parallel texts gives evidence for considering such terms to be one of the root causes of terminological variation in translation and of legal uncertainty. The use of foreign terms, mainly Latinisms, in the texts of EU legal acts reveals two tendencies of their transcoding into Ukrainian: providing for the Ukrainian equivalents of foreignisms; and preserving original forms of internationally accepted

Latin names from formal plant and fruit classifications. Abbreviations in EU English legal acts display several regularities in their Ukrainian translations.

1. Introduction and Overview

This chapter focuses on linguistic specificities of legal terms in EU legal acts, with an emphasis on the translatability of EU terminology into Ukrainian as a target language (TL). The aim is to give a brief overview of essential features of English legal terms (source language, SL), and to analyse frequently occurring terminological issues in translation of EU legal documents into Ukrainian. In accordance with that aim, Section 2 features *general* and *domain-specific* terms in EU legal acts relating to various thematic domains, some of which are narrow with focused terminology that would require translators' extensive knowledge of specialised vocabulary. Section 3 addresses the problem of *ordinary meanings vs. legal meanings* of words in EU legal texts, given that ordinary and common words used in legal texts can acquire additional legal meanings that translators are to be aware of. Section 4 describes the issue of terminological variability in EU legal discourse, the so-called *legal synonyms*, and *polysemous terms* that can make the process of translation difficult. Section 5 features *foreign terminology* as an essential part of EU legal text vocabulary, and the tendencies of transcoding foreign terms into Ukrainian. Section 6 describes the typology of *abbreviations*, technical and editorial norms of their usage, and their particularities in the Ukrainian translations of EU legal documents. Section 7 presents a conclusion as to the kind of linguistic features of EU legal acts terminology that need attention while translating them into Ukrainian.

2. General and Domain-Specific Terminology in EU Legal Texts

This Section addresses the specificity of law as a non-isomorphic domain conceptualising the legal knowledge of the EU as a supra-national organisation. The prime attention is given to the differing textual practices in which these conceptualisations are articulated and embedded at the lexical/terminological level translating EU legal acts into Ukrainian as the target language. The linkage of the legal terminology with the terminology of various relevant thematic domains

in EU legal acts is emphasised. While sharing much of the lexical inventory of language for general purposes (LGP), EU legal English exhibits different characteristics at the lexical level: its domain-specific vocabulary (terminology) is embedded in the EU legal acts.

Terms are subject-field-specific lexical units that name or designate concepts in a particular subject field [Warburton, 2023, p. 752]. "Association with a subject field" is the most relevant feature to differentiate terms from general words [op. cit., p. 752]. Terms communicate specialist or domain knowledge [Rogers, 2013, p. 4], and an abstract notion of "specialisation" is expressed in a text: "it is where domains live" [op. cit.]. The origin of specialist texts can be varied: they can be produced by native speakers or non-native speakers (NNS), or they can be translations, as the case is with the EU legal acts.

EU law belongs to a non-isomorphic or non-equivalent subject-related domain conceptualising multilingual and multicultural legal order [Robertson, 2011, p. 51]. In contrast, "equivalent" domains consist of texts featuring the same content regardless of language, e.g. chemistry, biology, physics, etc. [Hall et al., 2007, p. 41].

The key properties of EU legal acts can be summarized as follows: "they are institutional legally binding or non-legally binding translations which entail high legal and political risks" [Biel, 2019, p. 27-32], in a sense that problems of ambiguity, inconsistency, or imprecision can have serious consequences [Warburton, 2023, p. 754]; they deal with specialised topics from various fields, "travelling" through supranational and national contexts [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 185]. Due to the institutional nature of EU translation, its terminology is under constant standardisation: "EU institutions develop resources to support translators' terminology mining and standardise their terminological choices, e.g. IATE, EuroVoc or CuriaTerm multilingual termbases" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 72].

On the one hand, the terminology in EU legal acts would be thought of as "being legal simply by virtue of being included in a legal document" [Robertson, 2011, p. 53]. There are terms which are used only for legal purposes, e.g. names of documents, terms denoting EU institutions, legislative or judicial procedures, terminology of certain specialised fields of law, etc. On the other hand, there are terms and expressions relating to various other thematic domains, e.g. trade, agriculture, economics,

technology, etc. [op. cit., p. 53]. Some of these fields are narrow with specialised and focused terminology, such as customs tariffs, value-added tax or social security [http://europa.eu/index_en.htm].

The Ministry of Economy of Ukraine which coordinates Ukraine's participation in EU programmes and agencies has defined the following priority areas for the country's cooperation with the EU and its Member States: science, technology and innovation; customs and tax policy; statistics; entrepreneurship, etc. [EU Programmes and Agencies]. Ukraine is a full participant in more than twenty EU sectoral programmes in the fields of energy, competitiveness and innovation, communication, consumer policy, health care, culture, education and science, youth policy, etc. Thus, translating the EU legal documents into Ukrainian requires linking them to other texts in the legal system of the EU and Ukraine, and to the relevant thematic domains, identifying "differences in conceptualisations of the same or related EU legal entities" [Robertson, 2011, p. 53], and "the differing textual practices in which these conceptualisations are articulated and embedded" [Rogers, 2013, p. 10].

Under the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), the EU legal acts, such as directives, require to be transposed directly into national law [Robertson, 2011, p. 52]. Based on a conceptualisation of the EU legal domain and its entities, the Ukrainian translator's job is to interpret the source text representation and create a new text in the Ukrainian language expressing legal and relevant domain-specific conceptualisations appropriately.

3. Ordinary Meanings vs. Legal Meanings of Words Used in EU Legal Documents

This Section explores the specificity of ordinary words in legal discourse: though looking familiar in everyday and legal communication, such words can express different senses, thus creating translation issues.

The most commonly cited feature to differentiate terms from general (ordinary, common) words is association with a subject field [Warburton, 2023, p. 752]. But legal English is full of a surprisingly large number of ordinary English words, which are used in everyday communication [Torikai, 2014, p. 91], e.g. *actors, agents, operators,*

etc. The dictionary defines 'an actor' as a person who acts in a play, film, broadcast, etc., though in the EU legal usage, " 'actors' are often simply people who perform actions, or 'the people and/or organisations involved in doing something' " [Gardner, 2016, p. 9]. Thus, the word 'actors' in the sentence "<...> *the success of state-building efforts by <...> have been supported by the EU and endorsed by various international actors*" could erroneously be understood by the general public as "internationally known film stars", but not as "people and/or organisations involved in doing something".

'Agent' is normally understood as "either someone who works for a government intelligence agency (CIA, MOSSAD, MI5, G2) or a person who runs or represents a service agency (travel agent, estate agent); or someone who represents the interests of an artist (actor, musician etc.) or someone who represents a company in its dealings with the public (ticket agent, baggage agent, call-centre agent)" [Gardner, 2016, p. 11]. In EU legal discourse, it actually means 'someone who is employed by the EU in any capacity', though Gardner remarks that it should be considered incorrect, because it is not sanctioned by the Staff Regulations or the Conditions of Employment of Other Servants [op.cit., p. 11].

The term 'operator' is used to cover a wide range of activities – in customs, it can mean 'importer' or 'exporter' or possibly 'shipping company'; in agriculture, it can refer to farmers or people who market or process their produce, etc. [Gardner, 2016, p. 46]. 'Operator/economic operator' should be taken as simply companies or businesses. Calling things by their own names – 'business' if business is meant, 'importer' if importer is meant, etc. would not create comprehension issues of general words used in legal documents.

Although ordinary words in everyday and legal discourses look familiar, they can be used in different senses [Torikai, 2014, p. 89]. Researcher Torikai who compiled a list of ordinary words that are frequently used in legal texts gives an example with the noun 'action' the meaning of which is quite different in the discourses under comparison [op. cit., p. 89]. The Longman Dictionary of Contemporary English (LDOCE) (2009) lists seven definitions of 'action', with its first meaning as follows: "1 DOING STH the process of doing something, especially in order to achieve a particular thing". Whereas the legal meaning of the

word is presented in the sixth place: "<...> 6 LEGAL a legal or formal process to decide whether someone has done something wrong". Even a cursory look at the cited meanings reveals the difference in everyday and legal understandings of the word 'action'.

Another vivid example is the common noun 'party': in the mind of laypersons who are not experts in law or do not have a detailed knowledge of this field, it is associated with "a social event when a lot of people meet together to enjoy themselves by eating, drinking, dancing" [LDOCE]. In law, 'party' is "one of the people or groups who are involved in a legal argument or agreement" [LDOCE].

Ordinary words can also function as key terms in the EU legal acts. In such cases, both the term and its definition (a verbal description of the concept and the object) denote the object [Warburton, 2023, p. 751]. Typically, Chapter 1 of EU regulations and directives contains a separate article entitled "Definitions", providing for a list of key terms and their definitions that are to be used for interpreting the text of a legal document. The purpose of these definitions which could be termed "exclusionary definitions (when a wide term is artificially cut down)" [Bennion, 2001, p. 134], is to narrow the meaning of the term to avoid its misinterpretation in the context, as can be illustrated with the following examples selected from the EU source legal texts and their Ukrainian target counterparts. The name of the plant 'chicory' (Ukr. "цикорій") has two dictionary meanings: 1) European plant whose bitter leaves are eaten in salads; 2) the roots of this plant, used in coffee or instead of coffee [LDOCE]. In accordance with the definition given in "**Directive 1999/4/EC of 22 February 1999 relating to coffee extracts and chicory extracts**", 'chicory' acquires its legal meaning embedded in the said text: only the roots of the plant that are processed in a particular way and used for specific purposes, e.g.:

<p><...> the roots of <i>Cichorium Intybus</i> L., not used for the production of witloof chicory, usually used for the preparation of beverages, suitably cleaned to be dried and roasted <...> [Directive 1999/4/EC]</p>	<p><...> належним чином очищене для сушіння та смаження коріння рослини <i>Cichorium Intybus</i> L, яку не використовують для виробництва цикорію листового, а використовують зазвичай для приготування напоїв <...> [ДИРЕКТИВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ 1999/4/ЄС]</p>
---	---

The meaning of the word 'description' formulated in the dictionary as "a piece of writing or speech that gives details about what someone or something is like" [LDOCE] is verbalised very precisely in relation to the context of a legal document in which it occurs, e.g.:

<p><...> 'description' means the terms used in the labelling, in the presentation and on the packaging of a spirit drink, on the documents accompanying the transport of a spirit drink, on the commercial documents, particularly the invoices and delivery notes, and in the advertising of a spirit drink <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "опис" означає терміни, які використовують у маркуванні, представленні та на пакуванні спиртного напою, у супровідних документах при транспортуванні спиртного напою, у комерційних документах, зокрема у рахунках-фактурах і накладних, а також у рекламі спиртного напою <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
--	--

The word 'presentation' has many referent concepts in its dictionary definitions: "give prize; talk; way of saying/showing; proof; performance", etc. [LDOCE], but its legal meaning is context- and situationally-restricted, e.g.:

<p><...> 'presentation' means the terms used in the labelling and on the packaging, as well as in advertising and sales promotion of a product, in images or such like, as well as on the container, including on the bottle or the closure <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "представлення" означає терміни, які використовують у маркуванні та на пакуванні, у тому числі в рекламі та маркетингових акціях для продукту, на зображеннях тощо, а також на ємності, в тому числі на пляшці або засобі закупорювання <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
---	---

In certain cases, the translation of ordinary words in the function of legal terms requires a search for domain-specific equivalents, relating to the sphere regulated by the relevant EU legal act, e.g.

(1) 'blend', n, (Ukr. 'суміш') is translated as 'купаж':

<p><...> 'blend' means a spirit drink that has undergone blending <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "купаж" означає спиртний напій, який зазнав купажування <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
---	---

(2) 'flavour', v. (Ukr. 'приправляти, заправляти; надавати смаку, запаху') has 'ароматизувати' as its target equivalent:

<p><...> 'to flavour' means to add flavourings or flavouring foodstuffs in the production of a spirit drink by means of one or more of the following processes: addition, infusion, maceration, alcoholic fermentation, or distillation of alcohol in the presence of the flavourings or flavouring foodstuffs <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "ароматизувати" означає додавати смако-ароматичні добавки або смако-ароматичні харчові продукти у виробництві спиртного напою за допомогою одного або декількох із таких процесів: додавання, настоювання, мацерація, спиртове бродіння або дистиляція спирту в присутності смако-ароматичних добавок або смако-ароматичних харчових продуктів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
--	--

(3) 'colour', v, (Ukr. 'фарбувати, розфарбовувати, набувати забарвлення') is translated as 'забарвлювати':

<p><...> 'to colour' means to use one or more colours in the production of a spirit drink <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "забарвлювати" означає використовувати один або декілька барвників у виробництві спиртного напою <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
---	--

General words in combination with other terms can develop specific meanings, e.g. the words 'home' and 'host' as constituents of 'home Member State' and 'host Member State' source language phrases are translated as "місцезнаходження" (but not as "державо-член місцезнаходження") and "ведення діяльності" (but not as "державо-член ведення діяльності") in the target text:

<p><...> 'home Member State' means the Member State where the manager of a qualifying venture capital fund is established and is subject to registration with the competent authorities<...> [REGULATION (EU) 345/2013]</p>	<p><...> державо-член місцезнаходження – це державо-член, в якій керуючий кваліфікованим фондом венчурного капіталу заснований та, відповідно до пункту (а) статті 3(3) Директиви 2011/61/ЄС, підлягає реєстрації компетентними органами <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 345/2013]</p>
--	---

<p><...> 'host Member State' means the Member State, other than the home Member State, where the manager of a qualifying venture capital fund markets qualifying venture capital funds in accordance with this Regulation <...> [REGULATION (EU) 345/2013]</p>	<p><...> держава-член ведення діяльності – це держава-член, яка не є державою-членом місцезнаходження, в межах якої керуючий кваліфікованим фондом венчурного капіталу реалізовує кваліфіковані фонди венчурного капіталу відповідно до положень цього Регламенту <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 345/2013]</p>
--	---

The examples presented above give evidence that in EU legal English as a type of language for special purposes (LSP), "the relationship between the term and the concept is more stable than in general language" [Warburton, 2023, p. 751].

4. Legal Synonymy and Polysemy in EU Legal Acts

This Section explores the issues of synonymy and polysemy in the EU legal acts from a translation perspective in the pair of languages "English–Ukrainian". Following from the provision that "[a]ny process of communication involves variation of lexical forms, which manifest themselves as alternative denominations for the same concept (synonymy) or in the semantic openness of one form (polysemy)" [Cabr , 2000, p. 49-50], synonymy (variation) and polysemy persist in EU texts [Strandvik, 2012], despite attempts to control consistency of terminology, to minimise instability in it, to implement systems that enhance standardisation (e.g. the IATE database). The bi-univocity postulate of the general theory of terminology (GTT): "one term only can designate a concept (monosemy) and one concept can only be denoted by one term (mononymy)" [Peruzzo, 2013, p. 40; Warburton, 2023, p. 752] has been extensively criticised, and the phenomena of synonymy and polysemy relating to languages for special purposes are widely recognised nowadays.

4.1. Terminological Variation (Synonymy) in EU Legal Acts as a Translation Issue

This Subsection discusses an issue of legal synonyms which is included in the list of areas of difficulty in legal translation by Cao

[2007, p. 54]. Synonymy in source texts could be regarded as one of the root causes of terminological variation in translation [op. cit., p. 87] and of legal uncertainty [Bajčić, & Martinović, 2018, p. 212].

Legal linguistics and legal translators distinguish between *intra-lingual synonyms* (terms or expressions occurring in one natural language) and *inter-lingual synonyms* (terms or expressions occurring in at least two natural languages) [Matulewska, 2016, p. 163]. Translators have to deal with synonym variation "when resolving the question of interpreting the meaning of semantically-related source language items (intra-lingual translation) and deciding upon inter-lingual equivalence" [Goźdz-Roszkowski, 2013, p. 96]. A distinction is also drawn between lexical and propositional synonyms (i.e. syntactical synonyms that may often be expressed by paraphrase) [Chroma, 2011, p. 39-41]. The typology of lexical synonyms includes many categories under different labels used by different authors (for their brief survey see: [Klbal, 2022, p. 71-73; Matulewska, 2016, p. 163]). The most general evaluation of terminological variation in the multilingual context of EU legislation is that "synonymy is always a problem and works to the detriment of clarity" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 72].

The previous research findings show that in legal translation, synonyms may be reflected "symmetrically or asymmetrically, with variation being eliminated, partly reduced, mirrored, or increased (introducing additional variation) in translation" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 69]. Biel, & Koźbiał enlist various reasons that affect the translation of synonyms: "genre, source and target asymmetries, complexity of a semantic field, low termness and microdiachronic shifts" [op. cit, p. 69].

The focus of our attention is lexical synonyms in the EU legal acts from source language (SL) (English) and target language (TL) (Ukrainian) perspectives. A brief survey of this category of synonyms in SL and TL texts supports Biel, & Koźbiał's observation made on the corpus of English-Polish synonyms [Biel, & Koźbiał, 2020]: in Ukrainian target texts, both *symmetrical* translation (mirroring) and *asymmetrical* translation (eliminating, partly reducing, increasing) of synonyms can be found. Let us give examples in support of this statement.

The tendency of mirroring English source terms in the Ukrainian translations of EU legal acts (symmetrical reflection) frequently takes

place in case of internationalisms (terms that are used in many languages), the most frequently occurring examples of which include the terms: caramel (карамель); compensation (компенсація); competent (компетентний); confidential (конфіденційний); configuration (конфігурація); coordination (координація); deficit (дефіцит); diversification (диверсифікація); efficiency (ефективність); element (елемент); economic (економічний); financial (фінансовий); guarantee (гарантувати); implementation (імплементация); information (інформація); maximum (максимум(-мальний)); mechanism (механізм); million (мільйон); optimization (оптимізація); paragraph (параграф); parameter (параметр); plan (план); principle (принцип); product (продукт); risk (ризик); scenarios (сценарії); tariffs (тарифи); technical (технічний), etc., e.g.:

<p><...> apply the principle of optimisation between the highest overall efficiency and lowest total costs for all parties involved <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> застосовувати принцип оптимізації між найвищою загальною ефективністю і найнижчими загальними витратами для всіх залучених сторін <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
--	---

In some internationalisms that contain Latin or Greek affixes that are familiar to Ukrainian users, translators prefer to choose the Ukrainian variant for the affix instead of reflecting its original form, as in the example of 'resynchronisation' given below where the prefix 're-' is translated with Ukr. 'повторна'. It is assumed to be more understandable to Ukrainian recipients, e.g.:

<p><...> 'resynchronisation' means synchronising and connecting again two synchronised regions at the resynchronisation point <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> "повторна синхронізація" означає синхронізацію та повторне з'єднання двох синхронізованих зон у точці повторної синхронізації <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
---	--

The elimination of variation in target language texts (when a set of synonyms is rendered with a single equivalent) can be illustrated with the source language words 'relevant', 'concerned', 'involved',

'corresponding', 'appropriate' that in most cases are translated with only one Ukrainian equivalent 'відповідний'. The word 'relevant' appears to be a dominant variant in English legal texts that is reflected with the above said interlingual synonym in Ukrainian translations, e.g.:

<p><...> Such an extension of the measure shall be subject to the agreement of the relevant Member States, who shall involve, as appropriate, the third country through which they are connected <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> Таке розширення заходу підлягає погодженню з відповідними державами-членами із залученням, у відповідних випадках, третьої країни, через яку вони сполучені <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
--	--

The word 'concerned' is another dominant variant in source language texts which is translated with 'відповідний', e.g.:

<p><...> The concerned TSO shall assess in real-time the parameters defined pursuant to paragraph 4, on the basis of the information at its disposal <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Відповідний ОСП повинен оцінювати в реальному часі параметри, визначені відповідно до параграфу 4, на основі інформації, що перебуває в його розпорядженні <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

The word 'concerned' can be used in the pre- or post-position to the nouns it modifies in source language texts, whereas in target language texts, 'відповідний' always appears in the pre-position, e.g.:

<p><...> The Member States concerned shall make such offers on the basis of voluntary demand-side measures as much as and for as long as possible, before resorting to non-market-based measures <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Відповідні держави-члени повинні робити такі пропозиції, настільки та доки це можливо, на основі добровільних заходів на боці попиту, перш ніж вдаватися до неринкових заходів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

Occasionally, 'concerned' appears in the target language texts as 'зацікавлений', e.g.:

<p><...> Where this Regulation provides that a TSO shall consult concerned parties for actions <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> У випадках, коли цим Регламентом передбачено, що ОСП повинен провести консультації із зацікавленими сторонами щодо визначених ним дій <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
--	--

The source language word 'corresponding' has also the target language synonym 'відповідний', e.g.:

<p><...> each TSO shall ensure the consistency with the corresponding measures in the plans of TSOs <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> кожен ОСП повинен забезпечити узгодженість принаймні таких заходів із відповідними заходами у планах операторів систем <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
---	---

The English term 'involved' has 'відповідний' as its Ukrainian equivalent in the example given below, though a more accurate contextual synonym would be 'залучений':

<p><...> identification of mitigation actions in case of incompatibilities in the system defence plans and the restoration plans of the involved TSOs <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> визначення пом'якшувальних заходів у разі несумісності планів захисту системи та планів відновлення відповідних ОСП <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
---	--

In the example that follows, the definite article 'the' is translated with the Ukr. word 'відповідний' whose choice cannot be considered accurate, though it could be explained by the translator's effort to avoid ambiguity of what 'issue' is referred to, e.g.:

<p><...> the Commission may, within three days of being informed, amend or withdraw its request or, in order to consider the issue <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Комісія може, протягом трьох днів з моменту повідомлення, змінити або відкликати свою вимогу, щоб розглянути відповідне питання <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Similarly, the definite article has its interlingual synonym 'відповідний' in the target language text, e.g.:

<p><...> each party, including the TSO, shall execute the actions in line with the proposal <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> кожна сторона, включно з ОСП, повинна здійснити відповідні дії згідно з пропозицією <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
---	--

Translators are "not always in a position to determine whether a terminological variant is used intentionally to refer to a new supranational concept or whether it is a synonym which may and should be eliminated" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 87]. Or they are simply unaware of an already existing variant in the target language. These observations can be supported with the following translation variants of the source language terms 'processor', 'controller', 'processing', 'pseudonymisation' in Ukrainian translations of the EU texts:

(1) the term 'processor' is translated with two Ukrainian intralingual synonyms: 'оператор' and 'розпорядник персональних даних'. The term 'розпорядник персональних даних' was first used in the Law of Ukraine on Personal Data Protection, and later a new variant came into existence in the translation of the EU legal act. Similarly, the source language term 'controller' has got two synonyms: 'контролер' in the translation of the EU legal act, and 'володілець' in the Law of Ukraine on Personal Data Protection, e.g.:

The EU legal act	The Ukrainian language translation of the EU legal act	The term and its definition in the Ukraine's national law
<p><...> 'processor' means a natural or legal person, public authority, agency or other body which processes personal data on behalf of the controller <...> [REGULATION (EU) 2016/679]</p>	<p><...> "оператор" означає фізичну чи юридичну особу, орган публічної влади, агентство чи інший орган, який опрацьовує персональні дані від імені контролера <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2016/679]</p>	<p><...> розпорядник персональних даних – фізична чи юридична особа, якій володільцем персональних даних або законом надано право обробляти ці дані від імені володільця <...> [ЗАКОН УКРАЇНИ № 2297–VI]</p>

The quality of the recently coined Ukrainian legal synonyms of 'processor' requires additional analysis, but an increase in terminological variation creating ambiguity in translation is evident.

(2) In the same source and target language texts under observation, two more examples of new intralingual synonyms can be found: 'pseudonymisation' that is translated both as 'використання псевдонімів' and 'знеособлення персональних даних'; and 'processing' that has 'опрацювання' and 'обробка' as its legal synonyms, e.g.:

<p><...> 'pseudonymisation' means the processing of personal data in such a manner that the personal data can no longer be attributed to a specific data subject without the use of additional information, provided that such additional information is kept separately and is subject to technical and organisational measures to ensure that the personal data are not attributed to an identified or identifiable natural person<...> [REGULATION (EU) 2016/679]</p>	<p><...> "використання псевдонімів" означає опрацювання персональних даних у такий спосіб, що персональні дані більше не можна віднести до конкретного суб'єкта даних без використання додаткової інформації, за умови, що таку додаткову інформацію зберігають окремо, і на неї поширюється застосування технічних і організаційних інструментів для забезпечення того, що персональні дані не віднесено до фізичної особи, яку ідентифіковано чи можна ідентифікувати <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2016/679]</p>	<p><...> знеособлення – вилучення відомостей, які дають змогу прямо чи опосередковано ідентифікувати особу <...> [ЗАКОН УКРАЇНИ № 2297–VI]</p>
--	--	---

<p><...> 'processing' means any operation or set of operations which is performed on personal data or on sets of personal data, whether or not by automated means, such as collection, recording, organisation, structuring, storage, adaptation or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure by transmission, dissemination or otherwise making available, alignment or combination, restriction, erasure or destruction <...> [REGULATION (EU) 2016/679]</p>	<p><...> "опрацювання" означає будь-яку операцію або низку операцій з персональними даними або наборами персональних даних з використанням автоматизованих засобів або без них, такі як збирання, реєстрація, організація, структурування, зберігання, адаптація чи зміна, пошук, ознайомлення, використання, розкриття через передавання, розповсюдження чи надання іншим чином, упорядкування чи комбінування, обмеження, стирання чи знищення <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2016/679]</p>	<p><...> обробка – будь-яка дія або сукупність дій, таких як збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, адаптування, зміна, поновлення, використання і поширення (розповсюдження, реалізація, передача), знеособлення, знищення персональних даних, у тому числі з використанням інформаційних (автоматизованих) систем <...> [ЗАКОН УКРАЇНИ №2297–VI]</p>
--	---	---

The source language term 'measure' is translated into Ukrainian as 'захід' e.g.:

<p><...> They shall take the necessary measures to that effect <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> З цією метою вони повинні вжити необхідних заходів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

and 'інструмент', e.g.:

<p><...> By 1 December 2018, the Member States shall adopt the necessary measures, in particular</p>	<p><...> До 01 грудня 2018 року держави-члени повинні ухвалити необхідні інструменти, зокрема</p>
---	--

the technical, legal and financial arrangements pursuant to paragraph 10 <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	технічні, правові та фінансові угоди відповідно до параграфу 10 <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
--	--

The term 'tool' is an intralingual synonym of 'measure', both of them have the same interlingual synonym 'інструмент' in Ukrainian translations, e.g.:

<...> the tools and facilities needed to guarantee a reliable, efficient and fast restoration of the interconnected transmission systems <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	<...> інструментів і засобів, які необхідні, щоб гарантувати надійне, ефективне та швидке відновлення об'єднаних систем передачі <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
---	--

Researchers Biel, & Koźbiał [2020, p. 86] point out complexity of a semantic field as one of the factors which affects the translators' choices, contributing "to lack of conceptual clarity in source texts" and making "disambiguation difficult for translators". A vivid example of such a semantic field is the one denoting various business entities. Having analysed names of entities in Polish translations of EU legal acts, Biel, & Koźbiał state that the dominant forms are 'an undertaking' and 'an enterprise', while 'company, firm, operator, entity, entrepreneur, economic actor, unit' are used occasionally [op. cit., p. 86]. Similarly, an overlapping conceptual content of many lexical units highlighted by Biel, & Koźbiał can cause disambiguation difficulties for Ukrainian translators. In EU legislative texts, there are frequently found terminological expressions that are metaphorically called "empty shells" [Robertson, 2011, p. 53]: in the source documents they "are selected to be open and, in a sense empty, while being closed in terms of the range of possible meanings, with the Member States filling in the precise meanings" [op.cit., p. 53]. The above mentioned feature of the EU (multilingual) text can be exemplified with the term 'undertaking' for which the national legislator picks up the reference and gives the identity for the national territory, as exemplified in the example given below. The dominant source language term 'undertaking' has the Ukrainian interlingual synonym 'цуб'єкт', e.g.:

<...> 'natural gas undertaking ' means natural gas undertaking as defined in point 1 of Article 2 of Directive 2009/73/EC <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	<...> " суб'єкт ринку природного газу" означає суб'єкта ринку природного газу, як означено в пункті (1) статті 2 Директиви 2009/73/ЄС <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
--	---

There are cases when the term 'undertaking' is a full synonym of 'enterprise', e.g. 'small enterprise/undertaking', 'medium-sized enterprise/undertaking', they are translated as: 'малі підприємства', 'середні підприємства'.

The term 'undertaking' creates many terminological collocations, where as a constituent it can be translated differently, e.g. natural gas undertakings – суб'єкти ринку газу; electricity undertakings – електроенергетичні підприємства, etc.

The term 'authority' (an official organisation or a government department that has the power to make decisions, and has particular responsibilities) [LDOCE] has a wide distribution in the source language texts, often in the collocations 'competent authority', 'regulatory authorities'. The Ukrainian equivalent is 'орган' or 'компетентний орган', 'регуляторні органи', e.g.:

<...> When the competent authority declares one of the crisis levels referred to in paragraph 1, it shall immediately inform the Commission <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	<...> Коли компетентний орган оголошує один із рівнів кризової ситуації, зазначених у параграфі 1, він повинен негайно повідомити Комісію <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
--	---

Alongside, in Ukrainian target texts the term 'орган' is used as an interlingual synonym of the term 'body' (a group of people who work together to do a particular job or who are together for a particular purpose) [LDOCE], e.g.:

<...> regulatory authorities, bodies or persons who receive confidential information pursuant to this Regulation <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]	<...> регуляторні органи, органи або особи, які отримують конфіденційну інформацію згідно з цим Регламентом <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]
--	---

In some cases, 'body' is also translated as 'організація' in target language legal texts, e.g.:

<...> bodies or persons which receive confidential information pursuant to this Regulation <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	<...> організації або особи, які отримують конфіденційну інформацію <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
---	---

The term 'authorities' frequently collocates with 'entities' (a unit from a legal or financial point of view), where the latter term is translated as 'суб'єкти', e.g.:

<...> Regulatory authorities and entities designated by the Member States <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	<...> Регуляторні органи та суб'єкти , призначені державами-членами <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
---	--

<...> Member States may require prior approval by the regulatory authority , the entity designated by the Member State or other competent authorities of the Member States <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	<...> держави-члени можуть вимагати попереднього затвердження таких вимог, умов або методологій регуляторним органом, суб'єктом , призначеним державою-членом, чи іншими компетентними органами держав-членів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
---	--

Occasionally, 'entity' when referring to a human being is translated as 'особа' in the target language legal texts, e.g.:

<...> 'defence service provider' means a legal entity with a legal or contractual obligation <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	<...> "надавач послуг з відновлення" означає юридичну особу з правовим або договірним обов'язком надавати послугу <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
---	---

The English language source term 'service/services' when denoting 'an official system or organisation' has its Ukrainian equivalent 'служба/служби', e.g.:

<p><...> provided that enterprises or services as referred to in points (a) and (b) do not, jointly, represent more than 20 % of the total annual final gas consumption in that Member State <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> на підприємства або служби, зазначені в пунктах (а) та (b), разом не припадає понад 20% загального річного обсягу кінцевого споживання газу в такій державі-члені <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

In some cases, Ukrainian translators inaccurately reflect pre-modifiers of 'service/ services', as in the example given below, where the pre-modifier 'educational and public administration' should have prompted the choice of 'установи' but not 'служби':

<p><...> it delivers heating to households or essential social services other than educational and public administration services <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> вона забезпечує теплопостачання для домогосподарств або основних соціальних служб, інших ніж служби освіти та державного управління <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

The terms 'agreement' (an official document that parties sign to show that they have agreed to something) [LDOCE], 'contract' (official agreement between two or more parties, stating what each will do) [LDOCE], 'arrangement' (something that has been organised or agreed on) [LDOCE] are semantically close. In Ukrainian translations, they are differentiated: 'agreement' is always translated as 'угода', and contract' as 'договір', e.g.

<p><...> The notification obligation shall also apply to all commercial agreements that are relevant for the execution of the gas supply contract <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Обов'язок щодо повідомлення також застосовується до всіх комерційних угод, які мають значення для виконання договору постачання газу <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Though 'contract' also has its equivalent 'контракт' that circulates in Ukrainian legal English; 'договір' but not 'контракт' occurs more frequently in the translated texts of the EU legal acts, e.g.:

<p><...> In the event of new contracts being concluded or changes being made to existing contracts <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> У разі укладення нових договорів або внесення змін до наявних договорів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	---

The term 'arrangement' as a constituent part of the collocation 'technical, legal and financial arrangements' in the source language texts has its interlingual synonym 'угода' in Ukrainian translations, e.g.:

<p><...> By 1 December 2018, the Member States shall adopt the necessary measures, including those agreed in technical, legal and financial arrangements <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> До 01 грудня 2018 року держави-члени повинні ухвалити необхідні інструменти, зокрема ті, які погоджені в рамках технічних, правових і фінансових угод <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Our analysis confirms that controlling synonymy and standardising variants in translation are issues that require constant attention. The findings support the provision that semantically related terms may be regarded as one of the causes of variation in legal translation [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 83]. Translators should be aware of the existence of synonyms in the same branch of law and of the factors that influence the accurate treatment of synonymous terms.

4.2. Polysemy in EU Legal Acts

This Subsection focuses on legal terms with semantic openness of their form (polysemy) that can create translation issues in Ukrainian versions of EU legal acts. Lawyers as well as translators face extensive polysemy resulting from a general tendency to sense extension in the languages, i.e. assigning new meanings to the existing vocabulary [Chroma, 2011, p. 43].

The source language 'undertaking' whose common legal meaning is 'суб'єкт' would occasionally create a translation issue caused by its polysemy when used in source language texts in the meaning of 'a promise to do something' [LDOCE]; in this case, its Ukrainian equivalent is 'зобов'язання', but not 'суб'єкт', e.g.:

<p><...> the fair compensation of at least all relevant and reasonable costs incurred when providing solidarity and an undertaking that such compensation will be paid <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> справедливої компенсації принаймні всіх відповідних і обґрунтованих витрат, понесених у ході забезпечення солідарності, і зобов'язання сплатити таку компенсацію <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

The term 'agreement' that is commonly used in the meaning of 'a decision or arrangement, often formal and written, between two or more groups or people' [Cambridge Dictionary] can be used in the meaning: 'the situation in which people approve of or accept something' where its Ukr. equivalent is 'згода':

<p><...> That extended period may be further extended with the agreement of the complainant <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Такий продовжений строк може бути знову продовжений за згодою скаржника <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	--

5. Foreign Terminology in EU Legal Acts

This Section refers to the presence of foreign terminology in the EU legal acts, mainly Latinisms, as a would-be source of difficulties translating EU texts with foreignisms into Ukrainian.

Recurrent usage of Latinisms in the texts of EU legal acts is restricted to phrases, the most frequent of which include: *ad hoc*, *inter alia*, *in vitro*, *mutatis mutandis*, *per se*, *prima facie*, *vis-à-vis*, *vice versa*, etc. Our observation of the corpus of Ukrainian translations of EU legal acts reveals two tendencies of treatment of foreign terminology:

(1) on the one hand, there is a dominant tendency to provide for the Ukrainian equivalents of foreignisms, presumably for clarity and ambiguity elimination;

(2) on the other hand, mainly Latin phrases, and internationally accepted Latin names from formal plant and fruit classification can retain their original form in the target language texts. Latin phrases are retained when they do not have concise Ukrainian equivalents and their translation requires using wordy descriptive constructions. Latin

botanical names of plants and fruits are retained for identificatory purposes using internationally recognised designations. Similarly, foreign names denoting original ethnic technologies of food and drink production, or the ingredients of food produce are typically used in their original form both in source and target language EU legal acts. Given below are a few examples of most recurring foreignisms in the EU legal acts under analysis.

The phrase 'inter alia' (Lat. for "among other things") is often found in source texts of the EU legal acts to specify 'one example out of many possibilities', whereas in the target texts it is always reflected with Ukr. 'між іншим', e.g.:

<p><...> The Commission shall coordinate the action of the competent authorities at regional and Union levels, pursuant to this Regulation, inter alia, through the GCG or, in particular, in the event of a regional or Union emergency pursuant to Article 12(1) <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Комісія повинна координувати дії компетентних органів на регіональному рівні та на рівні Союзу згідно із цим Регламентом, між іншим, через Координаційну групу з питань газу або, зокрема, у разі регіональної надзвичайної ситуації або надзвичайної ситуації в межах Союзу, відповідно до статті 12(1) <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

The phrase 'ad hoc' (Lat. for "not planned, but arranged or done only when necessary") [LDOCE] is translated with the Ukr. 'спеціальний' which corresponds to 'done only when necessary'. Though 'ad hoc' is a well-known legal latinism to Ukrainian recipients, the translator's choice is in favour of an explicit Ukr. equivalent:

<p><...> In such a situation the Member States concerned shall agree on the necessary ad hoc measures <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> У такому випадку відповідні держави-члени повинні погодити необхідні спеціальні заходи <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	---

The literal meaning of the Latin phrase 'vis-à-vis' is 'face-to-face', but in the target language legal texts it is translated as 'проти', e.g.:

<p><...> involving the Member State providing solidarity vis-à-vis entities involved in the provision of such solidarity <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> за участі держави-члена, що забезпечує солідарність, проти суб'єктів, які беруть участь у забезпеченні такої солідарності <...> [РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

The phrase 'mutatis mutandis' (Lat. 'used when comparing two or more things to say that although changes will be necessary in order to take of different situations, the basic point remains the same' [Cambridge Dictionary]) has no universally accepted Ukrainian equivalent, its descriptive translation appears to be rather wordy: 'із заміною того, що підлягає заміні; з урахуванням відповідних відмінностей; зі змінами, які впливають із обставин'. Given that, in Ukrainian legal translations the Latin original form is preserved, e.g.;

<p><...> Member States may also provide that this paragraph shall apply mutatis mutandis to the rights included in Chapter II <...> [DIRECTIVE 2006/115/EC]</p>	<p><...> Держави-члени можуть також передбачити, що цей параграф застосовується mutatis mutandis до прав, наведених у главі II <...> [ДИРЕКТИВА 2006/115/ЄС]</p>
--	---

There is a tendency to retain the original foreign names of food products and their production technologies both in the EU source language and target language texts: in the examples given below phrases 'criaderas y solera' and 'solera e criaderas' appear in both texts without translation:

<p><...> In order to take into account the traditional dynamic ageing process for brandy in Member States which is known as the 'criaderas y solera' system or 'solera e criaderas' system as set out in Annex III <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> З метою врахування традиційного динамічного процесу витримування brandy в державах-членах, відомого як система "criaderas y solera" або система "solera e criaderas", визначена в додатку III <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
--	---

The following examples feature not only Latin botanical names of fruits, but also the authentic names of drinks in the language they were first coined, e.g.:

<p><...> the following legal names may be used in the following cases:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 'kirsch' for cherry spirit (<i>Prunus avium</i> (L.) L.); – 'plum', 'quetsch' or 'slivovitz' for plum spirit (<i>Prunus domestica</i> L.); – 'mirabelle' for mirabelle spirit (<i>Prunus domestica</i> L. <i>subsp. syriaca</i> (Borkh.) Janch. ex Mansf.) <...> [REGULATION (EU) 2019/787] 	<p><...> в описаних нижче випадках можуть використовуватися зазначені офіційні назви:</p> <ul style="list-style-type: none"> – "kirsch" для черешневого спиртного напою (<i>Prunus avium</i> (L.) L.); – "сливовий", "quetsch" або "slivovitz" для сливового спиртного напою (<i>Prunus domestica</i> L.); – "мірабель" для мірабелевого спиртного напою (<i>Prunus domestica</i> L. <i>subsp. syriaca</i> (Borkh.) <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]
--	--

Accurate translation of foreignisms in the EU legal acts into Ukrainian is governed by disambiguity and faithful reflection of culture-specific information.

6. Abbreviations in EU Legal Acts and Their Translation into Ukrainian

This Section discusses *abbreviations* in the texts of EU legal acts with the aim of shedding some light on the translation issues of this category of words into Ukrainian. The definition of abbreviations and the information on their typology in EU texts are provided as part of the Ukrainian translator's linguistic knowledge. A brief overview of the main technical and editorial norms for abbreviations in EU legal acts is given, as these norms are mandatory to comply when translating abbreviations. Cases of abbreviations found in the EU legal acts and their Ukrainian translations are analysed.

6.1. Abbreviations and Their Typology in EU Legal Acts

A survey of relevant research sources shows the lack of consistency in terminology and classification of abbreviations (for detailed discussions see: [Fabijanić, & Malenica, 2021; Kapralikova, 2021a; López Rúa, 2004]). Abbreviation is, simply put, "a shortened form of a word or name that is used in place of the full word or name" [Merriam-Webster, (n.d.)].

The taxonomy of abbreviations as part of the translator's linguistic knowledge would include *alphabetisms* (abbreviations pronounced as a series of letters of the alphabet, i.e. letter-by-letter), e.g. *EU*, *EC*, etc.; and *acronyms* (formed from the first /first few letters of a series of words, and are pronounced as words), e.g. *Benelux*, *NATO*, etc. [Fabijanić, & Malenica, 2021, p. 51-52]. The term *initialism* can be applied to both alphabetisms and acronyms, as it denotes an abbreviation created through usage of initial letters (op. cit.).

The following **semantic types of abbreviations** frequently occurring in the EU legal documents are featured in Annex A3 "Abbreviations and symbols in common use" [<https://publications.europa.eu/code/en/en-5000300.htm>]:

(1) Civil titles, e.g. *Dr* (doctor); *Prof.* (professor); *HE* (His or Her Excellency);

(2) Units of measurement, e.g. *m* (metre); *ha* (hectare); *MW* (megawatt = 10³ kW); *kWh* (kilowatt-hour), etc.;

(3) Statistical symbols and abbreviations, e.g. *AM* (average annual growth); *S* (total), etc.;

(4) Other abbreviations, e.g. *EU-6* (the first six countries of the EC); *EU-27* (Europe of the twenty-seven); *FOB* (free on board); *CIF* (cost, insurance and freight); *psr* (produced in specific regions (quality wines)); *plc* (public limited company), etc.

There is a group of abbreviations that are used mainly in footnotes and bibliographies; in running text, the complete form is preferable, e.g. *Art.* (Article), *Arts.* (Articles); *Chap.* (Chapter); *Vol.* (Volume); *p.* (page); *pp.* (pages); *Tab.* (Table), etc.

A frequency list of 10 most commonly used abbreviations in EU corpus contains the following units that mainly refer to EU bodies and documents: *EU* (European Union); *EC* (European Community); *EEA* (European Economic Area); *OJ* (Official Journal of European Union); *EEC* (European Economic Community); *TFEU* (Treaty on Functioning of European Union); *DG* (Directorate General); *TEU* (Treaty on European Union); *EP* (European Parliament); *ECSC* (European Coal and Steel Community) [Kapralikova, 2022a, p. 151].

The most relevant acronyms and initialisms that occur in EU legal documents are presented in Annex A4 "Main acronyms and initialisms" [<https://publications.europa.eu/code/en/en-5000400.htm>].

The corpus of abbreviations in EU legal documents also includes homonyms, e.g. *EEA* can stand for European Economic Area or European Environment Agency; *EC* – European Commission or European Community, etc. [Kapralikova, 2022b].

The prototypical base of almost all abbreviations in the EU legal acts has been a noun or noun phrase so frequently occurring in them that a shorter form is required to save space and time [Kapralikova, 2021, p. 173]. The prototypical template for forming abbreviations in the EU legal texts is as follows: the majority of abbreviations (60.66%) "are created by adhering to the "narrow" sense template, meaning every word of the source phrase is represented by a single grapheme of the abbreviation" [Fabijanić, & Malenica, 2021, p. 57]. Alongside, the remaining portion of the EU shortenings (39.34%) includes omission of particular words from the source phrase, i.e. lexical ellipsis, as in *the European Chemicals Agency ('the Agency')*; use of syllables in the creation of abbreviations, e.g. *European Employment Services (EURES)*; abbreviation of the redundant facts, their intensification and shortening premodifiers, e.g. *persistent bioaccumulative and toxic ('PBT')*. Almost all categories of abbreviations can have from at least two to six or seven basic components, e.g. *land-use, land-use change and forestry (LULUCF)*, *the European Hospital and Healthcare Employers' association (HOSPEEM)*, *Director-General of the Structural Reform Support Service (DG SRSS)*.

Empirical data confirms that the length of a source phrase affects its realisation as an alphabetism or acronym: alphabetisms are formed from shorter source phrases, while acronyms are created from longer source phrases and, their formation is associated with the omission of source phrase elements and other types of deviations from the prototypical template for forming abbreviations [Fabijanić, & Malenica, 2021, p. 57].

The abbreviations frequency of occurrence. Empirical data shows that the occurrence of abbreviations in the EU legal acts is not so significant compared to the total number of words [Kapralikova, 2020]. Given that, abbreviations would not cause obscurity in text understanding. They "are introduced in a standard format, and defined properly when used for the first time in a text", this regularity typically

concerns even well-known abbreviations, such as *EU*, *EEA*, *TFEU* (op.cit.). When there are elliptical constructions of long titles of the EU legal texts, their complete forms would be given in footnotes.

The above said regularity concerns the EU *legally binding documents* (LBDs) more in comparison with the EU *working procedural documents* (WPDs). To avoid the abbreviation ambiguity issue in LBDs created for the recipients that are not part of the EU bureaucracy, all types of shortenings are supplemented with the full form on their first appearance in the text. In contrast, WPDs contain the abbreviated forms of departments, sections or committees within the EU institutional structure without explanations, as they are expected to be well-known to the WPD recipients.

Distinct spelling of abbreviations in the EU texts displays the following significant features: acronyms normally use capitals, e.g. *NUTS* (*the nomenclature of territorial units for statistics*), however, they are rarely written in lower-case letters.

The usage of articles before the EU abbreviations consists of the following regularities: (1) in case of indefinite articles, "the linguistic rule "a before a consonant, an before a vowel" is applied as if the abbreviations following the article were being spoken: (1) *a UN resolution*, *a WTO representative*, *a NATO decision*; (2) where abbreviations are used as common nouns, they can take a definite or indefinite article as necessary; (3) acronyms generally take the definite article if the expression they stand for does, e.g. *the OECD*, *the WTO*, *but TNT*; (4) there is a tendency to drop the article if the acronym is regarded more as a name in its own right" [Kapralikova, 2020, p. 9].

Inflected forms of abbreviations behave as regular bases in inflection, e.g. *SMEs* (small and medium-sized enterprises); *MEVs* (multiple entry visas); *IDPs* (internally displaced persons), as well as taking the possessive form -'s: *MEP's* [Kapralikova, 2021a, p. 174-178].

6.2. Technical and Editorial Norms for Abbreviations in EU Legal Acts

Section 10.8. "Abbreviations and symbols" of the Interinstitutional Style Guide contains the main technical and editorial norms for abbreviations in EU legal acts. Stylistic rules and conventions contained in the guide are uniform and mandatory: they must be used by all the institutions, bodies, offices and agencies of the European

Union [<https://publications.europa.eu/code/en/en-000100.htm>]; they prevail over any other solution proposed elsewhere or used previously [<https://publications.europa.eu/code/en/en-000900.htm>].

According to the Interinstitutional Style Guide [<https://data.europa.eu/doi/10.2830/215072>], the primary focus on using abbreviations in EU legal acts should be their easy understanding in order to help readers comprehend the text. In case of an unfamiliar abbreviation first occurrence in the text, it is best to write out the full term followed by the abbreviation in brackets.

If the text of a EU legal act contains a lot of abbreviations, it is advisable that a list of them and their meanings be included either at the beginning or end of the document. If an abbreviation occurs only once or twice, it is best recommended that the full form be used instead.

6.3. Abbreviations in EU Legal Acts and Their Ukrainian Translations

The most typical regularities of abbreviations found in the EU English legal acts and their Ukrainian translations can be summarised as follows:

(1) the presence of the abbreviation in the source text (Eng) and the use of only full form of the Ukrainian equivalent in the target text (Ukr), in case when there is no accepted relevant Ukrainian shortening, and the creation of an entirely new applicable abbreviation appears questionable, e.g.

<p><...> The Commission shall coordinate the action of the competent authorities at regional and Union levels, pursuant to this Regulation, inter alia, through the GCG <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Комісія повинна координувати дії компетентних органів на регіональному рівні та на рівні Союзу згідно із цим Регламентом, між іншим, через Координаційну групу з питань газу <...> [РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	---

(2) the presence of the abbreviation in the source text (Eng) and the use of the full form of the Ukrainian equivalent supplemented with the English abbreviation in brackets following it on its first appearance

in the text, and henceforth the use of the English abbreviation only both in the target and source texts, e.g.:

<p><...> the transmission system operators shall cooperate and exchange information using the ReCo System for Gas established by ENTSOG. ENTSOG shall inform the Commission <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> оператори газотранспортних систем повинні співпрацювати та обмінюватися інформацією з використанням Системи регіональної координації з питань газу, створеної Європейською мережею операторів газотранспортних систем (ENTSOG). ENTSOG повинна повідомити відповідну інформацію Комісії <...> [РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	--

(3) the use of the full form of the source expression without any abbreviation (Eng) vs. the use of the abbreviation only without its full form (Ukr), in cases when an appropriate shortening does not exist in the source language, whereas there is one in the target language, e.g.:

<p><...> Member States shall ensure that final customers, in particular household customers, are entitled to participate in a renewable energy community <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Держави-члени повинні забезпечити, щоб кінцеві споживачі, зокрема побутові споживачі, мали право брати участь у ВДЕ-громаді <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

(4) the use of only abbreviations both in the source and target texts in case when the referents are well-known to the EU legal act recipients, e.g. :

<p><...> Without prejudice to Articles 107 and 108 TFEU, Member States shall take into account specificities of renewable energy communities <...> [DIRECTIVE (EU) 2018/2001]</p>	<p><...> Без обмеження статей 107 і 108 ДФЄС, держави-члени повинні враховувати особливості ВДЕ-громад <...> [ДИРЕКТИВА (ЄС) № 2018/2001]</p>
--	---

There are cases when abbreviations are coined both in the source and target texts to shorten multicomponent terminological phrases that

are related to very specific domains/referents. The usage of such specific abbreviations is restricted only to the EU source and target texts, and they are unlikely to appear in other contexts, e.g.:

<p><...> Biofuels, bioliquids and biomass fuels produced from forest biomass taken into account for the purposes referred to in points (a), (b) and (c) of the first subparagraph of paragraph 1 shall meet the following land-use, land-use change and forestry (LULUCF) criteria <...> [DIRECTIVE (EU) 2018/2001]</p>	<p><...> Біопалива, біорідини та палива з біомаси, вироблені з лісової біомаси та враховані для цілей, зазначених у пунктах (а), (b) та (с) першого підпараграфу параграфу 1, повинні відповідати зазначеним нижче критеріям землекористування, змін у землекористуванні та лісового господарства (ЗЗЛГ) <...> [ДИРЕКТИВА (ЄС) № 2018/2001]</p>
--	--

Our observations show that the most recurrent pattern of abbreviations in the EU legal acts and their Ukrainian translations is the use of the full form of terminological unit followed by an appropriate abbreviation in brackets on its first appearance in the text and the subsequent use of the abbreviation only. Frequently, the English abbreviation is retained in the Ukrainian text as it would be more familiar to Ukrainian recipients than a newly-coined form in the target text, e.g.:

<p><...> Member States shall use the relevant European Standards Organisation (ESO) standards in order to determine the calorific values of fuels. Where no ESO standard has been adopted for that purpose, Member States shall use <...> [DIRECTIVE (EU) 2018/2001]</p>	<p><...> Держави-члени повинні використовувати відповідні стандарти Організації європейських стандартів (ESO) для визначення теплотворної здатності палив. Якщо для таких цілей не був ухвалений жодний стандарт ESO, держави-члени повинні використовувати <...> [ДИРЕКТИВА (ЄС) № 2018/2001]</p>
--	--

Calques are claimed as "a rare phenomena in specialised texts of the EU corpus, where the specific foreign institutions are first translated into English and subsequently abbreviated" [Kapralikova,

2021, p. 178], as could be illustrated with the phrase *the Security Service of Ukraine* that has been abbreviated to *SSU*, though its original abbreviated form is *SBU* (calque of the Ukrainian phrase: *Sluzhba Bezpeky Ukrayiny*).

In sum, abbreviations in EU legal texts display regularities in their formation and lack of consistency in patterns of translating them into Ukrainian. At the same time, their frequency of occurrence both in legally binding and working procedural EU documents would not create significant comprehension issues while transposing such texts into Ukrainian national law.

7. Conclusion

The objective of this chapter has been to give an overview of linguistic specificities of EU legal terms in English as the EU's main drafting language and the source language when translating EU legal acts into Ukrainian. Recurring translation issues have also been in the focus of attention.

EU legal texts include institutional legally binding and non-legally binding documents entailing high legal and political power. They feature specialised topics from various thematic domains and are embedded in supranational and national contexts. Texts of EU legal acts contain legal terminology, domain-specific terminology, and general (common, ordinary) vocabulary units that are apt to acquire legal meanings.

There is a plethora of various factors that have an impact on the terminology of EU legal documents and on their translation into Ukrainian. The degree of complexity of source and target terminological fields, their asymmetry, and the difference in distribution of terms in different legal genres contribute to terminological variation which in turn complicates translation. Translators should be aware of the existence of synonyms in the same branch of law. In the process of equivalent search for key terms in EU legal acts, they should take into account the definitions of the relevant terms whose function is to make the meaning narrower and more specific in relation to the thematic domain in which the terms function. With the purpose of Ukraine's national legal terminology harmonisation with EU terminology, it is worth analysing current legal acts from Ukrainian legislation according to the sphere of their

regulation, in order to be aware of already existing legal equivalents. International and intercultural contacts in the era of globalisation facilitate the use of *foreign terminology* in EU legal texts. Pragmatic factors of creating concise, unambiguous legal documents define the usage of *abbreviations* in the EU legal texts.

EU legal terminology continues to develop and that requires its constant standardisation. To cope with terminology mining and standardising terminological choices translators should use resources developed by the EU institutions: IATE, EuroVoc, EUR-Lex or CuriaTerm multilingual termbases and others. The translatability of EU legal terminology into Ukrainian remains an important research issue as Ukraine faces the necessity to translate EU legislative acts into Ukrainian.

References

ДИРЕКТИВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ 2006/115/ЄС від 12 грудня 2006 року про право на надання в прокат і право на надання в позичку та про деякі суміжні права у сфері інтелектуальної власності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-06#Text

ЗАКОН УКРАЇНИ №2297-VI "Про захист персональних даних". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2019/787 від 17 квітня 2019 року про визначення, опис, представлення та маркування спиртних напоїв, використання назв спиртних напоїв у представленні та маркуванні інших харчових продуктів, охорону географічних зазначень для спиртних напоїв, використання етилового спирту та дистилатів сільськогосподарського походження в алкогольних напоях та скасування Регламенту (ЄС) № 110/2008. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/Регламент%202019%20787.pdf>

РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196 від 24 листопада 2017 року про встановлення мережевого кодексу з аварійних ситуацій в енергетиці та відновлення. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/reglament-komisii-2017-2196-es.pdf>

РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196 від 24 листопада 2017 року про встановлення мережевого кодексу з аварійних ситуацій в енергетиці та відновлення (Текст стосується СЕП). URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/reglament-komisii-2017-2196-es.pdf>

РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2017/1938 від 25 жовтня 2017 року про заходи для гарантування безпеки постачання газу та про скасування Директиви (ЄС) №994/2010. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/reglament-evropeyskogo-parlamentu-i-radi-es-2017-1938.pdf>

Annex A3 "Abbreviations and symbols in common use". URL: <https://publications.europa.eu/code/en/en-5000300.htm>

Annex A4 "Main acronyms and initialisms". URL: <https://publications.europa.eu/code/en/en-5000400.htm>

Bajčić, M. Martinović, A. (2018). A mutual learning exercise in terminology and multilingual law. In: Marino, S., Biel, Ł., Bajčić, M., and Sosoni, V. (eds.), *Language and Law: The Role of Language and Translation in EU Competition Law*. Cham: Springer, 207–223. https://doi.org/10.1007/978-3-319-90905-9_12

Bennion, Francis. (2001). *Understanding Common Law Legislation: Drafting and Interpretation*. Oxford University Press.

Biel, Łucja. (2019). Theoretical and methodological challenges in researching EU legal translation. In *Legal Translation. Current Issues and Challenges in Research, Methods and Applications*, ed. by Ingrid Simonnæs and Marita Kristiansen, 25–39. Berlin: Frank&Timme.

Biel, Ł., & Doczekalska, A. (2020). How do supranational terms transfer into national legal systems? A corpus-informed study of EU English terminology in consumer protection directives and UK, Irish and Maltese transposing acts. *Terminology*, 26(2), 184–213.

Biel, Łucja, & Koźbial, Dariusz. (2020). How do translators handle (near-) synonymous legal terms? A mixedgenre parallel corpus study into the variation of EU English-Polish competition law terminology. *Estudios de Traducción*, 10, 69–90.

Cabré, Maria Teresa. (2000). Elements for a theory of terminology: Towards an alternative paradigm. *Terminology*, 6/1, 35–57.

Cao, D. (2007). *Translating Law*. Clevedon.

Chromá, M. Synonymy and Polysemy in Legal Terminology and Their Applications to Bilingual and Bijural Translation. (2011). *Research in Language*, vol. 9, No. 1, 31–50. <https://doi.org/10.2478/v10015-011-0004-2>

Clay, Edward. (2022). A Corpus-Based Approach to Examining Terminological Variation in EU Law. *International Journal of Language & Law*, Vol. 11, 142–162. <https://doi.org/10.14762/jll.2022.142>

COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196 of 24 November 2017 establishing a network code on electricity emergency and restoration. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R2196&qid=1689320564015>

Directive 1999/4/EC of the European Parliament and of the Council of 22 February 1999 relating to coffee extracts and chicory extracts. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31999L0004>

DIRECTIVE 2006/115/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 12 December 2006 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0115&qid=1697567703800>

EU Programmes and Agencies. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/yevropejska-integraciya/programi-ta-agentstva-yes>

Fabijanić, Ivo & Malenica, Frane. (2021). Corpus-based typology analysis of abbreviations in the European Commission's Mobility related documents. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*. 14(63):2, 49–64. <https://doi.org/10.31926/but.pcs.2021.63.14.2.4>

Gardner, Jeremy. (2016). Misused English words and expressions in EU publications. European Court of Auditors. URL: <https://bit.ly/2UKWhu2>

Goźdz-Roszkowski, Stanisław. (2013). Exploring near-synonymous terms in legal language. *Linguistica Antverpiensia*. 12, 94–109.

Hall, Ch., McCarthy, Ph. M., Lewis, Gwyneth A., Lee, D. S., & McNamara, D. S. (2007). Using *Coh-Metrix* to Assess Differences between English Language Varieties. *Coyote Papers*, 15:40-54.

Kapralikova, Ivana. (2020). Corpus analysis of English language abbreviations in EU documents. https://www.researchgate.net/publication/339713620_Corpus_analysis_of_English_language_abbreviations_in_EU_documents

Kapráliková, Ivana. (2022a). Authentic EU documents as a productive homogenous discourse in teaching EU English. *Philologia* 32(2), 145–156.

Kapralikova, Ivana. (2022b). Investigating Specific Language Structures in the Documents of the European Union. URL: https://www.researchgate.net/publication/357832366_Investigating_Specific_Language_Structures_in_the_Documents_of_the_European_Union

Kapralikova, Ivana. (2021). Abbreviations and their ambiguity in euro-texts. *Language and Politics: Between Linguistics and Political Science. Proceedings of the 6th Annual International Scientific Conference Faculty of Applied Languages University of Economics in Bratislava*, 172–179.

Klbal, Ondrej. (2022). Synonyms as a Challenge in Legal Translation Training. *Bialystok Legal Studies*, Vol. 27, No. 4, <https://doi.org/10.15290/bsp.2022.27.04.05>

LDOCE – The Longman Dictionary of Contemporary English. (Fifth edition). (2009). Harlow: Pearson Education Limited. <https://www.ldoceonline.com/dictionary>

López Rúa, Paula. (2004). Acronyms & Co.: A typology of typologies. *Estudios Ingleses de la Universidad Complutense* 12, 109–129.

Matulewska A. (2016). Semantic Relations between Legal Terms. A Case Study of the Intralingual Relation of Synonymy. *Studies in Logic, Grammar and Rhetoric*, vol. 45, No. 58, 161–174.

Merriam-Webster (n.d.). Abbreviation. In Merriam-Webster.com dictionary. Retrieved October 14, 2023, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/abbreviation>

Peruzzo, Katia. (2013). Short-Period Evolution in EU Legal Texts: Old and New Terms, Old and New Concepts. *Linguistica*, 53(2), 39–53. <https://doi.org/10.4312/linguistica.53.2.39-53>

Publications Office of the European Union, (2022). *Interinstitutional style guide*, Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2830/215072>

REGULATION (EU) 2019/787 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 April 2019 on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of

other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) No 110/2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0787&qid=1697565897308>

REGULATION (EU) 2016/679 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679&qid=1697746438305>

REGULATION (EU) 2017/1938 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 October 2017 concerning measures to safeguard the security of gas supply and repealing Regulation (EU) No 994/2010

Robertson, Colin. (2011). Multilingual Legislation in the European Union. EU and National Legislative-Language Styles and Terminology. *Research in Language*. Vol. 9.1, 51–67, <https://doi.org/10.2478/v10015-011-0011-3>

Rogers, Margaret. (2013). What is a 'domain' and is this a useful question? *ASp*, 64, 5-16. <https://doi.org/10.4000/asp.3810>

Shinichiro, Torikai. (2014). General English Words in English Legal Discourse. *Language, Culture, and Communication*. Vol. 6, 87–103.

Strandvik, I. (2012). Legal Harmonization Through Legal Translation: Texts that Say the Same Thing? In: Baaij, C. J. W. (ed.), *The Role of Legal Translation in Legal Harmonization*. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 25–49.

The Cambridge Dictionary. (2020). Cambridge: Cambridge University Press. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mutatis-mutandis>

Warburton, Kara. (2023). Terminology Management. In: Routledge Encyclopedia of Translation Technology Routledge Accessed on: 19 Oct 2023 <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781003168348-47>

CHAPTER B.4

Transfer of EU Supranational Terms into Domestic Legal Systems.

The Case of the Ukrainian Jurisdiction: False Friends, Traps, and Terminological Lacunae

Bohdan Stasiuk

This chapter brings EU supranational terms as a special category of legal terms and terms denoting EU legal institutions into focus. The translation of supranational terms is given a linguistic background with EU national jurisdictions experience being considered. A distinction is drawn between the translation of EU supranational legal terms into Ukrainian and their transposition into Ukrainian domestic law. This chapter also discusses EU expert recommendations to provide relevant equivalents in translation without national connotation and with regard to the target legal term system. Types of EU legal acts as well as some showcases of specific EU supranational terms are brought to light as the examples of difficulties and guidelines to solve them. Particular attention is paid to the issues of traps, false friends, terminological lacunae as translation complexities.

1. Introduction

EU **supranational terms** (Ukr. "наднаціональна" or "супранациональна термінологія") constitute a system of terms used in legal frameworks of the supranational international institutions of EU. They are terms that are common only to the languages of international or supranational organisations. Their concepts must be used in the legal acts of such organisation and they transcend national boundaries, authority, and interests. Furthermore, they go outside or beyond the authority of national governments. Their meanings must be conveyed in EU languages unambiguously and in full accordance with their definitions; that is why they are usually transliterated: sometimes adaptively, by using the definition of the corresponding term, or else by using the closest direct translation equivalent, such as a word with a typical

"obvious" meaning within the set of primary universal dictionary equivalents¹. By moving away from national legal systems and their respective terminologies the EU aims to deculturalise and decontextualise its multicultural legal environment where its texts are often drafted by non-native speakers. At the same time a distinct EU legalese is substantiated by a fundamental conceptual network [Biel, 2006, p. 150]. Thus, a new EU Member State or candidate country faces two seemingly contradictory issues: on the one hand, they have to move away from cultural bias, and, on the other, new linguistic realities of Eurolect need to be respected.

The whole idea of supranational terms is inherently related to the concepts of supranationalism and supranational political entities which have been brewing in European thinkers' minds for at least 60 years². Even at the earliest stages of theoreticising and substantiation of these concepts, scholars noted that:

"It is extremely important to oppose to the ideological use of national terminology, which simply serves to maintain people's ignorance of the state of their society, a regulated use of such terminology, which will allow these same people an awareness of the nature of the political society they live in" (Mario Albertini, 1961) [qtd in Albertini, p. 192].

¹ E.g. notification – нотифікація (Commission Recommendation of 15 October 2008 on notifications, time limits and consultations / Рекомендація Комісії від 15 жовтня 2008 року про нотифікації, часові рамки і консультації); despite having other possible solutions for this specific word *acquis* translators chose the formally closest, transliterated equivalent нотифікація among the whole stock of the corresponding Ukrainian lexical items (повідомлення; попередження; нотифікація; повістка; оповіщення).

² These views ranged from rather implacable Charles de Gaulle and Georges Pompidou's stance "Europe should become a political, economic and cultural reality, but through cooperation among the governments of the Six; the existing treaties of the European Communities would be fulfilled, but the integrative **supranational process should stop there**" (qtd in Lefort P. *Souvenirs et secrets des années gaulliennes, 1958–1969*. Paris: A. Michel, 1999. P. 231) up to the very instrumental approach to supranationalism by the Netherlands, "arguably considered the most monist State in the world" (Bertolini E., Romeo G. *A Dutch Interpretation of Supranational Law: The Application of the ECHR in the Netherlands in a Comparative Perspective* (June 6, 2017). *Vocconi Legal Studies Research Paper*. 2017. No. 2981699. P. 3. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2981699> (accessed on 16.10.2023).

However, Ukraine's official introduction to the idea of supranational terminology, as an independent and sovereign state, occurred with the President's Decree³ on the implementation of the EU integration plan in 2000. Its wording has "*правові та нормативні стандарти ЄС – Acquis communautaire*" mentioned for the first time ever in Ukrainian official and legal acts [НПД, с. 12]. Also, its text offered some basic EU legislative terms in Ukrainian official usage: *конвенції – conventions, директиви – directives*⁴, *регламенти – regulations, настанови – guides*, etc. The decree highlighted the utter need to provide official Ukrainian translations of *acquis communautaire* to be ratified, adopted, and implemented into Ukrainian legislation. Since then, Ukraine has officially translated 614 EU legal acts [Пепелік, 2023, с. 54].⁵ As of October 2023, Ukraine enjoys the status of EU candidate country and has implemented a new procedure to translate the EU *acquis communautaire*⁶. However, there are no publicly available guidelines and recommendations concerning the translation of EU supranational terminology.

³ Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 14.09.2000 р. № 1072/2000 станом на 16.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00#Text> (accessed on 16.10.2023).

⁴ The earliest usage of this specific equivalent might have occurred in the Ukrainian official version of the now defunct Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and Their Member States and Ukraine (1994) which mentioned "within the framework of TACIS foreseen in the Community's relevant Council **Regulation** – в рамках Програми ТАСІС, передбаченої у відповідному **регламенті** Ради Співтовариства" (Art. 82) prior to *acquis communautaire* introduction.

⁵ The list is updated here: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes/perelik-zatverdzenih-perekladiv-aktiv-acquis-yes>.

⁶ Про затвердження Порядку здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire* та на англійську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 травня 2023 р. № 451 станом на 16.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2023-%D0%BF#Text> (accessed on 16.10.2023). Pursuant to this legal act, translations are made by UkraineInvest, the government investment promotion office, and terminologically verified, and revised if necessary, by respective governmental agencies. However, no detailed guidelines have been published to assess any translation methodology of EU legal terms or texts.

2. Linguistic Nature of EU Supranational Terms

The linguistic nature of EU supranational terms is manifold. While studying and analysing it we need to take into consideration its most important aspects:

(a) EU supranational terms belong to the overlapping area of lexicology, terminology, lexicography, and terminography (EU supranational lexis includes both terms and proper names, and still the latter are to be treated as terms also);

(b) EU supranational terms are predominantly international words in their origin and thus need to be approached and treated in translation theory and practice as internationalisms [Корунець, 2003, с. 135–140]. They meet the basic requirements for this lexical group as they share the same source of origin (etymology), and they need to keep the same meaning and, advisably, form.

Generally, international lexis can be translated in a number of acceptable ways⁷:

(1) letter-by-letter translation (transliteration) (*control* – *контроль*, *inspector* – *інспектор*, *memorandum* – *меморандум*, etc.);

(2) sound-by-sound translation (transcribing) (*feeder* – *фідер*, *leverage* – *леверидж*, *screening* – *скринінг*, etc.);

(3) practical transcribing (*clinical audit* – *клінічний аудит*, *securitisation* – *сек'юритизація*, etc.);

(4) descriptive translation (*non-listed company* – *незарєєстрована на біржі компанія*, *qualifying holding* – *істотна частка участі*, *subsidiary* – *дочірна компанія*, etc.);

(5) synonymous substitution (*apprentice* – *стажер*, *issuer* – *емітент*, *marketing* – *реалізація*, etc.);

(6) componential translation, either morpheme-by-morpheme in case of specific lexemes (*accelerator* – *прискорювач*) or word-by-word in case of phrases (*carers and comforters* – *опікуни та піклувальники*) [Ibid.].

The componential translation could reveal its hybrid features actually combining a number of simpler translation approaches. E.g. *prime broker*

⁷ All examples are taken from the official EU *acquis* glossary: Глосарій термінів *acquis* ЄС. Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/perekladiv-aktiv-acquis-yes/glosarij-terminiv-acquis-yes> (accessed on 16.10.2023).

– *первинний брокер* (synonymous and letter-by-letter rendition combined in a target terminological phrase). In rather marginal cases supranational terms are not translated at all preserving their original English/French form: *acquis communautaire, ETEC, UCITS, etc.*

In comparison to common legal terms from other backgrounds supranational terms have a more complex profile "mainly due to the double legal environment they inhabit: the immediate supranational environment and more remote national environments [cf. Biel, & Sosoni, 2019, p. 216]. In these environments, they 'travel' through the compulsory implementation of EU law in the Member States' national law" [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 185]. Additionally, EU supranational terms possess a unique combination of three intrinsic qualities: autonomy (independence of national legal systems), multilingualism (source lexical units are to be analysed at least in their English and French forms), and continuity/consistency [Ibid., 2020, p. 187].

In reality, the interrelation between the supranational and national elements has turned out to be very complex. As Prof. Vivian Grosswald Curran once claimed, "*legal convergence throughout Europe by means of an apparently common vocabulary also can be deceptive and illusory, and perpetuate legal differences that remain unrecognized*" [Curran, 2019, p. 21]. In spite of the EU supranational terms' autonomous nature, they are still originating from the depths of national legal systems and still imply some terms of national law retaining unstable and vague meaning for the system in the making [Biel, 2019, p. 216].

Another problem enveloping EU supranational terms in translation is the necessity to differentiate between autonomous supranational notions (which are expected to be uniformly interpreted and applied in all Member States, thus triggering same concepts in all language versions of any EU legal act) and generic legal concepts (like "lawyer", "penalty" etc.) which literally "travel through supranational and national contexts" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 71] of Member States and candidate countries.

The process of equivalent supranational term creation in Ukrainian faces utilitarian issues when translators have to deal with the supranational nature of specific terms and names taking national terminographic traditions, including "historically" established term equivalents, into consideration [Д'яков та ін., 2000]. At the same

time, the equivalents in legal translation: (a) represent the real-life facts of how different legal families and legal traditions are "transplanted" from one legal system to another,⁸ and (b) retain an "invariant information core"⁹ even under transformation, regardless of any confusion and misunderstanding which arise due to the different interpretations by people in source and target legal cultures [Cao, 2017, p. 32–35]. The process is furthermore impeded by purely extralingual factors such as legal bureaucracy and "historical tradition" of usage no matter how short this "tradition" might be.

To illustrate the latter statement one can bring up the history of the legal term "effective control" (control exercised over extraterritorial areas as a consequence of military action, regardless if they are lawful or not) in Ukrainian translation. Until 2015, the Ukrainian government used both "*ефективний контроль*" and "*фактичний контроль/управління*" as its equivalent. However, after the official Ukrainian translation of the PACE Resolution 2133 (2016) "Legal remedies for human rights violations on the Ukrainian territories outside the control of the Ukrainian authorities" was published¹⁰ "effective control" got its only official equivalent "*ефективний контроль*." This particular variant of translation remains highly vague and misleading¹¹ due to an undesirable interference of the Ukrainian adjective "ефективний" meaning as "який приводить до **потрібних** результатів, наслідків, дає найбільший ефект; **ефектний**" which has

⁸ See Watson, Alan. *Legal Transplant: An Approach to Comparative Law* / 2nd ed. Athens and London : The University of Georgia Press, 1993. 121 p.

⁹ Toury, Gideon. *Translation: A Cultural-semiotic Perspective*. Encyclopaedic Dictionary of Semiotics / ed. by Thomas A. Sebeok et al. Berlin : Mouton de Gruyter, 1986. Tome 2, pp. 1112–1113.

¹⁰ Засоби правового захисту у випадках порушень прав людини на українських територіях, невідконтрольних українській владі : Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи 2133 (2016) станом на 16.10.2023 р. URL: https://w1.e1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/2344_rez_2133.htm (accessed on 16.10.2023).

¹¹ Ukrainian journalists wondered, "[Г]ут виникає одразу багато питань. По-перше, хіба можна взагалі назвати ефективним контролем те, що там відбувається: замовні вбивства, терористичні акти? **Цей контроль якийсь явно не ефективний**" "Правова абетка" № 25: ефективний контроль чи окупація? Подкаст Олега Шинкаренка та Олени Сапожнікової "Правова абетка". URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/pravova-abetka-25-efektyvnyj-kontrol-chy-okupatsiya-2> (accessed on 16.10.2023).

a stark difference from the English meaning of effective as "actual, de facto; existing in fact; that is (...) so far as the effect is concerned." Basically, the incorrect translation led to the fact that a false friend of a translator (*effective* v *ефективний*) has been established as an official legal term equivalent for all the purposes of its usage since then.

The process of establishing official legal terms is outwardly and openly complex for many reasons and "remains curiously under-researched" [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 184] even in long-term Member States languages. For that matter, the term *acquis communautaire* is a showcase itself. It is an example of a foreign borrowing whose original graphic form doesn't change in Cyrillic texts of Ukrainian official translations. Obviously, it is a problem for Ukrainian speakers, even professional ones, who manage to mispronounce and misspell it even in special texts as *Акі комунітер* [see Новітня політична лексика, 2015, с. 10, 12, 466]. Despite this, no attempts to change it for anything else have succeeded¹². The consolidated opinion of the "Лабораторія наукового перекладу" lexicographers group advocated its substitution for the componential equivalent *доробок Спільноти* [АФНУСТ, 2007, с. 14] in vain, and the term never got to any official translation of EU acts.

The expected ways to deal with supranational terms in translation might mirror the preferred term-building techniques followed within EU-acquis drafting institutions and include, but not be limited to "neutralisation techniques, such as the coinage of neologisms, the use of generic terms in a specialised sense and modifications of existing terms" [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 187]. The general approach to how the supranational concepts are transferred into national law goes along a cline from foreignisation (with EU supranational concepts and terms imported into the target language) to domestication (when they are omitted without any transfer). Intermediate techniques include

¹² No matter how rare the Cyrillic equivalent might seem in comparison to the French form in specialist texts, the incorrect variant "Акі комунітер" is more often used than the correct one "Акі компютер". It's interesting that a 50-mln-token-strong Ukrainian parliamentary corpus ParlaMint-UA doesn't have a single (!) correctly used example of this term in spoken Ukrainian. The only act to utilise the correctly transcoded term, "Положення про Центр європейського та порівняльного права", was valid for a very short period and has long been superseded by norms enjoying the original French spelling *Acquis communautaire* (acquis).

either modification (EU term modification, including neologism coinage) or localisation (substitution by national legal term) of EU supranational terms.

There are some considerable legal risks entailed with each of these transplantation methods: (1) term-importing leads to the introduction of foreign, unfamiliar and, thus, easily misunderstood concepts; (2) term-modifying and localising leads to a multiplication of terminological entities and creates diversity where conformity is needed¹³.

This mostly seems an empiric observation from the experience of EU colleagues [Ibid., p. 206] and an overall analysis of the available Ukrainian EU glossaries supported by the governmental agencies. However, the terminological process behind them has not been made public which makes it difficult for proper insights into the nature of terminographic work performed. Until recently the EU acquis translations were performed under the auspices of the Office of European and Euro-Atlantic Integration of Ukraine. Since May 2023 it has been redirected to another governmental agency UkraineInvest, investment promotion office.

3. EU terms: Translations vs Transposition

One of the first steps in considering how EU supranational terms should be treated is to define whether they need to be properly translated or "transposed" (reworded) into the target legal system. The degrees of translator's freedom in such cases could lie in the EU directives/regulations distinction. Both being binding, the former leave it to the national authorities the choice of implementation form and methods whereas the latter are directly applicable anywhere within the EU (Article 288, TFEU). "A linguistic consequence is that,

¹³ Elaboration of EU legislation could lead to the introduction of invariably binding regulations where once only directives were applied. So that previously local terminological variants do not suffice anymore for the purposes of diligent regulations implementation within a Member State nation. Numerous terms covering the same concepts arise which leads to their confusing denominative variation. So, their translation turns into "a delicate art of balancing: whereas from the supranational perspective imports are a 'safe' technique, since they mitigate financial and political risks of inappropriate implementation, from the national perspective localisation ensures a smooth integration of new supranational concepts with the national system and maintains its integrity" [Ibid., 2020, p. 207].

compared to regulations, directives tend to be formulated in a more flexible, general and vague language" [qtd in Biel, & Doczekalska, 2020, p. 190]. From the terminological point of view that transposition requires a transfer of supranational legal concepts into national legal systems (i.e. inter-conceptual term-transfer [Fischer, 2010, p. 32]). At this phase, national drafters face challenges connected with a choice of adequate terms to denote supranational concepts. The supranational terms can be rendered either very closely to the source material, verbatim (copy-out technique) or elaborated from the exact wording of the original. This statement can be projected on to how translation equivalents are engineered.

Łucja Biel and Agnieszka Doczekalska claim that the nature of supranational terms makes it easier for them to cross national legal systems borders [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 185] and be immersed into target 'lects'. At the same time problematic aspects of this process should not be overlooked by any means.

Even EU supranational terminology is not engineered from scratch, "[a]s a result, it may sometimes be difficult to establish whether a given concept is autonomous and has an EU meaning or belongs instead to national law, and its meaning should be established through national legal scholarship and case law" [Doczekalska, 2018, p. 175].

Difficulties facing translators who have to deal with supranational lexis are epitomised by Łucja Biel and Dariusz Koźbiał,

"[S]ource-text synonymy causes variation and that, due to asymmetries between languages, it is difficult to control synonymy and standardise variants in translation. Synonymy in source texts may be regarded as one of the root causes of terminological variation in translation. Translators are not always in a position to determine whether a terminological variant is used intentionally to refer to a new supranational concept or whether it is a synonym which may and should be eliminated. Source-text variation further complicates the already difficult task facing EU translators and adds on to their cognitive effort. Terminological resources for institutional translators could pay more attention to (near-) synonymy. Furthermore, more

reflection is needed on what triggers variation in translation as synonymy is clearly not the only cause" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 87].

3.1. Names for EU Legal Acts as Supranational Terms

The types names for EU legal acts are also supranational terms per se as they signify totally new legal concepts:

acquis communautaire – *acquis communautaire*; *act* – акт; *agreement* – угода; *charter* – хартія; *decision* – рішення; *convention* – конвенція; *directive* – директива; *guide* – настанова; *opinion* – висновок; *principle* – принцип; *procedure* – процедура; *regulation* – регламент; *treaty* – договір, etc.

The translation of these terms has been well established in official texts and provides some preliminary ideas on the principles of terminological equivalence selection. The terms of direct Greek and Latin origin are usually treated as genuine internationalisms and practically transcribed into Ukrainian in case there are similar Ukrainian words borrowed from those languages, the brightest example being *regulation* – *регламент*. One can claim that this approach is preferred even if the Ukrainian cognate has acquired some contradictory legal and non-legal meanings, "1. The accepted procedure for holding meetings, sittings, etc. 2. Accepted routine, day regimen, etc. 3. Guidelines, instructions"¹⁴. However, none of this is close enough to the [binding force] semantic component of the EU legal concept. In respect of another EU legal act type *opinion* it is highly possible that any hypothetical Ukrainian cognate was denied only because in Ukrainian it would be stylistically nuanced (Ukr. *opiniya*, a cognate to English *opinion*, is a bookish and regional word). Other names for EU legal acts are given their direct Ukrainian lexical equivalent boasting the same degree of polysemy and frequency of usage.

3.2. A Showcase of Supranational Term: Minority Language

A highly characteristic and even dramatic showcase of supranational term processing occurred with the word combination

¹⁴ 1. Прийнятий розпорядок ведення зборів, засідання і т. ін. 2. Заведений розпорядок дня, режим праці і т. ін. 3. Інструкція, зведення правил для користування чим-небудь" (Словник української мови : в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наукова думка, 1977. Т. 8. Природа–Ряхтливий. С. 478.)

minority language. Though originally not a part of EU legislation, still it was born for the purposes of the European community as a concept within the Charter for Regional or Minority Languages (ECRML), a European agreement adopted in 1992 under the auspices of the Council of Europe to protect and promote historical regional and minority languages in Europe. It has become a part of numerous Member States' legislation, EU legal acts and recently has gained public attention¹⁵ in relation to the Judgment of the General Court (Eighth Chamber) of 9 November 2022: Citizens' Committee of the European Citizens' Initiative 'Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe' v European Commission.¹⁶ The term has been delivered in the official Ukrainian Charter translation as *мова меншин*¹⁷. In respect of the abovementioned ways to render supranational legal vocabulary, this is a localisation technique which proved not only dubious in this particular case, but also hugely controversial and politically motivated. The concurring opinion expressed by the Judge of the Constitutional Court of Ukraine Serhiy Holovaty revealed¹⁸ that Ukrainian translation of the Charter's phrasing "*regional or minority languages*" as "*регіональні мови або мови меншин*" splits a single legal concept into two different ones redirecting the spirit of the law from protecting endangered languages to protecting linguistic minorities which is not the same as is stated by the Explanatory Report to the European Charter for Regional or Minority Languages, ETS 148. A supranational legal concept has been handled by the official Ukrainian translation without any regard to its actual legal referent. So intentionally or not, it was partially localised by means of involving the closest terminological equivalent that

¹⁵ Quell M. EU court finds Brussels is doing enough to protect minority languages. Courthouse News Service. November 9, 2022. URL: <https://www.courthousenews.com/eu-court-finds-brussels-is-doing-enough-to-protect-minority-languages> (accessed on 16.10.2023).

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62021TJ0158>

¹⁷ Європейська хартія регіональних мов і мов меншин. Верховна Рада України. Законодавство України станом на 16.10.2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text (accessed on 16.10.2023).

¹⁸ Збіжна думка судді Сергія Головатого стосовно Рішення КСУ № 1-р/2021. Конституційний Суд України. Офіційний вебсайт. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/1_p_2021_1.pdf (accessed on 16.10.2023).

existed in the Ukrainian national legislation, namely "національна меншина". The official translation simultaneously elaborated on a "false friend of translator" meaning for the word *minority* which designates the entity's quality, but not an entity itself. It led the unnamed translators into a lexical trap and made them draw parallels with a local legal notion and term "національна меншина." Finally, it created a legal terminological lacuna by devoiding the term of the intended legal meaning and referent. The issue was hotly debated by Ukrainian legal and linguistic experts who suggested a number of other options, copying out the original term: "*регіональні та міноритарні мови*"¹⁹, "*загрожжені мови*"²⁰ and "*регіональні та меншинні мови*."²¹ The reverberations of the misleading legal supranational term localisation went out beyond intellectual and scholarly discussion into the field of social and political tensions²² as the Charter's wrongful keyword application led to the dramatic increase of the Russian language official role in Ukraine. A number of regions relied on the Charter and granted the Russian language an official status of "*регіональна мова*" which is certainly not legally identical with the "*regional or minority languages*" concept.

So, we see that for the purposes of ECRML application the official term "*мови національних меншин*" remains the only one to be considered applicable from the legal standpoint. However, its correctness has been contested both by legal and linguistic scholars. The issue has stood unresolved for over a decade.

¹⁹ Проект нової редакції офіційного перекладу на українську мову Європейської хартії регіональних або міноритарних мов (Ухвалено на восьмому пленарному засіданні Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права 11 липня 2006 року). Документи Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права. Міністерство юстиції станом на 16.10.2023 р. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7800 (accessed on 16.10.2023).

²⁰ Радчук Віталій. Ще раз про Хартію, або Ціна буквализму й домислу. Урок української. 2006. № 5–6. С. 59.

²¹ Євтух В. Б. Європейська Хартія регіональних або меншинних мов: перспективи для України. Майбутня роль Європейської хартії регіональних мов або мов меншин в Україні : інформаційний семінар. Київ, 2002. С. 47–55.

²² Янковська Г. В. Історія прийняття й ратифікації в Україні Європейської хартії регіональних мов або мов меншин: проблеми та перспективи. Право і суспільство. 2011. № 3. С. 65–70.

3.3. A Showcase of Supranational Term: Non-territorial Languages

Strangely enough, the scholars who debated the wrongful translation/localisation of the term "*regional or minority languages*" failed to see that a copying-out technique was necessary for another supranational term in the same legal act. ""Нетериторіальні мови" [Ukrainian version of "*non-territorial languages*" as a supranational term for the purposes of the Charter] is some kind of dark literalism which needs to be translated. These "non-terrestrial" languages cannot be functioning in space, can they?!"²³ Skeptical linguists are even periodically supported by skeptical legal scholars, "One cannot agree with the claims of some scholars who believe that there is a special 'language' for EU translation language, Eurolect, which does not take any [Ukrainian] official style requirements and legal terminology, judicial technique rules and legal interpretation into consideration [...]. A translator could even claim it is wrong (!) to translate an EU term with the national legislation term equivalent. I believe it strongly violates the terminological consistency as well as Ukrainian legal acts compliance with the Constitution of Ukraine. Such practices are an impediment to unambiguous and consistent legislation."²⁴

3.4. Names of EU Institutions as Supranational Terms

The names of *EU legal institutions* are a distinct group of proper names existing within the EU legal and political system terminological framework. Their structure and inherent meaning are mostly self-explanatory and provide less difficulties for translators. Professionals dealing with them in official texts just follow the well-established norm within the national system of EU legal institution names in Ukrainian: *European Parliament* – *Європейський Парламент*; *Committees of the European Parliament* – *комітети Європейського Парламенту*; *European Commission* – [*Європейська*] *Комісія*; *European Central Bank* – *Європейський Центральний Банк*;

²³ Радчук В. Захід є Захід, а Схід є Схід... (про ціну буквалізму й домислу). Українська мова. 2006. № 3. С. 32–40.

²⁴ Чулінда Л. І. Особливості юридико-лінгвістичного аналізу в процесі перекладу актів Європейського Союзу. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи. Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції з проблем розвитку та функціонування державної мови. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. С. 231.

European Investment Bank – Європейський інвестиційний банк; *European Investment Fund* – Європейський інвестиційний фонд; *System of Central Banks* – Європейська система центральних банків; *European Economic and Social Committee* – Європейський економічно-соціальний комітет; *the Committee of the Regions* – Комітет регіонів; *the European Ombudsman* – Європейський Омбудсман, etc²⁵. Also, Ukrainian own "Eurolect" allows for contracting some of the terms for semi-official and non-official usage: *Європарламент*, *Єврокомісія*, *Європейський центробанк*, etc.

Some confusion, however, could be caused by the similarly structured and worded names of different institutions whose correct translation requires attention to the details and proper diligence. So, you cannot interchangeably use the well-established variants for *European Council* – *Європейська Рада* and *Council of the European Union* – *Рада ЄС*. These are two different institutions under the EU treaties. Another difficult case is the correspondence *Court of Justice of the European Union (CJEU)* – *Суд Європейського Союзу vs [European] Court of Justice (ECJ)* – *Європейський суд [справедливості]*, the latter being non-consistent usage even among Ukrainian law professionals²⁶.

The usage of capital letters with word components of the EU institutions names can be a tricky issue in Ukrainian. The general rule follows the recommendations of Standard Ukrainian Spelling Rules in any of its most recent editions (1994²⁷, 2019²⁸). The top-tier institutions usually have all their notional words capitalised (as in

²⁵ All Ukrainian equivalents for the EU institutions' names are given in accordance with the official EU Acquis Termbase by the Cabinet of Ministers of Ukraine [Глосарій], unless indicated otherwise.

²⁶ E.g. in Монаєнко А., Смирнова К. Застосування практики ЄСПЛ та суду ЄС на прикладі адміністративного судочинства. Всеукраїнське професійне юридичне видання Юридична Газета online. 2020. 28 квітня. № 8 (714). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/zastosuvannya-praktiki-espl-ta-sudu-es-na-prikladi-administrativnogo-sudochinstva.html> (accessed on 16.10.2023).

²⁷ Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. Київ : Наукова думка, 2015. 288 с. URL: <http://litopys.org.ua/pravopys/pravopys2015.htm> (дата звернення: 16.10.2023).

²⁸ Український правопис / [ред.: Є. І. Мазніченко та ін.] ; НАН України ; [Нова ред.]. Київ : Наукова думка, 2019. 390 с. URL: <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/standarty/pravopys/ukr.ppravopys-2019.pdf> (дата звернення: 16.10.2023).

Європейський Парламент, Європейська Комісія or Європейська Рада, etc.), while others have only their first word in the name spelt with a capital letter (*Європейський інвестиційний банк, Європейська система центральних банків, Європейський економічно-соціальний комітет, etc.*).

Occasionally, the EU institutions' names are not copied out but given approximate Ukrainian phrasal equivalents, although this practice seems exceptional: *European Court of Auditors – Рахункова Палата*. One could have imagined this EU institution name also being rendered componentially as a loan phrase **Європейський Суд Аудиторів*. However, a similar Ukrainian official body for independent external public financial control is named differently in its official English form: *Accounting Chamber*. Official press releases of the Accounting Chamber of Ukraine uses yet another equivalent for ECA – *Європейська палата аудиторів*²⁹.

4. Concluding Remarks

This chapter has covered the issue of the supranational terms in the EU legal system, their origin, definition and ways to be rendered in Ukrainian. Their linguistic nature as supranational terms has been briefly discussed. The background of translating supranational terms has been explored while taking into account the experience of the EU jurisdiction against the Ukrainian legal field. Specifically, EU experts suggest offering pertinent equivalents in translation that avoid national connotations. Some showcase terms of the Ukrainian legal system have been seen for their tolerance to the linguistic interference regarding source legal terms. This approach highlights the challenges posed by traps, false friends, and terminological gaps in translation. The showcases have been given more detail, such as terminological and translation history for the names of the types of main EU legal acts as well as terms dealing with minority, regional and non-territorial languages. Lastly, this chapter has covered the issue of the EU institutions' names in translation as another example of supranational terms.

²⁹ Валерій Пацкан: Співпраця з Європейською палатою аудиторів – важливий крок на шляху до імплементації стандартів ЄС в діяльність Рахункової палати. Рахункова палата. 28.09.2022. URL: <http://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=1417&lang=ukr> (дата звернення: 16.10.2023).

References

Англійсько-французько-німецько-український словник термінології Європейського Союзу. Київ : "К.І.С.", 2007. 226 с.

Вдовичин, І.Я., Угрин, Л.Я., Шипунов, Г.В. та ін. (2015). *Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори)* (Н. М. Хома, Ред.). Новий Світ-2000, 492 с.

Вишняков, О. К. (2013). Європейський суд з прав людини як наднаціональне утворення. *Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини* : матеріали 2-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 20–21 вересня 2013 р.). Одеса : Фенікс, С. 33–47.

Глосарій термінів Європейського Союзу. Книжки з євроінтеграції видавництва "К.І.С.". <http://europa.dovidka.com.ua> (accessed on 16.10.2023).

Глосарій термінів *acquis* ЄС. Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/pereklad-aktiv-acquis-yes/glosarij-terminiv-acquis-yes> (accessed on 16.10.2023).

Гулак, О. В., & Савенко, Г. В. (2018). Гармонізація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: теоретико-правовий вимір. *Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 8 червня 2018 р.). Видавничий дім "Гельветика", С. 36–38.

Дяков, А. С., Кияк, Т. Р., & Куделько, З. Б. (2000). *Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти*. Вид. дім "КМ Academia", 218 с.

Калинюк, С. С. (2022). Термінологічно-понятійний апарат законодавства держави: міжнародний та національний аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*, № 3, С. 296–301.

Касяненко, Д. (2013). Лексико-семантичні процеси в термінології правового євролекту та їхнє відтворення у перекладі. *Мовні і концептуальні картини світу*, Вип. 2, С. 159–165.

Касяненко, Д. С. (2015). Мовні кліше та канцеляризми нормативно-правових актів ЄС крізь призму перекладу з німецької мови українською. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна"*, Вип. 52, С. 125–127.

Касяненко, Д. С. (2011). *Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України* [дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16], 259 с.

Касяненко, Д. С. (2013). Правовий євролект та його переклад. *Мовні і концептуальні картини світу*, 46(2), 97–104.

Корунець, І. В. (2003). Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). "Нова Книга", 448 с.

Лазарєв, В. В. (2021). Особливості використання юридичної термінології у країнах Європейського Союзу. *ScienceRise: Juridical Science*, 3(17), 4–8.

Максимов, С. И. (2012). Сравнительное право и юридическая лингвистика: перспективы взаимодействия. У Ю. Шемшученка, В. Тихого, М. Цимбалюка, І. Гриценка, О. Кресін, І. Ситар (Ред.), *Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць* (с. 96–99). Львівський державний університет внутрішніх справ.

Палійчук, Е. (2019). Інституційний переклад в Україні: виклики, компетенції, перспективи. *III Всеукраїнська науково-практична конференція, приурочена до Міжнародного дня рідної мови* (21 лютого 2019 р.). Київський університет імені Бориса Грінченка. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29523/> (accessed on 16.10.2023).

Переклади актів acquis ЄС. (б. д.). Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes> (accessed on 16.10.2023).

Перелік затверджених перекладів актів acquis ЄС. (б. д.). Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes/perelik-zatverdzhениh-perekladiv-aktiv-acquis-yes> (accessed on 16.10.2023).

Попович, Н. М. (2015). Концептуальна еквівалентність у перекладах текстів євролекту. Безпековий, політичний, економічний та гуманітарний виміри сучасного етапу європейської та євроатлантичної інтеграції України: *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-й річниці створення ДВНЗ "Ужгородський національний університет"* (м. Ужгород, 5 грудня 2015 р.). Вид-во УжНУ "Говерла", с. 244–246.

Чередниченко, О. І. (2012). Євролект і проблеми його перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*, Вип. 41, ч. 2, С. 400–405.

Чирков, О. (2006). Національні і наднаціональні терміносистеми. Виникнення та взаємодія. У Р. Гром'яка (Ред.), *Терміносистеми сучасного літературознавства: досвід розробки і проблеми*. Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, С. 11–15.

Albertini, M. (1993). For a regulated use of national and supranational terminology. *The Federalist*, Year XXXV, 3, 191–208.

Bednářová-Gibová, K. (2015). Acquis communautaire as supranational legal texts and their interlingual reproduction across multilingual Europe. *International Conference on Communication in Multicultural Society / CMSC 2015* (6-8 December 2015), Moscow, 161–167.

Biel, Ł. (2006). Translation of Multilingual EU Law as a Sub-genre of Legal Translation. In D. Kierzkowska (Ed.), *Court Interpreting and Legal Translation in the Enlarged Europe* (pp. 144–163). Warszawa : Translegis.

Biel, Ł., Biernacka, A., & Jopek-Bosiacka A. (2018). Collocations of Terms in EU Competition Law: A Corpus Analysis of EU English Collocations. In S. Marino, Ł. Biel, M. Bajčić, V. Sosoni. Cham (Eds.), *Language and Law. The Role of Language and Translation in EU Competition Law* (pp. 249–274). Springer.

Biel, Ł., & Doczekalska, A. (2020). How do supranational terms transfer into national legal systems? A corpus-informed study of EU English terminology in consumer protection directives and UK, Irish and Maltese transposing acts. *Terminology. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication*, 26(2), 184–212. <https://doi.org/10.1075/term.00050.bie> (дата звернення: 16.10.2020).

Biel, Ł., & Koźbiał, D. (2020). How Do Translators Handle (Near-) Synonymous Legal Terms? A Mixed-Genre Parallel Corpus Study into the Variation of EU English-Polish Competition Law Terminology. *Estudios de Traducción*, 10, 69–90. <https://doi.org/10.5209/estr.68054> (accessed on 16.10.2023).

Biel, Ł., & Sosoni, V. (2019). EU Legal Culture and Translation in the Era of Globalisation : The Hybridisation of EU Terminology on the Example of Competition Law. In F. Vogel (Ed.), *Legal Linguistics Beyond Borders: Language and Law in a*

World of Media, Globalisation and Social Conflicts.: Relaunching the International Language and Law Association (ILLA) (pp. 207–228, Vol. 2). Duncker & Humblot GmbH. <http://www.jstor.org/stable/j.ctv1q69j9f.14> (accessed on 16.10.2023).

Cao, D. (2007). *Translating Law*. Clevedon, Buffalo, Toronto : Multilingual Matters Ltd, 189 p.

Chesterman A., & Wagner E. (2002). Can theory help translators? A dialogue between the Ivory Tower and the Wordface. Manchester, UK / Northampton, MA : St. Jerome. 148 p.

Curran, V. G. (2019). Comparative Law and Language. In M. Reimann and R. Zimmermann (Eds.), *The Oxford Handbook of Comparative Law*. 2nd edn. Oxford Handbooks; online edn, Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198810230.013.21> (accessed on 16.10.2023).

Doczekalska, A. (2018). Legal Languages in Contact: EU Legislative Drafting and Its Consequences for Judicial Interpretation. Language and Law. *The Role of Language and Translation in EU Competition Law* / ed. by S. Marino, Ł. Biel, M. Bajčić, V. Sosoni. Cham : Springer. P. 163–178.

Fischer, M. (2010). Language (Policy), Translation and Terminology in the European Union. In M. Thelen and F. Steurs (Eds.), *Terminology in Everyday Life* (pp. 21–34). Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins.

Guisan, C. (2012). *A Political Theory of Identity in European Integration. Memory and policies*. Abingdon, Oxon, UK : Routledge. 231 p.

Kościałkowska-Okońska, E. (2011). EU Terminology in Interpreter Training: Selected Problem Areas Connected With EU-Related Texts. *Research in Language*, 9(1). <https://doi.org/10.2478/v10015-011-0009-x> (accessed on 16.10.2023).

Koskinen, K. (2000). Institutional Illusions: Translating in the EU Commission. *The Translator*, 6(1), 49–65.

Lonati, S. (2023). Compensation for wrongful convictions in Italy. In Wojciech Jasiński and Karolina Kremens (Eds.), *Compensation for wrongful convictions: a comparative perspective* (pp. 52–69). Abingdon, Oxon [UK] / New York, NY : Routledge.

Pavliuk, N. (2023). A Potential of Legal Terminology to be Translated: The Case of 'Regulation' Translated into Ukrainian. *International Journal for the Semiotics of Law – Revue internationale de Sémiotique juridique*, 36, P. 1–26.

Peruzzo, K. (2011/2012). *Terminological Equivalence and Variation in the EU Multi-level Jurisdiction: A Case Study on Victims of Crime*. Anno accademico, 330 p. https://www.academia.edu/3845078/Terminological_Equivalence_and_Variation_in_the_EU_Multi_level_Jurisdiction_A_Case_Study_on_Victims_of_Crime (accessed on 16.10.2023).

Šarčević, S. (2017). Challenges to Legal Translators in Institutional Settings. In Fernando Prieto Ramos (Ed.), *Institutional Translation for International Governance: Enhancing Quality in Multilingual Legal Communication* (pp. 9–24). London : Bloomsbury Methuen Drama.

Šarčević, S. (2010). Legal Translation in Multilingual Settings. In I. Alonso, J. Baigorri and H. Campbell (Eds.), *Translating Justice / Traducir la justicia* (pp. 19–45). Granada : Comares.

Schäffner, C., Tcaciuc, S., & Tesseur, W. (2014). Translation Practices in Political Institutions: A Comparison of National, Supranational, and Non-Governmental Organisations. *Perspectives*, 22(4), 493–510.

Truchot, C. (2003). Languages and supranationality in Europe: the linguistic influence of the European Union. In Jacques Maurais and Michael A. Morris

(Eds.), *Languages in a globalising world* (pp. 99–110). Cambridge : Cambridge University Press.

Wagner, E., Bech, S., & Martínez, J. (2014). *Translating for the European Union Institutions*. Abingdon, Oxon, UK : Routledge, 152 p.

CHAPTER B.5

Grammatical and Stylistic Issues of Translating EU Legal Acts

Elina Paliichuk, Iryna Batina, and Svitlana Kabanova

This chapter provides a glimpse into the style of the EU legal acts through the lens of translational challenges and solutions arising in the process of the harmonisation of the Ukrainian legislation with the EU acquis, including general stylistic issues, grammatical specificities, and technical nuances for uniformity in the translation of the EU acquis into the Ukrainian language, and analyses the EU acquis sub-style through the dichotomy of its de-cultured and neutralised nature versus its rhetorical power. The authors offer an overview of the general stylistic features of EU legal texts, describe the challenges in the translation of the EU legal acts, and propose strategies for dealing with semantic shifts, misrepresentations of concepts, and discordant wording, as well as pointing to the occasional use of connotative language amid the backdrop of the formal and stylistically neutral legal discourse. The stylistic formality of the EU legal acts governs the process of the grammatical organisation during the translation given the difference in the systems of the target and source languages. The most focal aspects cover the translation of verbals and verbal constructions, the translation of passive voice structures, and the translation of modal verbs which shape the pragmatics of preambles and enacting terms. The translation of EU legal documents must be done by adhering to technical formal requirements, which are represented in the structure of a legal act and the rules of uniform translating the title, preamble, recitals, articles (enacting terms), concluding formulas (place, date, and signature), and subdivisions of acts in Ukrainian. The observance of the considered stylistic parameters in the translation of the EU legal acts will contribute to the consistency and uniformity of aligning respective Ukrainian legislative acts in the EU integration pre-accession processes and improve the quality of the translations in the Ukrainian language. To these ends, the chapter first addresses general stylistic features of EU legal texts, followed by grammatical features of EU legal acts, and then exemplifies some technical stylistic features of EU legal texts.

1. Introduction

Among all linguistic aspects of the translation of the EU legal acts, style and grammar remain one of the most challenging issues. Style as

© Paliichuk Elina, Batina Iryna, and Kabanova Svitlana, 2024

such can be understood differently by translators given the level of their expertise and experiences as well as the scientific school they come from. Some would prefer adhering to the same level of formality proceeding from the source language, while others would tend to keep the target text close to the domestic translation tradition. Grammar, in turn, is quite a problematic point given the analytical versus synthetical nature of English and Ukrainian, which usually requires a translator to employ specific strategies for preserving the original intent of a legal act and ensuring transparent and clear verbal organisation of a target text. To avoid awkward wording by following the original pattern, a translator struggles to balance fidelity versus elegance of a provision in a legislative document. There may be other concerns related to properly translating the structural elements of a document which would not be misleading and are uniform across the respective sets or packages of the EU legal acts.

This chapter addresses the challenges in translating the EU legal acts from the point of view of their general stylistic, grammatical, and technical organisation. The authors offer an overview of the general stylistic features of EU legal texts, describe the challenges in the translation of the EU legal acts, and propose strategies for dealing with semantic shifts, misrepresentations of concepts, and discordant wording, as well as pointing to the occasional use of connotative language amid the backdrop of the formal and stylistically neutral legal discourse. The most focal aspects cover the translation of verbals and verbal constructions, the translation of passive voice structures, and the translation of modal verbs which shape the pragmatics of preambles and enacting terms. The translation of EU legal documents must be done by adhering to technical formal requirements, which are represented in the structure of a legal act and the rules of uniform translating the title, preamble, recitals, articles (enacting terms), concluding formulas (place, date, and signature), and subdivisions of acts in Ukrainian. The observance of the considered stylistic parameters in the translation of the EU legal acts will contribute to the consistency and uniformity of aligning respective Ukrainian legislative acts in the EU integration pre-accession processes and improve the quality of the translations in the Ukrainian language. Therefore, the chapter deals with finding a compromise between the

Eurolect style of the *acquis communautaire* and the demands of keeping stylistic and morphological consistency in Ukrainian. It also outlines what to be aware of when doing a pre-translation analysis: considering the hybrid and template-like nature of EU legal acts, their horizontality, and reproducibility [Bednárová-Gibová, 2015].

Section 2 addresses general stylistic features of EU legal texts and provides guidelines for a translator to avoid semantic shifts in delivering the meaning of enacting terms and to control the cases of misrepresentation of concepts or discordant wording as well as embrace occasional use of figurative language for achieving the utmost clarity and preserving the rhetorical power of an EU legal text. These are the points of departure for consideration of the general stylistic parameters of the EU legal acts which reflect the experience gained in the framework of the support by *Association4U* [Paliichuk, 2021], an EU-funded project in Ukraine aimed at supporting approximation of the Ukrainian legislation to the EU legal acts.

Section 3 addresses grammatical features of EU legal acts and outlines the challenges in translating verb constructions in the Ukrainian language, and how to deal with active and passive voice constructions, gerunds, participles, infinitive constructions, and modal verbs, as these linguistic aspects are crucial for ensuring clear wording and rendering unambiguous meanings.

Section 4 addresses technical stylistic features of EU legal texts and illustrates some examples of stylistic technical organisation of the EU legal acts in the Ukrainian language: how to avoid misleading labelling of the structural parts of the EU legal texts to preserve their consistency and compatibility with other relevant or tied legal acts, how to translate institutions, types of documents, recitals, formulae, signatures, including places and dates.

2. General Stylistic Features of EU Legal Texts

Ukrainian legal discourse is being increasingly shaped through the lens of EU-specific language due to the EU integration aspirations of Ukrainian institutions. This process gives rise to the emergence of the special code, known as Eurolect, the awareness of which predetermines high-quality translations of EU legal acts. The knowledge of the Eurolect as a unique hybrid style of legal writing is

of paramount importance for ensuring the compatibility and interoperability of the Ukrainian law-making system and the EU acquis. On a broader level, much research has been done to explore the nature of EU legal writing and translation across national "Eurolects" and establish the stylistic parameters of such type of discourse with a focus on linguistic differences across official languages, for instance within the framework of the *Observing Eurolects Network* project [OEN, 2020]. Within a national Ukrainian context, the problem of distinguishing the stylistic features has become even more topical in the run-up to opening the pre-accession negotiations and considering further screening procedures because the process of formation of the Ukrainian version of Eurolect runs parallel to these negotiations.

The parliamentary and governmental institutions experience the need to have a viable methodological linguistic inventory for the comparative analysis of the existing Ukrainian legislation and respective EU legal acts for screening procedures. There are also concerns related to the terminological discrepancies within the bulk of national regulatory acts across operative sectoral legislation, which impedes the harmonisation of the laws broken down by respective chapters of the acquis. Much has been done to accommodate the Ukrainian legislation in the framework of the Association4U team whose efforts were focused on the unification of the general stylistic, grammatical, and terminological aspects of the legal documents according to the priorities predetermined by compliance with the Association Agreement between the European Union and Ukraine¹. However, there is much effort to be put into the further stages of Ukraine's pathway to European integration, with strict vigilance in the process of ensuring comprehensive linguistic stylistic consistency, including typical clichés, grammatical patterns, pragmatics, and the genre features of the institutional discourse, in close cooperation with terminologists and legal linguists, lawmakers, and sectoral experts.

Apart from the challenges in translating EU legal documents by preserving the specific hybrid nature of the EU writing style in the

¹ For more detailed information, see Association Agreement between the European Union and Ukraine at <https://www.kmu.gov.ua/en/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>

source language, there is a specific linguistic issue of incorporating the EU legal writing style within the system of functional styles and registers, as well as understanding what comes at the forefront of stylistic analysis to be done at the pre-translation stage. An array of approaches should be used to deal with the institutional discourse from a stylistic perspective.

The structural linguistic approach to the subject matter of stylistics implies the study of every structural language level from the point of view of the communicative value of each language unit [Morokhovskiy, Vorobiova, et al, 1991; Yefimov, & Yasinetskaya, 2004]. It means that the language unit of each level may be the object of stylistic research from the point of their markedness (stylistically coloured language units (e.g. archaisms, historical words, neologisms, metaphor, etc.)) versus an unmarked (neutral) member of stylistic opposition. In this regard, such disciplines as stylistic phonology, stylistic graphology, stylistic morphology, stylistic lexicology, stylistic semasiology, and stylistic syntax all target the respective language units in the exploration of the stylistic peculiarities in speech. The understanding of the unity and interrelation of all language levels in the study of any phenomena from a stylistic perspective should serve as a springboard [Simpson, & Mayr, 2009] for solving the stylistic challenges in translation.

When it comes to the translation of legal and institutional documents, the relevant linguistic aspects to consider will be the lexicological, graphological, morphological, semasiological, grammatical, and syntactical levels. It means that a translator must analyse the lexicological stylistics particularities of the source and target languages such as stylistically neutral (including terms and nomenclature words) and stylistically coloured vocabulary (e.g., archaic forms of legal terms, jargonisms, foreignisms, etc.). The graphological level represents the technical consistency in translating legal documents, including their formal features such as rendering numbers, sums, dates, the structure of documents, etc. The stylistic features at the morphological level represent the accuracy in rendering the meaning through word formation patterns. For instance, in the modern Ukrainian language when there is a strong shift toward purely Ukrainian morphological forms as opposed to the Russian language-

dependent forms (c.f. the suffix in the modern Ukr. *протиоброєтні фарби* against previous forms *протиоброєтуючі фарби*) [Paliichuk, 2021]. The stylistic semasiological language level is responsible for rendering accurate meanings, which, in turn, depends on the proper transformation of grammatical and syntactical constructions. Therefore, it would be advisable for a translator to scan each language level to establish the specific stylistic features of any source text for its effective reproduction in the source language and develop a set of translation solutions.

At the same time, the functional approach in stylistics [Zhukovska, 2010] stems from viewing a style as a socially accepted stereotype of speech behaviour and implies a paradigm of linguistic features inherent to a particular style, sub-style, or register (official styles, academic style, conversational style, etc.). These two approaches serve as a bridge to the European research practices in contemporary Stylistics [Verdonk, 2002] focusing on speech and discourse rather than on language systems as such. A translator should embrace the complexity of the approaches so as to effectively preserve the meanings and pragmatic value of an EU document. This Section offers an overview of theoretical parameters and the description of the experience gained by an Associate Translation Fellow [Paliichuk, 2021] with the Association4U Project (hereinafter – Project)², the EU-funded project aimed at harmonising Ukrainian legislation with the EU *acquis* (<https://association4u.in.ua>).

2.1. Stylistic Challenges to be Met while Translating EU Legal Acts

When dealing with original texts, a translator should first be aware of the general characteristics of the EU language style, the structure of the documents, their rhetoric, and common tendencies in using

² The Association4U Project was organised in response to the challenges the Ukrainian governmental institutions face today in the process of reforming various sectors and spheres of public activity and bringing Ukrainian legislation in line with EU standards. Its activity is aimed at supporting the implementation of the Association Agreement. One of the key areas of the Project (Phase I) was Component I, aimed at legal approximation and policy implementation, which was achieved through the system of certified high-quality translations. This necessitated building the standardised Ukrainian sublanguage for translation based on specific jurilinguistic competencies, including sectoral expertise and translation technologies.

terminology. As a result of the review of scientific papers [Hatim, Munday, 2004; Biel, 2014, 2017, 2019; Bednárová-Gibová, 2015; Emerson, Movchan, 2016] and field experience of working with EU documents [Paliichuk, 2021], the summary of basic stylistic features of the EU legal acts was made with respective practical comments on the nature of the EU *acquis* for giving Ukrainian translators a better understanding of the specifics of the EU *acquis*.

The totality of specific linguistic features of EU legal documents includes the following stylistic parameters of institutional translation. Firstly, the texts of the *acquis communautaire* are "EU institutional-legal texts, which are supranational legal documents drafted against the backdrop of socio-cultural differences among the individual Member States of the European Union" [Bednárová-Gibová, 2015, p. 161]. Secondly, the EU texts constitute "a pan-European text genre" [Bednárová-Gibová, 2015, p. 162] and are reproduced across multilingual Europe.

EU legal acts represent "hybrid texts ... because of translation process within internationalisation comprising features which are 'strange or out-of-place' for the receiving culture in lexis, syntax and/or stylistics" [Ibid.]. In other words, the language of a document absorbs some specific features of the culture and language of other Member States. For example, when translating EU legal acts into Ukrainian, the fellows of the Project could observe the traces of grammatical and syntactical constructions of other languages in the English version of a document and were supposed to develop adequate wording in Ukrainian that would reproduce the meanings adequately.

This hybridity also comes from the fact that EU legal acts are "reproduced texts which are not based on the semantics of a source text, but on 'linguistic precedent', that is, the surface level of the wording of prior texts and parallel texts" [Ibid.]. For instance, the practice of working with EU acts in the framework of the *Association4U* Project embraced the situations when for representing the concept of the original version the participating fellows used other language versions as reference materials to find out how this or that term had been previously translated in other EU countries³. This was

³ There were about 100 junior and associate translation fellows engaged in the first phase of the *Association4U* project (2016–2019), including Elina Paliichuk as one of the authors, under the guidance of senior translation fellows among whom were Tetiana Cherevyk, Oleksii Tertychnyi, Anton Yur, Maksym Fediai, and Svitlana Sokolyk.

necessary for the most accurate rendering of the intentions and rhetoric of the source texts of EU documents.

The "template-like nature of EU texts is a consequence of the institutional standardisation of their form and language, which is manifested in the creation of a homogenous discourse by the use of identical means of the language inventory in the target language, i.e., by imitating (English) originals" [Ibid]. Working in the framework of templates, or typical compositional structure, has ensured sustainable uniform terminology at various levels of governmental institutions.

After all, EU texts are horizontal, i.e., of the same significance. All language versions have equal legal force, whereas multilingual particularities ensure the generalised pan-European worldview, with specific cultural features of individual Member States. All the instruments developed in the languages of Member States are formally equivalent [Hatim, & Munday, 2004, p. 17], with plurality and diversity of languages [Langlet, & Mahmoudi, 2016, p. 11] considered. Considering the EU multilingualism strategy⁴, regulations, directives, decisions, and recommendations are developed by non-native speakers of English, which influences grammatical structures used, actual terminological equivalency, clichés, and overall stylistic consistency.

Therefore, a deeper philological expertise and theoretical review of the nature of EU legislation provides a clear understanding of the specificity of the texts that Ukrainian translators deal with in the process of adaptation of the national legislation to the legislation of the European Union. At the same time, the institutional translators in Ukraine should also consider the socio-cultural and political trends in the functioning of the Ukrainian language across legal discourses and give due regard to; the process of formation of the Ukrainian language as a supranational variety, normative shifts within the system of the modern Ukrainian language, and the prospective status of Ukrainian in the system of the official languages of the European Union.⁵

⁴ The state policy and mechanism for adaptation is detailed in the Law of Ukraine "On the State Programme for Adaptation of Ukrainian Legislation to the Legislation of the European Union" 1629-IV revised November 4, 2018. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15?lang=en#Text>

⁵ For more detailed information, see Chapter B.1.

2.2. Dealing with Style-related Challenges in the Translating Process: Semantic Shift, Misrepresentation of Concepts, and Discordant Wording

A translator should synthesise the stylistic approaches to understanding the peculiar features of translating an EU document and be able to preserve the balance between the neutrality of administrative legal writing and plain language. Another approach promoted within the framework of Practical Stylistics [Zhukovska, 2010] implies the rules for correct writing in particular genres of documents. This means that clarity and transparent wording are other stylistic aspects to be considered at all structural language levels – from morphology to syntax – while translating an EU document. To elucidate some stylistic challenges of translation into Ukrainian, given the common features of EU documents, we will illustrate some typical mistakes made in the process of translating and possible ways of improvement. The case study for the analysis of the instances of semantic shift and misrepresentation of concepts as well as discordant wording is based on the practice at the Association4U. It includes three segments taken from *Council Directive 2006/117/Euratom*⁶ We will describe the instances of the shortcomings identified in the translation and offer ways of improvement for ensuring a balanced semantic and stylistic version by illustrating several Tables.

2.2.1. Semantic Shifts

Table 1 contains two columns, the left one contains the segment of the source text, the right column demonstrates the draft translation into Ukrainian prepared by a junior translator, and Table 2 illustrates the edited version. The most conspicuous drawback of the primary version of the translation is its literal wording, which results in a semantic shift in terms of categories and leads to misrepresentation. For instance, (1) "operations" in the meaning of actions erroneously acquire the features of the category "participants involved in the process of shipment".

⁶ Council Directive 2006/117/Euratom of 20 November 2006 on the supervision and control of shipments of radioactive waste and spent fuel OJ L 337, 5.12.2006.

Table 1**Identifying Semantic Shifts**

The original text	The primary version of the translation
(1) Operations involved in shipments of radioactive waste or spent fuel are subject to several requirements under Community and international legal instruments (2) regarding, in particular, the safe transport of radioactive material and the conditions under which radioactive waste or spent fuel is (3) disposed of or stored in the country of destination.	(1) Операції, залучені в перевезення радіоактивних відходів або відпрацьованого палива підлягають низці вимог відповідно до правових інструментів Співтовариства та міжнародних правових інструментів (2) щодо, зокрема, безпечного транспортування радіоактивних матеріалів та умов, згідно з якими радіоактивні відходи або відпрацьоване паливо (3) розміщують або зберігають у країні призначення

To improve the text from a stylistic point of view, it is necessary to revise conceptual levels and make semantic roles clear, as illustrated in the edited segment (Table 2). In the initial Ukrainian version, the term "operations" acquired the characteristics of an animate being, which impaired the understanding of the translated segment. Apart from correcting the semantic mistake, the syntactic structures should be revised and re-structured for the avoidance of unnecessary accumulation of specifying elements (2) щодо, зокрема. To describe the process of waste disposal, the passive constructions (3) "розміщують або зберігають" were used which were then replaced with infinitives "необхідно розміщувати або зберігати...". The analysis of this fragment shows the need to maintain stylistic awareness at all structural language levels, because any shortcomings at the grammatical or syntactical level affect the semasiological level and can lead to misunderstanding or improper wording.

Table 2

Semantic Shifts
The edited and proofread segment
1) На операції, пов'язані з перевезенням радіоактивних відходів або відпрацьованого палива, поширюється низка вимог відповідно до правових інструментів Співтовариства та міжнародних правових інструментів, (2) зокрема щодо безпечного транспортування радіоактивних матеріалів та умов, згідно з якими радіоактивні відходи або відпрацьоване паливо (3) необхідно розміщувати або зберігати в країні призначення.

2.2.2. Misrepresentation of Concepts

There are similar shortcomings in the following fragment (Table 3), namely, they refer to the combination of lexical and morphological verbal means resulting in the misrepresentation of the concept and category of the phenomenon. Thus, the abstract idea of "protection" acquires the characteristics inherent to the category "entity", which makes it difficult for an end-user to grasp the meaning of the document. These inconsistencies at the lexical-morphological and syntactical levels disrupt the administrative neutrality of legal writing and result in unnecessary personification in the Ukrainian language (охорона... вимагає).

Table 3

Identifying Misrepresented Concepts	
The original text	The primary version of the translation
Further to these requirements, the health (1) protection of workers and the general public (2) requires that shipments of radioactive waste or spent fuel between Member States and into and out of the Community be subject to a compulsory and common system of prior authorisation.	Окрім цих вимог (1) охорона здоров'я працівників та широких верств населення (2) вимагає, щоб перевезення радіоактивних відходів або відпрацьованого палива між державами-членами і до Співтовариства та з нього підлягали обов'язковій та спільній системі надання попереднього дозволу.

To improve the verbal arrangement and ensure proper rendering of the meaning, it is necessary to rearticulate the fragment of the source text or transform it, regulating redundancy as appropriate, as shown in the right column (Table 4.).

Table 4

Misrepresentation of Concepts

The edited and proofread segment
Окрім цих вимог (1) у сфері охорони здоров'я працівників та широких верств населення (2) існує необхідність щодо встановлення обов'язкової та спільної системи надання попереднього дозволу для здійснення перевезень радіоактивних відходів або відпрацьованого палива на рівні між державами-членами, а також у разі їх ввезення та вивезення з Співтовариства.

2.2.3. Discordant Wording

The fragment below (Table 5) contains discordant wording due to the use of passive constructions and lack of differentiation of coordinative sentences because of omitting a coma between them and due to lexical and semantic inconsistency (for instance, it is necessary to select a better Ukrainian equivalent than "постачати" for the lexical unit "supplied").

Table 5

Identifying Discordant Wording

The original text	The primary version of the translation
The application for authorisation (1) shall be completed and (2) any further documentation and information referred to in Articles 10, 13, 14, and 15 shall be (3) supplied in a language that is acceptable to the competent authorities of the Member State to whom the application for authorisation is submitted by this Directive.	Заявку на дозвіл (1) заповнюють і (2) будь-яку додаткову документацію та інформацію, вказану в статтях 10, 13, 14 та 15, (3) постачають мовою, яку приймають компетентні органи держави-члена, якій подають заявку на дозвіл, відповідно до цієї Директиви.

The edited version contains a more acceptable combination of verbal means which ensures appropriate perception and understanding

of the document by the experts working in the sphere of shipments of radioactive waste. The improved version has stylistically neutral wording appropriate for a legal document (Table 6).

Table 6

Discordant Wording
The edited and proofread segment
(1) Необхідно заповнити заявку на отримання дозволу та (2) оформити будь-яку додаткову документацію та інформацію, вказану в статтях 10, 13, 14 та 15, і (3) подати її мовою, прийнятною для компетентних органів держави-члена, до яких подають заявку на отримання дозволу відповідно до цієї Директиви.

In all the cases described above, the stylistic imbalance was caused by the lack of properly applied transformative strategies. Mastering the ability to maintain a stylistic balance between two versions of documents must be a priority in the development of translators' competency. Proper pre-translation stylistic analysis helps a translator sharpen the skill of legal wording and avoid correcting serious flaws at the stage of initial translation, which simplifies the subsequent editing and proofreading processes.

2.3. Breaking the Stereotypes: Neutral vs. Connotative Language Use

Traditionally, translation of EU legislation is referred to as legal style, the issues of which can be resolved within the framework of legal linguistics. However, the style of EU documents, particularly that of preambles, contains political or diplomatic rhetoric. Preambles convey political, diplomatic, condemning, sanction-imposing, declarative, problem-solving, and preventive, etc. tones and messages. This is so because many provisions register the results of political negotiations between Member States, therefore each document embraces some rhetorical message or guidance. This distinctive style manifests itself in different ways: archaisms, formal language use, wordiness, and redundancy, impersonal language use, and occasionally even a poetic or literary style. However, the most important stylistic feature of legal language is precision, and there exists a tension between precision and vagueness. On the one hand, legal texts should be concrete enough to avoid discussion or confusion,

but on the other hand, the texts must be formulated in a way that allows them to cover as many cases and situations as possible [Tiersma, 2005, 2008; Carton, 2018].

A translator might struggle with a mix of registers, old-fashioned words, and Latinisms, which is particularly challenging because Eurolects show diverging directions in the representation of some patterns that feature legal language, such as the over-use of the passive voice, verbal encoding of the deontic modality and performative function through present indicative, petrified collocations (*having regard to*), complex prepositional bundles for legal mapping (*in accordance with, pursuant to, referred to in*), the preference for nominal style. These are particularly abundant in EU Primary law (i.e. the EU Treaties), rather than in EU secondary law such as directives and regulations. The extensive use of international prefixes is described as a cue of the Europeanisation process in some legal languages at the EU level [Biel, 2014] and mechanisms for textual cohesion and coherence [Mori, & Szmrecsanyi, 2020]

In terms of Ukrainian reality, the style of EU legislation translation is characterised by a complex of stylistically neutral lexical units, nomenclature words, and terminology, uniform grammatical structures as well as a tendency to simplification of legalese and bureaucratic language clichés. At the same time, the rhetoric of a document governs the language use in which a more connotative lexico-semantic variant may be more appropriate for rendering the original political intent, e.g.: *оптимальний vs. хороший, ефективна, міцна економіка vs. здорова економіка, надмірне навантаження vs. тягар*. Occasionally, metaphors may be used (e.g. *safe harbour, a financial bubble, umbrella agreement*). For instance, the Communication from the Commission 2013/C 216/01 contains the metaphorical terms translated as *здоровий фінансовий сектор, здорові банки, осередки вразливості* in its Ukrainian version (Повідомлення Комісії 2013/C 216/01) (cf. *healthy financial sector, healthy banks, pockets of vulnerability*). Therefore, adequate, and high-quality Ukrainian translation requires a translator to carry out a pre-translation stylistic analysis considering the unique nature of the Eurolect used across the EU official languages, as well as subsequent legal-linguistic revision of the prepared text, which is standard EU legislative practice.

3. Grammatical Features of EU Legal Acts:

A Translation Dimension

This Section deals with the most challenging grammatical issues faced while translating EU legal acts. Namely, it emphasises the translation of non-finites and constructions containing them with a special focus on the most common translation techniques, used in approved Ukrainian *acquis* translations, with the explicit essence of Ukrainian versus the implicit character of EU English having been regarded. It also highlights possible ways of translating passive voice structures that EU legal acts are abundant in, given the fact that such structures are far less frequent in Ukrainian than in English. This Section also emphasises the issue of expressing modality in EU *acquis* translations through the modal verbs *shall* and *should*.

First and foremost, it must be taken into consideration that legal translation is different from EU legislation translation to such an extent that the latter is classified as "a sub-genre of legal translation" [Biel, 2007]. It is explained by the fact that "unlike most legal systems, the law of the European Union is written in many languages. In the European Union, the European Court of Justice (ECJ) is in the position of final interpreter of the meaning of European legal norms. Even if this is not stated expressly anywhere in the Treaties, the ECJ has acquired the authority of final interpreter of EU law due to its role in the preliminary ruling procedure, as regulated in Article 267 TEC [Capeta, 2009, p. 3].

As it is ironically emphasised, "for the banker in London, the EU is a political animal that speaks fluent English ... yet at the same time, a farmer in Crete can communicate with the EU institutions as if they spoke only Greek" [Wagner et al., 2002, p. 105]. Preparing for enlargement means making the necessary arrangements to enable the EU institutions to communicate in any official language after the enlargement. And the new or prospective Member States must prepare themselves for joining the union by translating all the relevant documents into their languages. Thus, it seems to be the turn for Ukrainian translators to do their utmost for Ukrainian citizens to communicate with the EU institutions as if Ukrainian were their only official and working language. Some preparations have already been made, at least the draft manual on the rules of translation into the Ukrainian language was compiled as an inner document and used among all the participants of the Project⁷.

⁷ Короткий практичний посібник з перекладу актів *acquis communautaire* українською мовою. Робоча версія 0.9. Association4U. Лютий 2016.

3.1. The Verb Constructions

This Section focuses on the grammatical particularities of translating the EU *acquis* into Ukrainian. Verb dominance is peculiar to the Ukrainian language, so it is preferable to use the infinitive rather than a noun derived from the corresponding verb, e.g.: *Пристрій (прилад), призначений вимірювати (охолоджувати, деформувати...)* but not *Пристрій (прилад), призначений для вимірювання (охолодження, деформування...)*. Although official translations of the EU *acquis* are also rich in nouns derived from verbs (Table 7):

Table 7

Nouns Derived from Verbs in the Official Translations

Original text	Translation
This Regulation lays down rules on the making available on the market and the free movement of subsystems and safety components for cableway installations. It also contains rules on the design, construction, and entry into service of new cableway installations [OJ L 77, 23.3.2016].	Цей Регламент встановлює правила щодо надання на ринку та вільного руху пристроїв безпеки та вузлів для канатних доріг. Він також містить правила щодо проектування, спорудження та введення в експлуатацію нових канатних доріг. [es-2016424.pdf (kmu.gov.ua)]
This Regulation applies to new cableway installations designed to transport persons... [OJ L 81, 31.3.2016].	Цей Регламент застосовується до нових канатних доріг, спроектованих для транспортування людей... [es-2016424.pdf (kmu.gov.ua)].

It is also generally recognised that verbs ending in *-ся* with a passive meaning are not common in Ukrainian unlike Russian [EU *Acquis Translation Guidebook*, 2016, p. 13], so one should avoid Russian calques like *методика застосовується* (as the methods cannot apply themselves), *аналіз виконується* (as the analysis cannot perform itself) and one ought to use *методику застосовують*; *аналіз виконують*.

As passive voice forms are not so frequent in Ukrainian as in English, it is quite common to translate English passive voice forms in the EU

acquis with the help of the Ukrainian infinitive active voice. Study such a translation particularity in Directive (EU) 2018/843⁸ (Table 8).

Table 8

Passive Voice Forms

Original text	Your version of the translation
To keep pace with evolving trends, further measures should <i>be taken</i> to ensure the increased transparency of financial transactions...	Щоб відповідати темпу розвитку тенденцій необхідно <i>вжити</i> подальших заходів для забезпечення більшої прозорості фінансових транзакцій...
In addition, the possibility to allow users to self-declare to designated authorities voluntarily should <i>be further assessed</i> .	Крім того, потрібно додатково <i>розглянути</i> можливість дозволити користувачам добровільне самодекларування до призначених органів.
When applying the access provisions, it is appropriate for pre-existing mechanisms <i>to be used</i> ...	При застосуванні положень про доступ, доцільно <i>використовувати</i> вже існуючі механізми...

Having considered a much higher frequency of passive voice structures in English and active voice structure dominance observed in Ukrainian, compare the original of the Council Directive 2006/117/EURATOM of 20 November 2006 on the supervision and control of shipments of radioactive waste and spent fuel and its translation into Ukrainian to illustrate this (Table 9).

Table 9

Passive Voice vs. Active Voice

Original text	Translation
It needs, nevertheless, <i>to be amended</i> in the light of experience to clarify and add concepts and definitions, to address situations that had been omitted in the past... (OJ L 337, 5.12.2006).	Проте існує необхідність <i>актуалізувати</i> її з огляду на досвід, для того щоб роз'яснити та додати поняття і визначення, врахувати ситуації, які не було враховано в минулому... (OJ L 337, 5.12.2006).

⁸ Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 (OJ L 156, 19.6.2018; es-2018843.pdf (kmu.gov.ua))

As for the usage of non-finites, English has a much greater variety of verbals available in comparison with Ukrainian. The infinitive is sure to be the most common non-finite in Ukrainian which is used as an infinitive translation equivalent (Table 10).

Table 10

Verbals	
Original text	Translation
While radioactive waste should, as far as is compatible with the safe management of such material, be disposed of in the State in which it was generated it is recognized that Member States should <i>promote</i> agreements between themselves to <i>facilitate</i> the safe and efficient management of radioactive waste or spent fuel from Member States that produced it in small quantities and where the establishment of appropriate facilities would not be justified from a radiological point of view.	У той час як захоронення радіоактивних відходів необхідно здійснювати, з урахуванням ступеня сумісності такої необхідності з принципами безпечного поводження з такими матеріалами, в державі їх утворення, визнається, що держави-члени повинні <i>прагнути</i> укладення взаємних угод, щоб <i>забезпечити</i> безпечне та ефективне поводження з радіоактивними відходами або відпрацьованим паливом, виробленими у державах-членах з невеликим обсягом їх утворення, в яких створення відповідних об'єктів з точки зору радіології є невиправданим.
For the purposes of this Directive and in the light of past experience it is appropriate to <i>adapt</i> the existing standard document.	Для цілей цієї Директиви та з огляду на досвід минулого доцільно <i>адаптувати</i> існуючий стандартний документ.

3.2. The Participle and the Gerund

Participle I⁹ is mostly translated as дієприслівник and a noun derived from the corresponding verb (see Table 11):

⁹ The present participle (Participle I) is used in continuous tenses or as an adjective describing an action that is currently taking place. The past participle (Participle II) is used in the perfect tenses or as an adjective describing an action that has already been completed. It is also a key component in using the passive voice (<https://www.grammarly.com/blog/participle/>).

Table 11

Gerund

Original text	Translation
<p><i>Having regard to the Treaty establishing the European Atomic Energy Community, and in particular Articles 31(2) and 32 thereof,</i></p> <p><i>Acting in accordance with the ordinary legislative procedure...</i> (OJ L 156, 19.6.2018)</p>	<p><i>Беручи до уваги Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії, зокрема його статті 31(2) та 32,</i></p> <p><i>Діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою...</i> [es-2018843.pdf kmu.gov.ua]</p>

Participle II is commonly translated as дієприкметник (see Table 12).

Table 12

Participle II

Original text	Translation
<p>Having regard to the proposal from the Commission <i>drawn up</i> after obtaining the opinion of a group of persons <i>appointed</i> by the Scientific and Technical Committee from among scientific experts in the Member States.</p>	<p>Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії, <i>складену</i> після отримання висновку групи осіб, <i>призначених</i> Науково-технічним комітетом з числа наукових експертів держав-членів</p>

The most frequent translation equivalent of English gerunds, both non-perfect and perfect ones, in Ukrainian versions of EU acquis, is a noun derived from the corresponding verb (Table 13).

Table 13

A Noun Derived from the Verb

Original text	Translation
<p>Having regard to the proposal from the Commission drawn up after <i>obtaining</i> the opinion of a group of persons appointed by the Scientific and Technical Committee from among scientific experts in the Member States, in accordance with Article 31 of the Treaty, and after having consulted.</p>	<p>Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії, складену після <i>отримання</i> висновку групи осіб, призначених Науково-технічним комітетом з числа наукових експертів держав-членів, відповідно до статті 31 Договору та після <i>консультацій</i> з Європейським економічно-соціальним комітетом</p>

3.3. The Infinitive Constructions

The EU *acquis* texts are abundant in all types of infinitive constructions not available in the Ukrainian language: Objective Infinitive Construction, Subjective Infinitive Construction, and For-To-Infinitive Construction. The Objective Infinitive Construction is translated by means of a noun derived from the objective infinitive or a subordinate clause (Table 14).

Table 14

The Objective Infinitive Construction

Original text	Translation
<p>The Commission shall, in accordance with the procedure laid down in Article 21, establish criteria, taking due account of, <i>inter alia</i>, relevant safety standards of the International Atomic Energy Agency (IAEA), facilitating <i>Member States to evaluate</i> whether requirements for exports are met.</p> <p>If all the consents necessary for shipment have been given, the competent authorities of the Member State of origin shall be entitled to authorise <i>the holder to carry out</i> the shipment and shall inform the competent authorities of the Member State of destination and of any Member State or third country of transit accordingly (OJ L 337, 5.12.2006).</p>	<p>Комісія за процедурою, встановленою у статті 21, встановлює критерії, належним чином враховуючи, з-поміж іншого, відповідні стандарти безпеки Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ), сприяючи <i>оцінюванню</i> державами-членами ступеня дотримання експортних вимог.</p> <p>Володільць, який планує здійснити в межах Співтовариства перевезення радіоактивних відходів або відпрацьованого палива чи організувати <i>здійснення</i> такого перевезення, подає до компетентних органів держав-члена походження належним чином заповнену заявку на дозвіл.</p>
<p>The application shall include evidence that the consignee has made an arrangement with the holder established in the third country, and which has been accepted by the competent authorities of that third country,</p>	<p>Заявка повинна містити доказ укладення одержувачем угоди з володільцем, заснованим у третій країні, затвердженої компетентними органами такої третьої країни, <i>що зобов'язує такого володільця прийняти</i></p>

obliging that <i>holder to take back</i> the radioactive waste or the spent fuel where a shipment cannot be completed in accordance with this Directive... (OJ L 337, 5.12.2006).	<i>радіоактивні відходи</i> або <i>відпрацьоване паливо назад</i> у випадку неможливості завершити перевезення відповідно до цієї Директиви.
---	--

The For-To-Infinitive Construction is mainly translated by means of a noun derived from the corresponding infinitive (Table 15).

Table 15

The For-To-Infinitive Construction

Original text	Translation
A holder who plans to carry out an intra-Community shipment of radioactive waste or spent fuel or to arrange <i>for such a shipment to be carried out</i> shall submit a duly completed application for authorisation to the competent authorities of the Member State of origin (OJ L 337, 5.12.2006).	Власник, який планує здійснити в межах Співтовариства перевезення радіоактивних відходів або відпрацьованого палива чи організувати здійснення <i>такого перевезення</i> , подає до компетентних органів держави-члена походження належним чином заповнену заявку на дозвіл.
...all general conditions and additional requirements, if any, necessary <i>for the</i> competent <i>authorities</i> of each Member State <i>to authorise</i> a shipment (OJ L 337, 5.12.2006).	- всіх загальних положень і додаткових вимог, за наявності, необхідних компетентним <i>органам</i> кожної держави-члена <i>для надання дозволу</i> на перевезення.

The Subjective Infinitive Construction is not so frequently used in the texts of the EU *acquis* as the Objective and the For-To-Infinitive Constructions. It is commonly translated into Ukrainian using a noun, whereas nominal predicates, interrupting the elements of the Subjective Infinitive Construction, such as *to be likely* may be translated into Ukrainian as a modal phrase *цілком імовірно, цілком можливо, не виключена можливість* (Table 16).

Table 16

The Subjective Infinitive Construction

Original text	Suggested translation
<p><i>Small and medium-sized enterprises</i> are not required to keep records of processing activities – unless the processing <i>is regular or likely to result</i> in a risk to the rights and freedoms of the person whose data is being processed or includes sensitive categories of data (OJ L 119, 4.5.2016).</p>	<p>Від малих і середніх підприємств не вимагають ведення обліку опрацювання персональних даних, якщо це регулярна процедура або <i>не виключена можливість виникнення ризику</i> для прав і свобод особи, чії персональні дані підлягають опрацюванню, або опрацюванню підлягає конфіденційна інформація.</p>

3.4. Modal verbs

EU acquis modal verb translation also has some particularities. The modal verb *shall*, expressing compulsion or obligation according to law, forms a sense unit with the infinitive. So, *shall* is predominantly omitted while translating EU acquis into Ukrainian, revealing the meaning of the notional verb with the corresponding active or passive voice forms of the Present tense. In some cases, *shall* is rendered in Ukrainian with the help of "повинний" in the proper form. The choice is predetermined by the context and the need to determine the degree of the binding force (Table 17).

EU acquis preambles often contain the modal verb *should* that it is feasible to translate as "повинний" [EU Acquis Translation Guidebook 2016:10] in the appropriate form and in impersonal sentences it can be translated with the help of "необхідно" as this structural part of the EU acquis contains reasoning, being the basis of the instruments. For instance, let us look at the example from Opinion CON/2011/85 on a State guarantee covering certain loans granted to Dexia SA and Dexia Crédit Local SA [europa.eu] (Table 18).

Table 17

Modals: *shall*

Original text	Translation
<p>This Directive <i>shall</i> not affect the right of a Member State to safely return to its country of origin [OJ L 337, 5.12.2006]. For the purpose of this Directive, the following definitions <i>shall</i> apply: (1) 'consumer' means any natural person who, in contracts covered by this Directive, is acting for purposes that are outside his trade, business, craft, or profession (OJ L 304, 22.11.2011).</p>	<p>Ця Директива <i>не впливає</i> на право держави-члена безпечно повернути до країни походження (Директива Ради 2006/117/ЄВРАТОМ). Для цілей цієї Директиви: <i>застосовують</i> такі означення: (1) "споживач" означає будь-яку фізичну особу, яка за договорами, які охоплює ця Директива, діє для цілей, що виходять за межі її комерційної, підприємницької або професійної діяльності.</p>

Table 18

Modals: *should*

Original text	Suggested translation version
<p>In this context, the ECB reiterates its view that the extension of the State guarantee to cover interbank deposits <i>should</i> be avoided, as this could entail substantial distortion in the various national segments of the euro area money market by potentially increasing short-term debt issuance activity across Member States and therefore impairing the implementation of the single monetary policy, which is an exclusive competence of the Eurosystem under Article 127(2) of the Treaty.</p>	<p>У зв'язку з цим ЄЦБ підтверджує свою думку, що <i>необхідно</i> уникати поширення державної гарантії на міжбанківські депозити, оскільки це може спричинити суттєві викривлення у різних національних сегментах грошового ринку євросони через потенційне збільшення активності з випуску короткострокових боргових зобов'язань між державами-членами і, таким чином, зашкодити реалізації єдиної монетарної політики, яка є виключною компетенцією Євросистеми згідно зі статтею 127(2) Договору.</p>

All the above analysed grammatical features of EU acquis and their suggested translation solutions, namely, means of expressing pragmatics and modality means, verbals and verbal constructions that are not peculiar

to the Ukrainian language, as well as passive voice structures which are much more dominant in English than in Ukrainian, are sure to contribute to the adequate EU acquis translation into Ukrainian, being the objective of Ukrainian students and translators.

4. Technical Stylistic Features of EU Legal Texts

This Section outlines some of the formal, or technical, features of maintaining uniformity in translating EU legal acts and provides an overview of the structure of legal acts. It also particularises the rules of translating the title, recitals, concluding formulae (place, date, and signature), and subdivisions of acts. A translator should adhere to the rules of consistency across the documents considering the practices of translating titles, dates, names, particular structural elements, etc., and one can make use of the materials developed within the Association4U Project to preserve clarity of the structure and compatibility across the packages of the documents, especially in the case of references to other related EU documents incorporated into preambles or enacting terms.

A legal document usually starts with the preamble containing specific technical features apart from the pragmatic stylistic and discursive characteristics. A Ukrainian translator needs to remember how to translate *should* in a preamble¹⁰. Since the preamble contains a justification of the reasons underlying the adoption of a certain act, it is considered appropriate to translate *should* as "повинний". "Необхідно" should be used in the impersonal sentences. For instance, the segment "*Product parameters should be measured and calculated using reliable, accurate and reproducible methods which take into account recognised state-of-the-art measurement and calculation methods*" should be translated in Ukrainian as "*Параметри продуктів необхідно вимірювати й обчислювати за допомогою надійних, точних та відтворюваних методів, що беруть до уваги визнані найсучасніші методи вимірювань і обчислень*". At the same time, the rule about how *shall* is translated in the legal act should be strictly observed. The auxiliary word *shall* is translated as "повинний" in Ukrainian, while the full verb is rendered with the corresponding active or passive forms of the present tense.

¹⁰ See Section 3.4. Dealing with Modal verbs.

4.1. Translation of the Title

The title of an act can take two forms: full title or short title. The long title is the formal title appearing at the head of an act. The long title is intended to provide a summary description of the purpose or scope of the instrument. It contrasts with the short title, which is merely intended to provide a convenient name for referring to it. In references, when an act is cited for the first time in another act, the full title is given, and the reference to the Official Journal in which it was published (the publication reference) is always given in a footnote. In citations, the full title is given in the body of the text, in recitals, articles, and annexes in the footnote. In later references to an act previously cited, the short title is used, without mentioning the author or the publication reference. The full title of the act comprises:

- (1) the name of the institution or institutions which adopted the act;
- (2) type of the act;
- (3) the abbreviation or acronym of the field concerned (EU, CFSP or Euratom);
- (4) sequential reference number of the act and the year;
- (5) date of signature or of adoption;
- (6) subject matter.

Where the title of a legal act is amended by another one or is the subject of a corrigendum, the amended or corrected title should always be cited thereafter. The order of these components varies according to the type of act and the language. Below you can see the examples of the full title of the act (see tables 19–21).

The short title of the act comprises the author (institution or body that adopted the act); type of the act; and number.

Types of the act: the aims set out in the EU treaties are achieved by several types of legal acts. Some are binding, others are not. Article 288 of the EC Treaty lists the five existing basic acts: *regulation* (a binding legislative act), *directive* (sets out a goal that a country must achieve), *decision* (binding on those to whom it is addressed), *recommendation* (not binding) and *opinion* (not binding).

Table 19**Names of Institutions**

Original text	Translation
Directive 2003/98/EC of the European Parliament and of the Council of 17 November 2003 on the re-use of public sector information	Директива Європейського Парламенту і Ради 2003/98/ЄС від 17 листопада 2003 року про вторинне використання інформації публічного сектора
Commission Implementing Regulation (EU) 2015/1501 of 8 September 2015 on the interoperability framework pursuant to Article 12(8) of Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market	Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) 2015/1501 від 8 вересня 2015 року про рамки інтеперабельності відповідно до статті 12(8) Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку
Council Decision of 10 December 2010 on State aid to facilitate the closure of uncompetitive coal mines	Рішення Ради від 10 грудня 2010 року про державну допомогу для сприяння закриттю неконкурентоспроможних вугільних шахт

Table 20**Title of Act**

Original text	Translation
Commission Implementing Regulation (EU) 2021/1935	Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) 2021/1935
Directive 95/2/EC	Директива 95/2/ЄС
Common Position 2008/944/CFSP	Спільна позиція Ради 2008/944/СЗБП
Regulation (EU) No 260/2012 of the European Parliament and of the Council	Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 260/2012

Table 21**Type of Act**

Original text	Translation
Council Regulation (EC) No 314/2000	Регламент Ради (ЄС) №314/2000
Council Directive 92/12/EEC	Директива Ради 92/12/ЄЕС
Commission Decision No 2233/97/ECSC	Рішення Комісії № 2233/97/ЄСВС
High Authority Recommendation No 1/65	Рекомендація Вищого органу № 1/65
Opinion	Висновок

Subject of the act: in the translation of the title of an act, relative clauses are avoided in some languages and replaced by an adequate preposition. For example, *(Regulation) implementing Directive 2009/125/EC* should be translated: *(Регламент) про імплементацію Директиви 2009/125/ЄС*, а не Регламент, що імплементує Директиву 2009/125/ЄС; *(Directive) ... concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources*. Директива ...щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел.

4.2. Structural Parts of Legal Acts

A translator of the EU legal acts should be aware of the particularities of the structural parts of documents and proper translation thereof to ensure consistency and homogeneity with the overall bulk of official translations. As for the subdivisions of acts, the enacting terms, which constitute the normative part of the act, are divided into articles. Where the enacting terms are simple, they may be set out in a 'Sole Article'. Articles may be grouped into 'parts', 'titles', 'chapters', and 'sections'.

Articles may be subdivided into paragraphs, subparagraphs, points, indents, and sentences. Paragraphs may be unnumbered or numbered with Arabic numerals and may contain points or indents, which may be preceded by a dash. In directives and, where applicable, decisions, the addressees are specified in the last article. For instance, *"This Directive is addressed to the Member States"* should be translated as: *"Цю Директиву адресовано державам-членам"*. In regulations, after the final article, the following formula is used: *"This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member*

States". It should be translated in Ukrainian as "Цей Регламент обов'язковий у повному обсязі та підлягає прямому застосуванню у всіх державах-членах". Or "This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in the Member States in accordance with the Treaties". (This formula is used when the regulation is not applicable to and in all the Member States (for example, Member States whose currency is not the euro)).

Enacting terms comprise such components as *Subject matter, Scope/field of application, Definitions, Rights and obligations, Basic provisions, General provisions, Procedural provisions, Technical adjustments, Implementing measures, Transitional provisions, Final provisions, and Miscellaneous provisions.*

As for the subdivision and grouping of enacting terms, enacting terms are subdivided and grouped according to the original. These structural elements should be written with a lowercase letter in the text of the act. At the same time, the titles of articles, parts, or sections should be capitalised (Table 22).

Table 22

Subdivision of Enacting Terms

<i>Part</i>	<i>Частина</i>	<i>Paragraph</i>	<i>Параграф</i>
<i>Title</i>	<i>Розділ</i>	<i>Subparagraph</i>	<i>Підпараграф</i>
<i>Subtitle</i>	<i>Підрозділ</i>	<i>Point</i>	<i>Пункт</i>
<i>Chapter</i>	<i>Глава</i>	<i>Subpoint</i>	<i>Підпункт</i>
<i>Section</i>	<i>Секція</i>	<i>Indent</i>	<i>Абзац</i>
<i>Subsection</i>	<i>Підсекція</i>	<i>Subindent</i>	<i>Підабзац</i>
<i>Article</i>	<i>Стаття</i>	<i>Phrase</i>	<i>Речення</i>
<i>Sole Article</i>	<i>Єдина стаття</i>	<i>Sentence</i>	<i>Речення</i>

Combined nomenclature and TARIC (TARif Intégré Communautaire) subdivision (Table 23).

Table 23

Nomenclature and TARIC Subdivision

Original text	Translation
Section	Група
(Tariff) heading	Тарифна позиція
Subheading	Субпозиція
CN / Taric subheading	Код KH / Taric

4.3. Dealing with Recitals, Concluding Formulae, and Signatures

Recitals are the part of the act that contains the statement of reasons for its adoption; they are placed between the citations and the enacting terms. Recitals are introduced by the word: *whereas*. They are numbered and each sentence in each recital starts with a capital letter and ends with a full stop, except the last sentence of the concluding recital, which ends with a comma. It uses non-mandatory language and must not be confused with the enacting terms. For instance, "Whereas:" is commonly translated as "Оскільки:". As for concluding formulae (place, date, and signature), the act ends with the following: the words "Done at., ..." indicating the place and date of signature, and followed by the signature(s). Depending on the type of the act, the date may be presented in two different ways. In secondary legislation, the place and date are presented as follows (Tables 24–26). The date is that on which the act was signed (acts adopted jointly by the European Parliament and the Council) or adopted (in other cases). In treaties, international agreements, etc. the full date is written in words.

Table 24

Place and Date in Numbers

Original text	Translation
Done at Brussels, 8 November 2021.	Вчинено у Брюсселі 8 листопада 2021 року.

Table 25

Place and Date in Words

Original text	Translation
Done at Brussels on the twenty-fourth day of March in the year two thousand and ten, in two originals in the English language.	Вчинено у Брюсселі двадцять четвертого березня дві тисячі десятого року у двох примірниках англійською мовою.

The place of signature of the acts of the institutions can be Brussels (in general), Luxembourg (during Council sessions in April, June, and October), Strasbourg (notably for the European Parliament, including when it signs with the Council), or Frankfurt am Main (for most of the acts of the European Central Bank). As for signatures as such, the place and date of the act are followed by the signature(s) that include the name of the institution that adopted the act and the initial(s) and surname or full name of a representative of the institution.

Table 26**Signatures**

Original text	Translation
For the Council	За Раду
For the Commission	За Комісію
For the European Parliament	За Європейський Парламент
For the High Authority	За Високий орган
On behalf of the Governing Council of ECB	Від імені Керівної ради ЄЦБ
For and on behalf of the General Council	Від імені та за дорученням Генеральної ради
For and on behalf of the Governing Council	Від імені та за дорученням Керівної ради
For the Government	За Уряд
For the ACP-E(E)C Council of Ministers	За Раду міністрів АСП-Є(Е)С
By the ACP-E(E)C Committee of Ambassadors	Комітетом постійних представників АСП-Є(Е)С
For the Association Council	За Раду асоціації
For the Cooperation Council	За Раду співробітництва
For the (EEA) Joint Committee	За Спільний комітет

5. Conclusions

In this chapter, the authors shed light on the style of EU legal acts as seen through the challenges and solutions encountered during the process of aligning Ukrainian legislation with the EU acquis. Although it covers various aspects such as general stylistic concerns, grammatical intricacies, and technical details essential for ensuring consistency in translating the EU acquis into Ukrainian, a translator is supposed to be open-minded and aspire to refine the skills of pre-translation analysis and extend the practical knowledge of implementing the genre characteristics of Eurolect as a specific language for preparing Ukrainian legislation.

The authors have examined major distinctive characteristics of EU legal writing, discussed translation challenges, and suggested strategies for addressing semantic shifts, concept misrepresentations, and discrepancies in wording. At the same time, it is advisable not to disregard instances of connotative language usage within the context of the formal

and stylistically neutral legal discourse for the most accurate rendering of the meaning and implication of a term or a phrase.

The collected instances illustrated in the chapter also provide Ukrainian students and translators with theoretical knowledge and practical skills, rendering the EU *acquis* stylistic sub-style of de-cultured and neutralized phenomenon; particularities of translating pragmatics and modality of EU legal acts with a special focus on translating non-finites and constructions containing them which are not typical of Ukrainian as well as passive voice structures that are much less prevalent in Ukrainian.

Striving to ensure high-quality translations of EU *acquis*, particularly Eurolect versus Ukrainian legal writing, the translator should not forget about the technical nuances of dealing with the EU *acquis*. To this end, the translator has been offered an overview of the structural components of EU legal documents and a basic toolkit for ensuring consistency in the translation of EU legal acts. It is of great importance to follow the guidelines on translating the title, recitals, concluding formulae, and subdivisions of acts because it helps navigate not only throughout the databases of the EU *acquis* but also throughout the intricate bulk of the respective Ukrainian legislative documents.

It is fundamental to ensure uniformity and maintain clarity while translating EU legal acts by following these established guidelines to deliver high-quality translation with consistent terminology and style. All the above-mentioned having been thoroughly studied and practiced, the target audience is sure to achieve not only a purely translational objective but also the ambitious political aim of the Ukrainian state to accede to the EU, with the EU *acquis* translations into Ukrainian being its prerequisite.

References

Директива Європейського Парламенту і Ради 2008/27/ЄС від 11 березня 2008 року про внесення змін і доповнень до Директиви 2001/18/ЄС про навмисне вивільнення у довкілля генетично модифікованих організмів, що стосуються виконавчих повноважень, наданих Комісії. ОВ L 81/45, 20.03.2008, р. 45–47. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/direktiva-2008-27-es.pdf>

Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/843 від 30 травня 2018 року про внесення змін до Директиви (ЄС) 2015/849 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування

тероризму та про внесення змін до директив 2009/138/ЄС і 2013/36/ЄС [онлайн]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/es-2018843.pdf>

Директива Ради 2006/117/Євратом від 20 листопада 2006 року про нагляд та контроль за перевезеннями радіоактивних відходів та відпрацьованого палива [онлайн]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/direktiva-radi-2006-117-evratom.pdf>

Мороховський А.Н. и др. Стилистика англійського мови. – Київ: Вища школа, 1991.

Повідомлення Комісії про застосування з 1 серпня 2013 року правил державної допомоги до заходів підтримки на користь банків у контексті фінансової кризи ("Повідомлення про банківську діяльність"). (n. d.). Офіційний вебпортал Парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_007-13#Text

Повідомлення Комісії про поводження зі знеціненими активами в банківському секторі Співтовариства (2009/С 72/01). (n. d.). Офіційний вебпортал Парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-09#Text

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1303/2013 від 17 грудня 2013 року про встановлення спільних положень щодо Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, Фонду гуртування, Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських територій та Європейського фонду морського та рибного господарства та про встановлення загальних положень щодо Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, Фонду гуртування та Європейського фонду морського і рибного господарства та скасування Регламенту Ради (ЄС) № 1083/2006. ОВ L 347 20.12.2013, с. 320–469.

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) [онлайн]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

Bednářová-Gibová, K. (2016). Acquis communautaire as supranational legal texts and their interlingual reproduction across multilingual Europe. In *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 236, 161–167. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.12.058>

Biel, Ł. (2007). Court Interpreting and Legal Translation in the Enlarged Europe 2006.

Biel, Ł. (2014). *Lost in the Eurofog: The Textual Fit of Translated Law*. Frankfurt: Peter Lang.

Biel, Ł. (2017). Quality in institutional EU translation: Parameters, policies and practices In T.

Biel, Ł. (2019). Theoretical and methodological challenges in researching EU legal translation.

Capeta, T. (2009). Multilingual Law and Judicial Interpretation in the EU. *Croatian Yearbook of European Law and Policy – CYELP*, 5, 1–17.

Carton, J. (2018). *The Linguistic Influence of EU Directives on Dutch Implementation Laws* [A Comparative Corpus-based Study]. Gent University.

Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000/С 364/01) OJ C 364 18.12.2000 1-21. https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

Commission of the European Communities. (2016). Interinstitutional File: 2016/0376 (COD).

Commission Staff Working Document Evaluation of the EU Framework for Metering and Billing of Energy Consumption Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2012/27/EU on Energy Efficiency {COM(2016) 761 final} {COM(2016) 401 final} Interinstitutional File: 2016/0376 (COD). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_15091_2016_ADD_2&qid=1696361871655

Communication from the Commission on the application, from 1 August 2013, of State aid rules to support measures in favour of banks in the context of the financial crisis ('Banking Communication'). 30.7.2013 Official Journal of the European Union C 216/3. (2013/C 216/01).

Communication from the Commission on the treatment of impaired assets in the Community banking sector (2009/C 72/01).

Council Directive 2006/117/Euratom of 20 November 2006 on the supervision and control of shipments of radioactive waste and spent fuel OJ L 337, 5.12.2006, p. 21–32. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0117>

Decision No 243/2012/EU of the European Parliament and of the Council of 14 March 2012 establishing a multiannual radio spectrum policy programme (Text with EEA relevance). OJ L 81, 21.3.2012, p. 7–17

Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU OJ L 156, 19.6.2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843&qid=1699119663860>

Directive 2008/27/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 2008 amending Directive 2001/18/EC on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms, as regards the implementing powers conferred on the Commission OJ L 81/45, 20.3.2008, p. 45–47.

Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance OJ L 304, 22.11.2011. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0083>

Emerson, M., Movchan, V. (2016). *Deepening of EU-Ukrainian Relations*. London: Rowman and Littlefield International, Ltd.

EU Acquis Translation Guidebook. (2016). Compiled in Kyiv within the Association4U EU-funded technical aid project in February of 2016.

Hatim, B., Munday, J. (2004). *Translation. An advanced resource book*. Taylor and Francis e-Library.

Interinstitutional Style Guide. <http://publications.europa.eu/code/en/en-000500.htm>

Langlet D., Mahmoudi S. (2016). *EU Environmental Law and Policy*. Oxford University Press.

Law of Ukraine "On the State Programme for Adaptation of Ukrainian Legislation to the Legislation of the European Union". <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1629-15>
Mori, L., & Szmrecsanyi, B. (2020). Mapping Eurolects. *Languages in Contrast*, 21(2), 186–216. <https://doi.org/10.1075/lic.19017.mor>

Morokhovskiy, O., Vorobiova, O. et al. (1991). *Stylistics of the English Language*. Vysshya Shkola.

Observing Eurolects Network (OEN). Università degli studi internazionali di Roma – UNINT. (n.d.). <https://www.unint.eu/gruppi-di-ricerca-oen>

Opinion of the European Central Bank of 24 October 2011 on a State guarantee covering certain loans granted to Dexia SA and Dexia Crédit Local SA (CON/2011/85). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52011AB0085>

Palichuk, E. (2021). Freelancing, translating, observing: Association4U case study. *SHS Web of Conferences*. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110505003>

Regulation (EC) No 782/2003 of the European Parliament and of the Council of 14 April 2003 on the prohibition of organotin compounds on ships. OJ L 115, 9.5.2003, p. 1–11.

Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code) (codification) OJ L 77, 23.3.2016, p. 1–52. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016R0399>

Regulation (EU) 2016/424 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on cableway installations and repealing Directive 2000/9/EC (Text with EEA relevance) OJ L 81, 31.3.2016.

Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance) OJ L 119, 4.5.2016, p. 1–88.

Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006. OJ L 347, 20.12.2013, p. 320–469.

Regulation No 1 determining the languages to be used by the European Economic Community. Official Journal 017, 0385–0386. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31958R0001>

Simonnæs, I., Kritiansen, M. (Eds). *Legal Translation. Current Issues and Challenges in Research, Methods and Applications*. Berlin: Frank & Timme, 25–39.

Simpson, P., & Mayr, A. (2009). *Language and Power: A Resource Book for students*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA91722125>

Svoboda, Ľ. Biel and K. Ľoboda (Eds.). *Quality aspects in institutional translation*, Berlin: Language Science Press, 31–57.

- Tiersma, P. (2008). The nature of legal language. In J. Gibbons and M. T. Turell (eds.), *Dimensions of Forensic Linguistics* (pp. 7–26). Amsterdam: John Benjamins.
- Tiersma, P. (2008a). The nature of legal language. In J. Gibbons and M.T. Turell (Eds.), *Dimensions of Forensic Linguistics* (pp. 7–26). Amsterdam: John Benjamins.
- Verdonk, P. (2002). *Stylistics*. OUP Oxford.
- Wagner, E., Bech, S., & Martinez, J. M. (2002). *Translating for the European Union Institutions*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Yefimov, L.P., Yasinetskaya, T.A. (Eds). (2004). *Practical Stylistics of English*. Nova Knyha.
- Zhukovska, V. (2010). *English Stylistics: Fundamentals of Theory and Practice*. Zhytomyr. ZhSU.

CHAPTER B.6

Translation Strategies and Techniques: the Practitioner's View

Olena Pidhrushna, Yuliia Trykashna, and Mariia Grytsenko

This chapter covers the preparatory stage in a translation student's capacity-building process, providing practical insights for translators interested in EU legal translation. It focuses on the role of legal translation for Ukrainian EU accession and, consequently, on specific features of translation of EU legal texts and on limitations that these specificities impose on translation strategies and techniques. The complementary section of practical assignments patterns addresses typical challenges encountered in translating legal acts.

1. Introduction

This chapter opens up with a three-step approach to increasing one's awareness about the EU acquis and legal translation, offering an overview of translation theory foundations, with a specific focus on the English-Ukrainian language pair.

The Section on legal translation brings up translation analysis, emphasising its importance in achieving accurate and appropriate translations in the legal field. It provides a comprehensive description of the analysis process and its relevance to legal translation. A practical step-by-step scheme for conducting the analysis contributes to understanding and building a strategy to resolve practical translation tasks.

The following Section covers translation strategies, e.g. domestication and foreignisation, and translation techniques. Further on, the chapter provides an overview of specific features of translation of EU legal texts, such as: their multilingual nature and the necessity of linguistic precision; the role of the translator as an EU voice; institutional requirements and conventions; the role of lawyer-linguists in the EU acquis translation process.

The final section offers assignment patterns for translation students to practise their skills in analysing and translating legal texts.

2. Three Steps

A student of translation or any other language professional without prior experience, considering an entry point into the field of EU legal translation, faces a number of challenges: among them centre stage is taken by the capacity-building process itself – the ever-present vocabulary gaps; daunting, almost-never-used-in-everyday-life formal style of legal acts; unfamiliar institutional workflows – if one were to take into account self-reported issues and expectations of undergraduate student translators. Therefore, for the purposes of this chapter "the preparatory stage" is used in its broader meaning as the initial stage of acquiring "the feeling" of the language, i.e. searching for and taking stock of standard templates of legal acts while becoming familiar with their glossary, style, and structure among other key aspects.

Preparation with an eye to long-term effects typically involves several stages, with the first step being *general awareness-raising about the EU acquis and Euro-integration processes*. We can set out these steps as follows:

STEP 1: Reading legal acts themselves and reading about them

Raising one's own awareness about the EU acquis in general may serve as an entry into this field, as it takes a considerable amount of time to get used to the language of EU legal acts, and consequently to develop the feel for this specific terminology-rich language. The same approach will be equally effective for the Ukrainian national legislation and all the EU acquis that has so far been translated. The method of analogy, that is following in the footsteps of more experienced colleagues and exploring well-established standard translation solutions has proved to be a supportive fail-safe approach, especially for translation students who are completely new to this subject. Moreover, this is also a way to collect your clichés and learn to immediately recognise them in the context, which in the end is helpful at the self-editing/editing stage.

Another aspect of the preparatory process to keep in mind is terminology, which is bound to the current legislation: either laws that have already been passed or those coming into force in the near future, including draft laws. Terminology may also be either updated or changed; in addition, there may be retranslated versions of legal acts. In this case, it is advisable to make enquiries to establish the preferred terminology source(s).

STEP 2: Translation brief

Another preparatory step in the process is mapping the scope and specifics of an upcoming translation project with the help of a checklist of relevant questions: a practical example is *a translation brief template* by Ira Torresi¹. Although originally tailored for promotional translators, it gives a structured overview of focal points in the translation process, such as purpose, intended audience, and commissioner's specifications among others. The checklist is a good starting point for beginners as it provides an overview of what a translation process involves and requires.

STEP 3: Translator's library

Compiling a list of references² to inform both translation choices and editing decisions contributes to the use of CAT-tools (computer-assisted translation tools).

3. The Importance of Translation for Ukrainian EU Accession and the Role of Legal Translation

The translation of the *acquis of the Union* into Ukrainian is crucial, particularly for legal approximation. As per the provisions outlined in Article 51 of the Partnership and Cooperation Agreement between Ukraine and the European Communities and their Member States

¹ See: Torresi, I. 2024. *Translating Promotional and Advertising Texts*. London and New York, Routledge. 9–13

² The starter version of a translator's toolkit may include:

- EUR-Lex: EU Law. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- Верховна Рада "Законодавство України". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
- Глосарій термінів *acquis* ЄС. Available at: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJI1OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730
- Resource Centre for YourTerm JURI. Available at: <https://yourterm.eu/juri-resource-centre/>
- DG TRAD. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/translation/en/introduction>
- Interactive Terminology for Europe. Available at: <https://iate.europa.eu/home>
- Український правопис 2019. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
- ПЕСУРСИ на сайті Українського мовно-інформаційного фонду НАН України. Available at: <https://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>
- Переклади актів ЄС на Урядовому порталі органів виконавчої влади України. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/pereklad-aktiv-acquis-yes>

[Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, and Ukraine], Ukraine has committed to aligning its legislation in specific domains with the corresponding legislation of the European Union [Ukraine-EU Association Agreement]. The adaptation process to the *acquis of the Union* is a complex and ongoing discussion in domestic legal circles. The main challenge lies in understanding the content of the *acquis of the Union*, specifically, EU legal acts, which form the foundation of adaptation, as its adequacy depends on reforming national law to meet European standards. As Ukraine strides towards closer harmonisation with the standards and regulations of the European Union, a comprehensive and accurate translation of the *acquis of the Union* is a fundamental step. This vast body of EU legislation, regulations and norms forms the legal framework controlling diverse aspects of the EU's operations, such as trade, environment, and consumer protection [The European Union]. The translation guarantees that Ukrainian authorities, legal professionals, and citizens can access the same set of legal standards and principles as their European peers, promoting a common understanding of EU law and facilitating the process of legal approximation [The Accession of Ukraine to the European Union: institutional and personnel aspects]. This translation serves a crucial role in aligning Ukraine's legal system with EU standards whilst enhancing transparency, legal certainty and the effective implementation of EU-related policies and reforms in Ukraine. Ultimately, it plays a vital role in Ukraine's journey towards European integration and reinforces its dedication to adopting European legal norms and principles.

The process of translating European Union legal acts into the Ukrainian language can be categorised as either implicit or explicit [Качка, & Мовчан, 2004]. Implicit translation refers to the process of working with the language versions of the legal act in the European Union, whereas explicit translation entails the creation of a Ukrainian translation of the EU legal act. The comprehension of EU legislation at a profound level necessitates the utilisation of implicit translation, which in turn demands a comprehensive command of languages and legal expertise. Notably, the European Court of Justice employs only lawyer linguists [Freelance translators]. The use of explicit translation techniques

aids in mitigating potential issues and upholding the integrity of the various nuances included in translated texts. Conducting a complete comparative legal examination of Ukraine's legislation in relation to the *acquis of the Union* is necessary in order to ensure accurate interpretation of the *acquis*. This entails implementing comprehensive regulations for the translation process, ensuring translators are equipped with appropriate methodologies, and establishing expert oversight to maintain translation quality and objectivity [Янчук, 2019].

4. Legal Translation

Translation overall plays a pivotal role in bridging linguistic and cultural gaps, and legal translation stands out as a challenging domain. Legal translation requires not only linguistic proficiency but also a deep understanding of legal systems and terminology in both the source and target languages. The accuracy and precision in legal translation make it a complex task that demands specialised knowledge and expertise. To understand this complexity, an insight into translation theory is indispensable: it provides the necessary framework for legal translators to effectively navigate the intricacies of legal texts and ensure accurate translations. It helps them develop strategies to handle specific challenges such as cultural nuances, differences in legal concepts, and maintaining the intended legal effect of the source text in the target language. The selection of relevant techniques and strategies ensures its accuracy and legal integrity. Thus, it is deemed appropriate to explore the fundamental principles of translation theory, with a particular focus on its significance in the context of legal translation between the English and Ukrainian languages.

Translation studies is a field that encompasses various aspects and is supported by several fundamental theories that have evolved over time³. These theories serve as a framework for comprehending the specificities associated with the process of converting legal materials from one language to another. Particularly, theoretical foundations contribute to the domain of legal translation, primarily because of the high level of precision and legal accuracy required in this subject. We can outline a few key theories.

³ See: Routledge Encyclopaedia of Translation Studies. 3rd Edition. 2019. Edited by Mona Baker, Gabriela Saldanha.

4.1. Some Key Translation Theories

The concept of *equivalence* is a key theory in the field of translation, asserting that a translation should aim to effectively communicate the same meaning and fulfil the same purpose as the original text [Nida, & Taber, 1969]. Legal documents, due to their use of exact language and adherence to legal standards, can necessitate a high level of formal equivalence. Legal translators are required to ensure the preservation of the legal integrity and intended meaning of the source text. **Functionalism** in translation theory emphasises the attainment of the intended purpose and function of a document, prioritising this over close adherence to language structures [Nord, 2012]. Within the domain of legal translation, functionalism enables the modification of legal documents to align with the legal systems and cultural norms of the target language, guaranteeing compliance with linguistic and legal norms in the translation. **Skopos theory** emphasises the importance of taking into account the intended goal of a translation and adjusting the translation technique accordingly [Reiß, & Vermeer, 2014]. In the field of legal translation, the legal intent or objective of a given text must be taken into consideration. The approach employed in drafting a legal document intended for legislation will differ from that used in creating a contract designed for commercial purposes. Within the domain of legal translation, these translation theories serve as the fundamental basis for generating precise, contextually suitable, and legally valid translations. Legal translators play a crucial role in bridging linguistic and legal barriers by comprehending and implementing these theories. Their objective is to guarantee the preservation of the integrity and efficacy of legal documents across diverse legal systems and languages.

The translation of complex legal writings involves the application of **deconstruction** and **reconstruction procedures**. The process of deconstruction entails the analysis and dissection of the original text in order to comprehend its fundamental legal principles, whereas reconstruction requires the subsequent reassembly of these principles in a manner that is consistent with the desired legal framework. By deconstructing the original text, translators can identify the underlying legal concepts and their nuances, enabling them to reconstruct a translated version that effectively conveys the intended meaning within

the target legal system. This approach maintains the integrity and coherence of the legal content throughout the translation process. Deconstruction, in this sense, involves purpose-oriented pre-translation analysis of a source text, whereas reconstruction entails applying general translation strategies and specific translation techniques or procedures that are determined by the aforementioned analysis.

In legal translation, particularly EU *acquis of the Union* translation, accuracy must be ensured⁴, and translation analysis underlies legal translation. The legal language is context-dependent, and therefore, a mere literal translation often falls short. Translation analysis serves as the bridge between source and target texts, ensuring that not only words but also the intended legal concepts are accurately conveyed. By following a structured methodology, translators can use the legal language to convey the legal intent. In the legal field, where precision is non-negotiable, translation analysis is an indispensable tool for legal professionals and translators alike. In this respect, it helps to have a pre-translation analysis scheme.

4.2. Pre-translation Analysis Scheme

This scheme provides a structured and systematic approach to the first step of legal text translation, equipping translators with the necessary tools:

1. Identification Details:

- 1.1. Define the title of the legal text (*e.g., Directive, Regulation, Treaty, etc.*)
- 1.2. Specify the date of publication or adoption.
- 1.3. Specify the relevant EU Institutions involved (*e.g., European Commission, European Parliament, etc.*)
- 1.4. Determine the legal category (*e.g., primary law, secondary law, international agreement, etc.*).
- 1.5. Determine the legal text's primary purpose (*e.g., harmonising laws, setting standards, establishing obligations, etc.*).

2. Contextual Details:

- 2.1. Identify the historical and legal context in which the document was created and assess possible implications for translation.

⁴ ISO Standard for the legal translation. Available at: <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:20771:ed-1:v1:en>

2.2. Identify references to other EU legal texts, case law, or international agreements, as well as references to directives, regulations, case law, or international agreements, and assess possible implications for translation.

2.3. Look for other similar texts that have already been translated in the past and that can serve as models or provide inspiration.

2.4. Where doubts arise, or hesitations, take a look at a range of other language versions to see their approaches.

3. Structure and Formatting:

3.1. Analyse the structure of the legal text (*e.g., articles, chapters, annexes, etc.*).

3.2. Analyse the numbering and measurement systems used in the text.

3.3. Analyse the text's formatting (*the use of italics, bold, and underlining, the use of punctuation marks, etc.*).

3.4. Determine the impact of structure and formatting nuances on the translation process.

3.5. Study EU institutional guidance⁵.

4. Grammar and Syntax:

4.1. Grammatical Considerations:

4.1.1. Identify potential grammatical variations at the sentence and clause level.

4.1.2. Examine verb conjugations, tenses, and grammatical structures for potential variations.

4.2. Syntactic Considerations:

4.2.1. Identify variations in syntactical patterns that may impact translation coherence.

4.2.2. Examine the syntactic structures, including sentence construction and word order for potential variations.

⁵ For example, see:

▪ Manual of precedents for acts established within the Council of the European Communities. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d451bf6b-1889-4551-a102-48bfda08340f/language-en>;

▪ Joint practical guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3879747d-7a3c-411b-a3a0-55c14e2ba732>

5. Terminology and Lexis⁶.

5.1. Lexical Considerations:

5.1.1. Examine the lexical choices and word usage within the legal text.

5.1.2. Identify nuances in the lexis that may require attention during translation.

5.2. Terminological Considerations:

5.2.1. Identify key terminological units and concepts used within the text.

5.2.2. Analyse definitions and evaluate maintenance of terminology consistency during the translation process.

6. Preliminary Translation Strategy:

6.1. Assess the need for adaptations to align with the target requirements and regulations.

6.2. Decide on the appropriate translation techniques to address challenges on various linguistic levels.

6.3. Develop quality assurance protocols to ensure linguistic accuracy and legal precision.

7. Research and Reference Materials

7.1. Gather relevant reference materials, including bilingual legal dictionaries, EU-specific glossaries, and authoritative legal sources.

7.2. Consider previous translations or EU documents with similar subject matter.

8. Questions and Clarifications

8.1. Identify any ambiguities, inconsistencies, or gaps.

8.2. Formulate questions for the client or legal experts to address these issues.

This holistic analysis ensures that every facet of the source text, from its legal category to its structural nuances and terminology, is carefully examined subject to the target legal and linguistic framework. Moreover, it sets the stage for the subsequent translation process, guiding the selection of appropriate translation strategies, techniques, and procedures.

⁶ Make use of the terminology management system IATE (Interactive Terminology for Europe). Available at: <https://iate.europa.eu/home>

In the domain of legal translation, specifically in the context of translating the EU *acquis* from English into Ukrainian, the choice of translation strategies and techniques plays a pivotal role: While **translation strategy** focuses on the overall approach and objectives, **translation techniques** involve the specific methods and tools used to achieve those objectives. By combining and coordinating a strategy with techniques, translators can ensure that they meet the translation goals.

4.3. Two Strategies: Domestication and Foreignisation

It is essential to acknowledge that within the field of legal translation, two fundamental translation strategies, namely **domestication** and **foreignisation**, hold significance. Overall, **domestication** in translation involves adapting a foreign text to minimise cultural and linguistic differences for the target audience, while **foreignization**, deliberately retains elements of the original, preserving its uniqueness and cultural distinctiveness. In the context of translating EU *acquis of the Union* documents from English to Ukrainian, the choice of translation strategies is based on maintaining a balance between the two strategies [Bajčić, & Dobrić Basanež, 2021]. The use of **domestication** as a strategic approach to align the translation with the linguistic and cultural context of the Ukrainian audience helps to improve the comprehensibility of legal terminology. The process entails considerate linguistic and structural adjustments while maintaining legal precision. It guarantees that the translated content aligns with the preferences and interests of Ukrainian legal experts and those involved in the field. In contrast, the approach of **foreignisation** prioritises the rendering of linguistic and structural characteristics seen in the original text. It aims to faithfully recreate the formal legal terminology and syntactic structures utilised in the source document. By maintaining this approach, it is possible to ensure that the original text remains unambiguous in meaning and under the principles of European Union legislation. Such a translation requires terminology research, syntactic adjustments, and a background in EU and Ukrainian law. EU institutions employ legal-linguistic experts [Working Party of Legal/Linguistic Experts] to revise their legal texts across all languages together to ensure maximum terminological harmonisation [Marking, 2020].

4.4. Consulting Existing Translations in Other Languages

Nevertheless, while examining the field of legal translation, specifically in relation to the recreation of the *acquis of the Union*, it is pertinent to consider complementary translation strategies that can be employed. These strategies possess the potential to be beneficial and significantly improve the result that the translator offers. Particularly, ***consulting existing translations in other languages*** can be a valuable strategy when translating *acquis of the Union* documents from English into Ukrainian. It enhances legal consistency by ensuring that common legal concepts are consistently rendered in the multilingual EU context. It streamlines the translation process, saving time and effort by offering solutions for legal terminology. This practice also provides information about how the law interprets certain terms and conditions in *acquis of the Union* documents. However, incorporating existing translations into the process of translating *acquis of the Union* documents from English into Ukrainian requires some deliberation: while these references may contribute to translation quality, the translator should consider linguistic and legal variations, recognising that the Ukrainian legal system may feature unique terminology. Additionally, the relevance of chosen reference languages must align with Ukrainian legal concepts, and the currency of existing translations should be monitored to reflect legal updates accurately. Quality assurance is vital, as not all reference translations may maintain high standards, emphasising the need for accuracy and consistency in the translation process. Although studying existing translations can be a helpful strategy in the translation process, it should be used as part of a larger strategy that takes into account the unique characteristics of the *acquis of the Union* texts as well as the demands of the Ukrainian legal system.

4.5. Other Strategies

Additionally, several other strategies can be employed when translating *acquis of the Union* documents from English into Ukrainian. Expert collaboration with professionals knowledgeable in EU and Ukrainian law is vital in addressing complex legal concepts and guaranteeing compliance with the requirements of both systems. The use of bilingual legal glossaries and terminology databases that

are unique to EU⁷ and Ukrainian law⁸ aids in the consistent translation of specialised legal terminology. Accessing official EU publications, legal dictionaries, and academic texts can provide essential context and guidance in legal translation⁹. Peer review by experienced legal translators or experts can help identify and rectify any potential inaccuracies or inconsistencies in the translation¹⁰. Employing language quality assurance measures, such as proofreading and linguistic review, ensures that the translation conforms to Ukrainian language standards and promotes clarity and cohesion for legal professionals and interested parties in Ukraine. Consistency checks are equally indispensable, especially for lengthy and complex documents, to uphold consistent usage of key terms and legal concepts. These strategies collectively contribute to a more accurate and legally sound translation of *acquis of the Union* documents into Ukrainian.

5. Translation Techniques

To overcome the translation challenges specifically presented by legal texts, it is necessary to implement substantial changes or shifts on all linguistic layers. The use of a particular translation technique defines the process of changing and reconstructing the text in the target language. It is worth noting that scholars have proposed numerous classifications for defining translation techniques or procedures [Molina, & Albir, 2002]. However, all of these classifications assume the presence of either direct or indirect modifications in the lexical, grammatical, and stylistic forms of the source language, as well as in the structures of the source text.

It is important to mention that legal texts can also be translated for different purposes. While some translations aim to be official and mirror the original document exactly, others might be geared towards information sharing or specific audience needs. This intended use

⁷ Interactive Terminology for Europe. Available at: <https://iate.europa.eu/home>

⁸ Глосарій термінів *acquis* ЄС. Available at: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJ11OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730

⁹ The Official Journal of the European Union is the official publication (gazette) for EU legal acts, other acts and official information from EU institutions, bodies, offices and agencies. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html>

¹⁰ Traditional practice of EU institution is that revision of legal texts is done by more experienced lawyer linguists. Available at: <https://europa.eu/translation/>

directly impacts the level of flexibility translators have. Formal translations require strict adherence to the original text with little to no change. Deviations are minimised to ensure legal accuracy and validity. Informational translations, meant for a broader understanding, may allow for some alterations for clarity and cultural adaptation. The focus shifts from exact wording to conveying the overall message effectively.

Ultimately, the intended function of a translated legal text within the target culture guides the translation methodology. It directly influences the choice of appropriate translation techniques and ensures the message resonates effectively and achieves its intended purpose. Understanding this connection is crucial for choosing the most appropriate techniques in EU legal contexts. While the techniques themselves may be universal, the following section delves into specific examples drawn from EU English and Ukrainian legal texts.

Here is a short list of some translation techniques:

5.1. Equivalent Translation is employed in English-Ukrainian legal translation when there are direct equivalents of legal terms or concepts in both languages:

<i>The Commission shall publish the notifications in the Official Journal of the European Union.</i>	<i>Комісія повинна опублікувати такі повідомлення в Офіційному віснику Європейського Союзу¹¹.</i>
---	---

This technique is used to maintain legal consistency and clarity. When an equivalent term exists in the target language (Ukrainian), it is used to ensure that the legal meaning is accurately conveyed. An equivalent translation is chosen to align with the linguistic and legal norms of both the source and target languages. It is used when there is a straightforward correspondence between the terms in the two languages.

5.2. Calque Translation is used when there are no direct equivalents for specific legal terms or concepts in the target language (Ukrainian):

<i>clinical evidence</i>	<i>клінічний доказ</i>
<i>clinical benefit</i>	<i>клінічна користь</i>
<i>diagnostic sensitivity</i>	<i>діагностична чутливість</i>
<i>calibrator</i>	<i>калібратор</i>
<i>control material</i>	<i>контрольний матеріал</i>

¹¹ Hereinafter, the instance of a specific technique is given in bold type.

In this technique, the translator borrows the source language's (English) term or phrase and replicates its structure or word order in the target language. Calque translation is employed when trying to adapt the source term could lead to a loss of legal accuracy or clarity. It is used when the source language term has a distinct legal connotation that is best preserved.

5.3. Zero Translation is employed in English-Ukrainian legal translation, when there are specialised legal terms or expressions in the source text (e.g., *communautaire*) that lack direct equivalents in the target language:

<p><i>Where a transit concerns a person who is to be extradited from a third State to a Member State this Article will apply mutatis mutandis.</i></p>	<p><i>Якщо транзит стосується особи, що підлягає екстрадиції з третьої держави до держави-члена, ця стаття застосовується mutatis mutandis.</i></p>
---	--

Zero translation is a standard practice in Ukrainian legal translation in general, as well as in the translation of EU legal acts in particular. Additionally, such an approach to legal terms translation is applied in other languages of the EU that use the Cyrillic script, for example, in the Bulgarian language¹². As these terms may carry specific legal meanings that cannot be accurately translated, zero translation is used to retain these terms in their original language to ensure legal precision. It is employed when attempting to translate them could result in a loss of accuracy or clarity, and when the preservation of the source text's legal integrity is crucial.

5.4. Transcription and Transliteration¹³ are utilised when dealing with proper nouns, names, or terms that are written in a different script or alphabet, such as Cyrillic in Ukrainian and Latin in English:

<p><i>EU action supporting quality assurance should be developed in coherence with activities carried out in the context of the Bologna Process.</i></p>	<p><i>Дії ЄС з підтримки забезпечення якості необхідно розробити відповідно до заходів, яких вживають у контексті Болонського процесу.</i></p>
---	---

¹² See: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32002F0584>

¹³ Official table of transliteration. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/243262567>

Transcription is used to represent the pronunciation of these terms in the target language's script. Transliteration, on the other hand, focuses on converting the characters of the source script to their closest equivalents in the target script without considering pronunciation. Transcription and transliteration are particularly important in the English-Ukrainian legal translation of *acquis of the Union* documents, as they involve the representation of names and terms specific to the European legal context. They are employed to maintain clarity and consistency in cases where names or terms are written in different scripts and to ensure that they are accurately represented in the target language, even if the pronunciation or script varies between the two languages.

5.5. Permutation involves changing the order of words or phrases in the target language to align with the linguistic conventions of the target language system:

<i>The legal status of FIUs varies across Member States from an administrative or a law enforcement status to hybrid ones.</i>	<i>У різних державах-членах ПФР мають різний правовий статус: від адміністративного чи правозастосовчого до гібридного.</i>
--	---

Particularly, English and Ukrainian have different preferences for where the theme and rheme are placed in a sentence. When translating legal documents, the legal translator may need to restructure sentences to ensure that the theme and rheme in the target language align with its linguistic and legal conventions.

5.6. Morphological Substitution refers to the alteration of the morphological structure of words to ensure linguistic accuracy and clarity in the target language while preserving the legal meaning:

<i>Facilitating the use of financial information is necessary to prevent, detect, investigate or prosecute serious crime.</i>	<i>Сприяння використанню фінансової інформації необхідне для запобігання тяжким злочинам, їх виявлення, розслідування або кримінального переслідування.</i>
---	---

This technique is employed when the source language's morphological structure does not align with the target language's linguistic conventions. For example, if the source language uses a

gerund, the translator may employ morphological substitution to adjust it to the target language's noun structure.

5.7. Syntactic Substitution, on the other hand, involves modifying the syntactic structure of sentences or phrases in the translation to adhere to the linguistic norms and legal requirements of the target jurisdiction:

<p><i>Effective, proportionate and dissuasive penalties, including financial ones, should be provided for by Member States against those air carriers failing to meet their obligations regarding the transfer of PNR data.</i></p>	<p><i>Держави-члени повинні запровадити дієві, пропорційні і стримувальні санкції, зокрема фінансові, для тих авіаперевізників, які не виконують своїх зобов'язань стосовно передавання даних ЗПІ.</i></p>
---	--

This technique is instrumental when the source language's sentence structure is incompatible with the target language's legal conventions. For instance, if the source language employs passive voice while the target language prefers active voice, syntactic substitution is utilized to ensure linguistic and legal clarity.

5.8. Omission is a technique employed in legal translation where the translator deliberately leaves out certain words, phrases, or even grammar elements from the source text when they are either redundant or lack legal significance in the target legal system:

<p><i>The Commission shall be assisted by a committee.</i></p>	<p><i>Комісії допомагає комітет.</i></p>
---	--

This technique is used to streamline the text, making it more concise and clear while maintaining the legal accuracy and intent of the source text. Omission can extend to the exclusion of lexical elements that may not hold legal significance in the target jurisdiction and grammar elements, such as articles or prepositions, that do not hold any linguistic meaning in the target language.

5.9. Addition is a technique used in legal translation when the target language requires more lexical or grammatical elements to convey the legal meaning of the source text accurately:

<i>Behaviour of the buyer country with regard to the international community, as regards in particular its attitude to terrorism, the nature of its alliances and respect for international law.</i>	<i>Поведінка країни-покупця стосовно міжнародної спільноти, особливо її ставлення до тероризму, характер союзів, членом яких вона є, та її повага до міжнародного права.</i>
--	--

This technique is employed to ensure that the translation aligns with the linguistic norms of the target language system. It can extend to the inclusion of grammar elements, such as clauses and prepositions, which are necessary for linguistic precision. By adding these elements, the translator enhances the accuracy of the translation while preserving its linguistic clarity.

5.10. Descriptive Translation involves explaining the meaning of a specific legal term or concept using a series of simpler words or phrases within the target language. This method ensures clarity and understanding for readers unfamiliar with the specific term. In the context of legal texts translated from English to Ukrainian, consider the following example:

<i>The defendant pleaded nolo contendere.</i>	<i>Підсудний заявив про свою незгоду з обвинуваченнями, не визнаючи своєї вини.</i>
--	---

However, in some cases, a descriptive translation might not accurately capture the cultural context or legal implications of a term. Finding culturally equivalent terms or concepts in the target language ensures better understanding and avoids misinterpretations. On the other hand, descriptive translation can be used in a footnote or brackets accompanying an equivalent term in translation. This is particularly helpful for specialised terminology or concepts unfamiliar to the reader:

<i>The court granted an interlocutory injunction.</i>	<i>Суд виніс заборонну ухвалу (тимчасове обмеження прав).</i>
--	---

Using descriptive translation techniques requires careful consideration of the legal context, target audience, and potential cultural differences. Overuse of these techniques can be detrimental if it compromises the legal accuracy or clarity of the text.

5.11. Antonymic Translation is a technique used in legal translation when the form of a word or phrase is replaced by the opposite (positive to negative and vice versa), while the meaning of the translated unit remains similar:

<i>The regulation does not prohibit the export of certain goods to non-member countries.</i>	<i>Постанова дозволяє експорт певних товарів до країн, що не є членами ЄС.</i>
---	---

While antonymic translation, substituting a word with its opposite, can be a creative technique in some contexts, it should be used with extreme caution in legal and legislative translation due to the potential for misinterpretation and compromising legal accuracy.

5.12. Other Techniques. Translators have to handle the complex process of translating legal and legislative documents from English to Ukrainian, balancing faithfulness and clarity. Legal linguists rarely use modulation, adaptation, and compensation techniques because the translation of EU documents must be precise and succinct. However, with careful consideration of their limitations and potential drawbacks, these techniques can provide useful tools.

5.12.1. Modulation refers to adjusting the grammatical structure or syntactic arrangement of a sentence in the target language while maintaining the original meaning. It is the technique where the meaning of the source translation unit is derived through logical reasoning. This technique functions to adjust the translated units to the linguistic norms of the Ukrainian language. However, there are specific scenarios where modulation could be considered with extreme caution and thorough justification, for example, to improve readability or to establish cultural equivalence, e.g.:

<i>The parties agree to act in good faith and with utmost commercially reasonable efforts.</i>	<i>Сторони домовляються діяти сумлінно та докласти всіх можливих зусиль для досягнення комерційно обґрунтованого результату.</i>
---	---

While seemingly beneficial, this technique requires cautious consideration in legal and legislative translation when there are significant linguistic or cultural differences between the source language and the target language.

5.12.2. *Adaptation* involves modifying the source text's language, expressions, or structure to fit the cultural and linguistic framework of the target language. Adaptation can make the text more accessible to the target audience, since legal systems and their terminology can vary across cultures. Adaptation allows for sensitivity towards these differences, e.g.:

<p><i>Member States shall endeavour to harmonize their national legislation in this area.</i></p>	<p><i>Держави-члени зобов'язані вживати заходів для гармонізації свого національного законодавства в цій сфері.</i></p>
--	--

However, even seemingly minor adaptations can change the legal meaning or introduce ambiguity. Consultation with legal experts is essential. Adaptations should remain neutral and objective, focusing solely on achieving accurate understanding within the target context.

5.12.3. *Compensation* is employed in English-Ukrainian legal translation when there is a linguistic or structural challenge that cannot be resolved within a single segment of the text. It involves making adjustments in one part of the text to compensate for limitations in another. This technique is chosen when a straightforward, one-to-one translation of a segment would lead to legal inaccuracies, misinterpretation, or a lack of linguistic clarity. At the same time, added information should remain objective and unbiased, staying true to the original intent and legal effect:

<p><i>The right to freedom of expression shall be guaranteed.</i></p>	<p><i>Право на свободу вираження думки гарантується відповідно до статті 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.</i></p>
---	---

However, compensation should only be used when genuinely necessary, avoiding unnecessary additions that clutter the text. Introducing unapproved explanations can distort the meaning or create unintended legal implications. Moreover, this technique is only possible for informative translations, since in the language versions of the *acquis of the Union* the same information is to be found in the same place in each language version.

By carefully considering the potential benefits and risks, and always prioritising legal accuracy, translation techniques can be a valuable tool for ensuring clear and faithful translations of EU legal and legislative texts, but it requires meticulous attention to detail and collaboration with legal expertise.

6. Specific Features of Translation of EU Legal Texts

EU legal translation is a specialised field that requires a distinct skill set and considerations. It goes beyond linguistic proficiency and requires a comprehensive understanding of the legal, cultural, and dynamic aspects inherent in the European Union's legal framework. While many abovementioned traditional translation techniques remain applicable, EU legal translation introduces distinctive challenges:

6.1. Multilingual Nature and Linguistic Precision

One of the defining characteristics of EU law is its multilingual nature [Robertson, 2016]. Each of the 24 official languages of the European Union holds equal legal validity, resulting in every legislation being available in multiple authentic versions. The statement challenges the conventional view of target and source texts in translation studies by suggesting that all language versions, even if translated, are considered source texts [Gibová, 2009]. The process of translating the *acquis of the Union* should be understood as rewriting rather than translation proper, which may require some adaptations that are not acceptable for the *acquis of the Union* translation. This results in a distinct setting where legal concepts and terminology need to be represented accurately and consistently across diverse linguistic landscapes.

Translators dealing with legal language need to fully understand the original text and accurately convey its complex meanings in each target language while preserving the legal principles of the *acquis of the Union*. Precision is crucial in EU legal translation. Subtle differences in wording or phrasing can have significant legal implications, potentially affecting the rights and responsibilities of individuals and organisations. This demands that translators possess not only fluency in both languages but also a deep understanding of legal terminology and the specificities of EU legal language.

6.2. The Translator as an EU Voice

Legal translators in the European Union play a distinctive and complex role that goes beyond simply converting languages. They

serve as vocal representations of the EU, spreading its legal principles and values among various linguistic communities. This role involves a complex relationship between identity and objectivity, requiring a careful balance between the translator's own background and the EU's supranational viewpoint. Each translator comes from a distinct linguistic and cultural context but is responsible for translating EU legal texts in a deculturalised manner [Biel, 2007]. This requires a careful methodology that emphasises adherence to the law and terminology specific to the European Union. This involves consistently balancing the EU's supranational viewpoint with a careful emphasis on legal precision and impartiality.

The EU legal translator rises above being just a service provider to actively engage in the legal environment. They embody the EU's voice by constructing legal instruments that resonate with diverse audiences through careful consideration. This parallels the profound experience of an actor fully embodying a character, leading to a merging of the boundaries between performer and role. This change highlights a shift from an external, descriptive observer to an internal, prescriptive voice. The translator transitions from translating to co-creating, planting legal concepts into the ground of the native language of each Member State. This transition occurs not only via translation but also through signature, ratification, and implementation. As the translated text is incorporated into the EU legal framework, it highlights the translator's role as a co-author.

6.3. Institutional Requirements and Conventions

Within EU legal translation, practitioners must follow institutional requirements and conventions, since the European Union's legal framework introduces a distinctive set of norms and practices that guide the translation process, ensuring consistency, accuracy, and harmonisation across member states. Firstly, EU institutions maintain a careful commitment to terminological consistency. Translators, in their pursuit of linguistic accuracy, must align their work with established EU glossaries and terminology databases. Secondly, EU legal texts encompass a variety of legislative styles dictated by different institutions and document types. Whether translating directives, regulations, or judgements, translators must navigate and conform to these diverse styles. Thirdly, EU legal translation demands

a deep understanding of legal drafting conventions employed by various institutions. Translators need to master specific drafting techniques, such as the use of preambles, operative clauses, and annexes, to faithfully reproduce the legal nuances and structures in the target language. Finally, EU legislation is dynamic, subject to constant updates and amendments. Translators operating within this domain must exhibit a proactive approach to keep up with legal advancements. Collaboration with legal experts and regular engagement with legislative updates is essential to guarantee that translations accurately reflect the most current legal landscape.

6.4. Revision Procedures

EU language versions are subjected to a complex review process that includes input from different stakeholders with unique expertise. This involves internal review by in-house translators and legal experts focusing on linguistic accuracy, adherence to institutional terminology, and consistency with the source text. It also includes interinstitutional review by other EU institutions to ensure consistency across different agencies and legal domains. Additionally, expert review by external legal experts scrutinises legal concepts, interpretations, and adherence to relevant EU jurisprudence.

Once errors are found, a clearly established correction procedure is initiated. Corrections may involve adjustments to terminology, syntax, or legal references. The corrections are validated to ensure that the final language versions are legally accurate and meet the linguistic expectations of various stakeholders. Review procedures go beyond just identifying mistakes; they also function as frameworks for ongoing enhancement. Feedback loops are created to enhance communication among translators, reviewers, and legal experts. This iterative process enables the improvement of translation methods, terminological coherence, and linguistic quality gradually.

6.5. The Role of Lawyer-Linguists

Within the European Union, the role of lawyer-linguists occupies a unique and crucial niche, since they possess a dual proficiency, combining comprehensive legal knowledge with linguistic proficiency. Unlike traditional translators, lawyer-linguists have a strong legal sensitivity and can comprehend both the literal and intended meanings of legal documents. Their linguistic expertise allows them to accurately convey the legal nuances in each language version.

Lawyer-linguists operate within the institutional structures of the EU to navigate the distinct legal and bureaucratic practices of different EU entities. They comprehend the unique characteristics of drafting styles, terminological preferences, and legislative traditions in various institutions, guaranteeing that translations conform perfectly to institutional standards. Lawyer-linguists often work together with legal professionals, policymakers, and other linguists to connect legal complexities with linguistic communication. This interdisciplinary collaboration guarantees that translations adhere to linguistic standards and undergo legal review, in line with the EU's dedication to accuracy and consistency in legal communication.

These experts frequently have a crucial role in the assessment and quality control procedures. Lawyer-linguists play a role in identifying and correcting errors after the initial translation phase to maintain the highest standards of legal accuracy in the final language versions.

7. Training to Translate Legal Texts: Assignment Patterns

It is widely acknowledged that the acquisition of any skill necessitates dedicated practice to attain mastery, and translation is no exception to this principle. This section outlines the various assignment patterns¹⁴ that can be employed during the training process of translating legal texts, with a specific focus on EU *acquis of the Union* legal documents. These assignment patterns are designed to gradually increase the complexity and difficulty of the texts being translated, allowing the trainee to develop their skills step by step. Starting with simple and straightforward texts, such as EU regulations, the trainee can gradually progress to more challenging documents, such as court judgments or legislative acts. By following this structured approach, one can build competence and confidence in handling the intricacies of legal translation within the context of the EU *acquis of the Union*.

8. Summary

The EU integration of Ukraine has resulted in challenges in harmonising its national legislation with EU law. Thus, legal

¹⁴ See Appendix: Training to Translate Legal Text

translators need specific skills to deal with the translation of EU legal texts. EU legal texts have distinct characteristics that impose significant limitations on legal translators, requiring them to fulfil a role similar to legislative drafters within a strict and regulated structure. This unique setting introduces additional challenges to the process of translating the EU *acquis of the Union*, where each subtle detail holds considerable importance. The chapter has depicted EU legal translation as a specialised area within the broader field of legal drafting, emphasising the need for a careful balance of linguistic and legal precision. The recommended approach emphasises the necessity of first gaining a thorough understanding of the EU legal system before addressing the complex challenges unique to EU legal translation. It is considered essential to have both legal training and a detailed understanding of the cultural context of the European Union at the same time.

References

- Качка, Т., Мовчан, Ю. (2004). *Нова практика перекладу актів Acquis Communautaire*. Міністерство юстиції України. Available at: https://minjust.gov.ua/m/str_2405 (accessed 23.02.2024).
- Янчук, І.А. (2019). Переклад на українську мову *acquis communautaire* в процесі реалізації інтеграційних зобов'язань України. *Теоретико-методологічні підходи до розуміння приватного права в сучасних умовах*, 59–63. <https://doi.org/10.32849/2409-9201.2019.19.12>
- Bajčić, M., & Dobrić Basanež, K. (2021). Considering foreignization and domestication in EU legal translation: a corpus-based study. *Perspectives*, 29(3), 706–721. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2020.1794016>
- Biel, L. (2007). Translation of Multilingual EU Legislation as a Sub-genre of Legal Translation. In *Court Interpreting and Legal Translation in the Enlarged Europe*, 144–163.
- Freelance translators. (n.d.). Court of Justice of the European Union. Available at: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10741/en/ (accessed 23.02.2024).
- Gibová, K. (2009). EU Translation as the Language of a Reunited Europe Reconsidered. In M. Ferenčík, J. Horváth (Eds.), *Language, Literature and Culture in a Changing Transatlantic World: International conference proceedings* (pp. 145–153, April 22-23, 2009).
- Marking, M. (2020). What It Takes to Be a Lawyer-Linguist at the European Union. *Slator*. Available at: <https://slator.com/what-it-takes-to-be-a-lawyer-linguist-at-the-european-union/> (accessed 21.04.2024)
- Molina, L., & Albir, A.H. (2002). Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. *Meta: Translators' Journal*, 47(4), 498–512. <https://doi.org/10.7202/008033ar>

Nida, E.A., & Taber, C.R. (1969). *The Theory and Practice of Translation*. Brill. E.J. Leiden.

Nord, C. (2012). Functionalism in translation studies. *The Routledge Handbook of Translation Studies*. (Eds.) C. Millan, F. Bartrina, 201–212.

Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, and Ukraine. (2017). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A21998A0219%2802%29> (accessed 23.02.2024).

Reiß, K., & Vermeer, H.J. (2014). *Towards a general theory of translational action: Skopos Theory explained* (1st ed.). Routledge. London.

Robertson, D.C. (2016). *Multilingual Law. A framework for analysis and understanding*. Available at: <https://www.book2look.com/embed/9781317093480> (accessed 23.02.2024).

The accession of Ukraine to the European Union: institutional and personnel aspects. (2023). Euroscope. Available at: <https://euroscope.org.ua/en/eu-enlargement/the-accession-of-ukraine-to-the-european-union-institutional-and-personnel-aspects/> (accessed 23.02.2024).

The European Union. (n.d.). What it is and what it does. Directorate-General for Communication (European Commission). Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c47b2296-b71a-11ed-8912-01aa75ed71a1/language-en> (accessed 23.02.2024).

Ukraine-EU Association Agreement. (2017). Available at: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukraine-association-agreement> (accessed 23.02.2024).

Working Party of Legal / Linguistic Experts. (n.d.). European Council. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/working-party-legal-linguistic-experts/> (accessed 23.02.2024).

Appendix

Training to Translate Legal Texts

(1) HOW TO DEAL WITH THE PRE-TRANSLATION ANALYSIS

Material: excerpts from the original legal acts; the pre-translation text analysis scheme

Goal: conducting the pre-translation text analysis

Focus: stages of pre-translation text analysis

Learning objective: students can perform a pre-translation analysis of the EU legal text gaining insights into the potential challenges that translators might face during the translation process

Procedure:

1. Select any type of EU legal text. Follow the stages described in the pre-translation text analysis scheme and perform the analysis in the written form.

2. Work in small groups. Analyse some of the pre-translation text analyses performed by your group-mates. While comparing the content, conclude the following: (a) Does the target text convey a natural impression compared to the source text? (b) Does the translation analysis provide a thorough examination covering all aspects of translation-related external and internal textual information? (c) Do the specified translation strategies have solid and logical support?

3. Provide an evaluation of both the advantages and disadvantages of the pre-translation analyses presented. Highlight the enhancements that could make the analysis more precise and relevant.

4. Repeat the procedure by examining the pre-translation analyses of other group-mates. Choose two of them. Conduct a discussion regarding the quality of the considered translation analyses, and provide the authors of the pre-translation analysis the opportunity to justify their choice.

(2) HOW TO DEAL WITH CLARITY, COHERENCE AND COHESION – ANALYSIS STAGE

Material: excerpts from the original legal acts and their translations

Goal: analysing the text as a coherent entity

Focus: cohesive devices

Learning objective: students can recognize cohesive devices in the source and target texts

Procedure:

1. Skim through the suggested text and define its type.
2. Summarise the main text points in the source language.
3. Consider the structure of the text and say: (a) whether it possesses a logically organised flow of ideas; (b) how the progression of ideas is shown; (c) what cohesive devices you recognize in the text and what type of cohesion they belong to.
4. Work individually. Examine each paragraph and find as many cohesive devices at the grammatical (e.g. substitution, reference, ellipses) and lexical (e.g. reiteration and collocation) level as possible. Say which level *conjunctions* belong to. Back up your point of view giving some examples. Work in pairs and compare your ideas.
5. Find the lexical items which may cause ambiguity when translated into the target language. Comment on them.
6. Juxtapose the source and target texts. Find the cohesive devices in the target text. Define the effectiveness of the translation procedures used. Suggest other variants of translation where possible.

(3) HOW TO DEAL WITH CLARITY, COHERENCE AND COHESION – TRANSLATION STAGE

Material: excerpts from the original legal acts

Goal: translating the text as a coherent entity

Focus: cohesive devices

Learning objective: students can easily recognize, analyse and translate cohesive devices

Procedure:

1. Skim through the suggested text and define its type.
2. Underline the cohesive devices at the grammatical level. Work with your group-mate and discuss possible variants of their translation into Ukrainian.
3. Underline the cohesive devices at the lexical level. Work with your group-mate and discuss possible variants of their translation into Ukrainian.

4. Examine the text once again and summarise the possible translation challenges.

5. Work in pairs. S1 – provide the sight translation of the first part of the text paying special attention to the translation of cohesive devices; S2 – listen to your group-mate; put down all the errors if there are any; engage in a collective discussion about them. Change your roles and translate the second part of the text.

6. Translate the text in the written form. Exchange your translation with one of your group-mates and assess the differences.

(4) HOW TO DEAL WITH EDITING AND PROOFREADING

Material: excerpts from the original legal acts; translations of the texts done by students

Goal: editing and proofreading human-translated texts

Focus: editing skills

Learning objective: students can analyse the text and develop their editing skills when editing their own translations as well as the translations of their group-mates

Procedure:

1. Select any type of EU legal text.
2. Prior to translating the text, examine it thoroughly and engage in a conversation with a group-mate to: (a) identify the specific field of law to which the document pertains; decide whether there are any noteworthy terminological distinctions in this legal domain between the source and target languages; (b) analyse the distinctive characteristics of the legal system in the source language and highlight disparities in the Ukrainian legal system and culture; (c) evaluate the main translation challenges encountered in translating the document and determine the appropriate sources (reference sites, documents, style guides, dictionaries etc.) which may help you to achieve adequacy in translation.
3. Perform a pre-translation analysis individually.
4. Before editing a translated text, answer the following questions: Are there any differences between editing and proofreading? What are the main types of editing corrections and what are they characterised by?
5. Exchange your translation with one of your group-mates. Edit and proofread it. Comment on your group-mate's translation decisions.

(5) HOW TO DEAL WITH MACHINE TRANSLATION TOOLS

Material: excerpts from the original legal acts; machine-translated texts

Goal: translating the text with machine translation tools

Focus: post-editing skills

Learning objective: students can work with different machine translation tools and edit the machine-translated texts

Procedure:

1. Prior to working with machine translation tools, answer the following questions: (a) What is the difference between machine translation and computer-assisted translation? (b) What are the benefits of using machine translation tools when translating EU legal documents? (c) Could you identify the predominant machine translation tools which can enhance the precision and productivity of translators specialising in legal content?

2. Select any type of EU legal text. Translate it in the written form.

3. Choose an online machine translation tool and use it to translate the selected EU legal document.

4. Scan the text translated by the machine translation tool and assess the automated translation accuracy using the following evaluation grid (adopted from Orlando 2011): (1) overall comprehension of the ST; (2) overall translation accuracy; (3) omissions / insertions; (4) terminology / word choices; (5) grammatical choices / syntactic choices; (6) spelling errors; (7) punctuation errors; (8) formatting errors; (9) appropriateness for target audience; (10) readability / idiomatic correctness; (11) function / completeness; (12) style / presentation / genre.

Define the amount of post-editing needed. Compare the machine-translated text with the one you translated on your own. Comment on the translations.

5. Exchange the machine-translated texts with your group-mate and post-edit it. Make conclusions about the quality of translation and the technical capabilities of the chosen machine translation tool.

(6) HOW TO DEAL WITH COMPUTER-ASSISTED TRANSLATION (CAT) TOOLS

Material: excerpts from the original legal acts

Goal: translating the text with CAT tools

Focus: technical and translation challenges

Learning objective: students can evaluate the strengths and weaknesses of the technical capabilities of software programmes employed for the translation of EU legal documents and translate EU legal texts using CAT tools

Procedure:

1. Prior to working with computer-assisted translation tools, think of the following: What are the benefits of using CAT tools when translating EU legal documents? Identify the predominant CAT tools aimed at assisting legal-specialist translators in doing their work more accurately and efficiently.

2. Choose a software programme to translate EU legal documents. Register on the platform and examine its functions (interface clarity; the possibility to upload different file formats; types of searchers – simple or complex etc.).

3. Select any type of EU legal text. Upload the document into the CAT tool and practise translating the text.

4. Work with your group mate and comment on the technical challenges as well as the translation ones while using the chosen CAT tool.

Annex to Part B

Samples of EU Texts as Examples of Translation into Ukrainian

Natalia Borysenko and Bohdan Movchan

Introduction

The Annex is divided into three parts and includes a terminology glossary, a list of clichés and their regular correspondences in the Ukrainian language, and samples of various document types in English and their translation into Ukrainian.

Part 1. Glossary comprises English words and phrases relating to EU institutions and legal *acts* and their Ukrainian equivalents. In the context of EU law, which includes a large number of specialised terms and technical expressions, a proper understanding and unambiguous definition of these terms and clichés is critical to ensure accurate and consistent translation. A glossary, or terminology dictionary, is an integral part of the translation process in the legal field.

Part 2. Clichés introduces a list of English legal phrases concerning European primary and secondary law and their Ukrainian equivalents compiled on the basis of treaties, legal acts and agreements. This Annex contains the most frequently used phrases that pose the greatest difficulties in translation.

Part 3. Samples of translation of different parts of legal acts presents parallel fragments taken from the legal acts in the English language and their official translation into Ukrainian. Translation of EU legal acts requires careful study and understanding of the specifics of each type of document, their structure and features. The Annex provides examples of translations of various types of European Union (EU) documents, such as the founding treaties, amending treaties, regulations, directives, decisions, recommendations, opinions, resolutions of EP and Conclusions of the European Council. Each of these types of documents has its own unique features, which were described in the previous theoretical and practical chapters.

Part 1. Glossary

Acts

Act	<i>Акт</i>
Action programme	<i>Програма дій</i>
Agreement	<i>Угода</i>
Article	<i>Стаття</i>
Chapter	<i>Глава</i>
Code of conduct	<i>Кодекс поведінки</i>
Commission Directive	<i>Директива Комісії</i>
Commission Recommendation	<i>Рекомендація Комісії</i>
Commission Regulation	<i>Регламент Комісії</i>
Common Position of the Council	<i>Спільна позиція Ради</i>
Common Strategy of the European Council	<i>Спільна стратегія Європейської Ради</i>
Communication	<i>Повідомлення</i>
Conclusions	<i>Висновки</i>
Convention	<i>Конвенція</i>
Corrigendum	<i>Виправлення</i>
Council Decision	<i>Рішення Ради</i>
Council Directive	<i>Директива Ради</i>
Council Regulation	<i>Регламент Ради</i>
Decision	<i>Рішення</i>
Decision of the European Parliament and of the Council	<i>Рішення Європейського Парламенту і Ради</i>
Declaration	<i>Декларація</i>
Definitions	<i>Терміни та означення</i>
Directive	<i>Директива</i>
Europe agreement	<i>Європейська угода</i>
Final provisions	<i>Прикінцеві положення</i>
Framework agreement	<i>Рамкова угода</i>
General position	<i>Загальна позиція</i>
General provisions	<i>Загальні положення</i>
Green paper	<i>Зелена книга</i>
Indent	<i>Абзац</i>
Initiative	<i>Ініціатива</i>
Interim agreement	<i>Проміжна угода</i>
Interinstitutional agreement	<i>Міжінституційна угода</i>
Introductory provisions	<i>Вступні положення</i>

Non-paper	<i>Неофіційний документ</i>
Notice	<i>Повідомлення</i>
Opinion	<i>Висновок</i>
Pact	<i>Пакт</i>
Paragraph	<i>Параграф</i>
Part	<i>Частина</i>
Phrase	<i>Речення</i>
Point	<i>Пункт</i>
Protocol	<i>Протокол</i>
Recommendation	<i>Рекомендація</i>
Regulation	<i>Регламент</i>
Regulation of the European Parliament and of the Council	<i>Регламент Європейського Парламенту і Ради</i>
Regulation of the European Central Bank	<i>Регламент Європейського Центрального Банку</i>
Report	<i>Звіт</i>
Resolution	<i>Резолюція</i>
Section	<i>Секція</i>
Sole Article	<i>Єдина стаття</i>
Statement	<i>Заява</i>
Subindent	<i>Підабзац</i>
Subject matter	<i>Предмет</i>
Subparagraph	<i>Підпараграф</i>
Subpoint	<i>Підпункт</i>
Subsection	<i>Підсекція</i>
Subtitle	<i>Підрозділ</i>
Title	<i>Розділ</i>
Transitional provisions	<i>Перехідні положення</i>
Treaty	<i>Договір</i>
White paper	<i>Біла книга</i>

Institutions

Board of Governors (of the European Investment Bank)	<i>Рада керівників (Європейського інвестиційного банку)</i>
Commission of the European Atomic Energy Community	<i>Комісія Європейського співтовариства з атомної енергії</i>
Commission of the European Communities	<i>Комісія європейських співтовариств</i>

Commission of the European Economic Community	<i>Комісія Європейського економічного співтовариства</i>
Commission of the European Union	<i>Комісія Європейського Союзу</i>
Committee of the Regions	<i>Комітет регіонів</i>
Committee of the Regions of the EU	<i>Комітет регіонів ЄС</i>
Consultative Committee (of the European Coal and Steel Community)	<i>Консультативний комітет (Європейського співтовариства з вугілля та сталі)</i>
Council of the European Atomic Energy Community	<i>Рада Співтовариства з атомної енергії</i>
Council of the European Communities	<i>Рада європейських співтовариств</i>
Council of the European Economic Community	<i>Рада Європейського економічного співтовариства</i>
Council of the European Union	<i>Рада Європейського Союзу</i>
Court of Auditors	<i>Рахункова Палата</i>
Court of First Instance	<i>Суд першої інстанції</i>
Court of Justice of the European Union	<i>Суд Європейського Союзу</i>
Decentralised agencies	<i>децентралізовані агентства</i>
Decentralised bodies	<i>децентралізовані органи</i>
Directorate General for Budget (DG BUDG)	<i>Генеральний директорат з бюджету (DG BUDG)</i>
Directorate General for Climate Action (DG CLIMA)	<i>Генеральний директорат зі зміни клімату (DG CLIMA)</i>
Directorate General for Communication (DG COMM)	<i>Генеральний директорат комунікацій (DG COMM)</i>
Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion (DG EMPL)	<i>Генеральний директорат із зайнятості, соціальних справ і залучення (DG EMPL)</i>
Directorate General for Energy (DG ENER)	<i>Генеральний директорат з енергетики (DG ENER)</i>
Directorate General for Environment (DG ENV)	<i>Генеральний директорат з охорони довкілля (DG ENV)</i>
Directorate General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (DG ECHO)	<i>Генеральний директорат з цивільного захисту та гуманітарної допомоги (DG ECHO)</i>

Directorate General for Health and Food Safety (DG SANTE)	<i>Генеральний директорат з охорони здоров'я та безпечності харчових продуктів (DG SANTE)</i>
Directorate General for Human Resources and Security (DG HR)	<i>Генеральний директорат з людських ресурсів і безпеки (DG HR)</i>
Directorate General for Informatics (DG DIGIT)	<i>Генеральний директорат з інформатики (DG DIGIT)</i>
Directorate General for Interpretation (DG Interpretation, SCIC)	<i>Генеральний директорат усного перекладу (DG Interpretation, SCIC)</i>
Directorate General for Taxation and the Customs Union (DG Taxation and Customs Union, TAXUD)	<i>Генеральний директорат з оподаткування і Митного союзу (TAXUD)</i>
Directorate-General for Agriculture and Rural Development (DG AGRI)	<i>Генеральний директорат з питань сільського господарства та розвитку сільських територій (DG AGRI)</i>
Directorate-General for International Cooperation and Development (DG DEVCO)	<i>Генеральний директорат з міжнародної співпраці та розвитку (DG DEVCO)</i>
Directorate-General for Justice and Consumers (DG JUST)	<i>Генеральний директорат з питань правосуддя та захисту прав споживачів (DG JUST)</i>
Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries (DG MARE)	<i>Генеральний директорат з морських справ і рибальства (DG MARE)</i>
Directorate-General for Migration and Home Affairs (DG HOME)	<i>Генеральний директорат з питань міграції та внутрішніх справ (DG HOME)</i>
Directorate-General for Mobility and Transport (DG MOVE)	<i>Генеральний директорат з мобільності та транспорту (DG MOVE)</i>
Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations (DG NEAR)	<i>Генеральний директорат з політики сусідства та розширення (DG NEAR)</i>
Directorate-General for Regional and Urban Policy (DG REGIO)	<i>Генеральний директорат з політики розвитку регіонів і міст (DG REGIO)</i>

Directorate-General for Research and Innovation (DG RTD)	<i>Генеральний директорат з досліджень та інновацій (DG RTD)</i>
Directorate-General for Trade (DG TRADE)	<i>Генеральний директорат з торгівлі (DG TRADE)</i>
Directorate-General for Translation (DG Translation, DGT)	<i>Генеральний директорат письмового перекладу (DG Translation, DGT)</i>
Directorate-Generals	<i>генеральні директорати</i>
European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA)	<i>Європейське агентство з безпеки праці та охорони здоров'я на робочих місцях (EU-OSHA)</i>
European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union (FRONTEX)	<i>Європейське агентство з управління оперативною співпрацею на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу (FRONTEX)</i>
European Anti-Fraud Office	<i>Європейське бюро боротьби з шахрайством</i>
European Aviation Safety Agency (EASA)	<i>Європейське агентство авіаційної безпеки (EASA)</i>
European Central Bank	<i>Європейський Центральний Банк</i>
European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC)	<i>Європейський центр профілактики і контролю захворюваності (ЄЦКЗ)</i>
European Chemicals Agency (ECHA)	<i>Європейське хімічне агентство (ECHA)</i>
European Commission	<i>Європейська Комісія</i>
European Council	<i>Європейська Рада</i>
European Defence Agency (EDA)	<i>Європейське оборонне агентство (EDA)</i>
European Economic and Social Committee	<i>Європейський економічно-соціальний комітет</i>
European Environment Agency (EEA)	<i>Європейське агентство охорони довкілля (EEA)</i>
European External Action Service	<i>Європейська служба зовнішніх справ</i>

European Fisheries Control Agency (CFCA)	<i>Європейське агентство з контролю рибальства</i>
European Food Safety Authority (EFSA)	<i>Європейський орган із безпеки харчових продуктів</i>
European Institute for Gender Equality (EIGE)	<i>Європейський інститут гендерної рівності (EIGE)</i>
European Maritime Safety Agency (EMSA)	<i>Європейське агентство морської безпеки (EMSA)</i>
European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA)	<i>Європейський центр моніторингу наркотиків і наркозалежності</i>
European Ombudsman	<i>Омбудсман ЄС</i>
European Parliament	<i>Європейський Парламент</i>
European Union Agency for Fundamental Rights	<i>Агентство Європейського Союзу з основоположних прав</i>
European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL)	<i>Європейський поліцейський коледж (CEPOL)</i>
European Union Agency for Network and Information Security (ENISA)	<i>Європейське агентство мережевої та інформаційної безпеки (ENISA)</i>
European Union Agency for Railways, former European Railway Agency (ERA)	<i>Залізничне агентство Європейського Союзу, раніше – Європейське залізничне агентство (ERA)</i>
European Union Institute for Security Studies (EUISS)	<i>Інститут Європейського Союзу з дослідження безпеки (EUISS)</i>
European Union's law enforcement agency (EUROPOL)	<i>Європейський поліцейський офіс (Європол)</i>
Eurostat (ESTAT)	<i>Євростат (ESTAT)</i>
General Council of the European Central Bank	<i>Генеральна рада Європейського Центрального Банку</i>
General Court	<i>Суд загальної юрисдикції</i>
Governing Council of the European Central Bank	<i>Керівна рада Європейського Центрального Банку</i>
Management Board (of Europol)	<i>Правління (Європолу)</i>
Services	<i>служби</i>
The European Commission Directorates General (DGs)	<i>Генеральні директорати (ГД) Європейської Комісії</i>
The European Union's Judicial Cooperation Unit (EUROJUST)	<i>Європейське бюро судової співпраці (Євроюст)</i>

Part 2. Clichés

Acting in accordance with	<i>діючи згідно з</i>
adopt regulations, directives, decisions, recommendations	<i>ухвалювати регламенти, директиви, рішення, рекомендації</i>
agree as follows	<i>погодитися про таке</i>
amend the treaty (amendments to the treaty)	<i>внести поправки в договір (поправки до договору)</i>
as referred to	<i>зазначений</i>
as to the result to be achieved	<i>щодо очікуваного результату</i>
at the request of	<i>на запит</i>
attachment to the principles of	<i>відданість принципам</i>
attain objectives	<i>досягати цілі</i>
be addressed to	<i>бути адресованим</i>
be binding in its entirety	<i>бути обов'язковим у повному обсязі</i>
be brought into line with	<i>приводити у відповідність до</i>
be found in good and due form	<i>визнавати чинними та виконаними в належній формі</i>
be founded on	<i>засновуватися на</i>
carry out the tasks entrusted to sb	<i>виконувати покладені на когось завдання</i>
combat discrimination	<i>боротися проти дискримінації</i>
common provisions	<i>загальні положення</i>
competent authorities	<i>компетентні органи</i>
compliance with criteria	<i>відповідність критеріям</i>
confer competences	<i>надати повноваження</i>
create firm bases	<i>створити міцні підвалини</i>
demonstrate compliance with	<i>довести дотримання</i>
designate plenipotentiaries	<i>призначити повноважних представників</i>
directly applicable in	<i>безпосередньо застосовуватися</i>
due to the crisis caused by	<i>через кризу, спричинену</i>
enhance functioning	<i>сприяти функціонуванню</i>
ensure fulfilment of the obligations arising out of	<i>забезпечити виконання зобов'язань, що постають з</i>
ensure the coherence	<i>забезпечити узгодженість</i>
enter into force	<i>набути чинності</i>
exchange full powers	<i>обмінятися вірчими грамотами</i>
facilitate the achievement	<i>сприяти виконанню</i>
follow the withdrawal of	<i>після виходу</i>

for reasons of clarity	<i>для забезпечення ясності</i>
for the purposes of increased transparency	<i>для підвищення прозорості</i>
further steps to be taken in order to have no/a binding force	<i>подальші кроки, необхідні для (не) мати обов'язкової юридичної сили</i>
having regard to	<i>беручи до уваги</i>
help achieve	<i>щоб допомогти досягнути</i>
hereinafter called	<i>надалі</i>
implement a common policy	<i>реалізовувати спільну політику</i>
in accordance with	<i>згідно з</i>
in conjunction with	<i>разом з</i>
in light of the experience gained	<i>з огляду на отриманий досвід</i>
in order to provide	<i>щоб надавати / для надання</i>
in the first/second recital	<i>в першому / другому абзаці</i>
in the interest of clarity and legal certainty	<i>з метою забезпечення ясності та юридичної визначеності</i>
in view of	<i>з огляду на</i>
inviolable and inalienable rights	<i>непорушні та невід'ємні права</i>
limits of competences	<i>межі повноважень</i>
promote peace	<i>підтримувати мир</i>
pursuant to the principle	<i>відповідно до принципу</i>
reasoned proposal	<i>обгрунтована пропозиція</i>
respect for human dignity, freedom, democracy, equality	<i>повага до людської гідності, свободи, демократії, рівності</i>
restrictions on the free circulation	<i>обмеження вільного обігу</i>
retroactive effect	<i>зворотна дія</i>
rule (the) of law	<i>верховенство права</i>
sets out the criteria (for)	<i>встановити критерії</i>
sharpen responses to the challenges and opportunities	<i>уточнити механізми реагування на виклики та можливості</i>
specific measures	<i>конкретні заходи</i>
take any appropriate measure	<i>вжити усіх належних заходів</i>
take effect	<i>набути чинності</i>
treaty (the) establishing sth	<i>договір про заснування</i>
treaty (the) on sth	<i>договір про</i>
under the principle	<i>відповідно до принципу</i>
with a view to doing sth	<i>з метою / для того, щоб</i>
within sb's exclusive competence	<i>у межах виключної компетенції</i>
within the framework of	<i>у рамках</i>

Part 3. Samples of Translation of Different Parts of EU Legal Acts

3.1. European Primary Law

European primary law consists of the treaties and other agreements that form the basis of the European Union.

3.1.1. Founding Treaties

The key founding treaties are the Treaty of Rome (Treaty on the Functioning of the European Union), which established the European Economic Community, and the Treaty on European Union.

The Treaty on European Union (TEU), often referred to as the Maastricht Treaty, was signed in 1992 and marks a significant step in European integration.

CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ON EUROPEAN UNION	КОНСОЛІДОВАНА ВЕРСІЯ ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ
PREAMBLE	ПРЕАМБУЛА
HIS MAJESTY THE KING OF THE BELGIANS, HER MAJESTY THE QUEEN OF DENMARK, THE PRESIDENT OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY, THE PRESIDENT OF IRELAND, THE PRESIDENT OF THE HELLENIC REPUBLIC, HIS MAJESTY THE KING OF SPAIN, THE PRESIDENT OF THE FRENCH REPUBLIC, THE PRESIDENT OF THE ITALIAN REPUBLIC, HIS ROYAL HIGHNESS THE GRAND DUKE OF LUXEMBOURG, HER MAJESTY THE QUEEN OF THE NETHERLANDS, THE PRESIDENT OF THE PORTUGUESE REPUBLIC, HER MAJESTY THE QUEEN OF THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND (1),	ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ БЕЛЬГІЙЦІВ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА ДАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА, ПРЕЗИДЕНТ ІРЛАНДІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ ІСПАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО КОРОЛІВСЬКА ВИСОКІСТЬ ВЕЛИКИЙ ГЕРЦОГ ЛЮКСЕМБУРГУ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА НІДЕРЛАНДІВ, ПРЕЗИДЕНТ ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ, (1)

RESOLVED to mark a new stage in the process of European integration undertaken with the establishment of the European Communities,	З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ позначити новий етап європейської інтеграції, яку започаткувало заснування Європейських Співтовариств,
DRAWING INSPIRATION from the cultural, religious and humanist inheritance of Europe, from which have developed the universal values of the inviolable and inalienable rights of the human person, freedom, democracy, equality and the rule of law,	ОТРИМУЮЧИ НАТХНЕННЯ від культурного, релігійного та гуманістичного спадку Європи, з якого розвинулися загальні цінності непорушності та невідчужуваності прав особистості, свобода, демократія, рівність та верховенство права,
RECALLING the historic importance of the ending of the division of the European continent and the need to create firm bases for the construction of the future Europe,	ПАМ'ЯТАЮЧИ про історичну вагу подолання поділу європейського континенту та про потребу створити міцні підвалини для розбудови майбутньої Європи,
CONFIRMING their attachment to the principles of liberty, democracy and respect for human rights and fundamental freedoms and of the rule of law,	ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свою відданість принципам свободи, демократії, верховенства права, поваги до прав людини та основоположних свобод,
[...]	[...]
IN VIEW of further steps to be taken in order to advance European integration,	З ОГЛЯДУ на подальші кроки, необхідні для розвитку європейської інтеграції,
HAVE DECIDED to establish a European Union and to this end have designated as their Plenipotentiaries:	ВИРІШИЛИ заснувати Європейський Союз і з цією метою призначили своїх повноважних представників:
(List of plenipotentiaries not reproduced)	(перелік осіб, що підписалися, не відтворено)
WHO, having exchanged their full powers, found in good and due form, have agreed as follows:	ЯКІ, обмінявшись повноваженнями, що визнано чинними та виконаними в належній формі, погодилися про таке:

TITLE I COMMON PROVISIONS	РОЗДІЛ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
<i>Article 1 (ex Article 1 TEU) (1)</i>	<i>Стаття 1</i>
By this Treaty, the HIGH CONTRACTING PARTIES establish among themselves a EUROPEAN UNION, hereinafter called 'the Union', on which the Member States confer competences to attain objectives they have in common.	Цим Договором ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ засновують між собою ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (надалі – "Союз"), якому держави-члени надають повноваження для досягнення їхніх спільних цілей.
This Treaty marks a new stage in the process of creating an ever closer union among the peoples of Europe, in which decisions are taken as openly as possible and as closely as possible to the citizen.	Цей Договір позначає новий етап процесу утворення як ніколи тісного союзу народів Європи, де рішення приймають якомога відкритіше та ближче до громадянина.
The Union shall be founded on the present Treaty and on the Treaty on the Functioning of the European Union (hereinafter referred to as 'the Treaties'). Those two Treaties shall have the same legal value. The Union shall replace and succeed the European Community.	Союз ґрунтується на цьому Договорі та на Договорі про функціонування Європейського Союзу (надалі – "Договори"). Ці два Договори мають однакову юридичну силу. Союз замінює та стає правонаступником Європейського Співтовариства
<i>Article 2</i>	<i>Стаття 2</i>
The Union is founded on the values of respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities. These values are common to the Member States in a society in which pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men prevail.	Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

<i>Article 3 (ex Article 2 TEU)</i>	<i>Стаття 3</i>
1. The Union's aim is to promote peace, its values and the well-being of its peoples.	1. Мета Союзу – підтримувати мир, свої цінності та добробут своїх народів.
2. The Union shall offer its citizens an area of freedom, security and justice without internal frontiers, in which the free movement of persons is ensured in conjunction with appropriate measures with respect to external border controls, asylum, immigration and the prevention and combating of crime.	2. Союз надає своїм громадянам простір свободи, безпеки й правосуддя без внутрішніх кордонів, на якому забезпечено вільний рух осіб разом з належними заходами, пов'язаними із контролем на зовнішніх кордонах, притулком, імміграцією та попередженням і боротьбою зі злочинністю.
3. The Union shall establish an internal market. It shall work for the sustainable development of Europe based on balanced economic growth and price stability, a highly competitive social market economy, aiming at full employment and social progress, and a high level of protection and improvement of the quality of the environment. It shall promote scientific and technological advance.	3. Союз засновує внутрішній ринок. Союз функціонує заради сталого розвитку Європи, що ґрунтується на збалансованому економічному зростанні та ціновій стабільності, конкурентоспроможній соціальній ринковій економіці, спрямованій на цілковиту зайнятість та соціальний прогрес, та високому рівні захисту і дедалі кращому стані довкілля. Союз сприяє науково-технічному прогресові.
It shall combat social exclusion and discrimination, and shall promote social justice and protection, equality between women and men, solidarity between generations and protection of the rights of the child.	Союз бореться проти соціального вилучення та дискримінації, підтримує соціальну справедливість та захист, рівність жінок і чоловіків, зв'язок між поколіннями, захист прав дитини.
It shall promote economic, social and territorial cohesion, and solidarity among Member States.	Союз підтримує економічну, соціальну та територіальну єдність держав-членів та солідарність між ними.

It shall respect its rich cultural and linguistic diversity, and shall ensure that Europe's cultural heritage is safeguarded and enhanced.	Союз поважає своє багате культурне та мовне розмаїття й забезпечує захист та подальше збагачення культурної спадщини Європи.
[...]	[...]
TITLE VI FINAL PROVISIONS	РОЗДІЛ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ
<i>Article 47</i>	<i>Стаття 47</i>
The Union shall have legal personality.	Союз є суб'єктом права.
<i>Article 48</i> <i>(ex Article 48 TEU)</i>	<i>Стаття 48</i>
1. The Treaties may be amended in accordance with an ordinary revision procedure. They may also be amended in accordance with simplified revision procedures.	1. До Договорів можуть бути внесені зміни відповідно до звичайної процедури перегляду. До них також можуть вноситись зміни відповідно до спрощених процедур перегляду.
<i>Ordinary revision procedure</i>	Звичайна процедура перегляду
2. The Government of any Member State, the European Parliament or the Commission may submit to the Council proposals for the amendment of the Treaties. These proposals may, inter alia, serve either to increase or to reduce the competences conferred on the Union in the Treaties. These proposals shall be submitted to the European Council by the Council and the national Parliaments shall be notified.	2. Уряд будь-якої держави-члена, Європейський Парламент або Комісія можуть подати до Ради пропозиції про внесення змін до Договорів. Ці пропозиції можуть, inter alia, передбачати розширення або звуження повноважень, покладених на Союз Договорами. Рада подає ці пропозиції до Європейської Ради та повідомляє про ці пропозиції національні парламенти.
3. If the European Council, after consulting the European Parliament and the Commission, adopts by a simple majority a decision in favour of examining the proposed amendments, the President of the	3. Якщо Європейська Рада після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комісією простою більшістю ухвалює рішення про вивчення запропонованих змін, Голова

<p>European Council shall convene a Convention composed of representatives of the national Parliaments, of the Heads of State or Government of the Member States, of the European Parliament and of the Commission. The European Central Bank shall also be consulted in the case of institutional changes in the monetary area. The Convention shall examine the proposals for amendments and shall adopt by consensus a recommendation to a conference of representatives of the governments of the Member States as provided for in paragraph 4.</p>	<p>Європейської Ради скликає Конвент із представників національних парламентів, голів держав або урядів держав-членів, Європейського Парламенту та Комісії. З Європейським центральним банком також проводяться консультації в разі інституційних змін у монетарній сфері. Конвент вивчає пропозиції про внесення змін та ухвалює консенсусом рекомендацію до конференції представників урядів держав-членів, визначених в частині 4.</p>
<p>[...]</p>	<p>[...]</p>

3.1.2. Amending Treaties

Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community was signed at Lisbon, 13 December 2007. It is an *amending treaty*, i.e. the one aiming at reforming the European Union and giving it new responsibilities.

<p>RESOLVED to implement a common foreign and security policy including the progressive framing of a common defence policy, which might lead to a common defence in accordance with the provisions of Article 42, thereby reinforcing the European identity and its independence in order to promote peace, security and progress in Europe and in the world (Preamble)</p>	<p>З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ реалізовувати спільну зовнішню та безпекову політику, включаючи поступове формування спільної оборонної політики, що, можливо, приведе до спільної оборони згідно з положеннями статті 42, і таким чином зміцнювати європейську самобутність та незалежність заради миру, безпеки та прогресу в Європі та в усьому світі</p>
<p>The Union shall be founded on the present Treaty and on the Treaty on the Functioning of the European Union (hereinafter referred to as 'the</p>	<p>Союз ґрунтується на цьому Договорі та на Договорі про функціонування Європейського Союзу (надалі – "Договори"). Ці</p>

<p>Treaties'). Those two Treaties shall have the same legal value. The Union shall replace and succeed the European Community. (Art 1)</p>	<p>два Договори мають однакову юридичну силу. Союз замінює та стає правонаступником Європейського Співтовариства.</p>
<p>The Union shall establish an internal market. It shall work for the sustainable development of Europe based on balanced economic growth and price stability, a highly competitive social market economy, aiming at full employment and social progress, and a high level of protection and improvement of the quality of the environment. It shall promote scientific and technological advance. (Art 3)</p>	<p>Союз засновує внутрішній ринок. Союз функціонує заради сталого розвитку Європи, що ґрунтується на збалансованому економічному зростанні та цінovій стабільності, конкурентоспроможній соціальній ринковій економіці, спрямованій на цілковиту зайнятість та соціальний прогрес, та високому рівні захисту і дедалі кращому стані довкілля. Союз сприяє науково-технічному прогресові.</p>
<p>Under the principle of conferral, the Union shall act only within the limits of the competences conferred upon it by the Member States in the Treaties to attain the objectives set out therein. Competences not conferred upon the Union in the Treaties remain with the Member States. (Art 5)</p>	<p>Відповідно до принципу надання повноважень Союз діє в межах повноважень, наданих йому державами-членами згідно з Договорами заради досягнення визначених в них цілей. Повноваження, яких не надано Союзові згідно з Договорами, залишаються за державами-членами.</p>
<p>In all its activities, the Union shall observe the principle of the equality of its citizens, who shall receive equal attention from its institutions, bodies, offices and agencies. Every national of a Member State shall be a citizen of the Union. Citizenship of the Union shall be additional to national citizenship and shall not replace it. (Art 9)</p>	<p>У всіх своїх діях Союз дотримується принципу рівності своїх громадян, що отримують однакову увагу від установ, органів, служб та агенцій Союзу. Кожен громадянин будь-якої держави-члена є громадянином Союзу. Громадянство Союзу є додатковим до національного громадянства, не замінюючи його.</p>
<p>The European Commission shall carry out broad consultations with parties concerned in order to ensure that the Union's actions are coherent and transparent. (Art 11)</p>	<p>Європейська Комісія провадить широкі консультації із зацікавленими сторонами, щоб забезпечити узгодженість та прозорість діяльності Союзу.</p>

<p>The European Parliament shall, jointly with the Council, exercise legislative and budgetary functions. It shall exercise functions of political control and consultation as laid down in the Treaties. It shall elect the President of the Commission. (Art 14)</p>	<p>Європейський Парламент разом з Радою виконує законодавчу та бюджетну функції. Він здійснює функції політичного контролю та консультативну, як встановлено Договорами. Європейський Парламент обирає Голову Комісії.</p>
<p>In carrying out its responsibilities, the Commission shall be completely independent. Without prejudice to Article 18(2), the members of the Commission shall neither seek nor take instructions from any Government or other institution, body, office or entity. They shall refrain from any action incompatible with their duties or the performance of their tasks. (Art 17)</p>	<p>Під час виконання своїх обов'язків Комісія є абсолютно незалежною. Без шкоди частині 2 статті 18 члени Комісії не звертаються та не звертаються за вказівками та не приймають їх від будь-якого уряду або іншої установи, органу, служби чи юридичної особи. Вони утримуються від будь-яких дій, несумісних із їхніми обов'язками або із виконанням їхніх завдань.</p>
<p>The High Representative shall conduct the Union's common foreign and security policy. He shall contribute by his proposals to the development of that policy, which he shall carry out as mandated by the Council. The same shall apply to the common security and defence policy. (Art 18)</p>	<p>Верховний представник провадить спільну зовнішню та безпекову політику Союзу. Він своїми пропозиціями сприяє розвитку спільної зовнішньої політики Союзу та здійснює її згідно з мандатом Ради. Те саме стосується спільної безпекової та оборонної політики.</p>

3.2. European Secondary Law

EU secondary law comprises regulations, directives, decisions, recommendations, and opinions.

3.2.1. Regulations

Regulations (регламенти) are a type of legal acts which may be adopted by the European Union. They are defined by article 288 in the Treaty on the Functioning of the European Union according to which they are generally and directly applicable, having a binding force in their entirety in EU Member States.

<p>Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 95 thereof, Having regard to the proposal from the Commission, Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee (1), Having regard to the opinion of the European Central Bank (2), Acting in accordance with the procedure laid down in Article 251 of the Treaty (3) (REGULATION (EC) No 2009/1060)</p>	<p>Беручи до уваги Договір про заснування Європейського Співтовариства, та, зокрема, його статтю 95, Беручи до уваги пропозицію Комісії, Беручи до уваги висновок Європейського Економічно-соціального комітету (1), Беручи до уваги висновок Європейського центрального банку (2), Діючи відповідно до процедури, встановленій у статті 251 Договору (3) (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2009/1060)</p>
<p>The Communication from the Commission of 29 November 2017 entitled 'The Future of Food and Farming' sets out the challenges, objectives and orientations for the future common agricultural policy (CAP) after 2020. Those objectives include making the CAP more result-driven, boosting modernisation and sustainability, including the economic, social, environmental and climate sustainability of the agricultural, forestry and rural areas, and helping reduce the Union legislation-related administrative burden for beneficiaries (REGULATION (EC) No 2021/2117)</p>	<p>Повідомлення Комісії від 29 листопада 2017 року під назвою "Майбутнє продовольства і фермерства" визначає виклики, цілі та орієнтири для майбутньої спільної аграрної політики (САР) на період після 2020 року. Такі цілі включають внесення змін до САР, щоб зробити її більш орієнтованою на результат, посилення модернізації та сталості, у тому числі економічної, соціальної, екологічної та кліматичної сталості сільського господарства, лісового господарства та сільської місцевості, а також допомогу у зменшенні адміністративного тягаря для бенефіціарів, пов'язаного із законодавством Союзу. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)</p>
<p>For the purposes of increased transparency, and in the context of the Union's international commitments, it is appropriate to provide for the publication of relevant volume and price</p>	<p>Для підвищення прозорості та в контексті міжнародних зобов'язань Союзу доцільно передбачити опублікування відповідної інформації про обсяги та ціни купівлі та продажу</p>

information on the buying-in and on the selling of products bought in under public intervention (REGULATION (EC) No 2021/2117)	продуктів, куплених у рамках державної інтервенції. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)
In light of the experience gained and the evolution of the milk and milk products sector since the end of the quota system, it is no longer appropriate to maintain specific rules related to the objectives and the recognition arrangements provided for with respect to interbranch organisations in the sector of milk and milk products (REGULATION (EC) No 2021/2117)	З огляду на отриманий досвід та еволюцію сектора молока та молочних продуктів із моменту припинення дії системи квот більше не доцільно підтримувати спеціальні правила, пов'язані з цілями та механізмами визнання, передбаченими для міжгалузевих організацій у секторі молока та молочних продуктів. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)
Article 61 is replaced by the following (REGULATION (EC) No 2021/2117)	статтю 61 викласти в такій редакції (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)
Article 62 is amended as follows (REGULATION (EC) No 2021/2117)	до статті 62 внести такі зміни (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)
Although the application of some of those measures can be verified by physical on-the-spot inspections, for other measures records are necessary to demonstrate their application (REGULATION (EC) No 2021/2119)	Хоча вжиття деяких із цих заходів можна верифікувати шляхом фізичного виїзного інспектування, для інших заходів необхідно вести документацію, щоб довести їх вжиття. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2119)
The measures provided for in this Regulation are in accordance with the opinion of the Organic Production Committee (REGULATION (EC) No 2021/2119)	Заходи, передбачені в цьому Регламенті, відповідають висновкам Комітету з органічного виробництва (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2119)
Certain third countries require that organic animal products are produced without the use of antibiotics. In order to facilitate access to markets in those countries, operators or groups of operators in the Union wanting to export such	Окремі треті країни вимагають, щоб органічні продукти тваринництва виробляли без використання антибіотиків. Щоб полегшити доступ до ринків у цих країнах, оператори або групи операторів у Союзі, які бажають

<p>products should be able to prove the non-use of antibiotics by means of an official document (REGULATION (EC) No 2021/2304)</p>	<p>експортувати такі продукти, повинні мати можливість довести невикористання антибіотиків офіційним документом. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2304)</p>
<p>Pursuant to Article 35 of Regulation (EU) 2018/848, competent authorities or, where appropriate, control authorities or control bodies, are to provide a certificate to any operator or group of operators that has notified its activity and complies with that Regulation (REGULATION (EC) No 2021/2304).</p>	<p>На підставі статті 35 Регламенту (ЄС) 2018/848 компетентні органи або, у відповідних випадках, установи контролю чи органи контролю повинні надавати сертифікат будь-якому оператору або групі операторів, які повідомили про свою діяльність і дотримуються вимог згаданого Регламенту. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2304)</p>
<p>In order to certify that the organic animal products are produced without the use of antibiotics, the operator or group of operators should have the possibility to request those competent authorities or, where appropriate, control authorities or control bodies, to issue a complementary certificate. The model for that complementary certificate should be established (REGULATION (EC) No 2021/2304)</p>	<p>Щоб засвідчити, що органічні продукти тваринництва вироблені без використання антибіотиків, оператор або група операторів повинні мати можливість звернутися до таких компетентних органів або, у відповідних випадках, до установ контролю чи органів контролю з запитом про видачу додаткового сертифіката. Необхідно встановити зразок такого додаткового сертифіката. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2304)</p>
<p>This Regulation shall enter into force on the third day following that of its publication in the Official Journal of the European Union. It shall apply from 1 January 2022. This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member States (REGULATION (EC) No 2021/2304).</p>	<p>Цей Регламент набуває чинності на третій день після його публікації в Офіційному віснику Європейського Союзу. Він застосовується з 1 січня 2022 року. Цей Регламент обов'язковий у повному обсязі та підлягає прямому застосуванню в усіх державах-членах. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2304)</p>

3.2.2. Directives

Directives are legislative acts that require EU Member States to achieve a particular result while allowing them the freedom to decide how to achieve it.

<p>DIRECTIVE (EU) 2017/1371 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law</p>	<p>ДИРЕКТИВА 2017/1371 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) від 5 липня 2017 року про боротьбу з шахрайством, що завдає шкоди фінансовим інтересам Союзу, за допомогою кримінального права</p>
<p>THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,</p> <p>Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 83(2) thereof,</p> <p>Having regard to the proposal from the European Commission,</p> <p>After transmission of the draft legislative act to the national parliaments,</p> <p>Having regard to the opinion of the Committee of the Regions (1)</p> <p>Acting in accordance with the ordinary legislative procedure (2),</p>	<p>ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ І РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ,</p> <p>Беручи до уваги Договір про функціонування Європейського Союзу, зокрема його статтю 83(2),</p> <p>Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії,</p> <p>Після передачі проєкту законодавчого акта національним парламентам,</p> <p>Беручи до уваги висновок Комітету регіонів (1),</p> <p>Діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою (2),</p>
<p>Whereas:</p> <p>(1) The protection of the Union's financial interests concerns not only the management of budget appropriations, but extends to all measures which negatively affect or which threaten to negatively</p>	<p>Оскільки:</p> <p>(1) Захист фінансових інтересів Союзу стосується не лише управління бюджетними асигнуваннями, але й поширюється на всі заходи, які негативно впливають або</p>

<p>affect its assets and those of the Member States, to the extent that those measures are of relevance to Union policies.</p>	<p>становлять загрозу негативного впливу на активи Союзу та його держав-членів, тією мірою, якою такі заходи є значимими для політик Союзу.</p>
[...]	[...]
<p>(38) In accordance with Articles 1 and 2 of Protocol No 22 on the position of Denmark, annexed to the TEU and to the TFEU, Denmark is not taking part in the adoption of this Directive and is not bound by it or subject to its application.</p>	<p>(38) Відповідно до статей 1 і 2 Протоколу № 22 про позицію Данії, що містяться в додатку до ДЕС і ДФЕС, Данія не бере участі в ухваленні цієї Директиви, не зв'язана нею та не є суб'єктом її застосування.</p>
<p>(39) The European Court of Auditors has been consulted and has adopted an opinion (1),</p>	<p>(39) Були проведені консультації з Рахунковою палатою ЄС, яка надала відповідний висновок (15),</p>
<p>HAVE ADOPTED THIS DIRECTIVE:</p>	<p>УХВАЛИЛИ ЦЮ ДИРЕКТИВУ:</p>
<p>TITLE I SUBJECT MATTER, DEFINITIONS AND SCOPE</p> <p><i>Article 1</i> Subject matter</p>	<p>РОЗДІЛ I ПРЕДМЕТ, ТЕРМІНИ ТА ОЗНАЧЕННЯ І СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ</p> <p><i>Стаття 1</i> Предмет</p>
<p>This Directive establishes minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions with regard to combatting fraud and other illegal activities affecting the Union's financial interests, with a view to strengthening protection against criminal offences which affect those financial interests, in line with the <i>acquis</i> of the Union in this field.</p>	<p>Ця Директива встановлює мінімальні правила щодо визначення кримінальних злочинів та санкцій у сфері боротьби з шахрайством та іншою протиправною діяльністю, що завдає шкоди фінансовим інтересам Союзу, з метою посилення захисту проти кримінальних злочинів, які впливають на такі фінансові інтереси відповідно до законодавства Союзу (<i>acquis</i>) у цій сфері.</p>

<i>Article 2</i> Definitions and scope	<i>Стаття 2</i> Терміни та означення і сфера застосування
1. For the purposes of this Directive, the following definitions apply:	1. Для цілей цієї Директиви застосовують такі терміни та означення:
(a) 'Union's financial interests' means all revenues, expenditure and assets covered by, acquired through, or due to:	(a) "фінансові інтереси Союзу" означають усі доходи, видатки та активи, покриті, отримані за рахунок або які підлягають сплаті на користь:
(i) the Union budget; (ii) the budgets of the Union institutions, bodies, offices and agencies established pursuant to the Treaties or budgets directly or indirectly managed and monitored by them;	(i) бюджету Союзу; (ii) бюджетів установ Союзу, органів, офісів та агентств, створених відповідно до Договорів або бюджетів, щодо яких вони прямо або опосередковано здійснюють управління та моніторинг;
(b) 'legal person' means an entity having legal personality under the applicable law, except for States or public bodies in the exercise of State authority and for public international organisations.	(b) "юридична особа" означає суб'єкт, який має правосуб'єктність відповідно до застосовного права, за винятком держав або публічних органів, що здійснюють повноваження держави, та крім публічних міжнародних організацій.
[...]	[...]
TITLE IV FINAL PROVISIONS <i>Article 15</i> Cooperation between the Member States and the Commission (OLAF) and other Union institutions, bodies, offices or agencies	РОЗДІЛ IV ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ <i>Стаття 15</i> Співпраця між державами-членами і Комісією (OLAF) та іншими установами, органами, офісами та агентствами Союзу
1. Without prejudice to the rules on cross-border cooperation and	1. Без обмеження правил щодо транскордонного співробітництва

mutual legal assistance in criminal matters, the Member States, Eurojust, the European Public Prosecutor's Office and the Commission shall, within their respective competences, cooperate with each other in the fight against the criminal offences referred to in Articles 3, 4 and 5. To that end the Commission, and where appropriate, Eurojust, shall provide such technical and operational assistance as the competent national authorities need to facilitate coordination of their investigations.	та взаємної правової допомоги у кримінальних питаннях, держави-члени, Євроюст, Європейська прокуратура та Комісія, в межах відповідних сфер компетенції, співпрацюють між собою у боротьбі з кримінальними злочинами, зазначеними в статтях 3, 4 і 5. Для цього Комісія, та, у відповідних випадках, Євроюст, надають таку технічну та оперативну допомогу, яку потребують компетентні національні органи для сприяння координації їхніх розслідувань.
[...]	[...]
Article 19 Entry into force	Стаття 19 Набуття чинності
This Directive shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the <i>Official Journal of the European Union</i> .	Ця Директива набуває чинності на двадцятий день після дня її опублікування в <i>Офіційному віснику Європейського Союзу</i> .
Article 20 Addressees	Стаття 20 Адресати
This Directive is addressed to the Member States in accordance with the Treaties.	Цю Директиву адресовано державам-членам відповідно до Договорів.
[...]	[...]

3.2.3. Decisions

Decisions are legal acts adopted by the EU binding on those to whom they are addressed.

This Decision provides for regulatory limits and identifies mitigation techniques to ensure an efficient usage of spectrum while ensuring coexistence with other spectrum users. Technological evolution may provide other	Це Рішення передбачає обов'язкові граничні значення та визначає методи зменшення впливу завад, щоб забезпечити ефективне використання радіочастотного спектра, гарантуючи при цьому сумісність
--	--

<p>solutions that ensure at least an equivalent level of spectrum protection (DECISION (EU) 2019/785).</p>	<p>з іншими користувачами радіочастотного спектра. У процесі технологічного розвитку можуть з'являтися інші рішення, що забезпечують принаймні еквівалентний рівень захисту радіочастотного спектра (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/785).</p>
<p>The purpose of this Decision is to harmonise the technical conditions for the availability and efficient use of radio spectrum by equipment using ultra-wideband technology in the Union (DECISION (EU) 2019/785).</p>	<p>Мета цього Рішення полягає в гармонізації технічних умов для доступності та ефективного використання радіочастотного спектра обладнанням, що використовує технології ультраширокопосмугового зв'язку, на території Союзу (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/785).</p>
<p>For the purposes of this Decision, the following definitions shall apply (DECISION (EU) 2019/785).</p>	<p>Для цілей цього Рішення застосовують такі терміни та означення (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/785).</p>
<p>The communicable diseases and related special health issues to be covered by the epidemiological surveillance network are listed in Annex I (DECISION (EU) 2018/945).</p>	<p>Інфекційні захворювання та особливі проблеми у сфері охорони здоров'я, які повинні бути охоплені мережею епідеміологічного нагляду, перелічено у додатку I (РІШЕННЯ (ЄС) № 2018/945).</p>
<p>Decisions 2000/96/EC and 2002/253/EC are hereby repealed. References to those Decisions shall be construed as references to this Decision (DECISION (EU) 2018/945).</p>	<p>Рішення 2000/96/ЄС та 2002/253/ЄС скасовано. Покликання на зазначені рішення необхідно тлумачити як покликання на це Рішення (РІШЕННЯ (ЄС) № 2018/945).</p>
<p>Article 6 of Regulation (EU) No 952/2013 laying down the Union Customs Code provides that all exchanges of information between customs authorities and between economic operators and customs authorities and storage of</p>	<p>Статтею 6 Регламенту (ЄС) № 952/2013 про встановлення Митного кодексу Союзу передбачено, що весь обмін інформацією між митними органами та між суб'єктами господарювання й митними</p>

<p>such information are to be made using electronic data processing techniques. Article 280 of the Regulation provides that the Commission is to draw up a work programme relating to the development and deployment of the electronic systems ('the work programme') (DECISION (EU) 2019/2151).</p>	<p>органами, а також зберігання такої інформації необхідно здійснювати з використанням засобів електронного опрацювання даних. Статтею 280 Регламенту передбачено, що Комісія має скласти робочу програму розроблення та розгортання електронних систем ("робоча програма") (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/2151).</p>
<p>It is also necessary to further specify certain elements of the reporting obligation, which was imposed on the Member States and on the Commission by the new Article 278a of Regulation (EU) No 952/2013 in order to monitor the progress in developing the electronic systems (DECISION (EU) 2019/2151).</p>	<p>Крім того, необхідно додатково уточнити певні елементи обов'язку щодо звітування, який покладає на держави-члени та на Комісію нова стаття 278a Регламенту (ЄС) № 952/2013 для здійснення моніторингу прогресу в розробленні електронних систем (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/2151).</p>
<p>The Commission shall undertake to seek common understanding and agreement with the Member States on the project scope, design, requirements and architecture of the electronic systems when initiating the projects of the work programme. Where relevant, the Commission shall also consult with and take into account the views of economic operators (DECISION (EU) 2019/2151).</p>	<p>Комісія зобов'язується, що вона з державами-членами буде прагнути до досягнення спільного розуміння та згоди щодо наповнення проекту, концепції, вимог та архітектури електронних систем перед початком втілення проєктів у рамках робочої програми. За необхідності, Комісія також повинна радитися з суб'єктами господарювання та враховувати їхні погляди (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/2151).</p>

3.2.4. Commission Recommendation

Commission recommendations are non-binding declarations issued by the European Commission that suggest a line of action to be followed by Member States or private entities.

<p>COMMISSION RECOMMENDATION (EU) 2019/534 of 26 March 2019 Cybersecurity of 5G networks</p> <p>THE EUROPEAN COMMISSION,</p> <p>Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 292 thereof,</p>	<p>РЕКОМЕНДАЦІЯ КОМІСІЇ (ЄС) 2019/534 від 26 березня 2019 року щодо кібербезпеки мереж 5G</p> <p>ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ,</p> <p>беручи до уваги Договір про функціонування Європейського Союзу, зокрема його статтю 292,</p>
<p>Whereas:</p> <p>(1) The Commission has recognised 5th generation (5G) deployment of network technologies as a major enabler for future digital services and a priority for the Digital Single Market strategy. The Commission adopted the 5G Action Plan to make sure that the Union has the connectivity infrastructure necessary for its digital trans- formation from 2020 (1).</p>	<p>Оскільки:</p> <p>(1) Комісія визнала використання мережевих технологій п'ятого покоління (5G) основним рушієм майбутніх цифрових послуг та пріоритетом стратегії щодо Єдиного цифрового ринку. Комісія ухвалила План дій з розвитку мережі 5G з метою забезпечення конективності інфраструктури Союзу для її цифрової трансформації починаючи з 2020 року (1).</p>
<p>(2) 5G networks will build on the current 4th generation (4G) of network technologies, by providing new service capabilities and becoming the central infrastructure and enabler for large parts of the Union economy. Once rolled out, 5G networks will form the backbone for a wide range of services essential for the functioning of the internal market and the maintenance and operation of vital societal and economic functions – such as energy, transport, banking, and health, as well as industrial control systems. The organisation of</p>	<p>(2) Мережі 5G будуть побудовані на сучасних мережевих технологіях четвертого покоління (4G), при цьому вони запропонують нові сервісні можливості та стануть центральною ланкою інфраструктури і рушієм розвитку великої частини економіки Союзу. Одразу після впровадження мережі 5G стануть основою широкого діапазону послуг, необхідних для функціонування внутрішнього ринку та обслуговування і виконання надважливих соціально-</p>

democratic processes, such elections, will also rely more and more on digital infrastructure and 5G networks.	економічних функцій, зокрема у сфері енергетики, транспорту, банківської діяльності, охорони здоров'я та промислових систем контролю. Організація демократичних процесів, таких як вибори, також дедалі більше спиратиметься на цифрову інфраструктуру та мережі 5G.
[...]	[...]
HAS ADOPTED THIS RECOMMENDATION:	УХВАЛИЛА ЦЮ РЕКОМЕНДАЦІЮ:
I. OBJECTIVES	I. МЕТА
(1) In order to support the development of a Union approach to ensuring the cybersecurity of 5G networks, this recommendation identifies the actions which should be taken to enable:	(1) Для підтримання розвитку підходу Союзу, спрямованого на забезпечення кібербезпеки мереж 5G, ця Рекомендація визначає заходи, яких необхідно вжити, для:
(a) Member States to assess the cybersecurity risks affecting 5G networks at national level and take necessary security measures.	(a) здійснення державами-членами оцінювання ризиків кібербезпеки, що негативно впливають на мережі 5G, на національному рівні та вжиття необхідних заходів безпеки.
(b) Member States and relevant Union institutions, agencies and other bodies to develop jointly a coordinated Union risk assessment that builds on the national risk assessment.	(б) спільної розробки державами-членами та відповідними установами, агентствами та іншими органами Союзу скоординованого оцінювання ризиків Союзу на основі національного оцінювання ризиків.
[...]	
II. DEFINITIONS	II. ТЕРМІНИ ТА ОЗНАЧЕННЯ
(2) For the purposes of this Recommendation:	(2) Для цілей цієї Рекомендації:
(a) '5G networks' means a set of all relevant network infrastructure elements for mobile and wireless communications technology used	(a) "мережі 5G" означає набір усіх відповідних елементів мережевої інфраструктури для технологій мобільного та бездротового зв'язку,

for connectivity and value-added services with advanced performance characteristics such as very high data rates and capacity, low latency communications, ultra-high reliability, or supporting a high number of connected devices. These may include legacy network elements based on previous generations of mobile and wireless communications technology such 4G or 3G. 5G networks should be understood to include all relevant parts of the network.	що використовуються для надання послуг зв'язку та додаткових послуг з удосконаленими експлуатаційними характеристиками, такими як висока швидкість передачі даних та висока пропускна спроможність, зв'язок із низькою затримкою, дуже висока надійність або підтримка великої кількості під'єднаних пристроїв. Сюди також можна віднести елементи традиційних мереж, що ґрунтуються на попередніх поколіннях технологій мобільного та бездротового зв'язку, як-от 4G чи 3G. Мережі 5G слід сприймати як такі, що включають усі відповідні частини мережі.
[...]	[...]
IV. COORDINATED ACTION AT UNION LEVEL	IV. СКООРДИНОВАНІ ЗАХОДИ НА РІВНІ СОЮЗУ
(7) In order to develop a common approach to address the cybersecurity risks in regard to 5G networks Member States should start operating within a dedicated work stream in the Cooperation Group by 30 April 2019. Member States should invite relevant authorities to participate, when appropriate, to the work of the Cooperation Group.	(7) З метою забезпечення єдиного підходу до усунення ризиків кібербезпеки в мережах 5G, держави-члени повинні розпочати роботу в цьому напрямі діяльності в межах Групи співпраці до 30 квітня 2019 року. Держави-члени повинні залучити до роботи у межах Групи співпраці відповідні органи, якщо в цьому буде потреба.
A coordinated European risk assessment	Скоординоване оцінювання ризиків ЄС
(8) Member States should exchange information with each other and with relevant Union bodies for the purpose of building a common awareness of the existing and potential cybersecurity risks associated with 5G networks.	(8) Держави-члени повинні обмінюватися інформацією між собою та з відповідними органами Союзу з метою формування загальної обізнаності щодо наявних та потенційних ризиків кібербезпеки, пов'язаних із мережами 5G.
[...]	[...]

V. REVIEW	V. ПЕРЕГЛЯД
(19) Member States should cooperate with the Commission to assess the effects of this Recommendation by 1 October 2020, with a view to determine appropriate ways forward. This assessment should take into account the outcome of the coordinated Union risk assessment and the Union toolbox.	(19) Держави-члени співпрацюють з Комісією в підготовці оцінки впливу цієї Рекомендації до 1 жовтня 2020 року з метою визначення відповідних напрямів подальшої діяльності. Таке оцінювання має враховувати результати скоординованого оцінювання ризиків Союзу та інструментарію Союзу.
Done at Strasbourg, 26 March 2019.	Вчинено у Страсбурзі 26 березня 2019 року.
<i>For the Commission</i> <i>Julian KING</i> <i>Member of the Commission</i>	<i>За Комісію</i> <i>Julian KING</i> <i>Член Комісії</i>

3.2.5. Opinions

Opinions are statements made by the European Union institutions without imposing legal obligation or binding force.

In relation to conversion of land to organic production, the impact of the resultant drop in production must be assessed. Research must be intensified to better define 'organic' and assess the real net contribution of organic farming to global sustainability, including biodiversity (2020/C 429/10).	У зв'язку із переходом на органічне землеробство, необхідно оцінити вплив відповідного скорочення виробництва. Потрібно інтенсифікувати дослідження для кращого визначення 'органічного' та оцінити реальний чистий внесок органічного землеробства до світового сталого розвитку, включаючи біорізноманіття (переклад наш).
The Green Deal is a new growth strategy that aims to transform the EU into a fair and prosperous society, with a modern, resource-efficient and competitive economy where there are no net emissions of greenhouse gases by 2050 and where economic growth	"Зелена угода" є новою стратегією зростання, яке має на меті перетворити ЄС на справедливе та заможне суспільство з сучасною, ресурсоефективною та конкурентною економікою, де до 2050 року будуть припинені чисті викиди парникових газів і де

is decoupled from resource use (2020/C 429/10).	економічне зростання не залежить від використання ресурсів (переклад наш).
The European Economic and Social Committee (EESC) welcomes the Communication as an important step heading in the right direction. An open rule-based trade system is ever more important, while leveraging the potential of trade to advance sustainable development (2023/C 140/12)	Європейський соціально-економічний комітет (ЄСЕК) вітає повідомлення як важливий крок у правильному напрямі. Відкрита, заснована на правилах система торгівлі стає все більш важливою, водночас використовуючи потенціал торгівлі для сталого розвитку (переклад наш).

3.3. European Parliament Resolution

Resolutions are formal expressions of the opinion or will of the European Parliament.

P9_TA(2023)0015 The establishment of a tribunal on the crime of aggression against Ukraine European Parliament resolution of 19 January 2023 on the establishment of a tribunal on the crime of aggression against Ukraine (2022/3017(RSP))	P9_TA(2023)0015 Створення трибуналу щодо злочину агресії проти України Резолюція Європейського Парламенту від 19 січня 2023 року про створення трибуналу щодо злочину агресії проти України (2022/3017(RSP))
<i>The European Parliament,</i> – having regard to its previous resolutions on Ukraine and Russia, in particular those of 19 May 2022 on the fight against impunity for war crimes in Ukraine ¹ and of 23 November 2022 on recognising the Russian Federation as a state sponsor of terrorism ² ,	<i>Європейський Парламент,</i> – беручи до уваги свої попередні резолюції про Україну та Росію, зокрема від 19 травня 2022 року про боротьбу з безкарністю за воєнні злочини в Україні ¹ та від 23 листопада 2022 року про визнання Російської Федерації державою-спонсором тероризму ² ,
– having regard to the London Declaration of 13 January 1942,	– беручи до уваги Лондонську декларацію від 13 січня 1942 року,
– having regard to the Charter of the United Nations,	– беручи до уваги Статут Організації Об'єднаних Націй,

<p>– having regard to UN General Assembly Resolutions 3314 (XXIX) of 14 December 1974 on the Definition of Aggression and 377 (V) (the Uniting for Peace resolution) of 3 November 1950,</p>	<p>– беручи до уваги Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 3314 (XXIX) від 14 грудня 1974 року про визначення агресії і 377(V) (Резолюція "Об'єднання заради миру") від 3 листопада 1950 року,</p>
[...]	[...]
<p>A. whereas in line with the UN Charter and the principles of international law, all states enjoy equal sovereignty and must refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state;</p>	<p>A. оскільки відповідно до Статуту ООН та принципів міжнародного права всі держави користуються суверенною рівністю і утримуються в своїх міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави;</p>
<p>B. whereas since February 2014, Russia has waged an illegal, unprovoked and unjustified war of aggression against Ukraine, which it relaunched on 24 February 2022 with a massive invasion of Ukraine;</p>	<p>B. оскільки з лютого 2014 року Росія веде незаконну, неспровоковану і необґрунтовану агресивну війну проти України, яку вона відновила 24 лютого 2022 року, здійснивши масове вторгнення в Україну;</p>
<p>C. whereas the Russian Federation's war of aggression against Ukraine constitutes a blatant and flagrant violation of the UN Charter, the fundamental principles of international law and various international agreements, such as the Helsinki Final Act, the Charter of Paris for a New Europe and the Budapest Memorandum;</p>	<p>C. оскільки агресивна війна Російської Федерації проти України є кричущим і грубим порушенням Статуту ООН, основоположних принципів міжнародного права та різних міжнародних угод, як-от Гельсінкський заключний акт, Паризька хартія для нової Європи та Будапештський меморандум;</p>
[...]	[...]
<p>1. Reiterates its condemnation, in the strongest possible terms, of the Russian war of aggression against Ukraine, its unwavering support for Ukraine's independence,</p>	<p>1. знову наголошує, що найрішучіше засуджує агресивну війну Російської Федерації проти України, висловлює свою непохитну підтримку</p>

<p>sovereignty and territorial integrity within its internationally recognised borders and its call on Russia to immediately terminate all military activities in Ukraine and unconditionally withdraw all forces and military equipment from the entire internationally recognised territory of Ukraine;</p>	<p>незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів і закликає Росію негайно припинити всі військові дії в Україні й беззастережно вивести всі сили та військову техніку з усієї міжнародно визнаної території України;</p>
<p>2. Emphasises that the Russian crime of aggression against Ukraine is a clear and undisputed breach of the UN Charter, which, in the interests of global security and the rules-based international order, cannot remain unanswered by the international community; reiterates its call on the Commission, the VP/HR and the Member States to support full accountability for all crimes committed by Russia and its allies and proxies during their war of aggression against Ukraine;</p>	<p>2. наголошує, що російський злочин агресії проти України є явним і беззаперечним порушенням Статуту ООН, що не може залишитися без відповіді міжнародного співтовариства в інтересах глобальної безпеки та заснованого на правилах міжнародного порядку; повторює свій заклик до Комісії, віцеголови / верховного представника та держав-членів підтримати притягнення до повної відповідальності за всі злочини, вчинені Росією та її союзниками й проксі-військами під час їхньої агресивної війни проти України;</p>
<p>3. Underscores the urgent need for the EU and its Member States, in close cooperation with Ukraine and the international community, preferably through the UN, to push for the creation of a special international tribunal to prosecute the crime of aggression against Ukraine perpetrated by the political and military leadership of the Russian Federation and its allies and to find a legally sound, common way forward on this matter; believes that establishing such a tribunal would fill the large</p>	<p>3. підкреслює нагальну необхідність для ЄС та його держав-членів у тісній співпраці з Україною та міжнародним співтовариством, бажано через ООН, домагатися створення спеціального міжнародного трибуналу для переслідування злочину агресії проти України, вчиненого політичним та військовим керівництвом Російської Федерації та її союзниками й знайти юридично обґрунтований спільний шлях вперед у цьому питанні; вважає,</p>

<p>gap in the current institutional international criminal justice set-up and should be based on the standards and principles that apply to the ICC as set out in the Rome Statute;</p>	<p>що створення такого трибуналу заповнило би велику прогалину в поточній інституційній структурі міжнародного кримінального правосуддя та має ґрунтуватися на стандартах і принципах, які застосовуються до МКС, як викладено в Римському статуті;</p>
<p>[...]</p>	<p>[...]</p>

3.4. European Council Conclusions

During each European Council meeting European Council *conclusions* are adopted. The latter are used in order to identify the issues of concern for the European Union. They, as a rule, outline specific actions which can be taken and goals to reach.

<p>The group that we define as 'youth' consists of a multitude of identities, with different abilities, needs, wills, resources and interests facing diverse challenges and opportunities and comes from various educational, cultural, geographic, economic and social backgrounds. These differences affect their interests, possibilities, and capacity to engage in actions for sustainable development and the environment (2023/C 185/06).</p>	<p>Група, яку ми визначаємо як "молодь", складається з великої кількості ідентичностей, з різними здібностями, потребами, волею, ресурсами та інтересами, які стикаються з різноманітними викликами та можливостями, і походять з різних освітніх, культурних, географічних, економічних і соціальних верств. Ці відмінності впливають на їхні інтереси, можливості та здатність брати участь у заходах для сталого розвитку та навколишнього середовища (переклад наш).</p>
<p>It is important to encourage all young people to get involved in shaping the lives of their local communities, including, where possible, education and training institutions, youth and youth work organisations, as well as local and regional authorities, so that they can be actors and drivers of</p>	<p>Важливим є заохочення всіх молодих людей брати участь у формуванні життя їхніх місцевих громад, включаючи, де це є можливим, заклади освіти, молодіжні організації разом з місцевими та регіональними органами влади, щоб молодь могла бути рушійною силою змін,</p>

<p>change that improves environmental protection and helps to tackle climate change and biodiversity loss; (2022/C 159/07).</p>	<p>які покращують захист навколишнього середовища та допомагають боротися зі зміною клімату та втратою біорізноманіття (переклад наш);</p>
<p>The European Union is founded on values such as democracy, pluralism, equality and the rule of law. Respect for human rights, freedom, non-discrimination, tolerance, and the protection of minorities are inalienable cornerstones of the European idea (2020/C 415/09).</p>	<p>Європейський Союз заснований на таких цінностях, як демократія, плюралізм, рівність і верховенство права. Повага до прав людини, свобода, недискримінація, толерантність та захист меншин є невід'ємними наріжними каменями європейської ідеї (переклад наш).</p>
<p>Young people should be enabled to participate meaningfully in decisions on all matters concerning them. They have the right to freedom of expression, access to information, and to be protected from discrimination. They are entitled to education, training and youth work which enable them to learn about, inter alia, human rights and fundamental freedoms and prepare them for a responsible life in a free society (2020/C 415/09).</p>	<p>У молодих людей має бути можливість брати активну участь у прийнятті рішень з усіх питань, які їх стосуються. Вони мають право на свободу вираження поглядів, доступ до інформації та на захист від дискримінації. Вони мають право на освіту, професійну підготовку та неформальну освіту, які дозволяють їм дізнатися, серед іншого, про права людини та основні свободи та підготувати їх до відповідального життя у вільному суспільстві (переклад наш).</p>

LIST OF CONTRIBUTORS

Part B

Iryna Batina is a senior lecturer with extensive experience in teaching theory and practice of translation from English into Ukrainian, translator's analysis, and legal English translation at Kyiv National Linguistic University, Kyiv University of Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, and Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University. She is currently a Chief Consultant of the Research Service at the Verkhovna Rada of Ukraine, and a freelance legal translator and interpreter.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0860-6936>

Natalia Borysenko is the head of the Department of English Philology and Translation in Zhytomyr Ivan Franko State University, Candidate of Sciences (Philology), Associate Professor. Academic interests comprise cultural aspect of translation, translation of culture specific items, realia classifications, pragmatics, communicative linguistics, and gender linguistics.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2713-4864>

Svitlana Kabanova is an Assistant Professor at the Department of Theory and Practice of Translation from English, Taras Shevchenko National University of Kyiv. She also works as a freelance translator and interpreter. Her research interests include legal translation, EU discourse, corpus linguistics, and terminology.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6985-9209>

Viacheslav Karaban is Doctor Habilitatus (Philology), Full Professor. Author of 198 publications with more than 50 years of practical experience in specialised translation, teaching courses in the theory and practice of translation and CAT tools; prepared 8 Doctors of Sciences and 27 Candidates of Sciences. Areas of expertise: translation theory and pragmalinguistics.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4229-2641>

Mariia Grytsenko is a Kyiv-based interpreter. Since 2015 she has been working as an Assistant Professor at the Department of Theory and Practice of Translation from English, Taras Shevchenko National University of Kyiv; holds a PhD in Translation Studies.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7939-967X>

Bohdan Movchan is a PhD, Assistant Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Department of Theory and Practice of Translation from English. He provides consecutive and simultaneous interpretation at international meetings, negotiations, seminars, conferences, lectures with participation of EU officials and representatives. He teaches several courses at the department, including conference interpreting.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1565-5304>

Oksana Oliinyk is an Associate Professor of English at the Chair of Translation, Applied and General Linguistics, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi, Ukraine. She holds a PhD in Germanic Languages. Her research interests include legal translation, legal linguistics, and cultural pragmatics.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5701-7132>

Elina Paliichuk, Ph.D. is an Adviser to the Speaker of the Verkhovna Rada of Ukraine and an Assistant Professor at the Department of Linguistics and Translation at Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ukraine. She is a CEFRES fellow (French Research Center in Humanities and Social Sciences) implementing the project "Changing Young Minds: Student Awareness of Human Trafficking under War Conditions" and was an Associate Translation Fellow at "Association4U" working on the harmonisation of Ukrainian legislation with the standards of EU *acquis*. She is also a co-founder of the "Lingvocom" linguistic center and has more than twenty years of experience in legal translation.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0626-6841>

Olena Pidhrushna is a Ukrainian scholar, educator and translator. She holds a PhD in Translation Studies and currently serves as an Assistant Professor at Taras Shevchenko National University, Educational and Scientific Institute of Philology.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6407-4322>

Liudmyla Slavova is a Ukrainian scholar, Doctor of Sciences (Philology), full professor, professor at the Department of Theory and Practice of Translation from English, Taras Shevchenko National University of Kyiv. She is the author (and co-author) of more than 130 journal articles, book chapters, and textbooks. She is a member of Journal Editorial Boards of several Ukrainian journals. The scope of her research interests includes translation studies, legal translation, political discourse, linguistic personality, communicative linguistics, comparative linguistics, methods of teaching.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8035-1801>

Bohdan Stasiuk works at the Department of Translation, Applied and General Linguistics of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University in Kropyvnytskyi. He is a Candidate of Sciences in Philology having obtained his academic degree from Taras Shevchenko National University of Kyiv in 2011. In 2021–2022, he successfully completed a training course on EU legal translation and EU Law.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7573-244X>

Yuliia Trykashna is a lecturer of English, researcher, and translator. Currently works as an Assistant Professor at Taras Shevchenko National University of Kyiv, Educational and Scientific Institute of Philology. She holds a PhD in Pedagogical Sciences (Theory and Methods of Teaching (Germanic Languages)).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6445-8809>

Larysa Yarova is an Associate Professor of English, Head of the Chair of Translation, Applied and General Linguistics at Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi, Ukraine. She teaches Contrastive Stylistics, Legal Translation, Spoken and Written English. Her research interests include contrastive stylistics and legal linguistics.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6817-1787>

CONTENTS

Preface	3
---------------	---

Part B

Ukrainian Language and Translation into Ukrainian

Chapter B.1

Ukrainian and Eurolect as a Language Pair in Translation.....	8
--	----------

Liudmyla Slavova and Viacheslav Karaban

1. Introduction	8
2. The Specifics of Ukrainian as the Target Language	9
3. Eurolect as the Source Language	16
3.1. Distinguishing Features.....	16
3.2. EU Legal English	19
3.3. Eurolect's Supranational Nature: the Concept and Translation Implications.....	20
4. A Brief History of the Translation of EU Legislation into Ukrainian.....	22
4.1. The 1990-ies.....	22
4.2. Before the Association Agreement	25
4.3. The Translation of the Association Agreement.....	26
4.4. After the Association Agreement.....	27
5. Summary	28

Appendix 1

The Nominalised Nature of Ukrainian and Its Implications for Translation.....	31
--	----

Appendix 2

Some EU English Terms and Words Whose Meanings are (Slightly) Different (in Different Contexts) from those of UK English Legal Terms and Words.....	34
---	----

Appendix 3

List of Publications on the Issues of Eurolect and Translating EU Legislation into Ukrainian.....	42
--	----

Chapter B.2	
Challenges, Pitfalls, Failures, and Prospects for Translating EU Legal Acts	44
<i>Viacheslav Karaban</i>	
1. Introduction	44
2. Challenges and Pitfalls in Translating EU Legal Acts	46
2.1. Translation Challenges	46
2.2. Issues in Translating the Preamble of EU Instruments	54
2.3. Generalities on Possible Linguistic Mistakes in Translation	55
2.4. The Causes of Mistakes in Translating EU Legislation into Other Languages	57
3. Failures in Translating EU Acquis into Ukrainian	60
3.1. Sources of Mistakes in Ukrainian Translations of EU Legal acts	61
3.2. Methods to Avoid Mistakes in Translating EU Legal Acts	62
4. Proposals and Prospects for Improved Organisation and Quality of Translating EU Legal Acts into Ukrainian	65
4.1. Improving the Management of the Translation of EU Legal Acts into Ukrainian	66
4.2. Enhancing the Quality of Translating EU Legal Acts into Ukrainian	68
4.3. Developing and Adapting EU Translation Resources for Ukrainian Translators	70
4.4. The Role of Ukrainian Universities in Facilitating the Translation of EU Legal Acts into Ukrainian	72
5. Summary	74
Appendix 1	
Challenges in the Translation of Ambiguous Terms in EU Legal Language	77
Appendix 2	
Selection of Mistakes in Official Translations of EU Legislation from English into Ukrainian	80

Chapter B.3

EU Legal Terminology and its Linguistic Features

with Respect to Ukrainian 126

Larysa Yarova and Oksana Oliinyk

1. Introduction and Overview..... 127
2. General and Domain-Specific Terminology
in EU Legal Texts 127
3. Ordinary Meanings vs. Legal Meanings
of Words Used in EU Legal Documents 129
4. Legal Synonymy and Polysemy in EU Legal Acts 134
 - 4.1. Terminological Variation (Synonymy)
in EU Legal Acts as a Translation Issue 134
 - 4.2. Polysemy in EU Legal Acts 146
5. Foreign Terminology in EU Legal Acts..... 147
6. Abbreviations in EU Legal Acts and Their Translation
into Ukrainian..... 150
 - 6.1. Abbreviations and Their Typology
in EU Legal Acts..... 150
 - 6.2. Technical and Editorial Norms for Abbreviations
in EU Legal Acts..... 153
 - 6.3. Abbreviations in EU Legal Acts
and Their Ukrainian Translations..... 154
7. Conclusion..... 157

Chapter B.4

Transfer of EU Supranational Terms into Domestic Legal Systems. The Case of the Ukrainian Jurisdiction:

False Friends, Traps, and Terminological Lacunae 162

Bohdan Stasiuk

1. Introduction 162
2. Linguistic Nature of EU Supranational Terms..... 165
3. EU Terms: Translations vs Transposition..... 169
 - 3.1. Names for EU Legal Acts as Supranational Terms.... 171
 - 3.2. A Showcase of Supranational Term:
Minority Language 171
 - 3.3. A Showcase of Supranational Term:
Non-Territorial Languages 174
 - 3.4. Names of EU Institutions as Supranational Terms.... 174
4. Concluding Remarks 176

Chapter B.5

Grammatical and Stylistic Issues

of Translating EU Legal Acts 181

Elina Paliichuk, Iryna Batina, and Svitlana Kabanova

1. Introduction 181
2. General Stylistic Features of EU Legal Texts 183
 - 2.1. Stylistic Challenges to be Met while Translating EU Legal Acts 186
 - 2.2. Dealing with Style-related Challenges in the Translating Process: Semantic Shift, Misrepresentation of Concepts, and Discordant Wording 189
 - 2.2.1. Semantic Shifts 189
 - 2.2.2. Misrepresentation of Concepts 191
 - 2.2.3. Discordant Wording 192
 - 2.3. Breaking the Stereotypes: Neutral vs. Connotative Language Use 193
3. Grammatical Features of EU Legal Acts:
 - A Translation Dimension 195
 - 3.1. The Verb Constructions 196
 - 3.2. The Participle and the Gerund 198
 - 3.3. The Infinitive Constructions 200
 - 3.4. Modal Verbs 202
4. Technical Stylistic Features of EU Legal Texts 204
 - 4.1. Translation of the Title 205
 - 4.2. Structural Parts of Legal Acts 207
 - 4.3. Dealing with Recitals, Concluding Formulae, and Signatures 209
5. Conclusions 210

Chapter B.6

Translation Strategies and Techniques:

the Practitioner's View 216

Olena Pidhrushna, Yuliia Trykashna, and Mariia Grytsenko

1. Introduction 216
2. Three Steps 217
3. The Importance of Translation for Ukrainian EU Accession and the Role of Legal Translation 218

4. Legal Translation	220
4.1. Some Key Translation Theories.....	221
4.2. Pre-translation Analysis Scheme.....	222
4.3. Two Strategies:	
Domestication and Foreignisation.....	225
4.4. Consulting Existing Translations	
in Other Languages	226
4.5. Other Strategies.....	226
5. Translation Techniques	227
5.1. Equivalent Translation	228
5.2. Calque Translation	228
5.3. Zero Translation.....	229
5.4. Transcription and Transliteration.....	229
5.5. Permutation	230
5.6. Morphological Substitution.....	230
5.7. Syntactic Substitution	231
5.8. Omission	231
5.9. Addition	231
5.10. Descriptive Translation	232
5.11. Antonymic Translation.....	233
5.12. Other Techniques	233
5.12.1. Modulation.....	233
5.12.2. Adaptation.....	234
5.12.3. Compensation	234
6. Specific Features of Translation of EU Legal Texts	235
6.1. Multilingual Nature and Linguistic Precision	235
6.2. The Translator as an EU Voice	235
6.3. Institutional Requirements and Conventions	236
6.4. Revision Procedures.....	237
6.5. The Role of Lawyer-Linguists	237
7. Training to Translate Legal Texts:	
Assignment Patterns.....	238
8. Summary	238
Appendix	
Training to Translate Legal Texts	241

Annex to Part B	
Samples of EU Texts as Examples of Translation into Ukrainian.....	246
<i>Natalia Borysenko and Bohdan Movchan</i>	
Introduction	246
Part 1. Glossary (Acts and Institutions)	247
Part 2. Clichés	253
Part 3. Samples of Translation of Different Parts of EU Legal Acts.....	255
3.1. European Primary Law	255
3.1.1. Founding Treaties	255
3.1.2. Amending Treaties.....	260
3.2. European Secondary Law	262
3.2.1. Regulations	262
3.2.2. Directives	266
3.2.3. Decisions.....	269
3.2.4. Commission Recommendation	271
3.2.5. Opinions.....	275
3.3. European Parliament Resolution.....	276
3.4. European Council Conclusions	279
List of Contributors.....	281

Навчальне видання

**Посібник з перекладу
актів права ЄС
українською мовою**

Частина Б

(англійською мовою)

Друкується за авторською редакцією

Оригінал-макет виготовлено ВПЦ "Київський університет"

Формат 60x84^{1/16}. Ум. друк. арк. 16,9. Наклад 250. Зам. № 224-11006.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний. Друк офсетний.
Підписано до друку 14.08.24

Видавець і виготовлювач
ВПЦ "Київський університет"

Б-р Тараса Шевченка, 14, м. Київ, 01601, Україна

☎ (38044) 239 32 22; (38044) 239 31 58; (38044) 239 31 28

e-mail: vpc@knu.ua; vpc_div.chief@univ.net.ua; redaktor@univ.net.ua

http: vpc.knu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1103 від 31.10.02

[Переклад]

Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою

Частина Б

За редакцією

Мартіни Байчич, Коліна Д. Робертсона, Людмили Славової

Ця публікація створена за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Її зміст є виключною відповідальністю

Corporate & Public Management Consulting International OÜ (CPM)

і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.

Якщо не зазначено інакше, цей посібник та його зміст

є власністю CPM Consulting International.

Усі права захищені. 14 серпня 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Фінансується
Європейським Союзом

УДК 811.161.2'25:[34:061.1EU](075.8)

П61

Рецензенти:

д-р філол. наук, проф. Артур Грантович ГУДМАНЯН
(Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського");
канд. філол. наук, доц. Марина Олександрівна ВОЗНА
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

*Рекомендовано до друку
вченою радою Навчально-наукового інституту філології
(протокол № 9 від 30 квітня 2024 року)*

П61 Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою. У 2 ч.
Частина Б. Українська мова та переклад на українську мову /
За ред. Мартіни Байчич, Коліна Д. Робертсона, Людмили Славової. –
К. : ВПЦ "Київський університет", 2024. – 289 с.

ISBN 978-966-933-276-9 (common)

ISBN 978-966-933-278-3 (part B)

Посібник є результатом плідної співпраці між науковцями і перекладачами з України та ЄС в рамках проекту Європейського Союзу "Association4U". Він призначений насамперед для українських студентів і перекладачів та покликаний слугувати практичним інструментом для перекладу текстів актів ЄС українською мовою. Праця складається з двох частин: у частині А увагу зосереджено на праві, мові та термінології ЄС; частину Б присвячено перекладу текстів українською мовою. Наведено теоретичні відомості, які допоможуть у розв'язанні потенційних перекладацьких і термінологічних проблем. Розділи доповнені детальними таблицями, додатками, а також додатком, де запропоновано текстові моделі для використання під час перекладу.

Будь-яке використання або посилання на цей посібник чи будь-яку його частину має містити інформацію про те, що оригінальна публікація була створена в рамках проекту Association4U, який впроваджується CPM International та фінансується Європейським Союзом.

УДК 811.161.2'25:[34:061.1EU](075.8)

© Corporate & Public Management Consulting International OÜ, 2024
ISBN 978-966-933-276-9 (загальний) © Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
ISBN 978-966-933-278-3 (частина Б) ВПЦ "Київський університет", 2024

ПЕРЕДМОВА

Цей посібник підготовлено за активного сприяння проекту ЄС "Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС" Фаза II ("Association4U")¹. Протягом 2021 – 2023 років "Association4U" реалізовував програму підтримки українських університетів у сфері перекладу acqvis ЄС і надавав допомогу науковцям та викладачам, які працюють на перекладацьких і мовних факультетах чотирьох українських університетів, у розробленні й удосконаленні низки спеціалізованих курсів із перекладу acqvis ЄС, зокрема в модернізації та оновленні курсів юридичного перекладу, долучивши до них "компонент acqvis ЄС". (Чотири зазначені університети: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький), Житомирський державний університет імені Івана Франка).

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка² – це студентоцентричний, дослідницький та міжнародний університет із понад 120-річною історією. Заклад плекає цінності індивідуальної, української та європейської громадянської ідентичності, спільноти, свободи, довіри, духовності, відповідальності, доброчесності, професіоналізму, лідерства служіння та різноманітності. Міжнародна співпраця є одним із важливих напрямів діяльності університету, тому заклад активно працює в напрямі інтернаціоналізації вищої освіти, реалізуючи актуальні грантові програми та сприяючи академічній мобільності викладачів і студентів.

¹ <https://www.linkedin.com/company/association4u-project>

² <https://kubg.edu.ua/>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка³, що заснований у 1834 році, є класичним університетом із чітким дослідницьким профілем. Це провідний сучасний навчальний та освітній центр України. Навчально-науковий інститут філології – один із найбільших підрозділів Університету. Він пропонує різноманітні програми, сприяє розвитку високої академічної культури та робить значний акцент на дослідженнях і міжнародному співробітництві. Підготовка фахівців із мовознавства, літературознавства і перекладознавства організована відповідно до міжнародних стандартів та вимог сучасного ринку праці. Студенти мають змогу вивчати близько 30 мов.

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький)⁴ – провідний регіональний університет зі 100-річною історією та освітніми традиціями. Він єдиний заклад вищої освіти в області, який готує перекладачів і фахівців із прикладної лінгвістики. Протягом останніх кількох років викладачі кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики активно впроваджують переклад нормативно-правових актів ЄС та інших текстів інституцій ЄС у навчальних курсах письмового й усного перекладу.

Житомирський державний університет імені Івана Франка⁵, що заснований у 1919 році, – це найстаріший університет у поліському регіоні, де готують студентів за класичними та педагогічними спеціальностями. Кафедра англійської філології та перекладу, яка є частиною Навчально-наукового інституту іноземної філології, навчає майбутніх бакалаврів і магістрів перекладацьких дисциплін.

Цей посібник є результатом співпраці науковців та перекладачів з України та ЄС. Праця адресована насамперед українським студентам та перекладачам, має на меті стати практичним інструментом для студентів (майбутніх перекладачів) і перекладачів актів права ЄС. Посібник складається з двох частин.

Частина А присвячено *праву, мові та термінології ЄС*. У першому розділі А. 1 запропоновано огляд права, інституцій і

³ <https://knu.ua/>

⁴ <https://www.cusu.edu.ua/ua/>

⁵ <https://zu.edu.ua/>

політики ЄС. У ЄС діє інший правовий порядок, що спричинило появу специфічних правил та законів, які потребують спеціальної мови. У розділі А. 2 акцентовано на мові ЄС, багатомовності та юридичній англійській мові ЄС. У посібнику зосереджено основну увагу на англійській мові ЄС як на мові-джерелі для перекладу українською мовою. Водночас англійська мова ЄС є різновидом англійської мови, тому має бути потрактована в контексті того, що це одна з багатьох мов ЄС. У розділі А. 3 схарактеризовано переклад офіційних документів ЄС, його теоретичні та практичні засади. Наголошено на фундаментальних принципах перекладу офіційних документів ЄС та на важливості євролектів як варіантів національних мов ЄС. У розділі А. 4 представлено огляд термінології та прикладної термінологічної роботи в контексті перекладу офіційних документів ЄС. Акцентовано роль бази даних IATE, порушено питання про створення термінів ЄС, гармонізацію термінологічних понять та еквівалентність термінів ЄС. У розділі А. 5 ідеться про застосування корпусної лінгвістики для перекладу актів права ЄС, проаналізовано роботу з корпусами для перекладу актів права ЄС та узгодженість термінів ЄС. Розділ складається з теоретичної частини, що охоплює основні поняття корпусної лінгвістики та типи корпусів правових текстів ЄС, і практичної частини з прикладами запитів до корпусів, спрямованих на аналіз перекладу актів права ЄС.

Частина Б посібника присвячено українській мові та перекладу українською мовою. У розділі Б. 1 поінформовано про специфіку української мови як цільової мови, а також викладено коротку історію перекладу законодавства ЄС українською мовою. У розділі Б. 2 описано виклики, невдачі та перспективи перекладу актів права ЄС. Окреслено причини помилок у перекладі актів права ЄС та подано рекомендації щодо покращення якості перекладу актів права ЄС українською мовою. У розділі Б. 3 проаналізовано юридичну термінологію ЄС та її особливості в українській мові. Досліджено загальну й галузеву термінологію в юридичних текстах, описано загальноповживані значення слів і термінів порівняно з правовими значеннями ЄС, синонімію та полісемію, а також інші аспекти термінології ЄС.

У розділі Б. 4 звернено увагу на перенесення наднаціональних термінів ЄС до національних правових систем із погляду української юрисдикції. Посутній акцент зроблено на хибних друзях перекладача і термінологічних лакунах. У розділі схарактеризовано також низку термінів у зазначеному вимірі. Граматичні та стилістичні питання перекладу правових актів ЄС представлені в розділі Б. 5. Окреслено специфічні проблеми перекладу (стилістичні труднощі, семантичні зсуви, спотворення понять, неузгодженість формулювань), а також низку граматичних особливостей актів права ЄС. У розділі Б. 6 сформульовано практичні рекомендації щодо стратегій і прийомів перекладу. Аргументовано доцільність трьохетапного підходу до підвищення обізнаності про законодавство ЄС та юридичний переклад, з'ясовано деякі ключові теоретичні проблеми перекладу, виокремлено низку стратегій, які можна використовувати під час перекладу. Розділ містить додаток, присвячений навчанню перекладу юридичних текстів. У фінальній частині Б подано додаток, де презентовано зразки текстів ЄС англійською та українською мовами як приклади перекладу українською мовою. На початку додатка укладено глосарій актів та інституцій ЄС, продемонстровано зразки перекладу різних частин актів права ЄС, що охоплюють тексти первинного та вторинного права ЄС.

Посібник містить теоретичні відомості, які допоможуть у розв'язанні потенційних перекладацьких і термінологічних проблем. Розділи доповнені таблицями та додатком, що пропонує текстові моделі для використання в перекладі.

Редактори:
Мартіна Байчич,
Колін Д. Робертсон,
Людмила Славова

Частина Б

Українська мова та переклад на українську мову

РОЗДІЛ Б.1

Українська мова та євролект як мовна пара в перекладі

Людмила Славова, В'ячеслав Карабан

Інтеграційні процеси, що відбуваються на теренах України та ЄС, природно й неминуче позначаються на мові. У цьому розділі схарактеризовано: (1) специфіку української мови як мови перекладу; (2) особливості євролекту як мови-джерела; (3) коротку історію перекладу законодавства ЄС з англійської на українську мову. Крім того, охоплено коло дотичних проблем, що представлені в трьох додатках (Додаток 1: Номінативна природа української мови та її значення для перекладу; Додаток 2: Деякі англійські терміни та слова ЄС, значення яких (дещо) відрізняються (у різних контекстах) від значень англійських юридичних термінів і слів, що вживають у Великій Британії; Додаток 3: Перелік публікацій із питань євролекту та перекладу законодавства ЄС українською мовою).

1. Вступ

З огляду на еволюцію української мови та зміни, яких вона зазнала, варто констатувати дві важливі події: (1) ратифікацію Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році⁶; (2) набуття Україною статусу країни-кандидата на членство в Європейському Союзі у 2022 році⁷. 28 лютого 2022 року Україна подала заявку на членство в ЄС. 17 червня 2022 року Європейська Комісія представила свої Висновки щодо заявок, поданих Україною, Грузією та Республікою Молдова. На основі Висновку Комісії 23 червня 2022 року за одностайною згодою лідерів усіх 27 країн-членів ЄС для України відкрито європейську перспективу⁸. Унаслідок цього, українська юридична мова наразі зазнає певних змін під впливом мови ЄС. Для забезпечення точного перекладу українською мовою всього масиву законодавства ЄС (acquis ЄС), а також для гармонізації національного

⁶ Угода про Асоціацію. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu> (accessed 16.02.2024)

⁷ Усі вебсайти були активні 2 квітня 2024 року.

⁸ Ukraine's EU path. Available at https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en

законодавства та законодавства ЄС, автори розділу звертають особливу увагу на особливості мови документів ЄС (євролект). Важливо зазначити, що українська мова все ще перебуває в процесі становлення як "наднаціональна" мова права. Українське юридичне письмо поступово набуває рис, притаманних євролекту. Українську юридичну мову можна вважати функційною підсистемою літературної національної мови.

2. Специфіка української мови як мови перекладу

У розділі подано загальний огляд морфологічних, синтаксичних і лексичних особливостей української мови. Українська мова – це східнослов'янська мова індоєвропейської мовної сім'ї. Український алфавіт сформувався на основі кирилиці, складається з 33 літер на позначення приголосних (б, в, г, ґ, д, ж, з, й, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш) та голосних (а, е, и, і, о, у) звуків. Знак м'якшення (ь) пишуть тільки після приголосних, ця літера засвідчує, що попередній приголосний є палаталізованим. Наявні також літери я, ю, є, що можуть позначати два звуки та м'якість або напівпом'якшення попереднього приголосного. Літери ї, щ завжди позначають два звуки.

Українська мова має переважно синтетичну структуру. Для її граматики характерний високий ступінь флексій. У мові панує вільний порядок слів, хоч переважає структура "підмет – дієслово-присудок – додаток".

Українська як синтетична мова. Граматичні відношення в ній передаються за допомогою флексій і словоформ. Зміна форми слова засвідчує відмінності в таких граматичних категоріях, як час, особа, рід, число, спосіб, стан і відмінок. До синтетичних особливостей української мови належать такі: система відмінків, відмінювання дієслів, узгодження роду, дієвідміна, узгодження числівників і прикметників, порядок слів та структура речення. Кількість самостійних частин мови в українській та англійській мовах збігається, а кількість службових частин мови – різна. В українській мові відсутні артиклі (напр., the, a), хоч категорія означеності та неозначеності притаманна українській мові, і вона може бути виражена порядком слів, займенниками та числівниками. Українська мова – це мова з багатою морфологією, у ній наявна низка дериваційних моделей.

Іменники. Українська морфологія має розвинену систему відмінків іменників та їхніх варіацій. Таке багатство допомагає

виражати широкий спектр значень і відтінків, передусім за допомогою іменникових форм та їхніх модифікаторів. Українські іменники мають сім відмінків: називний, родовий, давальний, знахідний, орудний, місцевий і кличний. Кожен відмінок виконує певну граматичну функцію, вибір відмінка залежить від синтаксичного й семантичного контексту. Іменники, прикметники та займенники змінюються залежно від відмінка, у якому їх ужито. Вибір відмінкової форми іменників часто залежить від дієслова, наприклад: *ужити заходів* (родовий відмінок), *задовольнити вимоги* (знахідний відмінок).

В українській мові іменники належать до одного з трьох основних **родів**: жіночий, чоловічий, середній. Рід іменника визначають здебільшого за співвідношенням із займенником (він, вона, воно) та за закінченням. Іменники чоловічого роду мають закінчення "-а", "-я", "-о", "нульове" (Микола, Ілля, батько, дід); жіночого – "-а", "-я", "нульове" (жінка, криниця, ніч); середнього – "-а", "-я", "-о", "-е" (курча, слоненя, вікно, поле). Виокремлюють також іменники спільного роду, що називають осіб за їхніми діями, рисами характеру, поведінкою; вони мають закінчення "-а", "-я", "-о" (листоноша, соня, незнайко) та іменники подвійного роду, які мають відтінок згрубілості та специфічні суфікси "-ище", "-исько" (бабище – жіночо-середній, дідисько – чоловічо-середній)

В українській мові існують **чотири відміни іменників**. Перша відміна охоплює більшість іменників жіночого, чоловічого та спільного роду, що закінчуються на "-а", "-я". Друга відміна – іменники чоловічого роду на "-о", "нульове закінчення", іменники середнього роду на "-о", "-е", "-я". До третьої відміни належать іменники жіночого роду з нульовим закінченням та іменник "мати". Четверту відміну становлять іменники середнього роду із закінченням "-а", "-я" (переважно назв дитинчат тварин), у яких під час відмінювання з'являються суфікси "-ат-", "-ят-", "-ен-", "-єн-".

В українській мові злічувані іменники мають **дві форми числа** – однину та множину. Усі українські іменники поділяють на три групи: (1) іменники, що мають повну парадигму числа – однину та множину; (2) іменники, які існують тільки в однині – *Singularia Tantum* (назви речовин, збірні іменники, абстрактні іменники, власні назви); (3) іменники, що вживають лише в множині – *Pluralia Tantum* (іменники на позначення речей, предметів одягу, знарядь та

інструментів; сукупності речей; назви ігор та процесів; періодів часу, свят, ритуалів та обрядів; деякі власні назви).

Прикметники. В українській та англійській мовах прикметники поділяють на якісні та відносні. Особливістю української мови є наявність присвійних прикметників. Прикметники в українській мові можуть функціонувати перед іменником, який вони означають, або після нього. Вибір місця залежить від таких чинників, як фокусування та стиль. В українській мові прикметники та діеприкметники узгоджуються з іменниками в роді, числі та відмінку, тобто форма прикметника або діеприкметника змінюється залежно від форми іменника. І в українській, і в англійській мовах прикметники мають граматичну категорію ступенів порівняння. Вищий і найвищий ступені можуть утворюватися синтетичним та аналітичним способами. Наприклад, вищий ступінь – *розумний* (smart) – *розумніший* (smarter); *цікавий* (interesting) – більш цікавий (more interesting), *менш цікавий* (less interesting); найвищий ступінь – *найрозумніший* (the smartest); *найцікавіший* (the most interesting), *найменш цікавий* (the least interesting). В окремих випадках унаслідок ступенювання постають суплетивні форми: *хороший* (good) – *кращий* (better) – *найкращий* (the best), *поганий* (bad) – *гірший* (worse) – *найгірший* (the worst), *великий* (big) – *більший* (bigger) – *найбільший* (the biggest) тощо.

Прислівники. Прислівник – незмінна частина мови, що виражає ознаку дії, стан предмета або ознаку якості. Українські прислівники часто походять від прикметників, тобто маркер роду прикметника вилучають, а до основи додають суфікс -о: швидкий (*quick*, прикм.) → швидко (*quickly*, присл.). Прислівники, утворені від якісних прикметників, мають ступені порівняння.

Числівники. Українські числівники або узгоджуються з іменником у роді, числі та відмінку, або керують ним. Числівники поділяють на кількісні (власне кількісні, збірні, дробові, неозначено-кількісні) та порядкові. Українські та англійські числівники мають ізоморфні риси щодо лексико-граматичного значення, сполучуваності та синтаксичних функцій.

Займенники. Українським займенникам властиві граматичні категорії роду, числа, відмінка, але вони виражені неоднаково в різних типах займенників. Наприклад, категорія числа притаманна особовим, вказівним, присвійним, означальним, неозначеним та

деяким іншим займенникам. Українські займенники можуть змінюватися за відмінками.

Дієслова. Українські дієслова відмінюють за особами й числами або за родами та числами. Англійська мова має простішу систему відмінювання порівняно з українською. Українським дієсловом притаманні два види – доконаний і недоконаний. В українській мові форми інфінітива часто використовують у юридичних текстах. Їхніми аналогами в англійській мові можуть бути герундій або інші форми. В українській мові є активні та пасивні дієслівні конструкції, що не повністю ідентичні за семантикою.

Конструкція з використанням дієслова в активному стані репрезентує дію / подію стосовно виконавця дії, пасивна конструкція – ту саму дію / подію стосовно адресата. Граматичні присудки (головні члени речення) активних і пасивних конструкцій є різними формами одного дієслова [Ginzburg, 2017]. Категорія модальності виражає необхідність, обов'язковість та ін. певних дій. В українському праві вона здебільшого представлена формою дієслова в теперішньому часі та наказовому способі, меншою мірою – модальними дієсловами або словами. Цей аспект докладно описаний у розділі Б.5.

Український синтаксис. Українська мова має гнучкий порядок слів, основну увагу в ній зосереджують на переданні граматичних зв'язків. Акти права ЄС часто містять довгі та складні речення з кількома сурядними та/або підрядними частинами. Переклад таких речень зі збереженням їхньої синтаксичної структури, зв'язності та ясності може бути складним завданням, особливо для мов із різною структурою речень (українська та англійська).

Важливим також є темо-рематичний поділ речення, що допомагає проаналізувати й описати організацію інформації в реченні. Тема – це частина речення, що містить фонову (відому) інформацію, натомість рема – нова або конкретна інформація, яку мовець хоче передати. Цей поділ допомагає зрозуміти потік інформації в реченні. В українській мові, як і в багатьох інших мовах, тему й рему можна визначити на основі порядку слів, інтонації та інших граматичних особливостей. Основний порядок слів в українській мові – підмет-дієслово-присудок-додаток (SVO), інформаційний потік часто вибудований відповідно до цього шаблону. Необхідно зазначити, що порядок слів не завжди визначає тему та рему в українському реченні, оскільки інтонація і контекст

також можуть відігравати певну роль. Крім того, у більш складних реченнях або під час використання різних структур речень поділ на тему та рему може змінюватися.

Лексична система будь-якої мови чутлива до подій, що відбуваються в суспільстві. Інтеграційні процеси впливають на формування лексичної системи української мови. Українська термінологічна система поповнилася специфічною лексикою, пов'язаною з поняттями, інституціями, процесами та діяльністю ЄС. У розділі Б.3 докладно описано загальну й галузеву термінологію, юридичні синоніми та полісемію, іншомовну термінологію і юридичні абревіатури. Українські юридичні терміни утворюються за тими самими словотвірними моделями, що й загальнозживані слова. Найпродуктивнішими є морфологічні способи словотворення. Варто зазначити, що численна кількість науково-технічних термінів в українській мові утворена на основі віддієслівних прикметників або дієприкметникових форм в атрибутивних термінологічних сполученнях. У таких термінах і словосполученнях неприпустиме використання активних дієприкметників із суфіксами *-уч-, -юч-, -ач-, -яч-* (*виконуючий, завідуючий* тощо). Доцільно замінити ці форми прикметниками з суфіксами *-альн-* (*погоджувальний*), *-лив-* (*заощадливий*), *-н-* (*мийний*) та ін.

Пасивні дієприкметники активно вживають в атрибутивних термінологічних сполуках у формах доконаного та недоконаного виду: (1) якщо основа інфінітива закінчується на *-а(-я)*, то до неї додають суфікс *-н(ий)* (*обладна(ти) – обладнаний*); (2) якщо основа інфінітива закінчується не на *-а*, то до основи 1-ї особи однини додають суфікс *-ен(ий)* (*узгодж(ти) – узгодж(у) – узгоджений*). Найпоширенішими структурами термінологічних словосполучень в українській мові є прикметник + іменник та прикметник + прикметник + іменник.

Описані особливості української мови викладені з погляду їхнього перекладу англійською мовою в наступних розділах⁹.

Номінативна природа юридичної української мови. Відомо, що українська мова є більш номінативною за своєю системою та використанням, ніж англійська, що зумовлене кількома причинами. Номінативний характер мови – це не просто лінгвістична особливість, а відображення історії, культури та світогляду її носіїв. Культурні й концептуальні маркери, те, як культура сприймає та

⁹ див. розділи Б.3 та Б.4

класифікує світ, можуть позначатися на мові. Деякі культури, зокрема українська, мають більш іменниково-центричний світогляд, класифікують і визначають досвід насамперед через об'єкти (іменники), натомість інші (зокрема англійська) можуть розглядати дії (дієслова) як більш важливі.

Більша номінативність юридичної української мови, порівняно з юридичною англійською, створює труднощі для перекладачів, особливо під час перекладу актів права ЄС українською мовою. Юридична англійська, зокрема євролект, хоча і використовує номіналізацію, часто зберігає чітку, пряму форму вираження. Наприклад, словосполучення на зразок "*binding decision*", "*term of contract*", "*principle of freedom of contract*" демонструють прості конструкції, де номінативні елементи ("decision", "term", "principle") безпосередньо змінюються прикметниками або іншими іменниками без деталізації дії.

На противагу цьому, юридична українська мова має тенденцію до розширення номінацій словосполучень, які чітко описують дію чи процес, роблячи вислови більш багатослівними й деталізованими. Наприклад, англійський вислів "*binding decision*" стає "*decision, obligatory for execution*" в українській мові, що безпосередньо перекладають як "*рішення, обов'язкове для виконання*". Аналогічний приклад: "*term of contract*" виражений як "*термін виконання контракту*", що перекладають англійською як "*term of execution of the contract*". Таке розширення пояснює дію або процес, пов'язаний із номінованим поняттям, роблячи мову багатшою на деталі, але водночас складнішою за структурую.

Перекладачі повинні ретельно опрацьовувати такі лінгвістичні відмінності, переконуватися, що нюанси й особливості, притаманні українським номінаціям, будуть точно відображені в перекладі, не втратять оригінального значення та не призведуть до громіздких речень. Це вимагає глибокого розуміння юридичної термінології обох мов і здатності тлумачити й передавати правові поняття у спосіб, який є точним і доступним для носіїв української мови. Складність полягає не лише в мовній трансформації, але й в збереженні юридичної сили та суті оригінальних правових актів ЄС, що забезпечує юридичну обґрунтованість і зрозумілість перекладу для цільової аудиторії. Таке завдання посилює важливість лінгвістичної експертизи та юридичної кмітливості під час перекладу юридичних документів для різних мов і правових систем.

Це проілюстровано порівнянням англійських та українських термінів із галузі кримінального права¹⁰ в Додатку 1. **Номінативна природа української мови та її значення для перекладу.**

В українській мові для передання складних понять віддають перевагу іменникам та іменниковим словосполученням, оскільки вони транслюють більше інформації про контекст, стан і взаємозв'язки, ніж дієслова чи прикметники. Перекладач повинен пам'ятати, що українська мова, як більш іменникова, може структурувати речення навколо іменників та іменних словосполучень. На противагу цьому, англійська мова, яка більш орієнтована на дієслово, зі своїм набором особових і неособових дієслівних форм, часто використовує більш збалансоване поєднання іменників, дієслів та інших частин мови. Ці розбіжності можуть призвести до складнощів зі збереженням оригінального змісту та юридичних нюансів при перекладі юридичних документів. Наведемо кілька прикладів, що демонструють використання іменників та іменникових словосполучень при перекладі речень в юридичних текстах з англійської мови на українську¹¹.

<i>The functions of this body are roads and parks.</i>	<i>Завданнями цього органу є утримання шляхів та ведення паркового господарства.</i>
<i>Because it is (and was) created by the courts, common law is a product of judicial rather than legislative power.</i>	<i>Зважаючи на те, що прецедентне право встановлюється (і встановлювалося) судами, воно постає як результат функціонування переважно судової, а не законодавчої влади.</i>

Описані особливості схарактеризовано для чеської, словацької, болгарської, польської та інших слов'янських мов у текстах ЄС. Перекладачам доцільно звернутися до них, добираючи рішення для української мови.

На таку особливість юридичної української мови необхідно зважати в процесі перекладу актів права ЄС, зокрема, юридичних термінів¹². Віддієслівні іменники на *-ння*, *-ття* зі значенням процесу перебувають між іменником і дієсловом. Вони відіграють важливу роль в українських фахових текстах [Гінзбург, 2013]. Названі іменники

¹⁰ Кримінальне право в основному є компетенцією держав-членів, а не ЄС в цілому.

¹¹ Наведені нижче приклади взяті зі сфери загального права, що є малоімовірним у тексті ЄС.

¹² Тексти ЄС існують іншими слов'янськими мовами, і їх також можна використовувати для вдосконалення перекладу та термінології. Доступно за посиланням: <https://eur-lex.europa.eu/>

додатково вводять під час перекладу деяких англійських юридичних термінів. Перекладач юридичних термінів ЄС повинен знати про номінативність в українській мові, брати до уваги можливе додавання іменників та іменникових словосполучень під час перекладу.

3. Євролект як мова-джерело

У цьому підрозділі євролект та його характеристики розглянуто крізь призму взаємодії мови, права та перекладу. Термін "євролект" використовують на позначення різновиду мови, що сформувався під впливом Європейського Союзу та адаптувався до його контексту. Ідеться не про окрему мову, а радше про низку мовних особливостей, які об'єднують офіційні та робочі мови ЄС завдяки мовній взаємодії, що відбувається через переклад законодавства та політику ЄС [див. також розділ Б.3]. Євролект виник у зв'язку з необхідністю підготовки, а також усного та письмового перекладу, юридичних та адміністративних текстів офіційними та деякими неофіційними мовами ЄС (мовами країн-кандидатів на вступ до ЄС). Результатом цього процесу стало вироблення в кожній із цих мов особливого синтаксису, слів, термінології, текстових структур і узусних норм, що призвело до появи євролектів. Вони відображають те, як термінологія, дискурси та норми ЄС інтегровані в мови держав-членів.

3.1. Характерні особливості

Євролект можна розглядати як цікавий приклад перетину мови і права, що відображає унікальний характер ЄС як наднаціонального об'єднання із широким розмаїттям держав-членів і країн-кандидатів. Безперервний розвиток ЄС та його політики забезпечує те, що євролект залишається динамічним об'єктом дослідження та практичної діяльності, який постійно перебуває в полі зору перекладачів та перекладознавців.

Євролекту притаманні деякі характерні особливості, які відрізняють його від інших юридичних мов держав-членів ЄС:

(1) *наднаціональна лексика*: до євролектів входять слова і терміни, які використовуються лише в наднаціональних і національних документах ЄС і можуть бути відсутніми в мовах, якими виконується переклад. Євролект містить специфічну лексику, пов'язану з поняттями, інститутами, процесами та діяльністю ЄС. Наприклад, такі терміни, як *acquis, comitology, subsidiarity, proportionality, infringement, preliminary ruling, EIB, EBA* та інші, характерні виключно для євролекту і можуть не мати відповідників в інших юридичних мовах. В євролекті також використовують терміни, які мають різні значення або конотації в ЄС

та національних правових системах, як-от *Council of the European Union*, *the Treaty on the European Union* тощо. Крім того, євролект містить слова і терміни, запозичені або адаптовані з інших мов, зокрема латинської, французької, англійської тощо. Наприклад, поширеними в євролекті є такі слова, як *a posteriori*, *a priori*, *de minimis*, *force majeure* та ін. Серед прикладів можна також навести значну кількість слів на позначення конкретних інститутів та політик ЄС;

(2) *кальки та неологізми*: унаслідок процесу перекладу в євролектах часто з'являються кальки, тобто перенесення структур словосполучень або термінів з однієї мови в іншу. Також поширені неологізми – нові терміни, що описують характерні для ЄС поняття;

(3) *синтаксис і семантика*: євролекти можуть демонструвати зміненій синтаксис і семантичні зсуви, за яких слова та вислови використовуються у невластивий стандартним різновидам мови спосіб. Через необхідність передати точну і вичерпну інформацію, а також уникнути двозначності і непорозумінь, євролект тяжіє до використання складніших і довших речень замість простих і коротких. Наприклад, речення в євролекті часто складаються з багатьох членів речення, мають декілька модифікаторів (обставин і означень), сполучників, прийменників тощо. Це ускладнює їх читання та розуміння. У євролекті також спостерігається тенденція до переважання дієслівних форм пасивного стану над формами активного стану, що пов'язано з необхідністю підкреслити дію або стан справ, а не суб'єкт чи об'єкт дії. Наприклад, речення на кшталт "*The Commission shall adopt delegated acts*" або "*The directive shall be transposed by the Member States*" є більш поширеними в євролекті, ніж їхні аналоги "*The Commission adopts delegated acts*" та "*The Member States transpose the directive*". Євролекти, передусім у юридичному контексті, часто надають перевагу пасивним конструкціям, щоб зберегти об'єктивний і формальний тон;

(4) *морфологічні особливості*: євролект тяжіє до використання більшої кількості іменників, ніж дієслів чи інших частин мови, що є наслідком впливу мов, які схильні до номіналізації, як-от німецька, французька та ін. Наприклад, такі терміни, як *adoption*, *implementation*, *delegation* зустрічаються в євролекті частіше, ніж їхні дієслівні відповідники *to adopt*, *to implement*, *to delegate*. Крім того, в євролекті частіше використовують складні іменники, аніж прості. Це зумовлено необхідністю виражати складні та вузькоспеціальні поняття, наприклад *data protection officer*, *European arrest warrant*, *single market access* тощо;

(5) *текстові особливості*: євролект має специфічну структуру та організацію, визначену типом і функцією тексту, а також нормами та правилами інститутів та органів ЄС. Наприклад, тексти в євролекті зазвичай мають стандартну побудову¹³: заголовок, преамбула, основна частина, висновок тощо, які відображають мету, сферу застосування, зміст і вплив тексту. У текстах також використовують спеціальні текстові засоби, як-от заголовки, підзаголовки, абзаци, пункти маркованого списку тощо, які допомагають розділити і впорядкувати інформацію логічно і послідовно. Крім того, у текстах євролекту послуговуються спеціальними текстовими маркерами, зокрема посиланнями, цитатами, виносками тощо, які допомагають підкріплювати зміст та посилатися на інформацію з інших джерел та документів¹⁴;

(6) *лексична надмірність*: юридичні та адміністративні тексти в ЄС часто надають перевагу чіткості над стислістю, що призводить до лексичної надмірності. Наприклад, "*terms and conditions*" може повторюватися у тексті як "*conditions, terms, and stipulations*" (про вплив цієї особливості євролекту на голландські переклади див. [Carton, 2018, p. 16, 49]);

(7) *уніфікація проти різноманітності*: євролектам притаманна внутрішня суперечність. З одного боку, спостерігається тяжіння до уніфікації перекладу різними мовами для забезпечення узгодженого тлумачення та застосування закону. З іншого боку, культурне та мовне розмаїття держав-членів може призвести до розходжень у перекладі [Aljanati, 2018];

¹³ English Style Guide. A handbook for authors and translators in the European Commission. Доступно за посиланням: https://commission.europa.eu/system/files/2023-11/styleguide_english_dgt_en.pdf

Joint practical guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation. Доступно за посиланням: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3879747d-7a3c-411b-a3a0-55c14e2ba732>

Translation Style Guide for European Union Member States. Доступно за посиланням: https://www.academia.edu/51812155/Translation_Style_Guide_for_European_Union_Member_States

Manual of precedents for acts established within the Council of the European Union. Доступно за посиланням: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/431ccffd-00c2-491a-b423-ce709af0d6c3>

¹⁴ Тексти ЄС не містять приміток перекладача, оскільки вони трактуються як вихідний текст. Інформація повинна бути передана через переклад.

(8) *письмовий та усний переклад*: Генеральний директорат з письмового перекладу (DGT)¹⁵ та Генеральний директорат з усного перекладу (DGI)¹⁶ – два ключові органи ЄС, відповідальні за управління величезним обсягом роботи з письмового та усного перекладу. Вони гарантують, що євролект залишається послідовним, зрозумілим і точним у перекладі всіма офіційними мовами;

(9) *переклад євролекту та інші виклики*: (а) складність: складний характер текстів ЄС у поєднанні з необхідністю письмового та усного перекладу багатьма мовами може призвести до створення складних і заплутаних євролектів; (б) хибночитання: неправильне тлумачення або вилучення з тексту ЄС може призвести до хибного розуміння деяких тонкощів євролекту; (в) еволюція мови: з розвитком політики, законів та інститутів ЄС розвивається і євролект, що вимагає постійних оновлень та адаптацій;

(10) *дослідження євролекту*: науковці в галузях соціолінгвістики, правознавства та перекладознавства часто досліджують євролекти. Темі досліджень охоплюють мовні особливості євролектів, їхній розвиток у часі, вплив на національні мови та виклики, які вони створюють для усних та письмових перекладачів [Observing Eurolects, 2018; Biel, 2018; Hrežo, & Bednárová-Gibová, 2022]. З огляду на те, що українською мовою перекладена лише незначна частина законодавства ЄС, можна констатувати, що специфічний український "євролект" усе ще перебуває на стадії формування.

3.2. Юридична англійська мова ЄС

Юридична англійська мова Європейського Союзу (European Union English legal language), або ЮАМЄС, – це різновид англійської мови, який використовується інституціями та органами Європейського Союзу (ЄС) для ведення комунікації та здійснення законодавчої діяльності стосовно різних питань, пов'язаних з ЄС. На ЮАМЄС впливають кілька факторів, зокрема багатомовний та мультикультурний характер ЄС, правові системи та традиції держав-членів, спеціалізована термінологія та поняття ЄС, а також необхідність забезпечення ясності та узгодженості в різних мовах та для

¹⁵ Directorate-General for Translation. Доступно за посиланням: https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/translation_en (дата доступу 22.02.2024).

¹⁶ Directorate-General for Interpreting. Доступно за посиланням: https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/interpretation_en (дата доступу 22.02.2024).

різних аудиторій. ЮАМЄС відрізняється від загальноживаної та юридичної англійської мови в декількох аспектах, зокрема граматиці, лексиці, стилістиці та дискурсі. У **Додатку 2** наведено деякі терміни та слова англійською мовою ЄС, значення яких відрізняються від тих, що прийняті в правовій концепції та мові Великої Британії.

3.3. Наднаціональний характер євролекту: концепція та наслідки для перекладу

Перш ніж говорити про переклад наднаціональних термінів ЄС, необхідно дати визначення поняттю "наднаціональний термін". Його можна визначити як термін, який є спільним лише для мов міжнародної або наднаціональної організації, тобто його значення (і, цілком імовірно, його перекладена мовна форма) має використовуватися в правових актах такої організації і виходить за межі національних кордонів, повноважень чи інтересів, а також перебуває поза межами окремого уряду або невіддільний йому (пор.: [наднаціональний]; див. також [Doczekalska, 2018, p. 175–178]). Значення таких термінів мають відтворюватися мовами ЄС однозначно та у повній відповідності з їхніми дефініціями. Тому наднаціональні терміни нерідко транслітерують (іноді адаптивно), використовують дефініцію відповідного терміна, або відтворюють за допомогою найближчого прямого еквіваленту (слова з типовим для нього першим значенням). Наприклад, основний перекладацький еквівалент на позначення цього терміна в мовах ЄС відповідає українським термінам "супранациональний термін" або "наднаціональний термін", причому перевага надається другому варіанту, як найбільш буквальному [супранациональний]. Назви основних правових актів ЄС перекладаються українською мовою таким чином: *directive* – *директива* (адаптивна транслітерація), *recommendation* – *рекомендація* (адаптивна транслітерація), *regulation* – *регламент* (перший найближчий еквівалент), *decision* – *рішення* (перший найближчий еквівалент), *opinion* – *висновок* (другий найближчий еквівалент), хоча можна й заперечити, що ці прийоми є найкращими варіантами перекладу (див., напр., [Pavluik, 2023]).

Переклад наднаціональних термінів ЄС для використання в національному законодавстві – завдання, пов'язане зі складнощами, прихованими пастками та підводними каменями, що породжує низку викликів, особливо у разі їх узгодження з національними законодавствами держав-членів та країн-кандидатів на вступ до ЄС. Для цього потрібне глибоке розуміння як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також тонкощів різних правових систем. Цей процес є

свідченням вірності ЄС принципу єдності в різноманітті, навіть коли доводиться долати виклики, які він тягне за собою.

Деякі наднаціональні терміни ЄС можуть не мати прямих відповідників у національних мовах, оскільки понять, яке вони позначають, у них не існує (відсутність прямого еквівалента або семантичної еквівалентності) або вони не визнані в правовій системі окремої держави-члена. Це зумовлює необхідність створення неологізмів або використання запозичень, які можуть бути не одразу сприйняті носіями мови. Такі терміни можуть здаватися очевидними в одній мові, але нести додаткові або відмінні конотації в іншій мові, що може призвести до непорозумінь або неправильного тлумачення на національному рівні.

Держави-члени ЄС та країни-кандидати мають різні правові системи та базуються на різних правових традиціях, таких як романо-германське (континентальне) чи англо-американське (загальне) право. Наднаціональні терміни, які гармонійно інтегруються в одну правову традицію, можуть створювати проблеми в іншій. Для вирішення проблеми відтворення незнайомих наднаціональних термінів ЄС деякі мови можуть вдаватися до створення кальок або прямого запозичення термінів. Однак ці рішення можуть бути проблематичними, оскільки кальки (дослівний переклад) можуть не передавати повного значення або відтінків вихідного терміна, тоді як запозичення без необхідної адаптації можуть погано сприйматися людьми, які не знайомі з контекстом ЄС.

Пріоритетом для ЄС є узгоджене тлумачення та застосування його законодавства в державах-членах, а це вимагає уніфікованого перекладу наднаціональних термінів усіма мовами. Враховуючи мовне та культурне розмаїття ЄС, досягнення такої уніфікації є викликом для перекладачів, адже законодавство та політика ЄС постійно розвиваються. Така динамічність означає, що терміни можуть змінюватися або ж можуть з'являтися нові. Отже, перекладачам необхідно регулярно оновлювати інформацію та стежити за тим, щоб їхні переклади відповідали найновішим визначенням та контекстам. Документи ЄС можуть бути складними, містити довгі підрядні речення і така складність вихідних текстів може ускладнювати завдання перекладу і без того складних наднаціональних термінів.

У прагненні до чіткості та уніфікації деякі нюанси вихідного терміна можуть бути втрачені в перекладі (втрата певних семантичних елементів), що може призвести до надмірного

спрощення. Навіть за умови точного перекладу наднаціональних термінів вони можуть зустрітися з опором або скептицизмом на національному рівні, особливо якщо такі терміни кидають виклик усталеним правовим поняттям або національному суверенітету. Коли перекладачі виявляють труднощі або неточності у вихідних текстах, вони повинні повідомити про це укладачам юридичних документів на рівні ЄС, щоб забезпечити чіткіше формулювання текстів у майбутньому. Однак процес зворотного зв'язку, хоч і є важливим, може бути комунікативно складним.

Очевидно, що переклад наднаціональних термінів ЄС вимагає спеціальної підготовки, оскільки йдеться не лише про мовну компетенцію, а й про правові та інституційні знання. Тому постійним викликом є забезпечення того, щоб усі перекладачі пройшли таку спеціалізовану підготовку.

4. Коротка історія перекладу законодавства ЄС українською мовою

Це перша спроба окреслити історію перекладу текстів права ЄС з англійської на українську мову, яка є доволі неповною через брак важливої доступної інформації. Ця тема заслуговує на окрему монографію, щоб детально описати всі перипетії та труднощі цього масштабного перекладацького проєкту. Залишається сподіватися, що ця розвідка може бути корисною, і українські перекладознавці та перекладачі, а також інші фахівці, причетні до такого колосального проєкту перекладу, спільними зусиллями зможуть в осяжному майбутньому створити повну історію перекладу законодавства ЄС.

4.1. 1990-ті роки

У 1990-х роках Україна переживала суттєві зміни, ознаменовані її інтеграцією в окремі наднаціональні структури, що охоплюють як європейські, так і світові організації. Цей період характеризувався одночасним вступом України до різних міжнародних організацій, зокрема Ради Європи (РЄ)¹⁷, включно з Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ)¹⁸, Парламентської

¹⁷ Вступ України до Ради Європи. Доступно за посиланням: https://tax.gov.ua/diyalnist-mijnarodne-arhiv/integratsiya-ukraini-do-es/spivrobotnytstvo-z-radou_es/chlenstvo-v-radi-evropy/vstup (дата доступу 16.02.2024).

¹⁸ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та Європейський суд з прав людини. Доступно за посиланням: <https://minjust.gov.ua/m/konventsiya-pro-zahist-prav-lyudini-i-osnovopolojnih-svobod-ta-evropeyskiy-sud-z-prav-lyudini> (дата доступу 16.02.2024).

асамблеї Ради Європи (ПАРЄ)¹⁹, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи (КМРВР)²⁰ та інших. Водночас, у контексті тенденцій мовного розвитку, що відображали динаміку становлення суверенних держав, здійснювалися цілеспрямовані спроби сформувані національні правові дискурси. Цей період став ключовим не лише для введення в мовний обіг термінів, які стосуються наднаціональних реалій, але й для реконфігурації та встановлення абсолютно нових рамок правової свідомості в українській лінгвоспільноті. Ці зміни мали на меті заповнити категоріальні та термінологічні прогалини, що виникли через попередню соціально-економічну траєкторію України. Вагомим аспектом цього періоду стало налагодження чіткої українсько-англійської та англійсько-української мовної взаємодії, яка прийшла на зміну посередницькій ролі російської мови, що переважала за радянських часів, і стала прямим наслідком здобуття Україною незалежності.

Державотворчі процеси в українському суспільстві висунули на перший план концептуалізацію актуальних правових явищ, як національного, так і універсального характеру, а також їхню вербальну артикуляцію. Це зумовило необхідність гармонізації національного правового дискурсу з наднаціональною, переважно англійською, юридичною лексикою. Вкрай важливо було подолати змістові та структурні розбіжності в концептуальних засадах і врахувати мовні та системні відмінності, щоб забезпечити максимальну конгруентність між українським та англійським правовими дискурсами. Загалом, нагальною стала потреба у створенні основи для розвитку сучасних комунікативних практик суверенної держави, у тому числі у сфері кримінального права. Кримінальне право, яке, як вважають, є однією з найстаріших галузей права, нерозривно пов'язане з еволюцією кожного конкретного суспільства, оскільки воно окреслює фундаментальну межу між добром і злом. Тому його понятійний апарат має виражену національну специфіку, що пояснюється його глибокою вкоріненістю в комунікативних практиках певної лінгвоспільноти та зв'язком із суспільними

¹⁹ Співробітництво України з Радою Європи. Доступно за посиланням: https://tax.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/arhiv/integratsiya-ukraini-do-es/spivrobitytstvo-z-radou_es/chlenstvo-v-radi-evropy/spivrobitytstvo/ (дата доступу 16.02.2024).

²⁰ Участь України у діяльності Ради Європи. Доступно за посиланням: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/rada-yevropi/uchast-ukrayini-u-diyalnosti-radi-yevropi> (дата доступу 15.02.2024).

архетипами. Національно зумовлену асиметрію в концептуальній структурі відповідних когнітивних полів у сфері кримінального права, артикульованих як українською, так і англійською мовами, яскраво ілюструють глосарії, що містяться в різних навчальних матеріалах²¹. Зокрема, лише 75 % українських понять (реалій) у сфері кримінального права могли бути адекватно представлені за допомогою англійського термінологічного апарату²². У решті випадків мовці повинні були покладатися на своє розуміння доречності використання конкретної англійської лексики.

На 1990-ті роки припадає також значна термінографічна робота з багатьох фахових, зокрема юридичних, лінгвістичних і лексикографічних аспектів, а також формулювання теоретичних засад такої діяльності. Як і в 1920–1930-х роках, у період після 1991 року, особливо в галузі права, з'явилося чимало лексикографічних праць²³. Вони різнилися за обсягом і характером лексикографічного опрацювання та мали на меті забезпечити термінологічну спроможність у цій галузі. Серед праць були публікації, що висвітлювали складнощі юридичної термінології та стратегії покращення якості перекладу законодавства ЄС українською мовою, а також містили низку перекладів нових юридичних термінів. У 1999 році Уряд України затвердив Положення про порядок опрацювання проєктів актів Кабінету Міністрів України, а також проєктів законів України та актів Президента України, що подаються Кабінетом Міністрів України до

²¹ Сіренко, В.Ф., Станік, С.Р. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України. – Київ: Оріяни 1999; Англо-Український довідник з англійського права. Доступно за посиланням: <https://ukrainianlanguage.uk/law/index.html> (accessed 16.02.2024); Legal Terminology: Challenges of English-Ukrainian Translation. Доступно за посиланням: <https://ajec-journal.com/legal-terminology-challenges-of-english-ukrainian-translation> (дата доступу 14.02.2024); Criminal Procedure Code of Ukraine. Доступно за посиланням: <https://rm.coe.int/16802f6016> (accessed 16.02.2024); English-Ukrainian Legal Dictionary. Доступно за посиланням: <https://elrc-share.eu/repository/browse/english-ukrainian-legal-dictionary/8555432c4df711ec9c1a00155d0267066d932dfaced44dfbf97f19ce2dde6f9/> (дата доступу 16.02.2024).

²² Березовенко А.В., Формування дискурсивної практики у царині кримінального права в процесі розбудови державності України. Вісник кримінального судочинства. № 1, 2018, с. 81.

²³ English-Ukrainian Reference Guide to English Law. Available at: <https://ukrainianlanguage.uk/law/00/sources.html> (дата доступу 15.02.2024); Глосарій термінів Європейського Союзу. Доступно за посиланням: europa.dovidka.com.ua. (дата доступу 15.02.2024); Karaban, V.I. English-Ukrainian Law Dictionary. Vinnytsia: Nova Knyha, 2004; Карабан, В.І. Українсько-англійський юридичний словник. – Вінниця: Нова книга, 2003.

Верховної Ради України, а також порядок і оформлення перекладів з іноземних мов. Підбірку публікацій, присвячених євролекту та перекладу законодавства ЄС українською мовою, наведено в **Додатку 3**.

4.2. До Угоди про асоціацію

У 2000 році були внесені зміни до Тимчасового регламенту Кабінету Міністрів України²⁴, яким регулювалося оформлення та подання до установи перекладів юридичних документів. Крім того, на початку 2000-х років (тобто ще задовго до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році) розпочався процес перекладу законодавства ЄС українською мовою. Щорічні плани заходів із виконання Програми роботи над гармонізацією законодавства та переклади документів, підготовлені Координаційною радою з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС та затверджені Кабінетом Міністрів, визначали конкретні заходи з адаптації законодавства ЄС (включно з інституційними змінами), прогнозовані строки їх виконання та обсяги видатків (зокрема, на підготовку нормативно-правових актів, навчання, інституційні зміни, порівняльно-правові дослідження, переклад актів *acquis communautaire* українською мовою, підготовку глосарію термінів *acquis communautaire* та ін.). 16 червня 2004 року Уряд затвердив план роботи в цьому напрямі на 2005 рік.

У 2004 році Кабінет Міністрів України створив Державний департамент з питань адаптації законодавства у складі Міністерства юстиції²⁵, завданням якого було здійснення перекладу *acquis communautaire* та законодавства держав-членів ЄС українською мовою. У 2005 році наказом Міністерства юстиції було формалізовано процес перекладу та створено Комісію з надання перекладам статусу офіційного²⁶. Цей процес заклав основу для формування комплексної системи перекладу законодавства ЄС та українських правових документів, забезпечивши їхню достовірність та якість перекладу.

²⁴ Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 2000 року № 915 "Про затвердження Тимчасового регламенту Кабінету Міністрів України. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/915-2000-%D0%BF#Text> (дата доступу 20.03.2024).

²⁵ Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#Text> (дата доступу дата доступу 29.02.2024).

²⁶ Про затвердження Порядку перекладу актів *acquis communautaire* на українську мову. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0642-05#Text> (дата доступу 29.02.2024).

4.3. Переклад Угоди про асоціацію

Переклад проєкту Угоди про асоціацію²⁷ українською мовою та офіційними мовами держав-членів ЄС здійснювався з кінця 2012 року до середини 2013 року. 15 травня 2013 року Європейська Комісія рекомендувала Раді ЄС підписати Угоду про асоціацію та дозволити її тимчасове застосування до завершення процедур ратифікації всіма державами-членами ЄС. 9 серпня 2013 року проєкт Угоди про асоціацію був оприлюднений на офіційній вебсторінці уряду України²⁸. Переклад Угоди про асоціацію за своїм обсягом і тематичним охопленням був на той час найбільшим проєктом з перекладу міжнародних правових документів в історії українського перекладу.

Із 2017 року переклади актів ЄС, які стосуються виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, після офіційного затвердження оприлюднюються на Урядовому порталі²⁹ відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 512 від 31 травня 2017 року³⁰. При цьому робота над перекладом *acquis* ЄС здійснюється в рамках проєкту ЄС "Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС" (Association4U)³¹.

²⁷ Угода про асоціацію. Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/jevropajska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> (дата доступу 16.02.2024).

²⁸ Угода про асоціацію. Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/jevropajska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> (дата доступу 16.02.2024).

²⁹ Переклади актів *acquis* ЄС. Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/jevropajska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes> (дата доступу 14.02.2024).

³⁰ Постанова Кабінету Міністрів України № 512 від 31 травня 2017. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512-2017-%D0%BF#Text_ (дата доступу 16.02.2024).

³¹ Association 4U. Доступно за посиланням: <https://association4u.in.ua/> (дата доступу 16.02.2024). Проєкт ЄС Association4U (некомерційна організація) допомагає українським державним установам у перекладі Угоди про асоціацію. У січні 2021 року український проєкт ЄС Association 4U розпочав програму підтримки українських університетів у перекладі законодавства ЄС. Протягом 2021–2023 років Association 4U підтримав науковців і викладачів перекладацьких та мовних факультетів 4 українських університетів у розробці, вдосконаленні та викладанні спеціалізованих курсів з перекладу *acquis* ЄС, зокрема, модернізація наявних курси юридичного перекладу з "компонентом *acquis* ЄС", підтримка впровадження нових курсів з перекладу *acquis* ЄС, перегляд новостворених або розроблених курсів та модулів, заохочення до розробки навчальних матеріалів та матеріалів для студентів, проведення лекцій / вебінарів для студентів та тренінгів для викладачів з перекладу *acquis* ЄС, а також організація вступних курсів з основ права ЄС у форматі онлайн воркшопів.

Переклад окремих актів ЄС здійснюється за пропозицією міністерств та інших органів державної влади України та відповідно до орієнтовних планів перекладу актів *acquis* ЄС на 2017–2018 роки. Після завершення роботи затверджені переклади розповсюджуються відповідно до підпункту 20 пункту 4 Положення про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. № 759³². Перекладачі мають доступ до Глосарію термінів *acquis* ЄС, наданого Урядовим офісом, який оновлює його відповідно до поставлених завдань³³.

4.4. Після Угоди про асоціацію

Із 2016 року запроваджено систему регулярних тендерів на переклад нормативно-правової бази ЄС українською мовою³⁴. Проекти "Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Фаза I" та "Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Фаза II" (Association4U), що фінансуються Європейським Союзом та впроваджуються консорціумом на чолі з CPM Consulting International OÜ, оголошують відповідні тендери на надання послуг з перекладу нормативно-правової бази ЄС³⁵. Постановою Верховної Ради України від 29 липня 2022 року "Про деякі заходи щодо виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції" Кабінету Міністрів України доручено забезпечити офіційний переклад низки актів законодавства ЄС та/або інших джерел права ЄС.

³² Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2017-%D0%BF#Text> (дата доступу 11.02.2024).

³³ Глосарій термінів *acquis* ЄС. Доступно за посиланням: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJ1OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730 (дата доступу 16.02.24).

³⁴ Тендер на надання послуг перекладу нормативно-правової бази ЄС та українських актів законодавства. Доступно за посиланням: <https://gurt.org.ua/news/competitions/56774/> (дата доступу 15.02.2024).

³⁵ Тендер на надання послуг перекладу нормативно-правової бази ЄС. Доступно за посиланням: <https://www.prostir.ua/?grants=tender-na-nadannya-poslugh-perekladu-normatyvno-pravovoji-bazy-es-ta-ukrajinskyh-aktiv-zakonodavstva> (дата доступу 16.02.2024).

Остання постанова Кабінету Міністрів у травні 2023 року³⁶ про затвердження порядку здійснення перекладу актів *acquis communautaire* Європейського Союзу українською мовою та актів законодавства України англійською мовою, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, ще більше вдосконалила цю систему перекладу, наголосивши на необхідності якісного перекладу актів законодавства ЄС та України. Постановою Уряду від травня 2023 року створено робочу експертну групу з оцінювання якості перекладу, до складу якої входять різні фахівці та представники, завданням яких є забезпечення точності та професійної відповідності.

Роль Державного департаменту з питань адаптації законодавства була вирішальною у приведенні українського законодавства відповідно до європейських стандартів. Департамент відповідає за розробку Глосарію термінів *acquis* ЄС та впровадження єдиних вимог до перекладу для полегшення адаптації законодавства ЄС (див. перелік актів *acquis* ЄС, перекладених українською мовою [Переклади актів *acquis* ЄС]. Крім того, наукові публікації та аналітичні статті українських перекладознавців, лінгвістів і правознавців допомогли вирішити проблеми перекладу правових актів ЄС, пропонуючи цінну інформацію для перекладачів-початківців у цій галузі. У **Додатку 3** наведено перелік таких праць.

5. Висновки

У цьому розділі розглянуто особливості перекладу в мовній парі українська – євролект. Українська мова належить до східнослов'янської групи індоєвропейської мовної сім'ї і вважається мовою з переважно синтетичною структурою. Для граматики характерний високий ступінь флексій, тому вона багата на дериваційні моделі. Граматичні зв'язки виражаються через закінчення слів, флексії та форми слів. Слід враховувати такі синтетичні особливості української мови: система відмінків, відмінювання дієслів, узгодження за родами, види дієслів, узгодження числівників і прикметників, порядок слів і структура речення. У мові панує вільний порядок слів, хоча переважає структура "підмет-дієслово-присудок-додаток".

³⁶ Постанова Кабінету Міністрів України № 451 від 2 травня 2023 р. Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-zdiisnennia-perekladu-na-ukrainsku-movu-aktiv-ievropeiskoho-soiuzu-acquis-t20523> (дата доступу 14.02.2024).

Вона більше орієнтована на іменник і може будувати речення навколо іменників та іменникових словосполучень. У процесі формування лексичної системи української мови відбуваються певні зміни. Українська термінологічна система поповнилася галузевими термінами, пов'язаними з поняттями, інституціями, процесами та діяльністю ЄС. Інтеграція України в європейські структури зумовила необхідність розробки української юридичної лексики, узгодженої зі стандартами ЄС, що призвело до значної термінографічної роботи. Ця робота тривала впродовж 2000-х років і ознаменувалася систематичною перекладацькою діяльністю та створенням спеціальних органів для нагляду за перекладацьким процесом.

Євролект – це набір мовних особливостей, які об'єднують офіційні та робочі мови ЄС завдяки широким мовним контактам при перекладі законодавства та документів ЄС. Євролект уособлює адаптацію термінології, дискурсів та норм ЄС у мовах держав-членів, що відображає динамічний характер ЄС як наднаціонального утворення та безперервну еволюцію його політики. Крім того, вивчення євролекту як мови-джерела дозволяє виявити унікальні мовні виклики, з якими стикаються перекладачі, що наголошує на необхідності спеціалізованої підготовки та глибокого розуміння конкретних правових систем для забезпечення точності в перекладі. Євролект значно відрізняється від національних юридичних мов держав-членів, оскільки містить наднаціональну лексику, унікальну для контексту ЄС, наприклад *acquis*, *subsidiarity* та *proportionality*. У процесі перекладу нерідко з'являються кальки та неологізми, що створюють нові терміни для специфічних для ЄС понять. Євролекти характеризуються дещо зміненим синтаксисом і семантичними зсувами: надають перевагу складним синтаксичним структурам і конструкціям пасивного стану для збереження об'єктивного і формального тону. Така специфіка створює унікальні виклики для перекладачів, які повинні орієнтуватися в нюансах синтаксису, спеціалізованій лексиці та притаманній євролекту суперечності "уніфікація / різноманітність".

Наприкінці розділу розглянуто історію перекладу законодавства ЄС українською мовою, що стало першою комплексною спробою задокументувати цей складний процес. У ньому окреслено важливі віхи в перекладі законодавства ЄС на українську мову, від перших ініціатив у 1990-х і 2000-х роках, що передували підписанню Угоди про асоціацію між Україною та ЄС,

до періоду після підписання Угоди, коли було запроваджено структурований підхід до перекладу. У розділі висвітлено також створення в Україні профільних департаментів і комісій для нагляду за перекладацьким процесом, що забезпечує автентичність і якість юридичних текстів, перекладених українською мовою.

Список використаних джерел

Супранациональный. (б. д.). Available at: <https://uk.worldwidedictionary.org/> (accessed 16.02.2024).

Aljanati, P. (2018). Multilingual EU law: a new way of thinking. *European journal of legal studies*, Vol. 10, Special issue, 5–46.

Biel, Ł. (2018). Observing Eurolects: The case of Polish. *Observing Eurolects*. Edited by L. Mori. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 295–327. <https://doi.org/10.1075/scl.86.12bie>

Carton, J. (2018). The linguistic influence of EU directives on Dutch implementation laws: a comparative corpus-based study. Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad Master in de Meertalige Communicatie. Universiteit Gent, 2017-2018. Available at: https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/478/819/RUG01-002478819_2018_0001_AC.pdf (Accessed 29.03.2024)

Doczekalska A. (2018). Legal Languages in Contact: EU Legislative Drawing and Its Consequences for Judicial Interpretation. In *Language and Law. The Role of Language and Translation in EU Competition Law* (pp. 163–178). (Eds.). S. Marino, L. Biel, M. Bajčić, V. Sosoni.

Ginzburg, M. (2013). Ukrainian verbal nouns in *-ння, -ття* against a background of the neighbouring Slavic languages. *Terminology*, 765, 3–13.

Ginzburg, M. (2017). About active, passive and resultative construction in Ukrainian professional texts against a background of the other languages. *Terminology*, 869, 3–22.

English Style Guide. (2023). *A handbook for authors and translators in the European Commission*. Available at: https://commission.europa.eu/system/files/2023-11/styleguide_english_dgt_en.pdf

Hrežo, V., & Bednárová-Gibová, K. (2022). Eurolect in Translation on the Move: Diachronic Variation of Translation of the Passive in Institutional-Legal Texts. *Lublin Studies in Modern Languages and Literature*, 46(2), 45–60.

Publication Office of the European Union. (2015). *Joint practical guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation*. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3879747d-7a3c-411b-a3a0-55c14e2ba732> (accessed 20.02.24).

More, Laura. (Ed.). (2018). *Observing Eurolects: Corpus analysis of linguistic variation in EU law*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

Pavluik, N. (2023). A Potential of Legal Terminology to be Translated: The Case of 'Regulation' Translated into Ukrainian. *International Journal for the Semiotics of Law*, 36(6).

Dictionary.com. (n. d.). *Supranational*. Available at: <https://www.dictionary.com/browse/> (accessed 16.02.2024).

Sfetcu, Nicolae. (2016). *Translation Style Guide for European Union Member States*. Available at: https://www.academia.edu/51812155/Translation_Style_Guide_for_European_Union_Member_States (accessed 20.02.24).

Додаток 1

Номінативна природа української мови та її значення для перекладу

<i>Because the law is based on generations of experience, it gives continuity and consistency to the law.</i>	Врахування досвіду багатьох попередніх поколінь забезпечує спадкоємність та узгодженість права.
<i>Many activities in the state are governed extensively by rules adopted by state or local government agencies: pollution control, housing, building construction and safety, land use and development, industrial safety, etc.</i>	У штаті багато видів діяльності регулюються переважно нормами, прийнятими владою штату та органами місцевого самоврядування: боротьба із забрудненням довкілля, житлове забезпечення , дотримання техніки безпеки на виробництві тощо.
<i>The Constitution outlines the form of the government, the procedure to establish central and local state bodies as well as their powers and the principles of functioning.</i>	Конституція закріплює форму правління, порядок утворення , принципи діяльності і компетенцію центральних і місцевих державних органів.
<i>For the Ukrainian state, being democratic means creating favourable conditions to involve its citizens in state affairs administration.</i>	Демократичний характер української держави означає, що вона має на меті створення сприятливих умов для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами.
<i>The courts are the overseers of the law.</i>	Суди наглядають за дотриманням законів.
<i>Venue can be changed in criminal cases when the change is necessary to secure a fair trial.</i>	Місце слухання кримінальної справи може бути змінено задля забезпечення незалежного судового процесу.
<i>In a case decided in January, Fedorenko v. United States, the Court upheld the deportation of a naturalized citizen because he had failed to state some details on his visa and citizenship applications.</i>	У справі "Федоренко проти США" (Fedorenko v. United States) Суд підтримав депортацію натуралізованого громадянина через те, що він не вказав у своїх заявах на отримання візи та громадянства деякі подробиці.

<i>bribery in business transactions</i>	давання хабара під час здійснення ділових операцій
<i>to suspend a witness</i>	припиняти давання показань свідком
<i>testimonial compulsion, compulsion to be a witness, compulsion of evidence</i>	примушування до давання свідчень (свідків)
<i>to dismiss testimony</i>	припиняти давання свідчень
<i>subornation of perjury</i>	схиляння свідка до давання неправдивих свідчень (з порушенням присяги)
<i>to withhold evidence</i>	утримуватися від давання показань (свідчень)
<i>standards of evidence</i>	правила давання свідчень
<i>to suspend a witness</i>	призупиняти давання показань свідком
<i>to compel to testify</i>	примушувати до давання свідчень
<i>application for citizenship</i>	клопотання про надання громадянства
<i>most-favoured-nation clause</i>	пункт про надання режиму найбільшого сприяння
<i>maintenance contract</i>	угода про надання засобів до існування
<i>exemption clause</i>	стаття про надання пільги
<i>prayer for alternative relief</i>	частина позовної заяви із клопотанням про надання альтернативного засобу судового захисту
<i>appointed for a duty</i>	призначений для виконання обов'язку
<i>to suspend the award</i>	призупиняти виконання арбітражного рішення
<i>to arrest the execution of a sentence, to suspend a sentence</i>	призупиняти виконання вироку
<i>to arrest judgement; to take up [to enter upon] one's duties</i>	призупиняти виконання судового рішення; приступати до виконання своїх обов'язків
<i>binding decision</i>	рішення, обов'язкове для виконання

<i>term of contract</i>	строк виконання контракту (угоди)
<i>principle of freedom of contract –</i>	принцип свободи укладання угод (комерційних)
<i>freedom of contract</i>	свобода укладання угод
<i>to refrain from an action, to refrain from performing [doing] an act</i>	утримання від здійснення дії
<i>right to terminate pregnancy through an abortion</i>	право переривати вагітність шляхом здійснення аборту
<i>legislative prerogative</i>	прерогатива здійснення законодавчої діяльності
<i>external prerogative</i>	прерогатива здійснення зовнішніх відносин
<i>arrest technique</i>	прийом здійснення арешту
<i>illegal canvassing</i>	примушування до здійснення незаконних дій
<i>to impute a person with an action</i>	приписувати особі здійснення дії
<i>public indecency</i>	публічне здійснення безсоромної дії
<i>commander-in-chief clause</i>	пункт про здійснення президентом функцій головнокомандувача
<i>to contract law enforcement</i>	укладати угоду про здійснення правоохоронних функцій
<i>negotiating right(s)</i>	право на ведення переговорів
<i>investigation right</i>	право (на) проведення слідства
<i>to take a brief</i>	приймати ведення справи у суді; брати на себе ведення справи
<i>method of a trial</i>	спосіб проведення судового засідання
<i>civilized warfare</i>	цивілізоване ведення війни
<i>right of action</i>	право на вчинення позову
<i>to lead to a crime</i>	призводити до вчинення злочину
<i>apportionment of the burdens</i>	розподіл тягаря доведення
<i>stand-still agreement</i>	угода про збереження "статус-кво"
<i>false [fictitious] identity</i>	неправильне встановлення ідентичності
<i>treaty of union</i>	угода про утворення союзу

Додаток 2

Деякі англійські терміни та слова ЄС, значення яких (дещо) відрізняються (у різних контекстах) від значень англійських юридичних термінів і слів, що вживають у Великій Британії

EU terms and words	EU meaning	UK English meaning	Ukrainian equivalent
Regulation (an act title)	a binding legislative act that applies directly to all EU Member States.	a subordinate piece of legislation that is made by a government minister or other executive body.	Регламент
Directive (an act title)	a binding legislative act that sets out goals that EU Member States must achieve, but leaves it up to each Member State to decide how to achieve those goals.	a non-binding document that provides guidance on how to apply the law.	Директива
Decision (an act title)	a binding legislative act that is addressed to a specific individual, country, or group of countries	a judgment or ruling made by a court or other tribunal.	Рішення
Recommendation (an act title)	a non-binding legislative act that provides guidance to EU Member States or other organisations	a suggestion or proposal	Рекомендація
Opinion (an act title)	a non-binding legislative act that expresses the views of the European Commission or the European Council on a particular matter	a statement of a person's views or beliefs	Висновок
horizontal direct effect	a provision has a horizontal direct effect if it creates obligations that can be enforced by persons against other persons.	There is no such term in UK law (although there is the term "vertical direct effect").	горизонтальна пряма дія

actorness	quality of being an actor (an agent performing an act)	There is no such term in UK law.	суб'єктність, виконання ролі (функції) суб'єкта
planification	planning	There is no such word in English, which, probably, is derived from the verb "plan". (Cf. French "planification").	планування
expertises	the plural meaning (two or more expertise, or kinds of expertise)	The word "expertise" normally does not have a plural form in UK English (possibly influenced by French).	експертизи
eventual	happening at some point in the future	happening at a later time or as a result at the end possible (possibly influenced by French)	можливий
actual	current	real, existing (possibly, influenced by French)	актуальний, реальний, існуючий
punctual	occasional, periodic	point-by-point, from time to time (influenced by French)	періодичний, регулярний
opportunity	possibility	favourable circumstances, a chance for success (influenced by French)	можливість
dispose of	have free use of	"to get rid of", but there is a tendency for it meaning "to have or possess" (influenced by French)	розпоряджатися

to precise	make precise, specify	In UK English, there is no such verb.	уточняти
comitology	the set of procedures through which the European Commission exercises the implementing powers conferred on it by the European Union (EU) legislator, with the assistance of committees of representatives from EU Member States	The term does not have a direct equivalent in English law.	комітетна система (процедура)
Delegated act (a document title)	a legislative act that is adopted by the European Commission, but which is based on a legislative act adopted by the European Parliament and the Council of the European Union.	A calque from French. A delegated act does not have a direct equivalent in English law.	делегований акт Possible UK English equivalents are "an implementing piece of legislation" or "a secondary piece of legislation".
infringement procedure	a procedure that the European Commission can use to enforce EU law against EU Member States.	The term does not have an equivalent in English law.	процедура з невиконання зобов'язань A possible UK English equivalent is "procedure in the event of non-compliance".
ordinary legislative procedure	standard procedure for adopting EU legislation	The "ordinary legislative procedure" does not have a direct equivalent in English law.	звичайна законодавча процедура. Possible UK English equivalents are "co-decision procedure" or "joint legislative procedure"

special legislative procedure	special legislative procedures are used to adopt certain types of EU legislation, such as the budget and the common foreign and security policy. Special legislative procedures do not have a direct equivalent in English law.	There is no such concept in UK law.	спеціальна законодавча процедура Possible UK English equivalents are "special co-decision procedure" or "special joint legislative procedures"
state liability	the principle that EU Member States can be held liable for damages caused by their failure to comply with EU law.	State liability remains a hybrid – part national law, part EU law – with national courts ultimately responsible for applying the conditions of a particular act.	Відповідальність держави (члена ЄС)
acquis	the collection of common rights and obligations that constitute the body of EU law	Borrowed from French. There was no such term in UK law.	правове надбання (Європейського Союзу)
adaptation	the process of adjustment to actual or expected climate change and its effects.	the action or process of changing something, or of being changed, to suit a new purpose or situation	адаптація (до зміни клімату)
annulment	an action brought before the Court of Justice of the European Union by an EU institution, an EU country, or a natural or legal person seeking to have a legislative act declared void.	a retrospective declaration of the court that a marriage was not legally valid or had become legally invalid.	скасування, визнання нечинним (нечинності)

area of freedom, security and justice	an area in which the free movement of persons is ensured and in which EU countries cooperate in matters related to border controls, asylum and immigration policies, civil and criminal judicial cooperation, police cooperation and the fight against serious and organised crime and terrorism.	There is no such term in UK law.	простір свободи, безпеки та правосуддя
banking union	a system that aims to ensure that banks in the euro area are safe and reliable	There is no such concept in UK law.	банківський союз
brake clauses	a system that allows for situations where a Member State may submit an appeal to the European Council if it considers a legislative proposal to be of particular concern, and the legislative procedure is then put on hold.	a statement in an agreement about using land or property, that allows someone to end the agreement under certain conditions before it would normally end.	положення (або застереження) про припинення (розгляду законодавчої пропозиції)
Charter of Fundamental Rights	a legally binding document that enshrines certain political, social and economic rights for EU citizens and residents	There is no such term in UK law.	Хартія основних прав
citizens' initiative	a mechanism aimed at enhancing direct democracy by enabling EU citizens to participate directly in EU policy-making.	There is no such concept in UK law.	громадянська ініціатива

The Civil Service Tribunal	a tribunal that deals with disputes involving the EU civil service.	There is no such term in UK law.	Суд з питань державної служби
Single Supervisory Mechanism (SSM)	a mechanism that allows non-euro area EU countries to participate in the banking union by voluntarily agreeing to comply with the rules and procedures of the Single Supervisory Mechanism.	There is no such term in UK law.	Єдиний наглядовий механізм
Green paper	a document published by the European Commission to stimulate discussion on a given topic at the European Union level	a government document that anyone interested can study and make suggestions about, especially before a law is changed or a new law is made	Зелена книга
White paper	a document that sets out a policy proposal or plan of action on a specific topic and invites comments from interested parties, such as stakeholders, experts or the public.	an official report, which describes the policy of the Government on a particular subject.	Біла книга
Action Plan (a document title)	a document presenting a series of concrete actions to enable EU Member States and the European Union to further improve the efficiency of their return system	a detailed set of instructions to follow in order to solve a problem or achieve something	План дій
Framework (a document title)	a type of document that establishes a general structure or system for a specific topic and sets out the main elements, rules or criteria to be followed.	a system of rules, ideas, or beliefs that is used to plan or decide something.	Рамковий документ

Strategy (a document title)	a type of document that defines a long-term vision and direction for a specific topic and sets out the main objectives and principles to guide future actions.	a detailed plan for achieving success in situations such as war, politics, business, industry, or sport, or the skill of planning for such situations.	Стратегія
Agenda (a document title)	a type of document that presents a list of priorities or actions for a specific topic and sets out the main challenges, opportunities or goals for its development.	a list of matters to be discussed at a meeting.	Порядок денний
Mechanism (a document title)	a type of document that establishes a process or procedure for a specific topic and sets out the main steps, roles or responsibilities for its operation.	a way of doing something that is planned or part of a system.	Механізм
Instrument (a document title)	a type of document of the European Union that creates a tool or mechanism for a specific topic and sets out the main features, functions or conditions for its use.	a way of achieving or causing something	Інструмент
cohesion	promoting and supporting the 'overall harmonious development' of its Member States and regions.	the state of sticking together, or (of people) being in close agreement and working well together.	Згуртованість / єднання (членів ЄС та його регіонів)
pre-emption	a legal doctrine according to which the exercise of EU competences precludes corresponding Member State competences in case of a conflict.	the right to buy something before other people have the right to buy it, especially land or shares in a business.	переважне право (ЄС щодо прав держав-членів)

Community preference	The preference given by an EU Member State to workers who are nationals of other EU Member States over workers who are nationals of third countries in regard to access to their labour market.	There is no such concept in UK law.	переважне право (робітників держав-членів ЄС щодо працевлаштування в ЄС перед працівниками інших країн)
re-admission	act by a State accepting the re-entry of an individual (own national, third-country national or stateless person.	act or an instance of readmitting or being readmitted.	реадмісія
regularisation	a state procedure by which illegally staying third-country nationals are awarded a legal status	the act of changing a situation or system so that it follows laws or rules, or is based on reason; the act of bringing to uniformity; making regular.	регуляризація (урегулювання статусу негромадянина ЄС)

Додаток 3

Перелік публікацій із питань євролекту та перекладу законодавства ЄС українською мовою

1. Ануфрієва, Н. Д., Дуброва, Н. І. Євролект як нова категорія мови права Європейського Союзу. Available at: <https://hdl.handle.net/11300/16815> (accessed 16.02.2024).

2. Гідора-Шишковська, А. Аббревіатура термінів в актах Європейського Союзу. Available at: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/170/169> (accessed 15.02.2024).

3. Громова, Н.М. Лексико-семантичні особливості текстів документів європейського союзу. Available at: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/13/part_2/8.pdf (accessed 14.02.2024).

4. Євгенія Габер про труднощі перекладу: як ЄС знову згадав про "мовне питання" і чому це важливо для України для "Європейської правди". Available at: <https://da.mfa.gov.ua/yevgeniya-gaber-pro-trudnoshhi-perekladu-yak-yes-znovu-zgadav-pro-movne-pytannya-i-chomu-cze-vazhlyvo-dlya-ukrayiny-dlya-yevropejskoyi-pravdy/> (accessed 16.02.2024).

5. Касяненко, Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України [Текст] : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2011. – 257 с.

6. Касяненко, Д. С. Правовий євролект та його переклад / Д. С. Касяненко // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 46(2). – С. 97–104. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2013_46%282%29_14 (accessed 16.02.2024).

7. Комарова, О.С. До питання перекладу термінології ес у словацькій та українській мовах. Available at: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9878/Komarova%202012_11_30_ (accessed 16.02.2024).

8. Нова практика перекладу актів *acquis communautaire*. Available at: https://minjust.gov.ua/m/str_2405 (accessed 16.02.2024).

9. Оновлений багатомовний глосарій термінології європейської політики з питань освіти та підготовки. – Режим доступу: <https://onmedu.edu.ua/onovlenij-bagatomovnij-glosarij-terminologii-ievropejskoi-politiki-z-pitan-osviti-ta-pidgotovki/> (accessed 16.02.2024).

10. Особливості перекладу англomовних правових актів ЄС українською мовою (на матеріалі правових актів у сфері оподаткування). Available at: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/AWE-2018.pdf> (accessed 16.02.2024).

11. Палійчук, Е.О. (2019). *Переклад законодавства ЄС: когніція – стиль – дискурс*. В *Переклад і мова: компаративні студії*, 28 березня 2018 року, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ. Available at: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29519/> (accessed 16.02.2024).

12. Переклад законодавства ЄС (acquis EU) з англійської на українську мову (база даних законодавчих актів ЄС EUR-Lex). Available at: http://www.aau.org.ua/media/publications/1116/files/EU-UA-Guid_2020_03_27_12_11_48_728062.pdf (accessed 16.02.2024).

13. Практика Суду ЄС: справа Eva-Maria Painer – новий переклад в категорії "оригінальність, поняття твору". Available at: <https://nipo.gov.ua/eva-maria-painer-novyi-pereklad/> (accessed 16.02.2024).

14. Радишевська, О. Р. Юридичний переклад як інструмент європеїзації адміністративного права України. Available at: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2020/tom_1/19.pdf; <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.17>

15. Фулей, Т. Legitimate expectations: труднощі перекладу. Available at: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/32.pdf> (accessed 16.02.2024).

16. Хартія Європейського союзу про основоположні права (неофіційний переклад). Available at: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yevropejskogo-soyuzu/> (accessed 16.02.2024).

17. Хорольський, Р. Наближення? адаптація?! апроксимація?! гармонізація?! законодавства: чи можна усунути плутанину в євроінтеграційній термінології? Available at: <http://neweurope.org.ua/analytics/nablyzhennya-adaptatsiya-aproksymatsiya-garmonizatsiya-zakonodavstva-chy-mozhna-usunuty-plutanynu-v-yevrointegratsijnij-terminologiyi/> (accessed 16.02.2024).

18. Чеботарьова, А.А. (2018). Розрізнення синонімічних термінів у перекладі правового євролекту українською мовою. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VI(48), Issue 161. Available at: www.seanewdim.com <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Differentiation-of-synonymic-terms-in-the-legal-eurolect-translation-into-Ukrainian-A.-A.-Chebotaryova.pdf> (accessed 16.02.2024).

19. Чеботарьова, А.А. (2017). Деякі проблеми перекладу Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Філологія"*, 31(3), 138–173.

20. Чеботарьова, А.А. Проблеми перекладу термінів угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Available at: https://www.researchgate.net/profile/Olena-Gulac/publication/349085359_Garmonizacia_zakonodavstva_Ukraini_do_zakonodavstva_Evropskogo_Souzu_teoretiko-pravovij_vimir/links/601ecca045851589398918bb/Garmonizacia-zakonodavstva-Ukraini-do-zakonodavstva-Evropskogo-Souzu-teoretiko-pravovij-vimir.pdf#page=224 (accessed 16.02.2024).

21. Чулінда, Л.І., Красницька, А.В. (2022). Сучасні проблеми офіційного тексту міжнародних договорів. Available at: http://www.lsej.org.ua/1_2022/83.pdf (accessed 16.02.2024).

22. "Acquis communautaire": європейська правнича термінологія. Available at: <https://law.chnu.edu.ua/acquis-communautaire-yevropeiska-pravnycha-terminolohiia/> (accessed 16.02.2024).

РОЗДІЛ Б.2

Виклики, пастки, невдачі та перспективи перекладу правових актів ЄС

В'ячеслав Карaban

У цьому розділі аналітично розглядається складний процес перекладу правових актів Європейського Союзу (ЄС) українською мовою, висвітлюються проблеми перекладу, типові помилки та невдачі, а також пропонуються шляхи подальшого вдосконалення перекладів законодавства ЄС. У ньому наголошується на необхідності для перекладачів володіти глибокими мовними та юридичними знаннями, щоб орієнтуватися у складних юридичних текстах ЄС, дотримуватися послідовності у вживанні термінології та уникати двозначностей, які можуть зашкодити юридичній ясності та застосовності юридичних текстів. Також підкреслюються специфічні проблеми, що виникають у перекладі важливих юридичних термінів ЄС, і демонструється, як неточності можуть призвести до значних правових помилок у тлумаченні. Разом з аналізом перекладацьких помилок та їхніх наслідків у розділі пропонується комплексна стратегія підвищення якості перекладу, що передбачає використання передових перекладацьких технологій, підвищення кваліфікації перекладачів та впровадження надійних заходів із забезпечення якості перекладу. Зокрема, характеризується механізм співпраці за участі університетів, державних органів та міжнародної співпраці для підвищення якості юридичного перекладу, що сприятиме безперешкодній інтеграції України до ЄС та забезпеченню ефективної імплементації законів ЄС в українську правову систему. Розділ містить додаток 1, присвячений проблемам перекладу неоднозначних термінів у законодавстві ЄС, та додаток 2, у якому наведено приклади помилок в офіційних перекладах законодавства ЄС з англійської мови українською. Останній містить таблиці з конкретними прикладами помилок і запропонованими правильними перекладами, згрупованими відповідно до виду помилок.

1. Вступ

У цьому розділі висвітлюються багатогранні виклики, пастки, невдачі та перспективи перекладу правових актів Європейського Союзу з англійської на українську мову. Зазначається про складність характеру та процесу юридичного перекладу і вирішальну роль

© Карaban В'ячеслав, 2024

мовної та перекладацької точності, юридичної кмітливості та культурної чутливості. Оскільки постійно ЄС розширює свою правову базу, то забезпечення точного перекладу своїх правових актів стає необхідним для держав-членів та кандидатів на вступ, зокрема й України, з метою гармонізації їхнього законодавства зі стандартами ЄС. Це завдання пов'язане з численними проблемами, серед яких складність юридичної мови ЄС, специфічність юридичної термінології та динамічний характер права ЄС.

Перший підрозділ присвячений ретельному дослідженню проблем, перешкод та пасток, притаманних перекладу правових текстів ЄС. Наголошується на необхідності для перекладачів володіти не лише мовною майстерністю як мовою оригіналу, так і мовою перекладу, але й глибоким розумінням правових систем, про які йдеться. Окреслено конкретні перекладацькі виклики, такі як послідовність та узгодженість перекладу термінології, робота з багатозначними термінами та передача правових нюансів багатогранних правових інструментів ЄС. У ньому також розглядаються труднощі перекладу важливих юридичних термінів ЄС українською мовою і висвітлюються мовні нюанси перекладу, які можуть суттєво вплинути на тлумачення та застосування права ЄС в Україні. У додатку 1 до цього розділу наведені практичні приклади, що стосуються труднощів перекладу неоднозначних термінів юридичної мови ЄС.

У другому підрозділі проаналізовано помітні недоліки в перекладі законодавства ЄС українською мовою, наведено емпіричні докази неточностей та невідповідностей. У ньому вказано на важливість застосування методичних підходів і використання технологічних досягнень для уникнення або зменшення кількості помилок у перекладах та підвищення якості перекладів, а також пропонуються комплексні стратегії вдосконалення перекладацького процесу, включаючи підвищення кваліфікації перекладачів, створення чітких та суворих механізмів забезпечення якості і сприяння тіснішій співпраці між експертами з права, перекладачами та мовознавцями. Практичні приклади помилок в офіційних перекладах актів законодавства ЄС з англійської мови на українську наведено в додатку 2 у вигляді низки таблиць з прикладами, згрупованими за типами помилок:

Таблиця 1. Помилки у перекладі термінів.

Таблиця 2. Помилки у перекладі загальноновживаних слів.

Таблиця 3. Помилки у перекладі багатозначних термінів та інших слів.

Таблиця 4. Помилки у перекладі модального дієслова "shall".

Таблиця 5. Помилки у перекладі модального дієслова "should".

Таблиця 6. Помилки у перекладі модального дієслова "would".

Таблиця 7. Помилки у перекладі інтернаціоналізмів ("хибних друзів перекладача").

Таблиця 8. Помилки у перекладі словосполучень.

Таблиця 9. Невиправдане додавання слів, відсутніх у вихідному тексті.

Таблиця 10. Стиль – бажане додавання слів для прозорості та ясності.

Таблиця 11. Стиль – неправильний вибір слів.

Таблиця 12. Стиль – помилки у синтаксисі та морфології.

Таблиця 13. Росіянізми в перекладах.

Таблиця 14. Помилки у перекладі абревіатур.

Таблиця 15. Орфографічні помилки.

Таблиця 16. Пунктуаційні помилки.

Таблиця 17. Неправильний переклад (різне).

У третьому підрозділі розглядаються проблеми вдосконалення організації та якості перекладу правових актів ЄС українською мовою та наголошено на значній ролі українських університетів, державних органів та міжнародної співпраці у створенні сприятливого середовища для якісного юридичного перекладу. Розглядаючи ці аспекти, автор пропонує досить повний огляд поточного стану та майбутніх напрямів перекладу правових актів ЄС українською мовою та наголошує на значущості точних перекладів на шляху України до європейської інтеграції й ефективного застосування права ЄС в її правовій системі.

2. Виклики та підводні камені у перекладі правових актів ЄС

2.1. Проблеми перекладу

Суворі вимоги до точності та достовірності перекладу правових актів ЄС потребують дуже кваліфікованих юридичних перекладачів, які володіють як мовою оригіналу, так і мовою перекладу, а також глибоко розуміють відповідні правові системи. Переклад має бути мовно правильним, максимально вірним вихідному тексту і надзвичайно точним. Вимоги до формулювань і стилю правових текстів ЄС передбачають стислість, ясність, логічність і високу стандартизацію викладу; регламентовану структуру; обов'язкову відсутність будь-яких проявів мовної індивідуальності перекладача та емоційно забарвлених слів і виразів; використання слів у їхньому прямому значенні; мінімізацію вживання синонімів, що сприяє однозначному сприйняттю;

чітко регламентоване розміщення і структуру тексту; широке використання стандартизованої термінології та усталених мовних зворотів. Не допускаються приблизні переклади та специфічні для країни цільової мови юридичні терміни; юридичні формулювання, жанр і стиль яких мають бути дотримані повністю та безперечно. Для отримання детальної інформації й довідок перекладачеві слід використовувати посібники зі стилю Офісу публікацій ЄС для всіх мов ЄС у формі "Міжінституційного стилістичного довідника" [International Style Guide].

(а) Загальні зауваження щодо труднощів перекладу правових актів ЄС

У правових актах ЄС часто використовується специфічна термінологія, яка послідовно застосовується в усьому тексті. Проте помилки перекладу можуть виникати тоді, коли один і той самий термін перекладається непослідовно, що призводить до плутанини і втрати ясності у версії цільовою мовою. Помилки в перекладі слів, словосполучень і термінів можуть виникати тоді, коли вони ненавмисно пропущені або додані під час перекладу, що змінює передбачуваний смисл юридичного тексту. Такі помилки можуть бути наслідком недогляду, неправильного тлумачення або труднощів з точною передачею складних юридичних понять. Слід зауважити, що правові тексти ЄС із часом можуть зазнавати змін і доповнень, що спричинює зміни в термінології. Перекладачі можуть припускатися помилок, не використовуючи найсучаснішу і точну термінологію у своїх перекладах, що призводить до неузгодженостей та потенційних юридичних непорозумінь.

Буквальний підхід до перекладу може призвести до помилок, якщо юридичні вирази або ідіоматичні фрази мовою оригіналу перекладаються дослівно, без урахування правових наслідків або ідіоматичного вживання в мові перекладу. Правові акти ЄС часто посилаються на попередню судову практику, рішення або правові прецеденти і помилки можуть виникати тоді, коли переклад не точно відображає відповідний правовий прецедент або не містить належних посилань на попередні рішення, які необхідні для правильного тлумачення тексту.

Переклад правових актів ЄС вимагає не лише знання мови, але й глибокого розуміння правових концепцій та термінології, тому помилки можуть виникати тоді, коли перекладачеві бракує необхідних галузевих знань для точного тлумачення та перекладу складних юридичних термінів і положень. Можуть також виникати

неоднозначності, коли певні юридичні терміни або положення у вихідному тексті мають кілька значень або інтерпретацій. Перекладачі самі можуть ненавмисно створювати двозначність, обираючи багатозначний термін цільової мови або такий, що не має специфічних юридичних конотацій, притаманних терміну мови оригіналу. Юридичний переклад вимагає передачі точних юридичних нюансів і відмінностей, що передаються за допомогою конкретних термінів і виразів, і тут помилки можуть виникати тоді, коли перекладач не розуміє повною мірою юридичного значення терміна або словосполучення, і через це здійснює неточний або неповний переклад.

(б) Складні терміни англійського євролексикону

Першим складним терміном, який заслуговує на особливу увагу, є, очевидно, центральний термін законодавства ЄС "acquis communautaire". Цим терміном позначається вся сукупність законів, регламентів і директив ЄС, які були прийняті і повинні виконуватися державами-членами ЄС. Переклад терміна "acquis communautaire" вимагає передачі всеосяжного та мінливого характеру права ЄС, що може бути складним для точної передачі іншими мовами. Наразі прийнятий спосіб перекладу та використання цього терміна в українському перекладі – це повне запозичення в оригінальній формі, що викликає багато запитань та застережень: як правильно використовувати повністю запозичений термін в оригінальній формі в українському законодавстві та українському юридичному письмі. На нашу думку, українські перекладачі не повинні відвертатися від проблеми перекладу цього терміна українською мовою, який не перекладається, а повністю запозичується в іноземній формі в українську мову та юридичну терміносистему, з'являючись у ній як справжній варваризм.

Це є абсолютно неприпустимим у правовій сфері, оскільки суперечить не лише традиції українського офіційного юридичного письма та нормам використання елементів української мови в законодавстві, але й шкодить чистоті мовлення носіїв мови та національній мові загалом. Цей термін перекладається в багатьох державах-членах ЄС, а не імпортується чи транслітерується, що можна бачити у словнику IATE [IATE]¹: польською "wspólnotowy dorobek prawny", німецькою "Besitzstand der Gemeinschaft / gemeinschaftlicher Besitzstand", іспанською "acervo comunitario", словенською "pravni red Skupnosti", хорватською "pravna stečevina

¹ IATE. Available at: <https://iate.europa.eu/home> (Accessed 30.04.2024).

(Europske unije)", болгарською "достигнення на правото (на ЕО)". З огляду на це, логічно виникає запитання: чому його український переклад не може бути чимось на кшталт "правовий доробок ЄС" (правовий порядок ЄС, правова спадщина ЄС, правові рамки ЄС)? На нашу думку, українські фахівці з права та перекладу і мовознавці мають сказати своє остаточне слово щодо цього юридичного перекладу та справжнього мовного дивацтва.

Одним із ключових термінів у законодавстві ЄС у сфері охорони довкілля та здоров'я, що підкреслює необхідність превентивних дій перед обличчям потенційних ризиків, навіть за відсутності повної наукової визначеності, є "*precautionary principle*", який обумовлює прийняття рішень з урахуванням відповідних застережень. Переклад цього терміна зі збереженням його нюансів може бути складним завданням через складний і контекстозалежний характер цього принципу.

У контексті єдиного ринку ЄС термін "*mutual recognition*" означає прийняття і визнання товарів, послуг або кваліфікацій однією державою-членом ЄС на основі їх схвалення або визнання в іншій державі-члені. Переклад цього терміна вимагає передачі ідеї взаємного прийняття, що може бути складним у мовах з різною будовою. На основі його перекладу деякими слов'янськими мовами ЄС ми можемо запропонувати його український переклад як "взаємне визнання".

У праві ЄС термін "*direct effect*" означає можливість осіб покладатися на закони та норми ЄС безпосередньо в національних судах без необхідності прийняття додаткового внутрішнього законодавства. Перекласти цей термін, зберігши його юридичне значення та наслідки, може бути складно через відмінності у правових системах та термінології між мовами. Використовуючи його переклад на деякі слов'янські мови ЄС, ми можемо запропонувати український термін "пряма дія" як його еквівалент.

Термін "*primacy of EU law*" означає принцип верховенства права ЄС і стверджує, що право ЄС має перевагу над суперечливими національними законами в рамках правового порядку ЄС. Переклад цього терміна з точною передачею її ієрархічної та наднаціональної природи може викликати труднощі в мовах, які не мають прямих еквівалентів для "первинності" або "верховенства". В українській юридичній мові є прямий еквівалент його частини "верховенство права" ("примат права"), але перекладачі повинні переконатися, що їхні визначення в ЄС та Україні ідентичні або принаймні дуже схожі.

Термін "*legal certainty*" означає фундаментальний принцип права ЄС, що забезпечує передбачуваність і ясність правових норм та їх застосування. Переклад цього терміна вимагає передачі поняття стабільності та передбачуваності правових систем, що може бути складним завданням через культурні та мовні відмінності. В українській мові існують його варіанти – "правова точність", "правова визначеність", "юридична визначеність" та "законодавча визначеність". Виходячи з перекладів цього терміна деякими слов'янськими мовами у словнику IATE, можна запропонувати такий український еквівалент – "правова визначеність", який, однак, потребує порівняння з визначеннями цього терміна в праві ЄС та України на предмет тотожності або переважної схожості.

Термін "*margin of appreciation*" стосується дискреційних повноважень, наданих державам-членам ЄС у тлумаченні та імплементації певних законів ЄС, особливо в тих сферах, де ЄС допускає гнучкість і поважає національні відмінності. Перекласти цей термін, зберігши тонкий баланс між гармонізацією ЄС та державною автономією країн-членів, може бути складно, оскільки це передбачає врахування нюансів правових та політичних наслідків. Українськими еквівалентами можуть бути "дискреційні межі" або "діапазон дискреції".

Термін "*cohesion policy*" в політиці ЄС використовується у контексті зменшення регіональних відмінностей та сприяння економічній і соціальній згуртованості в ЄС. Переклад цього терміна вимагає передачі комплексного характеру політики та її цілей, що може бути складним завданням через відмінності в контекстах регіонального розвитку та специфіки термінології. Його українськими еквівалентами можуть бути "когезійна політика", або "політика згуртування".

У конкурентному праві ЄС термін "*state aid*" означає фінансові або інші переваги, що надаються державними органами, які дещо порушують конкуренцію в межах ЄС. Точний і вичерпний переклад цього терміна може бути складним завданням через специфічні правові та економічні наслідки, пов'язані з державною допомогою, а також через його потенційні відмінності у перекладі різними мовами. Українською мовою цей термін може перекладатися як "державна допомога".

Назву документа "*Connecting Europe Facility*" можна перекласти кількома способами: як *Програма "Об'єднуємо Європу"*, *Програма "Об'єднуючи Європу"*, *Фонд "Об'єднуємо Європу"*, *Фонд "Об'єднуючи Європу"*. Вибір правильного еквівалента з цих

варіантів можна здійснити шляхом пошуку його затверджених еквівалентів у мовах ЄС та найкращого відповідника у словнику ІАТЕ, який може бути прийнятним в українському перекладі – Програма "Об'єднуємо Європу".

Переклад українською мовою назви документа "*Green Deal*", що містить нові керівні принципи сталого управління лісами та схеми оплати за екосистемні послуги лісів, також доступний у Словнику ІАТЕ – *Зелена угода, Європейський зелений курс, Європейська зелена угода*, що може привести до рішення про вибір найбільш адекватного українського еквіваленту перекладу (*Зелений курс ЄС*) за аналогією з перекладом "*New Deal*" як "*Новий курс*".

(в) Неоднозначність англійських термінів та інших слів Євролекту

Перекладачам важливо точно тлумачити неоднозначні терміни ЄС, щоб забезпечити їх послідовне вживання у тексті та юридичну визначеність. Наведені нижче приклади демонструють важливість врахування багатозначності деяких термінів ЄС та підкреслюють важливість врахування конкретного контексту і правової бази для вираження потрібного значення.

Неоднозначність термінології стосується ситуацій, коли мова, що використовується в правових актах ЄС, може бути інтерпретована по-різному, що призводить до плутанини або невизначеності у виборі певного значення. Неоднозначності можуть виникати через різні фактори, такі як відмінності у вживанні мовних елементів, культурний контекст або певні власне технічні складнощі. Така неоднозначність може призвести до проблем у застосуванні та тлумаченні законів ЄС. Усунення термінологічної неоднозначності у правових актах ЄС має вирішальне значення для забезпечення їхнього адекватного перекладу, а також послідовного та ефективного застосування. Нижче ми розглянемо деякі випадки термінологічної неоднозначності в законодавстві ЄС.

У правових актах ЄС можуть використовуватися терміни, які є розпливчастими, нечітко визначеними або невизначеними, що залишає простір для інтерпретації. Наприклад, термін "*reasonable time*", що стосується адміністративних процедур, може по-різному тлумачитися державами-членами, що призводить до непослідовної імплементації правового акта. Оскільки ЄС складається з багатьох держав-членів з різними мовами та правовими системами, то переклад правових понять з однієї мови іншою може призвести до двозначності через культурні відмінності. Наприклад, термін "*good faith*"

("добросовісність") може мати різне тлумачення в різних правових традиціях, таких як системи загального та цивільного права.

Розглянемо деякі проблеми перекладу неоднозначних наднаціональних термінів ЄС. Термін "*fair compensation*" часто використовується в законодавстві ЄС про інтелектуальну власність. Однак те, що являє собою справедлива компенсація, може відрізнятися залежно від конкретного контексту, наприклад, порушення авторських прав або патентне ліцензування. Відсутність точного визначення може призвести до різних тлумачень і суперечок. Термін "*public interest*" у правових актах ЄС часто згадується в різних контекстах, таких як державні закупівлі або антимонопольне законодавство. Однак сам термін не має досить чіткого визначення, що робить його вразливим до різних інтерпретацій на основі культурних, суспільних або економічних перспектив.

Нормативні акти ЄС часто містять термін "*confidential information*" у таких сферах, як комерційна таємниця або права інтелектуальної власності. Однак він не є достатньо визначеним, що залишає простір для різних тлумачень, що призводить до певних труднощів у визначенні обсягу та захисту конфіденційної інформації. У конкурентному законодавстві ЄС поняття "*significant market power*" використовується для позначення того, чи займає компанія домінуюче становище на ринку, але поріг того, що становить "значну" ринкову владу, доволі важко чітко визначити, що може створити для перекладача певну проблему тлумачення цього слова. У **Додатку 1** наведено інші труднощі перекладу неоднозначних термінів Євролекту та інших слів із зазначенням у кожному випадку неоднозначного терміна ЄС, труднощів перекладу та перекладацьких порад.

(г) Стилістичні та інші труднощі

Стилістичні проблеми є важливою особливістю правових актів ЄС, що потребує кваліфікованих перекладачів із глибоким розумінням і специфіки написання правових актів ЄС, і нюансів мови перекладу для забезпечення точного та стилістично доречного перекладу.

Правові акти ЄС використовують **офіційну та спеціальну мову**, яка містить специфічну юридичну термінологію та певні сталі умовності. Перекласти такий офіційний тон і зберегти відповідний стиль у мові перекладу може бути складно, особливо коли вона має інші формальності або не має еквівалентних юридичних термінів. Правові акти ЄС прагнуть до точності та ясності, але вони все ще можуть містити двозначності або нечітку термінологію. Переклад

таких термінів зі збереженням змісту та уникненням подальшої двозначності може становити стилістичну проблему, що вимагає ретельного врахування нюансів мови перекладу.

Правові акти ЄС часто містять **посилання на правові концепції, принципи або інститути**, характерні для держав-членів ЄС або самого права ЄС. Переклад таких посилань вимагає культурних та юридичних знань, щоб уникнути плутанини або неправильного тлумачення. Вони можуть використовувати стандартизовану фразеологію та сталі вирази. Точний і послідовний переклад цих шаблонних виразів у тексті зі збереженням їхнього юридичного значення та ясності може бути складним завданням, особливо коли в мові перекладу немає прямих відповідників.

Правові тексти ЄС часто містять **точні юридичні визначення**. Точний і достовірний переклад цих визначень, враховуючи правові особливості й особливості юридичної мови перекладу, може бути складним завданням, оскільки вимагає пошуку найбільш відповідних еквівалентів або адаптацій. Правові акти ЄС дотримуються певних правил пунктуації та написання великих літер, наприклад, певні терміни пишуться з великої літери або ж використовуються крапки з комою для відокремлення елементів у реченні. Послідовний і правильний переклад таких стилістичних особливостей може вимагати певного коригування з метою дотримання правил пунктуації та написання великої літери у цільовій мові.

Правові акти ЄС можуть демонструвати **баланс між лаконічністю та надмірністю**. Передати такий баланс цільовою мовою, уникнувши при цьому втрати інформації, повторень або багатослівності, іноді може бути доволі складно, оскільки різні мови можуть надавати перевагу лаконічним або розгорнутим виразам. Акти характеризуються структурованим форматом, з положеннями, статтями, підпунктами та додатками. Переклад такої ієрархічної структури зі збереженням послідовності та читабельності цільовою мовою може бути складним завданням, особливо якщо цільова мова має іншу структуру законодавчих актів або систему нумерації.

Правові інструменти ЄС можуть містити **культурні посилання** або приклади, характерні для держав-членів ЄС. Переклад таких посилань вимагає культурної адаптації для забезпечення релевантності та розуміння тексту в культурному контексті мови перекладу, а також для уникнення будь-якої потенційної упередженості або спотворення оригіналу.

Переклад правових актів ЄС, що містять багато **інтернаціоналізмів**, може призвести до використання хибних друзів перекладача, коли термін мовою оригіналу помилково перекладається терміном мовою перекладу, що має схожий вигляд, але інше юридичне або спеціальне значення. Переклад юридичних термінів і передавання концептів з однієї мови на іншу вимагає пошуку точних еквівалентів, проте неточності можуть виникати, особливо тоді, коли перекладений термін неточно передає те саме юридичне значення або не має такого самого обсягу тлумачення.

2.2. Проблеми перекладу преамбули актів ЄС

Ще одна проблема стосується перекладу преамбули правових документів ЄС. Важливо зазначити, що труднощі її перекладу можуть варіюватися залежно від конкретного тексту та мовної комбінації. Ця частина правових актів ЄС може викликати кілька труднощів через свою специфічну мову та контекст. Ми розглянемо лише **кілька** прикладів труднощів, з якими можуть зіткнутися перекладачі.

Преамбула часто містить посилання на культурні та історичні події, постаті або поняття, які можуть не мати прямих еквівалентів у мові перекладу. Знайти відповідний переклад, який би передавав задуманий зміст, може бути непросто. **Вона** містить також спеціалізовану юридичну термінологію, яка може мати різні тлумачення або варіації в різних мовах. Перекладачі повинні забезпечити точний і послідовний переклад юридичних термінів, щоб зберегти їхнє правове значення. Преамбула може складатися з довгих і складних речень зі складною структурою. Збереження зв'язності та читабельності у перекладі таких речень може бути складним завданням.

Преамбули можуть містити неоднозначні фрази або вирази, які потребують ретельної інтерпретації. Перекладачі повинні точно розуміти зміст і вибирати відповідні варіанти перекладу, щоб уникнути неправильного тлумачення. ЄС складається з багатьох держав-членів, кожна з яких має свою офіційну мову (або мови). Перекладачі повинні переконатися, що перекладена преамбула є однаково зрозумілою та змістовною на кожній з офіційних мов, враховуючи відмінності в термінології та мовних характеристиках. Преамбули можуть рясніти тонкими нюансами, риторичними прийомами або мовними елементами, спрямованими на переконання. Переклад цих елементів зі збереженням їхнього запланованого впливу може бути непростим завданням.

Преамбула може посилаватися на конкретні політичні, соціальні чи правові умови в ЄС. Перекладачі повинні брати до уваги такі контексти

та враховувати знання цільової аудиторії. Правові тексти ЄС можуть часто змінюватися або оновлюватися, що вимагає від перекладачів бути в курсі останніх правових змін та адаптувати переклад відповідно до них. Преамбула може використовувати формальний або архаїчний мовний реєстр, який відрізняється від повсякденної мови, і її точний та доречний переклад такої лексики може бути іноді складним завданням. Юридичні тексти ЄС спрямовані на гармонізацію законів у державах-членах, тому перекладачі повинні узгоджувати відмінності в юридичних поняттях і термінології між різними мовами, щоб забезпечити узгодженість і ясність перекладу.

2.3. Загальні відомості про можливі мовні помилки в перекладі

Мовні помилки зазвичай трапляються тоді, коли перекладач не володіє державною та англійською мовами і не достатньо компетентний для того, щоб отримати замовлення на переклад юридичних текстів ЄС. Серед можливих мовних помилок можна зазначити наступні.

Граматичні помилки можуть виникати у разі недотримання перекладачем граматичних правил мови перекладу, що призводить до неправильної структури речення або порядку слів. Наприклад, неправильний переклад може призвести до відсутності узгодження між підметом і присудком або неправильного використання часової форми дієслова. Синтаксичні помилки виникають тоді, коли розташування слів і фраз у перекладі не відповідає синтаксису мови перекладу. Це може призвести до певної плутанини або двозначності в перекладеному тексті. Наприклад, перекладач може неправильно розташувати обставини у реченні або нехтувати правильністю його структури.

Лексичні помилки можуть виникати тоді, коли в перекладі використовуються неправильні або невідповідні слова чи терміни. Це може статися через нерозуміння юридичної термінології або використання неадекватних довідкових матеріалів. Прикладом цього може бути неправильний переклад "liability" як "обов'язок", коли юридичний контекст вимагає конкретного юридичного терміна "(юридична) відповідальність". Перекладачі можуть зіткнутися з термінологічною плутаниною у разі нерозрізнення термінів зі схожими значеннями, але різними юридичними наслідками, наприклад, неправильний переклад слова "contract" як "угода", коли юридичний контекст вимагає саме терміна "контракт".

Неоднозначність може виникнути й тоді, коли переклад нечіткий або може бути інтерпретований по-різному, що призводить до плутанини для читачів. Це може статися через неточний або непрозорий переклад термінів або погано структуровані речення. Прикладом цього може бути неправильний переклад, у якому не зазначено, чи застосовується положення до фізичних або юридичних осіб, що призводить до двозначності. Перекладачі можуть ненавмисно використовувати хибні варіанти перекладу інтернаціоналізмів, що призводить до неправильного перекладу. Наприклад, використовуючи як відповідник "чутливий" слова "sensible" замість "розумний" в юридичному контексті призведе до значної мовної помилки.

Перекладачі повинні **розуміти повністю контекст правового акта**, щоб зробити точний переклад, тому помилки можуть виникати тоді, коли перекладачі не розуміють юридичного та фактичного контексту, що призводить до неправильного перекладу або невідповідного тлумачення певних положень. Стилістичні помилки (напр., змішування рівня офіційності та неофіційності мови) можуть виникати у разі нездатності перекладача підібрати відповідний стиль та тональність, що вимагається в юридичному тексті. Наприклад, використання елементів розмовної мови в офіційному юридичному документі буде значною мовною помилкою.

Неузгодженість термінології може виникнути тоді, коли перекладачі використовують різні терміни для позначення одного й того ж поняття в тексті перекладу. Це може призвести до плутанини та відсутності послідовності в перекладеному тексті. Прикладом цього може бути використання різних перекладів слова "consumer" (споживач, передплатник, клієнт, населення) в одному й тому самому нормативно-правовому акті.

Помилки можуть виникати через **невчитаність або недостатнє редагування цільового тексту** для забезпечення точності та ясності перекладу. Це може призвести до появи друкарських помилок, пропущених слів або неправильної пунктуації, що впливає на загальну якість перекладу. **Помилки узусу** можуть виникати, наприклад, тоді, коли в перекладі юридичних текстів ЄС замість британської англійської мови використовується американський варіант англійської мови (слова, орфографія, граматики, словосполучення тощо), коли в українському перекладі зустрічається неправильна сполучуваність

слів, або коли в тексті перекладу присутні неправильні мовленнєві акти чи мовленнєві елементи, або ж коли не дотримані закономірності вживання мови перекладу.

2.4. Причини помилок у перекладі законодавства ЄС іншими мовами

Причини помилок у перекладі законодавства ЄС іншими мовами можна згрупувати таким чином:

1. Неправильне використання термінології у перекладі правових актів ЄС таким чином, що термін мовою оригіналу може мати кілька можливих перекладів мовою перекладу, а вибір неправильного перекладу може змінити його значення. Це може статися тоді, коли один і той самий термін непослідовно перекладається різними перекладацькими відповідниками в межах одного правового акта. Наприклад, переклад терміна "Regulation" у назві документа як "Регулювання" або "Нормативний / Підзаконний акт", замість узгодженого та прийнятого "Регламент". Через відмінності у правових традиціях країн, що виникають через те, що країни-члени ЄС та країни-кандидати мають різні типи правових систем (напр., деякі терміни, що відповідають одній правовій системі, може бути складно перекласти мовою країни, де існує інший тип правової системи, не втративши при цьому нюансів). Наприклад, термін "opinion" у назвах актів ЄС має перекладатися як "Висновок", а не "Вмотивоване судове рішення", як в українських нормативно-правових актах.

Еволюція термінології ЄС є ще одним небезпечним явищем для перекладу, оскільки з розвитком ЄС змінюється і його термінологія. Деякі терміни, які перекладалися певним чином у минулому, можуть потребувати оновлення, щоб відповідати сучасному розумінню або політиці. Зокрема, еволюція структури ЄС та його інституцій з роками може привести до змін у термінах і назвах документів. Вони повинні бути оновлені в перекладах, щоб відображати поточну реальність.

Крім того, слід пам'ятати, що терміни ЄС можуть позначати поняття, які не існують у певних державах-членах або кандидатах на вступ до ЄС чи в їхніх правових системах, що ускладнює їх переклад без використання пояснень або наближень. І такі концептуальні розриви між наднаціональними та національними термінами є справжнім викликом для перекладачів, які не мають достатнього досвіду роботи з правовими текстами ЄС.

2. Неправильний переклад багатозначних термінів та інших слів може виникнути, коли переклад є нечітким або може тлумачитися по-різному, як, наприклад, у випадку неправильного перекладу терміна "*competent authority*" як "компетентний *орган*" замість "компетентна *влада* / належна *правомочність* / належний *орган* / уповноважений *орган*" без зазначення конкретного органу або відповідального органу, що може призводити до двозначності. Тут проблема для перекладачів може полягати в тому, що деякі терміни або слова могли бути перекладені таким чином, що їх можна було б інтерпретувати інакше, ніж передбачалося, особливо без контексту. Наприклад, англійський термін "*public service*" може бути перекладений на українську мову як "суспільні послуги" (що стосується послуг, які зобов'язана надавати держава), так і "державна служба" (що стосується сукупності державних службовців). Забезпечення використання правильного терміна залежно від контексту має вирішальне значення.

3. Хибні "друзі" перекладача (також відомі як інтернаціоналізми) – це слова, які пишуться або звучать схоже в різних мовах, але можуть мати різне значення. Прикладом такого помилкового "друга" у перекладі правових актів ЄС українською мовою є переклад слова "*application*" (що означає прохання або подання) як "додаток" (що українською означає "додаток" (програма)), замість правильного перекладу "заява". Інша категорія помилок – це неточні еквіваленти, які можуть виникнути, коли переклад не передає точного юридичного значення терміна, наприклад, переклад "*direct effect*" (можливість осіб безпосередньо покладатися на законодавство ЄС) як "прямий вплив" замість точнішого терміна "пряма дія".

4. Брак контекстуального розуміння спостерігається тоді, коли перекладачі можуть не повністю розуміти юридичний та фактичний контекст законодавства ЄС, що призводить до неточних перекладів. Наприклад, неправильний переклад терміна "*subsidiarity*" (принцип, згідно з яким рішення повинні прийматися на відповідному рівні) як "принцип пріоритетності" замість використання точнішого терміна "субсидіарність".

5. Помилка невідповідності стилю або жанру може виникнути тоді, коли переклад не відповідає відповідному стилю, жанру або тональності як рівню (не)офіційності мови, що вимагається юридичним текстом. Зокрема, використання розмовної мови в офіційному правовому положенні, що не відповідає необхідному

рівню офіційності, напр.: *In order to ensure a consistent level of protection for natural persons throughout the Union.* – Офіційний переклад: *Для забезпечення послідовного рівня захисту фізичних осіб у всьому Союзі*; Адекватний стилю та тональності переклад: *З метою забезпечення однакового рівня захисту фізичних осіб на всій території Союзу.* (Зверніть увагу на слова та словосполучення, виділені жирним шрифтом у реченні оригіналу, офіційному перекладі та стилістично адекватному перекладі).

6. Непослідовне узгодження роду іменника або прикметника у перекладі може призвести до граматичних неточностей, оскільки в українській мові іменники узгоджуються за родами, що може вплинути на узгодження прикметників і займенників. Наприклад, непослідовне узгодження роду в разі перекладу слова "*citizens*" може призвести до помилок у вживанні прикметників та займенників, оскільки в українській мові є два відповідники: "громадяни" і "громадянки".

7. Калькування терміна або слова може призвести до помилки, коли прямий переклад з однієї мови іншою звучатиме неприродно або незрозуміло в цільовій мові. Наприклад, "*Asset Recovery Offices*" перекладається як "Офіси з повернення активів", а не "Органи з розшуку та повернення активів".

8. Пропуски або додавання зайвих слів або фраз у перекладі можуть іноді траплятися тоді, коли перекладач може пропустити або ввести додаткові слова або фрази, яких немає в оригінальному тексті. Це може бути пов'язане з недоглядом або спробами уточнити значення, що спричиниться до відхилення від вихідного тексту.

9. Відсутність паралельної синтаксичної структури може спостерігатися у разі недотримання паралельності структури речення або абзацу, що призводить до розрізнених або заплутаних речень, оскільки переклад повинен зберігати паралельну структуру для забезпечення ясності та зв'язності. Наприклад, відсутність паралелізму у перекладі низки вимог може призвести до двозначності або неправильного тлумачення.

10. Неврахування правових нюансів і відмінностей може бути у разі нерозуміння перекладачем повного юридичного значення терміна або положення, оскільки вони можуть бути неточно передані в перекладі, що призведе до помилок. Наприклад, неправильний переклад терміна "*fundamental rights*" як

"основні/головні права" замість використання точнішого повного відповідника "фундаментальні права".

11. Відсутність вичитки та редагування, тобто, якщо переклад не був ретельно вичитаний і відредагований. Це може призвести до друкарських помилок, пропущених і доданих слів або неправильної структури речень, наприклад, до змін значення положення вихідного тексту.

Генеральний директорат з питань перекладу, який є найбільшим окремим департаментом Європейської Комісії, та інші відповідні органи, можливо, добре знають про ці проблеми, і для їх вирішення вони підтримують такі інструменти, як словник IATE (Інтерактивна термінологія для Європи) [IATE], який є великою багатомовною базою перекладних даних, що містить специфічні для ЄС терміни та їхні переклади мовами країн-членів ЄС, забезпечуючи термінологічну узгодженість між усіма мовами Євросоюзу. Вони також регулярно переглядають і редагують переклади, проводять тренінги для перекладачів і співпрацюють з юридичними експертами для забезпечення точності перекладу.

3. Помилки у перекладі актів права ЄС українською мовою

Для пошуку емпіричних доказів невдач у перекладі законодавства ЄС було переглянуто, вивчено та досліджено офіційні переклади нормативно-правових актів ЄС з англійської мови на українську на предмет наявності перекладацьких помилок та інших недоліків і описок, насамперед типових, опублікованих на сайтах Верховної Ради України² та Кабінету Міністрів України [Переклади з англійської мови на українську]. Також було проаналізовано приклади перекладів у "Глосарії термінів *acquis* ЄС" [Глосарій термінів *acquis* ЄС]. Загалом на основі випадкової вибірки було проаналізовано 59 перекладів на предмет їхньої точності та правильності і виявлено близько 310 помилок різного роду. У Додатку 2 у 17 таблицях наведено деякі типові види помилок. Через брак місця у таблицях представлені лише фрагменти речень з помилками, а не цілі речення (як відомо, багато речень у законодавчих актах ЄС досить довгі). Переважна більшість помилок (205) була перевірена за допомогою словника IATE [IATE], а для решти (105) запропоновані виправлення були зроблені автором на

² Переклади нормативно-правових документів. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/translation> (Accessed 30.04.2024).

основі власного досвіду перекладу юридичних текстів. Слід зазначити, що кількість помилок у перекладах, виконаних до 2019 року, значно більша, ніж у пізніших перекладах, що може бути пов'язано з набуттям перекладачами певного досвіду та експертизи у перекладі законодавства ЄС. Вибрані помилки різних типів у перекладах законодавства ЄС з англійської мови українською наведені та пояснені в додатку 2 "Вибірка помилок в офіційних перекладах законодавства ЄС з англійської мови українською".

3.1. Джерела помилок в українських перекладах правових актів ЄС

Помилки в перекладі правових актів Європейського Союзу здебільшого виникають на двох різних етапах перекладацького процесу. Перший етап передбачає розуміння вихідного тексту. Цей етап є критично важливим, оскільки юридичні тексти часто містять складну спеціальну мову та специфічні юридичні мовні елементи. Перекладачі повинні мати глибоке розуміння юридичних понять і термінології як мовою оригіналу, так і мовою перекладу, щоб точно інтерпретувати текст. Крім того, значну роль відіграє контекст, у якому написані ці правові акти. Неправильне тлумачення контексту або змісту може призвести до значних помилок, оскільки це може призвести до викривлення правових нюансів та намірів.

Другий етап, на якому найчастіше трапляються помилки, – це передавання змісту вихідного тексту мовою перекладу. Цей етап є не менш складним, оскільки вимагає не лише знання мови, а й розуміння юридичного стилю та конвенцій мови перекладу. Перекладачі повинні вміло орієнтуватися в тонкощах юридичної мови, щоб переклад був не лише мовно точним, але й юридично правильним та послідовним. Це передбачає ретельний вибір слів, словосполучень і структур речень, які передають точний зміст оригінального тексту. Крім того, перекладач повинен знати правову систему та культуру цільової аудиторії, оскільки ці фактори можуть вплинути на інтерпретацію тексту.

Ці виклики свідчать про складність перекладу правових актів ЄС і вказують на важливість досвіду і точності в процесі перекладу. Перекладачі повинні досконало володіти як мінімум двома мовами та мати всебічне розуміння відповідних правових систем і культур. Процес вимагає балансу між мовними навичками та юридичними знаннями, який гарантує, що перекладений текст буде одночасно точним і ефективним у новому мовному та правовому контексті.

Наслідки помилок у цій сфері можуть бути значними, потенційно призводячи до непорозумінь та правових двозначностей, що зумовлює потребу в суворих стандартах і практиках юридичного перекладу. Помилки у перекладі можна уникнути завдяки тіснішій співпраці між перекладачами, термінологами, правознавцями та редакторами перекладу.

3.2. Методи уникнення помилок при перекладі правових актів ЄС

Окрім знання специфіки перекладу правових актів ЄС, високого рівня володіння мовною парою та належного юридичного знання, перекладачам-початківцям можуть допомогти уникнути помилок у перекладі наступні методи. Надзвичайно корисною може бути спеціалізована підготовка з юридичного перекладу, яка нерідко зосереджується на розумінні юридичної термінології, порівняльному праві та стилістичних вимогах до юридичних документів. Важливо також мати глибоке розуміння культури та правових систем як ЄС, так і України. Це, зокрема, розуміння нюансів створення та аналізу юридичних документів, термінів та фраз, які є унікальними для кожної правової системи.

Необхідні також безперервне навчання та професійний розвиток, оскільки закони та юридична термінологія можуть змінюватися, а отже, бути в курсі змін як в українському, так і в європейському законодавстві є вирішальним чинником для точного перекладу. Розробка або використання наявних глосаріїв і термінологічних баз даних може забезпечити узгодженість у перекладі багатьох юридичних термінів і словосполучень. Хоча переклад юридичних документів вручну є обов'язково необхідним, певні програмні засоби можуть допомогти в забезпеченні послідовності та точності перекладу. До них належать засоби комп'ютерного перекладу (CAT) та, зокрема, особливо важливі у такій відповідальній справі програми пам'яті перекладів.

Доцільно використовувати надійні та відповідні онлайн-ресурси, такі як бази даних, глосарії, словники, корпуси текстів або інші довідкові матеріали, щоб перевіряти точність, узгодженість і доречність термінів, понять та виразів, використаних у перекладі. Наприклад, EUR-Lex – це велика онлайн-база даних, яка надає доступ до законодавства ЄС та інших офіційних документів усіма офіційними мовами ЄС [EUR-Lex], а IATE [IATE] – термінологічна онлайн-база перекладних даних, яка містить терміни та їхні визначення, пов'язані з

політикою та діяльністю ЄС. Платформа з перекладу Генерального директорату з перекладу також може допомогти перекладачам знайти правильний і послідовний переклад правових актів ЄС [DG TRAD External Translation Platform].

Під час перекладу необхідно адекватно визначити основну ідею або смисл юридичного речення, а потім перекласти його чітко і лаконічно, не додаючи і не вилучаючи жодної інформації або значення, наявного у вихідному тексті. Наприклад, речення "*The Commission shall adopt delegated acts in accordance with Article 290 of the Treaty on the Functioning of the European Union in respect of supplementing this Regulation with rules on the establishment of a risk-based approach to supervision*" [Regulation (EU) 2018/1139 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2018] можна перекласти як "Комісія приймає делеговані акти відповідно до статті 290 Договору про функціонування Європейського Союзу щодо доповнення цього Положення правилами про встановлення підходу до нагляду на основі оцінки ризиків..." [Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2018/1139 від 4 липня 2018 року]. З цього речення випливає, що Комісія має право ухвалювати додаткові правила щодо нагляду на основі оцінки ризиків відповідно до Договору про функціонування Європейського Союзу.

Перекладач може іноді вдаватися до описової або пояснювальної фрази чи речення для перекладу терміна або виразу, який не має прямого або еквівалентного перекладу мовою перекладу, або який може викликати плутанину чи непорозуміння серед читачів та користувачів перекладеного тексту. Наприклад, термін "comitology" можна перекласти як "комітетна процедура" [Sofyan, & Rusdi, 2021], що означає "процедура розгляду комітетами". Термін "preliminary ruling" можна перекласти як "попереднє рішення Суду Європейського Союзу" [див. 5 помилок юридичного перекладу, яких слід уникати за будь-яку ціну]. Такі описи можуть допомогти перекладачам повно передати значення та функцію термінів або виразів у контексті права ЄС.

Варто застосовувати функціональний підхід до перекладу, що означає зосередження на меті, функції та впливі перекладу, а не на формі, структурі або буквальному значенні вихідного тексту. Наприклад, замість того, щоб перекладати слово в слово або речення в речення, перекладачі можуть використовувати прийоми перефразування, узагальнення, спрощення, уточнення або адаптації,

щоб створити переклад, який є точним за змістом, доречним та ефективним для цільової аудиторії та ситуації. Наприклад, замість того, щоб перекласти речення *"The European Parliament and the Council may decide jointly not to apply paragraph 1"* як "Європейський Парламент і Рада можуть спільно вирішити не застосовувати пункт 1", перекладачі можуть використати прийом перефразування і перекласти його як "Пункт 1 не застосовується, якщо так вирішать Європейський Парламент та Рада". Таке перефразування може зробити переклад зрозумілішим та стислим для цільової аудиторії.

Тісна співпраця з юристами, які вільно володіють мовами ЄС, може допомогти точно передати юридичні нюанси документа або терміна та забезпечити відповідність перекладу правовим стандартам. Консультування з експертами або колегами передбачає звернення за порадою або зворотним зв'язком до експертів або колег, які мають більше знань або досвіду в перекладі правових актів ЄС чи в роботі з законодавством ЄС. Наприклад, перекладачі можуть звернутися за допомогою до юристів, суддів, науковців, державних службовців або й інших перекладачів, які знайомі з правовими системами, концептами та термінологією як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також з широким контекстом документа або речення. Такі експерти або колеги можуть надати вказівки, пропозиції, виправлення або рекомендації для покращення якості та точності перекладу. Дуже корисною може бути організація регулярних сесій експертного оцінювання, на яких перекладачі можуть обговорити проблеми перекладу та поділитися найкращими перекладацькими практиками. Впровадження системи збору та аналізу відгуків про переклади може допомогти виявити типові перекладацькі помилки та певні сфери для вдосконалення перекладацької майстерності.

Запровадження суворих процесів контролю якості, зокрема дво- або багаторазового редагування та вичитування різними перекладачами, може значно зменшити кількість помилок у перекладанні. Перевірка, вичитування та редагування власного перекладу, перед тим як передати його клієнту або користувачеві, є обов'язковими. Наприклад, перекладач може перевірити свій переклад на орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні, дискурсивні, культурні, юридичні або технічні помилки чи невідповідності. Він також може порівняти свій переклад з іншими джерелами, версіями, перекладами іншими мовами або виконаними експертами, щоб забезпечити точність, ясність, узгодженість і

повноту перекладу, а також використовувати засоби або програмне забезпечення, які допомагають їм у процесі редагування та коректури, наприклад, програми перевірки орфографії, граматики, інструменти забезпечення якості або CAT-інструменти.

Важливо змінювати або оновлювати свій переклад у світлі нової інформації або відгуків. Наприклад, перекладачі можуть покращити свій переклад відповідно до змін, поправок, виправлень або пропозицій, внесених інституціями, органами чи установами ЄС. Вони також можуть адаптувати свій переклад до мінливих потреб, очікувань, вимог або вподобань політики, законів, інституцій чи процесів ЄС або використовувати засоби перекладу та відповідне програмне забезпечення, які допоможуть їм у процесі оновлення та адаптації перекладу, наприклад, засоби контролю версій, інструменти управління термінологією або CAT-інструменти.

Завжди варто пам'ятати, що кожен юридичний документ може вимагати унікального підходу залежно від його змісту, мети та правової системи. Поєднання різних методів і постійне вдосконалення перекладачем свого підходу до перекладання на основі відгуків і досвіду інших фахівців – ключ до створення точних і надійних перекладів.

4. Пропозиції та перспективи покращення організації та якості перекладу актів права ЄС українською мовою

Проведений у попередньому підрозділі та Додатку 2 аналіз офіційних українських перекладів актів законодавства ЄС свідчить про те, що деякі з них містять перекладацькі помилки різного характеру, а якість перекладу потребує покращення в частині організації доперекладацького та перекладацького процесів, а також роботи перекладачів, рецензентів і редакторів, а також організаційної роботи відповідальних за державний процес перекладу. Нижче наведено пропозиції до цих напрямів.

4.1. Удосконалення управління перекладом правових актів ЄС на українську мову

Переклад правових актів ЄС українською мовою є важливим процесом, який забезпечує гармонізацію українського законодавства зі стандартами ЄС, що є фундаментальним кроком на шляху України до європейської інтеграції. Однак ефективність цього процесу залежить від оперативності, точності та узгодженості якості перекладу та методів його організації. Удосконалення процесу перекладу правових актів ЄС

є багатогранним завданням, яке вимагає застосування різних сучасних управлінських методик. Застосовуючи їх, українські органи влади можуть не лише підвищити ефективність та якість перекладів, але й сприяти більш плавній інтеграції українського законодавства з нормами та стандартами ЄС, що в кінцевому підсумку сприятиме євроінтеграційним прагненням України.

Ретельний переклад правових актів ЄС є не лише технічним завданням, але й важливим кроком на шляху до того, щоб цінності та принципи Європейського Союзу були глибоко вкорінені в суспільстві країн-кандидатів на вступ до ЄС. Для забезпечення комплексного та безперешкодного процесу перекладу правових актів ЄС органи влади в країнах-кандидатах на вступ до ЄС повинні вживати низку стратегічних і систематичних заходів. Такі заходи мають вирішальне значення для полегшення складного завдання перекладу великого і в чомусь заплутаного масиву законодавства ЄС, що є ключовим кроком у процесі вступу до ЄС. Точний переклад дозволяє національним органам влади, юристам і політикам розуміти й ефективно застосовувати законодавство ЄС. Таке розуміння має вирішальне значення для гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС, що є основним критерієм членства в ЄС. Це дозволяє ефективно та однаково застосовувати стандарти ЄС у різних сферах, таких як охорона довкілля, торгівля, правосуддя, права людини тощо. Інвестуючи у високоякісні переклади, країни-кандидати можуть гарантувати, що їхні правові та адміністративні системи добре підготовлені до відповідності очікуванням і вимогам ЄС.

Для країн-кандидатів на вступ до ЄС ретельна підготовка до правильного перекладу правових актів ЄС є важливим кроком у процесі вступу і має значні наслідки. Оскільки ці країни прагнуть приєднатися до Європейського Союзу, вони повинні продемонструвати свою здатність повністю інтегруватися в правову та адміністративну систему ЄС. Така інтеграція вимагає точного перекладу величезного масиву законодавства ЄС мовою країни-кандидата. Такий переклад необхідний для забезпечення відповідності національного законодавства та адміністративної практики країни-кандидата стандартам ЄС. Таке узгодження є фундаментальною вимогою для вступу, оскільки воно означає готовність країни діяти в рамках правової системи ЄС і забезпечити своїм громадянам доступ до законів ЄС рідною мовою.

Дуже важливим заходом в оптимізації процесу перекладу є зміцнення інституційної бази. Цього можна досягти кількома інституційними методами. Перший – це вдосконалення роботи спеціалізованої перекладацької агенції шляхом надання їй необхідних повноважень і ресурсів для ефективного виконання своїх завдань, розробки спрощених і стандартизованих протоколів перекладу, впровадження чітких, всеосяжних і уніфікованих інструкцій з перекладу для забезпечення узгодженості між різними документами, які повинні охоплювати мовні нюанси, юридичну термінологію та контекстуальне розуміння законів ЄС, а також шляхом створення надійного механізму забезпечення якості перекладів (зокрема, запровадження суворої системи контролю якості, що передбачає багаторівневі перевірки та огляди, які могли б передбачати незалежне оцінювання перекладів, консультування з відповідними фахівцями та регулярні аудити для забезпечення точності та якості перекладів).

Другим інституційним заходом є технологічна інтеграція та інновації у всьому процесі перекладу. Впровадження перекладацьких та організаційних технологій має важливе значення для оптимізації процесу перекладу завдяки, наприклад, використанню програмного забезпечення з пам'яттю перекладів та забезпечення якості перекладу, що не лише пришвидшить процес перекладу, а й забезпечить узгодженість у використанні термінології та інших мовних елементів. Доцільним видається використання нейронного машинного перекладу (NMT)³ для початкового чорнового перекладу законодавства, оскільки такі засоби, керовані штучним інтелектом, здатні обробляти великі обсяги тексту й забезпечувати пристойний рівень точності базових перекладів, які згодом доопрацьовуватимуться перекладачами-людьми.

Третій захід – це розвиток необхідних людських ресурсів, оскільки якість перекладів значною мірою залежить від досвіду та навичок перекладачів. Інвестиції в навчальні програми для перекладачів та юристів, задіяних у державний процес перекладу законодавства ЄС, дуже важливі. Такі програми повинні зосереджуватися на специфічних мовних та юридичних проблемах, пов'язаних з текстами ЄС, включаючи нюанси специфічних для ЄС термінології та концептів. Слід заохочувати безперервний професійний розвиток, щоб перекладачі та юристи були в курсі

³ The Neural Machine Translation (R)evolution: Faster, Higher, Stronger. Available at: <https://phrase.com/blog/posts/neural-machine-translation> (Accessed 27.02.2024).

змін, що відбуваються у сфері права та мови ЄС. Для цього доцільно проводити регулярні тренінги та семінари: реалізація постійних навчальних програм для перекладачів дозволить їм бути в курсі останніх змін у законодавстві ЄС та методології перекладу, а співпраця з установами ЄС для такого навчання є дуже корисною.

Четвертий крок – створення пулу експертів з юридичного перекладу шляхом заохочення спеціалізації на юридичному перекладі через освітні програми та курси підвищення кваліфікації, що має вирішальне значення для розуміння складної юридичної термінології та контексту законодавства ЄС. Необхідно запровадити програми обміну з країнами ЄС, щоб українські перекладачі та юристи могли отримати безпосередній досвід роботи з правовими системами та мовами ЄС, сприяючи розвитку програм мовного та юридичного обміну.

П'ятою ініціативою в цьому напрямі є посилення міжнародного співробітництва шляхом співпраці з Генеральним директором ЄС з питань перекладу для ознайомлення з найкращими практиками та отримання технічної підтримки, яка може суттєво допомогти в процесі перекладу. Потрібна ширша взаємодія з іншими країнами-кандидатами на вступ до ЄС та державами-членами ЄС шляхом вивчення їхнього досвіду, оскільки вони пройшли через подібні процеси перекладу, що може передбачати обмін ресурсами, методологіями та експертними знаннями.

4.2. Підвищення якості перекладу правових актів ЄС українською мовою

Оскільки переклад правових актів ЄС є ключовим завданням на шляху України до європейської інтеграції, важливо розробити комплексні перекладацькі настанови спеціально для українських перекладачів та редакторів перекладів, сформулювавши та поширивши детальні рекомендації та найкращі практики перекладу правових текстів ЄС, які повинні охоплювати багато, якщо не всі, аспекти (включаючи термінологічну узгодженість, юридичні формулювання і юридичне письмо та збереження правового контексту в перекладі).

Досить важливим видається створення продуманої системи рецензування та зворотного зв'язку для перевірки перекладених документів та врахування зауважень. Регулярний аудит з боку експертів-правників, перекладачів та мовознавців може допомогти забезпечити і підтримувати точність та якість перекладів.

В українських університетах, щоб зробити акцент на відповідній освіті та професійному розвитку, необхідно запровадити спеціалізовані навчальні програми для перекладачів для проведення регулярних тренінгів та семінарів з юридичного перекладу та права ЄС, які мають бути розроблені у співпраці з юридичними експертами ЄС та досвідченими перекладачами. Слід заохочувати комбіноване вивчення права та іноземних мов, пропонуючи спеціалізовані курси та наукові ступені з юридичного перекладу, щоб створити робочу силу, яка володіє як правовими знаннями, так і мовами ЄС. Безперервний професійний розвиток сприятиме постійному навчанню перекладачів, включаючи вебінари, конференції та онлайн-курси, щоб бути в курсі мінливого правового ландшафту ЄС.

Для покращення навичок використання технологій і ресурсів необхідно впроваджувати передові перекладацькі інструменти, оскільки використання таких технологій, як, наприклад, системи пам'яті перекладів⁴ і засоби комп'ютерного перекладу (CAT)⁵, що підвищить ефективність і узгодженість перекладацької діяльності.

Необхідно створити всеосяжний юридичний словник юридичних термінів і фраз, що використовуються в документах ЄС, доступний як довідник для перекладачів. Важливим може бути посилення мережевої взаємодії та співпраці з перекладацькими службами ЄС з метою налагодження партнерства з департаментами перекладу ЄС для обміну знаннями, навчання та доступу до додаткових ресурсів. Налагоджуючи зв'язки з іншими країнами-кандидатами на вступ до ЄС, українські перекладачі можуть долучитися до діалогу з країнами, які нещодавно пройшли процес інтеграції до ЄС, щоб обмінятися досвідом та найкращими практиками юридичного перекладу. Для залучення перекладацької спільноти необхідно створити онлайн-платформу, на якій українські перекладачі могли б обговорювати проблеми, обмінюватися думками та співпрацювати над складними перекладами.

Якість та стандартизація перекладу можуть бути забезпечені шляхом впровадження суворих заходів контролю якості за допомогою суворих протоколів контролю якості для кожного етапу перекладацького процесу, які можуть передбачати багаторівневу коректуру, юридичну перевірку та редагування. Необхідно розробити великий стандартизований набір юридичних термінів

⁴ DGT-Translation Memory. Available at: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/language-technology-resources/dgt-translation-memory_en (Accessed 29.02.2024).

⁵ TQAdition. Available at: <https://tqaudio.com> (Accessed 29.02.2024).

українською мовою, гармонізований з термінологією ЄС, для забезпечення узгодженості та точності. Щоб забезпечити використання довідкових матеріалів, усі перекладачі повинні мати доступ до повних юридичних словників, глосаріїв та довідкових матеріалів, як у друкованому, так і в електронному вигляді.

Підвищення якості перекладу правових актів ЄС є багатогранним завданням, яке потребує узгоджених зусиль як з боку органів влади, так і з боку перекладачів. Удосконалюючи інституційну базу, зосереджуючись на освіті та професійному розвитку, використовуючи передові технології та ресурси, сприяючи співпраці та налагодженню зв'язків, а також приділяючи особливу увагу забезпеченню якості та стандартизації перекладів, українські органи влади та перекладачі можуть суттєво підвищити рівень таких перекладів. Прогрес у зазначених напрямках має вирішальне значення для інтеграції України в європейське правове поле, забезпечуючи точне й ефективне узгодження українського законодавства зі стандартами ЄС.

4.3. Розвиток та адаптація перекладацьких ресурсів ЄС для українських перекладачів

Мірою того, як Україна просувається шляхом європейської інтеграції, переклад правових актів ЄС українською мовою стає все актуальнішим. Це завдання вимагає не лише мовної точності, але й глибокого розуміння складних правових концепцій. Щоб полегшити цей процес, необхідно створювати та адаптувати перекладацькі ресурси ЄС, пристосовані для українських перекладачів. Для підтримки українських перекладачів у виконанні якісних перекладів правових актів ЄС слід розробити або адаптувати деякі ключові ресурси, серед яких можуть бути такі:

1. Необхідно створити та вести всеосяжний онлайн-словник права ЄС та двомовну базу даних юридичної термінології з українськими еквівалентами перекладу. Такі довідкові інструменти повинні містити визначення термінів, приклади їх використання та контекстуальні пояснення, а також їх слід регулярно оновлювати, щоб відображати нову юридичну термінологію та зміни в законодавстві ЄС. Це можна зробити в тісній співпраці з Генеральним Директоратом ЄС з перекладу та відповідним Центром перекладів.

2. Потрібно розробити комплексні посібники (з перекладу та стилістики), які б містили інструкції з перекладу правових текстів

ЄС, з акцентом на стилістичних аспектах, юридичній фразеології та збереженні контексту. Такі посібники можуть супроводжуватися навчальними матеріалами та проведенням семінарів для допомоги перекладачам краще розуміти й ефективно застосовувати ці рекомендації.

3. Доцільно використовувати спеціалізовані перекладацькі програмні засоби і, зокрема, адаптувати системи пам'яті перекладів (СПП) до баз даних правових текстів ЄС та їхніх українських перекладів, що може допомогти забезпечувати послідовність та ефективність виконання перекладацьких завдань, а також інструменти CAT, спеціально призначені для юридичного перекладу, із функціями, адаптованими до потреб перекладу правових актів ЄС на українську мову.

4. Може бути корисним створення інтерактивних онлайн-платформ для співпраці, де перекладачі можуть співпрацювати, обмінюватися думками, обговорювати проблеми та звертатися за порадами до колег і експертів з юридичного перекладу в ЄС, а також інтегрувати в ці платформи систему рецензування та зворотного зв'язку щодо перекладів, що сприятиме створенню спільноти перекладачів, орієнтованій на співпрацю та якість перекладів.

5. Для навчання та розвитку ресурсів необхідно створити і впровадити онлайн-курси, модулі електронного навчання та вебінари, присвячені правовим системам ЄС, техніці юридичного перекладу та специфічним викликам, що виникають при перекладі правових актів ЄС українською мовою. Потрібно полегшити доступ українських перекладачів до існуючих навчальних програм та ресурсів ЄС, що сприятиме підвищенню їхніх навичок та знань.

6. Необхідно заохочувати та підтримувати регулярну публікацію наукових статей та тематичних досліджень перекладу правових актів ЄС, які б надавали перекладачам академічну та практичну інформацію. Корисною може бути співпраця з перекладацькими, лінгвістичними та юридичними журналами, присвяченими питанням перетину мови та права, з акцентом на особливості перекладу правових текстів ЄС українською мовою. Розвиток та адаптація таких перекладацьких ресурсів ЄС є життєво важливими для українських перекладачів, які займаються перекладом правових актів ЄС. Надання повних словників та лексиконів, доступних сховищ юридичних текстів, детальних посібників з перекладу, спеціалізованих програмних засобів, платформ для спільної роботи, потужних

навчальних ресурсів та академічних публікацій може суттєво покращити процес перекладу правових актів ЄС українською мовою. Ці ресурси не лише допоможуть у створенні точних і послідовних перекладів, але й сприятимуть досягненню ширшої мети – інтеграції української правової системи з європейськими стандартами, що є вирішальним кроком на шляху України до інтеграції в ЄС.

4.4. Роль українських університетів у сприянні перекладу правових актів ЄС українською мовою

Українські університети мають унікальну можливість зробити значний внесок у переклад правових актів ЄС українською мовою. Розробляючи спеціалізовані **академічні** програми, створюючи дослідницькі центри, забезпечуючи практичне навчання, використовуючи університетські ресурси для перекладацьких проєктів, заохочуючи стажування та програми обміну, підтримуючи знання мови та права, а також беручи участь в ініціативах з інформування громадськості, університети можуть відігравати вирішальну роль у цій національній справі. Їхня участь не лише підвищить якість та ефективність перекладу, але й підготує нове покоління перекладачів-професіоналів, готових підтримати європейську інтеграцію України.

Українські університети повинні відігравати важливу роль у національних зусиллях з перекладу правових актів ЄС українською мовою. Як центри освіти та досліджень вони володіють необхідними ресурсами, досвідом та кадровим потенціалом, щоб зробити значний внесок у цей процес. Нижче наводяться деякі рекомендації щодо того, як українські університети можуть допомогти та взяти участь у перекладі правових актів ЄС, тим самим сприяючи інтеграції України до Європейського Союзу.

В українських університетах, щоб зробити акцент на відповідній освіті та професійному розвитку, слід запровадити спеціалізовані навчальні програми для перекладачів та курси для проведення регулярних тренінгів і семінарів з юридичного перекладу та права ЄС, розроблені у співпраці з юридичними експертами ЄС та досвідченими перекладачами. Слід заохочувати комбіноване вивчення права та мов, пропонуючи спеціалізовані курси та наукові ступені з юридичного перекладу, щоб створити кадровий потенціал, який володіє і правовими знаннями, і мовами ЄС. Безперервний професійний розвиток сприятиме постійному навчанню перекладачів, включаючи вебінари, конференції та онлайн-курси, щоб бути в курсі мінливого правового ландшафту ЄС.

Необхідно інтегрувати право ЄС в існуючі навчальні програми підготовки перекладачів, вносячи зміни в існуючі програми з права та іноземних мов, доповнюючи їх модулями із законодавства ЄС та його перекладу, що підготує студентів до специфічних викликів, з якими вони стикатимуться під час перекладу правових текстів ЄС. Корисним буде також створення в університетах спеціальних дослідницьких центрів з перекладу правових актів ЄС, які зосереджуватимуться на їх вивченні та практиці перекладу, проводитимуть необхідні дослідження, розроблятимуть перекладацькі методології та методичні матеріали і надаватимуть консультативні послуги. Отриманню уявлень про право ЄС та найкращі практики перекладу можуть допомогти заохочення до співпраці та розвиток академічного партнерства з європейськими університетами та юридичними установами, що передбачає обмін викладачами, спільні дослідницькі проекти та спільні ресурси.

Українські університети повинні продовжувати практику проведення спеціалізованих тренінгів та семінарів під керівництвом експертів з права ЄС та перекладу, які зосереджуватимуться на практичних навичках перекладу, розумінні правової бази ЄС та використанні перекладацьких технологій. Корисним може бути проведення гостьових лекцій та семінарів з перекладу законодавства ЄС із запрошенням експертів з права ЄС, досвідчених перекладачів та представників інституцій ЄС для проведення лекцій і семінарів, які можуть надати студентам та викладачам можливість з перших вуст дізнатися про нюанси правових актів ЄС і тонкощі їх перекладів.

Необхідно використовувати ресурси українських університетів для відповідних перекладацьких проектів, залучаючи студентів та викладачів до реальних перекладів. Такий практичний досвід є безцінним і може також сприяти національним перекладацьким зусиллям. Університети можуть розробити спільні перекладацькі онлайн-платформи, де студенти, викладачі та зовнішні перекладачі можуть співпрацювати над перекладацькими проектами, обмінюватися знаннями та надавати зворотний зв'язок.

Бажано, аби Міністерство освіти і науки України сприяло програмам обміну, що передбачають стажування в державних органах за кордоном студентів, які займаються перекладом правових актів ЄС, з метою набуття практичного досвіду та кар'єрних можливостей, а також запровадило програми обміну студентами та викладачами з

університетами ЄС для поглиблення розуміння правових систем ЄС і сприяння культурному та академічному обміну.

Українські університети повинні підтримувати мовні, перекладацькі та юридичні знання і навички, зосереджуючи увагу на високому рівні володіння студентами мовами ЄС, зокрема англійською, французькою та німецькою, які широко використовуються в юридичних текстах ЄС, а також розвивати навички юридичного перекладу, пропонуючи курси та семінари, які спеціально розвивають навички юридичного перекладу, особливо у вирішенні унікальних проблем перекладу юридичних текстів ЄС.

Долучаючись до підвищення обізнаності громадськості та роботи з населенням за допомогою публічних лекцій та інформаційних сесій, університети України, де викладається право та переклад, можуть підвищити обізнаність громадськості про важливість перекладу правових актів ЄС та роль університетів у цьому процесі. Студентів і викладачів слід заохочувати до участі в громадських програмах, які інформують громадськість про інтеграцію до ЄС і супутній процес перекладу. Така інформаційно-просвітницька робота є також засобом залучення юристів-практиків для вдосконалення їхніх мовних і перекладацьких навичок, для допомоги з клієнтами і, можливо, як майбутніх юридичних перекладачів (цю ідею запропонував К. Робертсон).

Впроваджуючи ці заходи, органи влади країн-кандидатів на вступ до ЄС можуть гарантувати, що переклад правових актів ЄС буде не лише точним та адекватним, але й слугуватиме фундаментальним кроком на шляху інтеграції їхніх правових та адміністративних систем до правової й адміністративної системи Європейського Союзу. Цей процес є не лише технічним і лінгвістичним завданням, але й важливою частиною ширшого шляху до вступу в ЄС, що свідчить про прихильність, готовність і відповідність стандартам та цінностям ЄС.

5. Висновки

У цьому розділі докладно розглянуто складнощі, пов'язані з перекладом правових актів Європейського Союзу (ЄС) з англійської мови українською, з особливим наголосом на виклики, пастки, невдачі та перспективи вдосконалення організації перекладів і забезпечення високої якості перекладів. На початку розділу детально описані значні перешкоди, з якими стикаються перекладачі, зокрема

необхідність глибокого розуміння мови оригіналу та мови перекладу, правових систем, а також специфічних вимог юридичної мови ЄС. Ці виклики ускладнюються необхідністю забезпечення мовної правильності і точності, узгодженості термінології та уникнення двозначності, що є критично важливими для збереження цілісності та застосовності права ЄС в українському контексті.

У підрозділі, присвяченому викликам і пасткам перекладу, проаналізовано тонкощі перекладу нормативно-правової бази ЄС українською мовою, висвітлено труднощі точного перекладу складної юридичної термінології та концептів. У ньому також обговорюються конкретні проблеми перекладу ключових правових термінів ЄС українською мовою і те, як неточності можуть призвести до неправильного тлумачення та правової невизначеності. У цій частині вказано на важливість дотримання мовної й юридичної точності для забезпечення правильної імплементації та застосування законів ЄС в Україні.

Далі були розглянуті недоліки, що спостерігаються в процесі перекладу, наведені приклади поширених помилок у перекладах законодавства ЄС українською мовою та їхні наслідки для правової системи. Були запропоновані практичні рішення для вдосконалення процесу перекладу, зокрема впровадження передових перекладацьких технологій, розробка комплексних навчальних програм для перекладачів та створення механізмів забезпечення якості для мінімізації перекладацьких помилок.

Список використаних джерел

Глосарій термінів *acquis* ЄС. Available at: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJ1OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730 (accessed 16.02.24).

Переклади актів *acquis* ЄС. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/translation> (accessed 16.02.24).

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/1139 від 4 липня 2018 року. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_027-18#Text (accessed 27.02.2024).

DG TRAD External Translation Platform. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/trad/etu/ep.html> (accessed 27.02.2024).

Fernández I. O. Multilingualism and the Meaning of EU Law. Ph.D. thesis at the European University Institute, 2020. P. 94.

5 Legal translation mistakes to avoid at all costs. Available at: <https://www.translateplus.com/blog/5-legal-translation-mistakes-to-avoid-at-all-costs/> (accessed 15.02.2024).

Glossary of EU Acquis Terms / Глосарій термінів acquis ЄС. Available at: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJI1OJ3uofvzRalhb8XSs/edit#gid=1467795730 (accessed 14.02.2024).

IATE Dictionary. Available at: <https://iate.europa.eu/home> (accessed 16.02.2024).

International Style Guide. Available at: <https://publications.europa.eu/code/en/en-000100.htm> (accessed 27.02.2024).

Regulation (EU) 2018/1139 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2018 on common rules in the field of civil aviation, Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32018R1139> (accessed 19.02.24).

Sofyan R., Rusdi R. Problems and Strategies in Translating Legal Texts. Available at: <https://ejournal.unp.ac.id/index.php/humanus/article/view/112233> (accessed 16.02.2024).

Translation Style Guide for European Union Member States. Available at: https://www.academia.edu/51812155/Translation_Style_Guide_for_European_Union_Member_States (accessed 20.02.24).

Translations of EU acquis acts from English into Ukrainian. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/translation> (accessed 16.02.24).

Додаток 1

Проблеми перекладу неоднозначних термінів у юридичній мові ЄС

Неоднозначний термін ЄС	Проблема перекладу	Поради з перекладу
fair compensation	Те, що становить справедливу компенсацію, може відрізнятися залежно від конкретного контексту	Особливо в контексті порушення авторських прав або патентного ліцензування (визначення терміна слід шукати у відповідній галузі права)
public interest	Цей термін часто позначає поняття "суспільний інтерес" у різних контекстах, таких як державні закупівлі або антимонопольне законодавство	Не маючи чіткого визначення, воно може піддаватися різним інтерпретаціям залежно від культурних, суспільних чи економічних аспектів
essential facility	Цей термін нерідко позначає ресурс або інфраструктуру, які необхідні конкурентам для ефективної конкуренції на ринку	Визначення того, чи є об'єкт "істотним", може бути предметом різних тлумачень. Для цього необхідно звернутися до визначення у відповідній галузі права
high-level protection	Деякі нормативні акти ЄС спрямовані на забезпечення "високого рівня захисту" для конкретних сфер, таких як конфіденційність даних або права споживачів, але те, що саме являє собою "високий рівень", залишається відкритим для тлумачення, що потенційно може призвести до різних стандартів захисту	Потрібно враховувати контекст документа чи речення і звертатися до відповідного визначення
effective judicial protection	Правові акти ЄС часто гарантують фізичним та юридичним особам "ефективний судовий захист". Обсяг і конкретні вимоги до ефективного судового захисту можуть тлумачитися по-різному, що призводить до відмінностей у рівні доступу, засобах правового захисту та процедурах	Потрібно враховувати контекст документа чи речення і звертатися до відповідного визначення
reasonable accommodation	У контексті прав людей з інвалідністю директиви ЄС вимагають від роботодавців забезпечити "розумне пристосування" для працівників з інвалідністю. Однак те, що вважається "розумним", може бути суб'єктивним	Невизначеність слід вирішувати, беручи до уваги контекст документа чи речення та звертаючись до відповідного визначення

confidential information	Регламенти ЄС часто посиляються на "конфіденційну інформацію" у таких сферах, як комерційна таємниця або права інтелектуальної власності	Потрібно враховувати контекст документа чи речення і звертатися до відповідного визначення
home state/homestate regulation	У контексті права Європейського єдиного ринку цей термін означає принцип вирішення колізій законодавства між державами-членами, зокрема, у сфері транскордонного продажу або маркетингу товарів і послуг. Цей принцип передбачає, що правом, яке застосовується до дії або послуги, виконаної в одній країні, але отриманої в іншій, є право країни, де ця дія або послуга виконується	Потрібно враховувати контекст документа чи речення і звертатися до відповідного визначення
population filter	У контексті правових актів ЄС щодо охорони здоров'я людини цей термін означає перевірку того, що країни, які виступають за певне питання, становлять щонайменше 62 % від загальної чисельності населення ЄС	Потрібно враховувати контекст документа чи речення і звертатися до відповідного визначення
significant market power	У конкурентному праві ЄС поняття "значної ринкової влади / частки" використовується для визначення того, чи займає компанія домінуюче становище	Поріг того, що становить "значну" ринкову владу / частку, чітко не визначений, тому він враховує контекст документа або речення та звертається до відповідного визначення
prudent person principle	У фінансових нормах ЄС часто згадується "принцип розсудливої особи" щодо інвестиційних рішень фінансових установ	Потрібно враховувати контекст документа чи речення і звертатися до відповідного визначення
substantial obstacle	Директиви ЄС щодо недискримінації забороняють практики, які створюють "суттєві перешкоди" для людей у доступі до товарів чи послуг	Потрібно враховувати контекст документа чи речення і звертатися до відповідного визначення
reasonable	Це сумнозв'язний юридичний термін з розмитим значенням	Потрібно враховувати контекст документа чи речення і звертатися до відповідного визначення

Примітка 1. Перекладачі повинні звертати особливу увагу на переклад так званих "розпливчастих юридичних термінів і формул", які позначають невизначені абстрактні норми та абстрактні оціночні вирази: prudent (обережний і розсудливий у прийнятті рішень), justifiable (здатний бути доведеним як правильний або обґрунтований), rational (заснований або відповідно до розуму чи логіки), proportional (відповідний за розміром або сумою чомусь іншому), equivalent (еквівалентний ефект), relevant (відповідна міра), due (належний процес / старанність / турбота / увага), proper (належна частка суми), good (добросовісний). Це дуже чутливі до контексту слова, і залежно від контексту вони можуть перекладатися різними українськими еквівалентами.

Наприклад, слова "reasonable" і "unreasonable" та похідні від них прислівники "розумно, нерозумно" можна перекласти за допомогою таких українських еквівалентів: *to be in circulation for an unreasonable length of time* – перебувати в обігу невизначено великий строк; *to take reasonable care* – виявляти достатню (розумну) турботу (або обережність); *reasonable excuse* – поважна причина; *to have reasonable grounds for suspecting* – мати достатні підстави для підозри; *reasonable apprehension* – обґрунтоване побоювання; *reasonable cause* – достатня підстава; *believe reasonably* – обґрунтовано припускати; *on reasonable terms* – на прийнятних умовах; *reasonable probability* – достатня ймовірність; *on the basis of reasonable price* – на основі помірної ціни; *investors can reasonably be expected* – інвестори можуть обґрунтовано очікувати; *in order to remove any reasonable doubt* – для усунення будь-яких обґрунтованих сумнівів; *the interested parties should be given the opportunity to comment within a reasonable period* – зацікавлені сторони повинні мати можливість висловити свої зауваження протягом розумного періоду часу; *public infrastructure is made available on reasonable conditions* – громадська інфраструктура доступна на розумних умовах; *all undertakings can interconnect on reasonable terms and conditions* – всі підприємства можуть взаємодіяти між собою на розумних умовах; *to restrict unreasonably end-user choice* – необґрунтовано обмежувати вибір кінцевого користувача; *within a reasonable time-frame* – у розумні терміни (строки); *to meet the reasonable needs of end-users* – для задоволення розумних потреб кінцевих користувачів; *obligations imposed by Member States should be reasonable* – зобов'язання, що накладаються державами-членами, мають бути обґрунтованими; *other competent authorities take all reasonable measures* – інші компетентні органи вживають всіх необхідних заходів.

Примітка 2. Правові акти ЄС часто стосуються складних і спеціалізованих питань, таких як екологічні норми або права інтелектуальної власності. Спеціальні терміни, що використовуються в цих актах, можуть мати різне тлумачення в різних сферах або галузях. Наприклад, термін "суттєва еквівалентність" у регулюванні ГМО може по-різному розумітися науковцями, політиками та юристами-практиками. Формулювання правових актів ЄС іноді можуть бути неточними або відкритими для різних інтерпретацій. Наприклад, термін "адекватний захист" у регламентах про захист даних може по-різному тлумачитися різними зацікавленими сторонами, що призводить до невизначеності щодо рівня необхідних гарантій.

Додаток 2

Підбірка помилок в офіційних перекладах законодавства ЄС з англійської мови українською

Примітка: У поданих нижче таблицях через обмеження обсягу наведено лише відповідні фрагменти речень з правових актів ЄС. Повні речення та їхні контексти можна знайти на сайті Верховної Ради України [Переклади актів acquis ЄС]. Помилки та їх виправлення виділено жирним шрифтом.

Таблиця 1

Помилки у перекладі термінів

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
adequate warmth, cooling, lighting, and energy	достатній рівень тепла, прохолоди, освітлення	Використання загальноживаних слів замість термінів	достатній рівень опалення, охолодження, освітлення	Для забезпечення відповідності офіційному стилю перекладу необхідно використовувати відповідні терміни
internal inspections, approval of new members	внутрішні інспектування, затвердження нових членів	Зазвичай слово "інспектування" не вживається у множині	внутрішні перевірки, затвердження нових членів	Існує типовий еквівалент перекладу "перевірки"
lead to an agreement which is incompatible with Union law	привести до угоди, яка є несумісною з правом Союзу	Загальне слово замість терміна	Спричинитися до укладення угоди, яка суперечить законодавству ЄС	Адекватним юридичним еквівалентом перекладу є "суперечити"
Without prejudice to the division of competences between the Union and the Member States	Без обмеження розподілу компетенцій між Союзом і державами-членами	Неправильний переклад юридичної фрази	Не порушуючи характер та порядок розподілу повноважень між Союзом та державами-членами	У цьому контексті "без шкоди" означає "не порушуючи"

the statistics referred to in paragraph 1 shall include	передбачена параграфом 1 статистика повинна включати	Загальноживане слово замість терміна	статистичні дані , зазначені в пункті 1, повинні включати	У цьому контексті слово "statistics" слід перекладати як "статистичні дані"
Processing of sensitive personal data	Опрацювання чутливих персональних даних	Загальноживане слово замість терміна	Опрацювання конфіденційних персональних даних	Необхідно використовувати офіційний термін "конфіденційний"
The decision on conducting the dissemination of information	Рішення щодо розповсюдження інформації	Загальноживане слово замість терміна, прийнятого в юридичній літературі	Рішення щодо поширення інформації	У цьому контексті слід використовувати прийнятий юридичний відповідник "поширення".
disclosure of the information would be clearly disproportionate to	розкриття такої інформації вочевидь буде непропорційне	Дослівний синонім замість прийнятого терміна.	розкриття такої інформації вочевидь буде нерозмірне / неспівмірне з	Використовуйте прийняті юридичні терміни
data protection officers for the centralised bank account registries	старші спеціалісти з питань захисту даних централізованих реєстрів	Неправильний переклад посади; можливо, інтернаціоналізм "officer" було неправильно витлумачено	посадові особи, відповідальні за захист даних у централізованих реєстрах банківських рахунків	У вихідному фрагменті не було жодних вказівок на те, що малося на увазі "старші"
should not be covered by this Directive	Ця Директива не повинна охоплювати	Загальноживане слово замість терміна	Ця Директива не поширюється на...	Існує загальноприйнятий юридичний термін "поширюватися"

Asset Recovery Offices	Офіси з повернення активів	Дослівний переклад замість загальноприйнятого терміна	Органи з розшуку та повернення активів	Існує загальноприйнятий юридичний еквівалент
any revocation or cancellation of the guarantee took effect	набуло чинності будь-яке відкликання або скасування гарантії	Використання менш прийнятного терміна	набуло чинності будь-яке відкликання або анулювання гарантії	Прийнятим терміном є "анулювання"
the customs operation covered by this undertaking	митної операції, яку покриває це зобов'язання	Загальне слово замість загальноприйнятого терміна	митної операції, на яку поширюється дія цього зобов'язання	У цьому контексті прийнятий термін "поширюватися"
proportional in particular to the type, structure, size, products	пропорційною, зокрема: типу, структурі, розміру, продуктам	Дослівний переклад спорідненого слова	пропорційною, зокрема, типу, структурі, розміру, видам продукції	Правильним еквівалентом форми множини "продукти" є "види продукції"
Where Member State law applies by virtue of public international law	Якщо законодавство держави-члена застосовують в силу норм публічного міжнародного права	Дослівний переклад	Якщо законодавство держави-члена застосовується в силу міжнародного публічного права	Більш прийнятним терміном є "міжнародне публічне право"
(to provide) ... natural persons in all Member States with the same level of legally enforceable rights and obligations and responsibilities	(надавав) ... фізичним особам у всіх державах-членах однаковий рівень прав і зобов'язань, що мають юридичну силу	Менш прийнятний переклад юридичних термінів	(забезпечував) ... фізичним особам у всіх державах-членах однаковий рівень юридично захищених прав та обов'язків	Більш прийнятний переклад термінів "legally enforceable rights and obligations and responsibilities" є "юридично захищені права та обов'язки"
for compliance with a legal obligation	для відповідності встановленим законом зобов'язанням	Неправильний переклад термінів	у зв'язку з виконанням встановлених законом обов'язків	Більш прийнятні переклади термінів

and their combined annual production does not exceed 1 000 hl	і їхній об'єднаний річний обсяг виробництва не перевищує 1000 гл	Загальноживане слово замість терміна	та їх сукупний обсяг річного виробництва не перевищує 1000 гл	Прийнятим терміном є "сукупний"
in which the independent small producer is established	у яких незалежні малі виробники мають осідок	Загальноживане слово замість терміна	в якій заснований (зареєстрований) незалежний малий виробник	Прийнятими перекладними еквівалентами словосполучення "establish a company" є "заснувати компанію, зареєструвати компанію як юридичну особу"
the rules referred to in paragraph 1 of this Article	правила , згадані в параграфі 1 цієї статті	Загальноживане слово замість терміна	норми , наведені в параграфі 1 цієї статті	У юридичному контексті найпоширенішим перекладацьким еквівалентом є "норми"
covered by this undertaking and commenced before any revocation or cancellation of the guarantee took effect	яку покриває це зобов'язання і яку було розпочато до того, як набуло чинності будь-яке відкликання або скасування гарантії	1. Загальноживане слово не використовується в цьому контексті в юридичних текстах. 2. Пасивна форма дієслова не є прийнятною	на яку поширюється дія цього зобов'язання і яка розпочалася до того, як будь-яке відкликання або анулювання гарантії набрало чинності	1. В юридичному літературі прийнятий еквівалент "поширюватися". 2. Перевага у перекладі надається зворотному дієслову.

This undertaking shall be valid from the day of its approval by the office of guarantee	Це зобов'язання діє з моменту його визнання підрозділом гарантії (гарантійною установою)	1. Загальновживане слово не використовується в цьому контексті в юридичних текстах. 2. Неправильний вибір перекладного еквівалента	Це зобов'язання набуває чинності з дня його затвердження гарантійною установою	У виправлених перекладах використовуються прийняті юридичні перекладні еквіваленти
Administrative penalties and other administrative measures provided for by Member States	Адміністративні санкції та інші кримінальні заходи, передбачені державами-членами	Можливо, неуважність перекладача до вихідного слова	Адміністративні стягнення та інші адміністративні заходи, передбачені державами-членами	Перекладач повинен бути зосереджений на тому, що перекладає

Примітка. Європейський Союз перебуває у процесі створення єдиної правової культури, заснованої на *acquis* Союзу. Ця ініціатива передбачає унікальну наднаціональну систему понять. Однак розробка законодавства ЄС мовами, які вже мають юридичні тлумачення певних термінів, є значною проблемою. Ця складність виникає через те, що концептуальна система ЄС не лише запроваджує нову термінологію, але й містить існуючі національні терміни. Отже, один і той самий юридичний термін може мати різні конотації в національному та європейському правових контекстах. Крім того, юридична лексика 24 офіційних мов ЄС нерозривно пов'язана з правовими системами держав-членів і походить від них. Таким чином, було б надто спрощено стверджувати, що переклад текстів ЄС стосується лише однієї правової системи.

По суті, терміни в договорах і законодавстві ЄС мають чітке значення в рамках правової системи ЄС незалежно від тлумачення в різних національних правових системах, за винятком випадків, коли прямо зазначено інше. Зокрема, тлумачення терміна в національному праві не може застосовуватися в контексті права ЄС, якщо воно суперечить цілям права ЄС або ставить під загрозу його однакове застосування та ефективність. Крім того, узгодженість термінології має вирішальне значення як у межах юридичного документа (уникнення синонімів або перефразувань), так і в узгодженні з будь-яким основоположним або паралельним законодавством. Ще однією проблемою перекладу термінології ЄС є використання синонімічних термінів в одному юридичному документі. Залишається неоднозначним, чи повинні перекладачі обирати найуживаніший синонім, чи перекладати кожен синонімічний термін його прямим еквівалентом.

Таблиця 2

Помилки в перекладі загальноживаних слів

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
insofar as such agreements or arrangements	якщо такі угоди чи домовленості	Неправильний вибір перекладного відповідника	тією мірою, якою такі угоди або домовленості	У цьому контексті правильний вибір еквівалента – це "Тією мірою, якою"
shall not preclude Member States from maintaining ... agreements	не перешкоджає державам-членам зберігати ... угоди	Неправильний вибір перекладних відповідників	не забороняє державам-членам продовжувати виконувати ... угоди	У таких контекстах слід використовувати більш прийнятні слова юридичної підмови
including the autonomy of the FIUs to spontaneously disseminate information	у т. ч., автономію ПФР спонтанно поширювати інформацію	Неправильний дослівний переклад	включаючи автономію ПФР щодо поширення інформації за власною ініціативою	Слід враховувати контекст для перекладу подібних слів
limited to situations that qualify as catastrophic circumstances	обмежене ситуаціями, визнаними як катастрофічні обставини в ЄС	Неправильний вибір перекладного відповідника	обмежуються ситуаціями, які кваліфікуються як катастрофічні обставини	Для перекладу неоднозначних слів слід враховувати контекст та офіційність стилю
This Directive should lay down rules to strengthen the FIUs' ability	Ця Директива повинна встановлювати правила для зміцнення здатності ПФР	Неправильний вибір перекладних відповідників	Ця Директива повинна встановлювати правила для посилення спроможності ПФР	У цьому контексті слід використовувати доречніші юридичні терміни

the seedlings ... are consumed directly as foodstuff	проростки ... безпосередньо споживають у їжу	Неправильний вибір перекладних відповідників і дієслова, і іменника	проростки ... використовуються безпосередньо як продукти харчування,	У цьому контексті слід використовувати доречніші офіційні слова
the restriction of processing should in principle be ensured	обмеження опрацювання необхідно, по суті, забезпечувати	Неправильний вибір перекладних відповідників	обмеження обробки даних за загальним правилом повинно забезпечуватися	У цьому контексті слід використовувати доречніші офіційні слова і терміни
The fact ... should be clearly indicated	Необхідно чітко вказувати те, що ...	Неправильний вибір перекладного відповідника	Слід чітко зазначати той факт, що...	У цьому контексті слід використовувати більш відповідне офіційне слово
a number, symbol or particular assigned to a natural person to uniquely identify	номер, символний знак або опис , що приписують фізичній особі для того, щоб однозначно ідентифікувати	Неправильний вибір перекладного відповідника	номер, символний знак або особлива прикмета фізичної особи для однозначної ідентифікації	У цьому контексті слід вживати термін "особлива прикмета"

Таблиця 3

Помилки в перекладі багатозначних термінів та інших слів

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
insofar as such agreements or arrangements	якщо такі угоди чи домовленості	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	тією мірою, якою такі угоди або домовленості	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
shall not preclude Member States from maintaining agreements	не перешкоджає державам-членам зберігати ...угоди	1. Неправильний вибір контекстуального відповідника слова. 2. Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	не забороняє державам-членам продовжувати виконувати ...угоди	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
including the autonomy of the FIUs to spontaneously disseminate information	у т. ч., автономію ПФР спонтанно поширювати інформацію	1. Неправильний вибір контекстуального відповідника слова. 2. Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	включаючи самостійність ПФР щодо поширення інформації за власною ініціативою	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
limited to situations that qualify as catastrophic circumstances	обмежене ситуаціями, визнаними як катастрофічні обставини в ЄС	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	обмежуються ситуаціями, які кваліфікуються як катастрофічні обставини	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
Their positions shall not be combined	їх посади не можна поєднувати.	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	їхні посади не повинні суміщатися	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки

this Directive should lay down rules to strengthen the FIUs' ability	ця Директива повинна встановлювати правила для зміцнення здатності ПФР	Неправильний вибір контекстуального відповідника словосполучення	ця Директива повинна встановлювати правила для посилення спроможності ПФР	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
The fact ... should be clearly indicated	Необхідно чітко вказувати те, що ...	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	Слід чітко зазначати той факт, що...	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
a number, symbol or particular assigned to a natural person to uniquely identify	номер, символічний знак або опис , що приписують фізичній особі для того, щоб однозначно ідентифікувати	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	номер, символічний знак або особлива прикмета фізичної особі для однозначної ідентифікації	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
unless processing is allowed in specific cases	за винятком, якщо це дозволено в спеціальних випадках	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	за винятком випадків , коли обробка дозволена в конкретних випадках	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
whereby the use of the term 'racial origin' in this Regulation does not imply	а відтак використання терміна "расова приналежність" в цьому Регламенті не передбачає	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	при цьому використання терміна "расова належність (расове походження)" у цьому Регламенті не означає	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
silence, pre-ticked boxes or inactivity should not therefore constitute consent.	мовчання, автоматичне заповнення клітинок позначками або бездіяльність, відповідно , не становлять надання згоди	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	Тому мовчання, автоматичне заповнення клітинок позначками або бездіяльність не становлять надання згоди	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки

and that additional information for attributing the personal data to a specific data subject is kept separately.	а також якщо додаткову інформацію для приписування персональних даних до певного суб'єкта даних зберігають окремо	1. Неправильний вибір контекстуального відповідника слова. 2. Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	а також для окремого зберігання додаткової інформації для віднесення персональних даних до конкретного суб'єкта даних	1. У цьому контексті "віднесення" – правильний вибір відповідника. 2. У цьому контексті "конкретний" – правильний вибір варіанта відповідника
and online activity undertaken within the context of such activities.	і онлайн-діяльності, розпочатої у контексті такої діяльності	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	та онлайн-активність, що здійснюється в контексті такої діяльності	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
regardless of whether the processing itself takes place within the Union.	незалежно від того, чи відбувається власне опрацювання в межах Союзу	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	незалежно від того, чи відбувається саме опрацювання в межах Союзу	Вибирайте найбільш релевантний відповідник, використовуючи контекстні підказки
such as singling out , either by the controller or by another person to identify the natural person directly or indirectly	такі як відокремлення , контролером або іншою особою для ідентифікації фізичної особи прямо чи опосередковано	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	такий, наприклад, як виокремлення , контролером або іншою особою для прямої чи опосередкованої ідентифікації фізичної особи	Слово означає "singling out (an eligible person) for something"; враховуючи контекст, український переклад має бути "виокремлення"
available technology at the time of the processing and technological developments.	технології, наявні станом на момент опрацювання, і технологічні розробки	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	технології, доступні на момент обробки, та досягнення у технологіях	"available" в цьому контексті означає "доступні", а не "наявні" (які не можуть бути "досяжними")
This Regulation does not apply to... the free flow of personal data	Цей Регламент не застосовують до питань вільного поток у персональних даних	Неправильний вибір контекстуального відповідника слова	Цей Регламент не застосовується до питань ... вільного рух у персональних даних	В українській мові слово "рух", а не "потік", зазвичай сполучається з "персональними даними"

In order to ensure a consistent level of protection for natural persons throughout the Union	Для забезпечення послідовного рівня захисту фізичних осіб у всьому Союзі	1. Неправильний вибір контекстуального відповідника слова. 2. Неправильний вибір контекстуального відповідника словосполучення	З метою забезпечення однакового рівня захисту фізичних осіб на всій території Союзу	1. "Для" рідше використовується в юридичному письмі в цьому контексті. 2. У цьому контексті "однаковий" зазвичай сполучається зі словом "рівень"
the Union may adopt measures	Союз може ухвалювати інструменти	Неправильний вибір контекстуального еквівалента (гіперонім "measures" включає "instruments"); вони не є синонімами	Союз може вживати заходи	Подібно наступному: restrictive measures – обмежувальні заходи (санкції)
within the meaning of Directive (EU) 2016/680	у значенні Директиви (ЄС) 2016/680	Неправильний вибір контекстуального відповідника	у сенсі Директиви (ЄС) 2016/680	Слово "meaning" є неоднозначним і може перекладатися як або "значення (слова або словосполучення в мовній системі)" або "смісл (мовленнєвого акту або дискурсу/тексту)". (Тут мається на увазі "Директива" як текст)
European Monetary Union	Європейський валютний союз	Слово "європейський" є двозначним: 1) "загальноєвропейський", 2) "частково європейський"	Валютний союз ЄС	Всі організації ЄС не є загальноєвропейськими, тому правильним еквівалентом є "ЄС / Європейського союзу"

Примітка 1. Робота з багатозначністю у вихідному тексті є поширеним викликом для перекладачів. Перекладачі застосовують різні стратегії для усунення двозначності та створення точних і контекстуально відповідних перекладів. Деякі із цих стратегій передбачають:

(1) *аналіз контексту*: перекладачі ретельно аналізують навколишній контекст неоднозначного терміна або фрази, щоб зрозуміти його значення. Розглядаючи ширший контекст, вони можуть приймати обґрунтованіші рішення про те, як перекласти неоднозначний елемент;

(2) *дослідження*: перекладачі можуть проводити дослідження, щоб глибше зрозуміти предмет, культурні референції або ідіоматичні вирази, використані у вихідному тексті. Це допомагає їм приймати обґрунтовані рішення, коли вони мають справу з багатозначними словами або термінами;

(3) *консультації*: перекладачі можуть співпрацювати з експертами у відповідній галузі або консультуватися з колегами, щоб обговорити неоднозначні уривки й отримати уявлення про можливі інтерпретації;

(4) *примітки перекладача*: вони не є загальнозживаними у текстах ЄС, але в деяких випадках, коли вони представлені у вихідному тексті саме як примітки, перекладачі можуть додавати до перекладу пояснювальні примітки, щоб роз'яснити читачам неоднозначні моменти. Ці примітки допомагають читачам зрозуміти вибір, зроблений перекладачем, і контекст, що стоїть за цими рішеннями;

(5) *адаптація*: залежно від мовних і культурних відмінностей, перекладачі можуть адаптувати неоднозначний елемент, щоб зробити його зрозумілішим для цільової аудиторії, зберігаючи при цьому загальний зміст;

(6) *збереження двозначності*: у юридичних текстах не має бути двозначності, тому збереження двозначності може бути недоречним або навіть помилковим. Перекладачі можуть вирішити зберегти певну двозначність, якщо вони вважають, що це слугує меті тексту;

(7) *переформулювання або перефразування*: перекладачі можуть переформулювати або перефразувати неоднозначні речення, щоб усунути двозначність і надати чіткішого значення цільовою мовою;

(8) *співпраця з іншими колегами або перекладацтвами*: перекладачі можуть співпрацювати з ними, щоб прояснити двозначності й отримати уявлення про задум;

Отже, мета перекладача полягає в тому, щоб переклад точно передавав зміст вихідного тексту, враховуючи цільову аудиторію, культурні нюанси та мету перекладу. Стратегія, що використовується, може змінюватися залежно від конкретного контексту та характеру двозначності.

Примітка 2. Існує своєрідна перекладацька пастка або камінь спотикання при перекладі прикметника "європейський", який використовується в деяких назвах офіційних документів ЄС та назвах організацій, наприклад: Європейський Парламент, Європейський стовп соціальних прав, Європейський фонд адаптації до глобалізації, Європейський зелений курс, Європейська Комісія, Європейський Центральний Банк, Європейський суд аудиторів, Європейський інвестиційний банк, Європейська

лабораторія корпоративної звітності, Європейський фонд сільськогосподарських гарантій, Європейське бюро по боротьбі з шахрайством і т. п., через нерозрізнення "загальноєвропейського" та "частково європейського; Європейського Союзу (ЄС)" прикметника "європейський", що означає "такий, що належить або стосується Європи чи її народів". Оскільки прикметник вживається в назвах правових актів і назвах організацій ЄС, то в таких випадках було б точно і правильно перекладати "європейський" як "ЄС", або "Європейський Союз", оскільки вони стосуються лише ЄС, оскільки вони стосуються лише ЄС, а не Європи в цілому, наприклад, European Commission – Комісія Європейського Союзу, European Central Bank – Центральний Банк ЄС. Тому для ясності та прозорості перекладу, можливо, краще використовувати саме цей український еквівалент.

Таблиця 4

Помилки у перекладі модального дієслова "shall"

У юридичних текстах дієслово "shall" використовується для позначення наказу або зобов'язання, і лише в цьому значенні його рекомендують вживати юридичні мовознавці та перекладачі, а також виступають за його подальше використання. У перекладах обов'язкових для виконання правових актів ЄС відповідником "shall" в українській мові має бути "повинний / повинен", тоді як у перекладах необов'язкових для виконання правових актів ЄС можуть бути інші перекладні відповідники, зокрема переклад "shall+інфінітив" українською формою дієслова теперішнього часу або "слід", "потрібно" тощо.

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
The undersigned shall remain liable for payment	Особа, що підписалася нижче, несе відповідальність за сплату	Нерекомендований перекладний відповідник у нормативно-правових актах	Особа, що нижче підписалася, повинна залишатися відповідальною за сплату	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"
This undertaking shall be valid from the day of its approval	Це зобов'язання діє з моменту його визнання підрозділом гарантії	Нерекомендований перекладний відповідник у нормативно-правових актах	Це зобов'язання повинно набути чинності з дня його затвердження	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"
Their positions shall not be combined.	Їх посади не можна поєднувати	Нерекомендований перекладний відповідник в обов'язкових для виконання нормативно-правових актах	Їхні посади не повинні суміщатися	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"

The ICS inspectors shall be competent with regard to the products	Інспектори СВК компетентні у відношенні до продуктів	Нерекомендований перекладний відповідник в обов'язкових для виконання нормативно-правових актах	Інспектори СВК повинні бути компетентними щодо продукції	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"
This Directive shall not preclude Member States from maintaining or concluding bilateral or multilateral agreements	Ця Директива не перешкоджає державам-членам зберігати наявні або укласти нові двосторонні чи багатосторонні угоди	Нерекомендований перекладний відповідник в обов'язкових для виконання нормативно-правових актах	Ця Директива не повинна забороняти державам-членам продовжувати виконувати або укласти нові двосторонні або багатосторонні угоди	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"
The number of ICS inspectors shall be adequate	Кількість інспекторів СВК є відповідною	Нерекомендований відповідник у перекладі обов'язкових для виконання актах ЄС	Кількість інспекторів СВК повинна бути адекватною / відповідною	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"
The Commission shall adopt such authorisation decisions	Комісія ухвалює рішення про надання дозволу	Нерекомендований відповідник у перекладі обов'язкових для виконання актах ЄС	Комісія ухвалює такі рішення про надання дозволу	У необов'язкових для виконання актах прийнятною є юридична форма дієлова теперішнього часу
the reduced rates shall not be applied to undertakings	зменшені ставки не застосовуються до підприємств	Нерекомендований відповідник у перекладі обов'язкових для виконання актах ЄС	знижені ставки не застосовуються до підприємств	У необов'язкових для виконання актах прийнятною є юридична форма дієлова теперішнього часу
The ICS manager shall: (i) verify the eligibility of each member	Керівник СВК: верифікує відповідність кожного члена групи	Нерекомендований відповідник у перекладі обов'язкових для виконання актах ЄС	Керівник СВК повинний (i) перевірити відповідність кожного члена групи	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"

all the places of business ... shall be regarded as a single branch	усі осередки ведення комерційної діяльності необхідно вважати єдиною філією	Нерекомендований відповідник у перекладі обов'язкових для виконання актах ЄС	усі осередки ведення комерційної діяльності повинні вважатися єдиною філією	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"
all references ... shall be read as the 'Member State of reference'	всі покликання ... необхідно читати як покликання на "референтну державу-члена"	Нерекомендований відповідник у перекладі обов'язкових для виконання актах ЄС	всі покликання ... повинні читатись як покликання на "референтну державу-члена"	Для послідовності та ясності перекладу перевага надається "повинний"

Таблиця 5

Помилки в перекладі модального дієслова "should"

В юридичному письмі модальне дієслово "should" використовується для позначення дій чи відповідальності або обов'язків, які вказують на те, що має бути зроблено стосовно відповідного суб'єкта. У перекладах правових актів ЄС відповідником "should" в українському перекладі зазвичай є "повинний / повинен", де це можливо, або "слід" та подібні модальні слова, що позначають абсолютну імперативність.

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
they should apply it to all non-cross-border supplies of goods	вони мають застосовувати його до всіх постачань товарів	Загальноживане слово замість офіційного юридичного	вони повинні застосовувати його до всіх ... постачань товарів	Слід вживати відповідник "повинний" всюди там, де це доречно за контекстом
the restriction of processing should ... be ensured	обмеження опрацювання необхідно забезпечувати	Загальноживане слово замість офіційного юридичного	повинно забезпечуватися обмеження обробки даних	Слід вживати відповідник "повинний" всюди там, де це доречно за контекстом
The fact ... should be clearly indicated	Необхідно чітко вказувати те, що ...	Загальноживане слово замість офіційного юридичного	Слід чітко вказати той факт, що...	У цьому контексті перевага надається перекладному відповіднику "слід"

Any such exception should be limited to cases of imminent danger	Будь-який виняток повинен обмежуватися випадками наявності безпосередньої загрози	В юридичному тексті це небажана форма слова "повинний"	Будь-який такий виняток повинний обмежуватися випадками наявності безпосередньої загрози	Слід вживати відповідник "повиний" всюди там, де це доречно за контекстом
the Commission should be able to request additional information.	у Комісії має бути змога запитувати додаткову інформацію	Загальноживане слово замість офіційного юридичного	Комісія повинна мати можливість запитувати додаткову інформацію	Слід вживати відповідник "повиний" всюди там, де це доречно за контекстом
should not be regarded as recipients	не можна розглядати як одержувачів	Загальноживане слово замість офіційного юридичного	не повинні вважатися одержувачами (персональних даних)	Слід вживати відповідник "повиний" всюди там, де це доречно за контекстом
all interventions of the future CAP should be part of a strategic plan	усі втручання в рамках майбутньої CAP мають бути передбачені у стратегічному плані	Загальноживане слово замість офіційного юридичного	усі втручання в рамках майбутньої CAP повинні передбачатися у стратегічному плані	Слід вживати відповідник "повиний" всюди там, де це доречно за контекстом
certain public intervention periods should be extended.	періоди деяких держаних інтервенцій мають бути подовжені	Загальноживане слово замість офіційного юридичного	періоди деяких держаних інтервенцій повинні бути подовжені	Слід вживати відповідник "повиний" всюди там, де це доречно за контекстом
The principles of data protection should therefore not apply to anonymous information	Принципи захисту даних, відповідно, не можна застосовувати до анонімної інформації	Неправильний переклад модального дієслова (не юридичне вживання)	Тому принципи захисту даних не повинні застосовуватися до анонімної інформації	У цьому контексті прийнятним є регулярний відповідник "повинний"

Таблиця 6

Помилки в перекладі модального дієслова "would"

В юридичних текстах дієслово "would" зазвичай означає можливість або стосується майбутнього часу з точки зору минулого. Його українським еквівалентом є "могти" або, рідше, форма умовного способу дієслова.

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
the derogation would remove the opportunity to engage in that form of tax fraud	то такий відступ міг би виключити можливість використання зазначеної схеми податкового шахрайства	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	то таке відхилення від встановленого порядку може виключити використання зазначеної схеми податкового шахрайства	У цьому контексті слід вживати "може"
The decisions authorising the application of the GRCM would have a budgetary impact	Рішення, що дозволяють застосовувати УМРС, матимуть вплив на бюджет	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	Рішення, що дозволяють застосовувати УМРС, можуть мати вплив на бюджет	У цьому контексті слід вживати "можуть"
Such a market would provide a stable funding source for credit institutions	Такий ринок має стати стабільним джерелом фінансування для кредитних установ	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	Такий ринок може стати стабільним джерелом фінансування для кредитних установ	У цьому контексті слід вживати "може"
where disclosure of the information would be clearly disproportionate to the legitimate interests.	якщо розкриття такої інформації вочевидь буде непропорційне законним інтересам.	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	якщо розкриття такої інформації може бути явно не на користь законним інтересам	У цьому контексті слід вживати "може"

which would include types of intervention in certain sectors	який має визначати типи втручань у певних секторах	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	який може визначати типи втручань у певних секторах	У цьому контексті слід вживати "може"
the destruction of which would have a significant impact in a Member State	знищення якої матиме істотний вплив у державі-члені	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	знищення якої може мати істотний вплив у державі-члені	У цьому контексті слід вживати "може"
the likelihood of an event that may occur and would constitute a violation	імовірність події, що може настати та становитиме порушення	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	імовірність події, що може настати та становити порушення	У цьому контексті слід вживати "може"
in a manner that would permit the firearm to be reactivated in any way	у такий спосіб, що дозволив би будь-яким чином знову активувати вогнепальну зброю	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	у такий спосіб, що може будь-яким чином знову активувати вогнепальну зброю	У цьому контексті слід вживати "може".
which would otherwise be satisfied at market conditions by energy generation processes other than cogeneration	який в іншому разі був би задоволений на ринкових умовах іншими процесами виробництва енергії, ніж когенерація	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки "would" тут позначає можливість	який в іншому разі може задовольнятися на ринкових умовах іншими процесами виробництва енергії, ніж когенерація	У цьому контексті слід вживати "може"

that would be defined as social protection benefits if they were provided in cash	які вважалися б соціальними виплатами, якби вони надавались у грошовій формі	Неправильний вибір еквівалента перекладу, оскільки тут мається на увазі можливість дії	які можна визначити як соціальна допомога або пільги, якби вони надавались у грошовій формі	У цьому контексті слід перекладати як "можна визначити"
For military applications, the occupancy status of the protected space would be that applicable during a combat situation	Для воєнного застосування, "зайнятий" статус захищеного простору застосовується в бойових умовах	Неправильний вибір перекладного відповідника, оскільки тут мається на увазі "можливість"	Для воєнного застосування "зайнятий" статус захищеного простору може застосовуватися щодо бойових умов	У цьому контексті "would" слід перекладати як "може"

Примітка. У спеціалізованих текстах "would" часто використовується для опису можливої або, навпаки, малоймовірної дії чи сценарію в майбутньому. Це також стосується юридичних текстів, де "would" часто перекладається як "могти" у відповідній формі теперішнього часу: Невиконання відповідачем рішення суду призведе до застосування до нього санкцій. – За невиконання вимог судового рішення на позивача можуть накладатися санкції; Угода може вважатися дійсною, якщо обидві сторони підпишуть та обміняються необхідними документами. – Договір буде вважатися дійсним, якщо обидві сторони підпишуть та обміняються необхідними документами.

Таблиця 7

Помилки в перекладі інтернаціоналізмів ("хибних друзів перекладача")

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
the insertion of certain technical terms in the Ukrainian language.	додавання деяких технічних термінів українською мовою	Дослівний переклад не враховує іншого значення інтернаціоналізму	додавання деяких спеціальних термінів українською мовою	Слово "technical" має принаймні два значення: "технічний" (що стосується техніки – <i>technical services</i>) та "спеціальний" (що стосується галузі науки або техніки – <i>technical term</i>)
internal inspections, approval of new members or new production units	внутрішні інспектування , затвердження нових членів або нових виробничих підрозділів	У цьому контексті "inspection" має значення "проведення перевірки", а його український еквівалент у формі множини іменника майже не вживається, особливо в юридичних текстах	внутрішні перевірки , затвердження нових членів або нових виробничих підрозділів	Звично в юридичних документах використовується відповідник "проведення перевірок" або "перевірки"

the activities of an establishment of a controller or a processor (of personal data)	діяльності установи контролера або процесора	Слово "процесор" не використовується для позначення посади або людини	діяльності установи контролера або обробника (оброблювача)	У цьому контексті "processor" означає "обробник (особа, яка здійснює обробку)"
That programme shall set out the means by which, and the intervals, at which the data and other necessary evidence will be collected.	Зазначена програма повинна визначати засоби збирання даних та інших необхідних доказів та інтервали, через які їх необхідно збирати	Занадто дослівний переклад фрагмента, включаючи інтернаціоналізм	Ця програма повинна визначати засоби, за допомогою яких і з якою періодичністю збиратимуться дані та інші необхідні докази	У цьому контексті "interval" має значення періодичності

Таблиця 8

Помилки в перекладі словосполучень

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
and, as far as possible, of the recipient of the results of the query or search	і, якщо можливо, одержувача результатів запиту чи пошуку	У перекладі втрачена сутність міри	і, наскільки це можливо, одержувача результатів запиту або пошуку	У цьому контексті "as far as possible" означає не тільки можливість, але й найвищий ступінь її реалізації
In accordance with the Interinstitutional Agreement of 13 April 2016 on Better Law-Making	Відповідно до Міжінституційної угоди про краще законотворення від 13 квітня 2016 року	Дослівний переклад. Розмовне словосполучення замість офіційного	Відповідно до Міжвідомчої угоди від 13 квітня 2016 року про вдосконалення законотворчої діяльності	Це та подібні англійські словосполучення з прикметником у порівняльній формі або Participle II як означення зазвичай перекладаються сполученням іменників, друге з яких є сзначенням: higher wages – підвищення зарплати; increased migration – збільшення міграції
this Directive should lay down rules to strengthen the FIUs' ability	ця Директива повинна встановлювати правила для зміцнення здатності ПФР	Недоречний та доволі дослівний переклад	ця Директива повинна встановлювати правила для посилення спроможності ПФР	Необхідно використовувати відповідні доречні словосполучення.

Any use for purposes beyond those originally approved should be made subject to the prior consent of that FIU.	Будь-яке її використання для цілей, що виходять за межі початку схвалених, вимагає попередньої згоди відповідного ПФР	Словосполучення "subject to" точно не перекладене	Будь-яке її використання з метою, що виходять за межі початково затверджених, повинна здійснюватися за умови попередньої згоди такого ПФР	"subject to" є важливим елементом смислу фрагмента, який має бути переданий експліцитно
To the extent that tax authorities and anti-corruption agencies are competent for the prevention	Якщо податкові органи та суб'єкти у сфері протидії корупції здійснюють діяльність із запобігання	Міра компетентності не представлена в явному вигляді	Тією мірою, у якій податкові та антикорупційні органи уповноважені запобігати	У цьому контексті важливо визначити міру компетентності
they should also be considered authorities that can be designated for the purposes of this Directive.	їх також необхідно розглядати як органи , що можуть бути призначені для цілей цієї Директиви	Неправильний вибір контекстуального перекладного відповідника	вони також повинні вважатися органами , які можуть бути призначені для цілей цієї Директиви	Тут "органи" не "розглядаються", а "вважаються" (згідно з цією Директивою)
and without being able to defer payment beyond a period of 30 days from the date of application	і не пізніше ніж протягом 30 днів із дати звернення	Неточний і непрозорий переклад	і без можливості відстрочки платежу на період понад 30 днів із дати звернення	У цьому контексті "defer" є важливим елементом речення, який має бути перекладений експліцитно
with respect to the goods described below	у зв'язку з описаними нижче товарами	Недоречний і неточний переклад значення словосполучення "in relation to"	щодо товарів, описаних нижче,	Оскільки у цьому контексті "with respect to" має значення "відносно", то його доцільно перекласти як "щодо" для більшої прозорості перекладу

and where relevant , to the members of the group	і, у відповідних випадках, членам групи	Не зовсім прозорий переклад	а також, за необхідності , членам групи	У цьому контексті краще перекладати це словосполучення як "за необхідності"
or, where appropriate , the approval of new production units	або, у відповідних випадках, затвердження нових виробничих підрозділів	Не зовсім прозорий переклад	або, де це доречно , затвердження нових виробничих підрозділів	У цьому контексті переклад "де це доречно" є точнішим і прозорим
is the subject of a specific Union legal act.	поширюється застосування спеціального нормативно-правового акта Союзу	Стійке словосполучення "be the subject" зі сталим значенням було перекладено довільно	є предметом окремого правового акта Союзу	"є предметом окремого..." – це стандартна фраза в українській юридичній мові
To determine whether a natural person is identifiable, account should be taken of all the means reasonably likely to be used	Щоб встановити можливість ідентифікації фізичної особи, необхідно взяти до уваги всі способи, що будуть використані з високою ймовірністю	Неправильний вибір контекстуального відповідника. У реченні не йдеться про "високу ймовірність"	Щоб визначити, чи можна ідентифікувати фізичну особу, слід враховувати всі засоби, які з достатнім ступенем імовірності можуть бути використані	Оскільки в реченні йдеться саме про достатній рівень імовірності, то "з достатнім ступенем" – це правильний вибір перекладацького відповідника
technology at the time of the processing and technological developments .	технології станом на момент опрацювання і технологічні розробки	Доволі дослівний переклад через переклад слова "developments" як "розробки" (у реченні згадується сучасна технологія)	технології на момент обробки та досягнення у технологіях	Термін "technological development" означає "безперервний і систематичний розвиток і вдосконалення технології з плином часу"

to personal data rendered anonymous in such a manner that the data subject is not or no longer identifiable	до персональних даних, що стали анонімними у такий спосіб, що суб'єкта даних неможливо чи більше неможливо ідентифікувати	Неправильний вибір контекстуального відповідника (дослівний переклад)	до персональних даних, знеособлених таким чином, що суб'єкт даних неможливо або більше неможливо ідентифікувати	Тут "знеособлений" є прийнятним юридичним відповідником
---	---	---	---	---

Примітка. Точний переклад груп слів і словосполучень має вирішальне значення для підтримання послідовності та ясності юридичних текстів, оскільки навіть незначні помилки у тлумаченні та перекладі можуть призвести до різного застосування закону в різних державах-членах, що потенційно може призвести до судових спорів або неправильного застосування політики ЄС.

Складність юридичної мови додає ще один рівень викликів до процесу перекладу, оскільки юридичні тексти часто містять багатослівні спеціальні терміни та іменникові словосполучення, які можуть не мати прямих еквівалентів у всіх мовах ЄС. Це вимагає не лише глибокого розуміння мови оригіналу та мови перекладу, але й всебічного розуміння юридичних понять, термінології та структури слів. Неправильний або неоднозначний переклад може змінити зміст закону, що призведе до різного тлумачення та застосування. Це може підірвати єдність законодавства в ЄС, що є необхідною умовою для справедливої та згуртованої правової системи. З розвитком правової бази та юридичних мов ЄС змінюються також значення та конотації фраз. Перекладачі повинні бути чуливими до цих нюансів, щоб гарантувати, що переклади залишатимуться актуальними та точними протягом тривалого часу.

Важливість правильного перекладу груп слів та іменникових словосполучень у правових актах ЄС виходить за рамки юридичної точності і стосується ширшого контексту підтримки єдності та довіри всередині ЄС. Неточний переклад фраз може призвести до непорозумінь, підірвати довіру та перешкоджати співпраці, що шкодить досягненню мети ЄС – єдності.

Таблиця 9

Необґрунтоване додавання слів, відсутніх у вихідному тексті

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений /кращий переклад	Коментарі
Redundant and obsolete definitions and provisions ... should be deleted.	Зайві та застарілі терміни й означення та положення слід вилучити	Додавання слова, відсутнього у вихідному реченні через, можливо, неуважність	Зайві та застарілі визначення/ дефініції та положення потрібно вилучити	Текст перекладу повинен бути ретельно відредагований. Необхідно використовувати інструмент забезпечення якості перекладу з модулем перевірки термінології
that may be applied in case of catastrophic circumstances for ... wine production in terms of derogations and their conditions .	можна застосовувати ... для виробництва ... вина в порядку відступів, і умов застосування останніх умов	Додане зайве слово	можна застосовувати у випадку катастрофічних обставин ... з огляду на відступи та їхніх умов	Неуважність перекладача та/або відсутність редагування

Таблиця 10

Стиль – бажане додавання слів для прозорості та ясності перекладу

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
should not be regarded as recipients	не можна розглядати як одержувачів	Непрозорий переклад	не можна розглядати як одержувачів персональних даних	Для більшої прозорості іменник повинен використовуватися з раніше згаданим означенням
The requests for disclosure sent by the public authorities	Запити на розкриття, які надають органи публічної влади	Непрозорий переклад	Запити на розкриття персональних даних, які надають органи публічної влади	Для більшої прозорості іменник повинен використовуватися з раніше згаданим означенням
in order to ensure similar treatment and compliance across the Union	з метою забезпечення однакового підходу та дотримання по всьому Союзу	Непрозорий переклад	з метою забезпечення однакового підходу та дотримання зобов'язань по всьому Союзу	Для більшої прозорості іменник повинен використовуватися з раніше згаданим означенням
the development of covered bonds in the Union	розвиток облігацій з покриттям у Союзі	У цьому випадку "розвиток" вимагає вживання означення на кшталт "ситуація"	розвиток ситуації з облігаціями з покриттям у Союзі	Для більшої прозорості з іменником слід використовувати контекстно-визначене означення
Proof of Union Status (PoUS)	Підтвердження статусу Союзу (PoUS)	Неправильний вибір перекладного відповідника	Система підтвердження належності до Митного союзу ЄС (PoUS)	Оскільки це назва системи, у перекладі слід використовувати слово "Система"

Таблиця 11

Стилістично неправильний вибір слів

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
Effective protection of personal data throughout the Union requires the strengthening and setting out in detail of the rights of data subjects	Дієвий захист персональних даних у всьому Союзі вимагає зміцнення та детального опису прав суб'єктів даних	Неправильний вибір слів та розмовний переклад приименниково-іменникової фрази	Ефективний захист персональних даних на всій території Союзу вимагає посилення та детального формулювання прав суб'єктів даних	У виборі еквівалентів слів і словосполучень слід дотримуватися офіційно-ділового стилю
the possibility to use pollen from organic apiculture	можливість використовувати пилок з органічного бджільництва	Вживання дієслова замість іменника в типовому іменниковому словосполученні	можливість використання пилку з органічного бджільництва	Слід уникати дослівного перекладу словосполучень
Those records shall contain at least the following information	Облікові записи повинні містити принаймні таку інформацію	Це слово не є типовим для юридичного стилю	Ці записи повинні містити щонайменше таку інформацію	Потрібно використовувати слово офіційно-ділового стилю
In order to ensure a consistent level of protection for natural persons throughout the Union	Для забезпечення послідовного рівня захисту фізичних осіб у всьому Союзі	Неправильний стилістичний вибір слів і фраз	З метою забезпечення однакового рівня захисту фізичних осіб на всій території Союзу	У юридичному письмі слід використовувати офіційні слова та фрази
except in duly justified circumstances	крім як за належним чином обґрунтованих обставин	Неправильний стилістичний вибір фрази	за винятком належним чином обґрунтованих обставин	У юридичному письмі слід використовувати офіційні фрази

but can rather , by reason of the need to further develop the covered bond market	а радіше , з огляду на необхідність подальшого розвитку ринку облігацій з покриттям	Слово не використовується в юридичних текстах. У розмовних реченнях з порівняльними зворотами вживається у значенні "швидше"	а скоріше (натомість) через необхідність подальшого розвитку ринку облігацій з покриттям	В юридичному письмі слід використовувати слова офіційно-ділового стилю
the rules referred to in paragraph 1 of this Article	правила, згадані в параграфі 1 цієї статті	Недоречне загальноживане слово замість офіційного	норми, наведені в параграфі 1 цієї статті	В юридичному письмі слід використовувати слова офіційно-ділового стилю
should not be covered by this Directive	Ця Директива не повинна охоплювати	Загальноживане слово замість юридичного терміна	Ця Директива не повинна поширюватися на	В юридичному письмі слід використовувати слова офіційно-ділового стилю

Примітка. Використання неформальної мови та змішування мовних стилів і реєстрів при перекладі правових актів ЄС може призвести до низки негативних наслідків. Юридичні тексти характеризуються специфічним реєстром, який є формальним, точним і часто технічним. Такий стиль обирається навмисно, щоб передати серйозність, авторитетність і ясність, необхідні для юридичної документації. Коли перекладачі ненавмисно або навмисно вводять неформальну мову або змішують мовні реєстри, це може підірвати офіційність і точність перекладу правового акта. Неформальній мові часто бракує точності, необхідної в юридичних текстах, що може призвести до двозначності та неправильного тлумачення закону. Така неточність є не лише мовною проблемою, але й може мати реальні юридичні наслідки, потенційно призводячи до суперечок щодо тлумачення закону та його застосування.

Крім того, використання неформальної мови або змішаних реєстрів може вплинути на сприйняття професійності та достовірності юридичного документа. Юридичні тексти слугують не лише інструментами права, а й відображенням авторитету та легітимності законодавчого органу. Коли ці тексти перекладаються недбалим тоном або невідповідним стилем, це може зменшити повагу та довіру до цих документів з боку громадськості та юристів-професіоналів. Крім того, у контексті ЄС, де правові акти повинні перекладатися кількома мовами, дотримання єдиного офіційного стилю в усіх перекладах є важливим для забезпечення того, щоб усі мовні версії були однаково авторитетними та достовірними. Відхилення в стилі та реєстрі можуть призвести до невідповідностей між різними мовними версіями, що ще більше ускладнює юридичний процес і потенційно впливає на однакове застосування права в державах-членах.

Таблиця 12

Стиль – синтаксичні та морфологічні помилки

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
Member States should be required to ensure that the competent authorities performing covered bond public supervision take into account all relevant circumstances in order to ensure a consistent application of administrative penalties or other administrative measures and the level of those penalties	Держави-члени зобов'язані забезпечити, щоб компетентні органи, які здійснюють публічний нагляд за облігаціями з покриттям враховували всі відповідні обставини, щоб гарантувати послідовне застосування адміністративних санкцій або інших адміністративних заходів у Союзі, при визначенні типу адміністративних санкцій або інших адміністративних інших адміністративних заходів і рівня таких санкцій	Два однорідні підрядні речення вводяться одним сполучником "щоб", що робить речення не зовсім прозорим і складним для сприйняття	Держави-члени повинні бути зобов'язані забезпечити, щоб компетентні органи, які здійснюють державний нагляд за облігаціями з покриттям, брали до уваги всі відповідні обставини з метою забезпечення послідовного застосування адміністративних санкцій або інших адміністративних заходів на всій території Союзу для визначення виду адміністративних санкцій або інших адміністративних заходів та рівня таких санкцій	Для більшої чіткості та прозорості одне з підрядних речень слід перетворити у прийменниково-іменикову фразу

where the request is motivated by concerns relating to the prevention,	коли такі запити зумовлені міркуваннями, що пов'язані із запобіганням тяжким злочинам	Непотрібне використання підрядного речення замість коротшої (іменникової або дієприкметникової) конструкції	коли такий запит зумовлений міркуваннями, пов'язаними із запобіганням тяжким злочинам	Для більшої ясності в юридичних текстах краще використовувати дієприкметникові звороти, ніж підрядні речення
This Regulation does not apply to issues of protection of fundamental rights	Цей Регламент не застосовують до питань захисту фундаментальних прав	Неозначено-особова форма дієслова не зовсім характерна для юридичного письма	Цей Регламент не застосовується до питань захисту основних прав	В юридичних текстах слід вживати безособові, а не неозначено-особові речення
This Regulation does not apply to the processing of personal data	Цей Регламент не застосовують до опрацювання персональних даних	Неозначено-особова форма дієслова не зовсім характерна для юридичного письма	Цей Регламент не поширюється на обробку персональних даних	В юридичних текстах слід вживати безособові, а не неозначено-особові речення
which are not necessarily carried out	які необов'язково виконують	Неозначено-особова форма дієслова не зовсім характерна для юридичного письма	які не обов'язково виконуються	В юридичних текстах слід вживати безособові, а не неозначено-особові речення
to further specify the application of the rules of this Regulation.	для більш детального уточнення застосування норм цього Регламенту	Неправильна форма порівняльного ступеня прикметника	для докладнішого (або подальшого) уточнення застосування норм цього Регламенту	У юридичних текстах слід використовувати лише граматично правильні форми слів

They shall be protected by appropriate measures...	Вони повинні бути захищені належними заходами захисту	Небажана пасивна форма дієслова	Вони повинні захищатися належними заходами...	В юридичних текстах перевага надається активній формі дієслова, а не пасивній
Where this Regulation provides for specifications or restrictions of its rules by Member State law	Якщо цим Регламентом передбачено уточнення або обмеження його норм законодавством держав-членів	Небажана пасивна форма	Якщо цей Регламент передбачає уточнення або обмеження його норм законодавством держави-члена	В юридичних текстах перевага надається активній формі дієслова, а не пасивній
The logs shall be made available	Такі журнали повинні бути надані ...	Небажана пасивна форма дієслова	Такі журнали повинні ...надаватися	В юридичних текстах перевага надається активній формі дієслова
they should apply it to all non-cross-border supplies of goods	вони мають застосовувати його до всіх постачань товарів і надання послуг, інших ніж транскордонні	Складна для розуміння структура дослівно перекладеного речення	вони повинні застосовувати його до всіх нетранскордонних постачань товарів і надання послуг	Слід використовувати чіткі та прозорі мовні фрази та структури
that the amount is equivalent to what would be charged under similar circumstances	щоб сума була еквівалентною сумі, що була б стягнута за аналогічних обставин	Недоречна та небажана пасивна форма дієслова	Щоб сума була еквівалентною сумі, яка стягувалася б за аналогічних обставин	Слід надавати перевагу активній зворотній формі дієслова.
which are not necessarily carried out	які необов'язково виконують	Недоречна неозначено-особова форма дієслова	які не обов'язково виконуються	У юридичних текстах перевага надається безособовим, а не неозначено-особовим реченням

Given the unexpected effects that the application of the GRMC might have on the functioning of the internal market because of a possible shift in fraud to other Member States that do not apply the GRMC	З огляду на несподівані наслідки для функціонування внутрішнього ринку, що їх може спричинити застосування УМРС через можливе переміщення шахрайства до інших держав-членів, що не застосовують УМРС	Стилістично неприпустимий повтор сполучного слова	Враховуючи непередбачувані наслідки, які застосування УМРС може мати для функціонування внутрішнього ринку через можливе переміщення шахрайства до інших держав-членів, що не застосовують УМРС	Для введення різних означальних підрядних речень в одному складнопірядному реченні слід використовувати різні сполучні слова (що, який)
---	--	---	---	---

Примітка 1. Синтаксичні та морфологічні відмінності між різними мовними версіями нормативно-правового акта можуть призвести до відмінностей у його тлумаченні та застосуванні. Іншими словами, підвищення рівня вільного володіння кожною мовною версією може потенційно зменшити однаковість у розумінні та застосуванні тексту. Дотримання синтаксичного узгодження допомагає досягти семантичної узгодженості. Це означає, що паралельна побудова речень і словосполучень з однаковим граматичним розташуванням іменників і дієслів допомагає оцінити та визначити еквівалентне значення юридичних і спеціальних термінів, а також загальноновживаних слів.

Примітка 2. Зі стилістичних міркувань сполучні слова "який" або "що" не слід повторювати в одному реченні для введення означального підрядного речення – у цьому випадку доцільно використовувати кожне з них. Сполучник "який" рекомендується використовувати у складнопірядному реченні з одним підрядним означальним, а "що" – у складнопірядному реченні з двома однорідними підрядними означальними, одне з яких має бути введене сполучником "який".

Таблиця 13

Росіянізми в перекладах

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
The expenses incurred as a result of granting this additional period	Витрати, що виникли в результаті надання цього додаткового періоду	Запозичення слова з російської мови	Витрати, понесені внаслідок надання цього додаткового періоду	В українській мові слід уникати росіянізмів
Their positions	Їх посади	Калька з російської мови	Їхні посади	В українській мові "їхній" вживається як атрибут іменника, тоді як "їх" вживається лише як доповнення до присудка (об'єкт)
when implementing	у ході виконання	Запозичення з російської мови	під час виконання	В українській мові слід уникати росіянізмів
in the application of this Regulation	у ході застосування цього Регламенту	Запозичення з російської мови	під час застосування / у застосуванні цього Регламенту	В українській мові слід уникати росіянізмів
When allocating public funds	При виділенні публічних коштів	Запозичення прикметника з російської мови	Під час (у разі) виділення державних коштів	В українській мові слід уникати росіянізмів
that has several consequences	призводить до ряду наслідків	Запозичення з російської мови.	призводить до низки / певних наслідків	В українській мові слід уникати росіянізмів
and as such they fall under	і в силу цього підпадають	Запозичення фрази з російської мови	і через це / з огляду на це підпадають	В українській мові слід уникати росіянізмів

in the course of a purely personal or household activity	у ході суто особистої або побутової діяльності	Запозичення фрази з російської мови	у суто особистій або побутовій діяльності / під час особистої або побутової	В українській мові слід уникати росіянізмів
which are not necessarily carried out for the purposes of the prevention, investigation...	які необов'язково виконують для цілей запобігання, розслідування	Запозичення фрази з російської мови	які не обов'язково виконуються з метою запобігання, розслідування	В українській мові слід уникати росіянізмів
by whom and for what purpose [they are gathered]	хто їх [про дані] і для якої цілі збирає	Калькування з російської. Погане знання української юридичної термінології	ким і з якою метою [збираються дані]	У юридичних текстах слід використовувати узагальнену форму однини іменника "мета". В українській мові слід уникати росіянізмів
personal data revealing racial or ethnic origin	персональні дані, що розкривають расову або етнічну приналежність	Погане знання української юридичної термінології	персональні дані, що розкривають расову або етнічну належність (або походження)	В українській мові слід уникати росіянізмів
as the context of their processing could create significant risks	оскільки контекст їхнього опрацювання може створити істотні ризики	Неправильне вживання присвійного займенника	оскільки контекст їх обробки може створювати значні ризики	В українській мові слід уникати росіянізмів

Примітка. Забруднення перекладів українських правових актів росіянізмами має значні негативні наслідки як з мовної, так і з культурної точки зору. Наявність таких слів в українських перекладах правових документів ЄС може призвести до непорозумінь та неправильного тлумачення закону. Юридична мова є точною і залежить від контексту; навіть незначні відхилення у формулюваннях можуть змінити передбачуване значення правових положень, що призведе до потенційного

неправильного застосування закону. Це особливо важливо в контексті українського законодавства, де юридична термінологія та формулювання ретельно підібрані, щоб відобразити унікальні аспекти правової системи та державного управління країни. Введення росіянізмів, які можуть мати різні конотації або правові наслідки, може спотворити первісне значення та наміри українських текстів. Це не лише підриває точність перекладу, але й може мати реальні правові наслідки, впливаючи на відправлення правосуддя та застосування законів.

Крім того, використання росіянізмів в українських юридичних перекладах має ширші культурні та політичні наслідки. Україна як суверенна держава з власною мовою та правовою системою прагне підтримувати та розвивати свою мовну ідентичність. Введення російських термінів в офіційні юридичні тексти можна розглядати як форму мовного нав'язування, що розмиває самобутність української мови. Це особливо чутливо з огляду на історичний та політичний контекст між Україною та Росією. Таке мовне забруднення може сприйматися як підрив українського суверенітету та культурної ідентичності. У сфері права та управління, де мова відіграє ключову роль у визначенні національної ідентичності та утвердженні незалежності, дотримання мовної чистоти в юридичних перекладах є не лише питанням точності, а й утвердженням політичної та культурної автономії.

Таблиця 14

Помилки у перекладі абrevіатур

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
Since the CAP needs to sharpen its responses to the challenges	Оскільки в CAP потрібно уточнити механізми реагування на виклики	Абревіатура запозичується з ВТ, а не транслітерується або перекладається	Оскільки Спільна сільськогосподарська політика (ССП) потребує вдосконалення механізмів реагування на виклики	Оскільки абревіатура вже досить поширена, то у перекладі її слід подавати як "ССП" у дужках з повною формою "Спільна сільськогосподарська політика", що стоїть перед абревіатурою
the International Organisation of Vine and Wine (OIV)	Міжнародної організації виноградарства й виноробства (OIV)	Абревіатура запозичується з ВТ, а не транслітерується або перекладається.	Міжнародна організація виноградарства та виноробства (МОВВ)	Оскільки абревіатура досить поширена, то її слід подавати в перекладі як "МОВВ", а потім її повну форму
multi-annual strategic plan for customs, ' MASP-C '	багаторічний стратегічний план щодо митних електронних систем, " MASP-C "	Неправильна пунктуація	багаторічний стратегічний план щодо митних електронних систем (MASP-C)	Абревіатура повинна подаватися за повною формою в дужках, а не відокремлюватися від останньої комою
existing trans-European EORI system	наявної тран'європейської системи EORI	Не наводиться повна форма абревіатури	існуючої загальноєвропейської Системи реєстрації та ідентифікації економічних операторів (EORI)	Для більшої прозорості та точності імпортовані абревіатури мають бути подані в перекладі в повній формі

Примітка. Переклад абrevіатур у правових актах являє собою унікальний набір викликів, насамперед через точність і специфічність, яких вимагає юридична мова. Абrevіатури, які часто використовуються для скорочення складних юридичних термінів або посилань, можуть суттєво відрізнитися в різних правових системах і мовах. Однією з основних проблем є відсутність прямих еквівалентів для певних скорочень у мові перекладу. Це може призвести до плутанини або неправильного тлумачення, якщо перекладач не знайомий з юридичною термінологією та конвенціями як мови оригіналу, так і мови перекладу. Крім того, деякі абrevіатури можуть мати кілька значень або використовуватися в різних контекстах у межах однієї правової системи, що додає ще один рівень складності до процесу перекладу.

Щоб долати такі труднощі, перекладачі повинні застосовувати ретельний підхід, достеменно досліджуючи кожен абrevіатуру та її використання в конкретному правовому контексті. Перекладачам важливо розуміти не лише буквальне значення абrevіатури, а й її правові наслідки та застосування. У цьому процесі неоціненну допомогу може надати співпраця з юридичними експертами або використання спеціалізованих юридичних словників. Крім того, важливим є дотримання послідовності в усьому документі. Перекладачі повинні з самого початку розробити чітку стратегію роботи з абrevіатурами, вирішивши, чи перекладати їх, чи транслітерувати, чи пояснювати у виносках або глосарії. Такий підхід допомагає зберегти юридичну точність і читабельність документа. Задля прозорості слід наводити повний переклад абrevіатури, а потім або відповідну абrevіатуру, прийняту в українській мові, або імпортовану абrevіатуру в її англійській формі.

Крім того, для перекладача дуже важливо бути в курсі змін та розвитку юридичної термінології. Юридична мова динамічна, а абrevіатури із часом змінюються. Постійний професійний розвиток і робота з юридичними текстами як мовою оригіналу, так і мовою перекладу, допомагають перекладачам залишатися в курсі подій. Якщо в мові перекладу немає прямих еквівалентів абrevіатур, ефективними стратегіями можуть бути створення стандартизованого перекладу або надання пояснювальних приміток. Це не лише забезпечить зрозумілість для читача, але й збереже цілісність юридичного тексту. Зрештою, мета полягає в тому, щоб створити юридично точний, культурно чутливий і мовно зрозумілий переклад – завдання, яке вимагає високого рівня професіоналізму та уваги до деталей у сфері юридичного перекладу.

Таблиця 15

Орфографічні помилки

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
national standard for organic and bio-dynamic produce	національний стандарт органічного та біо-динамічного виробництва	Неправильне написання слова	національний стандарт органічного та біодинамічного виробництва	В українській мові це слово пишеться без дефіса, разом
which allow credit institutions investing in covered bo	що дозволяє кредитним установам, які інвестують у облігації з покриттям	Неправильне використання форми применника	що дозволяє кредитним установам, які інвестують в облігації з покриттям	За правилами українського правопису рекомендується використовувати форму "в", якщо наступне слово починається з голосної
the conditions under which credit institutions	умов, на яких кретині установи	"кретини" замість "кредитні" через не уважність перекладача та/або погане редагування	умов, на яких кредитні установи	Ретельна перевірка орфографії слів має здійснюватися за допомогою найкращих програм для перевірки орфографії
competent for the prevention	відповідальним на запобігання кримінальним злочинам	Неправильний применник через (можливо) відсутність належної уваги та/або редагування	відповідальним за запобігання кримінальним злочинам	Ретельна перевірка написання фраз має здійснюватися за допомогою найкращого граматичного редактора

with respect to criminal offences	стосовно кримінальних злочинам	Неправильний відмінок слова використано через (можливо) брак належної уваги та/або редагування	стосовно кримінальних злочинів	Ретельна перевірка відмінка слів має здійснюватися за допомогою найкращого граматичного редактора
which are not necessarily carried out	які необов'язково виконують	Злите написання двох слів (разом) через, можливо, брак належної уваги та/або редагування	які не обов'язково виконуються	Ретельна перевірка правопису повинна здійснюватися за допомогою найкращої програми перевірки орфографії

119 **Примітка.** Орфографічні помилки у наведених вище українських перекладах здебільшого виникають через неухважність перекладача та погане редагування, тому для їх уникнення слід використовувати найкращі інструменти перевірки орфографії. Знання відмінностей між правилами правопису в англійській та українській мовах є необхідним для перекладача.

Таблиця 16

Пунктуаційні помилки

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
The number of ICS inspectors shall be adequate and proportional in particular to the type, structure, size	Кількість інспекторів СВК є відповідною та пропорційною, зокрема: типу, структурі, розміру	Недоречна двокрапка	Кількість інспекторів СВК повинна бути відповідною та співрозмірною, зокрема, типу, структурі, розміру	Після слова "зокрема" слід ставити кому. Ретельна перевірка пунктуації має бути здійснена за допомогою найкращої програми перевірки орфографії
In order to assess the application of this Directive, the Commission should, in close cooperation with EBA, monitor	Щоб оцінити застосування цієї Директиви, Комісія повинна, у тісній співпраці з ЕВА, здійснювати моніторинг	Зайві коми внаслідок копіювання пунктуації оригіналу	Щоб оцінити застосування цієї Директиви, Комісія повинна в тісній співпраці з ЕВА здійснювати моніторинг ...	Обставини як член речення не відокремлюються комами. Ретельна перевірка пунктуації має бути виконана за допомогою найкращої програми перевірки орфографії
can issue covered bonds, by laying down the product requirements	можуть випускати облігації з покриттям, шляхом встановлення для кредитних установ вимог	Копіювання пунктуації оригіналу. Тут не повинно бути коми	можуть випускати облігації з покриттям шляхом встановлення для кредитних установ вимог	Обставини як член речення не відокремлюються комами. Ретельна перевірка пунктуації має бути виконана за допомогою найкращої програми перевірки орфографії

The Commission should, no more than two years after the date	Комісія повинна, не пізніше ніж через два роки з дати	Копіювання пунктуації оригіналу. Тут не повинно бути коми	Комісія повинна не пізніше ніж через два роки з дати	Обставини як член речення не відокремлюються комами. Ретельна перевірка пунктуації має бути виконана за допомогою найкращої програми перевірки орфографії
submit a report thereon to the European Parliament and to the Council, together with a legislative proposal, if appropriate	подати такий звіт Європейському Парламенту і Раді разом із законодавчою пропозицією, за необхідності	Копіювання пунктуації оригіналу; тут не повинно бути коми; неправильне місце обставини	за необхідності подати такий звіт Європейському Парламенту і Раді разом із законодавчою пропозицією	Ретельна перевірка пунктуації та граматики має бути виконана за допомогою найкращої програми перевірки орфографії
Where necessary, the Commission should be able to request additional information.	У разі необхідності, у Комісії має бути змога запитувати додаткову інформацію.	Копіювання пунктуації оригіналу. Тут не повинно бути коми	У разі необхідності у Комісії має бути змога запитувати додаткову інформацію.	Обставини не відокремлюються комами. Ретельна перевірка пунктуації має бути здійснена за допомогою найкращої програми перевірки орфографії
refine the identification of energy poverty, where relevant	вдосконалити визначення енергетичної бідності, у відповідних випадках.	Копіювання пунктуації оригіналу. Тут не повинно бути коми	вдосконалити у відповідних випадках визначення енергетичної бідності	Обставини не відокремлюються комами. Слід ретельно перевіряти правопис та граматику в перекладі

the following indent is inserted between Turkey and Northern Ireland	доповнити таким абзацом між Туреччиною та Північною Ірландією	Копіювання метамовного вживання назв країн з вихідного речення без відповідних позначок	така / наступна вставка вноситься між словами "Туреччина" та "Північна Ірландія"	Метамовне використання слів вимагає їх вживання в лапках та вставки описового слова "словами"
---	---	---	--	---

Примітка. Пунктуація відіграє важливу роль у багатомовних правових документах ЄС, оскільки вона розділяє текст на значущі сегменти, допомагаючи виявити будь-які розбіжності між різними мовними версіями. Значення пунктуації зростає в текстах, що зазнають змін, де пунктуація розмежовує текст, що вносить зміни, і текст, який змінюється. Перекладачі повинні суворо дотримуватися встановлених правил (див., напр., [Fernández, 2020, 94]). Пунктуаційні помилки проникають в українські переклади здебільшого через "сліпе" копіювання пунктуації НТ та/або погане знання правил української пунктуації і недбале редагування перекладу. Примітно, що вони можуть бути характерними для перекладів, виконаних системою машинного перекладу. Щоб уникнути таких помилок, слід використовувати найкращі програми перевірки орфографії. Знання правил пунктуації також є великою перевагою. Багато з наведених вище помилок нагадують помилки, яких припускаються деякі системи машинного перекладу, що не мають хорошого модуля перевірки української орфографії.

Таблиця 17

Неправильний переклад (різне)

Фрагмент вихідного речення	Офіційний переклад українською мовою	Опис помилки	Виправлений / кращий переклад	Коментарі
The undersigned shall remain liable for payment...	Особа, що підписалася нижче, несе відповідальність за сплату...	Неточний переклад	Особа, що нижче підписалася, залишається відповідальною за сплату...	Для точності перекладу в юридичному тексті дієслово "remain" слід перекладати як "залишатися"
or, where appropriate, the control authority of control body	або, у відповідних випадках, установою контролю чи органом контролю	У цьому контексті сполучник не є доречним	або, у відповідних випадках, установою контролю або контролюючим органом	Сполучник "або" використовується тоді, коли немає інших альтернативних сполучників
That is also in line with the approach of well-functioning national markets.	Це також відповідає підходу, що застосовується налагодженими ринками	"national" не перекладено, можливо, через брак уваги	Це також відповідає підходу, що застосовується налагодженими національними ринками	Перекладач повинен зосереджуватися на тому, що перекладається
The main difficulty with any definition is how to obtain reliable numerical data.	Основною проблемою будь-якого визначення є отримання надійних даних	"numerical" не перекладено, можливо, через брак уваги	Основною проблемою будь-якого визначення є отримання надійних числових даних	Перекладач повинен зосереджуватися на тому, що перекладається
Any such exception should be limited to cases of imminent danger	Будь-який виняток повинен обмежуватися випадками наявності безпосередньої загрози	"such" не перекладено, можливо, через брак уваги	Будь-який такий виняток повинен обмежуватися випадками наявності безпосередньої загрози	Перекладач повинен зосереджуватися на тому, що перекладається

The Commission shall adopt such authorisation decisions by implementing acts.	Комісія ухвалює рішення про надання дозволу шляхом ухвалення імплементаційних актів	"such" не перекладено, можливо, через брак уваги	Комісія ухвалює рішення про надання дозволу шляхом прийняття/ухвалення таких імплементаційних актів.	Перекладач повинен зосереджуватися на тому, що перекладається
Where technically feasible , the data subject should have the right	За умов технічної доцільності , суб'єкт даних повинен мати право	Неправильний вибір перекладного еквівалента	За умов технічної можливості (Якщо це технічно можливо), суб'єкт даних повинен мати право	У спеціальному тексті "technically feasible" зазвичай перекладається як "технічна здійсненність (обґрунтованість, можливість)"
personal data concerning him or her which he or she has provided to a controller	своїх персональних даних, які він надав контролеру	Політично некоректний переклад – у вихідному фрагменті йдеться про осіб обох статей (його або її), а у перекладі – лише про одну особу (чоловічої статі)	персональні дані, що стосуються його або її , які він або вона надали контролеру	У цьому контексті політично коректним анафоричним посиланням повинно бути "його або її"

Примітка. Наднаціональні правові акти часто мають обов'язковий або переконливий вплив на держави-члени або інших суб'єктів міжнародного права, тому перекладач повинен бути уважним при перекладі такого законодавства, що означає пильну увагу до тексту оригіналу та тексту перекладу, а також усвідомлення різних факторів і проблем, які можуть вплинути на якість і результат перекладу. Бути уважним у процесі перекладу також означає бути обережним і старанним на етапах

дослідження, аналізу та прийняття рішень, а також використовувати надійні та релевантні джерела інформації та інструменти. Це також означає повагу та відповідальність щодо вихідного тексту, тексту перекладу та цільової аудиторії, а також уникнення будь-яких помилок, пропусків, викривлень або маніпуляцій з вихідним текстом.

Уважність перекладача під час перекладу наднаціональних правових актів важлива з кількох причин. По-перше, це важливо для точності та послідовності перекладу, оскільки перекладач повинен знати нюанси, терміни та концепції правових систем оригіналу та перекладу, а також уникати будь-яких двозначностей, викривлень або пропусків у тексті оригіналу. По-друге, це доцільно для функціональності та ефективності перекладу, оскільки перекладач повинен враховувати мету, аудиторію та контекст перекладу і відповідно адаптувати переклад, поважаючи при цьому юридичну силу та дійсність вихідного тексту. По-третє, це необхідно для етичної та соціальної відповідальності перекладу, оскільки перекладач повинен усвідомлювати потенційний вплив і наслідки перекладу на законні права, обов'язки та інтереси залучених сторін, а також уникати будь-яких маніпуляцій, упередженості або втручання з боку вихідного тексту.

РОЗДІЛ Б.3

Юридична термінологія ЄС та її особливості в аспекті перекладу українською мовою

Лариса Ярова, Оксана Олійник

Юридична термінологія ЄС має важливе значення для забезпечення однакового тлумачення юридичних текстів ЄС у контексті його багатомовності. Через термінологічну варіативність і концептуальні розбіжності між правом ЄС і національним правом держав-членів переклад правових актів ЄС пов'язаний із певними труднощами, а тому доцільно узагальнити результати досліджень мовних особливостей юридичних термінів ЄС в аспекті їх перекладу українською мовою. До потенційних перекладацьких проблем у мовній парі "англійська–українська" належать, зокрема, такі: загальна й галузева термінологія; значення загальноживаних слів та їх тлумачення в правовому контексті; синонімія та полісемія юридичних термінів; іншомовні запозичення в термінології; особливості вживання аббревіатур у юридичних документах ЄС.

Зазначені вище мовні особливості представлено й проілюстровано результатами дослідження паралельних юридичних текстів ЄС англійською та українською мовами на прикладі правових актів ЄС. Юридична термінологія права ЄС як неізоморфної предметної галузі, що концептуалізує багатомовний і мультикультурний правовий порядок, складається із загальної та спеціальної лексики з різних галузей, тому перекладач повинен володіти англійською мовою для спеціальних цілей. Правові акти ЄС містять велику кількість загальноживаних англійських слів, які набувають інших значень у правовому контексті, підлягають ідентифікації та правильному перекладу. Крім того, загальноживані слова, які є ключовими термінами в правових актах ЄС, слід тлумачити відповідно до їхніх внутрішньотекстових юридичних дефініцій.

Проведене дослідження випадків вживання синонімічних і багатозначних юридичних термінів у англійських та українських паралельних юридичних текстах дає підстави вважати такі одиниці однією з першопричин термінологічної варіативності перекладу і правової невизначеності. У випадку вживання іншомовних термінів, переважно латинізмів, у текстах правових актів ЄС виявлено дві

тенденції їх перекодування українською мовою: надання українських еквівалентів іншомовним термінам і збереження оригінальних форм міжнародно прийнятих латинських назв з офіційних класифікацій. Для текстів правових актів ЄС також характерні певні закономірності вживання абрєвіатур.

1. Вступ та загальний огляд

Цей підрозділ присвячений мовним особливостям термінів у юридичних текстах ЄС, з акцентом на їх перекладність українською мовою. Мета полягає в тому, щоб дати короткий огляд основних особливостей англійських юридичних термінів ЄС, а також описати проблеми, які найчастіше виникають під час перекладу правових актів ЄС як жанру юридичних текстів українською мовою. Відповідно до цієї мети у підрозділі 2 розглядається специфіка *загальних і галузевих термінів* у правових актах ЄС, які стосуються різних сфер правового регулювання. Деякі із цих термінів належать до вузькоспеціалізованих терміносистем, тому перекладач повинен мати ґрунтовні знання спеціалізованої термінологіки. У підрозділі 3 розглянуто проблему співвідношення *загальноновживаних і юридичних значень* слів у правових актах ЄС, оскільки загальноновживані слова можуть набувати додаткових юридичних значень, про які перекладачі повинні знати. Підрозділ 4 присвячено термінологічній варіативності в юридичних текстах ЄС, так званім *юридичним синонімам і багатозначним термінам*, які можуть ускладнювати процес перекладу. У підрозділі 5 розглянуто *іншомовну термінологію* як невід'ємну частину лексики правових текстів ЄС, а також тенденції транскодування іншомовних термінів українською мовою. У підрозділі 6 описано типологію *абрєвіатур*, технічні й редакторські норми їх уживання, а також їхні особливості в українських перекладах правових актів ЄС. У підрозділі 7 наведено висновки щодо тих мовних особливостей термінології правових актів ЄС, які потребують уваги в процесі їх перекладу українською мовою.

2. Загальна й галузева термінологія в юридичних текстах ЄС

У цьому підрозділі розглянуто специфіку лексики юридичних текстів ЄС, яка фіксує знання про правовий порядок ЄС як наддержавної організації. Вказано на зв'язок юридичної термінології з термінологією різних тематичних сфер у правових актах ЄС. Попри те, що юридична англійська мова ЄС поділяє значну частину лексичного запасу мови загального вжитку, вона виявляє відмінні

характеристики на лексичному рівні: специфічна для цієї сфери лексика (термінологія) закріплюється в правових актах ЄС.

Терміни уособлюють предметно-специфічні лексичні одиниці, які називають або позначають поняття певної предметної галузі [Warburton, 2023, p. 752]. "Зв'язок із предметною галуззю" є найсуттєвішою ознакою, яка відрізняє терміни від загальноживаних слів [цит. праця, с. 752]. Терміни передають спеціалізовані або галузеві знання [Rogers, 2013, p. 4], а абстрактне поняття "спеціалізація" виражається в тексті: "це місце побутування галузевого знання" [цит. праця]. Спеціалізовані тексти мають різні джерела походження: їх створюють носії або неносії мови, а також це можуть бути переклади, як у випадку з правовими актами ЄС. Право ЄС належить до неізоморфної або нееквівалентної предметної галузі, яка концептуалізує багатомовний і мультикультурний правопорядок [Robertson, 2011, p. 51]. На противагу цьому, "еквівалентні" галузі складаються з текстів, що мають однаковий зміст незалежно від мови, наприклад, хімія, біологія, фізика тощо [Hall et al., 2007, p. 41].

Ключові властивості правових актів ЄС можна підсумувати таким чином: "це переклади інституційних текстів, які мають або не мають зобов'язальний характер і з якими пов'язані високі правові й політичні ризики" [Biel, 2019, p. 27–32], тому двозначність, непослідовність або неточності в таких текстах можуть мати серйозні наслідки [Warburton, 2023, p. 754]. Юридичні тексти ЄС присвячено спеціалізованим темам із різних галузей, вони "подорожують" крізь наднаціональні й національні контексти [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 185]. Через багатомовність, притаманну інституційним актам права ЄС, юридична термінологія перебуває в процесі постійної стандартизації: "Інституції ЄС розробляють ресурси на допомогу перекладачам у пошуку термінології та стандартизації їх термінологічного вибору, наприклад, багатомовні термінологічні бази IATE, EuroVoc або CuriaTerm" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 72].

З одного боку, терміни в правових актах ЄС можна вважати юридичними терміноодинацями лише тому, що їх ужито в юридичному документі [Robertson, 2011, p. 53]. Існують терміни, які використовуються лише в правовому контексті, наприклад назви документів, терміни, що позначають інституції ЄС, законодавчі або судові процедури, термінологія певних спеціалізованих галузей права тощо. З іншого боку, в юридичних текстах ЄС функціонують терміни і вирази, які стосуються інших тематичних сфер, наприклад торгівлі,

сільського господарства, економіки, технологій тощо [цит. праця, р. 53]. Деякі із цих галузей мають вузьку специфіку (напр., митні тарифи, податок на додану вартість або соціальне забезпечення), тому для них характерні вузькоспеціалізовані терміносистеми [http://europa.eu/index_en.htm].

Міністерство економіки України, яке координує участь України в програмах ЄС і взаємодію з агентствами ЄС та його державами-членами, визначило такі пріоритетні напрями співпраці: наука, технології та інновації; митна й податкова політика; статистика; підприємництво тощо [EU Programmes and Agencies]. Україна – повноправний учасник понад 20-ти секторальних програм ЄС у сферах енергетики, конкурентоспроможності та інновацій, комунікацій, споживчої політики, охорони здоров'я, культури, освіти і науки, молодіжної політики тощо. Таким чином, під час перекладу юридичних документів ЄС українською мовою перекладачі повинні пов'язувати їх з іншими юридичними текстами ЄС та України, а також відповідними тематичними сферами, виявляти відмінності в концептуалізації тих самих або споріднених правових суб'єктів ЄС [Robertson, 2011, р. 53], а також різні текстові практики, у яких ці концептуалізації вербалізуються [Rogers, 2013, р. 10].

Згідно з Договором про функціонування Європейського Союзу (Treaty on the Functioning of the European Union), правові акти ЄС, як-от директиви, необхідно безпосередньо імплементувати в національне законодавство [Robertson, 2011, р. 52].

На основі концептуалізації правового порядку ЄС та його суб'єктів завдання українського перекладача полягає в інтерпретації вихідного тексту та створенні нового тексту українською мовою, який адекватно відображає правову й галузеву специфіку.

3. Загальноживані та юридичні значення слів у юридичних текстах ЄС

У цьому підрозділі описано специфіку загальноживаних слів у юридичних текстах: одні й ті самі слова можуть мати різні значення в побутовому та правовому контекстах, що створює проблеми з перекладом.

Щоб відрізнити терміни від загальних (звичайних, загальноживаних) слів, слід брати до уваги їхній зв'язок з предметною галуззю [Warburton, 2023, р. 752]. Але юридична англійська містить велику кількість звичайних англійських слів, які одночасно функціонують

і в повсякденній комунікації [Torikai, 2014, p. 91], наприклад, *actors, agents, operators* тощо. Словник визначає слово "actor" як особу, яка грає у виставі, фільмі, телепередачі тощо, хоча в юридичному контексті це "особи, які виконують дії", або "особи та/або організації, які беруть участь у виконанні завдань" [Gardner, 2016, p. 9]. Отже, пересічний читач може перекласти слово "actors" у реченні "<...> the success of state-building efforts <...> have been supported by the EU and endorsed by various international actors" як "відомі актори", а не як "особи та/або організації, які беруть участь у виконанні завдань".

Слово "agent" має такі словникові значення: "особа, яка працює на державну розвідувальну службу (ЦРУ, МОССАД, МІ5, G2)"; "особа, яка керує агентством або представляє агентство з надання послуг (туристичний агент, агент із нерухомості)"; "особа, яка представляє інтереси артиста (актора, музиканта тощо)"; "особа, яка представляє компанію у відносинах з громадськістю (агент із продажу квитків, агент із перевезення багажу, агент кол-центру)" [Gardner, 2016, p. 11]. У правовому контексті ЄС ця лексема фактично означає "особу, яка працює на ЄС", хоча Гарднер зазначає, що таке значення слід вважати некоректним, оскільки воно не відповідає Staff Regulations або the Conditions of Employment of Other Servants [цит. праця, с. 11].

Термін "operator" використовується для позначення широкого спектра діяльності: у митній справі може означати "імпортер", "експортер" або "судноплавна компанія"; у сільському господарстві – "фермер" або "особа, яка продає чи переробляє продукцію власного виробництва" тощо [Gardner, 2016, p. 46]. "Operator/economic operator" слід тлумачити як "компанія" або "підприємство".

Загальноживані слова в побутовому та правовому контекстах можуть мати різні значення [Torikai, 2014, p. 89]. Дослідник Торікай, який склав список слів, що часто вживаються в юридичних текстах, наводить приклад з іменником "action", значення якого в зіставлених дискурсах суттєво відрізняється [цит. праця, с. 89]. Словник сучасної англійської мови Longman Dictionary of Contemporary English (LDOCE) (2009) подає сім значень цього слова. Першим наведено таке значення: "1. DOING STH the process of doing something, especially in order to achieve a particular thing" (процес виконання чогось, особливо задля досягнення певної мети). Юридичне значення слова подано на шостому місці: "<...> 6. LEGAL a legal or formal process to decide whether someone has done something

wrong" (юридичний або формальний процес прийняття рішення про те, чи особа вчинила протиправне діяння).

Іншим прикладом є загальноповжитий іменник "party": у свідомості осіб, які не є експертами в галузі права або не володіють знаннями в цій сфері, він асоціюється з соціальною подією, коли багато людей збираються разом, щоб розважитися, поїсти, випити, потанцювати ("a social event when a lot of people meet together to enjoy themselves by eating, drinking, dancing" [LDOCE]). У правовому контексті "party" означає особу або групу осіб, які беруть участь у правовому спорі або укладають угоду ("one of the people or groups who are involved in a legal argument or agreement" [LDOCE]).

У правових актах ЄС загальноповжиті слова також можуть функціонувати як ключові терміни. У таких випадках і термін, і його дефініція (словесний опис поняття та предмета) позначають об'єкт [Warburton, 2023, p. 751]. Зазвичай глава 1 регламентів і директив ЄС містить окрему статтю під назвою "Definitions" із переліком ключових термінів і їхніх дефініцій, які слід використовувати для тлумачення юридичного тексту. Дефініція звужує значення терміна з метою уникнення його неправильного тлумачення в контексті, що можна проілюструвати такими прикладами, відібраними з вихідних правових текстів ЄС та їх українських перекладів. Назва рослини "chicory" (укр. "цикорій") має два словникових значення: 1) <...> plant whose bitter leaves are eaten in salads (рослина, гірке листя якої додають до салатів); 2) the roots of this plant, used in coffee or instead of coffee (коріння цієї рослини, яке використовують у каві або замість кави) [LDOCE]. Відповідно до визначення, наведеного в "Директиві 1999/4/ЄС від 22 лютого 1999 року" щодо екстрактів кави і цикорію, "цикорій" набуває свого юридичного значення, закладеного в зазначеному тексті: лише коріння рослини, оброблене певним чином, яке використовують для конкретних цілей, наприклад приготування кави або замість кави:

<p>the roots of <i>Cichorium Intybus</i> L., not used for the production of witloof chicory, usually used for the preparation of beverages, suitably cleaned to be dried and roasted <...> [Directive 1999/4/EC]</p>	<p>належним чином очищене для сушіння та смаження коріння рослини <i>Cichorium Intybus</i> L., яку не використовують для виробництва цикорію листового, а використовують зазвичай для приготування напоїв <...> [ДИРЕКТИВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ 1999/4/ЄС]</p>
---	--

Словникове значення слова "description" "a piece of writing or speech that gives details about what someone or something is like" (письмовий або усний твір, який містить докладні відомості про когось або щось) [LDOCE] точно відповідає контексту юридичного документа, у якому воно трапляється, наприклад:

<p><...> 'description' means the terms used in the labelling, in the presentation and on the packaging of a spirit drink, on the documents accompanying the transport of a spirit drink, on the commercial documents, particularly the invoices and delivery notes, and in the advertising of a spirit drink <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "опис" означає терміни, які використовують у маркуванні, представленні та на пакуванні спиртного напою, у супровідних документах при транспортуванні спиртного напою, у комерційних документах, зокрема в рахунках-фактурах і накладних, а також у рекламі спиртного напою <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
--	--

Слово "presentation" має багато референтних понять у словникових визначеннях: "вручення призу; розмова; спосіб говорити / показувати; доказ; виступ" тощо [LDOCE], але його юридичне значення контекстуально та ситуативно обмежене, наприклад:

<p><...> 'presentation' means the terms used in the labelling and on the packaging, as well as in advertising and sales promotion of a product, in images or such like, as well as on the container, including on the bottle or the closure <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "представлення" означає терміни, які використовують у маркуванні та на пакуванні, у т. ч. в рекламі та маркетингових акціях для продукту, на зображеннях тощо, а також на ємності, у т. ч. на пляшці або засобі закупорювання <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
---	---

У деяких випадках переклад загальноживаних слів і функції юридичних термінів вимагає пошуку галузевих еквівалентів, які стосуються сфери, що регулюється відповідним правовим актом ЄС, наприклад:

(1) "blend", n, (укр. "суміш") перекладається як "купаж":

<p><...> 'blend' means a spirit drink that has undergone blending <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "купаж" означає спиртний напій, який зазнав купажування <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
---	---

(2) "flavour", v. (укр. "приправляти, заправляти; надавати смаку, запаху") перекладається як "ароматизувати":

<p><...> 'to flavour' means to add flavourings or flavouring foodstuffs in the production of a spirit drink by means of one or more of the following processes: addition, infusion, maceration, alcoholic fermentation, or distillation of alcohol in the presence of the flavourings or flavouring foodstuffs <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "ароматизувати" означає додавати смако-ароматичні добавки або смако-ароматичні харчові продукти у виробництві спиртного напою за допомогою одного або декількох із таких процесів: додавання, настоювання, мацерація, спиртове бродіння або дистиляція спирту в присутності смако-ароматичних добавок або смако-ароматичних харчових продуктів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
--	--

(3) "colour", v. (укр. "фарбувати, розфарбовувати, набувати забарвлення") перекладено як "забарвлювати":

<p><...> 'to colour' means to use one or more colours in the production of a spirit drink <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> "забарвлювати" означає використовувати один або декілька барвників у виробництві спиртного напою <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
---	--

Загальноживані слова в поєднанні з іншими термінами можуть набувати специфічних значень, наприклад, слова "home" та "host" як складники словосполучень "home Member State" і "host Member State" мови оригіналу перекладаються як "місцезнаходження" (а не як "державо-член місцезнаходження") та "ведення діяльності" (а не як "державо-член ведення діяльності"):

<p><...> 'home Member State' means the Member State where the manager of a qualifying venture capital fund is established and is subject to registration with the competent authorities<...> [REGULATION (EU) 345/2013]</p>	<p><...> державо-член місцезнаходження – це державо-член, у якій керуючий кваліфікованим фондом венчурного капіталу заснований та, відповідно до пункту (а) статті 3(3) Директиви 2011/61/ЄС, підлягає реєстрації компетентними органами <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 345/2013]</p>
--	---

<p><...> 'host Member State' means the Member State, other than the home Member State, where the manager of a qualifying venture capital fund markets qualifying venture capital funds in accordance with this Regulation <...> [REGULATION (EU) 345/2013]</p>	<p><...> держава-член ведення діяльності – це держава-член, яка не є державою-членом місцезнаходження, у межах якої керуючий кваліфікованим фондом венчурного капіталу реалізовує кваліфіковані фонди венчурного капіталу відповідно до положень цього Регламенту <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 345/2013]</p>
--	---

Наведені вище приклади засвідчують, що в юридичній англійській мові ЄС як різновиді мови для спеціальних цілей зв'язок між терміном і поняттям є більш стійким, ніж у загальноживаній мові [Warburton, 2023, p. 751].

4. Юридична синонімія та полісемія в правових актах ЄС

У цьому підрозділі досліджено питання синонімії та полісемії в правових актах ЄС в аспекті перекладу українською. Виходячи з положення про те, що будь-який процес комунікації передбачає варіювання лексичних форм, які проявляються як альтернативні позначення одного й того ж поняття (синонімія) або в семантичній відкритості однієї форми (полісемія) [Sabré, 2000, p. 49–50], синонімія (варіювання) та полісемія зберігаються в юридичних текстах ЄС [Strandvik, 2012], незважаючи на спроби контролювати узгодженість термінології, мінімізувати її нестабільність, впроваджувати системи, які сприяють стандартизації (напр., база даних IATE). Постулат двозначності загальної теорії термінології про те, що один термін може позначати лише одне поняття (моносемія), і одне поняття може позначатися лише одним терміном (мононімія) [Peruzzo, 2013, p. 40; Warburton, 2023, p. 752], зазнав значної критики, а явища синонімії та полісемії, що стосуються мов для спеціальних цілей, сьогодні є широко визнаними.

4.1. Термінологічна варіативність (синонімія) в правових актах ЄС як проблема перекладу

У цьому пункті приділено увагу питанню юридичних синонімів, яке входить до переліку труднощів перекладу юридичних текстів [Сао, 2007, p. 54]. Синонімія у вихідних текстах може розглядатися як одна з основних причин термінологічної варіативності в

перекладі [цит. праця, с. 87] та правової невизначеності [Bajčić, & Martinović, 2018, p. 212].

В юридичній лінгвістиці та юридичному перекладі розрізняють *внутрішньомовні синоніми* (терміни або вирази, що існують в одній природній мові) та *міжмовні синоніми* (терміни або вирази, що існують щонайменше у двох природних мовах) [Matulewska, 2016, p. 163]. Перекладач повинен враховувати синонімічну варіативність, коли приймає рішення про інтерпретацію значення семантично споріднених одиниць мови оригіналу (внутрішньомовний переклад) і міжмовну еквівалентність [Goźdz-Roszkowski, 2013, p. 96]. Розрізняють також лексичні та пропозиційні синоніми (тобто синтаксичні синоніми, які часто виражаються перефразуванням) [Chroma, 2011, p. 39–41]. Існують кілька типологій лексичних синонімів (їх огляд див.: [Klbal, 2022, p. 71–73; Matulewska, 2016, p. 163]). Загальне оцінювання термінологічної варіативності в контексті багатомовності законодавства ЄС полягає в тому, що синонімія завжди є проблемою та не сприяє однозначності [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 72].

Згідно з результатами досліджень юридичні синоніми перекладаються симетрично або асиметрично, з усуненням варіативності, частковим зменшенням кількості, дзеркальним відображенням або збільшенням (введенням додаткової варіативності) [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 69]. Biel, & Koźbiał наводять різні причини, які впливають на переклад синонімів: жанрова, вихідна та цільова асиметрії, складність семантичного поля, низька термінологічність та мікродіахронічні зрушення [цит. праця, с. 69].

У фокусі нашої уваги перебувають лексичні синоніми в правових актах ЄС англійською та українською мовами. Огляд цієї категорії синонімів у згаданих текстах підтверджує спостереження Biel та Koźbiał, зроблене на корпусі англо-польських синонімів [Biel, & Koźbiał, 2020]: в українських цільових текстах трапляється як *симетричний* переклад (дзеркальний), так і *асиметричний* (елімінація, часткове зменшення / збільшення кількості) синонімічних відповідників. Наведемо приклади на підтвердження цього.

Тенденція дзеркального відтворення англійських термінів в українських перекладах правових актів ЄС (симетричне відображення) часто спостерігається у випадку вживання інтернаціоналізмів (термінів, які вживаються в багатьох мовах), якими можна вважати терміни:

"caramel" (карамель); "compensation" (компенсація); "competent" (компетентний); "confidential" (конфіденційний); "configuration" (конфігурація); "coordination" (координація); "deficit" (дефіцит); "diversification" (диверсифікація); "efficiency" (ефективність); "element" (елемент); "economic" (економічний); "financial" (фінансовий); "guarantee" (гарантувати); "implementation" (імплементация); "information" (інформація); "maximum" (максимум(-мальний)); "mechanism" (механізм); "million" (мільйон); "optimization" (оптимізація); "paragraph" (параграф); "parameter" (параметр); "plan" (план); "principle" (принцип); "product" (продукт); "risk" (ризик); "scenarios" (сценарії); "tariffs" (тарифи); "technical" (технічний) тощо:

<p><...> apply the principle of optimisation between the highest overall efficiency and lowest total costs for all parties involved <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> застосовувати принцип оптимізації між найвищою загальною ефективністю і найнижчими загальними витратами для всіх залучених сторін <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
--	---

У деяких випадках перекладу інтернаціоналізмів із латинськими або грецькими афіксами, які знайомі українському реципієнтові, перекладачі надають перевагу українському варіанту афікса, а не відтворюють його оригінальну форму. Так у наведеному нижче прикладі "resynchronisation" префікс "re-" перекладається укр. "повторна". Вважається, що такий варіант більш зрозумілий для українських адресатів:

<p><...> 'resynchronisation' means synchronising and connecting again two synchronised regions at the resynchronisation point <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> "повторна синхронізація" означає синхронізацію та повторне з'єднання двох синхронізованих зон у точці повторної синхронізації <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
---	--

Усунення варіативності в текстах перекладу (коли набір синонімів передається одним еквівалентом) можна проілюструвати на прикладі слів мови оригіналу "relevant", "concerned", "involved", "corresponding", "appropriate", які в більшості випадків перекладаються одним українським еквівалентом "відповідний". Слово "relevant", яке

преференційно вживається в англійських юридичних текстах, відтворено в українських перекладах за допомогою згаданого вище міжмовного синоніма:

<p><...> Such an extension of the measure shall be subject to the agreement of the relevant Member States, who shall involve, as appropriate, the third country through which they are connected <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> Таке розширення заходу підлягає погодженню з відповідними державами-членами із залученням, у відповідних випадках, третьої країни, через яку вони сполучені <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
--	--

Слово "concerned", іще один домінуючий варіант у текстах мовою оригіналу, перекладається як "відповідний":

<p><...> The concerned TSO shall assess in real-time the parameters defined pursuant to paragraph 4, on the basis of the information at its disposal <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Відповідний ОСП повинен оцінювати в реальному часі параметри, визначені відповідно до параграфу 4, на основі інформації, що перебуває в його розпорядженні <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

Слово "concerned" може вживатися в пре- або постпозиції до іменників, які воно модифікує в текстах мовою оригіналу, тоді як у текстах мовою перекладу слово "відповідний" завжди стоїть у препозиції:

<p><...> The Member States concerned shall make such offers on the basis of voluntary demand-side measures as much as and for as long as possible, before resorting to non-market-based measures <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Відповідні держави-члени повинні робити такі пропозиції, настільки та доки це можливо, на основі добровільних заходів на боці попиту, перш ніж вдаватися до неринкових заходів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

Іноді "concerned" передається в текстах цільової мови як "зацікавлений":

<p><...> Where this Regulation provides that a TSO shall consult concerned parties for actions <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> У випадках, коли цим Регламентом передбачено, що ОСП повинен провести консультації із зацікавленими сторонами щодо визначених ним дій <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
--	--

Слово "corresponding" у мові оригіналу має синонім "відповідний" у мові перекладу, наприклад:

<p><...> each TSO shall ensure the consistency with the corresponding measures in the plans of TSOs <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> кожен ОСП повинен забезпечити узгодженість принаймні таких заходів із відповідними заходами у планах операторів систем <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
---	---

Англійський термін "involved" може мати український еквівалент "відповідний", хоча більш точним контекстуальним синонімом слід вважати "залучений", як у наведеному нижче прикладі:

<p><...> identification of mitigation actions in case of incompatibilities in the system defence plans and the restoration plans of the involved TSOs <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> визначення пом'якшувальних заходів у разі несумісності планів захисту системи та планів відновлення відповідних ОСП <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
---	--

У наведеному нижче прикладі означений артикль "the" перекладено українським словом "відповідний", вибір якого не можна вважати точним, хоча й можна пояснити намаганням перекладача уникнути двозначності тлумачення, про яке питання (the issue) ідеться:

<p><...> the Commission may, within three days of being informed, amend or withdraw its request or, in order to consider the issue <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Комісія може, протягом трьох днів з моменту повідомлення, змінити або відкликати свою вимогу, щоб розглянути відповідне питання <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Аналогічно, означений артикль має міжмовний синонім "відповідний" в українському тексті:

<...> each party, including the TSO, shall execute the actions in line with the proposal <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]	<...> кожна сторона, включно з ОСП, повинна здійснити відповідні дії згідно з пропозицією <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]
--	---

Перекладачі не завжди можуть визначити, чи використовується термінологічний варіант умисно для позначення нового наднаціонального поняття, чи це синонім, який можна й потрібно усунути [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 87]. Або ж вони просто не знають про наявний варіант у мові перекладу. Підтвердженням цих спостережень можуть слугувати варіанти перекладу термінів мови оригіналу "processor", "controller", "processing", "pseudonymisation" в українських текстах правових актів ЄС:

(1) термін "processor" має два українських внутрішньомовних синоніми: "оператор" і "розпорядник персональних даних". Термін "розпорядник персональних даних" уперше використано у відповідному Законі України, а згодом новий варіант "оператор" з'явився в перекладі правового акта ЄС. Аналогічно, термін мовою оригіналу "controller" має два синоніми: "контролер" у перекладі правового акта ЄС та "володілець" у Законі України, наприклад:

Правовий акт ЄС	Переклад правового акту ЄС українською мовою	Термін та його визначення в національному законодавстві України
<...> ' processor ' means a natural or legal person, public authority, agency or other body which processes personal data on behalf of the controller <...> [REGULATION (EU) 2016/679]	<...> " оператор " означає фізичну чи юридичну особу, орган публічної влади, агентство чи інший орган, який опрацьовує персональні дані від імені контролера <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2016/679]	<...> розпорядник персональних даних – фізична чи юридична особа, якій володільцем персональних даних або законом надано право обробляти ці дані від імені володільця <...> [ЗАКОН УКРАЇНИ № 2297–VI]

Якість новостворених українських юридичних синонімів слова "processor" потребує додаткового аналізу, але тенденція термінологічної варіативності, яка створює неоднозначність у перекладі, очевидна.

(2) У тих самих текстах можна знайти ще два приклади нових внутрішньомовних синонімів: "pseudonymisation", що перекладається як "використання псевдонімів" і "знеособлення персональних даних"; та "processing", що має юридичні синоніми "опрацювання" та "обробка":

<p><...> 'pseudonymisation' means the processing of personal data in such a manner that the personal data can no longer be attributed to a specific data subject without the use of additional information, provided that such additional information is kept separately and is subject to technical and organisational measures to ensure that the personal data are not attributed to an identified or identifiable natural person<...> [REGULATION (EU) 2016/679]</p>	<p><...> "використання псевдонімів" означає опрацювання персональних даних у такий спосіб, що персональні дані більше не можна віднести до конкретного суб'єкта даних без використання додаткової інформації, за умови, що таку додаткову інформацію зберігають окремо, і на неї поширюється застосування технічних і організаційних інструментів для забезпечення того, що персональні дані не віднесено до фізичної особи, яку ідентифіковано чи можна ідентифікувати <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2016/679]</p>	<p><...> знеособлення – вилучення відомостей, які дають змогу прямо чи опосередковано ідентифікувати особу <...> [ЗАКОН УКРАЇНИ № 2297–VI]</p>
--	--	---

<p><...> 'processing' means any operation or set of operations which is performed on personal data or on sets of personal data, whether or not by automated means, such as collection, recording, organisation, structuring, storage, adaptation or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure by transmission, dissemination or otherwise making available, alignment or combination, restriction, erasure or destruction <...> [REGULATION (EU) 2016/679]</p>	<p><...> "опрацювання" означає будь-яку операцію або низку операцій з персональними даними або наборами персональних даних з використанням автоматизованих засобів або без них, такі як збирання, реєстрація, організація, структурування, зберігання, адаптація чи зміна, пошук, ознайомлення, використання, розкриття через передавання, розповсюдження чи надання іншим чином, упорядкування чи комбінування, обмеження, стирання чи знищення <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2016/679]</p>	<p><...> обробка – будь-яка дія або сукупність дій, таких як збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, адаптування, зміна, поновлення, використання і поширення (розповсюдження, реалізація, передача), знеособлення, знищення персональних даних, у т. ч. з використанням інформаційних (автоматизованих) систем <...> [ЗАКОН УКРАЇНИ №2297–VI]</p>
--	---	--

Термін "measure" мовою оригіналу перекладається українською мовою як "захід":

<p><...> They shall take the necessary measures to that effect <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> З цією метою вони повинні вжити необхідних заходів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

та "інструмент":

<p><...> By 1 December 2018, the Member States shall adopt the</p>	<p><...> До 01 грудня 2018 року держави-члени повинні ухвалити</p>
--	--

necessary measures , in particular the technical, legal and financial arrangements pursuant to paragraph 10 <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	необхідні інструменти , зокрема технічні, правові та фінансові угоди відповідно до параграфу 10 <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
--	---

Термін "tool" є внутрішньомовним синонімом терміна "measure", обидва мають однаковий міжмовний синонімізм "інструмент" в українських перекладах:

<...> the tools and facilities needed to guarantee a reliable, efficient and fast restoration of the interconnected transmission systems <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]	<...> інструментів і засобів, які необхідні, щоб гарантувати надійне, ефективне та швидке відновлення об'єднаних систем передачі <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]
---	--

Дослідники Biel, & Koźbiał [2020, p. 86] вказують на складність семантичного поля як на один із факторів, який впливає на вибір перекладача та сприяє відсутності концептуальної ясності у вихідних текстах. Прикладом такого семантичного поля є лексика на позначення різних суб'єктів господарювання. Проаналізувавши назви суб'єктів господарювання в польських перекладах правових актів ЄС, Biel, & Koźbiał стверджують, що домінуючими формами є 'an undertaking' і 'an enterprise', у той час як 'company, firm, operator, entity, entrepreneur, economic actor, unit' вживаються зрідка [цит. праця, с. 86]. Аналогічно, збіг змісту лексичних одиниць, на який звертають увагу Biel, & Koźbiał, може становити труднощі й для українських перекладачів.

Зазначену вище особливість (багатомовного) юридичного тексту ЄС можна проілюструвати на прикладі терміна "undertaking", для якого національний законодавець обирає відповідник і надає йому ідентичність для національної території, як показано в прикладі, наведеному нижче. Термін "undertaking", який домінує в мові оригіналу, має український міжмовний синонімізм "суб'єкт":

<p><...> 'natural gas undertaking' means natural gas undertaking as defined in point 1 of Article 2 of Directive 2009/73/EC <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> "суб'єкт ринку природного газу" означає суб'єкта ринку природного газу, як означено в пункті (1) статті 2 Директиви 2009/73/ЄС <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	---

Трапляються випадки, коли термін "undertaking" є повним синонімом терміна "enterprise", наприклад, "small enterprise / undertaking", "medium-sized enterprise / undertaking", і перекладається як "малі підприємства", "середні підприємства".

Термін "undertaking" утворює багато термінологічних словосполучень, де цей компонент може перекладатися по-різному: natural gas undertakings – суб'єкти ринку газу; electricity undertakings – електроенергетичні підприємства тощо.

Термін "authority" (an official organisation or a government department that has the power to make decisions, and has particular responsibilities) [LDOCE] часто вживається в текстах мовою оригіналу в словосполученнях "competent authority", "regulatory authorities". Українськими еквівалентами є "орган" або "компетентний орган", "регуляторні органи":

<p><...> When the competent authority declares one of the crisis levels referred to in paragraph 1, it shall immediately inform the Commission <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Коли компетентний орган оголошує один із рівнів кризової ситуації, зазначених у параграфі 1, він повинен негайно повідомити Комісію <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Водночас в українських цільових текстах термін "орган" використовується як міжмовний синонім терміна "body" (a group of people who work together to do a particular job or who are together for a particular purpose) [LDOCE]:

<p><...> regulatory authorities, bodies or persons who receive confidential information pursuant to this Regulation <...> [COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196]</p>	<p><...> регуляторні органи, органи або особи, які отримують конфіденційну інформацію згідно з цим Регламентом <...> [РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196]</p>
---	--

У деяких випадках в юридичних текстах "body" також перекладається як "організація", наприклад:

<p><...> bodies or persons which receive confidential information pursuant to this Regulation <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> організації або особи, які отримують конфіденційну інформацію <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	--

Термін "authorities" часто поєднується з терміном "entities" (одиниця з юридичної або фінансової точки зору), де останній термін перекладається як "суб'єкти":

<p><...> Regulatory authorities and entities designated by the Member States <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Регуляторні органи та суб'єкти, призначені державами-членами <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	--

<p><...> Member States may require prior approval by the regulatory authority, the entity designated by the Member State or other competent authorities of the Member States <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> держави-члени можуть вимагати попереднього затвердження таких вимог, умов або методологій регуляторним органом, суб'єктом, призначеним державою-членом, чи іншими компетентними органами держав-членів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Іноді "entity" в юридичних текстах цільової мови перекладається як "особа":

<p><...> 'defence service provider' means a legal entity with a legal or contractual obligation <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> "надавач послуг з відновлення" означає юридичну особу з правовим або договірним обов'язком надавати послугу <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	--

Англомовний термін "service / services" у значенні "an official system or organization" має український відповідник "служба / служби":

<p><...> provided that enterprises or services as referred to in points (a) and (b) do not, jointly, represent more than 20 % of the total annual final gas consumption in that Member State <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> на підприємства або служби, зазначені в пунктах (а) та (b), разом не припадає понад 20 % загального річного обсягу кінцевого споживання газу в такій державі-члені <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

У деяких випадках українські перекладачі неточно передають премодифікатори "service / services", як у наведеному нижче прикладі, де премодифікатор "освіта та державне управління" мав би спонукати до вибору еквівалента "установи", а не "служби":

<p><...> it delivers heating to households or essential social services other than educational and public administration services <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> вона забезпечує теплопостачання для домогосподарств або основних соціальних служб, інших ніж служби освіти та державного управління <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

Терміни "agreement" (an official document that parties sign to show that they have agreed to something) [LDOCE], "contract" (official agreement between two or more parties, stating what each will do) [LDOCE], "arrangement" (something that has been organised or agreed on) [LDOCE] семантично близькі. В українських перекладах вони розрізняються: "agreement" завжди перекладається як "угода", а "contract" – як "договір":

<p><...> The notification obligation shall also apply to all commercial agreements that are relevant for the execution of the gas supply contract <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Обов'язок щодо повідомлення також застосовується до всіх комерційних угод, які мають значення для виконання договору постачання газу <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Хоча в юридичній українській мові також вживається термін "контракт", у перекладених текстах правових актів ЄС частіше трапляється варіант "договір":

<p><...> In the event of new contracts being concluded or changes being made to existing contracts <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> У разі укладення нових договорів або внесення змін до наявних договорів <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	---

Термін "arrangement" як складова частина словосполучення "technical, legal and financial arrangements" у текстах мовою оригіналу має міжмовний синонім "угода" в українських перекладах:

<p><...> By 1 December 2018, the Member States shall adopt the necessary measures, including those agreed in technical, legal and financial arrangements <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> До 01 грудня 2018 року держави-члени повинні ухвалити необхідні інструменти, зокрема ті, які погоджені в рамках технічних, правових і фінансових угод <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Наш аналіз підтверджує, що контроль синонімії та стандартизація варіантів перекладу належить до питань, які потребують постійної уваги; семантично близькі терміни можна розглядати як одну з причин варіативності в юридичному перекладі [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 83]. Перекладачі повинні знати, що в межах однієї галузі права можуть існувати синоніми, та про фактори, які впливають на точність перекладу синонімічних термінів.

4.2. Полісемія у правових актах ЄС

Цей пункт присвячено юридичним термінам із семантичною відкритістю форми (полісемією), які можуть створювати проблеми перекладу в українських версіях правових актів ЄС. Юристи й перекладачі стикаються з широкою полісемією як наслідком загальної тенденції до розширення значення в мовах, тобто надання нових значень наявній лексиці [Chroma, 2011, p. 43].

Слово "undertaking", яке в правовому контексті зазвичай означає "суб'єкт", іноді створює проблеми з перекладом через явище полісемії, коли вживається в текстах мовою оригіналу в значенні "a promise to do something" (обіцянка зробити щось) [LDOCE]; у цьому випадку його українським еквівалентом є "зобов'язання", а не "суб'єкт":

<p><...> the fair compensation of at least all relevant and reasonable costs incurred when providing solidarity and an undertaking that such compensation will be paid <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> справедливої компенсації принаймні всіх відповідних і обґрунтованих витрат, понесених у ході забезпечення солідарності, і зобов'язання сплатити таку компенсацію <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

Термін "agreement", який зазвичай використовується у значенні "a decision or arrangement, often formal and written, between two or more groups or people" (рішення або домовленість, часто формальна і письмова, між двома або більше групами чи особами) [Cambridge Dictionary], може вживатися у значенні "ситуація, у якій люди схвалюють або приймають щось", українським еквівалентом якого є "згода":

<p><...> That extended period may be further extended with the agreement of the complainant <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Такий продовжений строк може бути знову продовжений за згодою скаржника <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	--

5. Іншомовна термінологія в правових актах ЄС

У цьому підрозділі йдеться про іншомовну термінологію (переважно латинізм) у правових актах ЄС, яка є потенційним джерелом труднощів для перекладу українською мовою.

Рекурентне вживання латинізмів у текстах правових актів ЄС обмежується словосполученнями, серед яких найчастіше трапляються, зокрема, такі: *ad hoc*, *inter alia*, *in vitro*, *mutatis mutandis*, *per se*, *prima facie*, *vis-à-vis*, *vice versa* тощо. У результаті аналізу корпусу українських перекладів правових актів ЄС виявлено дві тенденції вживання іншомовної термінології:

(1) домінує тенденція вибору українських еквівалентів іншомовних термінів, імовірно, з метою забезпечення чіткості й усунення двозначності;

(2) фрази латиною можуть зберігати свою оригінальну форму в текстах мовою перекладу у випадках, якщо лаконічні українські відповідники відсутні й потрібно вжити багатослівні описові

конструкції. Латинські ботанічні назви рослин і плодів зберігаються з метою їх ідентифікації за допомогою міжнародно визнаних позначень. Аналогічно, іноземні назви, які позначають оригінальні етнічні технології виробництва продуктів харчування та напоїв або інгредієнти харчових продуктів зазвичай використовуються в оригінальній формі як у вихідній мові, так і в мові перекладу правових актів ЄС.

Нижче наведено декілька прикладів поширених іншомовних запозичень у проаналізованих правових актах ЄС.

Словосполучення "inter alia" (лат. "серед іншого") часто позначає у вихідних текстах правових актів ЄС "один із багатьох можливих", тоді як у текстах перекладу воно завжди передається укр. "між іншим":

<p><...> The Commission shall coordinate the action of the competent authorities at regional and Union levels, pursuant to this Regulation, inter alia, through the GCG or, in particular, in the event of a regional or Union emergency pursuant to Article 12(1) <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Комісія повинна координувати дії компетентних органів на регіональному рівні та на рівні Союзу згідно із цим Регламентом, між іншим, через Координаційну групу з питань газу або, зокрема, у разі регіональної надзвичайної ситуації або надзвичайної ситуації в межах Союзу, відповідно до статті 12(1) <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	---

Латинізм "ad hoc" ("not planned, but arranged or done only when necessary") [LDOCE] перекладається укр. "спеціальний", що відповідає значенню "здійснюваний лише за необхідності". Хоча "ad hoc" відомий українським реципієнтам, перекладач зробив вибір на користь прямого українського еквівалента:

<p><...> In such a situation the Member States concerned shall agree on the necessary ad hoc measures <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> У такому випадку відповідні держави-члени повинні погодити необхідні спеціальні заходи <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	---

Буквальне значення латинської фрази "vis-à-vis" – "віч-на-віч", але в юридичних текстах цільової мови вона перекладається як "проти":

<p><...> involving the Member State providing solidarity vis-à-vis entities involved in the provision of such solidarity <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> за участі держави-члена, що забезпечує солідарність, проти суб'єктів, які беруть участь у забезпеченні такої солідарності <...> [РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

Словосполучення "mutatis mutandis" ("used when comparing two or more things to say that although changes will be necessary in order to take of different situations, the basic point remains the same" [Cambridge Dictionary]) не має загальноприйнятого українського відповідника, а його описовий переклад видається задовгим: "із заміною того, що підлягає заміні; з урахуванням відповідних відмінностей; зі змінами, що впливають з обставин". З огляду на це, в українських юридичних перекладах зберігається латинська форма оригіналу:

<p><...> Member States may also provide that this paragraph shall apply mutatis mutandis to the rights included in Chapter II <...> [DIRECTIVE 2006/115/EC]</p>	<p><...> Держави-члени можуть також передбачити, що цей параграф застосовується mutatis mutandis до прав, наведених у главі II <...> [ДИРЕКТИВА 2006/115/ЄС]</p>
--	---

Тенденцію до збереження оригінальних іншомовних назв харчових продуктів і технологій їх виробництва як у текстах вихідною мовою ЄС, так і в текстах мовою перекладу, можна проілюструвати такими прикладами: словосполучення "criaderas y solera" та "solera e criaderas" фігурують в обох текстах без перекладу:

<p><...> In order to take into account the traditional dynamic ageing process for brandy in Member States which is known as the 'criaderas y solera' system or 'solera e criaderas' system as set out in Annex III <...> [REGULATION (EU) 2019/787]</p>	<p><...> З метою врахування традиційного динамічного процесу витримування brandy в державах-членах, відомого як система "criaderas y solera" або система "solera e criaderas", визначена в додатку III <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]</p>
--	---

У наступних прикладах наведено не лише латинські ботанічні назви фруктів, а й автентичні назви напоїв тією мовою, якою їх названо:

<p><...> the following legal names may be used in the following cases:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 'kirsch' for cherry spirit (<i>Prunus avium</i> (L.) L.); – 'plum', 'quetsch' or 'slivovitz' for plum spirit (<i>Prunus domestica</i> L.) – 'mirabelle' for mirabelle spirit (<i>Prunus domestica</i> L. <i>subsp. syriaca</i> (Borkh.) Janch. ex Mansf.) <...> [REGULATION (EU) 2019/787] 	<p><...> в описаних нижче випадках можуть використовуватися зазначені офіційні назви:</p> <ul style="list-style-type: none"> – "kirsch" для черешневого спиртного напою (<i>Prunus avium</i> (L.) L.); – "сливовий", "quetsch" або "slivovitz" для сливового спиртного напою (<i>Prunus domestica</i> L.); – "мірабель" для мірабелевого спиртного напою (<i>Prunus domestica</i> L. <i>subsp. syriaca</i> (Borkh.) <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2019/787]
--	--

Можна зробити висновок, що переклад іншомовних слів у правових актах ЄС українською мовою регламентується потребою усунення неоднозначності й достовірної передачі культурно-специфічної інформації.

6. Аббревіатури в правових актах ЄС і їхній переклад українською мовою

У цьому підрозділі розглянуто аббревіатури в текстах правових актів ЄС з метою з'ясування специфіки їх перекладу українською мовою. Подано визначення аббревіатур та інформацію про їх типологію. Представлено огляд основних технічних і редакторських норм щодо скорочень у правових актах ЄС; проаналізовано випадки вживання аббревіатур і їх переклади українською мовою.

6.1. Аббревіатури та їх типологія в правових актах ЄС

Огляд відповідних наукових джерел засвідчив відсутність узгодженості в термінології та класифікації аббревіатур (докладніше див: [Fabijanić, & Malenica, 2021; Kapralikova, 2021a; López Rúa, 2004]). Загально прийнято, що аббревіатура уособлює скорочену форму слова або назви, яка використовується замість повного слова або назви [Merriam-Webster, n. d.].

Таксономія абревіатур охоплює алфаветизми (абревіатури, які вимовляються як серія літер алфавіту, тобто літера за літерою), наприклад, EU, EC тощо; та акроніми (серії слів, утворені з першої / перших кількох літер, які вимовляються як слова), наприклад Benelux, NATO тощо [Fabijanić, & Malenica, 2021, p. 51-52]. Термін *ініціалізм* можна застосовувати як до алфаветизмів, так і до акронімів, оскільки він позначає абревіатуру, створену за допомогою початкових літер [цит. праця].

Семантичні типи абревіатур, які часто трапляються у правових документах ЄС, наведено в додатку А.3 "Abbreviations and symbols in common use" [<https://publications.europa.eu/code/en/en-5000300.htm>];

(1) титули, наприклад *Dr* (доктор); *Prof.* (професор); *HE* (Його або Її Високоповажність);

(2) одиниці вимірювання, наприклад *m* (метр); *ha* (гектар); *MW* (мегават = 10^3 кВт); *kWh* (кіловат-годину) тощо;

(3) статистичні символи та абревіатури, наприклад *AM* (середньорічний приріст); *S* (усього) тощо;

(4) інші скорочення, наприклад *EU-6* (перші шість країн ЄС); *EU-27* (Європа з 27-ми держав-членів); *FOB* (франко борт); *CIF* (вартість, страхування та фрахт); *psr* (вироблені в певних регіонах (якісні вина)); *plc* (публічне акціонерне товариство) тощо.

Існує група абревіатур, які використовуються переважно у виносках і бібліографічних покликаннях; у тексті перевага надається повній формі, наприклад Art. (Article – стаття), Arts. (Articles – статті), Chap. (Chapter – розділ), Vol. (Volume – том); p. (page – сторінка); pp. (pages – сторінки); Tab. (Table – таблиця) тощо.

Частотний список десяти найуживаніших абревіатур у корпусі ЄС містить одиниці, які переважно стосуються органів і документів ЄС: EU (Європейський Союз); EC (Європейське співтовариство); EEA (Європейський економічний простір); OJ (Офіційний вісник Європейського Союзу); EEC (Європейське економічне співтовариство); TFEU (Договір про функціонування Європейського Союзу); DG (Генеральний директорат); TEU (Договір про Європейський Союз); EP (Європейський Парламент); ECSC (Європейське співтовариство з вугілля та сталі) [Kapralikova, 2022a, p. 151].

Найбільш релевантні абревіатури й ініціалізми, які трапляються в юридичних документах ЄС, представлено в додатку А.4 "Main acronyms and initialisms" [<https://publications.europa.eu/code/en/en-5000400.htm>].

Корпус абревіатур у правових актах ЄС також включає омоніми, наприклад, ЕЕА може означати Європейський економічний простір (European Economic Area) або Європейське агентство з навколишнього середовища (European Environment Agency); ЕС – Європейська комісія (European Commission) або Європейське співтовариство (European Community) тощо [Kapralikova, 2012; Kapralikova, 2022b].

Прототипною основою майже всіх абревіатур у правових актах ЄС є іменник або іменникове словосполучення. Оскільки вони часто вживаються в таких текстах, для економії місця необхідна коротша форма [Kapralikova, 2021, p. 173]. Прототипний шаблон утворення абревіатур в юридичних текстах ЄС має такий вигляд: більшість абревіатур (60,66 %) створено за шаблоном, коли кожне слово вихідного словосполучення представлено однією графемою [Fabijanić, & Malenica, 2021, p. 57], для решти абревіатур (39,34 %) притаманно опущення окремих слів із вихідного словосполучення (лексичний еліпсис), напр. European Chemicals Agency ("the Agency"); використання складів при створенні абревіатур, напр. European Employment Services (EURES); скорочення надлишкових фактів і преמודифікаторів, напр. persistent bioaccumulative and toxic ("PBT"). Майже всі категорії абревіатур можуть мати від двох до шести або семи основних компонентів, наприклад land-use, land-use change and forestry (LULUCF), the European Hospital and Healthcare Employers' association (HOSPEEM), Director-General of the Structural Reform Support Service (DG SRSS).

Емпіричні дані засвідчують, що довжина вихідної фрази впливає на її реалізацію як абревіатури або акроніма: абревіатури утворюються з коротших вихідних фраз, тоді як акроніми – з довших, при цьому елементи вихідної фрази опускаються або наявні інші види відхилень від прототипного шаблону [Fabijanić, & Malenica, 2021, p. 57].

Частота вживання абревіатур. З огляду на те, що частота вживання абревіатур у правових актах ЄС низька порівняно із загальною кількістю слів [Kapralikova, 2020], вони не спричиняють неясності в розумінні тексту. Вони вводяться у стандартному форматі та належним чином визначаються при першому використанні в тексті [цит. праця], і ця закономірність зазвичай

поширюється навіть на відомі аббревіатури, як-от EU, EEA, TFEU. За наявності еліптичних конструкцій довгих назв правових текстів ЄС їхні повні форми подаються у виносках.

Зазначена вище закономірність більше стосується документів зобов'язального характеру порівняно з процедурними документами ЄС. Щоб уникнути проблеми неоднозначного тлумачення аббревіатур реципієнтами, які не належать до бюрократичного апарату ЄС, усі види скорочень доповнюються повною формою під час першої появи в тексті. Процедурні документи містять аббревіатури на позначення департаментів, відділів або комітетів в інституційній структурі ЄС без пояснень, оскільки очікується, що вони добре відомі реципієнтам.

Відмінності в написанні аббревіатур в юридичних текстах ЄС мають такі особливості: аббревіатури зазвичай пишуться з великої літери, наприклад, NUTS (номенклатура територіальних одиниць для статистики).

Аббревіатурам правових актів ЄС притаманні такі **закономірності вживання артиклів**: (1) у випадку неозначеного артикля застосовується мовне правило: форма неозначеного артикля "a" вживається перед приголосною, "an" – перед голосною аббревіатури: a UN resolution, a WTO representative, a NATO decision; (2) якщо аббревіатури вживаються як загальні іменники, вони можуть мати означений або неозначений артикль у разі потреби; (3) аббревіатури зазвичай мають означений артикль, якщо вираз, який вони позначають, має артикль у повній формі: the OECD, the WTO, але TNT; (4) існує тенденція опускаєти артикль, якщо аббревіатура тлумачиться як власна назва [Kapralikova, 2020, p. 9].

До аббревіатур, які позначають іменник у множині або іменник у присвійному відмінку, додаються відповідні флексії, наприклад SMEs (малі та середні підприємства); MEVs (багаторазові візи); IDPs (внутрішньо переміщені особи), MEP's [Kapralikova, 2021a, p. 174–178].

6.2. Технічні та редакційні норми щодо аббревіатур у правових актах ЄС

Розділ 10.8. "Abbreviations and symbols" "Міжінституційного стилістичного довідника" (Interinstitutional Style Guide) містить основні технічні й редакторські норми щодо аббревіатур в юридичних

текстах ЄС. Усі інституції, агентства й органи Європейського Союзу повинні використовувати уніфіковані стилістичні норми та правила, наведені в посібнику [<https://publications.europa.eu/code/en/en-000100.htm>].

Згідно з *Interinstitutional Style Guide* [<https://data.europa.eu/doi/10.2830/215072>], у разі використання абревіатур в юридичних текстах слід вибирати варіанти, зрозумілі для реципієнта. Якщо в тексті вперше вжито незнайому абревіатуру, рекомендовано подати її повну форму з відповідною абревіатурою в дужках.

Якщо текст містить багато скорочень, бажано на початку або в кінці документа навести перелік повних форм і визначення. Якщо абревіатура трапляється в тексті лише один раз або двічі, рекомендовано використовувати її повну форму.

6.3. Абревіатури в правових актах ЄС і їхній український переклад

Найбільш характерні закономірності вживання абревіатур у англomовних правових актах ЄС та їх українських перекладах узагальнимо таким чином:

(1) використання лише повної форми українського еквівалента в тексті перекладу (укр.), якщо немає прийнятого українського відповідника, при цьому створення нової абревіатури видається недоцільним:

<p><...> The Commission shall coordinate the action of the competent authorities at regional and Union levels, pursuant to this Regulation, inter alia, through the GCG <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Комісія повинна координувати дії компетентних органів на регіональному рівні та на рівні Союзу згідно із цим Регламентом, між іншим, через Координаційну групу з питань газу <...> [РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	---

(2) використання повної форми українського еквівалента з додаванням англійської абревіатури в дужках під час першої появи в тексті та її подальше вживання в тексті перекладу:

<p><...> the transmission system operators shall cooperate and exchange information using the ReCo System for Gas established by ENTSOG. ENTSOG shall inform the Commission <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> оператори газотранспортних систем повинні співпрацювати та обмінюватися інформацією з використанням Системи регіональної координації з питань газу, створеної Європейською мережею операторів газотранспортних систем (ENTSOG). ENTSOG повинна повідомити відповідну інформацію Комісії <...> [РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2017/1938]</p>
--	--

(3) використання абрєвіатури без повної форми в тексті перекладу у випадках, коли в мові оригіналу відсутнє відповідне скорочення, а в мові перекладу воно існує:

<p><...> Member States shall ensure that final customers, in particular household customers, are entitled to participate in a renewable energy community <...> [REGULATION (EU) 2017/1938]</p>	<p><...> Держави-члени повинні забезпечити, щоб кінцеві споживачі, зокрема побутові споживачі, мали право брати участь у ВДЕ-громаді <...> [РЕГЛАМЕНТ (ЄС) № 2017/1938]</p>
---	--

(4) використання лише абрєвіатур як в оригіналі, так і в перекладі у випадку, коли референти добре відомі реципієнтам правових актів ЄС:

<p><...> Without prejudice to Articles 107 and 108 TFEU, Member States shall take into account specificities of renewable energy communities <...> [DIRECTIVE (EU) 2018/2001]</p>	<p><...> Без обмеження статей 107 і 108 ДФЄС, держави-члени повинні враховувати особливості ВДЕ-громад <...> [ДИРЕКТИВА (ЄС) № 2018/2001]</p>
--	---

В окремих випадках абрєвіатури у вихідному і цільовому текстах створюються для скорочення багатокомпонентних термінологічних словосполучень, які належать до дуже специфічних сфер / референтів. Використання таких специфічних абрєвіатур обмежується лише вихідними і цільовими текстами ЄС, і їх навряд чи можна знайти в інших контекстах:

<p><...> Biofuels, bioliquids and biomass fuels produced from forest biomass taken into account for the purposes referred to in points (a), (b) and (c) of the first subparagraph of paragraph 1 shall meet the following land-use, land-use change and forestry (LULUCF) criteria</p> <p><...> [DIRECTIVE (EU) 2018/2001]</p>	<p><...> Біопалива, біорідини та палива з біомаси, вироблені з лісової біомаси та враховані для цілей, зазначених у пунктах (a), (b) та (c) першого підпараграфу параграфу 1, повинні відповідати зазначеним нижче критеріям землекористування, змін у землекористуванні та лісового господарства (ЗЗЛГ)</p> <p><...> [ДИРЕКТИВА (ЄС) № 2018/2001]</p>
---	---

Наші спостереження засвідчили, що в більшості випадків у правових актах ЄС і їх українських перекладах використовується повна форма термінологічної одиниці з відповідною аббревіатурою в дужках під час першої появи в тексті, далі – лише аббревіатура. Часто в українському тексті збережено англійську аббревіатуру, оскільки вона більш звична для українських реципієнтів, ніж новостворена форма в тексті перекладу:

<p><...> Member States shall use the relevant European Standards Organisation (ESO) standards in order to determine the calorific values of fuels. Where no ESO standard has been adopted for that purpose, Member States shall use</p> <p><...> [DIRECTIVE (EU) 2018/2001]</p>	<p><...> Держави-члени повинні використовувати відповідні стандарти Організації європейських стандартів (ESO) для визначення теплотворної здатності палив. Якщо для таких цілей не був ухвалений жодний стандарт ESO, держави-члени повинні використовувати <...></p> <p>[ДИРЕКТИВА (ЄС) № 2018/2001]</p>
---	---

Отже, для юридичних текстів ЄС характерні певні закономірності вживання аббревіатур, при цьому узгоджені моделі їх перекладу українською мовою відсутні. Водночас частота їх вживання в таких текстах не створює значних проблем для розуміння в разі імплементації в українське національне законодавство.

7. Висновки

У цьому розділі наведено огляд мовних особливостей юридичних термінів ЄС в англійській мові (основна мова створення юридичних текстів ЄС) та українській (цільова мова перекладу). Увагу приділено типовим перекладацьким проблемам, спричиненим мовною специфікою означених термінів.

Юридичні тексти ЄС охоплюють різні тематичні сфери й введені в наднаціональний та національний контексти. Вони інкорпоруєть юридичну термінологію, галузеву термінологію та загальноживані лексичні одиниці, які можуть набувати специфічного значення в правовому контексті.

Існує багато чинників, які зумовлюють специфіку термінології юридичних текстів ЄС і їх переклад українською мовою. Так ступінь складності термінологічних полів оригіналу та перекладу, їхня асиметрія, а також різниця в розподілі термінів у різних юридичних жанрах сприяють термінологічній варіативності, яка, у свою чергу, ускладнює переклад. Перекладачеві слід пам'ятати про існування юридичних термінів-синонімів. У процесі пошуку еквівалентів ключових термінів у юридичних текстах ЄС слід брати до уваги дефініції відповідних термінів, функція яких полягає в тому, щоб звузити й конкретизувати значення відповідно до тематичної сфери, у якій вони функціонують. Із метою гармонізації національної юридичної термінології України з термінологією ЄС варто проаналізувати чинні правові акти українського законодавства відповідно до сфери правового регулювання, щоб виявити наявні юридичні еквіваленти. Міжнародні й міжкультурні контакти в епоху глобалізації сприяють використанню іншомовної термінології в юридичних текстах ЄС. Прагматичні чинники створення лаконічних юридичних документів, позбавлених двозначності, визначають правила вживання абревіатур у юридичних текстах ЄС.

Юридична термінологія ЄС продовжує розвиватися, тому постійно існує потреба в стандартизації. Під час пошуку термінологічних еквівалентів перекладачі повинні використовувати ресурси, створені інституціями ЄС: багатомовні термінологічні бази IATE, EuroVoc, EUR-Lex, CuriaTerm. Означені вище мовні особливості юридичних текстів ЄС та їхніх терміносистем залишаються актуальною дослідницькою проблемою, оскільки потреба в перекладі великої кількості текстів правових актів ЄС українською мовою невпинно зростає.

Список використаних джерел

ДИРЕКТИВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ 2006/115/ЄС від 12 грудня 2006 року про право на надання в прокат і право на надання в позиčku та про деякі суміжні права у сфері інтелектуальної власності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-06#Text

ЗАКОН УКРАЇНИ №2297–VI "Про захист персональних даних". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2019/787 від 17 квітня 2019 року про визначення, опис, представлення та маркування спиртних напоїв, використання назв спиртних напоїв у представленні та маркуванні інших харчових продуктів, охорону географічних зазначень для спиртних напоїв, використання етилового спирту та дистилатів сільськогосподарського походження в алкогольних напоях та скасування Регламенту (ЄС) № 110/2008. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/Регламент%202019%20787.pdf>

РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196 від 24 листопада 2017 року про встановлення мережевого кодексу з аварійних ситуацій в енергетиці та відновлення. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/reglament-komisii-2017-2196-es.pdf>

РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 2017/2196 від 24 листопада 2017 року про встановлення мережевого кодексу з аварійних ситуацій в енергетиці та відновлення (Текст стосується СЕП). URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/reglament-komisii-2017-2196-es.pdf>

РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) № 2017/1938 від 25 жовтня 2017 року про заходи для гарантування безпеки постачання газу та про скасування Директиви (ЄС) №994/2010. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/reglament-evropeyskogo-parlamentu-i-radi-es-2017-1938.pdf>

Annex A3 "Abbreviations and symbols in common use". URL: <https://publications.europa.eu/code/en/en-5000300.htm>

Annex A4 "Main acronyms and initialisms". URL: <https://publications.europa.eu/code/en/en-5000400.htm>

Bajčić, M. Martinović, A. (2018). A mutual learning exercise in terminology and multilingual law. In: Marino, S., Biel, Ł., Bajčić, M., and Sosoni, V. (eds.), *Language and Law: The Role of Language and Translation in EU Competition Law*. Cham: Springer, 207–223. https://doi.org/10.1007/978-3-319-90905-9_12

Bennion, Francis. (2001). *Understanding Common Law Legislation: Drafting and Interpretation*. Oxford University Press.

Biel, Łucja. (2019). Theoretical and methodological challenges in researching EU legal translation. In *Legal Translation. Current Issues and Challenges in Research*,

Methods and Applications, ed. by Ingrid Simonnaes and Marita Kristiansen, 25–39. Berlin: Frank&Timme.

Biel, Ł., & Doczekalska, A. (2020). How do supranational terms transfer into national legal systems? A corpus-informed study of EU English terminology in consumer protection directives and UK, Irish and Maltese transposing acts. *Terminology*, 26(2), 184–213.

Biel, Łucja, & Koźbial, Dariusz. (2020). How do translators handle (near-) synonymous legal terms? A mixedgenre parallel corpus study into the variation of EU English-Polish competition law terminology. *Estudios de Traducción*, 10, 69–90.

Cabré, Maria Teresa. (2000). Elements for a theory of terminology: Towards an alternative paradigm. *Terminology*, 6/1, 35–57.

Cao, D. (2007). *Translating Law*. Clevedon.

Chromá, M. Synonymy and Polysemy in Legal Terminology and Their Applications to Bilingual and Bijural Translation. (2011). *Research in Language*, vol. 9, No. 1, 31–50. <https://doi.org/10.2478/v10015-011-0004-2>

Clay, Edward. (2022). A Corpus-Based Approach to Examining Terminological Variation in EU Law. *International Journal of Language & Law*, Vol. 11, 142–162. <https://doi.org/10.14762/jil.2022.142>

COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2196 of 24 November 2017 establishing a network code on electricity emergency and restoration. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R2196&qid=1689320564015>

Directive 1999/4/EC of the European Parliament and of the Council of 22 February 1999 relating to coffee extracts and chicory extracts. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31999L0004>

DIRECTIVE 2006/115/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 12 December 2006 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0115&qid=1697567703800>

EU Programmes and Agencies. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/yevropejska-integraciya/programi-ta-agentstva-yes>

Fabijanić, Ivo & Malenica, Frane. (2021). Corpus-based typology analysis of abbreviations in the European Commission's Mobility related documents. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov*. 14(63):2, 49–64. <https://doi.org/10.31926/but.pcs.2021.63.14.2.4>

Gardner, Jeremy. (2016). Misused English words and expressions in EU publications. European Court of Auditors. URL: <https://bit.ly/2UKWhu2>

Goźdz-Roszkowski, Stanisław. (2013). Exploring near-synonymous terms in legal language. *Linguistica Antverpiensia*. 12, 94–109.

Hall, Ch., McCarthy, Ph. M., Lewis, Gwyneth A., Lee, D. S., & McNamara, D. S. (2007). Using *Coh-Matrix* to Assess Differences between English Language Varieties. *Coyote Papers*, 15:40-54.

Kapralikova, Ivana. (2020). Corpus analysis of English language abbreviations in EU documents. https://www.researchgate.net/publication/339713620_Corpus_analysis_of_English_language_abbreviations_in_EU_documents

Kapralíková, Ivana. (2022a). Authentic EU documents as a productive homogenous discourse in teaching EU English. *Philologia* 32(2), 145–156.

Kapralikova, Ivana. (2022b). Investigating Specific Language Structures in the Documents of the European Union. URL: https://www.researchgate.net/publication/357832366_Investigating_Specific_Language_Structures_in_the_Documents_of_the_European_Union

Kapralikova, Ivana. (2021). Abbreviations and their ambiguity in euro-texts. *Language and Politics: Between Linguistics and Political Science. Proceedings of the 6th Annual International Scientific Conference Faculty of Applied Languages University of Economics in Bratislava*, 172–179.

Klbal, Ondrej. (2022). Synonyms as a Challenge in Legal Translation Training. *Bialystok Legal Studies*, Vol. 27, No. 4, <https://doi.org/10.15290/bsp.2022.27.04.05>

LDOCE – The Longman Dictionary of Contemporary English. (Fifth edition). (2009). Harlow: Pearson Education Limited. <https://www.ldoceonline.com/dictionary>
López Rúa, Paula. (2004). Acronyms & Co.: A typology of typologies. *Estudios Lingüísticos de la Universidad Complutense* 12, 109–129.

Matulewska A. (2016). Semantic Relations between Legal Terms. A Case Study of the Intralingual Relation of Synonymy. *Studies in Logic, Grammar and Rhetoric*, vol. 45, No. 58, 161–174.

Merriam-Webster (n.d.). Abbreviation. In Merriam-Webster.com dictionary. Retrieved October 14, 2023, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/abbreviation>

Peruzzo, Katia. (2013). Short-Period Evolution in EU Legal Texts: Old and New Terms, Old and New Concepts. *Linguistica*, 53(2), 39–53. <https://doi.org/10.4312/linguistica.53.2.39-53>

Publications Office of the European Union, (2022). *Interinstitutional style guide*, Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2830/215072>

REGULATION (EU) 2019/787 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 April 2019 on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) No 110/2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0787&qid=1697565897308>

REGULATION (EU) 2016/679 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679&qid=1697746438305>

REGULATION (EU) 2017/1938 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 October 2017 concerning measures to safeguard the security of gas supply and repealing Regulation (EU) No 994/2010

Robertson, Colin. (2011). Multilingual Legislation in the European Union. EU and National Legislative-Language Styles and Terminology. *Research in Language*. Vol. 9.1, 51–67, <https://doi.org/10.2478/v10015-011-0011-3>

Rogers, Margaret. (2013). What is a 'domain' and is this a useful question? *ASP*, 64, 5-16. <https://doi.org/10.4000/asp.3810>

Shinichiro, Torikai. (2014). General English Words in English Legal Discourse. *Language, Culture, and Communication*. Vol. 6, 87–103.

Strandvik, I. (2012). Legal Harmonization Through Legal Translation: Texts that Say the Same Thing? In: Baaij, C. J. W. (ed.), *The Role of Legal Translation in Legal Harmonization*. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 25–49.

The Cambridge Dictionary. (2020). Cambridge: Cambridge University Press. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mutatis-mutandis>

Warburton, Kara. (2023). Terminology Management. In: *Routledge Encyclopedia of Translation Technology* Routledge Accessed on: 19 Oct 2023 <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781003168348-47>

РОЗДІЛ Б.4

Перенесення супранациональної термінології ЄС у національні системи права. Українська юрисдикція: фальшиві друзі перекладача, лексичні пастки і термінологічні лакуни

Богдан Стасюк

У цьому розділі ми розглядаємо супранациональні терміни ЄС як особливу категорію юридичних термінів, а також терміни, що позначають правові інститути ЄС. Переклад супранациональних термінів зокрема проаналізовано з лінгвістичної перспективи та врахуванням досвіду національних юрисдикцій ЄС. Ми розрізняємо як власне переклад супранациональних правових термінів ЄС українською мовою, так і їх транспозицію (перенесення) в українське національне законодавство. У цьому розділі також обговорюємо рекомендації експертів ЄС щодо підбору відповідних еквівалентів у перекладі без національної конотації та з урахуванням цільової системи юридичних термінів. Типи правових актів ЄС, а також окремі приклади специфічних наднаціональних термінів ЄС, розглянуто як приклади типових лексичних труднощів, а також запропоновано рекомендації щодо їх вирішення. Особливу увагу приділяємо типовим труднощам: питанням лексичних пасток, хибних друзів перекладача і термінологічних лакунам.

1. Вступ

Супранациональна, або наднаціональна, термінологія ЄС (англ. supranational terms) становить систему термінів, що використовується в правовій сфері діяльності супранациональних міжнародних організацій ЄС. Це терміни, характерні лише для мов міжнародних або супра- / наднаціональних організацій. Поняття, що за ними стоять, повинні використовуватися в правових актах таких організацій, і вони виходять за межі національних кордонів, повноважень та інтересів. Крім того, вони виходять за межі або поза межі повноважень національних урядів. Значення такої термінології має бути передане мовами ЄС однозначно та у повній відповідності з визначеннями; саме тому ці терміни зазвичай транслітерують: іноді адаптивно, використовуючи означення відповідного терміна, або ж використовуючи найближчий еквівалент прямого перекладу,

© Стасюк Богдан, 2024

наприклад, слово з типовим "очевидним" значенням з набору первинних універсальних словникових еквівалентів¹. Відходячи від національних правових систем та їхньої відповідної термінології, ЄС прагне позбавити своє мультикультурне правове середовище від співвіднесеності з конкретними мовними лінгвокультурами та національним контекстом, адже документи ЄС часто складають особи, що не є корінними носіями відповідних мов. У той же час, особлива юридична мова ЄС ґрунтується на фундаментальній мережі юридичних понять і концептів [Biel, 2006, p. 150]. Таким чином, перед новим членом або кандидатом у члени ЄС постають два, на перший погляд, суперечливі питання: з одного боку, необхідно відійти від власної культурної упередженості, а з іншого – поважати нову мовну реальність так званого *евролекту*, юридичної мови ЄС.

Уся ідея супранациональних термінів нерозривно пов'язана з концепціями наднаціональності та наднаціональних політичних утворень, які визрівали в умах європейських мислителів щонайменше останні 60 років². Уже на ранніх етапах теоретичного осмислення, обговорення й обґрунтування цих понять науковці зазначали, що:

"Вкрай важливо протиставляти заідеологізованому використанню національної термінології, яке банально сприяє необізнаності людей про стан їхнього суспільства, саме впорядковане використання такої

¹ Напр., notification – нотифікація (Commission Recommendation of 15 October 2008 on notifications, time limits and consultations / Рекомендація Комісії від 15 жовтня 2008 року про нотифікації, часові рамки і консультації); незважаючи на наявність інших можливих варіантів перекладу цього слова, перекладачі *acquis* обрали формально найближчий, транслітерований еквівалент нотифікація з-поміж усього набору відповідних українських лексичних одиниць (повідомлення; попередження; нотифікація; повістка; оповіщення).

² Ці погляди варіювалися від досить непримиренної позиції Шарля де Голля та Жоржа Помпиду: "Європа повинна стати політичною, економічною та культурною реальністю, але через співпрацю між урядами "шістки"; існуючі договори Європейських Співтовариств будуть виконані, але на цьому інтеграційний наднаціональний процес повинен зупинитися" (цит. за: Lefort P. *Souvenirs et secrets des années gaulliennes, 1958–1969*. Paris: A. Michel, 1999. P. 231) аж до дуже інструментального підходу до наднаціональності в Нідерландах, "які, можливо, вважаються найбільш моністичною державою у світі" (Bertolini E., Romeo G. *A Dutch Interpretation of Supranational Law: The Application of the ECHR in the Netherlands in a Comparative Perspective* (June 6, 2017). *Vocconi Legal Studies Research Paper*. 2017. No. 2981699. P. 3. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2981699> (дата звернення: 16.10.2023 р.).

термінології, яке дозволить цим же людям усвідомити природу політичного суспільства, де вони живуть" (Mario Albertini, 1961) [цит. за: Albertini, 1993, р. 192].

Перше офіційне ознайомлення України, як незалежної та суверенної держави, з ідеєю супраціональної термінології відбулося у рамках Указу Президента про реалізацію плану інтеграції до ЄС, оприлюдненого в 2000 році³. Саме в його формулюваннях серед усіх текстів української правової бази ми вперше зустрічаємо "*правові та нормативні стандарти ЄС – Acquis Communautaire*" [НПІ, с. 12]. Крім того, у тексті було запропоновано деякі основні законодавчі терміни ЄС в українському офіційному вжитку: *конвенції – conventions, директиви – directives*⁴, *регламенти – regulations, настанови – guides* тощо. Указ наголошував на нагальній потребі забезпечити офіційний переклад українською мовою актів *acquis communautaire*, які підлягають ратифікації, ухваленню та імплементації в українське законодавство. Із того часу Україна офіційно переклала 614 правових актів ЄС [Перелік, 2023, с. 54]⁵. Із жовтня 2023 року Україна, набувши статусу країни-кандидата на вступ до ЄС, запровадила *нову* процедуру перекладу актів *acquis communautaire* ЄС⁶. Проте у відкритому доступі

³ Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 14.09.2000 р. № 1072/2000 станом на 16.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00#Text> (дата звернення: 16.10.2023 р.).

⁴ Найдавніше використання саме цього специфічного еквівалента могло трапитися в українській офіційній версії нечинної сьогодні Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною (УПС) – Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and Their Member States and Ukraine (1994), де згадано формулювання: "within the framework of TACIS foreseen in the Community's relevant Council **Regulation** – в рамках Програми TACIS, передбаченої у відповідному **регламенті** Ради Співтовариства" (ст. 82) задовго до перших офіційних перекладів *acquis communautaire*.

⁵ Оновлений список шукати тут: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes/perelik-zatverdzenih-perekladiv-aktiv-acquis-yes>.

⁶ Про затвердження Порядку здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire* та на англійську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 травня 2023 р. № 451 станом на 16.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.10.2023 р.). Відповідно до цього правового акту, переклади здійснюються UkraineInvest, урядовим офісом із залучення та підтримки інвестицій, і перевіряються з точки зору термінології та, за необхідності, переглядаються відповідними державними установами. Однак не було опубліковано жодних

немає жодних настанов чи рекомендацій щодо відтворення супранациональної термінології ЄС.

2. Лінгвістична природа супранациональної термінології ЄС

Лінгвістична природа супранациональних термінів ЄС багатогранна. Вивчаючи та аналізуючи її, ми повинні взяти до уваги її найважливіші аспекти:

(а) супранациональні терміни ЄС належать до сфери, що перетинається з лексикологією, термінологією, лексикографією та термінографією (супранациональна лексика ЄС містить терміни як загальні назви, так і власні, причому останні також слід розглядати як терміни);

(б) супранациональні терміни ЄС є переважно інтернаціональними словами за своїм походженням, тому в теорії та практиці перекладу їх слід розглядати саме як інтернаціоналізми [Корунець, 2003, с. 135–140]. Вони відповідають основним вимогам до цієї лексичної групи, оскільки мають спільне джерело походження (етимологію) та повинні зберігати однакове значення і, бажано, форму.

Зазвичай інтернаціональну за походженням лексику можна перекласти в кілька різних прийнятних способів⁷:

(7) побуквенний переклад (транслітерування) (*control* – контроль, *inspector* – інспектор, *memorandum* – меморандум тощо);

(8) відтворення, наближене до звучання (транскрибування) (*feeder* – фідер, *leverage* – левередж, *screening* – скринінг тощо);

(9) "практична транскрипція", що враховує адаптацію іншомовної лексичної одиниці до граматичної будови цільової мови (*clinical audit* – клінічний аудит, *securitisation* – сек'юритизація тощо);

(10) описовий переклад (*non-listed company* – незареєстрована на біржі компанія, *qualifying holding* – істотна частка участі, *subsidiary* – дочірня компанія тощо);

(11) синонімічна заміна (*apprentice* – стажер, *issuer* – емітент, *marketing* – реалізація тощо);

детальних інструкцій, які б дозволили оцінити методологію перекладу юридичних термінів чи текстів ЄС.

⁷ Усі приклади взято з офіційного глосарію *acquis* ЄС: Глосарій термінів *acquis* ЄС. Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes/glosarij-terminiv-acquis-yes> (дата звернення: 16.10.2023 р.).

(12) калькування поморфемної природи (*accelerator* – *прискорювач*) або послівного покомпонентного відтворення (*carers and comforters* – *опікуни та піклувальники*) [Ibid.].

Компонентний переклад може виявляти риси гібридизації, фактично поєднуючи низку кількох простіших перекладацьких підходів, напр.: *prime broker* – *первинний брокер* (синонімічний і транслітераційний переклади, поєднані в межах одного термінологічного словосполучення в цільовій мові). У досить рідкісних випадках супранациональні терміни взагалі не перекладаються і зберігають свою оригінальну англійську / французьку форми: *acquis communautaire*, *ETEC*, *UCITS* тощо.

Порівняно зі звичайними юридичними термінами з інших галузей супранациональні терміни мають більш складний профіль "головним чином через подвійне правове середовище, у якому вони перебувають: безпосереднє супранациональне середовище та більш віддалене, власне національне середовище [cf. Biel & Sosoni, 2019, p. 216]. Ось у такому середовищі вони й "подорожують" через обов'язкову імплементацію права ЄС у національному законодавстві держав-членів" [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 185]. Крім того, супранациональна термінологія ЄС характеризуються унікальним поєднанням трьох невіддільних якостей: автономності (незалежності від національних правових систем), багатомовності (вихідні лексичні одиниці мають бути проаналізовані щонайменше в їхній англійській та французькій формах) і тяглості / консистентності (одноподібності) [Ibid., p. 187].

Насправді взаємозв'язок між супранациональним і національним елементами виявився дуже складним. Як стверджує професорка Вівіан Гроссвальд Курран, "правове зближення по всій Європі, що реалізовується за допомогою позірно спільної лексики, також може бути оманливим та ілюзорним і насправді закріплює юридичні відмінності, які так і лишаються невизнаними" [Curran, 2019, p. 21]. Попри автономний характер супранациональних термінів ЄС, вони таки походять із глибин національних правових систем і все ще відображають властиві терміни деяких систем національного права, чий значення надто нестабільні й розпливчасті як для нової [терміно]системи, що все ще перебуває у стадії формування [Biel, 2019, p. 216].

Ще однією проблемою перекладу супранациональних термінів ЄС є необхідність розрізняти автономні супранациональні поняття (які цілком очікувано будуть однаково витлумачені та застосовані в усіх державах-членах, що призведе до появи ідентичних понять

у всіх мовних версіях будь-якого правового акта ЄС) та загальні правові поняття (такі як lawyer [адвокат, юрист], penalty [штраф] тощо), які буквально "подорожують крізь супранациональні та національні контексти" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 71] держав-членів та держав-кандидатів на членство в Європейському Союзі.

Процес творення еквівалентних супранациональних термінів українською мовою наражається на утилітарні проблеми, коли перекладачам доводиться мати справу з наднаціональним характером певних термінів та назв, беручи до уваги національні термінографічні традиції, у тому числі "історично" усталені еквіваленти термінів [Д'яков та ін. 2000]. Водночас еквіваленти в юридичному перекладі: (а) відображають реальні факти того, як різні правові сім'ї та правові традиції "трансплантуються" з однієї правової системи в іншу⁸, а також (б) зберігають "інваріантне інформаційне ядро"⁹ навіть під час трансформації, незважаючи на будь-яку плутанину та непорозуміння, що виникають через різні інтерпретації людьми у вихідній та цільовій правових культурах [Сао, 2007, p. 32–35]. Крім того, цьому процесу перешкоджають суто екстралінгвальні фактори, такі як правова бюрократія та "історична традиція" у використанні, незалежно від того, наскільки короткою є ця "традиція".

Для ілюстрації останнього твердження можна згадати історію міжнародного правового терміна "*effective control*" (екстратериторіальне управління, здійснюване внаслідок воєнних дій, незалежно від законності таких дій) в українському перекладі. До 2015 р. на позначення цього поняття український уряд послуговувався як терміном "*ефективний контроль*", так і терміном "*фактичний контроль / управління*". Проте після появи офіційного українського перекладу Резолюції ПАРЄ № 2133 (2016) від 12 жовтня 2016 року "Засоби правового захисту від порушень прав людини на українських територіях, що перебувають поза контролем української влади"¹⁰ термін *effective control* одержав свій

⁸ Див. Watson, Alan. *Legal Transplant: An Approach to Comparative Law* / 2nd ed. Athens and London : The University of Georgia Press, 1993. 121 p.

⁹ Toury, Gideon. *Translation: A Cultural-semiotic Perspective*. *Encyclopaedic Dictionary of Semiotics* / ed. by Thomas A. Sebeok et al. Berlin : Mouton de Gruyter, 1986. Tome 2. pp. 1112–1113.

¹⁰ Засоби правового захисту у випадках порушень прав людини на українських територіях, невідконтрольних українській владі : Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи 2133 (2016) станом на 16.10.2023 р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/2344_rez_2133.htm (дата звернення: 16.10.2023 р.).

єдиний український відповідник "*ефективний контроль*". Цей конкретний варіант перекладу залишається дуже розпливчастим і вводить в оману¹¹ через небажану інтерференцію українського прикметника "ефективний", що означає "той, який приводить до **потрібних** результатів, наслідків, дає найбільший ефект; **ефектний**", чим докорінно відрізняється від англійського відповідника *effective*, який має значення "*actual, de facto; existing in fact; that is (...) so far as the effect is concerned*". По суті, неправильний переклад призвів до того, що відтоді фальшивий друг перекладача (*effective* v *ефективний*) став офіційним юридичним терміном, еквівалентним для всіх цілей його використання.

Процес створення офіційних юридичних термінів є відверто й очевидно складним із багатьох причин і "залишається напрочуд малодослідженим" [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 184] навіть у мовах старих держав-членів ЄС. Сам термін *acquis communautaire* є яскравим прикладом такої історії вжитку. Це приклад іншомовного запозичення, оригінальна графічна форма якого не змінюється в кириличних текстах українських офіційних перекладів. Очевидно, що це є проблемою для носіїв української мови, навіть фахівців, які примудряються неправильно вимовляти та писати його навіть у спеціальних текстах як *Акі комунітер* [see Новітня політична лексика, с. 10, 12, 466]. Незважаючи на це, жодні спроби змінити його на щось інше не увінчалися успіхом¹². Спеціалісти-лексикографи "Лабораторії

¹¹ Українські журналісти зазначали: "Тут виникає одразу багато питань. По-перше, хіба можна взагалі назвати ефективним контролем те, що там відбувається: замовні вбивства, терористичні акти? **Цей контроль якийсь явно не ефективний**". "Правова абетка" № 25: ефективний контроль чи окупація? Подкаст Олега Шинкаренка та Олени Сапожнікової "Правова абетка". URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/pravova-abetka-25-efektyvnyj-kontrol-chy-okupatsiya-2> (дата звернення: 16.10.2023 р.).

¹² Яким би рідкісним і маргінальним не здавався кириличний еквівалент цього терміна порівняно з його французькою формою у фахових текстах, але неправильний варіант "Акі комунітер" вживається значно частіше, ніж коректний "Акі комюнотер". Примітно, що в українському корпусі парламентських текстів на 50 млн токенів ParlaMint-UA не зафіксовано жодного (!) прикладу правильного вживання цього терміна в розмовній українській мові. Єдиний правовий акт, де його було використано правильно, "Положення про Центр європейського та порівняльного права", зберігав чинність протягом нетривалого часу, і вже незабаром його замінили інші норми, де була застосовувана власне французька форма *Acquis communautaire* або просто *acquis*.

наукового перекладу" всім гуртом безуспішно виступали на захист заміни відповідного терміна на його переклад-кальку "*добробок Спільноти*" [АФНУСТ, с. 14], і цей термін так і не потрапив до жодного офіційного перекладу правових актів ЄС.

У роботі із супранациональними термінами в перекладі можуть бути відображені бажані методи термінотворення, яких дотримуються в установах, що розробляють правові акти ЄС. Вони, зокрема, включають, але не обмежуються "методами нейтралізації, такими як створення неологізмів, використання загальних термінів у спеціалізованому значенні, та методами видозміни (modification) вже існуючих термінів" [Biel, & Doczekalska, 2020, p. 187]. Загальний підхід до того, як наднаціональні поняття бувають "трансплантовані" у національне законодавство, варіюється від очужнення / "форенізації" (коли супранациональні концепції та терміни ЄС запозичаються мовою перекладу) до одомашнення / "доместикації" (коли їх уникають без будь-якого перенесення з однієї правової системи в іншу). Проміжні методи передбачають модифікацію наднаціональних термінів ЄС (їх видозміну включно зі створенням неологізмів) або ж локалізацію (заміну національним юридичним термінами).

З кожним із цих методів трансплантації пов'язані значні юридичні ризики: (1) прямий імпорт термінів призводить до введення іноземних, невідомих слів, які легко спричинять непорозуміння; (2) модифікація та локалізація термінів призводить до збільшення кількості термінологічних одиниць і створює розмаїття там, де необхідна однорідність¹³.

Такий висновок здебільшого можна зробити виходячи з емпіричних спостережень і досвіду колег у ЄС [Ibid., p. 206] та загального аналізу наявних українських глосаріїв термінології ЄС, які ведуть державні установи. Однак термінологічний процес, що стоїть за цими

¹³ Розвиток законодавства ЄС може призвести до запровадження безпечібно обов'язкових регламентів там, де раніше застосовувалися лише директиви. Таким чином місцевих термінологічних варіантів, що існували перед цим, більше не достатньо для належного виконання відповідних регламентів у державах-членах ЄС. Унаслідок цього терміни, що семантично покривають одні й ті ж поняття, множаться, а їхні варіанти змішуються між собою. Сам переклад у цих ситуаціях перетворюється на "делікатне мистецтво врівноваження: якщо з наднаціональної точки зору імпорт є "безпечним" методом, оскільки пом'якшує фінансові та політичні ризики неналежної імплементації, то з національної точки зору локалізація забезпечує безперешкодну інтеграцію нових наднаціональних концептів у національну систему і забезпечує її цілісність" [Ibid., p. 207].

словниками, так і не був оприлюднений для широкого загалу, що ускладнює належне розуміння характеру виконаної термінографічної роботи. Донедавна за переклади *acquis* ЄС відповідав Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Із травня 2023 р. його було переадресовано іншому державному органу – урядовому офісу із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest.

3. Термінологія ЄС: власне переклад vs перенесення ("транспозиція")

Один із перших кроків у розгляді того, як слід поводитися з супранациональними термінами ЄС, полягає в тому, щоби визначитись, потрібно їх власне перекладати, або ж вони також допускають відносно вільне "перекладання" (перекладання) у цільовій правовій системі. Ступінь свободи перекладача в таких випадках може полягати в сутнісній різниці між директивами та регламентами ЄС. Перші є обов'язковими до виконання, але залишають вибір форм та методів реалізації на розсуд національних органів влади, тоді як зберігають пряму дію будь-де в ЄС (ст. 288 Договору про функціонування Європейського Союзу / TFEU). "Мовним наслідком є те, що порівняно з регламентами директиви зазвичай сформульовано більш гнучкою, загальною і розпливчастою мовою" [цит. за: Biel, & Doczekalska, 2020, р. 190]. Із термінологічного погляду, така транспозиція вимагає перенесення супранациональних правових концептів у національні правові системи ("inter-conceptual term-transfer" за термінологією Марти Фішер [Fischer, 2010, р. 32]). На цьому етапі розробники національних версій текстів правових актів ЄС зіштовхуються з проблемами, пов'язаними із вибором адекватних термінів на позначення наднаціональних понять. Супранациональні терміни можна відтворювати або дуже близько до оригіналу, фактично дослівно (т. зв. метод *copy-out*, "калькування"), або ж прогресивно розробляти, використовуючи точні формулювання оригіналу за основу. Цю тезу можна спроекувати на процедури, у межах яких з'являються офіційні перекладні еквіваленти.

Луця Бель та Агнешка Дочекальська стверджують, що сама природа супранациональної термінології полегшує їй перетин кордонів між різними національними системами права [Biel, & Doczekalska, 2020, р. 185] та подальшу імплементацію в мову цільових юридичних систем. Водночас проблемні аспекти цього процесу в жодному разі не можна залишати поза увагою.

Навіть супранациональну термінологію ЄС не було розроблено з нуля: "як наслідок, іноді може бути важко встановити, чи є певне юридичне поняття автономним та має значення виключно в системі ЄС, або ж насправді належить до національного права, а тому його значення слід встановлювати через національну правову науку та юридичні прецеденти" [Doczekalska, 2018, p. 175].

Труднощі, з якими стикаються перекладачі, працюючи з супранациональною лексикою були підсумовані Луцією Бель та Даріушем Кожбьялом:

"Синонімія у вихідному тексті спричиняє варіативність, і внаслідок цього, через міжмовну асиметрію, перекладачам важко контролювати синонімію та стандартизувати варіанти в перекладі. Синонімію у вихідних текстах можна розглядати як одну з основних причин термінологічної варіативності в перекладі. Перекладачі не завжди в змозі визначити, чи використовується термінологічний варіант навмисно, напр., на позначення нового супранационального поняття, чи це просто синонім, який може і повинен бути усунутий. Варіативність вихідного тексту ще більше ускладнює і без того складне завдання, яке стоїть перед перекладачами ЄС, і вимагає від них додаткових когнітивних зусиль. Термінологічні ресурси для інституційних перекладачів могли б приділяти більше уваги майже синонімії або близьким до неї явищам. Крім того, потрібно більше досліджень щодо причин варіативності в перекладі, оскільки синонімія, вочевидь, не є єдиним фактором, що призводить до її появи" [Biel, & Koźbiał, 2020, p. 87].

3.1. Назви видів правових актів ЄС як супранациональні терміни

Назви видів правових актів ЄС також є супранациональними термінами самі по собі, оскільки позначають абсолютно нові правові поняття: *acquis communautaire* – *acquis communautaire*; *act* – *акт*; *agreement* – *угода*; *charter* – *хартія*; *decision* – *рішення*; *convention* – *конвенція*; *directive* – *директива*; *guide* – *настановна*; *opinion* – *висновок*; *principle* – *принцип*; *procedure* – *процедура*; *regulation* – *регламент*; *treaty* – *договір*, тощо.

Переклад цих термінів є усталеним в офіційних текстах і дає початкове уявлення про принципи відбору термінологічних відповідників. Терміни безпосередньо грецького та латинського

походження зазвичай розглядаємо як істинні інтернаціоналізми, і тому їх практично транскрибуємо українською мовою за наявності аналогічних кодифікованих українських слів, запозичених з відповідних мов, найяскравішим прикладом є *regulation* – *регламент*. Можна сказати, що цьому методу віддають перевагу навіть тоді, коли українські когнати вже мають інші, подекуди суперечливі значення як у сфері юриспруденції, так і поза нею: "1. Прийнятий розпорядок ведення зборів, засідання і т. ін. 2. Заведений розпорядок дня, режим праці і т. ін. 3. Інструкція, зведення правил для користування чим-небудь"¹⁴. Однак все це не є достатньо близькі складники значення відносно семантичного компонента [binding force] в англійському слові на позначення юридичного поняття ЄС. Щодо іншого виду правового акта ЄС, *opinion*, цілком імовірно, що гіпотетичний український відповідник-когнат не було вжито через яскраво виражене стилістичне маркування і конотації (укр. "*опінія*", що має споріднене з англ. *opinion* походження, є книжним і регіональним словом). Інші назви правових актів ЄС одержують прямі українські лексичні еквіваленти, що мають однаковий з англійськими ступінь полісемії та частотності вживання.

3.2. Проблема відтворення супранаціонального терміна *minority language*

Дуже характерний і навіть драматичний приклад історії засвоєння супранаціонального терміна стався зі словосполученням *minority language*. Хоча спочатку воно не належало законодавству ЄС, проте як поняття народилося саме в європейському співтоваристві в процесі розроблення та прийняття Charter for Regional or Minority Languages (ECRML), публічно-правового документа, ухваленого в Раді Європи в 1992 році з метою захисту та розвитку історичних "regional and minority languages" у Європі. Термін став частиною законодавства багатьох держав-членів ЄС, правових актів Європейського Союзу, а останнім часом навіть звернув на себе увагу широкої

¹⁴ Словник української мови : в 11 т. / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наукова думка, 1977. Т. 8. Природа–Ряхтливий. С. 478.

громадськості¹⁵, коли став предметом розгляду суду і потрапив до тексту Рішення Загального Суду (Восьмої Палати) від 9 листопада 2022 р. у справі ініціативи комітету громадян ЄС "Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe" проти Європейської Комісії¹⁶. В офіційному українському перекладі Хартії цей термін подано як "мова меншин"¹⁷. Щодо названих вище способів перекладу супранаціональної юридичної лексики, то це приклад застосування методу локалізації, який виявився не лише сумнівним у цьому конкретному випадку, а й надзвичайно суперечливим та політично вмотивованим. Із цього приводу суддя Конституційного Суду України Сергій Головатий висловив навіть збіжну думку¹⁸, що в українському перекладі словосполучення, вживане в тексті Хартії на позначення regional or minority languages у формі "регіональні мови або мови меншин" розриває єдине юридичне поняття на два різні, чим спотворює зміст Хартії, підриває її "дух", переорієнтовуючи документ із захисту мов, яким загрожує вимирання, на захист мовних меншин, що не дорівнює одному й тому самому, як було чітко вказано в Пояснювальній Доповіді до Хартії / Explanatory Report to the European Charter for Regional or Minority Languages (ETS 148). Таким чином, супранаціональне юридичне поняття було потрактовано в офіційному тексті українського перекладу Хартії всупереч його реального юридичного денотату. Зумисно чи ні, але термін одержав часткову національну локалізацію через застосування найближчого термінологічного відповідника, вже наявного в українському законодавстві, а саме "національна меншина". Водночас офіційний переклад дав розвиток фальшивому другу перекладача в тому сенсі, що слово minority мало би вжито на позначення характеристики

¹⁵ Quell M. EU court finds Brussels is doing enough to protect minority languages. Courthouse News Service. November 9, 2022. URL: <https://www.courthousenews.com/eu-court-finds-brussels-is-doing-enough-to-protect-minority-languages> (дата звернення: 16.10.2023 р.).

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62021TJ0158>

¹⁷ Європейська хартія регіональних мов і мов меншин. Верховна Рада України. Законодавство України станом на 16.10.2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text (дата звернення: 16.10.2023 р.).

¹⁸ Збіжна думка судді Сергія Головатого стосовно Рішення КСУ № 1-п/2021. Конституційний Суд України. Офіційний вебсайт. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/1_p_2021_1.pdf (дата звернення: 16.10.2023 р.).

означуваного об'єкта, а не його самого. Це завело неназваних перекладачів у лексичну пастку, де вони мусили проводити паралелі між юридичним поняттям національної правової системи і власне терміном "національна меншина". Врешті-решт утворилася юридична термінологічна лакуна, у якій оригінальний термін виявився позбавлений закладеного в ньому значення та втратив зв'язок із реальним денотатом. Це питання стало предметом гарячих дискусій серед українських правознавців і лінгвістів, що пропонували цілу низку альтернативних варіантів для скоріше калькованого відтворення оригінального терміна: "регіональні та міноритарні мови"¹⁹, "загроженої мови"²⁰ і "регіональні та меншинні мови"²¹. Сейсмичний ефект оманливої локалізації супранационального юридичного терміна вийшов за межі інтелектуальних та наукових дебатів і спричинив соціально-політичне напруження²², коли хибне застосування ключового поняття із Хартії призвело до різкого посилення офіційної ролі російської мови в Україні. Посилаючись на текст Хартії, ціла низка областей України надала російській мові офіційного статусу "регіональної мови" попри те, що з правового погляду це поняття явно не дорівнює концепту "regional or minority languages".

Проте, як ми бачимо, у питаннях застосування Європейської хартії регіональних мов і мов меншин з юридичного погляду лише офіційний термін "мови національних меншин" може все ще бути використовуваний. Його коректність оспорюють як право-, так і перекладознавці, проте вирішення ця проблема не знаходить уже понад десятиріччя.

¹⁹ Проект нової редакції офіційного перекладу на українську мову Європейської хартії регіональних або міноритарних мов (Ухвалено на восьмому пленарному засіданні Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права 11 липня 2006 року). Документи Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права. Міністерство юстиції станом на 16.10.2023 р. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7800 (дата звернення: 16.10.2023 р.).

²⁰ Радчук Віталій. Ще раз про Хартію, або Ціна буквализму й домислу. Урок української. 2006. № 5–6. С. 59.

²¹ Євтух В. Б. Європейська Хартія регіональних або меншинних мов: перспективи для України. Майбутня роль Європейської хартії регіональних мов або мов меншин в Україні : інформаційний семінар. Київ, 2002. С. 47–55.

²² Янковська Г. В. Історія прийняття й ратифікації в Україні Європейської хартії регіональних мов або мов меншин: проблеми та перспективи. Право і суспільство, 2011. № 3. С. 65–70.

3.3. Проблема відтворення супранационального терміна *non-territorial languages*

З огляду на описану вище ситуацію, досить дивний вигляд має той факт, що дослідники, які брали активну участь у дискусії про коректність перекладу/локалізації терміна *regional or minority languages*, ігнорують необхідність вдаватися до методу калькування й у випадку іншого супранационального терміна з того ж самого правового акта: ""Нетериторіальні мови" – темний буквалізм, який ще треба якось перекласти. Не в космосі ж функціонують ці "неземні" мови!"²³. Скептично налаштованих лінгвістів навіть періодично підтримують скептично налаштовані правознавці: "Не можна погодитися з поглядами науковців, які стверджують, що є особлива мова перекладу законодавства ЄС – "євролект", яка не враховує і на сьогодні існуючі вимоги офіційно-ділового стилю, юридичної термінології, правила юридичної техніки і юридико-лінгвістичного тлумачення, вимоги правотворчості, рекомендації юристів тощо. Наприклад, перекладач вважає неправильним перекласти термін ЄС терміном національного законодавства (!). На наш погляд, це порушує вимоги єдності термінології, відповідність термінів правових актів тексту Конституції України, що буде на заваді однозначності та уніфікації законодавства"²⁴.

3.4. Назви інституцій ЄС як супранациональні терміни

Назви *інституцій ЄС*, що здійснюють правове регулювання його функціонування, є окремою групою власних назв, які існують у термінологічній системі правової та політичної системи ЄС. Структура та значення цих назв здебільшого зрозумілі і не становлять особливих труднощів для перекладачів. Фахівці, які мають справу з ними в офіційних текстах, дотримуються усталеної норми, що склалася в національній системі назв інституцій ЄС в українській мові: *European Parliament* – *Європейський Парламент*; *Committees of the European Parliament* – *комітети Європейського Парламенту*; *European Commission* – [*Європейська*] *Комісія*; *European Central Bank* – *Європейський Центральний Банк*; *European Investment Bank* –

²³ Радчук В. Захід є Захід, а Схід є Схід... (про ціну буквалізму й домислу). Українська мова. 2006. № 3. С. 32–40.

²⁴ Чулінда Л. І. Особливості юридико-лінгвістичного аналізу в процесі перекладу актів Європейського Союзу. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи. Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції з проблем розвитку та функціонування державної мови. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. С. 231.

*Європейський інвестиційний банк; European Investment Fund – Європейський інвестиційний фонд; System of Central Banks – Європейська система центральних банків; European Economic and Social Committee – Європейський економічно-соціальний комітет; the Committee of the Regions – Комітет регіонів; the European Ombudsman – Європейський Омбудсман тощо*²⁵. Ба більше, власний український "євролект" дозволяє утворювати від них складноскорочені слова для використання в напівофіційному та неофіційному контекстах: *Європарламент, Єврокомісія, Європейський центробанк* і т. д.

Певну плутанину, тим не менш, можуть викликати схожі за структурою та формулюванням назви різних установ, правильний переклад яких вимагає уваги до деталей і належної ретельності. Отже, не можна взаємозамінно використовувати усталені відповідники для *European Council – Європейська Рада* та *Council of the European Union – Рада ЄС*. Відповідно до установчих договорів ЄС це назви різних інституцій. Іншим складним випадком слововжитку є відповідності *Court of Justice of the European Union (CJEU) – Суд Європейського Союзу* та *[European] Court of Justice (ECJ) – Європейський суд [справедливості]*, причому останнє живиться непослідовно навіть серед українських фахівців галузі²⁶.

Використання великих літер у компонентах сполучень, що утворюють назви інституцій ЄС, може становити певні складнощі в українській орфографії. Загальне правило тут відповідає положенням Українського правопису в будь-якій із його останніх редакцій (1994²⁷, 2019²⁸). У назвах найвищих інституцій зазвичай усі слова пишемо з великих літер (як-от *Європейський Парламент, Європейська Комісія*

²⁵ Усі українські еквіваленти подаємо в строгій відповідності з офіційним Глосарієм термінів *acquis* ЄС від Кабінету Міністрів України [Глосарій], якщо не зазначено інакше.

²⁶ Див. напр.: Монасенко А., Смирнова К. Застосування практики ЄСПЛ та суду ЄС на прикладі адміністративного судочинства. Всеукраїнське професійне юридичне видання *Юридична Газета online*. 2020. 28 квітня. № 8 (714). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/zastosuvannya-praktiki-espl-ta-sudu-es-na-prikladi-administrativnogo-sudochinstva.html> (дата звернення: 16.10.2023 р.).

²⁷ Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. Київ : Наукова думка, 2015. 288 с. URL: <http://litopys.org.ua/pravopys/pravopys2015.htm> (дата звернення: 16.10.2023).

²⁸ Український правопис / [ред.: Є. І. Мазніченко та ін.] ; НАН України ; [Нова ред.]. Київ : Наукова думка, 2019. 390 с. URL: <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/standarty/pravopys/ukr.pravopys-2019.pdf> (дата звернення: 16.10.2023 р.).

або *Європейська Рада* тощо), тоді як з іншими велику літеру пишемо виключно в першому слові (*Європейський інвестиційний банк, Європейська система центральних банків, Європейський економічно-соціальний комітет* і т. д.).

Іноді назви інституцій ЄС не калькуються, а одержують приблизні українські відповідники, хоча така практика видається маргінальною та винятковою: *European Court of Auditors – Рахункова Палата*. Можна було би очікувати покомпонентної передачі назви цієї інституції ЄС, напр., у запозиченій формі **Європейський Суд Аудиторів*. Проте однойменний орган фінансового управління власне в Україні на офіційному рівні має інакший відповідник англійською мовою – *Accounting Chamber*. На додачу до цього, в офіційних пресрелізах Рахункової палати маємо ще один, уже третій варіант назви установи ЄС – *Європейська палата аудиторів*²⁹.

4. Висновки

У цьому розділі висвітлено проблему супранаціональних термінів у правовій системі ЄС, їх походження, означення та способи передачі українською мовою. Коротко розглянуто їхню лінгвістичну природу саме як лексичних засобів вираження наднаціональних понять. Також досліджено передумови перекладу супранаціональних термінів з урахуванням досвіду правників ЄС у його порівнянні з українським досвідом. Зокрема, зазначено пропонувані експертами ЄС доречні еквіваленти для перекладу, що передбачає усунення національної специфіки та конотацій. Деякі описані в розділі характерні терміни, що потрапили в українську правову систему, демонструють прояви мовної інтерференції та викривлення значення відносно вихідних юридичних термінів. Такий підхід висвітлює проблеми, пов'язані з лексичними пастками, хибними друзями перекладача та термінологічними лакунами в перекладі. Наведено термінологічну історію та історію перекладу окремих підгруп: назв видів основних правових актів ЄС, а також термінів, що стосуються мов меншин, регіональних і нетериторіальних мов. Насамкінець, у цьому розділі розглянуто питання перекладу назв інституцій ЄС як ще один приклад супранаціональних термінів.

²⁹ Валерій Пацкан: Співпраця з Європейською палатою аудиторів – важливий крок на шляху до імплементації стандартів ЄС в діяльність Рахункової палати. Рахункова палата. 28.09.2022. URL: <http://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=1417&lang=ukr> (дата звернення: 16.10.2023 р.).

Список використаних джерел

Англійсько-французько-німецько-український словник термінології Європейського Союзу. Київ : "К.І.С.", 2007. 226 с.

Вдовичин, І.Я., Угрин, Л.Я., Шипунов, Г.В. та ін. (2015). *Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори)* (Н. М. Хома, Ред.). Новий Світ-2000, 492 с.

Вишняков, О. К. (2013). Європейський суд з прав людини як наднаціональне утворення. *Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини* : матеріали 2-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 20–21 вересня 2013 р.). Одеса : Фенікс, С. 33–47.

Глосарій термінів Європейського Союзу. Книжки з євроінтеграції видавництва "К.І.С.". <http://europa.dovidka.com.ua> (accessed on 16.10.2023).

Глосарій термінів *acquis* ЄС. Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/pereklad-aktiv-acquis-yes/glosarij-terminiv-acquis-yes> (accessed on 16.10.2023).

Гулак, О. В., & Савенко, Г. В. (2018). Гармонізація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: теоретико-правовий вимір. *Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 8 червня 2018 р.). Видавничий дім "Гельветика", С. 36–38.

Дяков, А. С., Кияк, Т. Р., & Куделько, З. Б. (2000). *Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти*. Вид. дім "КМ Academia", 218 с.

Калинюк, С. С. (2022). Термінологічно-понятійний апарат законодавства держави: міжнародний та національний аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*, № 3, С. 296–301.

Касяненко, Д. (2013). Лексико-семантичні процеси в термінології правового ерволекту та їхнє відтворення у перекладі. *Мовні і концептуальні картини світу*, Вип. 2, С. 159–165.

Касяненко, Д. С. (2015). Мовні кліше та канцеляризми нормативно-правових актів ЄС крізь призму перекладу з німецької мови українською. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна"*, Вип. 52, С. 125–127.

Касяненко, Д. С. (2011). *Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України* [дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16], 259 с.

Касяненко, Д. С. (2013). Правовий ерволект та його переклад. *Мовні і концептуальні картини світу*, 46(2), 97–104.

Корунець, І. В. (2003). Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). "Нова Книга", 448 с.

Лазарєв, В. В. (2021). Особливості використання юридичної термінології у країнах Європейського Союзу. *ScienceRise: Juridical Science*, 3(17), 4–8.

Максимов, С. И. (2012). Сравнительное право и юридическая лингвистика: перспектива взаимодействия. У Ю. Шемшученка, В. Тихого, М. Цимбалюка, І. Гриценка, О. Кресін, І. Ситар (Ред.), *Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць* (с. 96–99). Львівський державний університет внутрішніх справ.

Палійчук, Е. (2019). Інституційний переклад в Україні: виклики, компетенції, перспективи. *III Всеукраїнська науково-практична конференція, приурочена до*

Міжнародного дня рідної мови (21 лютого 2019 р.) Київський університет імені Бориса Грінченка. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29523/> (accessed on 16.10.2023).

Переклади актів acquis ЄС. (б. д.). Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes> (accessed on 16.10.2023).

Перелік затверджених перекладів актів acquis ЄС. (б. д.). Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes/perelik-zatverdzenih-perekladiv-aktiv-acquis-yes> (accessed on 16.10.2023).

Попович, Н. М. (2015). Концептуальна еквівалентність у перекладах текстів євролекту. Безпековий, політичний, економічний та гуманітарний виміри сучасного етапу європейської та євроатлантичної інтеграції України: *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-й річниці створення ДВНЗ "Ужгородський національний університет"* (м. Ужгород, 5 грудня 2015 р.). Вид-во УжНУ "Говерла", с. 244–246.

Чередниченко, О. І. (2012). Євролект і проблеми його перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*, Вип. 41, ч. 2, С. 400–405.

Чирков, О. (2006). Національні і наднаціональні терміносистеми. Виникнення та взаємодія. У Р. Гром'яка (Ред.), *Терміносистеми сучасного літературознавства: досвід розробки і проблеми*. Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, С. 11–15.

Albertini, M. (1993). For a regulated use of national and supranational terminology. *The Federalist*, Year XXXV, 3, 191–208.

Bednárová-Gibová, K. (2015). Acquis communautaire as supranational legal texts and their interlingual reproduction across multilingual Europe. *International Conference on Communication in Multicultural Society / CMSC 2015* (6-8 December 2015), Moscow, 161–167.

Biel, Ł. (2006). Translation of Multilingual EU Law as a Sub-genre of Legal Translation. In D. Kierzkowska (Ed.), *Court Interpreting and Legal Translation in the Enlarged Europe* (pp. 144–163). Warszawa : Translegis.

Biel, Ł., Biernacka, A., & Jopek-Bosiacka A. (2018). Collocations of Terms in EU Competition Law: A Corpus Analysis of EU English Collocations. In S. Marino, Ł. Biel, M. Bajčić, V. Sosoni. Cham (Eds.), *Language and Law. The Role of Language and Translation in EU Competition Law* (pp. 249–274). Springer.

Biel, Ł., & Doczekalska, A. (2020). How do supranational terms transfer into national legal systems? A corpus-informed study of EU English terminology in consumer protection directives and UK, Irish and Maltese transposing acts. *Terminology: International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication*, 26(2), 184–212. <https://doi.org/10.1075/term.00050.bie> (дата звернення: 16.10.2020).

Biel, Ł., & Koźbiał, D. (2020). How Do Translators Handle (Near-) Synonymous Legal Terms? A Mixed-Genre Parallel Corpus Study into the Variation of EU English-Polish Competition Law Terminology. *Estudios de Traducción*, 10, 69–90. <https://doi.org/10.5209/estr.68054> (accessed on 16.10.2023).

Biel, Ł., & Sosoni, V. (2019). EU Legal Culture and Translation in the Era of Globalisation : The Hybridisation of EU Terminology on the Example of Competition Law. In F. Vogel (Ed.), *Legal Linguistics Beyond Borders: Language and Law in a World of Media, Globalisation and Social Conflicts.: Relaunching the International Language and Law Association (ILLA)* (pp. 207–228, Vol. 2). Duncker & Humblot GmbH. <http://www.jstor.org/stable/j.ctv1q69j9f.14> (accessed on 16.10.2023).

Cao, D. (2007). *Translating Law*. Clevedon, Buffalo, Toronto : Multilingual Matters Ltd, 189 p.

Chesterman A., & Wagner E. (2002). Can theory help translators? A dialogue between the Ivory Tower and the Wordface. Manchester, UK / Northampton, MA : St. Jerome. 148 p.

Curran, V. G. (2019). Comparative Law and Language. In M. Reimann and R. Zimmermann (Eds.), *The Oxford Handbook of Comparative Law*. 2nd edn. Oxford Handbooks; online edn, Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198810230.013.21> (accessed on 16.10.2023).

Doczekalska, A. (2018). Legal Languages in Contact: EU Legislative Drafting and Its Consequences for Judicial Interpretation. Language and Law. *The Role of Language and Translation in EU Competition Law* / ed. by S. Marino, Ł. Biel, M. Bajčić, V. Sosoni. Cham : Springer. P. 163–178.

Fischer, M. (2010). Language (Policy), Translation and Terminology in the European Union. In M. Thelen and F. Steurs (Eds.), *Terminology in Everyday Life* (pp. 21–34). Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins.

Guisan, C. (2012). *A Political Theory of Identity in European Integration. Memory and policies*. Abingdon, Oxon, UK : Routledge. 231 p.

Koścalkowska-Okońska, E. (2011). EU Terminology in Interpreter Training: Selected Problem Areas Connected With EU-Related Texts. *Research in Language*, 9(1). <https://doi.org/10.2478/v10015-011-0009-x> (accessed on 16.10.2023).

Koskinen, K. (2000). Institutional Illusions: Translating in the EU Commission. *The Translator*, 6(1), 49–65.

Lonati, S. (2023). Compensation for wrongful convictions in Italy. In Wojciech Jasiński and Karolina Kremens (Eds.), *Compensation for wrongful convictions: a comparative perspective* (pp. 52–69). Abingdon, Oxon [UK] / New York, NY : Routledge.

Pavliuk, N. (2023). A Potential of Legal Terminology to be Translated: The Case of 'Regulation' Translated into Ukrainian. *International Journal for the Semiotics of Law – Revue internationale de Sémiotique juridique*, 36, P. 1–26.

Peruzzo, K. (2011/2012). *Terminological Equivalence and Variation in the EU Multi-level Jurisdiction: A Case Study on Victims of Crime*. Anno accademico, 330 p. https://www.academia.edu/3845078/Terminological_Equivalence_and_Variation_in_the_EU_Multi_level_Jurisdiction_A_Case_Study_on_Victims_of_Crime (accessed on 16.10.2023).

Šarčević, S. (2017). Challenges to Legal Translators in Institutional Settings. In Fernando Prieto Ramos (Ed.), *Institutional Translation for International Governance: Enhancing Quality in Multilingual Legal Communication* (pp. 9–24). London : Bloomsbury Methuen Drama.

Šarčević, S. (2010). Legal Translation in Multilingual Settings. In I. Alonso, J. Baigorri and H. Campbell (Eds.), *Translating Justice / Traducir la justicia* (pp. 19–45). Granada : Comares.

Schäffner, C., Tcaciuc, S., & Tesseur, W. (2014). Translation Practices in Political Institutions: A Comparison of National, Supranational, and Non-Governmental Organisations. *Perspectives*, 22(4), 493–510.

Truchot, C. (2003). Languages and supranationality in Europe: the linguistic influence of the European Union. In Jacques Maurais and Michael A. Morris (Eds.), *Languages in a globalising world* (pp. 99–110). Cambridge : Cambridge University Press.

Wagner, E., Bech, S., & Martínez, J. (2014). *Translating for the European Union Institutions*. Abingdon, Oxon, UK : Routledge, 152 p.

РОЗДІЛ Б.5

Граматичні та стилістичні особливості перекладу актів права ЄС

Еліна Палійчук, Ірина Батіна, Світлана Кабанова

У цьому розділі висвітлено питання стилістичної організації актів права ЄС у контексті перекладацьких викликів, супроводжуваних процесами гармонізації законодавчої бази України з доробком ЄС, та вироблені практичні рішення їх подолання, що полягають у дотриманні загальностилістичних, граматичних і технічних параметрів забезпечення гомогенності в перекладі законодавства ЄС українською мовою. Також проаналізовано специфічні особливості стилю актів ЄС у дихотомії їхньої нейтрально-культурологічної спрямованості та риторичного потенціалу. Авторами запропоновано огляд загальних особливостей стилю актів права ЄС, опис труднощів їх перекладу та шляхи подолання семантичних зсувів, запобігання спотворенню понять та незвучності мовного оформлення із зазначенням поодиноких випадків вживання конотативної лексики на тлі формального стилістично-нейтрального законотворчого дискурсу. У фокусі уваги – граматичні елементи актів права ЄС з урахуванням відмінностей систем мови оригіналу та цільової мови перекладу крізь призму офіційного оформлення текстів перекладу. Зокрема, розглянуто питання перекладу дієслів та дієслівних конструкцій, пасивних конструкцій та модальних дієслів, що зумовлюють прагматичну спрямованість преамбул та основних приписів актів ЄС. При цьому, автори звертають увагу на те, що переклад актів права ЄС необхідно здійснювати відповідно до технічних формальних вимог, як-от збереження структури законодавчого акта, та правил досягнення уніфікованого перекладу назви, преамбули, декларативної частини, статей (основних приписів), заключних формулювань (місце, дата, підпис), підрозділів законодавчих актів українською мовою. Дотримання вказаних стилістичних параметрів у перекладі актів права ЄС допомагає досягти системності й єдності нормативно-правових актів законодавчої бази України на шляху до повноправного членства в ЄС та підвищення якості системи перекладів українською мовою. Отже, на початку розділу окреслено загальні стилістичні особливості актів права ЄС, далі висвітлено граматичні особливості їх перекладу та, наприкінці, наведено приклади технічних параметрів оформлення законодавчих актів ЄС.

© Палійчук Еліна, Батіна Ірина, Кабанова Світлана, 2024

1. Вступ

Серед усіх лінгвістичних аспектів перекладу актів права ЄС стиль і граматика є одними з найскладніших питань. Перекладачі можуть розуміти стиль як такий по-різному, залежно від рівня їхніх знань і досвіду або наукової школи, до якої вони належать. Дехто воліє дотримуватися такого самого рівня формальності, що й у мові оригіналу, тоді як інші прагнуть наближення тексту перекладу до вітчизняної традиції оформлення текстів законодавства. Граматика, своєю чергою, становить досить проблематичний компонент з огляду на аналітичну та синтетичну природу англійської та української мов, що зазвичай вимагає від перекладача застосовувати специфічні стратегії для збереження первісного задуму законодавчого акта та забезпечення прозорості і чіткої вербальної організації тексту перекладу. Запобігаючи випадкам неякісного формулювання, перекладач змушений шукати компроміс між точністю та елегантним звучанням приписів законодавчого акта. Можуть виникнути й інші проблеми, пов'язані з правильним перекладом структурних елементів документа, які, по-перше, повинні не вводити в оману, а, по-друге, бути наскрізними в усіх пов'язаних актах права ЄС.

У цьому розділі розглянуто питання перекладу актів права ЄС у контексті їх загальної стилістичної, граматичної та технічної організації. Авторами запропоновано огляд загальних особливостей стилю актів права ЄС, опис труднощів їх перекладу та шляхи подолання семантичних зсувів, уникнення спотворених понять та незвучності мовного оформлення приписів із зазначенням поодиноких випадків вживання конотативної лексики на тлі формального стилістично-нейтрального інституційного дискурсу. Зокрема, розглянуто питання перекладу дієслів та дієслівних конструкцій, пасивних конструкцій та модальних дієслів, що визначають прагматичну спрямованість преамбул та основних приписів документів ЄС. При цьому, автори звертають увагу на те, що переклад актів права ЄС необхідно здійснювати відповідно до технічних формальних вимог, як-от збереження структури законодавчого акта, і правил досягнення уніфікованого перекладу назви, преамбули, декларативної частини, статей (основних приписів), заключних формулювань (місце, дата, підпис), підрозділів законодавчих актів українською мовою.

Дотримання вказаних стилістичних параметрів у перекладі актів права ЄС допомагає досягти системності й єдності нормативно-правових актів законодавчої бази України на шляху до повноправного членства в ЄС та підвищення якості системи перекладів українською мовою. Тому в цьому розділі йдеться про пошук компромісу між стилем євролекту *acquis communautaire* та вимогами дотримання морфостилістичної послідовності в українській мові. Також зазначено, на що слід звертати увагу при проведенні доперекладацького аналізу, а саме, враховувати такі властивості, як гібридність, шаблонність, горизонтальність і відтворюваність актів права ЄС [Bednářová-Gibová, 2015].

У підрозділі 2 окреслено загальні стилістичні особливості текстів законодавчих актів ЄС та надано рекомендації щодо уникнення семантичних зсувів у переданні значення термінів, випадків спотворення понять або незвучного формулювання, а також щодо використання образних виразів для досягнення максимальної чіткості та збереження риторики тексту законодавчого акта ЄС. Ці особливості, власне, є тими відправними пунктами розгляду загальних стилістичних параметрів правових актів ЄС, що відбивають досвід участі в проєкті Association4U [Палійчук, 2021], реалізованому в Україні за фінансової підтримки ЄС та спрямованому на підтримку наближення українського законодавства до актів права ЄС.

У підрозділі 3 проаналізовано граматичні особливості актів права ЄС та окреслено труднощі перекладу дієслівних конструкцій українською мовою, а також надано поради про те, як працювати з конструкціями активного та пасивного стану, герундієм, дієприкметниками, інфінітивом та модальними дієсловами, оскільки ці лінгвістичні аспекти мають вирішальне значення у забезпеченні чіткого формулювання понять та передання їхнього чіткого значення.

У підрозділі 4 продемонстровано техніко-стилістичні особливості текстів актів права ЄС та проілюстровано деякі приклади їх стилістичної технічної організації українською мовою: а саме, як уникнути оманливого маркування структурних частин актів права ЄС для збереження їхньої послідовності та сумісності з іншими відповідними або пов'язаними законодавчими актами, як перекладати назви інституцій, типи документів, речення, формули, підписи, у тому числі місця та дати.

2. Загальні стилістичні особливості текстів правових актів ЄС

Україномовний юридичний дискурс дедалі більше розвивається крізь призму специфічних особливостей мов ЄС, що зумовлено євроінтеграційними прагненнями українських державних інституцій. Цей процес спричинив появу спеціального мовного коду, відомого як "євролект", дотримання якого забезпечує якісний переклад актів права ЄС. Знання євролекту як унікального гібридного стилю написання документів у правовій галузі має першочергове значення для забезпечення, так би мовити, оперативної сумісності між українською законотворчою системою та законодавством ЄС. На загальноєвропейському рівні було проведено багато досліджень, спрямованих на вивчення особливостей написання та перекладу юридичних текстів ЄС мовою національних "євролектів" та встановлення стилістичних параметрів такого типу дискурсу з акцентом на лінгвістичні відмінності між офіційними мовами, як-от у рамках проекту Observing Eurolects Network [OEN, 2020]. На державному рівні в Україні питання розрізнення стилістичних особливостей стало одним із нагальних у контексті початку переговорів про вступ до ЄС та подальших скринінгових процедур, оскільки становлення україномовного "євролекту" відбувається одночасно з активним євроінтеграційним процесом.

Парламентські та урядові інституції відчують потребу в практичному методологічному та лінгвістичному інструментарії для виконання якісного порівняльного аналізу чинного українського законодавства з відповідними законодавчими актами ЄС під час проведення скринінгових процедур. Також існують проблемні питання, пов'язані з термінологічними розбіжностями на рівні сукупності чинних національних нормативно-правових актів, застосовними до різних галузей, що ускладнює процес гармонізації українського законодавства у розрізі відповідних глав законодавства ЄС. Командою проекту Association4U було докладено багато зусиль для адаптації українського законодавства, спрямованих на уніфікацію загальних стилістичних, граматичних та термінологічних аспектів законодавчих документів відповідно до пріоритетів, визначених виконанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом¹. Однак на подальшому шляху України до європейської інтеграції необхідно

¹ Для отримання більше інформації див. Association Agreement between the European Union and Ukraine за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/en/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciu>

докласти чимало зусиль для забезпечення всебічної мовно-стилістичної узгодженості, у тому числі унормування правил вживання типових кліше, граматичних моделей і конструкцій, врахування прагматичної спрямованості та жанрових характеристик інституційного дискурсу, у тісній співпраці з термінологами та юридичними лінгвістами, законотворцями та галузевими експертами.

Окрім викликів перекладу законодавчих актів ЄС зі збереженням специфічного гібридного характеру стилю написання документів ЄС мовою оригіналу, існує окреме лінгвістичне питання інтегрування стилю написання документів ЄС у систему функціональних стилів і реєстрів, а також розуміння того, що є головним компонентом доперекладацького стилістичного аналізу. У роботі зі стилістичними аспектами інституційного дискурсу слід враховувати декілька таких підходів.

Структурно-лінгвістичний підхід до предмета стилістики передбачає вивчення кожного структурного рівня мови з погляду комунікативної цінності мовної одиниці [Мороховський, Воробйова та ін., 1991; Єфімов, & Ясинецька, 2004]. Це означає, що мовна одиниця кожного рівня може бути об'єктом стилістичного дослідження з позицій її маркованості (стилістично забарвлені мовні одиниці (напр., архаїзми, історизми, неологізми, метафора тощо)) порівняно з немаркованим (нейтральним) членом стилістичної опозиції. У зв'язку з цим предметом таких дисциплін, як стилістична фонологія, стилістична графологія, стилістична морфологія, стилістична лексикологія, стилістична семасіологія та стилістичний синтаксис, є стилістичні особливості реалізації відповідних мовних одиниць у мовленні. Розуміння єдності та взаємозв'язку всіх мовних рівнів при вивченні будь-яких лінгвістичних явищ у стилістичній площині має слугувати плацдармом [Simpson, & Maug, 2009] для вирішення стилістичних проблем у перекладі.

Коли йдеться про переклад законодавчих інституційних документів, відповідними лінгвістичними аспектами, які слід враховувати, є лексикологічний, графологічний, морфологічний, семасіологічний, граматичний та синтаксичний рівні. Це означає, що перекладач повинен аналізувати лексико-стилістичні особливості мови оригіналу та мови перекладу, зокрема стилістично нейтральну (у т.ч. терміни та номенклатурні слова) і стилістично забарвлену лексику (напр., архаїчні форми юридичних термінів, жаргонізми, іншомовні слова тощо). Графологічний рівень представлений технічною єдністю перекладу

юридичних документів, у тому числі дотриманням формальних особливостей, таких як передання чисел, сум, дат, структури документів тощо мовою перекладу. Стилiстичнi особливостi на морфологiчному рiвнi полягають у точностi передавання значення за допомогою словотвiрних моделей, наприклад, коли спостерiгається сильний зсув у сучаснiй українськiй мовi на користь суто українських морфологiчних форм на противагу росiйськомовним запозиченням (пор. суфiкс у сучаснiй укр. "протиобростнi фарби" проти попередньо вживаних форм "протиобростаючi фарби") [Палiйчук, 2021]. Стилiстичний семасiологiчний рiвень мови вiдiграє важливу роль у переданнi точних значень, що, своєю чергою, залежить вiд правильної трансформацiї граматико-синтаксичних конструкцiй. Тому перекладачевi доцiльно, так би мовити, "просканувати" кожен мовний рiвень для того, щоб встановити специфiчнi стилiстичнi особливостi будь-якого вихiдного тексту для його ефективного вiдтворення мовою перекладу та розробити вiдповiднi стратегiї перекладу.

Водночас функцiональний пiдхiд у стилiстичнi [Жуковська, 2010] виходить iз розгляду стилю як суспiльно прийнятого стереотипу мовленнєвої поведiнки i передбачає парадигму мовних ознак, притаманних певному стилю, пiдстилю чи регiстру (офiцiйний стиль, науковий стиль, розмовний стиль тощо). Цi два пiдходи формують мiсток на шляху до європейських дослiдницьких практик у сучаснiй стилiстичнi [Verdonk, 2002], що здебiльшого зосереджуються на мовленнi та дискурсi, а не на мовних системах як таких. Вiдповiдно, перекладач повинен бути обiзнаним про комплекс вказаних пiдходiв для того, щоб мати здатнiсть ефективно зберегти значення та прагматичну цiннiсть документiв ЄС. У цьому пiдроздiлi запропоновано огляд теоретичних параметрiв та окреслено досвiд перекладу актiв права ЄС за результатами дiяльностi в ролi асоцiйованого експерта з питань перекладу [Палiйчук, 2021] у проєкті Association4U (далi – Проєкт)²,

² Проєкт "Association4U" був органiзований у вiдповiдь на виклики, з якими сьогоднi стикаються українськi державнi iнституцiї в процесi реформування рiзних галузей i сфер суспiльної дiяльностi, а також приведення українського законодавства вiдповiдно до стандартiв Європейського Союзу. Його дiяльнiсть спрямована на пiдтримку iмплементацiї Угоди про асоцiацiю. Одним iз ключових напрямiв Проєкту (фаза I) був компонент I, спрямований на законодавче наближення та iмплементацiю полiтик, що було досягнуто завдяки створенню системи високоякiсних сертифiкованих перекладiв. Це зумовило необхiднiсть створення стандартизованого рiзновиду українськiй мови перекладу на основi спеціальних лiнгвоюридичних компетенцiй, у тому числi галузевих експертних знань i технологiй перекладу.

спрямованого на гармонізацію українського законодавства із законодавством ЄС, здійснюваного за фінансової підтримки ЄС [<https://association4u.in.ua>].

2.1. Стилiстичнi особливостi перекладу актiв права ЄС: виклики й рiшення

Працюючи з оригiнальними текстами, перекладач насамперед повинен бути обiзнаний про загальнi характеристики стилю мови ЄС, структуру документiв, їхню риторичу та загальнi тенденцiї у термiнологiчнiй царинi. У результатi огляду наукових праць [Hatim, & Munday, 2004; Biel, 2014, 2017, 2019; Bednárová-Gibová, 2015; Emerson, & Movchan, 2016] та польових спостережень пiд час роботи з документами ЄС [Палiйчук, 2021] узагальнено основнi стилiстичнi особливостi актiв права ЄС та надано фiлологiчнi коментарi щодо особливостей законодавчого доробку ЄС для кращого розумiння специфiки європейського законодавства українськими перекладачами.

Сукупнiсть специфiчних лiнгвiстичних рис актiв права ЄС охоплює такi стилiстичнi параметри iнституцiйного перекладу. По-перше, тексти *acquis communautaire* – це "iнституцiйно-правовi тексти ЄС, якi є наднацiональними законодавчими документами, розробленими на тлi соцiокультурних вiдмiнностей мiж окремими державами-членами Європейського Союзу" [Bednárová-Gibová, 2015, р. 161]. По-друге, тексти ЄС становлять "загальноєвропейськiй текстовий жанр" [Bednárová-Gibová, 2015, р. 162] i вiдтворюються в багатомовнiй Європi.

Акти права ЄС є "гiбридними текстами, утвореними пiд час перекладу в умовах iнтернацiоналiзацiї, що мiстять елементи, якi є "дивними або недоречними" для реципiєнтної культури в лексицi, синтаксисi та/або стилiстицi" [Ibid]. Iншими словами, мова документа вбирає в себе деякi специфiчнi риси культури та мови iнших держав-членiв. Наприклад, при перекладi актiв права ЄС українською мовою учасники Проекту стикалися з елементами граматичних та синтаксичних конструкцiй iнших мов в англiйськiй версiї документа i повиннi були розробити стратегiї їх вiдтворення українською мовою, якi б уможливили збалансоване вiдтворення змiсту документа.

Гiбриднiсть також пов'язана з тим, що акти права ЄС є "вiдтвореними текстами, що ґрунтуються не стiльки на семантицi вихiдного тексту, як на "лiнгвiстичному прецедентi", тобто на рiвнi

формувань попередніх і паралельних текстів" [Ibid]. Наприклад, у практиці роботи з актами ЄС у рамках проекту *Association4U* виникали ситуації, коли для відтворення концепції оригіналу учасники Проекту послуговувалися іншомовними версіями як довідковими матеріалами, щоб з'ясувати, як той чи інший термін був перекладений раніше в інших країнах ЄС³. Це було необхідно для максимально точного передання намірів і риторики вихідних текстів документів ЄС.

"Шаблонність текстів ЄС є наслідком інституційної стандартизації форми документів та мови, що проявляється у створенні гомогенного дискурсу шляхом використання ідентичних засобів мовного інвентарю в мові перекладу, тобто шляхом імітації (англомовних) оригіналів" [Ibid]. Застосування шаблонів, або типової композиційної структури, забезпечило стійку уніфіковану термінологію на різних рівнях державних установ.

Зрештою, тексти ЄС є горизонтальними, тобто мають однакове значення. Усі мовні версії мають однакову юридичну силу, тоді як багатомовні особливості забезпечують цілісний загальноєвропейський світогляд з урахуванням культурних особливостей окремих держав-членів. Усі інструменти, розроблені мовами держав-членів, є формально еквівалентними [Hatim, & Munday, 2004, p. 17], у яких відбито плюралізм і різноманітність мов [Langlet, & Mahmoudi, 2016, p. 11]. Відповідно до стратегії мультилінгвальності ЄС регламенти, директиви, рішення та рекомендації розробляють спеціалісти, які не є носіями англійської мови, що впливає на спосіб використання ними граматичних структур, фактичної термінологічної еквівалентності, кліше та загальностилістичної узгодженості.

Тому глибокі експертні знання та теоретичний розгляд лінгвістичних особливостей законодавства ЄС надає чітке розуміння специфіки текстів, з якими мають справу українські перекладачі в процесі адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу. Водночас інституційні перекладачі в Україні повинні враховувати соціокультурні й політичні тенденції функціонування української мови в юридичному дискурсі, а також брати до уваги процес становлення української мови як

³ У першій фазі проекту *Association4U* (2016–2019) брали участь близько 100 молодших та асоційованих перекладачів, у т. ч. авторка Еліна Палійчук, під керівництвом команди старших перекладачів, серед яких були Тетяна Черевик, Олексій Тертичний, Антон Юр, Максим Федяй та Світлана Соколик.

наднаціонального різновиду, нормативні зрушення в системі сучасної української мови та перспективний статус української мови в системі офіційних мов Європейського Союзу⁴.

2.2. Подолання стилістичних недоліків у процесі перекладу: семантичний зсув, спотворення понять та незвучність мовного оформлення

Перекладач повинен вміти синтезувати стилістичні підходи до розуміння особливостей перекладу документів ЄС і зберігати баланс між нейтральністю адміністративно-правового стилю та формулюванням звичайною зрозумілою мовою. Однак за допомогою іншого підходу, який застосовують у галузі практичної стилістики [Жуковська, 2010], передбачено правила правильного написання документів певних жанрів. Це означає, що чіткість і прозорість формулювань є іншими стилістичними аспектами, які слід враховувати на всіх структурних рівнях мови – від морфології до синтаксису – при перекладі документів ЄС. Щоб прояснити деякі стилістичні проблеми перекладу українською мовою, враховуючи спільні риси документів ЄС, проілюструємо деякі типові помилки, яких припускаються в процесі перекладу, та можливі шляхи їх виправлення. Кейс-стаді для аналізу випадків семантичного зсуву та спотворення понять, а також незвучних формулювань, базується на практиці проекту Association4U. Він охоплює демонстрацію трьох сегментів із перекладу Директиви Ради 2006/117/Євратом⁵. Опишемо випадки недоліків, виявлених у перекладі, і запропонуємо шляхи покращення для надання прикладу збалансованого семантико-стилістичної варіанта перекладу в декількох таблицях.

2.2.1. Семантичний зсув

Табл. 1 складається із двох колонок: ліва містить фрагмент вихідного тексту, права – первинний переклад українською мовою, підготовлений молодшим спеціалістом з перекладу, а в табл. 2 наведено відредаговану версію. Найпомітнішим недоліком первинної версії перекладу є дослівне мовне відтворення, що призводить до категоріального семантичного зсуву і спотворення понять. Наприклад,

⁴ Для отримання більш детальної інформації, див. розділ Б.1.

⁵ Директива Ради 2006/117/Євратом від 20 листопада 2006 року про нагляд та контроль за перевезенням радіоактивних відходів та відпрацьованого палива OJ L 337, 5.12.2006.

(1) лексемі "operations" у значенні "дії" помилково надано ознак категорії "учасників, залучених у процес перевезення".

Таблиця 1

Виявлення семантичного зсуву

Текст оригіналу	Первинний варіант перекладу
(1) Operations involved in shipments of radioactive waste or spent fuel are subject to several requirements under Community and international legal instruments (2) regarding, in particular, the safe transport of radioactive material and the conditions under which radioactive waste or spent fuel is (3) disposed of or stored in the country of destination.	(1) Операції, залучені в перевезення радіоактивних відходів або відпрацьованого палива підлягають низці вимог відповідно до правових інструментів Співтовариства та міжнародних правових інструментів (2) щодо, зокрема, безпечного транспортування радіоактивних матеріалів та умов, згідно з якими радіоактивні відходи або відпрацьоване паливо (3) розміщують або зберігають у країні призначення

Щоб покращити текст у стилістичному аспекті, необхідно переглянути концептуальні рівні та прояснити семантичні ролі, як показано у відредагованому фрагменті (табл. 2). У первинному україномовному варіанті термін "операції" набув категорії живої істоти, що погіршило розуміння перекладеного фрагмента. Окрім виправлення семантичної помилки, слід переглянути та змінити синтаксичні конструкції, щоб уникнути зайвого нагромадження уточнювальних елементів (2), *щодо, зокрема*. Для опису процесу утилізації відходів були використані пасивні конструкції (3) "розміщують або зберігають", які потім замінені інфінітивами "необхідно розміщувати або зберігати...". Аналіз цього фрагмента свідчить про необхідність підтримувати стилістичну обізнаність щодо всіх структурних рівнів мови, адже будь-які недоліки на граматичному чи синтаксичному рівні впливають на семасіологічний рівень і можуть призвести до неправильного відтворення, і, відповідно, тлумачення.

Таблиця 2

Семантичний зсув

Відредагований та вичитаний сегмент
1) На операції, пов'язані з перевезенням радіоактивних відходів або відпрацьованого палива, поширюється низка вимог відповідно до правових інструментів Співтовариства та міжнародних правових інструментів, (2) зокрема щодо безпечного транспортування радіоактивних матеріалів та умов, згідно з якими радіоактивні відходи або відпрацьоване паливо (3) необхідно розміщувати або зберігати в країні призначення.

2.2.2. Спотворення понять

У наступному фрагменті (табл. 3) наявні аналогічні недоліки, а саме: поєднання лексичних і морфологічних мовних засобів, що призводить до спотворення поняття та категоріального зсуву. Як видно, у перекладі термін на позначення абстрактного поняття "захист" набуває ознак, притаманних категорії "об'єкт", що ускладнює розуміння змісту документа кінцевим користувачем. Ці невідповідності на лексико-морфологічному та синтаксичному рівнях, так би мовити, підривають адміністративну нейтральність написання законодавчих документів, призводячи до недоречної персоналізації у перекладі українською мовою (охорона... вимагає).

Таблиця 3

Виявлення спотворених понять

Текст оригіналу	Первинний варіант перекладу
Further to these requirements, the health (1) protection of workers and the general public (2) requires that shipments of radioactive waste or spent fuel between Member States and into and out of the Community be subject to a compulsory and common system of prior authorisation	Окрім цих вимог (1) охорона здоров'я працівників та широких верств населення (2) вимагає, щоб перевезення радіоактивних відходів або відпрацьованого палива між державами-членами і до Співтовариства та з нього підлягали обов'язковій та спільній системі надання попереднього дозволу

Щоб покращити мовне оформлення фрагмента та забезпечити належне передання змісту, необхідно переформулювати сегмент

вихідного тексту або трансформувати його, регулюючи надлишковість, за необхідності, як показано в правій колонці (табл. 4).

Таблиця 4

Спотворення понять

Відредагований та вчитаний сегмент
Окрім цих вимог (1) у сфері охорони здоров'я працівників і широких верств населення (2) існує необхідність щодо встановлення обов'язкової та спільної системи надання попереднього дозволу для здійснення перевезень радіоактивних відходів або відпрацьованого палива на рівні між державами-членами, а також у разі їх ввезення та вивезення із Співтовариства.

2.2.3. Незвучність мовного оформлення

Наведений нижче фрагмент (табл. 5) містить незвучні фрагменти мовного відтворення у використанні пасивних конструкцій, відсутнє виокремлення сурядних речень через пропущення коми між ними, а також простежується лексико-семантична неузгодженість (напр., до лексичної одиниці "поставляти" необхідно дібрати кращий український відповідник, ніж "постачати").

Таблиця 5

Виявлення фрагментів незвучного мовного відтворення

Текст оригіналу	Первинний варіант перекладу
The application for authorisation (1) shall be completed and (2) any further documentation and information referred to in Articles 10, 13, 14, and 15 shall be (3) supplied in a language that is acceptable to the competent authorities of the Member State to whom the application for authorisation is submitted by this Directive	Заявку на дозвіл (1) заповнюють і (2) будь-яку додаткову документацію та інформацію, вказану в статтях 10, 13, 14 та 15, (3) постачають мовою, яку приймають компетентні органи держави-члена, якій подають заявку на дозвіл, відповідно до цієї Директиви

Відредагована версія містить більш прийнятне поєднання мовних засобів, що забезпечує належне сприйняття та розуміння документа фахівцями, які працюють у сфері перевезень радіоактивних відходів. Покращена версія має стилістично нейтральні формулювання, що відповідають стилю юридичного документа (табл. 6).

Таблиця 6**Подолання незвучності формулювання**

Відредагований та вичитаний сегмент
(1) Необхідно заповнити заявку на отримання дозволу й (2) оформити будь-яку додаткову документацію та інформацію, вказану в статтях 10, 13, 14 та 15, і (3) подати її мовою, прийнятною для компетентних органів держави-члена, до яких подають заявку на отримання дозволу відповідно до цієї Директиви.

У всіх описаних вище випадках стилістичний дисбаланс був спричинений відсутністю правильно застосованих трансформаційних стратегій. Оволодіння вмінням зберігати стилістичний баланс між двома версіями документів має стати пріоритетом у розвитку компетентності перекладачів. Грамотний доперекладацький стилістичний аналіз допомагає перекладачеві відточити майстерність формулювати важливі семантичні компоненти фрагментів перекладу й уникнути на етапі первинного перекладу необхідності серйозного доопрацювання або виправлення серйозних помилок, що спрощує подальші процеси редагування та корегування.

2.3. Руйнування стереотипів: нейтральні та конотативні значення мовних одиниць

Традиційно переклад законодавства ЄС вважають юридичним стилем, питання якого можуть бути вирішені в межах юридичної лінгвістики. Однак стиль документів ЄС, особливо преамбули, містить політичну або дипломатичну риторичку. Зазвичай у преамбулах відбито політичну, дипломатичну, осудну, санкційну, декларативну, попереджувальну, рекомендаційну для вирішення проблеми тональність і основну оцінну думку. Це пояснюється тим, що в багатьох таких приписах закріплено результати політичних переговорів між державами-членами, тому кожен документ містить певне риторичне послання або вказівки. Цей особливий стиль проявляється по-різному: в уживанні архаїзмів, формальному використанні мови, багатослівності і надмірності, безособових мовних формах, а подекуди навіть у реалізації ознак поетичного чи літературного стилю. При цьому існує певна розбіжність між точністю і розпливчатістю, адже найважливішою стилістичною рисою юридичної мови є власне точність. З одного боку, юридичні тексти повинні бути достатньо конкретними, щоб уникнути дискусій або плутанини, але з іншого боку, тексти повинні бути

сформульовані таким чином, щоб охоплювати якомога більше випадків і ситуацій [Tiersma, 2005, 2008; Carton, 2018].

Перекладач може зіткнутися зі змішанням реєстрів, застарілих слів і латинізмів, що є особливо складним завданням, оскільки євролекти демонструють розбіжності у відтворенні деяких моделей, характерних для юридичної мови, таких як надмірне використання пасивного стану, вербальне кодування деонтичної модальності та перформативної функції за допомогою індикатива теперішнього часу, застиглих словосполучень (*having regard to*), складних прийменникових сполучень для відображення правових норм (*in accordance with, pursuant to, referred to in*), надання переваги іменниковим формам на противагу дієсловним конструкціям. Їх особливо багато в первинному праві ЄС (тобто в міжнародних договорах ЄС), а не вторинному праві ЄС, такому як директиви та регламенти. Широке використання інтернаціональних префіксальних форм описують як ознаку процесу європеїзації в деяких юридичних мовах на рівні ЄС [Biel, 2014] та механізмів текстової когезії та зв'язності [Mori, & Szmrecsanuyi, 2020].

У контексті українських реалій, стиль перекладу законодавства ЄС характеризується комплексом стилістично нейтральних лексичних одиниць, номенклатурних слів та термінології, одноманітними граматичними структурами, а також тенденцією до спрощення юридичної лексики та бюрократичних мовних кліше. Водночас риторика документа може зумовлювати вживання таких одиниць мови, у яких конотативний лексико-семантичний компонент може виявитися доречнішим у переданні вихідного політичного наміру, наприклад: *оптимальний vs. хороший, ефективна, міцна економіка vs. здорова економіка, надмірне навантаження vs. тягар*. В окремих випадках вживаються метафори (напр., *безпечна гавань, фінансова бульбашка, парасольковий договір* тощо). Наприклад, Повідомлення Комісії 2013/С 216/01 містить метафоричні терміни, перекладені як *здоровий фінансовий сектор, здорові банки, осередки вразливості* в україномовних версіях документа (Повідомлення Комісії 2013/С 216/01) (для порівняння: *healthy financial sector, healthy banks, pockets of vulnerability*). Тому адекватний та якісний переклад українською мовою вимагає від перекладача проведення первинного стилістичного аналізу з урахуванням унікальних характеристик євролекту, використовуваного в офіційних мовах ЄС, а також подальшого лінгвоюридичного редагування підготовленого тексту, що є стандартною законодавчою практикою Європейського Союзу.

3. Граматичні особливості актів права ЄС: перекладацький вимір

Цей підрозділ присвячено найскладнішим граматичним явищам, з якими стикаються при перекладі актів права ЄС. Зокрема, ідеться про переклад безособових форм дієслова та зворотів із ними з особливим акцентом на найпоширеніші перекладацькі техніки, які застосовують в офіційних перекладах актів ЄС українською мовою, з урахуванням експліцитного характеру української мови та імпліцитної сутності Євролекту. Також висвітлено можливі способи відтворення структур пасивного стану, які властиві актам права ЄС, беручи до уваги той факт, що такі структури значно рідше зустрічаються в українській мові, ніж в англійській. Крім того в підрозділі запропоновано опис способів вираження модальності в перекладах актів ЄС, а саме, відтворення значень модальних дієслів *shall*, *should* тощо.

Насамперед слід взяти до уваги, що переклад юридичного дискурсу настільки відрізняється від перекладу законодавства ЄС, що останній вважають "підстилем юридичного перекладу" [Biel, 2007]. Це пояснюється тим, що "на відміну від більшості юридичних систем, право Європейського Союзу створюють багатьма мовами, а прерогативою Європейського суду справедливості (ECJ) є остаточне тлумачення значень європейських правових норм. Навіть якщо це чітко не прописано в Договорах, Європейський суд справедливості набув повноважень остаточного тлумача права ЄС завдяки своїй ролі в процедурі попередньої ухвали, як зазначено в Статті 267 Договору про створення Європейського економічного співтовариства [Capeta, 2009, p. 3].

З певною часткою іронії це можна пояснити таким чином: "для лондонського банкіра ЄС – це політична тварина, яка вільно говорить англійською, але в той же час фермер з Криту може спілкуватися з інституціями ЄС так, неначебто вони говорять виключно грецькою" [Wagner et al., 2002, p. 105]. Саме тому підготовча робота до розширення ЄС передбачає необхідні напрацювання, що дають змогу інституціям ЄС спілкуватися будь-якою офіційною мовою ЄС після вступу нової держави до ЄС. Відповідно, нова чи потенційна державачлен ЄС повинна підготуватися до вступу до ЄС, виконавши переклади всіх відповідних документів своєю державною мовою. Таким чином, здається, настала черга українських перекладачів зробити все, що від них залежить, аби громадяни України

спілкувалися з інституціями ЄС, неначе українська є їхньою єдиною офіційною та робочою мовою. Певні приготування вже зроблено, принаймні командою Проєкту було укладено проєкт настанов щодо застосування правил перекладу українською мовою як внутрішній документ для користування всіма учасниками Проєкту.

3.1. Дієслівні конструкції

Цей пункт присвячений граматичним особливостям перекладу актів права ЄС українською мовою. Домінування дієслова є рисою, притаманною українській мові, тому варто надавати перевагу інфінітиву, а не іменнику, похідному від відповідного дієслова, наприклад: *Пристрій (прилад), призначений вимірювати (охолоджувати, деформувати...)* but not *Пристрій (прилад), призначений для вимірювання (охолодження, деформування...)*. Хоча в офіційних перекладах актів права ЄС також можна побачити доволі багато іменників, утворених від дієслів (табл. 7).

Таблиця 7

Іменники, утворені від дієслів, в офіційних перекладах

Текст оригіналу	Переклад
This Regulation lays down rules on the making available on the market and the free movement of subsystems and safety components for cableway installations. It also contains rules on the design, construction, and entry into service of new cableway installations [OJ L 77, 23.3.2016].	Цей Регламент встановлює правила щодо <i>надання</i> на ринку та вільного руху пристроїв безпеки та вузлів для канатних доріг. Він також містить правила щодо проєктування, спорудження та введення в експлуатацію нових канатних доріг [es-2016424.pdf (kmu.gov.ua)].
This Regulation applies to new cableway installations designed to transport persons... [OJ L 81, 31.3.2016].	Цей Регламент застосовується до нових канатних доріг, спроектованих для <i>транспортування</i> людей... [es-2016424.pdf (kmu.gov.ua)].

Також загально визнаним фактом є те, що дієслова з пасивним значенням, які закінчуються на -ся, не є властивими для української мови на відміну від російської [EU Acquis Translation Guidebook, 2016, p. 13], тому слід уникати калькування з російської на кшталт "методика застосовується" (оскільки методика не може застосувати саму себе), "аналіз виконується" (оскільки аналіз не може виконати сам себе), а варто використовувати "методику застосовують"; "аналіз виконують".

Оскільки форми пасивного стану не є такими частотними в українській мові як в англійській, англійські форми пасивного стану в актах права ЄС перекладають українською мовою за допомогою інфінітиву в активному стані. Розгляньмо таку перекладацьку особливість на матеріалі Директиви (ЄС) 2018/843 (табл. 8).

Таблиця 8

Форми пасивного стану

Текст оригіналу	Первинний варіант перекладу
To keep pace with evolving trends, further measures should <i>be taken</i> to ensure the increased transparency of financial transactions...	Щоб відповідати темпу розвитку тенденцій необхідно <i>вжити</i> подальших заходів для забезпечення більшої прозорості фінансових транзакцій...
In addition, the possibility to allow users to self-declare to designated authorities voluntarily should <i>be further assessed</i>	Крім того, потрібно додатково <i>розглянути</i> можливість дозволити користувачам добровільне самодекларування до призначених органів
When applying the access provisions, it is appropriate for pre-existing mechanisms <i>to be used</i> ...	При застосуванні положень про доступ, доцільно <i>використовувати</i> вже існуючі механізми...

Узявши до уваги значно вищу частотність структур пасивного стану в англійській мові та домінування структур активного стану, що спостерігається в українській мові, порівняйте оригінал Директиви Ради ЄС 2006/117/Євратом від 20 листопада 2006 р. (перевезення радіоактивних відходів і відпрацьованого палива) та її переклад українською мовою (табл. 9).

Таблиця 9

Пасивний стан / активний стан

Текст оригіналу	Переклад
It needs, nevertheless, <i>to be amended</i> in the light of experience to clarify and add concepts and definitions, to address situations that had been omitted in the past... (OJ L 337, 5.12.2006).	Проте існує необхідність <i>актуалізувати</i> її з огляду на досвід, для того щоб роз'яснити та додати поняття і визначення, врахувати ситуації, які не було враховано в минулому... (OJ L 337, 5.12.2006).

Стосовно використання безособових форм дієслова, в англійській мові представлено значно ширше розмаїття таких форм дієслова, вже не кажучи про різноманіття їхніх форм порівняно з українською мовою. Інфінітив є напевно найпоширенішою безособовою формою дієслова в українській, яку використовують як перекладацький еквівалент англійського інфінітиву (табл. 10).

Таблиця 10

Безособові форми дієслова

Текст оригіналу	Переклад
While radioactive waste should, as far as is compatible with the safe management of such material, be disposed of in the State in which it was generated it is recognized that Member States should <i>promote</i> agreements between themselves to <i>facilitate</i> the safe and efficient management of radioactive waste or spent fuel from Member States that produced it in small quantities and where the establishment of appropriate facilities would not be justified from a radiological point of view.	У той час як захоронення радіоактивних відходів необхідно здійснювати, з урахуванням ступеня сумісності такої необхідності з принципами безпечного поводження з такими матеріалами, у державі їх утворення, визнається, що держави-члени повинні <i>прагнути</i> укладення взаємних угод, щоб <i>забезпечити</i> безпечне та ефективне поводження з радіоактивними відходами або відпрацьованим паливом, виробленими у державах-членах з невеликим обсягом їх утворення, у яких створення відповідних об'єктів з точки зору радіології є не виправданим.
For the purposes of this Directive and in the light of past experience it is appropriate <i>to adapt</i> the existing standard document.	Для цілей цієї Директиви та з огляду на досвід минулого доцільно <i>адаптувати</i> існуючий стандартний документ.

3.2. Дієприкметник та герундій

Вживання англійського дієприкметника теперішнього часу (Participle I)⁶ здебільшого перекладають українською мовою за допомогою дієприслівника та іменника, утвореного від відповідного дієслова (табл. 11).

⁶ Дієприкметник теперішнього часу (Participle I) вживається в безперервному часі або як прикметник, що описує дію, яка відбувається в певний момент. Це також є складником у використанні пасивного стану (<https://www.grammarly.com/blog/participle/>).

Таблиця 11

Герундій

Текст оригіналу	Переклад
<p><i>Having regard to the Treaty establishing the European Atomic Energy Community, and in particular Articles 31(2) and 32 thereof,</i></p> <p><i>Acting in accordance with the ordinary legislative procedure...</i> (OJ L 156, 19.6.2018)</p>	<p><i>Беручи до уваги Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії, зокрема його статті 31(2) та 32,</i></p> <p><i>Діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою...</i> [es-2018843.pdf kmu.gov.ua]</p>

Вживання англійського дієприкметника минулого часу зазвичай перекладають українською мовою за допомогою дієприкметника (табл. 12).

Таблиця 12

Дієприкметник минулого часу

Текст оригіналу	Переклад
<p>Having regard to the proposal from the Commission <i>drawn up</i> after obtaining the opinion of a group of persons <i>appointed</i> by the Scientific and Technical Committee from among scientific experts in the Member States.</p>	<p>Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії, <i>складену</i> після отримання висновку групи осіб, <i>призначених</i> Науково-технічним комітетом із числа наукових експертів держав-членів</p>

Найчастотнішим перекладацьким еквівалентом англійського герундія, як недоконаного так і доконаного виду, в українських перекладах актів права ЄС є іменник, похідний від відповідного дієслова (табл. 13).

Таблиця 13

Віддіслівний іменник

Текст оригіналу	Переклад
<p>Having regard to the proposal from the Commission drawn up after <i>obtaining</i> the opinion of a group of persons appointed by the Scientific and Technical Committee from among scientific experts in the Member States, in accordance with Article 31 of the Treaty, and after having consulted.</p>	<p>Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії, складену після <i>отримання</i> висновку групи осіб, призначених Науково-технічним комітетом із числа наукових експертів держав-членів, відповідно до статті 31 Договору та після <i>консультації</i> з Європейським економічно-соціальним комітетом</p>

3.3. Інфінітивні звороти

У текстах актів права ЄС спостерігається значна кількість усіх типів інфінітивних зворотів, що відсутні в українській мові: об'єктний інфінітивний зворот, суб'єктний інфінітивний зворот та прийменниковий інфінітивний зворот. Об'єктний інфінітивний зворот перекладають на українську мову за допомогою іменника, утвореного від інфінітиву або за допомогою підрядного речення (табл. 14).

Таблиця 14

Інфінітивний зворот

Текст оригіналу	Переклад
The Commission shall, in accordance with the procedure laid down in Article 21, establish criteria, taking due account of, <i>inter alia</i> , relevant safety standards of the International Atomic Energy Agency (IAEA), facilitating <i>Member States to evaluate</i> whether requirements for exports are met. If all the consents necessary for shipment have been given, the competent authorities of the Member State of origin shall be entitled to authorise <i>the holder to carry out</i> the shipment and shall inform the competent authorities of the Member State of destination and of any Member State or third country of transit accordingly (OJ L 337, 5.12.2006).	Комісія за процедурою, встановленою у статті 21, встановлює критерії, належним чином враховуючи, з-поміж іншого, відповідні стандарти безпеки Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ), сприяючи <i>оцінюванню</i> державами-членами ступеня дотримання експортних вимог. Володілець, який планує здійснити в межах Співтовариства перевезення радіоактивних відходів або відпрацьованого палива чи організувати <i>здійснення</i> такого перевезення, подає до компетентних органів держав-члена походження належним чином заповнену заявку на дозвіл.
The application shall include evidence that the consignee has made an arrangement with the holder established in the third country, and which has been accepted by the competent authorities of that third country,	Заявка повинна містити доказ укладення одержувачем угоди з володільцем, заснованим у третій країні, затвердженої компетентними органами такої третьої країни, <i>що зобов'язує такого володільця прийняти</i>

obliging that <i>holder to take back</i> the radioactive waste or the spent fuel where a shipment cannot be completed in accordance with this Directive... (OJ L 337, 5.12.2006).	<i>радіоактивні відходи</i> або відпрацьоване паливо назад у випадку неможливості завершити перевезення відповідно до цієї Директиви.
---	---

Прийменниковий інфінітивний зворот здебільшого перекладають українською мовою за допомогою іменника, похідного від відповідного інфінітиву (табл. 15).

Таблиця 15

Прийменниковий інфінітивний зворот

Текст оригіналу	Переклад
A holder who plans to carry out an intra-Community shipment of radioactive waste or spent fuel or to arrange <i>for such a shipment to be carried out</i> shall submit a duly completed application for authorisation to the competent authorities of the Member State of origin (OJ L 337, 5.12.2006).	Власник, який планує здійснити в межах Співтовариства перевезення радіоактивних відходів або відпрацьованого палива чи організувати здійснення <i>такого перевезення</i> , подає до компетентних органів держави-члена походження належним чином заповнену заявку на дозвіл.
...all general conditions and additional requirements, if any, necessary <i>for the competent authorities</i> of each Member State <i>to authorise</i> a shipment (OJ L 337, 5.12.2006).	- всіх загальних положень і додаткових вимог, за наявності, необхідних компетентним <i>органам</i> кожної держави-члена <i>для надання дозволу</i> на перевезення.

Суб'єктний інфінітивний зворот не так часто використовують у текстах актів права ЄС як об'єктний та прийменниковий інфінітивний зворот. Здебільшого його відтворюють українським іменником, утвореним від відповідного інфінітиву, тоді як іменні присудки, які переривають елементи суб'єктного інфінітивного звороту, на кшталт *to be likely*, можуть перекласти на українську мову за допомогою модальної фрази *цілком імовірно, цілком можливо, не виключена можливість* (табл. 16).

Таблиця 16

Суб'єктний інфінітивний зворот

Текст оригіналу	Пропонований переклад
<i>Small and medium-sized enterprises</i> are not required to keep records of processing activities – unless the processing is regular or likely to result in a risk to the rights and freedoms of the person whose data is being processed or includes sensitive categories of data (OJ L 119, 4.5.2016).	Від малих і середніх підприємств не вимагають ведення обліку опрацювання персональних даних, якщо це регулярна процедура або не виключена можливість виникнення ризику для прав і свобод особи, чий персональні дані підлягають опрацюванню, або опрацюванню підлягає конфіденційна інформація.

3.4. Модальні дієслова

Переклад модальних дієслів в актах права ЄС також відрізняється певною специфікою. Модальне дієслово *shall* на позначення примусу чи обов'язку, закріплених у законі, утворює смислову єдність з інфінітивом. Тому *shall* зазвичай опускають при перекладі актів права ЄС українською мовою, розкриваючи значення смислового дієслова у відповідній формі активного чи пасивного стану в теперішньому часі. У деяких випадках *shall* відтворюють українською за допомогою "повинний" у відповідній формі. Вибір визначають за контекстом та потребою відтворення належного ступеня зобов'язальної сили (табл. 17).

Преамбули актів права ЄС часто містять модальне дієслово *should*, яке доцільно перекладати на українську за допомогою "повинний" [EU Acquis Translation Guidebook, 2016, p. 10] у відповідній формі, тоді як в безособових реченнях його можна перекладати за допомогою "необхідно", оскільки ця структурна частина акта права ЄС містить обґрунтування, що є основою таких документів. Розгляньмо приклад із нижченаведеного акта права ЄС (табл. 18).

Таблиця 17

Модальні дієслова: *shall*

Текст оригіналу	Переклад
<p>This Directive <i>shall</i> not affect the right of a Member State to safely return to its country of origin [OJ L 337, 5.12.2006].</p> <p>For the purpose of this Directive, the following definitions <i>shall</i> apply: (1) 'consumer' means any natural person who, in contracts covered by this Directive, is acting for purposes that are outside his trade, business, craft, or profession (OJ L 304, 22.11.2011).</p>	<p>Ця Директива <i>не впливає</i> на право держави-члена безпечно повернути до країни походження (Директива Ради 2006/117/ЄВРАТОМ).</p> <p>Для цілей цієї Директиви: <i>застосовують</i> такі означення: (1) "споживач" означає будь-яку фізичну особу, яка за договорами, які охоплює ця Директива, діє для цілей, що виходять за межі її комерційної, підприємницької або професійної діяльності.</p>

Таблиця 18

Модальні дієслова: *should*

Текст оригіналу	Пропонований переклад
<p>In this context, the ECB reiterates its view that the extension of the State guarantee to cover interbank deposits <i>should</i> be avoided, as this could entail substantial distortion in the various national segments of the euro area money market by potentially increasing short-term debt issuance activity across Member States and therefore impairing the implementation of the single monetary policy, which is an exclusive competence of the Eurosystem under Article 127(2) of the Treaty.</p>	<p>У зв'язку з цим ЄЦБ підтверджує свою думку, що <i>необхідно</i> уникати поширення державної гарантії на міжбанківські депозити, оскільки це може спричинити суттєві викривлення у різних національних сегментах грошового ринку єврозони через потенційне збільшення активності з випуску короткострокових боргових зобов'язань між державами-членами і, таким чином, зашкодити реалізації єдиної монетарної політики, яка є виключною компетенцією Євросистеми згідно зі статтею 127(2) Договору.</p>

Урахування граматичних особливостей актів права ЄС та запропоновані перекладацькі рішення, проаналізовані вище, зокрема, засоби вираження модальності, безособові форми дієслова та звороти, які не властиві українській мові, а також структури пасивного стану, що

більше представлені в англійській, ніж в українській мові, неодмінно посприяють здійсненню адекватного перекладу актів права ЄС українською мовою, що наразі є метою українських студентів, які вивчають переклад як фах, а також перекладачів-практиків.

4. Технічні стилістичні особливості актів права ЄС

У цьому підрозділі йдеться про деякі формальні, тобто технічні, особливості дотримання однорідності перекладу актів права ЄС, у тому числі структури правових актів. Також наведено правила перекладу назви, основних положень, заключної частини (місце, дата та підпис), та елементів структурних частин актів. Перекладач повинен чітко дотримуватися узгодженості перекладу документів, враховуючи практику перекладу назв, дат, імен, окремих структурних елементів тощо. Для збереження чіткої структури та сумісності з іншими документами ЄС, особливо у разі покликань на інші документи ЄС, що їх містять преамбула або основна частина акта, слід використовувати напрацювання проєкту Association4U.

Законодавчий документ зазвичай починається з преамбули, яка окрім прагматичних, стилістичних та дискурсивних характеристик містить специфічні технічні особливості. Фахівець, що здійснює переклад українською мовою, має пам'ятати, як перекласти *should* у преамбулі⁷. Оскільки преамбула містить обґрунтування аргументів щодо ухвалення певного акта, то доцільним вважають перекладати *should* як "повинний". У безособових реченнях слід вживати "необхідно". Наприклад, сегмент "Product parameters *should* be measured and calculated using reliable, accurate and reproducible methods which take into account recognised state-of-the-art measurement and calculation methods" слід перекласти українською як *Параметри продуктів необхідно вимірювати й обчислювати за допомогою надійних, точних та відтворюваних методів, що беруть до уваги визнані найсучасніші методи вимірювань і обчислень*. При цьому слід чітко дотримуватися правила перекладу *shall* у законодавчому акті. Допоміжне дієслово *shall* перекладають як "повинний" українською, тоді як повнозначне дієслово передають відповідними формами активного чи пасивного стану теперішнього часу.

⁷ Див. 3.4. Модальні дієслова.

4.1. Переклад назви законодавчого акта ЄС

Назва акта може мати дві форми: повну або скорочену. Повна назва – це офіційна назва, зазначена у вступній частині акта, що має на меті надати стислий опис мети або сфери застосування. Така назва відрізняється від короткої назви, створеної лише для зручності покликання на неї. У покликаннях, коли акт цитують уперше в іншому акті, зазначають його повну назву. Покликання на "Офіційний вісник", де він був опублікований (покликання на публікацію), завжди подають у виносі. У покликаннях повну назву наводять у тексті, у статтях і додатках – у виносі. У подальших покликаннях на раніше процитований акт використовують його скорочену назву без зазначення автора або покликання на публікацію. Повна назва акта містить:

- назву інституції або інституцій, які ухвалили акт;
- тип акта;
- аббревіатуру або акронім певної сфери (ЄС, СЗПБ або Євратом);
- порядковий номер акта та рік;
- дату підписання або ухвалення;
- предмет регулювання.

Якщо назву акта змінюють іншим актом або назва підлягає поправкам, після неї завжди варто наводити змінену чи виправлену назву. Порядок розташування цих компонентів залежить від типу акта й мови. Нижче представлено приклади повної назви акта (табл. 19–21).

Скорочена назва акта містить прізвище автора (назву установи або органу, який ухвалив акт), тип акта та номер.

Типи актів: цілей, зазначених у договорах ЄС, досягають за допомогою кількох типів законодавчих актів. Деякі з них мають зобов'язальну силу, інші – ні. У статті 288 "Договору про заснування ЄС" зауважено, що існують п'ять основних актів: *регламент* (законодавчий акт, який має зобов'язальну силу), *директива* (регламентує мету, якої має досягнути країна), *рішення* (обов'язкове до виконання тими, кому воно адресоване), *рекомендація* (не має зобов'язальної сили) та *висновок* (не має зобов'язальної сили).

Таблиця 19

Назви інституцій

Текст оригіналу	Переклад
Directive 2003/98/EC of the European Parliament and of the Council of 17 November 2003 on the re-use of public sector information	Директива Європейського Парламенту і Ради 2003/98/ЄС від 17 листопада 2003 року про вторинне використання інформації публічного сектора
Commission Implementing Regulation (EU) 2015/1501 of 8 September 2015 on the interoperability framework pursuant to Article 12(8) of Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market	Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) 2015/1501 від 8 вересня 2015 року про рамки інтероперабельності відповідно до статті 12(8) Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку
Council Decision of 10 December 2010 on State aid to facilitate the closure of uncompetitive coal mines	Рішення Ради від 10 грудня 2010 року про державну допомогу для сприяння закриттю неконкурентоспроможних вугільних шахт

Таблиця 20

Назва акта

Текст оригіналу	Переклад
Commission Implementing Regulation (EU) 2021/1935	Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) 2021/1935
Directive 95/2/EC	Директива 95/2/ЄС
Common Position 2008/944/CFSP	Спільна позиція Ради 2008/944/СЗБП
Regulation (EU) No 260/2012 of the European Parliament and of the Council	Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 260/2012

Таблиця 21

Тип акта

Текст оригіналу	Переклад
Council Regulation (EC) № 314/2000	Регламент Ради (ЄС) №314/2000
Council Directive 92/12/EEC	Директива Ради 92/12/ЄЕС
Commission Decision № 2233/97/ECSC	Рішення Комісії № 2233/97/ЄСВС
High Authority Recommendation № 1/65	Рекомендація Вищого органу № 1/65
Opinion	Висновок

Предмет акта: під час перекладу назви в деяких мовах уникають підрядних означальних речень і замінюють їх прийменниково-відмінковою конструкцією. Наприклад, (*Regulation*) *implementing Directive 2009/125/EC* потрібно перекласти: (*Регламент*) *про імплементацію Директиви 2009/125/ЄС*, а не Регламент, що імплементує Директиву 2009/125/ЄС; (*Directive*) ... *concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources*. Директива ... щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел.

4.2. Структура актів права ЄС

Фахівець у сфері перекладу актів права ЄС повинен бути обізнаним щодо особливостей структурних частин документів і правильно їх перекладати, щоб забезпечити узгодженість та однорідність із загальною базою офіційних перекладів. Що стосується структурних підрозділів актів, то основна частина, яка становить нормативну частину акта, поділена на статті. Якщо основна частина проста, вона може бути викладена в "Єдиній статті". Статті можуть бути об'єднані в "частини", "глави", "розділи".

Статті можна поділяти на абзаци, підпункти, пункти й речення. Абзаци бувають нумерованими або пронумерованими арабськими цифрами, можуть містити крапки чи відступи, перед якими можливе тире. У директивах та в рішеннях, де це доречно, адресатів називають в останній статті. Наприклад, "*This Directive is addressed to the Member States*" потрібно перекласти так: "Цю Директиву адресовано державам-членам". У регламентах після останньої статті використовують таку формулу: "*This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member*

States". Її необхідно відтворити в українському перекладі так: "Цей Регламент обов'язковий у повному обсязі та підлягає прямому застосуванню у всіх державах-членах" або "This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in the Member States in accordance with the Treaties". Цю формулу використовують, коли регламент не застосовують до та у всіх державах-членах ЄС (напр., у державах-членах, валютою яких не є євро).

Основна частина акта містить такі елементи: "Предмет", "Сфера застосування", "Означення", "Права та обов'язки", "Основні положення", "Загальні положення", "Процедурні положення", "Технічні виправлення", "Імплементційні заходи", "Перехідні положення", "Прикінцеві положення" та "Різне".

Основну частину акта поділяють та групують відповідно до оригіналу. Ці структурні елементи в тексті акта потрібно писати з маленької літери. Назви статей, частин або розділів пишуть із великої літери (табл. 22).

Таблиця 22

Поділ основної частини

<i>Part</i>	<i>Частина</i>	<i>Paragraph</i>	<i>Параграф</i>
<i>Title</i>	<i>Розділ</i>	<i>Subparagraph</i>	<i>Підпараграф</i>
<i>Subtitle</i>	<i>Підрозділ</i>	<i>Point</i>	<i>Пункт</i>
<i>Chapter</i>	<i>Глава</i>	<i>Subpoint</i>	<i>Підпункт</i>
<i>Section</i>	<i>Секція</i>	<i>Indent</i>	<i>Абзац</i>
<i>Subsection</i>	<i>Підсекція</i>	<i>Subindent</i>	<i>Підабзац</i>
<i>Article</i>	<i>Стаття</i>	<i>Phrase</i>	<i>Речення</i>
<i>Sole Article</i>	<i>Єдина стаття</i>	<i>Sentence</i>	<i>Речення</i>

Об'єднана номенклатура та розподіл TARIC (TARif Intégré Communautaire) (табл. 23).

Таблиця 23

Номенклатура та розподіл TARIC

Текст оригіналу	Переклад
Section	Група
(tariff) heading	Тарифна позиція
Subheading	Субпозиція
CN / Taric subheading	Код KN / Taric

4.3. Декларативна частина, прикінцеві положення та підписи

Декларативна частина – частина акта, яка містить виклад мотивів його ухвалення. Цю частину розміщують між покликаннями на інші документи ЄС та основною частиною акта, розпочинаючи словом *whereas* / *оскільки*. Речення пронумеровані, кожне з них починається з великої літери й закінчується крапкою, за винятком останнього речення, після якого ставлять кому. Варто розрізняти декларативну та основну частини тексту. Наприклад, "Whereas:" часто перекладають "Оскільки:". Прикінцеві положення (місце, дата, підпис) акта оформляють за допомогою вислову "Done at..., ..." із зазначенням місця та дати підписання, після чого ставлять підпис(и). Залежно від типу акта, дата може бути представлена двома різними способами. У вторинному законодавстві місце й дати представлені так (табл. 24–26): дата позначає день підписання акта (акти, ухвалені спільно Європейським Парламентом і Радою) або ухвалення (в інших випадках). У договорах, міжнародних угодах тощо повну дату пишуть словами.

Таблиця 24

Місце та дата цифрами

Текст оригіналу	Переклад
Done at Brussels, 8 November 2021.	Вчинено у Брюсселі 8 листопада 2021 року.

Таблиця 25

Місце та дата словами

Текст оригіналу	Переклад
Done at Brussels on the twenty-fourth day of March in the year two thousand and ten, in two originals in the English language.	Вчинено у Брюсселі двадцять четвертого березня дві тисячі десятого року у двох примірниках англійською мовою.

Місцем підписання актів інституцій може бути Брюссель (загалом), Люксембург (під час сесій Ради Європи у квітні, червні та жовтні), Страсбург (зокрема для Європейського Парламенту, коли він підписує акти з Радою) або Франкфурт-на-Майні (для більшості актів Європейського центрального банку). Після місця та дати ухвалення акта ставлять підпис(и), що відображає назву інституції, яка ухвалила акт, і повне ім'я представника цієї інституції.

Таблиця 26**Підписи**

Текст оригіналу	Переклад
For the Council	За Раду
For the Commission	За Комісію
For the European Parliament	За Європейський Парламент
For the High Authority	За Високий орган
On behalf of the Governing Council of ECB	Від імені Керівної ради ЄЦБ
For and on behalf of the General Council	Від імені та за дорученням Генеральної ради
For and on behalf of the Governing Council	Від імені та за дорученням Керівної ради
For the Government	За Уряд
For the ACP-E(E)C Council of Ministers	За Раду міністрів АСП-Є(Е)С
By the ACP-E(E)C Committee of Ambassadors	Комітетом постійних представників АСП-Є(Е)С
For the Association Council	За Раду асоціації
For the Cooperation Council	За Раду співробітництва
For the (EEA) Joint Committee	За Спільний комітет

5. Висновки

У цьому розділі висвітлено особливості стилю законодавчих актів ЄС у контексті викликів та шляхів їх подолання у процесі адаптації українського законодавства до законодавства ЄС. Хоча автори окреслили деякі аспекти, такі як загальні стилістичні проблеми, граматичні тонкощі та технічні нюанси, необхідні для забезпечення узгодженості перекладу актів законодавства ЄС українською мовою, перекладач повинен прагнути до нових вимірів роботи з юридичними документами та вдосконалювати навички доперекладацького аналізу, поглиблюючи свої практичні знання щодо застосування жанрових особливостей євролекту як специфічної мови у підготовці українського законодавства до успішного євроінтеграційного процесу.

Автори розглянули основні відмінні риси написання законодавчих документів ЄС, обговорили проблеми перекладу та запропонували стратегії подолання семантичних зсувів, спотворення понять та розбіжностей у формулюваннях. Водночас не варто нехтувати випадками конотативного використання мови в

контексті офіційного та стилістично нейтрального юридичного дискурсу для максимально точного передання експліцитних та імпліцитних значень терміна чи терміносполуки.

Дібрані в розділі випадки щодо подолання стилістичних недоліків у перекладі також допоможуть українським студентам та перекладачам розширити теоретичні знання та розвинути практичні навички перекладу підстилю законодавчого доробку ЄС як декультурованого та нейтралізованого явища; враховувати прагматику й модальність правових актів ЄС з особливим акцентом на переклад неособових форм дієслівних конструкцій, невластивих українській мові, а також конструкцій пасивного стану, які є значно менш поширеними в українській мові.

Прагнучи забезпечити якісний переклад актів права ЄС, зокрема у стилі "євролекту" порівняно з українським правописом, перекладач повинен не забувати про технічні нюанси роботи із законодавчими актами ЄС. Тому фахівцеві запропоновано огляд структурних елементів законодавчих документів ЄС та базовий інструментарій для забезпечення послідовності перекладу актів права ЄС. Надзвичайно важливо дотримуватися рекомендацій щодо перекладу заголовків, речень, заключних формул та підрозділів актів, оскільки це допомагає орієнтуватися не лише в базах даних законодавства ЄС, а й у заплутаному масиві відповідних українських законодавчих документів.

Для забезпечення стилістичної уніфікованості та збереження смислової чіткості при перекладі законодавчих актів ЄС дуже важливо дотримуватися встановлених правил, щоб отримати якісний переклад з послідовною і єдиною термінологією та стилем. Ретельне вивчення і застосування вищезазначених особливостей роботи з документами ЄС допоможе відповідним фахівцям досягти не лише суто перекладацької мети, а й амбітної політичної мети Української держави – вступу до ЄС, передумовою якого є якісний переклад актів права ЄС українською мовою.

Список використаних джерел

Директива Європейського Парламенту і Ради 2008/27/ЄС від 11 березня 2008 року про внесення змін і доповнень до Директиви 2001/18/ЄС про навмисне вивільнення у довкілля генетично модифікованих організмів, що стосуються виконавчих повноважень, наданих Комісії. ОВ L 81/45, 20.03.2008, р. 45–47. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/direktiva-2008-27-es.pdf>

Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/843 від 30 травня 2018 року про внесення змін до Директиви (ЄС) 2015/849 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму та про внесення змін до директив 2009/138/ЄС і 2013/36/ЄС [онлайн]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/es-2018843.pdf>

Директива Ради 2006/117/Євратом від 20 листопада 2006 року про нагляд та контроль за перевезеннями радіоактивних відходів та відпрацьованого палива [онлайн]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/direktiva-radi-2006-117-evratom.pdf>

Мороховський А.Н. и др. Стилистика английского языка. – Киев: Вища школа, 1991.

Повідомлення Комісії про застосування з 1 серпня 2013 року правил державної допомоги до заходів підтримки на користь банків у контексті фінансової кризи ("Повідомлення про банківську діяльність"). (n. d.). Офіційний вебпортал Парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_007-13#Text

Повідомлення Комісії про поводження зі знеціненими активами в банківському секторі Співтовариства (2009/С 72/01). (n. d.). Офіційний вебпортал Парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-09#Text

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1303/2013 від 17 грудня 2013 року про встановлення спільних положень щодо Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, Фонду гуртування, Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських територій та Європейського фонду морського та рибного господарства та про встановлення загальних положень щодо Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, Фонду гуртування та Європейського фонду морського і рибного господарства та скасування Регламенту Ради (ЄС) № 1083/2006. ОВ L 347 20.12.2013, с. 320–469.

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) [онлайн]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

Bednářová-Gibová, K. (2016). Acquis communautaire as supranational legal texts and their interlingual reproduction across multilingual Europe. In *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 236, 161–167. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.12.058>

Biel, Ł. (2007). Court Interpreting and Legal Translation in the Enlarged Europe 2006.

Biel, Ł. (2014). *Lost in the Eurofog: The Textual Fit of Translated Law*. Frankfurt: Peter Lang.

Biel, Ł. (2017). Quality in institutional EU translation: Parameters, policies and practices In T.

Biel, Ł. (2019). Theoretical and methodological challenges in researching EU legal translation.

Capeta, T. (2009). Multilingual Law and Judicial Interpretation in the EU. *Croatian Yearbook of European Law and Policy – CYELP*, 5, 1–17.

Carton, J. (2018). *The Linguistic Influence of EU Directives on Dutch Implementation Laws* [A Comparative Corpus-based Study]. Gent University.

Charter of Fundamental Rights of the European Union (2000/C 364/01) OJ C 364 18.12.2000 1-21. https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

Commission of the European Communities. (2016). Interinstitutional File: 2016/0376 (COD).

Commission Staff Working Document Evaluation of the EU Framework for Metering and Billing of Energy Consumption Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2012/27/EU on Energy Efficiency {COM(2016) 761 final} {COM(2016) 401 final} Interinstitutional File: 2016/0376 (COD). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_15091_2016_ADD_2&qid=1696361871655

Communication from the Commission on the application, from 1 August 2013, of State aid rules to support measures in favour of banks in the context of the financial crisis ('Banking Communication'). 30.7.2013 Official Journal of the European Union C 216/3. (2013/C 216/01).

Communication from the Commission on the treatment of impaired assets in the Community banking sector (2009/C 72/01).

Council Directive 2006/117/Euratom of 20 November 2006 on the supervision and control of shipments of radioactive waste and spent fuel OJ L 337, 5.12.2006, p. 21–32. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0117>

Decision No 243/2012/EU of the European Parliament and of the Council of 14 March 2012 establishing a multiannual radio spectrum policy programme (Text with EEA relevance). OJ L 81, 21.3.2012, p. 7–17

Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU OJ L 156, 19.6.2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843&qid=1699119663860>

Directive 2008/27/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 2008 amending Directive 2001/18/EC on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms, as regards the implementing powers conferred on the Commission OJ L 81/45, 20.3.2008, p. 45–47.

Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights, amending Council Directive 93/13/EEC and Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directive 85/577/EEC and Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance OJ L 304, 22.11.2011. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0083>

Emerson, M., Movchan, V. (2016). *Deepening of EU-Ukrainian Relations*. London: Rowman and Littlefield International, Ltd.

EU Acquis Translation Guidebook. (2016). Compiled in Kyiv within the Association4U EU-funded technical aid project in February of 2016.

Hatim, B., Munday, J. (2004). *Translation. An advanced resource book*. Taylor and Francis e-Library.

Interinstitutional Style Guide. <http://publications.europa.eu/code/en/en-000500.htm>

Langlet D., Mahmoudi S. (2016). *EU Environmental Law and Policy*. Oxford University Press.

Law of Ukraine "On the State Programme for Adaptation of Ukrainian Legislation to the Legislation of the European Union". <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1629-15>

Mori, L., & Szmrecsanyi, B. (2020). Mapping Eurolects. *Languages in Contrast*, 21(2), 186–216. <https://doi.org/10.1075/lic.19017.mor>

Morokhovskiy, O., Vorobiova, O. et al. (1991). *Stylistics of the English Language*. Vyssha Shkola.

Observing Eurolects Network (OEN). Università degli studi internazionali di Roma – UNINT. (n.d.). <https://www.unint.eu/gruppi-di-ricerca-oen>

Opinion of the European Central Bank of 24 October 2011 on a State guarantee covering certain loans granted to Dexia SA and Dexia Crédit Local SA (CON/2011/85). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52011AB0085>

Paliichuk, E. (2021). Freelancing, translating, observing: Association4U case study. *SHS Web of Conferences*. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110505003>

Regulation (EC) No 782/2003 of the European Parliament and of the Council of 14 April 2003 on the prohibition of organotin compounds on ships. OJ L 115, 9.5.2003, p. 1–11.

Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code) (codification) OJ L 77, 23.3.2016, p. 1–52. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32016R0399>

Regulation (EU) 2016/424 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on cableway installations and repealing Directive 2000/9/EC (Text with EEA relevance) OJ L 81, 31.3.2016.

Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance) OJ L 119, 4.5.2016, p. 1–88.

Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006. OJ L 347, 20.12.2013, p. 320–469.

Regulation No 1 determining the languages to be used by the European Economic Community. Official Journal 017, 0385–0386. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31958R0001>

Simonnæs, I., Kritiansen, M. (Eds). *Legal Translation. Current Issues and Challenges in Research, Methods and Applications*. Berlin: Frank & Timme, 25–39.

- Simpson, P., & Mayr, A. (2009). *Language and Power: A Resource Book for students*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA91722125>
- Svoboda, Ľ. Biel and K. Ľoboda (Eds.). *Quality aspects in institutional translation*, Berlin: Language Science Press, 31–57.
- Tiersma, P. (2008). The nature of legal language. In J. Gibbons and M. T. Turell (eds.), *Dimensions of Forensic Linguistics* (pp. 7–26). Amsterdam: John Benjamins.
- Tiersma, P. (2008a). The nature of legal language. In J. Gibbons and M.T. Turell (Eds.), *Dimensions of Forensic Linguistics* (pp. 7–26). Amsterdam: John Benjamins.
- Verdonk, P. (2002). *Stylistics*. OUP Oxford.
- Wagner, E., Bech, S., & Martinez, J. M. (2002). *Translating for the European Union Institutions*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Yefimov, L.P., Yasinetskaya, T.A. (Eds). (2004). *Practical Stylistics of English*. Nova Knyha.
- Zhukovska, V. (2010). *English Stylistics: Fundamentals of Theory and Practice*. Zhytomyr. ZhSU.

РОЗДІЛ Б. 6

Стратегії та методи перекладу: практичний підхід

Олена Підгрушна, Юлія Трикашна, Марія Гриценко

Цей розділ описує підготовчий етап напрацювання студентами-перекладачами необхідних навичок, а також надає практичну інформацію перекладачам, зацікавленим у юридичному перекладі ЄС. Схарактеризовано роль юридичного перекладу в процесі вступу України до ЄС, особливості перекладу юридичних текстів ЄС та обмеження, пов'язані з ними, що впливають на стратегії і методи перекладу. У підрозділі практичних завдань представлено типові проблеми, що постають у перекладі правових актів.

1. Вступ

У цьому розділі запропоновано триетапний підхід до підвищення рівня обізнаності про законодавство ЄС і юридичний переклад, зокрема викладено теоретичні засади перекладу з особливим акцентом на англо-українську мовну пару.

У підрозділі про юридичний переклад представлено схему перекладацького аналізу, з огляду на важливість точного й адекватного перекладу в юридичній сфері. Презентовано загальний опис аналізу, доведено його значущість для юридичного перекладу. Покрокова схема проведення аналізу сприяє розумінню та побудові стратегії виконання практичних перекладацьких завдань.

Наступний підрозділ охоплює стратегії перекладу, наприклад: одомашнення та очуження, а також методи перекладу. У підрозділі окреслено специфічні особливості перекладу юридичних текстів ЄС, акцентовано на їхньому багатомовному характері, доведено необхідність уживання точних відповідників. З'ясовано роль перекладача як голосу ЄС; описано інституційні вимоги та усталені підходи; витлумачено роль юристів-лінгвістів у процесі перекладу *acquis* ЄС.

У завершальному підрозділі запропоновано шаблони завдань для студентів-перекладачів, що сприяють напрацюванню навичок аналізу й перекладу юридичних текстів.

© Підгрушна Олена, Трикашна Юлія, Гриценко Марія, 2024

2. Три кроки

Перед особами, які навчаються перекладу, або ж перед будь-якими іншими недосвідченими мовними фахівцями, що планують виконувати юридичний переклад ЄС, постає низка проблем. Серед них центральне місце посідає процес розширення власних можливостей для подолання прогалин у словниковому запасі; опанування складного, невластивого повсякденному життю формального стилю правових актів; ознайомлення з інституційними робочими процесами. Це основні проблеми й очікування, зазначені здобувачами освіти за бакалаврською перекладацькою програмою. У розділі поняття "підготовчий етап" використовуване в більш широкому значенні – як початковий етап опанування навички "відчуття" мови, тобто пошук та огляд стандартних шаблонів правових актів, зокрема ознайомлення з їхнім глосарієм, стилем і структурою.

Підготовка зазвичай передбачає кілька етапів. Перший етап – *загальне підвищення обізнаності про acquis ЄС та євроінтеграційні процеси*, що охоплює кілька кроків.

КРОК 1. Ознайомлення з текстами правових актів та інформацією про них

Підвищення власної обізнаності про *acquis ЄС* сприятиме зануренню в цю сферу, оскільки потрібен час для того, щоб звикнути до мови *acquis ЄС*, розвинути відчуття мови, насиченої термінологією. Такий підхід буде однаково ефективним для українського національного законодавства та всього вже перекладеного *acquis ЄС*. Метод аналогії, а саме, використання напрацювань більш досвідчених колег і вивчення усталених стандартних перекладацьких рішень, виявився сприятливим і дієвим підходом, особливо з огляду на брак знань із цієї теми. Крім того, це також спосіб укласти глосарії з кліше та навчитися відразу розпізнавати їх у контексті, що корисно на етапі саморедагування / редагування.

Один з аспектів підготовчого процесу – вивчення термінології, використовуваної в чинному законодавстві (ухвалені закони; закони, які набудуть чинності найближчим часом; законопроекти). Термінологія може оновлюватися або змінюватися; існують також перекладені версії правових актів. У цьому випадку доцільно готувати запити, щоб з'ясувати бажане джерело або джерела термінології.

КРОК 2. Перекладацьке завдання

Серед підготовчих кроків у цьому процесі варто назвати вивчення обсягу та специфіки майбутнього перекладацького проєкту за допомогою контрольного списку запитань. Практичним прикладом слугує *шаблон перекладацького завдання, запропонований І. Торресі*¹. Шаблон був розроблений для перекладу реклами, проте пропонує структурований огляд основних аспектів у процесі перекладу (мета, цільова аудиторія, побажання замовника). Контрольний список є стартовим майданчиком для початківців, оскільки представляє те, що передбачає і чого вимагає процес перекладу.

КРОК 3. Бібліотека перекладача

Складання списку літератури² для формування підґрунтя як для перекладацьких рішень, так і для рішень щодо редагування, доповнює використання САТ-інструментів (комп'ютерних інструментів перекладу).

3. Важливість перекладу для вступу України до ЄС та роль юридичного перекладу

Переклад *acquis* ЄС українською мовою має провідне значення, особливо для апроксимації законодавства. Відповідно до положень,

¹ Див.: Torresi, I. (2024). *Translating Promotional and Advertising Texts*. London and New York, Routledge, 9–13.

² Початкова версія інструментарію перекладача може містити:

- EUR-Lex: EU Law. Доступно за адресою: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- Верховна Рада "Законодавство України". Доступно за адресою: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
- Глосарій термінів *acquis* ЄС. Доступно за адресою: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJl1OJ3uofvzRalhb8XSs/edit#gid=1467795730
- Resource Centre for YourTerm JURI. Доступно за адресою: <https://yourterm.eu/juri-resource-centre/>
- DG TRAD. Доступно за адресою: <https://www.europarl.europa.eu/translation/en/introduction>
- Interactive Terminology for Europe. Доступно за адресою: <https://iate.europa.eu/home>
- Український правопис 2019. Доступно за адресою: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
- РЕСУРСИ на сайті Українського мовно-інформаційного фонду НАН України. Доступно за адресою: <https://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>
- Переклади актів ЄС на Урядовому порталі органів виконавчої влади України. Доступно за адресою: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes>

викладених у статті 51 "Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами" [Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами та Україною, 1994], Україна зобов'язалася узгодити своє законодавство в конкретних сферах із законодавством Європейського Союзу [Угода про асоціацію між Україною та ЄС, 2017]. У вітчизняних юридичних колах тривають складні дискусії довкола процесу узгодження з *acquis* ЄС. Основний виклик полягає в розумінні змісту *acquis* ЄС, зокрема правових актів ЄС, які формують основу адаптації, оскільки її адекватність залежить від реформування національного законодавства відповідно до європейських стандартів. Україна прагне до гармонізації зі стандартами й нормами Європейського Союзу, тому точний переклад усіх правових актів *acquis* Союзу є основоположним кроком. Величезний обсяг законодавства, правових актів і норм ЄС формує правову базу, що контролює різноманітні аспекти діяльності ЄС, такі як торгівля, навколишнє середовище та захист прав споживачів [Європейський Союз]. Переклад гарантує, що українські органи влади, юристи та громадяни зможуть отримати доступ до тих самих правових стандартів і принципів, що і європейські колеги, сприяючи загальному розумінню законодавства ЄС та полегшуючи процес апроксимації [Вступ України до Європейського Союзу: інституційні та кадрові аспекти, 2023]. Переклад відіграє провідну роль в процесі приведення правової системи України згідно зі стандартами ЄС, одночасно підвищуючи прозорість, правову визначеність та ефективну реалізацію політики й реформ в Україні, пов'язаних із вимогами до вступу в ЄС. Зрештою, переклад має суттєве значення на шляху України до європейської інтеграції та посилює її відданість європейським правовим нормам і принципам.

Процес перекладу правових актів Європейського Союзу українською мовою можна кваліфікувати як імпліцитний або як експліцитний [Качка, & Мовчан, 2004]. Імпліцитний переклад передбачає роботу з мовними версіями правового акта в Європейському Союзі, а експліцитний переклад – створення українського перекладу правового акта ЄС. Розуміння законодавства ЄС на глибокому рівні вимагає використання імпліцитного перекладу, що пов'язане з ґрунтовним володінням мовами та

юридичною підготовкою. Примітно, що в Європейському суді працюють лише лінгвісти-юристи [Freelance translators, n.d.]. Використання експліцитних методів перекладу допомагає пом'якшувати потенційні проблеми та підтримувати цілісність різних нюансів, що наявні в перекладених текстах. Повне компаративне дослідження законодавства України та *acquis* Союзу необхідне для точного тлумачення поняття *acquis*. Це передбачає впровадження всеосяжних правил для процесу перекладу, озброєння перекладачів методологіями, експертний нагляд для забезпечення якості та об'єктивності перекладу [Янчук, 2019].

4. Юридичний переклад

Переклад загалом відіграє ключову роль у подоланні лінгвістичних і культурних бар'єрів. Юридичний переклад становить окрему складну сферу. Юридичний переклад вимагає не тільки знання мови, а й глибокого розуміння правових систем та термінології як вихідною, так і цільовою мовами. Точність – одна з основних вимог до юридичного перекладу, що актуалізує спеціалізовані знання і досвід. Юридичний переклад потребує теоретичного осмислення. Теорія перекладу надає підґрунтя юридичним перекладачам, що сприяє розумінню тонкощів юридичних текстів і забезпечує точний переклад, допомагає перекладачам розробляти стратегії для розв'язання конкретних проблем (культурні нюанси, відмінності в правових концепціях, збереження однакової юридичної сили правового акта). Вибір доцільних методів і стратегій уможливорює точність та однакове тлумачення правового акта в обох мовах. З огляду на це, доцільно дослідити основні принципи теорії перекладу, звернути особливу увагу на її значення в контексті юридичного перекладу в мовній парі англійська та українська.

Перекладознавство – це галузь, яка охоплює різні аспекти, ґрунтована на кількох фундаментальних теоріях, які розвинулися з часом³. Ці теорії слугують основою для осмислення специфіки, пов'язаної з процесом створення юридичних матеріалів цільовою мовою. Зокрема, теоретичні основи перекладу є необхідним компонентом компетенції юридичного перекладача, оскільки юридичний переклад вимагає точності.

³ Див.: Routledge Encyclopaedia of Translation Studies. 3rd Edition. 2019. Edited by Mona Baker, Gabriela Saldanha.

4.1. Ключові теорії перекладу

Концепція *еквівалентності* є ключовою в теорії перекладу. Еквівалентність означає, що переклад повинен ефективно передати той самий зміст і виконувати ту саму мету, що й оригінальний текст [Nida, & Taber, 1969]. Юридичні документи згідно зі стандартами використовують точну мову та вимагають високого рівня формальної еквівалентності. Перекладачі юридичних текстів зобов'язані забезпечити однакове тлумачення вихідного тексту в цільовій мові. *Функціоналізм* у теорії перекладу передбачає досягнення запланованої функції правового акта, віддаючи перевагу буквальному дотриманню мовних структур [Норд, 2012]. У сфері юридичного перекладу функціоналізм дає змогу модифікувати юридичні документи, щоб привести у відповідність їх із правовими системами й культурними нормами цільової мови, гарантувати дотримання лінгвістичних і правових норм у перекладі. *Теорія* Скопосу наголошує на запланованій меті перекладу та важливості коригування перекладацьких методів [Reiß, & Vermeer, 2014]. У сфері юридичного перекладу необхідно зважати на намір або на мету правового акта. Підхід, що застосовують в укладанні юридичного документа, який стане правовим актом, буде відрізнятися від того, що використовують для створення тексту контракту комерційного призначення. В аспекті юридичного перекладу ці перекладознавчі теорії слугують підґрунтям для створення точних, контекстуально адекватних перекладів і таких, що мають юридичну силу. Перекладачі юридичних текстів мають долати лінгвістичні та правові бар'єри через розуміння і реалізацію названих теорій. Мета перекладача – гарантувати збереження однакового тлумачення та ефективності юридичних документів у різних правових системах і мовах.

Переклад складних юридичних праць передбачає застосування методів *деконструкції* та *реконструкції*. Процес деконструкції пов'язаний з аналізом, докладним вивченням оригінального тексту для осмислення його основних правових принципів, а реконструкції – із подальшим повторним складанням принципів таким способом, який буде узгоджуватися з цільовою правовою базою. Деконструюючи оригінальний текст, перекладачі можуть виокремити основні правові поняття та їхні аспекти, що дасть їм змогу реконструювати перекладену версію, яка ефективно передаватиме прогнозоване значення в межах цільової правової системи. Такий підхід гарантує цілісність та

узгодженість юридичної інформації протягом усього процесу перекладу. Деконструкція в цьому сенсі – цільовий попередній аналіз вихідного тексту, а реконструкція – застосування загальних стратегій і конкретних методів перекладу, що залежать від згаданого аналізу.

В юридичному перекладі, особливо в перекладі *acquis* Союзу, повинна бути забезпечена точність⁴. Аналіз перекладу лежить в основі юридичного перекладу. Юридична мова залежить від контексту, тому простого буквального перекладу часто недостатньо. Аналіз перекладу слугує містком між вихідними і цільовими текстами, забезпечуючи точне передання не лише слів, а і юридичних понять у цільовому тексті. Дотримуючись структурованої методики, перекладачі можуть використовувати юридичну мову для передання юридичного наміру. У правовому полі, де точність не підлягає обговоренню, аналіз перекладу є незамінним інструментом як для юристів, так і для перекладачів. З огляду на це, підтверджує свою доцільність схема доперекладацького аналізу.

4.2. Схема доперекладацького аналізу

Ця схема пропонує структурований і системний підхід до першого кроку перекладу юридичного тексту, забезпечуючи перекладачів необхідними інструментами.

1. Вихідні дані

1.1. З'ясувати назву юридичного тексту (*напр., Директива, Положення, Договір тощо*).

1.2. Зазначити дату публікації або ухвалення.

1.3. Зазначити залучені установи ЄС (*напр., Європейська Комісія, Європейський Парламент тощо*).

1.4. Вибрати правову категорію (*напр., первинне право, вторинне право, міжнародний договір тощо*).

1.5. Окреслити основну мету правового тексту (*напр., гармонізація законів, затвердження стандартів, з'ясування зобов'язань тощо*).

2. Контекстуальні аспекти

2.1. З'ясувати історичний і правовий контекст, у якому був створений документ, оцінити можливі наслідки для перекладу.

2.2. Схарактеризувати посилання на інші правові тексти ЄС, прецедентне право або міжнародні угоди, а також посилання на директиви, нормативні акти, прецедентне право або міжнародні угоди, оцінити можливі наслідки для перекладу.

⁴ ISO Standard for the legal translation. Доступно за адресою: <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:20771:ed-1:v1:en>

2.3. Знайти інші подібні тексти, які вже були перекладені та можуть слугувати моделями.

2.4. Там, де виникають сумніви або вагання, розглянути низку інших мовних версій, щоб побачити вже застосовані підходи.

3. Структура та форматування

3.1. Проаналізувати структуру юридичного тексту (*напр., статей, розділів, додатків тощо*).

3.2. Проаналізувати використані в тексті системи нумерації та вимірювання.

3.3. Проаналізувати оформлення тексту (*використання курсиву, жирного шрифту та підкреслення, використання розділових знаків тощо*).

3.4. З'ясувати вплив структури та аспектів оформлення на процес перекладу.

3.5. Дослідити інституційні настанови ЄС⁵.

4. Граматика і синтаксис

4.1. Граматичні аспекти:

4.1.1. Окреслити потенційні граматичні варіації на рівні всього речення та підрядного речення.

4.1.2. Дослідити дієвідмінювання дієслів, часи та граматичні структури стосовно потенційних варіацій.

4.2. Синтаксичні аспекти:

4.2.1. З'ясувати відмінності в синтаксичних моделях, які можуть вплинути на узгодженість перекладу.

4.2.2. Вивчити синтаксичні структури, зокрема будову речень і порядок слів стосовно потенційних варіацій.

5. Термінологія та лексика⁶

5.1. Лексичні аспекти:

5.1.1. Дослідити лексичні варіанти та вживання слів у межах юридичного тексту.

⁵ Наприклад, див.:

▪ Manual of precedents for acts established within the Council of the European Communities. Доступно за адресою: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d451bf6b-1889-4551-a102-48bfda08340f/language-en>;

▪ Joint practical guide of the European Parliament, the Council and the Commission for persons involved in the drafting of European Union legislation. Доступно за адресою: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3879747d-7a3c-411b-a3a0-55c14e2ba732>

⁶ Користуйтеся системою управління термінологією IATE (Interactive Terminology for Europe). Доступно за адресою: <https://iate.europa.eu/home>

5.1.2. Окреслити лексичні аспекти, які можуть потребувати уваги під час перекладу.

5.2. Термінологічні аспекти:

5.2.1. З'ясувати ключові термінологічні одиниці та поняття, використовувані в тексті.

5.2.2. Проаналізувати визначення та узгодити термінологію в процесі перекладу.

6. Попередня стратегія перекладу

6.1. Оцінити необхідність адаптації для узгодження з вимогами та правилами цільової мови.

6.2. Окреслити методи перекладу для розв'язання проблем на різних мовних рівнях.

6.3. Розробити протоколи забезпечення якості для гарантування мовної та правової точності.

7. Дослідницькі та довідкові матеріали.

7.1. Зібрати довідкові матеріали, зокрема двомовні юридичні словники, глосарії ЄС та авторитетні юридичні джерела.

7.2. Розглянути попередні переклади або документи ЄС на подібні теми.

8. Запитання та роз'яснення

8.1. З'ясувати будь-які неоднозначності, невідповідності або прогалини.

8.2. Сформулювати питання для клієнта або експертів-юристів для їх розв'язання.

Завдяки цьому комплексному аналізу кожен аспект вихідного тексту (від юридичної категорії до структурних аспектів та термінології) ретельно вивчають, з огляду на цільові правові й мовні норми. Крім того, запропонований аналіз створює основу для подальшого процесу перекладу, спрямовує вибір стратегій, методів і підходів до перекладу.

У сфері юридичного перекладу, зокрема в контексті перекладу *acquis ЄС з англійської мови на українську*, вибір стратегій і методів перекладу відіграє ключову роль: **стратегія перекладу** зосереджена на загальному підході та цілях, а методи **перекладу** – на конкретних кроках та інструментах, що використовують для досягнення цілей. Поєднуючи й координуючи стратегію з методами, перекладачі можуть гарантувати досягнення цілей перекладу.

4.3. Дві стратегії: одомашнення й очуження

У галузі юридичного перекладу виокремлюють дві фундаментальні стратегії перекладу, а саме: *одомашнення* й *очуження*. Загалом, *одомашнення* в перекладі передбачає адаптацію іноземного тексту для мінімізації культурних та мовних відмінностей; а *очуження* – перенесення елементів оригіналу в цільовий текст для збереження його унікальності й культурної самобутності. У контексті перекладу *acquis EC* з англійської мови українською вибір стратегій перекладу ґрунтований на підтримці балансу між цими двома стратегіями [Вајčić, & Dobrić Basanež, 2021]. Використання *одомашнення* як стратегічного підходу для узгодження перекладу з мовно-культурним контекстом української аудиторії сприяє кращому розумінню юридичної термінології. Цей процес передбачає ретельні мовні та структурні коригування, зберігаючи юридичну точність, а також гарантує, що перекладений зміст приведений у відповідність з уподобаннями й інтересами українських юристів і тих, хто працює у цій сфері. На відміну від *одомашнення*, *очуження* пріоретизує відтворення мовних і структурних характеристик оригінального тексту. Його мета – достовірно відтворити формальну юридичну термінологію та синтаксичні структури, що використовують у вихідному документі. Дотримання цього підходу гарантує, що оригінальний текст залишається однозначним за змістом та приведенням у відповідність із принципами законодавства Європейського Союзу. Такий переклад вимагає дослідження термінології, коригувань синтаксису і юридичної підготовки в питаннях законодавства ЄС та України. В інституціях ЄС працюють юристи-лінгвісти [Working Party of Legal / Linguistic Experts, n.d.], які перекладають юридичні тексти всіма мовами, щоб забезпечити максимальну термінологічну гармонізацію [Marking, 2020].

4.4. Зіставлення з перекладом іншими мовами

У процесі вивчення сфери юридичного перекладу, зокрема щодо відтворення *acquis EC*, доречно окреслити додаткові стратегії перекладу, які також можна використовувати. Ці стратегії можуть стати в пригоді та покращити запропонований результат. Наприклад, *зіставлення з перекладом іншими мовами* може бути цінною стратегією в перекладі *acquis EC* з англійської мови на українську, оскільки посилює правову узгодженість, забезпечуючи послідовне відтворення спільних правових концепцій у

багатомовному контексті ЄС. Завдяки цьому підходові досягають оптимізації процесу перекладу, заощаджують час і зусилля, а також створюють відповідники для юридичної термінології. Така практика надає інформацію про те, як закон тлумачить певні правила й умови в документах *acquis* ЄС. Залучення вже наявних перекладів до процесу перекладу документів *acquis* ЄС з англійської на українську вимагає *ретьельного* вивчення. Джерела можуть стати корисними інструментами для перекладача, що сприятиме підвищенню якості перекладу. Водночас перекладач повинен завжди критично оцінювати запозичені матеріали, зважати на особливості української мови та українського законодавства. Необхідно пам'ятати, що українська правова система має власний термінологічний апарат, який може бути не повністю приведений у відповідність з англійським. Крім того, вибір довідкових мов має бути підпорядкованим українським правовим концепціям. Потрібно забезпечувати актуальність наявних перекладів, щоб вони точно відображали оновлення законодавства. Забезпечення якості перекладу складно переоцінити, адже не всі довідкові матеріали приведено у відповідність з високими стандартами. Дотримання точності й послідовності протягом усього процесу перекладу є вкрай важливим. Аналіз наявних перекладів може бути цінним інструментом у роботі перекладача, але його використання повинно відбуватися в межах ширшої стратегії, що ґрунтована на *розумінні* унікальних характеристик текстів *acquis* ЄС і специфіки української правової системи.

4.5. Інші стратегії

Існують й інші стратегії, які можна застосовувати в перекладі документів *acquis* ЄС з англійської мови на українську. Співпраця з експертами у сфері законодавства ЄС та України є ключовим чинником у розв'язанні правових питань та приведення у відповідність перекладу з вимогами обох правових систем. Використання двомовних юридичних глосаріїв і термінологічних баз даних, створених з огляду на специфіку законодавства ЄС⁷ та України,⁸ сприяє уніфікованому перекладу спеціалізованої юридичної термінології. Використання офіційних публікацій ЄС, юридичних

⁷ Interactive Terminology for Europe. Доступно за посиланням: <https://iate.europa.eu/home>

⁸ Глосарій термінів *acquis* ЄС. Доступно за адресою: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1UaFmClhRwE_g10nGyHT4SQXJ11OJ3uofvzRaIhb8XSs/edit#gid=1467795730

словників та академічних текстів може надати важливий контекст та орієнтири для юридичного перекладу⁹. Залучення досвідчених юридичних перекладачів або фахівців для проведення експертного оцінювання якості перекладу сприяє ідентифікації та усуненню будь-яких потенційних неточностей або невідповідностей¹⁰. Реалізація заходів із забезпечення якості, таких як коректура та редагування, гарантує приведення у відповідність перекладу зі стандартами української мови, а також його чіткість і зрозумілість для юристів та зацікавлених сторін в Україні. Перевірка узгодженості вкрай важливе, особливо для об'ємних і складних документів, оскільки це гарантує послідовне використання ключових термінів та правових понять. Завдяки поєднанню цих стратегій переклад документів *acquis* ЄС українською мовою стає точнішим і юридично виваженим.

5. Методи перекладу

Щоб успішно подолати мовні виклики перекладу юридичних текстів, необхідно застосовувати трансформації та системні зміни на всіх мовних рівнях. Використання певного методу перекладу вможливує спосіб, у який перекладач трансформує та реконструює текст мовою перекладу. Дослідники запропонували широкий спектр класифікацій для категоризації методів та способів перекладу [Molina, & Albir, 2002]. Усі класифікації ґрунтовані на тому, що під час перекладу відбуваються зміни в лексичних, граматичних, стилістичних формах мови перекладу, а також у структурах вихідного тексту.

Юридичні тексти перекладають з різною метою, що полягає або у створенні офіційних перекладів юридичних документів і в забезпеченні точного відтворення оригіналу, або в переданні інформації, з огляду на потреби конкретної аудиторії. Цільове призначення перекладу безпосередньо впливає на рівень свободи перекладача. Офіційні переклади вимагають точного відтворення оригіналу з мінімальними відхиленнями. Мінімізація відхилень від оригіналу критично важлива для забезпечення юридичної точності перекладу. Інформаційні переклади дають змогу адаптувати текст

⁹ Офіційний вісник Європейського Союзу (The Official Journal of the European Union) – це офіційний журнал, де друкують законодавчі акти ЄС, інші акти й офіційну інформацію від інституцій, установ, органів, офісів та агентств ЄС. Доступно за адресою: <https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html>

¹⁰ За традиційною практикою ЄС, юридичні тексти редагують більш досвідчені юристи-лінгвісти. Доступно за адресою: <https://europa.eu/translation/>

оригіналу до культурного контексту та рівня розуміння більш широкої аудиторії, зберігаючи його суть. Мета перекладу – ефективно донести основну думку, а не копіювати кожне слово оригіналу.

Зрештою, запланована функція перекладеного юридичного документа в правовій системі країни-реципієнта впливає на методологію перекладу. Саме функція перекладу безпосередньо позначається на виборі методів перекладу, гарантує, що повідомлення матиме належний вплив і досягне поставленої мети. У контексті законодавства ЄС розуміння зв'язку між функцією перекладу і вибором методів перекладу вкрай важливе. Методи перекладу можуть бути універсальними, що схарактеризовано нижче на конкретних прикладах із юридичних текстів ЄС англійською та українською мовами.

Короткий перелік основних перекладацьких методів.

5.1. Еквівалентний переклад використовують для перекладу юридичних текстів з англійської мови на українську, коли існують точні відповідники правових термінів або понять в обох мовах.

<i>The Commission shall publish the notifications in the Official Journal of the European Union.</i>	<i>Комісія повинна опублікувати такі повідомлення в Офіційному віснику Європейського Союзу¹¹</i>
---	--

Використання цього методу гарантує юридичну послідовність та однозначність тлумачення перекладеного тексту. За наявності еквівалентного терміна в цільовій мові (українській) його використовують, щоб відтворити точне юридичне значення. Еквівалент вибирають з огляду на лінгвістичні та правові норми обох мов. Цей метод застосовують, коли в обох мовах наявні точні відповідники термінів.

5.2. Калькування використовують у разі відсутності прямих відповідників для специфічних юридичних термінів або понять у цільовій мові (українській).

<i>clinical evidence</i>	<i>клінічний доказ</i>
<i>clinical benefit</i>	<i>клінічна користь</i>
<i>diagnostic sensitivity</i>	<i>діагностична чутливість</i>
<i>calibrator</i>	<i>калібратор</i>
<i>control material</i>	<i>контрольний матеріал</i>

Застосовуючи калькування, перекладач запозичує термін або фразу з вихідної мови (англійської) і відтворює її структуру чи

¹¹ Тут і далі приклади використання перекладацьких методів виділені жирним.

порядок слів у цільовій мові (українській). До калькування вдаються тоді, коли спроба адаптувати термін вихідної мови може призвести до втрати юридичної точності або ясності. Цей метод доцільний, коли термін вихідної мови має специфічне юридичне значення, яке необхідно максимально точно відтворити.

5.3. Метод нульового перекладу. У разі відсутності точних відповідників у цільовій мові (українській) для спеціалізованих юридичних термінів або висловів вихідної мови (англійської) в англо-українському юридичному перекладі застосовують метод нульового перекладу.

<i>Where a transit concerns a person who is to be extradited from a third State to a Member State this Article will apply mutatis mutandis</i>	<i>Якщо транзит стосується особи, що підлягає екстрадиції з третьої держави до держави-члена, ця стаття застосовується mutatis mutandis</i>
---	--

Метод нульового перекладу – усталена практика як в українському юридичному перекладі загалом та в перекладі правових актів Європейського Союзу зокрема. Варто зазначити, що цей метод перекладу юридичних термінів використовують не лише в українській мові, а й в інших мовах Європейського Союзу, де наявна кирилиця, як-от у болгарській¹². З огляду на те, що ці терміни можуть мати специфічні юридичні значення, які не підлягають точному перекладу, метод нульового перекладу застосовують для збереження цих термінів мовою оригіналу, що гарантує юридичну точність. Застосування методу нульового перекладу ґрунтоване на таких передумовах: існує ймовірність втрати точності або чіткості під час перекладу цих термінів, а збереження юридичної цілісності вихідного тексту є критичним фактором.

5.4. Транскрипція та транслітерація¹³ – методи, що застосовують під час перекладу власних назв, імен або термінів, написаних іншим шрифтом або алфавітом, наприклад, кирилицею українською мовою та латиницею англійською мовою.

<i>EU action supporting quality assurance should be developed in coherence with activities carried out in the context of the Bologna Process.</i>	<i>Дії ЄС з підтримки забезпечення якості необхідно розробити відповідно до заходів, яких вживають у контексті Болонського процесу</i>
--	---

¹² Див.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32002F0584>

¹³ Таблиця транслітерації українського алфавіту латиницею. Доступно за адресою: <https://www.kmu.gov.ua/npas/243262567>

Транскрипція передає вимову таких лексичних одиниць графічними засобами цільової мови. Натомість транслітерація зосереджена на відтворенні графічних символів вихідної мови за допомогою графічних засобів іншої мови, не бере до уваги вимову. Транскрипція та транслітерація відіграють особливо важливу роль в англо-українському юридичному перекладі документів *acquis* ЄС, оскільки забезпечують точне відтворення імен і термінів – специфічних для європейського правового контексту. Уживання транскрипції та транслітерації сприяє чіткості та послідовності в перекладі лексичних одиниць, що написані різними системами письма, а також забезпечує їх точне відтворення мовою перекладу, навіть коли вимова або графічні символи відрізняються між двома мовами.

5.5. Пермутація полягає в зміні порядку слів або словосполучень у цільовій мові для приведення у відповідність з мовними нормами та правилами цієї мови.

<i>The legal status of FIUs varies across Member States from an administrative or a law enforcement status to hybrid ones</i>	<i>У різних державах-членах ПФР мають різний правовий статус: від адміністративного чи правозастосовчого до гібридного</i>
---	--

Англійська та українська мови відрізняються місцем теми й реми в реченні. У процесі перекладу юридичних документів перекладач може вдаватися до реструктуризації речень, аби гарантувати відповідність теми та реми цільової мови мовним і юридичним нормам.

5.6. Морфологічна заміна – це метод перекладу, що передбачає зміну морфологічної структури слів для максимальної точності та природності мови без втрати юридичного сенсу оригіналу.

<i>Facilitating the use of financial information is necessary to prevent, detect, investigate or prosecute serious crime.</i>	<i>Сприяння використанню фінансової інформації необхідне для запобігання тяжким злочинам, їх виявлення, розслідування або кримінального переслідування</i>
--	---

До цього методу вдаються, коли морфологічна структура мови оригіналу не відповідає мовним нормам мови перекладу. Наприклад, у разі вживання герундія в мові оригіналу перекладач може використати морфологічну заміну, щоб трансформувати його в іменникову конструкцію мови перекладу.

5.7. Синтаксична заміна – це метод перекладу, що передбачає зміну синтаксичної структури речень або словосполучень у мові перекладу для приведення у відповідність мовних норм і юридичних вимог цільової юрисдикції.

<i>Effective, proportionate and dissuasive penalties, including financial ones, should be provided for by Member States against those air carriers failing to meet their obligations regarding the transfer of PNR data.</i>	<i>Держави-члени повинні запровадити дієві, пропорційні і стримувальні санкції, зокрема фінансові, для тих авіаперевізників, які не виконують своїх зобов'язань стосовно передавання даних ЗПП.</i>
--	--

Названий метод використовують тоді, коли структура речення мови оригіналу не відповідає нормам мови перекладу. Наприклад, у разі вживання пасивного стану в мові оригіналу перекладач може вдатися до синтаксичної заміни, аби трансформувати його в активний стан мови перекладу, забезпечивши адекватне сприйняття перекладу.

5.8. Вилучення – це метод перекладу, що передбачає навмисне видалення перекладачем певних слів, фраз або навіть граматичних елементів із вихідного тексту, якщо вони є надлишковими або не мають юридичного значення в цільовій правовій системі.

<i>The Commission shall be assisted by a committee</i>	<i>Комісії допомагає комітет.</i>
---	-----------------------------------

Цей метод застосовують для впорядкування тексту, що робить його більш лаконічним і чітким, водночас зберігає юридичну точність та сенс вихідного тексту. Метод передбачає вилучення лексичних елементів, які не мають юридичного значення в цільовій юрисдикції, а також граматичних елементів (артиклі або прийменники), що не мають жодного лінгвістичного значення в цільовій мові.

5.9. Додавання – метод юридичного перекладу, що полягає в розширенні перекладачем тексту через лексичні або граматичні елементи, якщо мова перекладу потребує цього для точного відтворення юридичного змісту вихідного тексту.

<i>Behaviour of the buyer country with regard to the international community, as regards in particular its attitude to terrorism, the nature of its alliances and respect for international law.</i>	<i>Поведінка країни-покупця стосовно міжнародної спільноти, особливо її ставлення до тероризму, характер союзів, членом яких вона є, та її повага до міжнародного права.</i>
--	---

Цей метод використовують, щоб переклад відповідав мовним нормам цільової мови, що є важливим аспектом юридичного перекладу. Можливе використання граматичних елементів (сполучники та прийменники), які необхідні для мовної точності в тексті перекладу. Завдяки додаванню цих елементів перекладач досягає балансу між точністю перекладу та його мовною виразністю.

5.10. Описовий переклад полягає в роз'ясненні значення певного юридичного терміна або поняття за допомогою низки простіших слів чи фраз у межах цільової мови. Завдяки описовому перекладу читачі, які не ознайомлені з певним юридичним терміном, отримують чітке та зрозуміле пояснення його значення. У контексті юридичних текстів, перекладених з англійської мови на українську, промовистим є поданий нижче приклад.

<i>The defendant pleaded nolo contendere.</i>	<i>Підсудний заявив про свою незгоду з обвинуваченнями, не визнаючи своєї вини.</i>
--	--

Описовий переклад не завжди може точно відобразити культурний контекст або правові наслідки вживання юридичного терміна, що призводить до непорозумінь. Використання культурно еквівалентних термінів або понять у цільовій мові сприяє кращому розумінню та запобігає хибному тлумаченню. Якщо неможливо знайти точний культурний еквівалент, описовий переклад може бути використаний у виносці або в дужках для пояснення значення терміна, доповнювати нульовий переклад, кальку або транскодування. Цей метод є особливо цінним для перекладу спеціалізованої термінології або концепцій, потенційно незрозумілих для читача.

<i>The court granted an interlocutory injunction.</i>	<i>Суд виніс заборонну ухвалу (тимчасове обмеження прав).</i>
--	--

Застосування описового методу перекладу потребує ґрунтовного аналізу правового контексту, вивчення особливостей цільової аудиторії та ретельного з'ясування потенційних культурних відмінностей. Надмірне застосування описових методів перекладу може негативно вплинути на юридичну точність або чіткість тексту.

5.11. Антонімічний переклад – метод, використовуваний у юридичному перекладі, полягає в заміні слова або словосполучення протилежним йому за значенням (позитивним на негативне або навпаки) з одночасним збереженням загального сенсу перекладеної одиниці.

<i>The regulation does not prohibit the export of certain goods to non-member countries.</i>	<i>Постанова дозволяє експорт певних товарів до країн, що не є членами ЄС.</i>
--	--

Антонімічний переклад, який полягає в заміні слова протилежним йому за значенням словом, може бути творчим методом у деяких контекстах, проте це варто використовувати з особливою обережністю в юридичному перекладі, з огляду на потенційне неправильне тлумачення та порушення юридичної точності.

5.12. Інші методи. Переклад юридичних і законодавчих документів з англійської мови на українську – складне завдання, що вимагає від перекладачів компромісу між точністю відтворення оригіналу і чіткістю викладу. Під час перекладу документів Європейського Союзу юристи-лінгвісти рідко застосовують методи модуляції, адаптації та компенсації. Це зумовлене тим, що такі тексти потребують максимально точного та стислого передання інформації. Описані методи можуть потенційно призвести до спотворення сенсу або до втрати важливих деталей. Ретельний аналіз обмежень і можливих недоліків засвідчує, що методи стають корисними інструментами в певних ситуаціях.

5.12.1. Модуляція – це метод перекладу, що полягає у видозміні граматичної або синтаксичної структури речення в мові перекладу для збереження оригінального значення. Ґрунтований на пошуку значення вихідної одиниці перекладу за допомогою логічного аналізу та міркувань. У процесі юридичного перекладу такий підхід сприяє тому, що перекладені одиниці можливо привести відповідно до норм української мови. У певних ситуаціях модуляцію варто використовувати з особливою обережністю та ретельним обґрунтуванням, наприклад, щоб покращити читабельність тексту або досягти культурної еквівалентності.

<i>The parties agree to act in good faith and with utmost commercially reasonable efforts.</i>	<i>Сторони домовляються діяти сумлінно та докладати всіх можливих зусиль для досягнення комерційно обґрунтованого результату.</i>
--	---

Метод варто застосовувати з обережністю в юридичному та законодавчому перекладі, коли помітні суттєві лінгвістичні або культурні відмінності між мовою оригіналу й мовою перекладу.

5.12.2. Адаптація полягає в модифікації мови, висловів і структури вихідного тексту, щоб досягти відповідності культурним та мовним нормам цільової мови. Завдяки адаптації текст стає зрозумілішим для

цільовій аудиторії, оскільки правові системи та їхня термінологія в різних культурах мають свої особливості. Адаптація дає змогу брати до уваги такі відмінності, наприклад, адаптуючи стиль тексту до очікувань цільовій аудиторії, пояснюючи правові концепції, які можуть бути незнайомі цільовій аудиторії, використовуючи синоніми та пояснення для складних юридичних термінів.

<i>Member States shall endeavour to harmonize their national legislation in this area.</i>	<i>Держави-члени зобов'язані вживати заходів для гармонізації свого національного законодавства у цій сфері.</i>
---	---

Несуттєві, на перший погляд, адаптації можуть вплинути на юридичний зміст тексту або призвести до його неоднозначного тлумачення. Важливо залучити до роботи над перекладом кваліфікованих юристів, які володіють глибокими знаннями в галузі юриспруденції, здатні забезпечити точне й адекватне розуміння правових норм і концепцій, представлених у вихідному тексті. Під час адаптації юридичних текстів необхідно дотримуватися принципу нейтральності та об'єктивності, уникаючи будь-яких суб'єктивних тлумачень або особистих думок. Основною метою адаптації має бути чітке й точне донесення змісту вихідного тексту до цільовій аудиторії, з огляду на особливості правової системи та культуру країни перекладу.

5.12.3. Компенсація. В англо-українському юридичному перекладі метод *компенсації* використовують тоді, коли мовні або структурні проблеми неможливо розв'язати в межах одного сегмента тексту. Суть методу компенсації полягає в тому, що перекладач змінює один фрагмент тексту, щоб компенсувати ті аспекти оригіналу, які неможливо точно передати в цільовій мові. Це може стосуватися зміни структури речення, його перефразування, навіть додавання інформації. Вибір методу компенсації зумовлений тим, що простий, буквальный переклад сегмента тексту може призвести до юридичних помилок, неправильного тлумачення або втрати чіткості й однозначності формулювання. Інформація, яку додають під час використання методу компенсації, має бути об'єктивною та неупередженою, чітко пов'язаною з первинним текстом, не суперечити меті та юридичним наслідкам.

<i>The right to freedom of expression shall be guaranteed.</i>	<i>Право на свободу вираження думки гарантується відповідно до статті 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.</i>
--	--

Застосування методу компенсації варто обмежувати. Необхідно уникати надмірних доповнень, які можуть ускладнювати сприйняття тексту. Незатверджені пояснення до тексту юридичного перекладу призводять до спотворення змісту або до ненавмисних правових наслідків. Метод компенсації використовують переважно в разі інформативного перекладу, оскільки *структура* та розташування інформації в мовних версіях *acquis* ЄС є уніфікованими.

У разі ретельного зважування потенційних переваг і ризиків, чіткого пріоритету юридичної точності, методи компенсації можуть стати цінним інструментом для достовірного перекладу юридичних та законодавчих текстів ЄС. Водночас їх застосування потребує ретельної уваги до деталей та тісної співпраці з фахівцями-юристами.

6. Особливості перекладу юридичних текстів ЄС

Юридичний переклад законодавства ЄС – спеціалізована галузь перекладацької діяльності, що потребує від фахівців глибоких знань і специфічного набору навичок та не обмежена мовною майстерністю. Такий переклад вимагає обізнаності щодо правових, культурних, динамічних аспектів, які є ключовими для належного розуміння та перекладу правової бази Європейського Союзу. Попри практику традиційних методів перекладу, описаних вище, юридичний переклад текстів ЄС має низку унікальних особливостей, які потребують докладної уваги.

6.1. Багатомовність та мовна точність

Одна з провідних характеристик права ЄС – багатомовність [Robertson, 2016]. У межах Європейського Союзу всім 24 офіційним мовам надано однакову юридичну силу, що зумовлює наявність автентичних версій кожного законодавчого акта. Ця теза ставить під сумнів усталене розуміння цільових і вихідних текстів у дослідженнях перекладу, актуалізуючи ідею, що всі мовні версії, навіть отримані внаслідок перекладу, потрібно аналізувати як вихідні тексти [Gibová, 2009]. Переклад *acquis* ЄС – процес переписування, а не простого перекладу, що може передбачати певні адаптації, які, однак, здебільшого не прийнятні в роботі з *acquis* ЄС. Правові поняття та термінологія мають бути чітко й однозначно представлені в різних мовних контекстах.

Перекладачі, які працюють з юридичною мовою, повинні глибоко розуміти текст оригіналу, уміти точно передавати його складні значення кожною цільовою мовою, не порушуючи правових

принципів *acquis* ЄС. Точність відіграє вкрай важливу роль у юридичному перекладі ЄС. Навіть несуттєві нюанси у формулюванні або стилістиці породжують складні юридичні наслідки, потенційно впливають на права й обов'язки фізичних і юридичних осіб. Це окреслює суворі вимоги до перекладачів, які повинні не лише вільно володіти обома мовами, а й мати глибокі знання юридичної термінології та особливостей юридичної мови ЄС.

6.2. Перекладач як голос ЄС

Роль юридичних перекладачів у Європейському Союзі є унікальною та багатогранною. Юридичні перекладачі стають голосом ЄС, пропагуючи його правові принципи та цінності серед різних мовних спільнот. Ця роль зумовлює складну взаємодію між ідентичністю й об'єктивністю, вимагаючи ретельного балансування між індивідуальним досвідом перекладача та позанаціональною перспективою ЄС. Кожен перекладач має власний лінгвістичний і культурний контекст у перекладі юридичних текстів ЄС, проте зобов'язаний дотримуватися декультуризованого підходу [Biel, 2007]. У процесі перекладу необхідно використовувати методичний підхід, який акцентує увагу на необхідності дотримання норм законодавства і термінології Європейського Союзу, передбачає послідовне збалансування наднаціональної позиції ЄС з наголосом на юридичній точності та неупередженості.

Юридичний перекладач ЄС переходить до вищого рівня – від звичайного постачальника послуг до активного учасника в правовому середовищі, створює правові інструменти для різних типів аудиторій. Це можна порівняти з багатим досвідом актора, який повністю перевтілюється у свого героя, стираючи кордони між виконавцем і роллю. Така сутність увиразнює перехід від зовнішнього, описового спостерігача до внутрішнього, прескриптивного голосу. Перекладач переходить від перекладу до співтворення, укорінюючи юридичні поняття в ґрунт рідної мови кожної з держав-членів ЄС. Це відбувається не тільки через переклад, а й унаслідок підписання, ратифікації та впровадження. Перекладений текст стає частиною правової бази ЄС, посилюючи роль перекладача як співавтора.

6.3. Інституційні вимоги та усталені підходи

У сфері юридичного перекладу ЄС фахівці-практики повинні дотримуватися інституційних вимог та усталених підходів, оскільки в

правовій базі Європейського Союзу запроваджено особливий набір норм і практик, якими керуються перекладачі, забезпечуючи послідовність, точність та узгодженість між державами-членами. По-перше, інституції ЄС ретельно дотримуються єдності термінології. Перекладачі, прагнучи досягти мовної точності, повинні узгоджувати свою роботу з глосаріями і термінологічними базами даних ЄС. По-друге, юридичні тексти ЄС охоплюють низку законодавчих стилів, продиктованих різними інституціями та типами документів. Перекладаючи директиви, правила або судові рішення, перекладачі повинні орієнтуватися в цих стилях і дотримуватися їх. По-третє, юридичний переклад ЄС вимагає глибокого розуміння усталених підходів до створення юридичних документів, що використовують різні установи. Перекладачі повинні опанувати конкретні методи укладання документів, наприклад, преамбул, оперативних положень і додатків, щоб точно відтворити юридичні нюанси та структури цільовою мовою. Зрештою, законодавство ЄС є динамічним, воно постійно оновлюється та змінюється. Перекладачі, які працюють у цій сфері, повинні демонструвати проактивний підхід для відстеження законодавчих нововведень. Співпраця з експертами-юристами та регулярне ознайомлення з оновленим законодавством мають важливе значення для гарантії того, що переклади точно відображають найактуальніше правове поле.

6.4. Процедури перегляду

Мовні версії ЄС підлягають складному процесу рецензування, що передбачає участь різних зацікавлених сторін, які володіють низкою компетентностей. Цей процес охоплює внутрішню перевірку штатними перекладачами й експертами-юристами, які зосереджують увагу на лінгвістичній точності, дотриманні інституційної термінології та узгодженості з вихідним текстом; міжінституційну перевірку іншими інституціями ЄС для узгодженості між різними відомствами та правовими галузями. Крім того, зовнішні експерти з правових питань ретельно аналізують юридичні поняття, тлумачення та дотримання судової практики ЄС.

У разі виявлення помилок ініціюють чітку процедуру їх виправлення. Koreгування можуть стосуватися термінології, синтаксису або юридичних посилань. Виправлення перевіряють, щоб гарантувати, що остаточні мовні версії є юридично точними і відповідають мовним очікуванням різних зацікавлених сторін.

Процедури перевірки виходять за межі простого виявлення помилок, оскільки слугують основою для постійного вдосконалення. Для покращення комунікації між перекладачами, редакторами та експертами з правових питань створюють цикли зворотного зв'язку. Циклічний процес дає змогу поступово вдосконалювати методи перекладу, термінологічну єдність та мовну якість.

6.5. Роль юристів-лінгвістів

У межах Європейського Союзу юристи-лінгвісти посідають унікальну й важливу нішу, оскільки володіють кількома компетентностями, поєднуючи всебічні знання у сфері права з високою мовною майстерністю. На відміну від традиційних перекладачів, юристи-лінгвісти розуміють як буквальне, так і приховане значення юридичних документів. Володіння мовною компетентністю допомагає їм точно передавати юридичні нюанси в кожній мовній версії.

Юристи-лінгвісти працюють в інституційних структурах ЄС, щоб орієнтуватися у відмінних правових і бюрократичних практиках різних установ ЄС, розуміють унікальні особливості стилів укладання документів, вибору термінології та законодавчих традицій у різних установах, гарантуючи, що переклади повністю узгоджені з інституційними стандартами. Юристи-лінгвісти часто працюють разом з юристами, політиками та іншими лінгвістами, щоб пов'язати юридичні труднощі з мовною комунікацією. Така міждисциплінарна співпраця гарантує, що переклади відповідають мовним стандартам, проходять юридичну експертизу, що засвідчує прагнення ЄС досягати точності й послідовності в юридичній комунікації.

Експерти часто відіграють провідну роль у процедурах оцінювання та контролю якості. Юристи-лінгвісти беруть участь у виявленні та виправленні помилок після початкового етапу перекладу, щоб підтримувати найвищі стандарти юридичної точності в остаточних мовних версіях.

7. Навчання перекладу юридичних текстів: зразки завдань

Загальновідомо, що опанування будь-яких навичок вимагає спеціальної практики для досягнення майстерності, переклад не є винятком. У цьому розділі подано різні зразки завдань¹⁴, які можна використовувати в процесі навчання перекладу юридичних текстів,

¹⁴ Див. додаток: Навчання перекладу юридичних текстів.

особливу увагу приділено *acquis* ЄС правових документів *Союзу*. У кожному наступному запропонованому завданні підвищується складність текстів для перекладу, що дасть студентам змогу поступово розвивати перекладацькі вміння. Починаючи з простих і зрозумілих текстів, наприклад, директив ЄС, студенти можуть поступово переходити до складніших із погляду перекладу документів, таких як судові рішення або законодавчі акти. Дотримання структурованого підходу сприяє підвищенню рівня компетентності та впевненості в роботі з тонкощами юридичного перекладу в контексті *acquis* ЄС.

8. Висновки

Інтеграція України до Європейського Союзу зумовила виклики, що стосуються гармонізації її національного законодавства із законодавством ЄС. У зв'язку з цим, юридичні перекладачі потребують спеціальних умінь для перекладу юридичних текстів ЄС. Юридичні тексти ЄС мають чіткі характеристики, які суттєво обмежують юридичних перекладачів, вимагаючи від них виконання ролі, подібної до ролі розробників законодавства в межах суворої та регульованої структури. Унікальне середовище створює додаткові виклики для процесу перекладу *acquis* ЄС, де найдрібніша деталь має неабияке значення. Юридичний переклад ЄС – спеціалізована сфера в межах ширшого поля укладання правових документів. У розділі акцентовано на необхідності чіткого балансу між мовною та правовою точністю. Перш ніж розв'язувати складні проблеми, характерні для юридичного перекладу ЄС, рекомендований підхід посилює необхідність глибоких знань про правову систему ЄС. Важливо одночасно мати як юридичну підготовку, так і детальне розуміння культурного контексту Європейського Союзу.

Список використаних джерел

Качка, Т., Мовчан, Ю. (2004). *Нова практика перекладу актів Acquis Communautaire*. Міністерство юстиції України. Available at: https://minjust.gov.ua/m/str_2405 (accessed 23.02.2024).

Янчук, І.А. (2019). Переклад на українську мову *acquis communautaire* в процесі реалізації інтеграційних зобов'язань України. *Теоретико-методологічні підходи до розуміння приватного права в сучасних умовах*, 59–63. <https://doi.org/10.32849/2409-9201.2019.19.12>

Bajčić, M., & Dobrić Basanež, K. (2021). Considering foreignization and domestication in EU legal translation: a corpus-based study. *Perspectives*, 29(3), 706–721. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2020.1794016>

Biel, L. (2007). Translation of Multilingual EU Legislation as a Sub-genre of Legal Translation. In *Court Interpreting and Legal Translation in the Enlarged Europe*, 144–163.

Freelance translators. (n.d.). Court of Justice of the European Union. Available at: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10741/en/ (accessed 23.02.2024).

Gibová, K. (2009). EU Translation as the Language of a Reunited Europe Reconsidered. In M. Ferenčík, J. Horváth (Eds.), *Language, Literature and Culture in a Changing Transatlantic World: International conference proceedings* (pp. 145–153, April 22-23, 2009).

Marking, M. (2020). What It Takes to Be a Lawyer-Linguist at the European Union. Slator. Available at: <https://slator.com/what-it-takes-to-be-a-lawyer-linguist-at-the-european-union/> (accessed 21.04.2024)

Molina, L., & Albir, A.H. (2002). Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. *Meta: Translators' Journal*, 47(4), 498–512. <https://doi.org/10.7202/008033ar>

Nida, E.A., & Taber, C.R. (1969). *The Theory and Practice of Translation*. Brill. E.J. Leiden.

Nord, C. (2012). Functionalism in translation studies. *The Routledge Handbook of Translation Studies*. (Eds.) C. Millan, F. Bartrina, 201–212.

Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, and Ukraine. (2017). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A21998A0219%2802%29> (accessed 23.02.2024).

Reiß, K., & Vermeer, H.J. (2014). *Towards a general theory of translational action: Skopos Theory explained* (1st ed.). Routledge. London.

Robertson, D.C. (2016). *Multilingual Law. A framework for analysis and understanding*. Available at: <https://www.book2look.com/embed/9781317093480> (accessed 23.02.2024).

The accession of Ukraine to the European Union: institutional and personnel aspects. (2023). Euroscope. Available at: <https://euroscope.org.ua/en/eu-enlargement/the-accession-of-ukraine-to-the-european-union-institutional-and-personnel-aspects/> (accessed 23.02.2024).

The European Union. (n.d.). What it is and what it does. Directorate-General for Communication (European Commission). Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c47b2296-b71a-11ed-8912-01aa75ed71a1/language-en> (accessed 23.02.2024).

Ukraine-EU Association Agreement. (2017). Available at: <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/european-integration/eu-ukraine-association-agreement> (accessed 23.02.2024).

Working Party of Legal / Linguistic Experts. (n.d.). European Council. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/working-party-legal-linguistic-experts/> (accessed 23.02.2024).

Додаток

Навчання перекладу юридичних текстів

(1) ЯК ПРАЦЮВАТИ НА ЕТАПІ ДОПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО АНАЛІЗУ ТЕКСТУ

Матеріал: уривки з оригіналів правових актів; схема доперекладацького аналізу тексту.

Мета: уміти робити доперекладацький аналіз тексту.

Основна увага: етапи попереднього аналізу тексту перекладу.

Навчальні цілі: студенти можуть виконувати доперекладацький аналіз юридичного тексту ЄС, формувати уявлення про потенційні проблеми під час перекладу.

Процедура:

1. Виберіть будь-який тип юридичного тексту ЄС. Дотримуйтесь етапів, описаних у схемі доперекладацького аналізу тексту, виконайте аналіз у письмовій формі.

2. Працюйте в малих групах. Проаналізуйте кілька доперекладацьких аналізів текстів, що виконані одногрупниками. Порівнюючи тексти, зробіть висновки щодо такого: (а) чи сприймається цільовий текст природно порівняно з вихідним текстом? (б) чи ретельно проаналізовані всі аспекти зовнішньої та внутрішньої інформації в тексті, яка є важливою для перекладу? (в) чи мають окреслені перекладацькі стратегії вагоме та логічне обґрунтування?

3. Оцініть переваги та недоліки представлених доперекладацьких аналізів. З'ясуйте, як удосконалити аналіз, щоб зробити його більш точним та актуальним.

4. Повторіть процедуру, проаналізувавши роботи одногрупників. Виберіть дві процедури. Обговоріть якість виконаних робіт та надайте їхнім авторам змогу обґрунтувати свій вибір.

(2) ЯК ПРАЦЮВАТИ З ЧІТКІСТЮ, ЦІЛІСНІСТЮ ТА ЗВ'ЯЗНІСТЮ – ЕТАП АНАЛІЗУ

Матеріал: уривки з оригіналів правових актів та їх переклад.

Мета: аналіз тексту як цілісного об'єкта.

Основна увага: засоби забезпечення зв'язності.

Навчальні цілі: студенти можуть розпізнавати засоби зв'язності у вихідному та цільовому текстах.

Процедура:

1. Ознайомтеся із запропонованим текстом і з'ясуйте його тип.
2. Узагальніть основні тези тексту мовою оригіналу.
3. Проаналізуйте структуру тексту та з'ясуйте: (а) чи думки в ньому логічно структуровані; (б) як зображено розвиток думок; (в) які засоби зв'язності ви розпізнаєте в тексті та до якого типу зв'язності вони належать.
4. Працюйте індивідуально. Перегляньте кожен абзац і знайдіть якомога більше засобів зв'язності на граматичному (напр., заміни, посилання, еліпси) і лексичному (напр., повторення та колокації) рівнях. Скажіть, до якого рівня належать *сполучники*. Аргументуйте свою думку кількома прикладами. Працюйте в парах і порівняйте свої ідеї.
5. Знайдіть лексичні елементи, які мають більш ніж одне значення в перекладі цільовою мовою. Прокоментуйте їх.
6. Порівняйте вихідний і цільовий тексти. Знайдіть засоби зв'язності в цільовому тексті. Схарактеризуйте ефективність використаних процедур перекладу. Запропонуйте інші варіанти перекладу, де це можливо.

(3) ЯК ПРАЦЮВАТИ З ЧІТКІСТЮ, ЦІЛІСНІСТЮ ТА ЗВ'ЯЗНІСТЮ – ЕТАП ПЕРЕКЛАДУ

Матеріал: уривки з оригіналів правових актів.

Мета: переклад тексту як цілісного об'єкта.

Основна увага: засоби забезпечення зв'язності.

Навчальні цілі: студенти можуть легко розпізнавати, аналізувати та перекладати засоби зв'язності.

Процедура:

1. Ознайомтеся із запропонованим текстом та визначте його тип.
2. Проаналізуйте засоби зв'язності на граматичному рівні. Обговоріть можливі варіанти їх перекладу українською мовою з одногрупником.
3. Підкресліть засоби зв'язності на лексичному рівні. Обговоріть можливі варіанти їх перекладу українською мовою з одногрупником.
4. Уважно перегляньте текст, узагальніть можливі проблеми перекладу.

5. Працюйте в парах. Студент 1 – виконайте переклад з аркуша першої частини тексту, приділяючи особливу увагу перекладу засобів зв'язності; студент 2 – послухайте свого одногрупника; занотуйте всі помилки, якщо такі є, та обговоріть їх колективно. Поміняйтеся ролями та перекладіть другу частину тексту.

6. Перекладіть текст письмово. Обміняйтеся перекладом з одногрупником та проаналізуйте відмінності.

(4) ЯК ПРАЦЮВАТИ НА ЕТАПІ РЕДАГУВАННЯ ТА КОРЕКТУРИ ТЕКСТУ

Матеріал: уривки з оригіналів правових актів; переклади текстів, виконані студентами.

Мета: редагування та коректура текстів, перекладених людиною.

Основна увага: навички редагування.

Навчальні цілі: студенти можуть аналізувати текст та розвивати вміння редагування в процесі корегування власних перекладів, а також перекладів своїх одногрупників.

Процедура:

1. Виберіть будь-який тип юридичного тексту ЄС.
2. Перш ніж перекладати, уважно перегляньте текст та під час його обговорення з одногрупником зробіть таке: (а) з'ясуйте галузь права, до якої належить документ; проаналізуйте, чи є якісь примітні термінологічні відмінності в цій юридичній сфері між вихідною та цільовою мовами; (б) окресліть відмінні характеристики правової системи в мові оригіналу та розбіжності в українській правовій системі й культурі; (в) оцініть основні перекладацькі виклики, що виникають у перекладі документа, назвіть джерела (довідкові сайти, документи, посібники, словники тощо), які можуть допомогти вам досягти адекватності перекладу.

3. Проаналізуйте попередній переклад індивідуально.

4. Перш ніж редагувати перекладений текст, дайте відповіді на такі запитання: Чи існують відмінності між редагуванням та коректурою? Які основні види редагування і що для них характерне?

5. Обміняйтеся перекладом з одногрупником. Відредагуйте та виправте текст. Прокоментуйте перекладацькі рішення колеги.

(5) ЯК ПРАЦЮВАТИ З ІНСТРУМЕНТАМИ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Матеріал: уривки з оригіналів правових актів; тексти, перекладені за допомогою машинного перекладу.

Мета: переклад тексту за допомогою інструментів машинного перекладу.

Основна увага: уміння виконувати постредагування.

Навчальні цілі: студенти можуть працювати з різними інструментами машинного перекладу та редагувати тексти, перекладені за допомогою інструментів машинного перекладу.

Процедура

1. Перш ніж працювати з інструментами машинного перекладу, дайте відповіді на такі запитання: (а) яка різниця між машинним та автоматизованим перекладом? (б) які переваги використання інструментів машинного перекладу в перекладі юридичних документів ЄС? (в) чи могли б ви назвати основні інструменти машинного перекладу, що здатні підвищити точність і продуктивність перекладачів, які спеціалізуються на юридичному контенті?

2. Виберіть будь-який тип юридичного тексту ЄС. Перекладіть його письмово.

3. Виберіть онлайн-інструмент машинного перекладу та використайте його для перекладу вибраного юридичного документа ЄС.

4. Уважно перегляньте текст, перекладений інструментом машинного перекладу, оцініть точність автоматизованого перекладу, використовуючи таку шкалу оцінювання (див. Орландо, 2011): (1) загальне розуміння тексту оригіналу; (2) загальна точність перекладу; (3) вилучення / вставні елементи; (4) термінологія / вибір слів; (5) граматичний вибір / синтаксичний вибір; (6) орфографічні помилки; (7) помилки пунктуації; (8) помилки форматування; (9) придатність для цільової аудиторії; (10) читабельність / ідіоматична правильність; (11) функція / повнота; (12) стиль / презентація / жанр.

З'ясуйте, який обсяг матеріалу потребує постредагування. Порівняйте текст, перекладений за допомогою машинного перекладу, із тим, який ви переклали самостійно. Прокоментуйте переклади.

5. Обмінуйтеся текстами, що перекладені за допомогою машинного перекладу, зі своїм одногрупником та відредагуйте їх. Зробіть висновки про якість перекладу та технічні можливості вибраного інструменту машинного перекладу.

(6) ЯК ПРАЦЮВАТИ З ІНСТРУМЕНТАМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПЕРЕКЛАДУ (CAT TOOLS)

Матеріал: уривки з оригіналів правових актів.

Мета: переклад тексту за допомогою CAT-інструментів.

Основна увага: технічні та перекладацькі проблеми.

Навчальні цілі: студенти можуть оцінювати сильні та слабкі сторони технічних можливостей програмного забезпечення, що використовують для перекладу юридичних документів ЄС, а також перекладати юридичні тексти ЄС за допомогою CAT-інструментів.

Процедура:

1. Перш ніж працювати з інструментами автоматизованого перекладу, подумайте про таке: Які існують переваги використання CAT-інструментів у перекладі юридичних документів ЄС? Які існують основні CAT-інструменти, покликані допомогти перекладачам, що спеціалізуються в юридичній сфері, в ефективному виконанні роботи?

2. Виберіть програмне забезпечення для перекладу юридичних документів ЄС. Зареєструйтеся на платформі та вивчіть її функції (чіткість інтерфейсу; можливість завантаження файлів різних форматів; типи пошукових систем – прості або складні тощо).

3. Виберіть будь-який тип юридичного тексту ЄС. Завантажте документ у CAT-інструмент і попрактикуйтеся в перекладі тексту.

4. Працюючи в парі з одногрупником, прокоментуйте технічні та перекладацькі проблеми, які виникли під час використання вибраного CAT-інструменту.

Додаток до частини Б

Фрагменти текстів ЄС та приклади їх перекладу українською мовою

Наталія Борисенко, Богдан Мовчан

Вступ

Додаток складається з трьох частин і містить термінологічний глосарій, перелік кліше та їхніх сталих відповідників українською мовою, а також зразки різних типів документів англійською мовою та їхні переклади українською.

Частина 1. Глосарій містить англійські слова та словосполучення, що стосуються інституцій та актів права ЄС, а також їхні українські еквіваленти. У контексті права ЄС, яке містить велику кількість спеціалізованих термінів і технічних виразів, правильне розуміння й однозначне визначення цих термінів і кліше є критично важливим для забезпечення точного і узгодженого перекладу. Глосарій, або термінологічний словник, є невід'ємною частиною процесу перекладу в юридичній сфері.

Частина 2. Кліше містить складений на основі договорів, нормативно-правових актів та угод перелік англійських юридичних фраз, що стосуються європейського первинного та вторинного права, та їхні українські еквіваленти. Додаток містить найуживаніші фрази, які викликають найбільші труднощі під час перекладу.

Частина 3. Зразки перекладу окремих частин актів права ЄС – це паралельні фрагменти, вибрані з правових актів англійською мовою, та їх офіційний переклад українською мовою. Переклад актів права ЄС вимагає ретельного вивчення та розуміння специфіки кожного типу документів, їхньої структури та особливостей. У додатку наведено приклади перекладів різних типів документів Європейського Союзу (ЄС), таких як договори про заснування, договори про внесення змін, регламенти, директиви, рішення, рекомендації, висновки, резолюції Європейського Парламенту та висновки Європейської Ради. Кожен із цих типів документів має свої унікальні особливості, описані у попередніх теоретичних і практичних розділах.

Частина 1. Глосарій

Акти

Act	<i>Акт</i>
Action programme	<i>Програма дій</i>
Agreement	<i>Угода</i>
Article	<i>Стаття</i>
Chapter	<i>Глава</i>
Code of conduct	<i>Кодекс поведінки</i>
Commission Directive	<i>Директива Комісії</i>
Commission Recommendation	<i>Рекомендація Комісії</i>
Commission Regulation	<i>Регламент Комісії</i>
Common Position of the Council	<i>Спільна позиція Ради</i>
Common Strategy of the European Council	<i>Спільна стратегія Європейської Ради</i>
Communication	<i>Повідомлення</i>
Conclusions	<i>Висновки</i>
Convention	<i>Конвенція</i>
Corrigendum	<i>Виправлення</i>
Council Decision	<i>Рішення Ради</i>
Council Directive	<i>Директива Ради</i>
Council Regulation	<i>Регламент Ради</i>
Decision	<i>Рішення</i>
Decision of the European Parliament and of the Council	<i>Рішення Європейського Парламенту і Ради</i>
Declaration	<i>Декларація</i>
Definitions	<i>Терміни та означення</i>
Directive	<i>Директива</i>
Europe agreement	<i>Європейська угода</i>
Final provisions	<i>Прикінцеві положення</i>
Framework agreement	<i>Рамкова угода</i>
General position	<i>Загальна позиція</i>
General provisions	<i>Загальні положення</i>
Green paper	<i>Зелена книга</i>
Indent	<i>Абзац</i>
Initiative	<i>Ініціатива</i>
Interim agreement	<i>Проміжна угода</i>
Interinstitutional agreement	<i>Міжінституційна угода</i>
Introductory provisions	<i>Вступні положення</i>

Non-paper	<i>Неофіційний документ</i>
Notice	<i>Повідомлення</i>
Opinion	<i>Висновок</i>
Pact	<i>Пакт</i>
Paragraph	<i>Параграф</i>
Part	<i>Частина</i>
Phrase	<i>Речення</i>
Point	<i>Пункт</i>
Protocol	<i>Протокол</i>
Recommendation	<i>Рекомендація</i>
Regulation	<i>Регламент</i>
Regulation of the European Parliament and of the Council	<i>Регламент Європейського Парламенту і Ради</i>
Regulation of the European Central Bank	<i>Регламент Європейського Центрального Банку</i>
Report	<i>Звіт</i>
Resolution	<i>Резолюція</i>
Section	<i>Секція</i>
Sole Article	<i>Єдина стаття</i>
Statement	<i>Заява</i>
Subindent	<i>Підабзац</i>
Subject matter	<i>Предмет</i>
Subparagraph	<i>Підпараграф</i>
Subpoint	<i>Підпункт</i>
Subsection	<i>Підсекція</i>
Subtitle	<i>Підрозділ</i>
Title	<i>Розділ</i>
Transitional provisions	<i>Перехідні положення</i>
Treaty	<i>Договір</i>
White paper	<i>Біла книга</i>

Інституції

Board of Governors (of the European Investment Bank)	<i>Рада керівників (Європейського інвестиційного банку)</i>
Commission of the European Atomic Energy Community	<i>Комісія Європейського співтовариства з атомної енергії</i>
Commission of the European Communities	<i>Комісія європейських співтовариств</i>

Commission of the European Economic Community	<i>Комісія Європейського економічного співтовариства</i>
Commission of the European Union	<i>Комісія Європейського Союзу</i>
Committee of the Regions	<i>Комітет регіонів</i>
Committee of the Regions of the EU	<i>Комітет регіонів ЄС</i>
Consultative Committee (of the European Coal and Steel Community)	<i>Консультативний комітет (Європейського співтовариства з вугілля та сталі)</i>
Council of the European Atomic Energy Community	<i>Рада Співтовариства з атомної енергії</i>
Council of the European Communities	<i>Рада європейських співтовариств</i>
Council of the European Economic Community	<i>Рада Європейського економічного співтовариства</i>
Council of the European Union	<i>Рада Європейського Союзу</i>
Court of Auditors	<i>Рахункова Палата</i>
Court of First Instance	<i>Суд першої інстанції</i>
Court of Justice of the European Union	<i>Суд Європейського Союзу</i>
Decentralised agencies	<i>децентралізовані агентства</i>
Decentralised bodies	<i>децентралізовані органи</i>
Directorate General for Budget (DG BUDG)	<i>Генеральний директорат з бюджету (DG BUDG)</i>
Directorate General for Climate Action (DG CLIMA)	<i>Генеральний директорат зі зміни клімату (DG CLIMA)</i>
Directorate General for Communication (DG COMM)	<i>Генеральний директорат комунікацій (DG COMM)</i>
Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion (DG EMPL)	<i>Генеральний директорат із зайнятості, соціальних справ і залучення (DG EMPL)</i>
Directorate General for Energy (DG ENER)	<i>Генеральний директорат з енергетики (DG ENER)</i>
Directorate General for Environment (DG ENV)	<i>Генеральний директорат з охорони довкілля (DG ENV)</i>
Directorate General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (DG ECHO)	<i>Генеральний директорат з цивільного захисту та гуманітарної допомоги (DG ECHO)</i>

Directorate General for Health and Food Safety (DG SANTE)	<i>Генеральний директорат з охорони здоров'я та безпечності харчових продуктів (DG SANTE)</i>
Directorate General for Human Resources and Security (DG HR)	<i>Генеральний директорат з людських ресурсів і безпеки (DG HR)</i>
Directorate General for Informatics (DG DIGIT)	<i>Генеральний директорат з інформатики (DG DIGIT)</i>
Directorate General for Interpretation (DG Interpretation, SCIC)	<i>Генеральний директорат усного перекладу (DG Interpretation, SCIC)</i>
Directorate General for Taxation and the Customs Union (DG Taxation and Customs Union, TAXUD)	<i>Генеральний директорат з оподаткування і Митного союзу (TAXUD)</i>
Directorate-General for Agriculture and Rural Development (DG AGRI)	<i>Генеральний директорат з питань сільського господарства та розвитку сільських територій (DG AGRI)</i>
Directorate-General for International Cooperation and Development (DG DEVCO)	<i>Генеральний директорат з міжнародної співпраці та розвитку (DG DEVCO)</i>
Directorate-General for Justice and Consumers (DG JUST)	<i>Генеральний директорат з питань правосуддя та захисту прав споживачів (DG JUST)</i>
Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries (DG MARE)	<i>Генеральний директорат з морських справ і рибальства (DG MARE)</i>
Directorate-General for Migration and Home Affairs (DG HOME)	<i>Генеральний директорат з питань міграції та внутрішніх справ (DG HOME)</i>
Directorate-General for Mobility and Transport (DG MOVE)	<i>Генеральний директорат з мобільності та транспорту (DG MOVE)</i>
Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations (DG NEAR)	<i>Генеральний директорат з політики сусідства та розширення (DG NEAR)</i>
Directorate-General for Regional and Urban Policy (DG REGIO)	<i>Генеральний директорат з політики розвитку регіонів і міст (DG REGIO)</i>

Directorate-General for Research and Innovation (DG RTD)	<i>Генеральний директорат з досліджень та інновацій (DG RTD)</i>
Directorate-General for Trade (DG TRADE)	<i>Генеральний директорат з торгівлі (DG TRADE)</i>
Directorate-General for Translation (DG Translation, DGT)	<i>Генеральний директорат письмового перекладу (DG Translation, DGT)</i>
Directorate-Generals	<i>генеральні директорати</i>
European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA)	<i>Європейське агентство з безпеки праці та охорони здоров'я на робочих місцях (EU-OSHA)</i>
European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union (FRONTEX)	<i>Європейське агентство з управління оперативною співпрацею на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу (FRONTEX)</i>
European Anti-Fraud Office	<i>Європейське бюро боротьби з шахрайством</i>
European Aviation Safety Agency (EASA)	<i>Європейське агентство авіаційної безпеки (EASA)</i>
European Central Bank	<i>Європейський Центральний Банк</i>
European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC)	<i>Європейський центр профілактики і контролю захворюваності (ЄЦКЗ)</i>
European Chemicals Agency (ECHA)	<i>Європейське хімічне агентство (ECHA)</i>
European Commission	<i>Європейська Комісія</i>
European Council	<i>Європейська Рада</i>
European Defence Agency (EDA)	<i>Європейське оборонне агентство (EDA)</i>
European Economic and Social Committee	<i>Європейський економічно-соціальний комітет</i>
European Environment Agency (EEA)	<i>Європейське агентство охорони довкілля (EEA)</i>
European External Action Service	<i>Європейська служба зовнішніх справ</i>

European Fisheries Control Agency (CFCA)	<i>Європейське агентство з контролю рибальства</i>
European Food Safety Authority (EFSA)	<i>Європейський орган із безпеки харчових продуктів</i>
European Institute for Gender Equality (EIGE)	<i>Європейський інститут гендерної рівності (EIGE)</i>
European Maritime Safety Agency (EMSA)	<i>Європейське агентство морської безпеки (EMSA)</i>
European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA)	<i>Європейський центр моніторингу наркотиків і наркозалежності</i>
European Ombudsman	<i>Омбудсман ЄС</i>
European Parliament	<i>Європейський Парламент</i>
European Union Agency for Fundamental Rights	<i>Агентство Європейського Союзу з основоположних прав</i>
European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL)	<i>Європейський поліцейський коледж (CEPOL)</i>
European Union Agency for Network and Information Security (ENISA)	<i>Європейське агентство мережевої та інформаційної безпеки (ENISA)</i>
European Union Agency for Railways, former European Railway Agency (ERA)	<i>Залізничне агентство Європейського Союзу, раніше – Європейське залізничне агентство (ERA)</i>
European Union Institute for Security Studies (EUISS)	<i>Інститут Європейського Союзу з дослідження безпеки (EUISS)</i>
European Union's law enforcement agency (EUROPOL)	<i>Європейський поліцейський офіс (Європол)</i>
Eurostat (ESTAT)	<i>Євростат (ESTAT)</i>
General Council of the European Central Bank	<i>Генеральна рада Європейського Центрального Банку</i>
General Court	<i>Суд загальної юрисдикції</i>
Governing Council of the European Central Bank	<i>Керівна рада Європейського Центрального Банку</i>
Management Board (of Europol)	<i>Правління (Європолу)</i>
Services	<i>служби</i>
The European Commission Directorates General (DGs)	<i>Генеральні директорати (ГД) Європейської Комісії</i>
The European Union's Judicial Cooperation Unit (EUROJUST)	<i>Європейське бюро судової співпраці (Євроюст)</i>

Частина 2. Кліше

Acting in accordance with	<i>діючи згідно з</i>
adopt regulations, directives, decisions, recommendations	<i>ухвалювати регламенти, директиви, рішення, рекомендації</i>
agree as follows	<i>погодитися про таке</i>
amend the treaty (amendments to the treaty)	<i>внести поправки в договір (поправки до договору)</i>
as referred to	<i>зазначений</i>
as to the result to be achieved	<i>щодо очікуваного результату</i>
at the request of	<i>на запит</i>
attachment to the principles of	<i>відданість принципам</i>
attain objectives	<i>досягати цілі</i>
be addressed to	<i>бути адресованим</i>
be binding in its entirety	<i>бути обов'язковим у повному обсязі</i>
be brought into line with	<i>приводити у відповідність до</i>
be found in good and due form	<i>визнавати чинними та виконаними в належній формі</i>
be founded on	<i>засновуватися на</i>
carry out the tasks entrusted to sb	<i>виконувати покладені на когось завдання</i>
combat discrimination	<i>боротися проти дискримінації</i>
common provisions	<i>загальні положення</i>
competent authorities	<i>компетентні органи</i>
compliance with criteria	<i>відповідність критеріям</i>
confer competences	<i>надати повноваження</i>
create firm bases	<i>створити міцні підвалини</i>
demonstrate compliance with	<i>довести дотримання</i>
designate plenipotentiaries	<i>призначити повноважних представників</i>
directly applicable in	<i>безпосередньо застосовуватися</i>
due to the crisis caused by	<i>через кризу, спричинену</i>
enhance functioning	<i>сприяти функціонуванню</i>
ensure fulfilment of the obligations arising out of	<i>забезпечити виконання зобов'язань, що постають з</i>
ensure the coherence	<i>забезпечити узгодженість</i>
enter into force	<i>набути чинності</i>
exchange full powers	<i>обмінятися вірчими грамотами</i>
facilitate the achievement	<i>сприяти виконанню</i>
follow the withdrawal of	<i>після виходу</i>

for reasons of clarity	<i>для забезпечення ясності</i>
for the purposes of increased transparency	<i>для підвищення прозорості</i>
further steps to be taken in order to have no/a binding force	<i>подальші кроки, необхідні для (не) мати обов'язкової юридичної сили</i>
having regard to	<i>беручи до уваги</i>
help achieve	<i>щоб допомогти досягнути</i>
hereinafter called	<i>надалі</i>
implement a common policy	<i>реалізовувати спільну політику</i>
in accordance with	<i>згідно з</i>
in conjunction with	<i>разом з</i>
in light of the experience gained	<i>з огляду на отриманий досвід</i>
in order to provide	<i>щоб надавати / для надання</i>
in the first/second recital	<i>в першому / другому абзаці</i>
in the interest of clarity and legal certainty	<i>з метою забезпечення ясності та юридичної визначеності</i>
<i>in view of</i>	<i>з огляду на</i>
inviolable and inalienable rights	<i>непорушні та невід'ємні права</i>
limits of competences	<i>межі повноважень</i>
promote peace	<i>підтримувати мир</i>
pursuant to the principle	<i>відповідно до принципу</i>
reasoned proposal	<i>обґрунтована пропозиція</i>
respect for human dignity, freedom, democracy, equality	<i>повага до людської гідності, свободи, демократії, рівності</i>
restrictions on the free circulation	<i>обмеження вільного обігу</i>
retroactive effect	<i>зворотна дія</i>
rule (the) of law	<i>верховенство права</i>
sets out the criteria (for)	<i>встановити критерії</i>
sharpen responses to the challenges and opportunities	<i>уточнити механізми реагування на виклики та можливості</i>
specific measures	<i>конкретні заходи</i>
take any appropriate measure	<i>вжити усіх належних заходів</i>
take effect	<i>набути чинності</i>
treaty (the) establishing sth	<i>договір про заснування</i>
treaty (the) on sth	<i>договір про</i>
under the principle	<i>відповідно до принципу</i>
with a view to doing sth	<i>з метою / для того, щоб</i>
within sb's exclusive competence	<i>у межах виключної компетенції</i>
within the framework of	<i>у рамках</i>

Частина 3. Зразки перекладу окремих частин актів права ЄС

3.1. Європейське первинне право

Європейське первинне право складається з договорів та угод, які формують основу Європейського Союзу.

3.1.1. Договори про заснування

Ключові договори ЄС про заснування – Римський договір (Договір про функціонування Європейського Союзу), яким було засновано Європейське економічне співтовариство, та Договір про Європейський Союз.

Договір про Європейський Союз (ДЄС), відомий також як Маастрихтський договір, був підписаний у 1992 році і знаменує собою значний крок у європейській інтеграції.

CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ON EUROPEAN UNION	КОНСОЛІДОВАНА ВЕРСІЯ ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ
PREAMBLE	ПРЕАМБУЛА
HIS MAJESTY THE KING OF THE BELGIANS, HER MAJESTY THE QUEEN OF DENMARK, THE PRESIDENT OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY, THE PRESIDENT OF IRELAND, THE PRESIDENT OF THE HELLENIC REPUBLIC, HIS MAJESTY THE KING OF SPAIN, THE PRESIDENT OF THE FRENCH REPUBLIC, THE PRESIDENT OF THE ITALIAN REPUBLIC, HIS ROYAL HIGHNESS THE GRAND DUKE OF LUXEMBOURG, HER MAJESTY THE QUEEN OF THE NETHERLANDS, THE PRESIDENT OF THE PORTUGUESE REPUBLIC, HER MAJESTY THE QUEEN OF THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND (1),	ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ БЕЛЬГІЙЦІВ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА ДАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА, ПРЕЗИДЕНТ ІРЛАНДІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ ІСПАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО КОРОЛІВСЬКА ВИСОКІСТЬ ВЕЛИКИЙ ГЕРЦОГ ЛЮКСЕМБУРГУ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА НІДЕРЛАНДІВ, ПРЕЗИДЕНТ ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ, (1)

RESOLVED to mark a new stage in the process of European integration undertaken with the establishment of the European Communities,	З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ позначити новий етап європейської інтеграції, яку започаткувало заснування Європейських Співтовариств,
DRAWING INSPIRATION from the cultural, religious and humanist inheritance of Europe, from which have developed the universal values of the inviolable and inalienable rights of the human person, freedom, democracy, equality and the rule of law,	ОТРИМУЮЧИ НАТХНЕННЯ від культурного, релігійного та гуманістичного спадку Європи, з якого розвинулися загальні цінності непорушності та невідчужуваності прав особистості, свобода, демократія, рівність та верховенство права,
RECALLING the historic importance of the ending of the division of the European continent and the need to create firm bases for the construction of the future Europe,	ПАМ'ЯТАЮЧИ про історичну вагу подолання поділу європейського континенту та про потребу створити міцні підвалини для розбудови майбутньої Європи,
CONFIRMING their attachment to the principles of liberty, democracy and respect for human rights and fundamental freedoms and of the rule of law,	ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свою відданість принципам свободи, демократії, верховенства права, поваги до прав людини та основоположних свобод,
[...]	[...]
IN VIEW of further steps to be taken in order to advance European integration,	З ОГЛЯДУ на подальші кроки, необхідні для розвитку європейської інтеграції,
HAVE DECIDED to establish a European Union and to this end have designated as their Plenipotentiaries:	ВИРІШИЛИ заснувати Європейський Союз і з цією метою призначили своїх повноважних представників:
(List of plenipotentiaries not reproduced)	(перелік осіб, що підписалися, не відтворено)
WHO, having exchanged their full powers, found in good and due form, have agreed as follows:	ЯКІ, обмінявшись повноваженнями, що визнано чинними та виконаними в належній формі, погодилися про таке:

TITLE I COMMON PROVISIONS	РОЗДІЛ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
<i>Article 1 (ex Article 1 TEU) (1)</i>	<i>Стаття 1</i>
By this Treaty, the HIGH CONTRACTING PARTIES establish among themselves a EUROPEAN UNION, hereinafter called 'the Union', on which the Member States confer competences to attain objectives they have in common.	Цим Договором ВИСОКІ ДОГОВІРНІ СТОРОНИ засновують між собою ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (надалі – "Союз"), якому держави-члени надають повноваження для досягнення їхніх спільних цілей.
This Treaty marks a new stage in the process of creating an ever closer union among the peoples of Europe, in which decisions are taken as openly as possible and as closely as possible to the citizen.	Цей Договір позначає новий етап процесу утворення як ніколи тісного союзу народів Європи, де рішення приймають якомога відкритіше та ближче до громадянина.
The Union shall be founded on the present Treaty and on the Treaty on the Functioning of the European Union (hereinafter referred to as 'the Treaties'). Those two Treaties shall have the same legal value. The Union shall replace and succeed the European Community.	Союз ґрунтується на цьому Договорі та на Договорі про функціонування Європейського Союзу (надалі – "Договори"). Ці два Договори мають однакову юридичну силу. Союз замінює та стає правонаступником Європейського Співтовариства
<i>Article 2</i>	<i>Стаття 2</i>
The Union is founded on the values of respect for human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities. These values are common to the Member States in a society in which pluralism, non-discrimination, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men prevail.	Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

<i>Article 3 (ex Article 2 TEU)</i>	<i>Стаття 3</i>
1. The Union's aim is to promote peace, its values and the well-being of its peoples.	1. Мета Союзу – підтримувати мир, свої цінності та добробут своїх народів.
2. The Union shall offer its citizens an area of freedom, security and justice without internal frontiers, in which the free movement of persons is ensured in conjunction with appropriate measures with respect to external border controls, asylum, immigration and the prevention and combating of crime.	2. Союз надає своїм громадянам простір свободи, безпеки й правосуддя без внутрішніх кордонів, на якому забезпечено вільний рух осіб разом з належними заходами, пов'язаними із контролем на зовнішніх кордонах, притулком, імміграцією та попередженням і боротьбою зі злочинністю.
3. The Union shall establish an internal market. It shall work for the sustainable development of Europe based on balanced economic growth and price stability, a highly competitive social market economy, aiming at full employment and social progress, and a high level of protection and improvement of the quality of the environment. It shall promote scientific and technological advance.	3. Союз засновує внутрішній ринок. Союз функціонує заради сталого розвитку Європи, що ґрунтується на збалансованому економічному зростанні та ціновій стабільності, конкурентоспроможній соціальній ринковій економіці, спрямованій на цілковиту зайнятість та соціальний прогрес, та високому рівні захисту і дедалі кращому стані довкілля. Союз сприяє науково-технічному прогресові.
It shall combat social exclusion and discrimination, and shall promote social justice and protection, equality between women and men, solidarity between generations and protection of the rights of the child.	Союз бореться проти соціального вилучення та дискримінації, підтримує соціальну справедливість та захист, рівність жінок і чоловіків, зв'язок між поколіннями, захист прав дитини.
It shall promote economic, social and territorial cohesion, and solidarity among Member States.	Союз підтримує економічну, соціальну та територіальну єдність держав-членів та солідарність між ними.

It shall respect its rich cultural and linguistic diversity, and shall ensure that Europe's cultural heritage is safeguarded and enhanced.	Союз поважає своє багате культурне та мовне розмаїття й забезпечує захист та подальше збагачення культурної спадщини Європи.
[...]	[...]
TITLE VI FINAL PROVISIONS	РОЗДІЛ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ
<i>Article 47</i>	<i>Стаття 47</i>
The Union shall have legal personality.	Союз є суб'єктом права.
<i>Article 48 (ex Article 48 TEU)</i>	<i>Стаття 48</i>
1. The Treaties may be amended in accordance with an ordinary revision procedure. They may also be amended in accordance with simplified revision procedures.	1. До Договорів можуть бути внесені зміни відповідно до звичайної процедури перегляду. До них також можуть вноситись зміни відповідно до спрощених процедур перегляду.
<i>Ordinary revision procedure</i>	<i>Звичайна процедура перегляду</i>
2. The Government of any Member State, the European Parliament or the Commission may submit to the Council proposals for the amendment of the Treaties. These proposals may, inter alia, serve either to increase or to reduce the competences conferred on the Union in the Treaties. These proposals shall be submitted to the European Council by the Council and the national Parliaments shall be notified.	2. Уряд будь-якої держави-члена, Європейський Парламент або Комісія можуть подати до Ради пропозиції про внесення змін до Договорів. Ці пропозиції можуть, inter alia, передбачати розширення або звуження повноважень, покладених на Союз Договорами. Рада подає ці пропозиції до Європейської Ради та повідомляє про ці пропозиції національні парламенти.
3. If the European Council, after consulting the European Parliament and the Commission, adopts by a simple majority a decision in favour of examining the proposed amendments, the President of the	3. Якщо Європейська Рада після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Комісією простою більшістю ухвалює рішення про вивчення запропонованих змін, Голова

European Council shall convene a Convention composed of representatives of the national Parliaments, of the Heads of State or Government of the Member States, of the European Parliament and of the Commission. The European Central Bank shall also be consulted in the case of institutional changes in the monetary area. The Convention shall examine the proposals for amendments and shall adopt by consensus a recommendation to a conference of representatives of the governments of the Member States as provided for in paragraph 4.	Європейської Ради скликає Конвент із представників національних парламентів, голів держав або урядів держав-членів, Європейського Парламенту та Комісії. З Європейським Центральним Банком також проводяться консультації в разі інституційних змін у монетарній сфері. Конвент вивчає пропозиції про внесення змін та ухвалює консенсусом рекомендацію до конференції представників урядів держав-членів, визначених в частині 4.
[...]	[...]

3.1.2. Договори про внесення змін

Лісабонський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейської Спільноти була підписана в Лісабоні 13 грудня 2007 року. Це договір про внесення змін, тобто такий, що спрямований на реформування Європейського Союзу та надання йому нових функцій.

RESOLVED to implement a common foreign and security policy including the progressive framing of a common defence policy, which might lead to a common defence in accordance with the provisions of Article 42, thereby reinforcing the European identity and its independence in order to promote peace, security and progress in Europe and in the world (Preamble)	З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ реалізувати спільну зовнішню та безпекову політику, включаючи поступове формування спільної оборонної політики, що, можливо, приведе до спільної оборони згідно з положеннями статті 42, і таким чином зміцнювати європейську самобутність та незалежність заради миру, безпеки та прогресу в Європі та в усьому світі
The Union shall be founded on the present Treaty and on the Treaty on the Functioning of the European Union (hereinafter referred to as 'the	Союз ґрунтується на цьому Договорі та на Договорі про функціонування Європейського Союзу (надалі – "Договори"). Ці

Treaties'). Those two Treaties shall have the same legal value. The Union shall replace and succeed the European Community. (Art 1)	два Договори мають однакову юридичну силу. Союз замінює та стає правонаступником Європейського Співтовариства.
The Union shall establish an internal market. It shall work for the sustainable development of Europe based on balanced economic growth and price stability, a highly competitive social market economy, aiming at full employment and social progress, and a high level of protection and improvement of the quality of the environment. It shall promote scientific and technological advance. (Art 3)	Союз засновує внутрішній ринок. Союз функціонує заради сталого розвитку Європи, що ґрунтується на збалансованому економічному зростанні та цінній стабільності, конкурентоспроможній соціальній ринковій економіці, спрямованій на цілковиту зайнятість та соціальний прогрес, та високому рівні захисту і дедалі кращому стані довкілля. Союз сприяє науково-технічному прогресові.
Under the principle of conferral, the Union shall act only within the limits of the competences conferred upon it by the Member States in the Treaties to attain the objectives set out therein. Competences not conferred upon the Union in the Treaties remain with the Member States. (Art 5)	Відповідно до принципу надання повноважень Союз діє в межах повноважень, наданих йому державами-членами згідно з Договорами заради досягнення визначених в них цілей. Повноваження, яких не надано Союзові згідно з Договорами, залишаються за державами-членами.
In all its activities, the Union shall observe the principle of the equality of its citizens, who shall receive equal attention from its institutions, bodies, offices and agencies. Every national of a Member State shall be a citizen of the Union. Citizenship of the Union shall be additional to national citizenship and shall not replace it. (Art 9)	У всіх своїх діях Союз дотримується принципу рівності своїх громадян, що отримують однакову увагу від установ, органів, служб та агенцій Союзу. Кожен громадянин будь-якої держави-члена є громадянином Союзу. Громадянство Союзу є додатковим до національного громадянства, не замінюючи його.
The European Commission shall carry out broad consultations with parties concerned in order to ensure that the Union's actions are coherent and transparent. (Art 11)	Європейська Комісія провадить широкі консультації із зацікавленими сторонами, щоб забезпечити узгодженість та прозорість діяльності Союзу.

<p>The European Parliament shall, jointly with the Council, exercise legislative and budgetary functions. It shall exercise functions of political control and consultation as laid down in the Treaties. It shall elect the President of the Commission. (Art 14)</p>	<p>Європейський Парламент разом з Радою виконує законодавчу та бюджетну функції. Він здійснює функції політичного контролю та консультативну, як встановлено Договорами. Європейський Парламент обирає Голову Комісії.</p>
<p>In carrying out its responsibilities, the Commission shall be completely independent. Without prejudice to Article 18(2), the members of the Commission shall neither seek nor take instructions from any Government or other institution, body, office or entity. They shall refrain from any action incompatible with their duties or the performance of their tasks. (Art 17)</p>	<p>Під час виконання своїх обов'язків Комісія є абсолютно незалежною. Без шкоди частині 2 статті 18 члени Комісії не звертаються та не звертаються за вказівками та не приймають їх від будь-якого уряду або іншої установи, органу, служби чи юридичної особи. Вони утримуються від будь-яких дій, несумісних із їхніми обов'язками або із виконанням їхніх завдань.</p>
<p>The High Representative shall conduct the Union's common foreign and security policy. He shall contribute by his proposals to the development of that policy, which he shall carry out as mandated by the Council. The same shall apply to the common security and defence policy. (Art 18)</p>	<p>Верховний представник провадить спільну зовнішню та безпекову політику Союзу. Він своїми пропозиціями сприяє розвитку спільної зовнішньої політики Союзу та здійснює її згідно з мандатом Ради. Те саме стосується спільної безпекової та оборонної політики.</p>

3.2. Європейське вторинне право

Вторинне право ЄС складається з регламентів, директив, рішень, рекомендацій та висновків.

3.2.1. Регламенти

Регламенти – тип правових актів, які можуть ухвалюватися Європейським Союзом. Вони визначені статтею 288 Договору про функціонування Європейського Союзу, згідно з якою вони мають загальне і пряме застосування, а також обов'язкову силу в повному обсязі в державах-членах ЄС.

<p>Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 95 thereof, Having regard to the proposal from the Commission, Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee (1), Having regard to the opinion of the European Central Bank (2), Acting in accordance with the procedure laid down in Article 251 of the Treaty (3) (REGULATION (EC) No 2009/1060)</p>	<p>Беручи до уваги Договір про заснування Європейського Співтовариства, та, зокрема, його статтю 95, Беручи до уваги пропозицію Комісії, Беручи до уваги висновок Європейського економічно-соціального комітету (1), Беручи до уваги висновок Європейського центрального банку (2), Діючи відповідно до процедури, встановленій у статті 251 Договору (3) (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2009/1060)</p>
<p>The Communication from the Commission of 29 November 2017 entitled 'The Future of Food and Farming' sets out the challenges, objectives and orientations for the future common agricultural policy (CAP) after 2020. Those objectives include making the CAP more result-driven, boosting modernisation and sustainability, including the economic, social, environmental and climate sustainability of the agricultural, forestry and rural areas, and helping reduce the Union legislation-related administrative burden for beneficiaries (REGULATION (EC) No 2021/2117)</p>	<p>Повідомлення Комісії від 29 листопада 2017 року під назвою "Майбутнє продовольства і фермерства" визначає виклики, цілі та орієнтири для майбутньої спільної аграрної політики (САР) на період після 2020 року. Такі цілі включають внесення змін до САР, щоб зробити її більш орієнтованою на результат, посилення модернізації та сталості, у тому числі економічної, соціальної, екологічної та кліматичної сталості сільського господарства, лісового господарства та сільської місцевості, а також допомогу у зменшенні адміністративного тягаря для бенефіціарів, пов'язаного із законодавством Союзу. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)</p>
<p>For the purposes of increased transparency, and in the context of the Union's international commitments, it is appropriate to provide for the publication of relevant volume and price</p>	<p>Для підвищення прозорості та в контексті міжнародних зобов'язань Союзу доцільно передбачити опублікування відповідної інформації про обсяги та ціни купівлі та продажу</p>

information on the buying-in and on the selling of products bought in under public intervention (REGULATION (EC) No 2021/2117)	продуктів, куплених у рамках державної інтервенції. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)
In light of the experience gained and the evolution of the milk and milk products sector since the end of the quota system, it is no longer appropriate to maintain specific rules related to the objectives and the recognition arrangements provided for with respect to interbranch organisations in the sector of milk and milk products (REGULATION (EC) No 2021/2117)	З огляду на отриманий досвід та еволюцію сектора молока та молочних продуктів із моменту припинення дії системи квот більше не доцільно підтримувати спеціальні правила, пов'язані з цілями та механізмами визнання, передбаченими для міжгалузевих організацій у секторі молока та молочних продуктів. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)
Article 61 is replaced by the following (REGULATION (EC) No 2021/2117)	статтю 61 викласти в такій редакції (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)
Article 62 is amended as follows (REGULATION (EC) No 2021/2117)	до статті 62 внести такі зміни (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2117)
Although the application of some of those measures can be verified by physical on-the-spot inspections, for other measures records are necessary to demonstrate their application (REGULATION (EC) No 2021/2119)	Хоча вжиття деяких із цих заходів можна верифікувати шляхом фізичного виїзного інспектування, для інших заходів необхідно вести документацію, щоб довести їх вжиття. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2119)
The measures provided for in this Regulation are in accordance with the opinion of the Organic Production Committee (REGULATION (EC) No 2021/2119)	Заходи, передбачені в цьому Регламенті, відповідають висновкам Комітету з органічного виробництва (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2119)
Certain third countries require that organic animal products are produced without the use of antibiotics. In order to facilitate access to markets in those countries, operators or groups of operators in the Union wanting to export such	Окремі треті країни вимагають, щоб органічні продукти тваринництва виробляли без використання антибіотиків. Щоб полегшити доступ до ринків у цих країнах, оператори або групи операторів у Союзі, які бажають

<p>products should be able to prove the non-use of antibiotics by means of an official document (REGULATION (EC) No 2021/2304)</p>	<p>експортувати такі продукти, повинні мати можливість довести невикористання антибіотиків офіційним документом. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2304)</p>
<p>Pursuant to Article 35 of Regulation (EU) 2018/848, competent authorities or, where appropriate, control authorities or control bodies, are to provide a certificate to any operator or group of operators that has notified its activity and complies with that Regulation (REGULATION (EC) No 2021/2304).</p>	<p>На підставі статті 35 Регламенту (ЄС) 2018/848 компетентні органи або, у відповідних випадках, установи контролю чи органи контролю повинні надавати сертифікат будь-якому оператору або групі операторів, які повідомили про свою діяльність і дотримуються вимог згаданого Регламенту. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2304)</p>
<p>In order to certify that the organic animal products are produced without the use of antibiotics, the operator or group of operators should have the possibility to request those competent authorities or, where appropriate, control authorities or control bodies, to issue a complementary certificate. The model for that complementary certificate should be established (REGULATION (EC) No 2021/2304)</p>	<p>Щоб засвідчити, що органічні продукти тваринництва вироблені без використання антибіотиків, оператор або група операторів повинні мати можливість звернутися до таких компетентних органів або, у відповідних випадках, до установ контролю чи органів контролю з запитом про видачу додаткового сертифіката. Необхідно встановити зразок такого додаткового сертифіката. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2304)</p>
<p>This Regulation shall enter into force on the third day following that of its publication in the Official Journal of the European Union. It shall apply from 1 January 2022. This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member States (REGULATION (EC) No 2021/2304).</p>	<p>Цей Регламент набуває чинності на третій день після його публікації в Офіційному віснику Європейського Союзу. Він застосовується з 1 січня 2022 року. Цей Регламент обов'язковий у повному обсязі та підлягає прямому застосуванню в усіх державах-членах. (РЕГЛАМЕНТ (ЄС) No 2021/2304)</p>

3.2.2. Директиви

Директиви – законодавчі акти, які вимагають від держав-членів ЄС досягти певного результату, надаючи їм свободу вибору способу його досягнення.

DIRECTIVE (EU) 2017/1371 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law	ДИРЕКТИВА (ЄС) 2017/1371 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ від 5 липня 2017 року про боротьбу з шахрайством, що завдає шкоди фінансовим інтересам Союзу, за допомогою кримінального права
THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 83(2) thereof, Having regard to the proposal from the European Commission, After transmission of the draft legislative act to the national parliaments, Having regard to the opinion of the Committee of the Regions (1) Acting in accordance with the ordinary legislative procedure (2),	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ І РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ, Беручи до уваги Договір про функціонування Європейського Союзу, зокрема його статтю 83(2), Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії, Після передачі проекту законодавчого акта національним парламентам, Беручи до уваги висновок Комітету регіонів (1), Діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою (2),
Whereas: (1) The protection of the Union's financial interests concerns not only the management of budget appropriations, but extends to all measures which negatively affect or which threaten to negatively	Оскільки: (1) Захист фінансових інтересів Союзу стосується не лише управління бюджетними асигнуваннями, але й поширюється на всі заходи, які негативно впливають або

<p>affect its assets and those of the Member States, to the extent that those measures are of relevance to Union policies.</p>	<p>становлять загрозу негативного впливу на активи Союзу та його держав-членів, тією мірою, якою такі заходи є значимими для політик Союзу.</p>
[...]	[...]
<p>(38) In accordance with Articles 1 and 2 of Protocol No 22 on the position of Denmark, annexed to the TEU and to the TFEU, Denmark is not taking part in the adoption of this Directive and is not bound by it or subject to its application.</p>	<p>(38) Відповідно до статей 1 і 2 Протоколу № 22 про позицію Данії, що містяться в додатку до ДЕС і ДФЕС, Данія не бере участі в ухваленні цієї Директиви, не зв'язана нею та не є суб'єктом її застосування.</p>
<p>(39) The European Court of Auditors has been consulted and has adopted an opinion (1),</p>	<p>(39) Були проведені консультації з Рахунковою Палатою ЄС, яка надала відповідний висновок (15),</p>
<p>HAVE ADOPTED THIS DIRECTIVE:</p>	<p>УХВАЛИЛИ ЦЮ ДИРЕКТИВУ:</p>
<p>TITLE I SUBJECT MATTER, DEFINITIONS AND SCOPE</p> <p><i>Article 1</i> Subject matter</p>	<p>РОЗДІЛ I ПРЕДМЕТ, ТЕРМІНИ ТА ОЗНАЧЕННЯ І СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ</p> <p><i>Стаття 1</i> Предмет</p>
<p>This Directive establishes minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions with regard to combatting fraud and other illegal activities affecting the Union's financial interests, with a view to strengthening protection against criminal offences which affect those financial interests, in line with the <i>acquis</i> of the Union in this field.</p>	<p>Ця Директива встановлює мінімальні правила щодо визначення кримінальних злочинів та санкцій у сфері боротьби з шахрайством та іншою протиправною діяльністю, що завдає шкоди фінансовим інтересам Союзу, з метою посилення захисту проти кримінальних злочинів, які впливають на такі фінансові інтереси відповідно до законодавства Союзу (<i>acquis</i>) у цій сфері.</p>

<i>Article 2</i> Definitions and scope	<i>Стаття 2</i> Терміни та означення і сфера застосування
1. For the purposes of this Directive, the following definitions apply:	1. Для цілей цієї Директиви застосовують такі терміни та означення:
(a) 'Union's financial interests' means all revenues, expenditure and assets covered by, acquired through, or due to:	(a) "фінансові інтереси Союзу" означають усі доходи, видатки та активи, покриті, отримані за рахунок або які підлягають сплаті на користь:
(i) the Union budget; (ii) the budgets of the Union institutions, bodies, offices and agencies established pursuant to the Treaties or budgets directly or indirectly managed and monitored by them;	(i) бюджету Союзу; (ii) бюджетів установ Союзу, органів, офісів та агентств, створених відповідно до Договорів або бюджетів, щодо яких вони прямо або опосередковано здійснюють управління та моніторинг;
(b) 'legal person' means an entity having legal personality under the applicable law, except for States or public bodies in the exercise of State authority and for public international organisations.	(b) "юридична особа" означає суб'єкт, який має правосуб'єктність відповідно до застосовного права, за винятком держав або публічних органів, що здійснюють повноваження держави, та крім публічних міжнародних організацій.
[...]	[...]
TITLE IV FINAL PROVISIONS <i>Article 15</i> Cooperation between the Member States and the Commission (OLAF) and other Union institutions, bodies, offices or agencies	РОЗДІЛ IV ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ <i>Стаття 15</i> Співпраця між державами-членами і Комісією (OLAF) та іншими установами, органами, офісами та агентствами Союзу
1. Without prejudice to the rules on cross-border cooperation and	1. Без обмеження правил щодо транскордонного співробітництва

mutual legal assistance in criminal matters, the Member States, Eurojust, the European Public Prosecutor's Office and the Commission shall, within their respective competences, cooperate with each other in the fight against the criminal offences referred to in Articles 3, 4 and 5. To that end the Commission, and where appropriate, Eurojust, shall provide such technical and operational assistance as the competent national authorities need to facilitate coordination of their investigations.	та взаємної правової допомоги у кримінальних питаннях, держави-члени, Євроюст, Європейська прокуратура та Комісія, в межах відповідних сфер компетенції, співпрацюють між собою у боротьбі з кримінальними злочинами, зазначеними в статтях 3, 4 і 5. Для цього Комісія, та, у відповідних випадках, Євроюст, надають таку технічну та оперативну допомогу, яку потребують компетентні національні органи для сприяння координації їхніх розслідувань.
[...]	[...]
Article 19 Entry into force	Стаття 19 Набуття чинності
This Directive shall enter into force on the twentieth day following that of its publication in the <i>Official Journal of the European Union</i> .	Ця Директива набуває чинності на двадцятий день після дня її опублікування в <i>Офіційному віснику Європейського Союзу</i> .
Article 20 Addressees	Стаття 20 Адресати
This Directive is addressed to the Member States in accordance with the Treaties.	Цю Директиву адресовано державам-членам відповідно до Договорів.
[...]	[...]

3.2.3. Рішення

Рішення – це правові акти, прийняті ЄС, які є обов'язковими для тих, кому вони адресовані.

This Decision provides for regulatory limits and identifies mitigation techniques to ensure an efficient usage of spectrum while ensuring coexistence with other spectrum users. Technological	Це Рішення передбачає обов'язкові граничні значення та визначає методи зменшення впливу завад, щоб забезпечити ефективне використання радіочастотного спектра,
--	--

<p>evolution may provide other solutions that ensure at least an equivalent level of spectrum protection (DECISION (EU) 2019/785).</p>	<p>гарантуючи при цьому сумісність з іншими користувачами радіочастотного спектра. У процесі технологічного розвитку можуть з'являтися інші рішення, що забезпечують принаймні еквівалентний рівень захисту радіочастотного спектра (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/785).</p>
<p>The purpose of this Decision is to harmonise the technical conditions for the availability and efficient use of radio spectrum by equipment using ultra-wideband technology in the Union (DECISION (EU) 2019/785).</p>	<p>Мета цього Рішення полягає в гармонізації технічних умов для доступності та ефективного використання радіочастотного спектра обладнанням, що використовує технології ультраширокопозумового зв'язку, на території Союзу (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/785).</p>
<p>For the purposes of this Decision, the following definitions shall apply (DECISION (EU) 2019/785).</p>	<p>Для цілей цього Рішення застосовують такі терміни та означення (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/785).</p>
<p>The communicable diseases and related special health issues to be covered by the epidemiological surveillance network are listed in Annex I (DECISION (EU) 2018/945).</p>	<p>Інфекційні захворювання та особливі проблеми у сфері охорони здоров'я, які повинні бути охоплені мережею епідеміологічного нагляду, перелічено у додатку I (РІШЕННЯ (ЄС) № 2018/945).</p>
<p>Decisions 2000/96/EC and 2002/253/EC are hereby repealed. References to those Decisions shall be construed as references to this Decision (DECISION (EU) 2018/945).</p>	<p>Рішення 2000/96/ЄС та 2002/253/ЄС скасовано. Покликання на зазначені рішення необхідно тлумачити як покликання на це Рішення (РІШЕННЯ (ЄС) № 2018/945).</p>
<p>Article 6 of Regulation (EU) No 952/2013 laying down the Union Customs Code provides that all exchanges of information between customs authorities and between economic operators and</p>	<p>Статтею 6 Регламенту (ЄС) № 952/2013 про встановлення Митного кодексу Союзу передбачено, що весь обмін інформацією між митними органами та між суб'єктами</p>

<p>customs authorities and storage of such information are to be made using electronic data processing techniques. Article 280 of the Regulation provides that the Commission is to draw up a work programme relating to the development and deployment of the electronic systems ('the work programme') (DECISION (EU) 2019/2151).</p>	<p>господарювання й митними органами, а також зберігання такої інформації необхідно здійснювати з використанням засобів електронного опрацювання даних. Статтею 280 Регламенту передбачено, що Комісія має скласти робочу програму розроблення та розгортання електронних систем ("робоча програма") (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/2151).</p>
<p>It is also necessary to further specify certain elements of the reporting obligation, which was imposed on the Member States and on the Commission by the new Article 278a of Regulation (EU) No 952/2013 in order to monitor the progress in developing the electronic systems (DECISION (EU) 2019/2151).</p>	<p>Крім того, необхідно додатково уточнити певні елементи обов'язку щодо звітування, який покладає на держави-члени та на Комісію нова стаття 278a Регламенту (ЄС) № 952/2013 для здійснення моніторингу прогресу в розробленні електронних систем (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/2151).</p>
<p>The Commission shall undertake to seek common understanding and agreement with the Member States on the project scope, design, requirements and architecture of the electronic systems when initiating the projects of the work programme. Where relevant, the Commission shall also consult with and take into account the views of economic operators (DECISION (EU) 2019/2151).</p>	<p>Комісія зобов'язується, що вона з державами-членами буде прагнути до досягнення спільного розуміння та згоди щодо наповнення проекту, концепції, вимог та архітектури електронних систем перед початком втілення проектів у рамках робочої програми. За необхідності, Комісія також повинна радитися з суб'єктами господарювання та враховувати їхні погляди (РІШЕННЯ (ЄС) № 2019/2151).</p>

3.2.4. Рекомендації Комісії

Рекомендації Комісії – необов'язкові до виконання декларації, видані Європейською Комісією, у яких певні кроки пропонуються державам-членам або організаціям приватного сектору.

<p>COMMISSION RECOMMENDATION (EU) 2019/534 of 26 March 2019 Cybersecurity of 5G networks</p> <p>THE EUROPEAN COMMISSION,</p> <p>Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 292 thereof,</p>	<p>РЕКОМЕНДАЦІЯ КОМІСІЇ (ЄС) 2019/534 від 26 березня 2019 року щодо кібербезпеки мереж 5G</p> <p>ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ,</p> <p>беручи до уваги Договір про функціонування Європейського Союзу, зокрема його статтю 292,</p>
<p>Whereas:</p> <p>(1) The Commission has recognised 5th generation (5G) deployment of network technologies as a major enabler for future digital services and a priority for the Digital Single Market strategy. The Commission adopted the 5G Action Plan to make sure that the Union has the connectivity infrastructure necessary for its digital trans- formation from 2020 (1).</p>	<p>Оскільки:</p> <p>(1) Комісія визнала використання мережевих технологій п'ятого покоління (5G) основним рушієм майбутніх цифрових послуг та пріоритетом стратегії щодо Єдиного цифрового ринку. Комісія ухвалила План дій з розвитку мережі 5G з метою забезпечення конективності інфраструктури Союзу для її цифрової трансформації починаючи з 2020 року (1).</p>
<p>(2) 5G networks will build on the current 4th generation (4G) of network technologies, by providing new service capabilities and becoming the central infrastructure and enabler for large parts of the Union economy. Once rolled out, 5G networks will form the backbone for a wide range of services essential for the functioning of the internal market and the maintenance and operation of vital societal and economic functions – such as energy, transport, banking, and health, as well as industrial control systems. The organisation of democratic processes, such</p>	<p>(2) Мережі 5G будуть побудовані на сучасних мережевих технологіях четвертого покоління (4G), при цьому вони запропонують нові сервісні можливості та стануть центральною ланкою інфраструктури і рушієм розвитку великої частини економіки Союзу. Одразу після впровадження мережі 5G стануть основою широкого діапазону послуг, необхідних для функціонування внутрішнього ринку та обслуговування і виконання надважливих соціально- економічних функцій, зокрема</p>

elections, will also rely more and more on digital infrastructure and 5G networks.	у сфері енергетики, транспорту, банківської діяльності, охорони здоров'я та промислових систем контролю. Організація демократичних процесів, таких як вибори, також дедалі більше спиратиметься на цифрову інфраструктуру та мережі 5G.
[...]	[...]
HAS ADOPTED THIS RECOMMENDATION:	УХВАЛИЛА ЦЮ РЕКОМЕНДАЦІЮ:
I. OBJECTIVES	I. МЕТА
(1) In order to support the development of a Union approach to ensuring the cybersecurity of 5G networks, this recommendation identifies the actions which should be taken to enable:	(1) Для підтримання розвитку підходу Союзу, спрямованого на забезпечення кібербезпеки мереж 5G, ця Рекомендація визначає заходи, яких необхідно вжити, для:
(a) Member States to assess the cybersecurity risks affecting 5G networks at national level and take necessary security measures.	(a) здійснення державами-членами оцінювання ризиків кібербезпеки, що негативно впливають на мережі 5G, на національному рівні та вжиття необхідних заходів безпеки.
(b) Member States and relevant Union institutions, agencies and other bodies to develop jointly a coordinated Union risk assessment that builds on the national risk assessment.	(б) спільної розробки державами-членами та відповідними установами, агентствами та іншими органами Союзу скоординованого оцінювання ризиків Союзу на основі національного оцінювання ризиків.
[...]	[...]
II. DEFINITIONS	II. ТЕРМІНИ ТА ОЗНАЧЕННЯ
(2) For the purposes of this Recommendation:	(2) Для цілей цієї Рекомендації:
(a) '5G networks' means a set of all relevant network infrastructure elements for mobile and wireless communications technology used for connectivity and value-added	(a) "мережі 5G" означає набір усіх відповідних елементів мережевої інфраструктури для технологій мобільного та бездротового зв'язку, що використовуються для надання

<p>services with advanced performance characteristics such as very high data rates and capacity, low latency communications, ultra-high reliability, or supporting a high number of connected devices. These may include legacy network elements based on previous generations of mobile and wireless communications technology such 4G or 3G. 5G networks should be understood to include all relevant parts of the network.</p>	<p>послуг зв'язку та додаткових послуг з удосконаленими експлуатаційними характеристиками, такими як висока швидкість передачі даних та висока пропускна спроможність, зв'язок із низькою затримкою, дуже висока надійність або підтримка великої кількості під'єднаних пристроїв. Сюди також можна віднести елементи традиційних мереж, що ґрунтуються на попередніх поколіннях технологій мобільного та бездротового зв'язку, як-от 4G чи 3G. Мережі 5G слід сприймати як такі, що включають усі відповідні частини мережі.</p>
[...]	[...]
IV. COORDINATED ACTION AT UNION LEVEL	IV. СКООРДИНОВАНІ ЗАХОДИ НА РІВНІ СОЮЗУ
<p>(7) In order to develop a common approach to address the cybersecurity risks in regard to 5G networks Member States should start operating within a dedicated work stream in the Cooperation Group by 30 April 2019. Member States should invite relevant authorities to participate, when appropriate, to the work of the Cooperation Group.</p>	<p>(7) З метою забезпечення єдиного підходу до усунення ризиків кібербезпеки в мережах 5G, держави-члени повинні розпочати роботу в цьому напрямі діяльності в межах Групи співпраці до 30 квітня 2019 року. Держави-члени повинні залучити до роботи у межах Групи співпраці відповідні органи, якщо в цьому буде потреба.</p>
A coordinated European risk assessment	Скоординоване оцінювання ризиків ЄС
<p>(8) Member States should exchange information with each other and with relevant Union bodies for the purpose of building a common awareness of the existing and potential cybersecurity risks associated with 5G networks.</p>	<p>(8) Держави-члени повинні обмінюватися інформацією між собою та з відповідними органами Союзу з метою формування загальної обізнаності щодо наявних та потенційних ризиків кібербезпеки, пов'язаних із мережами 5G.</p>
[...]	[...]

V. REVIEW	V. ПЕРЕГЛЯД
(19) Member States should cooperate with the Commission to assess the effects of this Recommendation by 1 October 2020, with a view to determine appropriate ways forward. This assessment should take into account the outcome of the coordinated Union risk assessment and the Union toolbox.	(19) Держави-члени співпрацюють з Комісією в підготовці оцінки впливу цієї Рекомендації до 1 жовтня 2020 року з метою визначення відповідних напрямів подальшої діяльності. Таке оцінювання має враховувати результати скоординованого оцінювання ризиків Союзу та інструментарію Союзу.
Done at Strasbourg, 26 March 2019.	Вчинено у Страсбурзі 26 березня 2019 року.
<i>For the Commission</i> <i>Julian KING</i> <i>Member of the Commission</i>	<i>За Комісію</i> <i>Julian KING</i> <i>Член Комісії</i>

3.2.5. Висновки

Висновки – це заяви інституцій Європейського Союзу, які не накладають юридичних зобов'язань і не мають юридичної сили.

In relation to conversion of land to organic production, the impact of the resultant drop in production must be assessed. Research must be intensified to better define 'organic' and assess the real net contribution of organic farming to global sustainability, including biodiversity (2020/C 429/10).	У зв'язку із переходом на органічне землеробство, необхідно оцінити вплив відповідного скорочення виробництва. Потрібно інтенсифікувати дослідження для кращого визначення 'органічного' та оцінити реальний чистий внесок органічного землеробства до світового сталого розвитку, включаючи біорізноманіття (переклад наш).
The Green Deal is a new growth strategy that aims to transform the EU into a fair and prosperous society, with a modern, resource-efficient and competitive economy where there are no net emissions of greenhouse gases by 2050 and where economic growth	"Зелена угода" є новою стратегією зростання, яке має на меті перетворити ЄС на справедливе та заможне суспільство з сучасною, ресурсоефективною та конкурентною економікою, де до 2050 року будуть припинені чисті викиди парникових газів і де економічне зростання не залежить

is decoupled from resource use (2020/C 429/10).	від використання ресурсів (переклад наш).
The European Economic and Social Committee (EESC) welcomes the Communication as an important step heading in the right direction. An open rule-based trade system is ever more important, while leveraging the potential of trade to advance sustainable development (2023/C 140/12)	Європейський соціально-економічний комітет (ЄСЕК) вітає повідомлення як важливий крок у правильному напрямі. Відкрита, заснована на правилах система торгівлі стає все більш важливою, водночас використовуючи потенціал торгівлі для сталого розвитку (переклад наш).

3.3. Резолюція Європейського Парламенту

Резолюції є офіційним вираженням думки або волі Європейського Парламенту.

P9_TA(2023)0015 The establishment of a tribunal on the crime of aggression against Ukraine European Parliament resolution of 19 January 2023 on the establishment of a tribunal on the crime of aggression against Ukraine (2022/3017(RSP))	P9_TA(2023)0015 Створення трибуналу щодо злочину агресії проти України Резолюція Європейського Парламенту від 19 січня 2023 року про створення трибуналу щодо злочину агресії проти України (2022/3017(RSP))
<i>The European Parliament,</i> – having regard to its previous resolutions on Ukraine and Russia, in particular those of 19 May 2022 on the fight against impunity for war crimes in Ukraine ¹ and of 23 November 2022 on recognising the Russian Federation as a state sponsor of terrorism ² ,	<i>Європейський Парламент,</i> – беручи до уваги свої попередні резолюції про Україну та Росію, зокрема від 19 травня 2022 року про боротьбу з безкарністю за воєнні злочини в Україні ¹ та від 23 листопада 2022 року про визнання Російської Федерації державою-спонсором тероризму ² ,
– having regard to the London Declaration of 13 January 1942,	– беручи до уваги Лондонську декларацію від 13 січня 1942 року,
– having regard to the Charter of the United Nations,	– беручи до уваги Статут Організації Об'єднаних Націй,

<p>– having regard to UN General Assembly Resolutions 3314 (XXIX) of 14 December 1974 on the Definition of Aggression and 377 (V) (the Uniting for Peace resolution) of 3 November 1950,</p>	<p>– беручи до уваги Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 3314 (XXIX) від 14 грудня 1974 року про визначення агресії і 377(V) (Резолюція "Об'єднання заради миру") від 3 листопада 1950 року,</p>
[...]	[...]
<p>A. whereas in line with the UN Charter and the principles of international law, all states enjoy equal sovereignty and must refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state;</p>	<p>A. оскільки відповідно до Статуту ООН та принципів міжнародного права всі держави користуються суверенною рівністю і утримуються в своїх міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави;</p>
<p>B. whereas since February 2014, Russia has waged an illegal, unprovoked and unjustified war of aggression against Ukraine, which it relaunched on 24 February 2022 with a massive invasion of Ukraine;</p>	<p>B. оскільки з лютого 2014 року Росія веде незаконну, неспровоковану і необґрунтовану агресивну війну проти України, яку вона відновила 24 лютого 2022 року, здійснивши масове вторгнення в Україну;</p>
<p>C. whereas the Russian Federation's war of aggression against Ukraine constitutes a blatant and flagrant violation of the UN Charter, the fundamental principles of international law and various international agreements, such as the Helsinki Final Act, the Charter of Paris for a New Europe and the Budapest Memorandum;</p>	<p>C. оскільки агресивна війна Російської Федерації проти України є кричущим і грубим порушенням Статуту ООН, основоположних принципів міжнародного права та різних міжнародних угод, як-от Гельсінкський заключний акт, Паризька хартія для нової Європи та Будапештський меморандум;</p>
[...]	[...]
<p>1. Reiterates its condemnation, in the strongest possible terms, of the Russian war of aggression against Ukraine, its unwavering support for Ukraine's independence,</p>	<p>1. знову наголошує, що найрішучіше засуджує агресивну війну Російської Федерації проти України, висловлює свою непохитну підтримку</p>

<p>sovereignty and territorial integrity within its internationally recognised borders and its call on Russia to immediately terminate all military activities in Ukraine and unconditionally withdraw all forces and military equipment from the entire internationally recognised territory of Ukraine;</p>	<p>незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів і закликає Росію негайно припинити всі військові дії в Україні й беззастережно вивести всі сили та військову техніку з усієї міжнародно визнаної території України;</p>
<p>2. Emphasises that the Russian crime of aggression against Ukraine is a clear and undisputed breach of the UN Charter, which, in the interests of global security and the rules-based international order, cannot remain unanswered by the international community; reiterates its call on the Commission, the VP/HR and the Member States to support full accountability for all crimes committed by Russia and its allies and proxies during their war of aggression against Ukraine;</p>	<p>2. наголошує, що російський злочин агресії проти України є явним і беззаперечним порушенням Статуту ООН, що не може залишитися без відповіді міжнародного співтовариства в інтересах глобальної безпеки та заснованого на правилах міжнародного порядку; повторює свій заклик до Комісії, віцепредседателя / верховного представника та держав-членів підтримати притягнення до повної відповідальності за всі злочини, вчинені Росією та її союзниками й проксі-військами під час їхньої агресивної війни проти України;</p>
<p>3. Underscores the urgent need for the EU and its Member States, in close cooperation with Ukraine and the international community, preferably through the UN, to push for the creation of a special international tribunal to prosecute the crime of aggression against Ukraine perpetrated by the political and military leadership of the Russian Federation and its allies and to find a legally sound, common way forward on this matter; believes that establishing such a tribunal would fill the large</p>	<p>3. підкреслює нагальну необхідність для ЄС та його держав-членів у тісній співпраці з Україною та міжнародним співтовариством, бажано через ООН, домагатися створення спеціального міжнародного трибуналу для переслідування злочину агресії проти України, вчиненого політичним та військовим керівництвом Російської Федерації та її союзниками й знайти юридично обґрунтований спільний шлях вперед у цьому питанні; вважає,</p>

<p>gap in the current institutional international criminal justice set-up and should be based on the standards and principles that apply to the ICC as set out in the Rome Statute;</p>	<p>що створення такого трибуналу заповнило би велику прогалину в поточній інституційній структурі міжнародного кримінального правосуддя та має ґрунтуватися на стандартах і принципах, які застосовуються до МКС, як викладено в Римському статуті;</p>
<p>[...]</p>	<p>[...]</p>

3.4. Висновки Європейської Ради

Під час кожного засідання Європейської Ради ухвалюються *висновки* Європейської Ради. У них висвітлюються питання, які викликають занепокоєння Європейського Союзу, окреслюються можливі конкретні дії та цілі.

<p>The group that we define as 'youth' consists of a multitude of identities, with different abilities, needs, wills, resources and interests facing diverse challenges and opportunities and comes from various educational, cultural, geographic, economic and social backgrounds. These differences affect their interests, possibilities, and capacity to engage in actions for sustainable development and the environment. (2023/C 185/06)</p>	<p>Група, яку ми визначаємо як "молодь", складається з великої кількості ідентичностей, з різними здібностями, потребами, волею, ресурсами та інтересами, які стикаються з різноманітними викликами та можливостями, і походять з різних освітніх, культурних, географічних, економічних і соціальних верств. Ці відмінності впливають на їхні інтереси, можливості та здатність брати участь у заходах для сталого розвитку та навколишнього середовища (переклад наш).</p>
<p>It is important to encourage all young people to get involved in shaping the lives of their local communities, including, where possible, education and training institutions, youth and youth work organisations, as well as local and regional authorities, so that they can be actors and drivers of</p>	<p>Важливим є заохочення всіх молодих людей брати участь у формуванні життя їхніх місцевих громад, включаючи, де це є можливим, заклади освіти, молодіжні організації разом з місцевими та регіональними органами влади, щоб молодь могла бути рушійною силою змін,</p>

<p>change that improves environmental protection and helps to tackle climate change and biodiversity loss; (2022/C 159/07)</p>	<p>які покращують захист навколишнього середовища та допомагають боротися зі зміною клімату та втратою біорізноманіття (переклад наш).</p>
<p>The European Union is founded on values such as democracy, pluralism, equality and the rule of law. Respect for human rights, freedom, non-discrimination, tolerance, and the protection of minorities are inalienable cornerstones of the European idea (2020/C 415/09)</p>	<p>Європейський Союз заснований на таких цінностях, як демократія, плюралізм, рівність і верховенство права. Повага до прав людини, свобода, недискримінація, толерантність та захист меншин є невід’ємними наріжними каменями європейської ідеї (переклад наш).</p>
<p>Young people should be enabled to participate meaningfully in decisions on all matters concerning them. They have the right to freedom of expression, access to information, and to be protected from discrimination. They are entitled to education, training and youth work which enable them to learn about, inter alia, human rights and fundamental freedoms and prepare them for a responsible life in a free society (2020/C 415/09).</p>	<p>У молодих людей має бути можливість брати активну участь у прийнятті рішень з усіх питань, які їх стосуються. Вони мають право на свободу вираження поглядів, доступ до інформації та на захист від дискримінації. Вони мають право на освіту, професійну підготовку та неформальну освіту, які дозволяють їм дізнатися, серед іншого, про права людини та основні свободи та підготувати їх до відповідального життя у вільному суспільстві (переклад наш).</p>

СПИСОК АВТОРІВ

Частина Б

Ірина Батіна – старша викладачка з великим досвідом викладання теорії та практики перекладу з англійської мови на українську мову, перекладацького аналізу та юридичного перекладу з англійської мови в Київському національному лінгвістичному університеті, Київському університеті права Національної академії наук України та Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка. Наразі вона є головною консультанткою Науково-дослідного управління Апарату Верховної Ради України та позаштатною юридичною перекладачкою.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0860-6936>

Наталія Борисенко – завідувачка кафедри англійської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка, кандидатка філологічних наук, доцентка. Наукові інтереси включають культурологічний аспект перекладу, переклад культурно-специфічної лексики, класифікацію реалій, прагматику, комунікативну та гендерну лінгвістику.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2713-4864>

Світлана Кабанова – асистентка кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Працює перекладачкою. Її наукові інтереси включають юридичний переклад, дискурс ЄС, корпусну лінгвістику та термінологію.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6985-9209>

В'ячеслав Карабан – доктор філологічних наук, професор. Автор 198 публікацій, має понад 50 років практичного досвіду в галузі спеціалізованого перекладу, викладає курси з теорії та практики перекладу і комп'ютерних технологій перекладу; підготував 8 докторів наук і 27 кандидатів наук. Сфери наукових інтересів: теорія перекладу та прагмалінгвістика.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4229-2641>

Марія Гриценко – українська перекладачка, викладачка. З 2015 року працює асистенткою в Навчально-науковому

інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; кандидатка філологічних наук за спеціальністю перекладознавство.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7939-967X>

Богдан Мовчан – кандидат філологічних наук, асистент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Він забезпечував послідовний та синхронний переклад на міжнародних зустрічах, переговорах, семінарах, конференціях, лекціях за участю офіційних осіб та представників ЄС. Він викладає на кафедрі кілька курсів, зокрема, переклад конференцій.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1565-5304>

Оксана Олійник – кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький). Наукові інтереси: юридичний переклад, юридична лінгвістика, лінгвокультурна прагматика.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5701-7132>

Еліна Палійчук – кандидатка філологічних наук, радниця Голови Верховної Ради України, старша викладачка кафедри лінгвістики та перекладу Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Реалізує проєкт "Підвищення обізнаності про торгівлю людьми серед молоді України в умовах війни" як лауреатка програми CEFRES (Французького дослідницького центру гуманітарних і соціальних наук). Як асоційована експертка з питань перекладу проєкту "Association4U" працювала за напрямом гармонізації української законодавчої бази відповідно до стандартів права ЄС. Співзасновниця ЛЦ "Лінгвоком" з понад 20-річним досвідом роботи в галузі юридичного перекладу.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0626-6841>

Олена Підгрушна – українська дослідниця, викладачка та перекладачка. Кандидатка філологічних наук за спеціальністю перекладознавство, асистентка у Навчально-науковому

інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6407-4322>

Людмила Славова – українська дослідниця, докторка філологічних наук, професорка, професорка кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Авторка (та співавторка) понад 130 статей, розділів книг та підручників. Є членкинею редакційних колегій кількох українських фахових журналів. Сфера наукових інтересів: перекладознавство, юридичний переклад, політичний дискурс, мовна особистість, комунікативна лінгвістика, порівняльне мовознавство, методика викладання.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8035-1801>

Богдан Стасюк – кандидат філологічних наук, працює на кафедрі перекладу, прикладної та загальної лінгвістики Центрально-українського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький). У 2011 р. захистив дисертацію зі спеціальності 10.02.16 – перекладознавство. У 2021–2022 рр. у рамках ініціативи Association4U пройшов курс з юридичного перекладу текстів ЄС.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7573-244X>

Юлія Трикашна – викладачка англійської мови, дослідниця та перекладачка. Працює асистенткою в Навчально-науковому інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Кандидатка педагогічних наук за спеціальністю теорія та методика навчання (германські мови).

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6445-8809>

Лариса Ярова доцентка, завідувачка кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький). Викладає контрастивну стилістику, юридичний переклад, практику усного та писемного мовлення. Наукові інтереси: контрастивна стилістика та юридична лінгвістика.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6817-1787>

ЗМІСТ

Передмова (пер. Людмили Славової)	3
--	---

Частина Б

Українська мова та переклад на українську мову

Розділ Б.1

Українська мова та євролект як мовна пара в перекладі	8
--	---

Людмила Славова, В'ячеслав Карабан

1. Вступ	8
2. Специфіка української мови як мови перекладу	9
3. Євролект як мова-джерело	16
3.1. Характерні особливості	16
3.2. Юридична англійська мова ЄС	19
3.3. Наднаціональний характер євролекту: концепція та наслідки для перекладу	20
4. Коротка історія перекладу законодавства ЄС українською мовою	22
4.1. 1990-ті роки	22
4.2. До Угоди про асоціацію	25
4.3. Переклад Угоди про асоціацію	26
4.4. Після Угоди про асоціацію	27
5. Висновки	28

Додаток 1

Номінативна природа української мови та її значення для перекладу	31
--	----

Додаток 2

Деякі англійські терміни та слова ЄС, значення яких (дещо) відрізняються (у різних контекстах) від значень англійських юридичних термінів і слів, що вживають у Великій Британії	34
---	----

Додаток 3

Перелік публікацій із питань євролекту та перекладу законодавства ЄС українською мовою	42
---	----

Розділ Б.2

Виклики, пастки, невдачі та перспективи перекладу

правових актів ЄС..... 44

В'ячеслав Карабан

1. Вступ	44
2. Виклики та підводні камені у перекладі правових актів ЄС.....	46
2.1. Проблеми перекладу	46
2.2. Проблеми перекладу преамбули актів ЄС.....	54
2.3. Загальні відомості про можливі мовні помилки в перекладі	55
2.4. Причини помилок у перекладі законодавства ЄС іншими мовами	57
3. Помилки у перекладі актів права ЄС українською мовою	60
3.1. Джерела помилок в українських перекладах правових актів ЄС	61
3.2. Методи уникнення помилок при перекладі правових актів ЄС	62
4. Пропозиції та перспективи покращення організації та якості перекладу актів права ЄС українською мовою	65
4.1. Удосконалення управління перекладом правових актів ЄС на українську мову	65
4.2. Підвищення якості перекладу правових актів ЄС українською мовою.....	68
4.3. Розвиток та адаптація перекладацьких ресурсів ЄС для українських перекладачів	70
4.4. Роль українських університетів у сприянні перекладу правових актів ЄС українською мовою	72
5. Висновки	74
Додаток 1	
Проблеми перекладу неоднозначних термінів у юридичній мові ЄС	77
Додаток 2	
Підбірка помилок в офіційних перекладах законодавства ЄС з англійської мови українською.....	80

Розділ Б.3

Юридична термінологія ЄС та її особливості

в аспекті перекладу українською мовою 126

Лариса Ярова, Оксана Олійник

1. Вступ та загальний огляд 127
2. Загальна й галузева термінологія в юридичних текстах ЄС 127
3. Загальноживані та юридичні значення слів у юридичних текстах ЄС 129
4. Юридична синонімія та полісемія в правових актах ЄС..... 134
 - 4.1. Термінологічна варіативність (синонімія) в правових актах ЄС як проблема перекладу 134
 - 4.2. Полісемія у правових актах ЄС 146
5. Іншомовна термінологія в правових актах ЄС 147
6. Абревіатури в правових актах ЄС і їхній переклад українською мовою 150
 - 6.1. Абревіатури та їх типологія в правових актах ЄС 150
 - 6.2. Технічні та редакційні норми щодо абревіатур у правових актах ЄС 153
 - 6.3. Абревіатури в правових актах ЄС і їхній український переклад..... 154
7. Висновки 157

Розділ Б.4

Перенесення супранаціональної термінології ЄС

у національні системи права. Українська юрисдикція:

фальшиві друзі перекладача, лексичні пастки

і термінологічні лакуни 162

Богдан Стасюк

1. Вступ 162
2. Лінгвістична природа супранаціональної термінології ЄС 165
3. Термінологія ЄС: власне переклад vs перенесення ("транспозиція") 170

3.1. Назви видів правових актів ЄС як супранаціональні терміни.....	171
3.2. Проблема відтворення супранаціонального терміна <i>minority language</i>	172
3.3. Проблема відтворення супранаціонального терміна <i>non-territorial languages</i>	175
3.4. Назви інституцій ЄС як супранаціональні терміни.....	175
4. Висновки	177

Розділ Б.5

Граматичні та стилістичні особливості перекладу

актів права ЄС	181
-----------------------------	-----

Еліна Палійчук, Ірина Батіна, Світлана Кабанова

1. Вступ	182
2. Загальні стилістичні особливості текстів правових актів ЄС	184
2.1. Стилiстичнi особливостi перекладу актiв права ЄС: виклики й рiшення.....	187
2.2. Подолання стилістичних недоліків у процесі перекладу: семантичний зсув, спотворення понять та незвучність мовного оформлення.....	189
2.2.1. Семантичний зсув	189
2.2.2. Спотворення понять.....	191
2.2.3. Незвучність мовного оформлення.....	192
2.3. Руйнування стереотипів: нейтральні та конотативні значення мовних одиниць	193
3. Граматичні особливості актів права ЄС: перекладацький вимір.....	195
3.1. Дієслівні конструкції	196
3.2. Дієприкметник та герундій	198
3.3. Інфінітивні звороти	200
3.4. Модальні дієслова	202
4. Технічні стилістичні особливості актів права ЄС.....	204
4.1. Переклад назви правового акта ЄС	205
4.2. Структура актів права ЄС.....	207
4.3. Декларативна частина, прикінцеві положення та підписи.....	209
5. Висновки	210

Розділ Б. 6

Стратегії та методи перекладу: практичний підхід..... 216

Олена Підгрушна, Юлія Трикашна, Марія Грищенко

1. Вступ 216
2. Три кроки 217
3. Важливість перекладу для вступу України до ЄС та роль юридичного перекладу 218
4. Юридичний переклад..... 220
 - 4.1. Ключові теорії перекладу 221
 - 4.2. Схема доперекладацького аналізу 222
 - 4.3. Дві стратегії: одомашнення й очуження 225
 - 4.4. Зіставлення з перекладом іншими мовами 225
 - 4.5. Інші стратегії 226
5. Методи перекладу 227
 - 5.1. Еквівалентний переклад 228
 - 5.2. Калькування 228
 - 5.3. Метод нульового перекладу 229
 - 5.4. Транскрипція та транслітерація 229
 - 5.5. Пермутація 230
 - 5.6. Морфологічна заміна 230
 - 5.7. Синтаксична заміна 231
 - 5.8. Вилучення 231
 - 5.9. Додавання 231
 - 5.10. Описовий переклад 232
 - 5.11. Антонімічний переклад 232
 - 5.12. Інші методи 233
 - 5.12.1. Модуляція 233
 - 5.12.2. Адаптація 233
 - 5.12.3. Компенсація 234
6. Особливості перекладу юридичних текстів ЄС 235
 - 6.1. Багатомовність та мовна точність 235
 - 6.2. Перекладач як голос ЄС 236
 - 6.3. Інституційні вимоги та усталені підходи 236
 - 6.4. Процедури перегляду 237
 - 6.5. Роль юристів-лінгвістів 238
7. Навчання перекладу юридичних текстів: зразки завдань 238
8. Висновки 239

Додаток	
Навчання перекладу юридичних текстів.....	241

Додаток до частини Б

Фрагменти текстів ЄС та приклади їх перекладу

українською мовою	246
--------------------------------	------------

Наталія Борисенко, Богдан Мовчан

Вступ	246
Частина 1. Глосарій (акти та інституції)	247
Частина 2. Кліше	253
Частина 3. Зразки перекладу окремих частин актів права ЄС	255
3.1. Європейське первинне право	255
3.1.1. Договори про заснування	255
3.1.2. Договори про внесення змін	260
3.2. Європейське вторинне право	262
3.2.1. Регламенти.....	262
3.2.2. Директиви	266
3.2.3. Рішення	269
3.2.4. Рекомендації Комісії.....	271
3.2.5. Висновки.....	275
3.3. Резолюція Європейського Парламенту.....	276
3.4. Висновки Європейської Ради.....	279

Список авторів	281
-----------------------------	------------

Навчальне видання

**Посібник з перекладу
актів права ЄС
українською мовою**

Частина Б

Друкується за авторською редакцією

Оригінал-макет виготовлено ВПЦ "Київський університет"

Формат 60x84^{1/16}. Ум. друк. арк. 16,9. Наклад 250. Зам. № 224-11006.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний. Друк офсетний.
Підписано до друку 14.08.24

Видавець і виготовлювач
ВПЦ "Київський університет"

Б-р Тараса Шевченка, 14, м. Київ, 01601, Україна

☎ (38044) 239 32 22; (38044) 239 31 58; (38044) 239 31 28

e-mail: vpc@knu.ua; vpc_div.chief@univ.net.ua; redaktor@univ.net.ua
[http: vpc.knu.ua](http://vpc.knu.ua)

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1103 від 31.10.02